

Zlínský kraj
Evropský polytechnický institut, s.r.o. Kunovice

Strategické cíle vzdělávací soustavy ČR

Ladislav Rýznar

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Studijní text byl vypracován v rámci projektu „Kurz managementu a řízení lidských zdrojů pro řídicí pracovníky na základních a středních školách“ / CZ.1.07/1.3.09/01.0004.

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Autor:

© PhDr. Mgr.Ladislav Rýznar, Ph.D.

Název: Strategické cíle vzdělávací soustavy ČR

Recenzenti:

Prof. PhDr. Karel Lacina, CSc.

Vydavatel:

© Evropský polytechnický institut, s.r.o. Kunovice, 2009

Neprošlo jazykovou úpravou

ISBN 978-80-7314-183-7

Obsah

1	Úvod do problematiky	7
1.1	Vzdělávací soustava České republiky	7
1.1.1	Základní vzdělávání	8
1.1.2	Střední vzdělávání	9
1.1.3	Všeobecné vzdělávání	10
1.1.4	Odborné střední vzdělávání.....	11
1.1.5	Nástavbové studium	12
1.1.6	Vzdělávání v konzervatoři	12
1.1.7	Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.....	12
1.1.8	Vyšší odborné školy	14
1.1.9	Školská zařízení.....	15
2	Programové dokumenty vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky	19
2.1	Národní program rozvoje vzdělávání Bílá kniha (Výběr z dokumentu).....	19
2.1.1	Základní a střední vzdělávání.....	20
2.1.2	Hlavní strategické linie vzdělávací politiky v ČR.....	27
2.2	Strategie rozvoje lidských zdrojů pro Českou republiku (výběr z dokumentu).....	37
2.2.1	Základní cíle strategie	37
2.2.2	Společné znalosti a dovednosti	38
2.2.3	Cesty k realizaci strategie – Regionální řízení rozvoje lidských zdrojů (výběr z dokumentu).....	40
2.3	Koncepce státní politiky pro oblast dětí a mládeže na léta 2007-2013 (výběr z dokumentu).....	41
2.3.1	Tématické oblasti Koncepce státní politiky pro oblast dětí a mládeže na období 2007-2013.....	43
3	Dlouhodobé záměry vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v České republice.....	49
3.1	Výroční zpráva MŠMT o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy ČR v roce 2007 „NA STARTU ŠKOLSKÉ REFORMY“ (výběr z dokumentu).....	49
3.1.1	Rok 2007 – Klíčový rok regionálního školství	50
3.1.2	Hlavní úkoly ve vzdělávací soustavě ČR	51
3.1.3	„Školská reforma a její implementace do škol“ to je hlavní téma druhé části výroční zprávy MŠMT „ Vzdělávání v roce 2007 v tématech“.....	52
3.2	Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky (výběr z dokumentu)	53
3.2.1	Rozvoj společnosti a vzdělávání	54
3.2.2	Základní východiska pro změny vzdělávacího systému	55
3.2.3	Výchozí stav a strategie rozvoje regionálního vzdělávání	56
3.2.4	Přístup ke vzdělávání a průchod dětí, žáků a studentů vzdělávací soustavou.....	63
3.2.5	Financování regionálního školství	66
3.3	Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Zlínského kraje 2008 (výběr z dokumentu)	67
3.4	Škola pro 21. století „Škola 21“ (výběr z dokumentu)	71

4	Strategické směry vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky....	79
4.1	Národní strategický referenční rámec ČR 2007-2013 (výběr z dokumentu se zaměřením na oblast vzdělávání)	79
4.2	Strategie celoživotního učení (výběr z dokumentu).....	83
4.2.1	Hlavní strategické směry	84
4.2.2	Návrhy opatření na podporu rozvoje celoživotního učení	87
4.2.3	Implementační plán strategie celoživotního učení (výběr z dokumentu).....	88
4.3	Strategie vzdělávání pro udržitelný rozvoj ČR (2008 – 2015) (výběr z dokumentu)	105
4.3.1	Hlavní principy vzdělávání pro udržitelný rozvoj (VUR).....	105
4.3.2	Analytická část	106
4.3.3	Strategická část.....	107
4.4	Strategické směry rozvoje mezinárodních vztahů v oblasti vzdělávání (výběr z dokumentu).....	108
4.5	Operační programy 2007-2013 pro ČR.....	111
4.5.1	Evropský sociální fond v ČR	111
4.5.2	Operační programy ESF pro ČR	112
	Závěr	117
	Slovník vybraných pojmů	129
	Použité a citované dokumenty a materiály	133
	Přílohy	135

Přístup ke zpracování textu

Předkládaný text chápeme jako určitého průvodce po základních dokumentech, které určovaly a nadále i určují zásadní politiku vzdělávání v České republice. Nejde tedy o posuzování a kritickou analýzu dokumentů, ale spíše o informativní komentovaný výběr z dokumentů, kterých je poměrně mnoho. Jen pro zajímavost uvádím, že pro tento učební text bylo pročteno, charakterizováno nebo jen prohlédnuto neuvěřitelných 1 275 stran nejrůznějších dokumentů, nepočítaje v to další doprovodné informace a materiály jako jsou např. www stránky či odborné knihy, články a stati vztahující se k tomuto tématu. Ze všech těchto materiálů byly do textu vybrány a zařazeny jen ty nejdůležitější dokumenty, které tvoří základ strategie vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR. Rovněž nebylo možné (obsahově i technicky) uvádět o všech dokumentech všechny podrobnosti.

Foto převzato
© Strategie celoživotního učení.
ČR MŠMT. 2007

Specifičnost předkládaného textu spočívá v tom, že ve většině případů se jedná o dokumenty schválené vládou České republiky nebo o závazné dokumenty Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR. Vzhledem k této skutečnosti, mají strategické dokumenty svoji právní závaznost a víceméně je nelze ani posuzovat, hodnotit, co je správné a co nikoliv, co se podařilo realizovat, co nikoliv a v neposlední řadě je nelze ani komentovat. Z těchto důvodů bylo přistoupeno k tomu, že jednotlivé kapitoly obsahují výběr z příslušných dokumentů, které jsou autorem jen minimálně upravované. Předkládaný text je nezaujatý průvodce problematikou strategie vzdělávání v ČR s akcentem na základní, střední a vyšší odborné školy. Proto také nebyly autorem prováděny různé jazykové či odborné korekce textu těchto dokumentů.

Při zpracování definitivní verze bylo i po konzultacích přistoupeno k tomu, že jednotlivé kapitoly jsou diferencovány z hlediska dlouhodobosti působení dokumentů. Konkrétně od programových dokumentů, přes dlouhodobé záměry až ke strategickým směrům vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR. Procházíme také historickým vývojem tvorby strategie vzdělávání tak, jak se strategické cíle vzdělávací soustavy v ČR formovaly a konkretizovaly až do dnešní podoby. Domníváme se, že to je velmi cenný poznatek a ukazatel vývoje vzdělávání od formulování strategických linií, cílů, a doporučení (viz např. tzv. Bílá kniha z roku 2001) přes formulaci opatření (viz např. Strategie rozvoje lidských zdrojů z roku 2003) až po implementační plány (viz např. Implementační plán Strategie celoživotního učení). V každé části tohoto textu je kladen důraz na strategické cíle vzdělávací soustavy. Vybrané strategické dokumenty v plném znění uvádíme v příloze.

MOTTO:

„...První, čeho si přejeme, jest, aby tak plně a k plnému lidství mohl býti vzděláván ne nějaký jeden člověk nebo několik jich nebo mnoho, nýbrž všichni lidé vespolek i každý zvlášť, mladí i staří, bohatí i chudí, urození i neurození, mužové i ženy, zkrátka každý, komu se dostalo údělu narodit se člověkem, aby konečně jednou bylo celé lidské pokolení vzdělané po všech věkových stupních, stavech, pohlaví a národech. Za druhé si přejeme, aby každý člověk byl celistvě vzdělán a správně vycvičen nikoli jen v nějaké jediné věci nebo v několika málo nebo v mnohých, nýbrž ve všech, které dovršují podstatu
(*J. A. Komenský: Obecná porada o nápravě věcí lidských. III sv. Pampaedia*)

1 Úvod do problematiky

1.1 Vzdělávací soustava České republiky

Povinná školní docházka v České republice začíná podle zákona v šesti letech věku dítěte a trvá devět let, přičemž ji naprostá většina dětí plní na základních školách. Jak vyplývá ze zákona, povinnou školní docházku musí nastoupit šestileté děti, pokud jim nebyl povolen odklad nástupu povinné školní docházky. Možnosti odložit nástup povinné školní docházky využívá v posledních letech značné množství rodičů, kdy téměř čtvrtina dětí nastupuje k plnění školní docházky v pozdějším věku. **Po absolvování prvního stupně mají žáci v podstatě tři možnosti dalšího plnění povinné školní docházky.** Mohou pokračovat ve vzdělávání na základní škole nebo přejít na nějaký druh střední školy, na kterém je možné plnit povinnou školní docházku, což lze v oborech víceletých gymnázií. Třetí možností, a to pro umělecky nadané žáky, je studium v oborech konzervatoří. Možnosti plnění povinné školní docházky v oborech středních škol nebo konzervatoří využívá okolo jedné desetiny žáků v příslušné věkové skupině. Vzdělávání žáků se zdravotním a mentálním postižením je zajištěno buď jejich **integrací do speciálních tříd na běžných základních školách, nebo do běžných tříd základních škol, nebo jsou pro ně určeny školy zaměřené primárně na výuku žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.**

Po několika letech pokusného ověřování byla do školského zákona (podle § 41) zařazena také možnost **využít na 1. stupni základní školy tzv. individuální vzdělávání** (dříve domácí vzdělávání), které se uskutečňuje bez pravidelné účasti ve vyučování ve škole. Individuální vzdělávání lze v současné době povolit pouze žákovi prvního stupně základní školy. V současné době však probíhá pokusné ověřování individuálního vzdělávání na 2. stupni základní školy. Individuálně vzdělávaný žák koná za každé pololetí zkoušky z příslušného učiva, a to ve škole, do níž byl přijat k plnění povinné školní docházky.

Celoživotní učení lze členit do dvou základních etap, které označujeme jako počáteční a další vzdělávání.

Počáteční vzdělávání zahrnuje:

- **základní vzdělávání** (primární a nižší sekundární stupeň – ISCED 1, 2), které má všeobecný charakter a kryje se zpravidla s dobou plnění povinné školní docházky;
- **střední vzdělávání** (vyšší sekundární stupeň – ISCED 3), které má všeobecný nebo odborný charakter, je ukončeno maturitní zkouškou (ISCED 3A), výučním listem (ISCED 3C) nebo závěrečnou zkouškou (ISCED 3C). Součástí středního vzdělání je v ČR i tzv. nástavbové studium pro absolventy středního vzdělání s výučním listem (ISCED 4) ukončené maturitní zkouškou;
- **terciární vzdělávání** (ISCED 5, 6), zahrnuje široký sektor vzdělávací nabídky následující zpravidla po vykonání maturitní zkoušky. Poskytuje specializované vzdělání odborné nebo umělecké. Náleží k němu vysokoškolské vzdělávání uskutečňované vysokými školami, vyšší odborné vzdělávání uskutečňované vyššími odbornými školami a částečně i vyšší odborné vzdělávání v konzervatořích. Počáteční vzdělávání probíhá zejména v mladém věku a může být ukončeno kdykoli po splnění povinné školní docházky vstupem na trh práce nebo přechodem mezi ekonomicky neaktivní obyvatele.
- **Další vzdělávání** probíhá po dosažení určitého stupně vzdělání, resp. po prvním vstupu vzdělávajícího se na trh práce. Další vzdělávání může být zaměřeno na různorodé spektrum vědomostí, dovedností a kompetencí důležitých pro uplatnění

v pracovním, občanském i osobním životě. Celoživotní učení je považováno za nepřetržitý proces a za neustálou připravenost člověka učit se. Vychází se přitom ze zásady, že konkrétní získané kompetence nejsou tak cenné jako schopnost učit se. Mluví se tedy spíše o celoživotním učení, nikoliv vzdělávání, aby se tím zdůraznil význam i takových učebních aktivit každého jedince, které nemají organizovaný ráz..

1.1.1 Základní vzdělávání

Sít' základních škol v České republice je dostatečně hustá, přestože v posledních letech počet základních škol stále klesá. V roce 2007/08 je ve školském rejstříku evidováno 4 155 základních škol. Ve srovnání s předchozím rokem tak došlo ke snížení o 42 základních škol. Snížení počtu škol se týká především škol, které zajišťují výuku pouze pro žáky 1. stupně. Pokles počtu škol je způsoben jednak jejich rušením, jednak slučováním škol do větších právních subjektů. Ačkoliv počet ZŠ stále klesá, na průměrné velikosti školy se to příliš neprojevovalo. V roce 2007/08 činila 203 žáků na školu.

Sít' základních škol České republiky odráží potřeby jednotlivých krajů v oblasti základního vzdělávání, přičemž vychází z celkového charakteru regionu – v regionech s vyšší koncentrací malých obcí je pochopitelně více malých škol, v regionech s vyšší koncentrací obyvatelstva ve větších městech existuje více škol velkých. Jednotlivé kraje se v oblasti základního školství také liší v podílu soukromých a církevních základních škol. Rozdíly mezi kraji panují i v poměru dětí starších sedmi let přijatých do 1. ročníku základních škol k počtu všech přijatých dětí.

Základní vzdělávání je v současnosti jedinou vzdělávací etapou, které se povinně účastní každé dítě v ČR a která vytváří základ pro celoživotní učení u celé populace. Proto velmi záleží na tom, jaké vzdělávací příležitosti nabízí, jaké prostředí pro vzdělávání vytváří, jak motivuje k učení, jak ovlivňuje rozvoj osobnosti každého žáka, jak ho připravuje na soužití a spolupráci s druhými, jak ho vybavuje pro osobní život a zaměstnání i pro adaptaci v současném dynamickém světě. Povinná školní docházka je hlavním obdobím, kdy děti všech úrovní schopností a ze všech vrstev obyvatelstva získávají ve škole zkušenost ze sociálních vztahů v přirozeně heterogenních kolektivech svých vrstevníků. Dochází zde k potřebnému vzájemnému ovlivňování a buduje se nenahraditelný sociální kapitál jako předpoklad pro dosahování budoucí shody ve společenských, politických a pracovních záležitostech.

Hlavní úkol základního vzdělávání spočívá v tom, aby si žáci osvojili strategie učení a na základě získaného vzdělání byli motivováni nejen k pokračování ve vzdělávání v oborech středních škol a následně škol terciárního vzdělávání, ale současně i k celoživotnímu učení, jehož nezbytnost je spojena s životem v moderní společnosti. Současně cílem základního vzdělávání je naučit žáky tvořivě myslet a řešit přiměřené problémy, účinně komunikovat a spolupracovat, chránit své fyzické i duševní zdraví, vytvořené hodnoty a životní prostředí, být ohleduplní a tolerantní k jiným lidem, k odlišným kulturním a duchovním hodnotám, poznávat své schopnosti a reálné možnosti a uplatňovat je spolu s osvojenými vědomostmi a dovednostmi při rozhodování o své další životní dráze a svém profesním uplatnění.

V souladu se školským zákonem je pro realizaci základního vzdělávání vydán **Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání** s přílohou upravující vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením schválený MŠMT a platný od 1. 9. 2005, ve znění

k 1. 7. 2007. Tento doplněný a rozšířený dokument platný pro tvorbu **školních vzdělávacích programů** v základním vzdělávání je určený všem základním školám, včetně těch, které vzdělávají žáky s lehkým mentálním postižením, a víceletým gymnáziím. Školy si vytvářejí vlastní školní vzdělávací programy pro podmínky konkrétní školy.

Vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami je nedílnou součástí vzdělávacího systému. Základní školy v současné době navštěvuje 76,3 tisíce žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, což je 9 % všech žáků základních škol. Trend integrace žáků s lehkým nebo středně těžkým zdravotním postižením do běžných tříd umožňuje těmto dětem lepší adaptaci na běžný život a současně učí zdravé děti soužití s odlišnými vrstevníky.

V rámci základního vzdělávání mohou obce (či svazek obcí) nebo kraje se souhlasem krajského úřadu zřizovat **přípravné třídy základní školy** pro děti v posledním roce před zahájením povinné školní docházky, které jsou sociálně znevýhodněné a u kterých je předpoklad, že zařazení do přípravné třídy vyrovná jejich vývoj. Přípravnou třídu lze zřídit, pokud se v ní bude vzdělávat nejméně sedm dětí.

Povinnou školní docházku lze též plnit v některých oborech středních škol, a to zejména v oborech víceletých gymnázií.

1.1.2 Střední vzdělávání

Míra účasti na středoškolském vzdělávání je v České republice tradičně vysoká. V roce 2007/08 podíl žáků zapojených v procesu středního vzdělávání (včetně škol pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami) vztažených k populaci 15–18letých dosahoval 96 %.

V roce 2007/08 bylo v **ostatních formách vzdělávání na středních školách** celkem 12,1 tis. studentů (bez studentů nástavbového studia), v oborech nástavbového studia se zúčastnilo vzdělávání 23,3 tis. studentů).

V **každém regionu** existuje institucionálně odlišná struktura sítě středních škol, a regiony se tedy liší podle struktury žáků v konkrétních oborech vzdělání. V rámci ČR je nejvyšší míra účasti populace 15–18letých na školách poskytujících střední vzdělávání s maturitní zkouškou a střední vzdělávání (v roce 2007/08 se jedná o 48,1 %)

Dne 24. 7. 2007 schválilo MŠMT Rámcový vzdělávací program pro gymnázia (RVP G) a Rámcový vzdělávací program pro gymnázia se sportovní přípravou

Úspěšným ukončením příslušného vzdělávacího programu středního vzdělávání dosahují studenti těchto stupňů vzdělání: střední vzdělání, střední vzdělání s výučním listem a střední vzdělání s maturitní zkouškou.

Dosavadní učební plány jsou postupně nahrazovány rámcovými vzdělávacími programy, na jejichž základě si školy vytvoří své školní vzdělávací programy. Rámcové vzdělávací programy a školní vzdělávací programy přinesou jednoznačně větší svobodu pro práci učitelů a s ní i větší odpovědnost za její výsledky. Tyto změny mají pomoci školám najít moderní obsah i způsob výuky.

Střední školy poskytují i **nástavbové studium** pro uchazeče, kteří získali střední vzdělání s výučním listem v příbuzném oboru vzdělání v délce tří let denní formy vzdělávání. Vzdělávání se uskutečňuje podle platných učebních dokumentů pro příslušný obor vzdělání. Vzdělávání v nástavbovém studiu trvá dva roky v denní formě vzdělávání a je ukončeno maturitní zkouškou.

Střední školy, které poskytují **střední vzdělání s výučním listem** v daném oboru vzdělání, mohou v tomto oboru vzdělání uskutečňovat také **zkrácené studium pro získání středního vzdělání s výučním listem** pro uchazeče, kteří získali střední vzdělání s maturitní zkouškou.

Střední vzdělání s maturitní zkouškou získané ve čtyřletých i víceletých oborech gymnázií poskytuje absolventům znalosti a vědomosti, které je připravují zejména pro vzdělávání na vyšší odborné škole a studium na vysoké škole. **Střední vzdělání s maturitní zkouškou získané v ostatních oborech vzdělání je odborně zaměřené.** V posledních letech byly zařazeny do soustavy oborů vzdělání i **obory lyceí.** (Ekonomické lyceum, Technické lyceum, Pedagogické lyceum, Zdravotnické lyceum, Waldorfské lyceum a Přírodovědné lyceum). Tyto obory nabízejí kombinace všeobecně vzdělávacích a odborných předmětů, odborné předměty nejsou však zařazeny v takovém rozsahu, jako je tomu u ostatních odborně zaměřených oborů vzdělání. Absolventi nezískávají sice odbornou kvalifikaci, ale mají odborné zaměření a jsou lépe připraveni ke studiu širšího spektra vzdělávacích a studijních programů v rámci terciárního vzdělávání než absolventi odborně zaměřených oborů středního vzdělání s maturitní zkouškou. Hlavním cílem škol nabízejících **střední vzdělání s výučním listem** je příprava absolventů s vyššími nároky na manuální dovednosti. Součástí vzdělávání v těchto oborech vzdělání je i praktická příprava. Praktická příprava je součástí vzdělávání i některých oborů středního vzdělání s maturitní zkouškou, jedná se o obory s kombinací nároků jak na manuální zručnost, tak na studijní dovednosti.

Ostatní formy vzdělávání (dálkové, večerní, distanční a kombinované vzdělávání) **na středních školách** jsou velice důležitou součástí celoživotního učení vzhledem k možnosti získání další kvalifikace pro ty, kteří již vstoupili na pracovní trh.

1.1.3 Všeobecné vzdělávání

Střední vzdělávání se dosud uskutečňuje ve třech stále relativně oddělených druzích škol: *všeobecné* na gymnáziích, *odborně technické, ekonomické, zemědělské, umělecké apod.* převážně na středních odborných školách a *učňovské* na středních odborných učilištích

Síť škol vyučujících obory gymnázií je v České republice velice hustá a umožňuje většině studentů získat střední vzdělání s maturitou všeobecného charakteru prakticky bez nutnosti náročného dojíždění. **Počet škol** vyučujících obory gymnázií se v posledních třech letech příliš nemění, v roce 2007/08 fungovalo v České republice celkem 373 těchto škol, z nichž 24,9 % bylo zřizováno soukromým zřizovatelem nebo církví. Všeobecné vzdělávání v oborech lyceí poskytovalo 217 škol. Z toho 13,4 % škol vyučujících obory lyceí je soukromých a církevních. Soukromých a církevních škol, které vyučují obory lyceí, je z celkového počtu těchto škol 12 %.

Gymnázia poskytují střední vzdělání s maturitní zkouškou s všeobecným základem vzdělání a jejich hlavním úkolem je připravit absolventy k dalšímu studiu na vysoké a vyšší odborné škole a v malé míře k výkonu profesí, které vyžadují především všeobecné vzdělání. Absolventi oborů gymnázií získávají střední vzdělání s maturitní zkouškou. **Délka vzdělávání** v oborech gymnázií je stanovena zákonem č. 561/2004 Sb. na **čtyři, šest a osm let.** Pro studenty zdravotně postižené jsou určeny školy vyučující obory gymnázií pro studenty se zdravotním postižením, případně se mohou zdravotně postižení studenti vzdělávat ve speciálních třídách středních škol s obory gymnázií (týká se především studentů v nižším

stupni škol s víceletým vzděláváním, kde plní povinnou školní docházku) nebo být integrováni do běžných tříd mezi ostatní studenty. Celková role škol vyučujících obory gymnázií v českém vzdělávacím systému je nezastupitelná jako převažující druh střední školy poskytující střední vzdělávání s maturitní zkouškou všeobecného charakteru (do proudu všeobecného vzdělávání se řadí i obory lyceí).

Od září 2007 nastává dvouleté období, ve kterém gymnázia připravují **své vlastní školní vzdělávací programy**, podle kterých začnou vyučovat nejpozději od 1. září 2009.

1.1.4 Odborné střední vzdělávání

V posledních letech zaznamenalo střední odborné vzdělávání mírný nárůst počtu nově přijímaných studentů do denní formy vzdělávání. V roce 2007/08 bylo přijato do denní formy vzdělávání celkem 119,7 tis. studentů. Většina studentů byla přijata ke střednímu vzdělávání s maturitní zkouškou (54,6 %), ke střednímu vzdělávání s výučním listem bylo přijato 35,2 % studentů.

Oborová struktura nově přijímaných studentů se v průběhu posledních tří let ustálila. Tradičně nejvíce studentů (13,4 % ze všech přijatých žáků) nastupuje do skupin oborů gastronomie, hotelnictví a turismus (to jsou převážně druhy středního vzdělávání s výučním listem), dále do skupin oborů strojírenství, strojírenská výroba, podnikání v oborech, odvětví, do skupin oborů elektrotechnika, telekomunikace a výpočetní technika a ekonomika a administrativa. Počet přijatých studentů do těchto pěti skupin oborů představuje 53,1 % ze všech přijatých studentů.

Školy, na kterých lze získat **střední vzdělání s maturitní zkouškou** v oborech odborného zaměření, připravují své studenty pro výkon odborných činností (technických, hospodářských, ekonomických, zemědělských, zdravotnických, pedagogických, uměleckých a kulturních). V roce 2007/08 nabízelo toto vzdělávání v denní formě vzdělávání 911 škol, z toho 217 z nich mělo ve své vzdělávací nabídce zároveň i obory lyceí.

Regionální rozložení škol odborného středního vzdělávání na území České republiky je mnohem homogennější, než je tomu u škol vyučujících obory gymnázií, především vzhledem k počtu obyvatel kraje. Na 100 obyvatel ve věku 15–18 let připadá v průměru 0,21 školy poskytující odborné střední vzdělávání. Kraje se odlišují i podle průměrné velikosti škol středního odborného vzdělávání. Průměrná velikost se pohybuje od 315 studentů na školu ve Středočeském kraji až po hodnoty 453 žáků na školu v Jihomoravském kraji.

Vzděláváním v oborech středních odborných škol a středních odborných učilišť v České republice mohou žáci **získat střední vzdělání, střední vzdělání s maturitní zkouškou a střední vzdělání s výučním listem.** Střední vzdělání s maturitní zkouškou poskytují školy i v oborech nástavbového studia a zkráceného studia pro získání středního vzdělání s maturitní zkouškou.

Střední odborné školství je jednou z oblastí vzdělávání, v níž se odrážejí ekonomické změny a změny požadavků trhu práce nejdříve. Otázka oborové struktury středního odborného vzdělávání se stala v posledních letech předmětem polemiky mezi odborníky, sociálními partnery i širokou veřejností. Tyto diskuse vycházejí především z vysoké míry nezaměstnanosti absolventů některých skupin oborů vzdělání. Pro další rozvoj odborného středního vzdělávání jsou podstatné otázky jeho cílů, obsahu a kvality. Odborné střední

vzdělávání by se nemělo orientovat pouze na přípravu absolventů pro přímý vstup do prvního zaměstnání, ale mělo by vytvořit předpoklady pro jejich další profesní uplatnění v průběhu celého života. Z tohoto důvodu nemůže odborná příprava vycházet pouze z potřeb současnosti, ale musí být směřována k budoucím potřebám pracovního trhu především z hlediska požadované kvalifikace.

1.1.5 Nástavbové studium

Ve školním roce 2007/08 se bylo možno vzdělávat v nástavbovém studiu na 438 školách, z toho na 363 školách v denní formě vzdělávání. Téměř třetina těchto škol (28 %) byla soukromých nebo církevních. Podíl počtu studentů nástavbového studia na počtu všech studentů středního vzdělávání (včetně nástavbového a zkráceného studia) v posledních letech mírně klesá. V roce 2005/06 to bylo 4,3 % žáků, v letošním roce se poměr snížil na 4,1 % studentů.

Střední školy mají ve své nabídce i nástavbové studium určené především absolventům tříletého středního vzdělávání s výučním listem. Toto studium vede (v denní formě vzdělávání v dvouletých studijních oborech) k získání středního vzdělání s maturitní zkouškou. Absolventi získávají stejné vzdělání jako absolventi oborů středního vzdělání s maturitní zkouškou a mohou dále pokračovat ve studiu na vyšší odborné, případně vysoké škole.

1.1.6 Vzdělávání v konzervatoři

Síť konzervatoří v České republice není příliš hustá, v některých oblastech se konzervatoře nevyskytují vůbec. Ve školním roce 2007/08 působí 19 konzervatoří, z toho u většiny je zřizovatelem kraj (12), dále MŠMT (1), Ministerstvo obrany (1) a soukromý nebo církevní zřizovatel provozuje 5 konzervatoří. Průměrná velikost jedné školy je 189,8 žáka.

Od školního roku 2005/06 na základě zákona č. 561/2004 Sb. jsou konzervatoře samostatným druhem školy a ve školských statistikách se nevykazují spolu se středoškolským vzděláváním, ale zcela samostatně. Vzdělávání v konzervatoři rozvíjí znalosti, dovednosti a další schopnosti žáka získané v základním a v základním uměleckém vzdělávání, poskytuje všeobecné vzdělávání a připravuje žáky pro výkon náročných uměleckých nebo umělecko-pedagogických činností v oborech hudba, tanec, zpěv a dramatické umění. Na konzervatoři je možno dosáhnout buď středního vzdělání s maturitní zkouškou (nejdříve po čtyřech letech v denní formě šestiletého vzdělávacího programu nebo po osmi letech v denní formě vzdělávání v osmiletém vzdělávacím programu), nebo vyššího odborného vzdělání v konzervatoři (složením absolutoria po úspěšném ukončení šestiletého nebo osmiletého vzdělávacího programu).

1.1.7 Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

Síť škol poskytujících vzdělání dětem a žákům se speciálními vzdělávacími potřebami a školských zařízení pro výkon ústavní výchovy, ochranné výchovy a pro preventivně výchovnou péči (včetně speciálních tříd na běžných školách) je v současné době poměrně hustá a zajišťuje dostupnost pro většinu žáků se zdravotním postižením. Tyto školy jsou z velké většiny zřizovány obcemi a kraji (speciální třídy na základních školách jsou zřizovány

především obcemi), část sítě tvoří školy zřizované MŠMT (jde o školy, které mají celorepublikový dosah) a také školy zřizované soukromým subjektem nebo církvemi.

Na 565 **středních školách** se v roce 2007/08 vzdělávalo 19,4 tisíce studentů se speciálními vzdělávacími potřebami, což představuje 3,4 % ze všech studentů středních škol. Individuálně integrováno bylo 4,7 tisíce studentů, formou skupinové integrace se vzdělávalo 14,6 tisíc studentů. U 29,6 % individuálně integrovaných studentů byly nutné zvýšené výdaje na zajištění jejich vzdělávání. Z postižených studentů střední školy navštěvují nejčastěji studenti s mentálním postižením (59,0 % ze všech studentů se speciálními vzdělávacími potřebami), vývojovými poruchami učení (28,3 %) a žáci s více vadami (4,0 %). Studentů s ostatními druhy postižení je méně než 3 %.

Konzervatoře navštěvovalo 71 studentů se speciálními vzdělávacími potřebami, což představuje 2 % ze všech studentů konzervatoří. Tito studenti se vzdělávali na 2 školách, přičemž zrakově postiženo bylo 78,9 % z nich, 14,1 % bylo handicapováno více vadami a 7 % žáků vyžadovalo speciální péči v oblasti vývojových poruch učení.

Vyšší odborné školy v roce 2007/08 statisticky vykázaly 21 studentů se zdravotním postižením, což je 0,7 % ze všech studentů vyšších odborných škol. Tito studenti se vzdělávali na 11 vyšších odborných školách. Nejčastěji se na vyšších odborných školách vzdělávali studenti s tělesným postižením (38,1 % ze všech studentů se speciálními vzdělávacími potřebami), dále se sluchovým postižením (28,6 %) a s vývojovými poruchami učení (19 %), 14,3 % zdravotně postižených studentů vyšších odborných škol trpí poruchami zraku.

Nedílnou součástí českého vzdělávacího systému je vzdělávání dětí, žáků, studentů i dospělých osob se speciálními vzdělávacími potřebami. Je určeno dětem, žákům a studentům se zdravotním postižením, zdravotním znevýhodněním nebo sociálním znevýhodněním, kterým toto zdravotní postižení, zdravotní znevýhodnění a sociální znevýhodnění nedovolují dosáhnout příslušné úrovně vzdělání standardními pedagogickými metodami a postupy a při jejichž vzdělávání je nutné volit odpovídající obsahovou a organizační formu vzdělávání a využívat metody a postupy speciální pedagogiky.

Kromě pedagogických pracovníků škol pro děti, žáky a studenty se speciálními vzdělávacími potřebami, u kterých je vyžadováno speciálně pedagogické vzdělání, působí na školách další pracovníci, kteří zajišťují komplexní péči o žáky – školní psychologové, odborní zdravotničtí pracovníci, sociální pracovníci, pedagogičtí asistenti a další pracovníci. Školy při zajišťování také spolupracují se školskými poradenskými zařízeními, která zajišťují pro děti, žáky a studenty a jejich zákonné zástupce, pro školy a školská zařízení informační, diagnostickou, poradenskou a metodickou činnost, taktéž poskytují odborné speciálně pedagogické a pedagogicko-psychologické služby, preventivně výchovnou péči a napomáhají při volbě vhodného vzdělávání dětí, žáků nebo studentů a přípravě na budoucí povolání (speciálně pedagogická centra, pedagogicko-psychologické poradny, střediska výchovné péče).

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy stanoví vyhláškou č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných, ve znění pozdějších předpisů, pravidla a náležitosti zajišťování vzdělávacích potřeb této skupiny dětí, žáků a studentů. Stanoví rovněž úpravu organizace, přijímání, průběh a ukončování vzdělávání jejich vzdělávání, náležitosti individuálního vzdělávacího plánu a podmínky pro přecházení do vyššího ročníku. Na základě § 16 školského zákona¹⁴ je stanoveno, že vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami probíhá jednak formou **individuální integrace**, kdy jsou dítě nebo žák se speciálními vzdělávacími potřebami začleněni do třídy běžného vzdělávacího proudu

se současným zajištěním nezbytné speciálně pedagogické nebo psychologické podpory. Jednak se **pro děti, žáky a studenty se speciálními vzdělávacími potřebami zřizují školy, popřípadě v rámci školy jednotlivé třídy, oddělení nebo studijní skupiny s upravenými vzdělávacími programy.**

Při základních školách speciálních může být zřízen **přípravný stupeň základní školy speciální**, který poskytuje přípravu na vzdělávání dětem s těžkým mentálním postižením, souběžným postižením více vadami nebo autismem. Do přípravného stupně lze zařadit dítě od pěti let věku nebo dítě, kterému byl z důvodu zdravotního postižení povolen odklad povinné školní docházky, a to se souhlasem zákonného zástupce a na základě doporučení školského poradenského zařízení a odborného lékaře. Délka přípravy na vzdělávání v přípravném stupni základní školy speciální je jeden až tři školní roky. V roce 2007/08 se v přípravném stupni vzdělávalo 196 dětí, přičemž přípravný stupeň byl zřízen u 45 základních škol.

1.1.8 Vyšší odborné školy

Vyšší odborné školy (VOŠ) jsou součástí vzdělávací soustavy ČR od školního roku 1996/97. Rozšiřují vzdělávací nabídku v oblasti terciárního vzdělávání, kdy poskytují především odborně orientované vyšší odborné vzdělání.

Počet VOŠ je po celou dobu jejich existence relativně stabilní, ve školním roce 2007/08 bylo registrováno 177 škol, z nichž třetina (59 škol) byla neveřejných – 7 % škol bylo církevních a 26,5 % škol bylo soukromých.

Nabídka vzdělávacích programů vyšších odborných škol je od počátku jejich existence poměrně pestrá. Nejvíce studentů bývá tradičně přijímáno ke vzdělávání v ekonomických, zdravotnických a pedagogických programech. Vyšší odborné školy jsou druhem škol, které jsou po území České republiky rozloženy značně nerovnoměrně, jsou soustředěny především do velkých měst a mnohé z nich mají nadregionální působnost.

Většina z **přijatých uchazečů o vzdělávání** přichází na vyšší odborné školy ihned po získání středního vzdělání s maturitní zkouškou. Tento podíl je víceméně stabilní a pohybuje se okolo 70 %, přičemž v roce 2007/08 činil 71,6 %. Ve školním roce 2007/08 **studovalo ve vyšších odborných školách** celkem 28,8 tisíce studentů, z nichž studuje na 35,4 % ve školách soukromých a církevních. Většina studentů (77,5 %) studuje formou denního vzdělávání.

V terciární vzdělávací sféře představují studijní programy vyšších odborných škol svébytnou a respektovanou vzdělávací nabídku, která vhodně a flexibilně doplňuje tradiční vzdělávací obory bakalářských studijních programů vysokých škol. Vyšší odborné vzdělání je **vzdělání ukončené**. Netvoří tedy přechod mezi vzděláním středním a vysokoškolským. Vyšší odborné vzdělávání uskutečňované ve vyšších odborných školách rozvíjí a prohlubuje znalosti a dovednosti studenta získané ve středním vzdělávání a poskytuje všeobecné a odborné vzdělání pro výkon náročných činností. Úspěšným ukončením příslušného akreditovaného vzdělávacího programu se dosáhne stupně vyššího odborného vzdělání. Vyšší odborné vzdělávání se ukončuje absolutoriem. Označení absolventa vyšší odborné školy, které se uvádí za jménem, je „diplomovaný specialista“ (zkráceně DiS.). Na všech vyšších odborných školách včetně škol veřejných zřizovaných krajem se platí úhrada (tzv. „školné“).

1.1.9 Školská zařízení

Vzdělávací systém zahrnuje vedle škol i zařízení a instituce, které vytvářejí sociální zázemí škol (stravování a ubytování žáků a studentů) a podporují mimoškolní vzdělávací aktivity (školní družiny a kluby, základní umělecké školy, jazykové školy, střediska pro volný čas dětí a mládeže aj.). Důležitou součástí systému vzdělávání jsou dále zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy a preventivně výchovné péče.

Soustava školských zařízení vytváří systém doplňkové péče a plní zejména následující funkce:

- **zájmové vzdělávání** v době mimo vyučování (školní družiny a kluby, střediska volného času, jazykové školy s právem státní jazykové zkoušky, základní umělecké školy);
- **ubytování a stravování** dětí, žáků a studentů (internáty, domovy mládeže a zařízení školního stravování);
- **náhradní rodinnou, ochrannou a preventivně výchovnou péči**: jedná se o zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy, která poskytují jednak náhradní rodinnou péči (dětský domov), jednak výkon ústavní a ochranné výchovy (výchovný ústav a dětský domov se školou), a konečně zabezpečující diagnostické úkoly při výkonu ústavní a ochranné výchovy (diagnostické ústavy);
- **výchovné poradenství** (pedagogicko-psychologické poradny, speciálně pedagogická centra).

Péče o děti a žáky mimo vyučování

Hlavním úkolem zařízení, která poskytují péči o děti mimo vyučování, je rozvoj vědomostí a dovedností dětí, posílení jejich orientace na hodnotné zájmy a dále i působení výchovné a socializační. Významná je i funkce výpomoci zaměstnaným rodičům v péči o potomka.

Školní kluby zpravidla vznikají při základních školách, víceletých gymnáziích, ale mohou také existovat jako samostatná školská zařízení pro zájmové vzdělávání. V počtu školních klubů došlo k mírnému nárůstu; v roce 2007/08 bylo 476 školních klubů. Počet žáků navštěvujících školní kluby neustále roste.

Střediska volného času nabízejí činnost všem věkovým kategoriím dětí, žáků a studentů včetně rodičů a dalších zájemců a je velmi široká. Ve sledovaných letech 2005/06 až 2007/08 se počet středisek mírně snížil z 301 na 296. Jejich činnost zabezpečovalo 11,7 tis. pedagogických pracovníků, z nichž 84 % bylo externích.

Vývoj **základních uměleckých škol** nezaznamenal za poslední tři sledované roky výraznější změnu. Počet základních uměleckých škol ve školním roce 2007/08 byl 478 a 738 poboček. Počet škol víceméně stagnuje, zatímco počet žáků narůstá (v roce 2007/08 se vzdělávalo 222 517 žáků), a to cca o více než 1 % ročně. Na základních uměleckých školách je tradičně vysoké zastoupení dívek (cca 70 %). Nejvíce žáků navštěvuje hudební obory, cca 65 % žáků, výtvarné obory cca 20 %, taneční obory cca 12 % a literárně-dramatické obory cca 3 % žáků

V roce 2007/08 existovalo 37 **jazykových škol s právem státní jazykové zkoušky**, které navštěvovalo 14 579 žáků; počet žáků jazykových škol s právem státní jazykové zkoušky přitom od roku 2005/06 poklesl o více než 6 tisíc. Klesá rovněž počet žáků, kteří ukončí své studium státní jazykovou zkouškou.

Školní družiny jsou určeny přednostně pro žáky prvního stupně základní školy. **Školní kluby** poskytují zájmové vzdělávání žákům jedné školy nebo několika škol. Činnost klubu je určena přednostně pro žáky druhého stupně základních škol, žáky nižšího stupně šestiletého nebo osmiletého gymnázia nebo odpovídajících ročníků osmiletého vzdělávacího programu konzervatoře.

Střediska volného času organizují různorodé pravidelné či jednorázové aktivity a plní funkci výchovně vzdělávací a rekreační. Člení se na **domy dětí a mládeže**, s širokou působností v mnoha zájmových oborech, a na **stanice zájmových činností** specializované na konkrétní zájmovou činnost.

Základní umělecké školy poskytují základy vzdělání v jednotlivých uměleckých oborech (hudebním, tanečním, výtvarném a literárně-dramatickém) a rovněž mohou připravovat děti pro studium na konzervatořích a mládež ke studiu na vysokých školách s uměleckým zaměřením.

Jazykové školy s právem státní jazykové zkoušky zabezpečují studium cizích jazyků pro děti, mládež a dospělé na všech úrovních znalostí v různě zaměřených kurzech. Studium může být zakončeno státní závěrečnou zkouškou. Kromě veřejných jazykových škol nabízí studium cizích jazyků celá řada soukromých jazykových škol.

Tuto oblast je třeba ještě doplnit o **zájmové organizace, kde stát nemá kontrolu** jako např. Junák, Skaut apod.

Školní stravování a ubytování žáků základních a středních škol

Počet **zařízení školního stravování** ve školním roce 2007/08 vzrostl (nyní 9 212), asi o 70 oproti školnímu roku 2006/07. Počet stravujících se dětí, žáků a studentů poklesl od školního roku 2002/03 o cca 92 tis.

Počet **domovů mládeže** po nárůstu v roce 2006/07 klesl na 479. Po celé sledované období klesá počet ubytovaných žáků

Počet **internátů** i počet ubytovaných žáků klesá; v roce 2007/08 existovalo 88 internátů, ve kterých bylo ubytováno 348 dětí, žáků, studentů.

Zařízení školního stravování při mateřských, základních, středních, vyšších odborných školách a školách pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami zajišťují stravování pro děti, žáky, studenty a personál škol. Tato zařízení existují buď přímo při škole, domově mládeže, nebo fungují samostatně.

Domovy mládeže zabezpečují celotýdenní ubytování žáků a studentů zejména středních a vyšších odborných škol, konzervatoří a umožňují tak přístup ke vzdělání žákům, kteří chtějí navštěvovat školu vzdálenou od místa bydliště. Kromě domovů mládeže existují další ubytovací zařízení – **internáty**, které ubytovávají především žáky škol pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.

Školská zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy a preventivně výchovné péče

Účelem školských zařízení pro preventivně výchovnou péči je předcházet vzniku a rozvoji negativních projevů chování dětí a mladých lidí nebo narušení jejich zdravého vývoje, zmírňovat nebo odstraňovat příčiny nebo důsledky již vzniklých poruch chování a přispívat ke zdravému osobnostnímu vývoji dětí a mládeže. Speciálně pedagogické a psychologické služby tohoto typu poskytují střediska výchovné péče a diagnostické ústavy.

Počet všech typů výchovných zařízení mezi školními roky 2006/07 a 2007/08 stagnoval. Ve školním roce 2007/08 existovalo v ČR 230 zařízení ústavní a ochranné výchovy, z nichž většinu (155) tvořily dětské domovy, dále bylo 33 výchovných ústavů, 28 dětských domovů se školou a 14 diagnostických ústavů.

Celkový počet dětí v zařízeních ústavní a ochranné výchovy stagnuje, v posledním roce poklesl počet dětí umístěných v dětských domovech (4 618, pokles cca o 200 dětí) a dětských domovech se školou (674, pokles cca o 50 dětí), naopak k nárůstu v počtu dětí došlo v diagnostických ústavech (705, nárůst cca o 200 dětí). Ve výchovných ústavech počet dětí mezi školními roky 2006/07 a 2007/08 prakticky stagnoval (1430, nárůst o 26). V ČR působí 17 středisek výchovné péče, které ze školní rok 2006/07 vykazaly péči o 8 965 klientů.

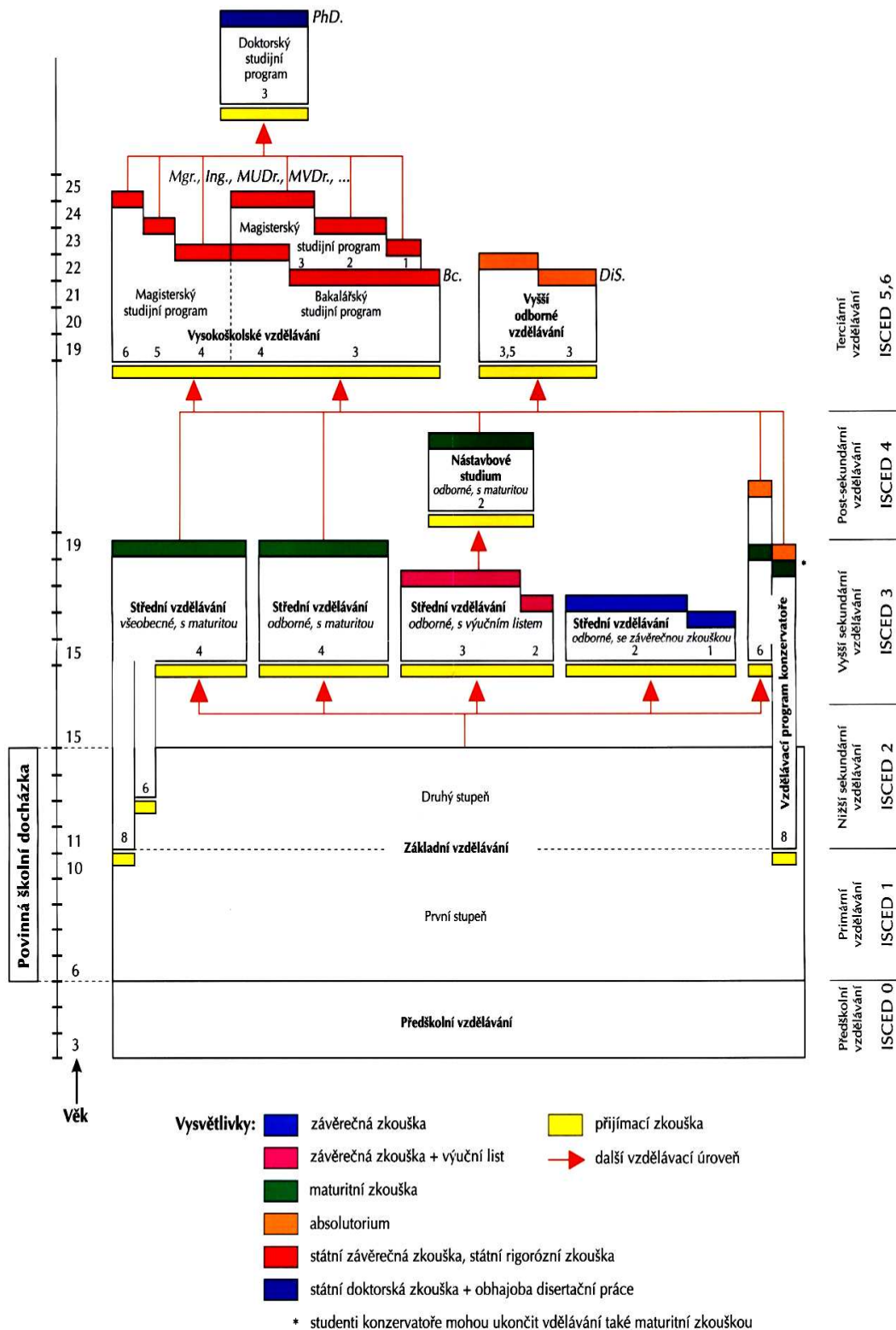
Diagnostické ústavy jsou zařízení, která přijímají děti na základě výsledků komplexního vyšetření z hlediska psychologického, speciálně pedagogického a zdravotního a na základě volné kapacity jednotlivých zařízení je následně umísťují do dětských domovů, dětských domovů se školou nebo výchovných ústavů. Ve zvláště odůvodněných případech, vyžaduje-li to zájem dítěte, je dítě umístěno mimo zařízení do smluvní rodiny. Pobyt dítěte v těchto zařízeních trvá zpravidla osm týdnů.

Péči o děti a mládež, které nemají z různých důvodů možnost vyrůstat ve vlastní rodině ani v náhradní rodinné péči a které nemají závažné poruchy chování, zajišťují **dětské domovy**. Děti umístěné v domově se vzdělávají v běžných školách. Ve vztahu k dětem plní dětské domovy zejména úkoly výchovné, vzdělávací a sociální. Pro děti s výraznými poruchami chování jsou určeny **dětské domovy se školou**. Účelem těchto zařízení je zajišťovat péči o děti s nařízenou ústavní výchovou, které mají závažné poruchy chování nebo které pro svou přechodnou nebo trvalou duševní poruchu vyžadují výchovně léčebnou péči. V dětských domovech se školou jsou umísťovány také děti s uloženou ochrannou výchovou. Dále jsou umísťovány nezletilé matky splňující podmínky pro umístění v dětském domově se školou a jejich děti, které nemohou být vzdělávány ve škole, jež není součástí dětského domova se školou. Do dětského domova se školou mohou být umísťovány děti zpravidla od 6 let do ukončení povinné školní docházky.

O děti starší 15 let se závažnými poruchami chování, u nichž byla nařízena ústavní výchova nebo uložena ochranná výchova, pečují **výchovné ústavy**. Výchovné ústavy jsou zřizovány odděleně pro děti s nařízenou ústavní výchovou a uloženou ochrannou výchovou, popřípadě jako výchovné ústavy nebo výchovné skupiny pro nezletilé matky a jejich děti a děti, které vyžadují výchovně léčebnou péči.

Střediska výchovné péče poskytují speciálně pedagogické a psychologické služby dětem s rizikem či s projevy poruch chování a negativních jevů v sociálním vývoji a dětem propuštěným z ústavní výchovy při jejich integraci do společnosti. Tato péče je zaměřena na odstranění či zmírnění již vzniklých poruch chování a na prevenci vzniku dalších vážnějších výchovných poruch a negativních jevů v sociálním vývoji dětí, pokud u nich nenastal důvod k nařízení ústavní výchovy nebo uložení ochranné výchovy.

Schéma vzdělávacího systému České republiky

Vzdělávací systém České republiky [leták]. 2. vydání, Praha, 2006. Náklad 6000 výtisků. Národní vzdělávací fond, o. p. s., Národní informační středisko pro poradenství, Opletalova 25, 110 00 Praha 1. Vydáno s podporou Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a Evropského společenství v rámci programu Leonardo da Vinci. Zdroj dat: Ústav pro informace ve vzdělávání a Český statistický úřad.

2 Programové dokumenty vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky

Co bude student po skončení studia kapitoly znát:

- Analyzovat základní programové dokumenty rozvoje vzdělávání v ČR
- Charakterizovat hlavní strategické linie rozvoje vzdělávací politiky v ČR
- Orientovat se v základních opatřeních směřujících k rozvoji vzdělávací soustavy
- Charakterizovat vzdělávací péči o nadané jedince
- Pochopit význam vzdělávání zdravotně a sociálně znevýhodněných jedinců
- Rozlišit rozdíly mezi vzděláváním a celoživotním učením pro všechny
- Zdůvodnit nutnost přizpůsobení vzdělávacích programů potřebám života ve společnosti znalostí.
- Poznat strategii rozvoje lidských zdrojů pro ČR

Za základní **programové dokumenty** zabývající se rozvojem vzdělávací soustavy v České republice je nutné považovat především:

- Národní program rozvoje vzdělávání (tzv. Bílá kniha) schválená vládou ČR usnesením č. 113 ze dne 7. února 2001
- Strategie rozvoje lidských zdrojů pro Českou republiku schválená vládou ČR č. 210 ze dne 3. března 2003
- Koncepce státní politiky pro oblast dětí a mládeže na léta 2007-2013

2.1 Národní program rozvoje vzdělávání Bílá kniha (Výběr z dokumentu)

Dokument byl schválen Vládou ČR usnesením č. 113 ze dne 7. února 2001 a je východiskem pro zpracování dalších materiálů v oblasti rozvoje vzdělávání v České republice.

Jako hlavní strategické linie rozvoje vzdělávání v České republice dokument uvádí:

- *Uspokojovat a vyvolávat vzdělávací potřeby dětí, mládeže a dospělých* odpovídajícím zvyšováním kapacit ve školách a dalších vzdělávacích i mimoškolních institucích tak, aby byla zajištěna dostupnost všech úrovní vzdělávání a poskytována příležitost k maximálnímu rozvoji různorodých schopností všem jedincům v průběhu celého života v souladu s principem spravedlivosti a využívání talentů.
- *Dosáhnout vyšší kvality a funkčnosti vzdělávání tvorbou nových vzdělávacích a studijních programů*, které budou odpovídat požadavkům informační a znalostní společnosti, udržitelného rozvoje, zaměstnanosti a potřebám aktivní účasti na životě demokratické společnosti v integrované Evropě a které budou zároveň respektovat individuální odlišnosti a životní podmínky účastníků vzdělávání.
- *Dobudovat systém evaluace činnosti vzdělávacích institucí* na všech úrovních řízení a správy, monitorování výsledků vzdělávání, examinační, hodnocení úrovně osobnostního vývoje a profesní orientace dětí a mládeže.
- *Rozvíjet autonomii, inovativní potenciál a vybavenost škol, jejich otevřenost ke společnosti a vazby k sociálnímu prostředí* prostřednictvím rozvojových programů

a vytvářením sítí spolupracujících škol. V terciárním vzdělávání podpořit rozšíření spolupráce vzdělávacích institucí s ostatními výzkumnými a vývojovými organizacemi a zapojení do rozvoje regionu.

- **Podporovat proměnu v pojetí a výkonu pedagogické činnosti ve všech vzdělávacích institucích, posilovat sociálně- profesní postavení pedagogických a akademických pracovníků**, zvýšit kvalitu jejich přípravného a dalšího vzdělávání, vytvořit podmínky pro jejich kariérní růst a vyšší motivaci k osobnímu zdokonalování a týmové spolupráci.
- **Uvést do společenské praxe decentralizované řízení vzdělávací sféry prostřednictvím státních a samosprávných orgánů s účinnou participací sociálních partnerů** a dalších představitelů občanské společnosti jako procesu plánování, organizování a hodnocení založeného na strategických cílech a realizovaného zejména pomocí nepřímých nástrojů.

2.1.1 Základní a střední vzdělávání

A) Základní vzdělávání

Základní vzdělávání je v současnosti jedinou vzdělávací etapou, které se povinně účastní každé dítě v ČR a která vytváří základ pro celoživotní učení u celé populace. Základní vzdělávání je rozděleno na 1. a 2. stupeň. Každá tato vzdělávací etapa má specifické vzdělávací cíle, odlišné metody a formy práce, ale i problémy, které je třeba řešit.

První stupeň základního vzdělávání je z hlediska vývoje žáků velmi významným a výchovně pedagogickým, didakticky specifickým stupněm vzdělávání. Zprostředkovává žákům především přechod z režimově volnějšiho a příznivějšího rodinného života a předškolního vzdělávání do systematického povinného vzdělávání. Vstup do základního vzdělávání patří k nejnáročnějším obdobím, s nimiž se musí člověk ve svém životě vyrovnávat. Přináší časové a režimové změny, jiný a pravidelnější způsob práce, nové prostředí, lidi a vztahy, změny ve stravovacím, pitném či pohybovém režimu.

Proto by měl 1. stupeň základního vzdělávání více než dosud respektovat přirozené potřeby žáků, individuální úroveň jejich zrání a učení a přizpůsobovat tomu učební program. Základem nové kvality 1. stupně základního vzdělávání je tedy co nejkomplexnější poznání individuálních potřeb a možností každého žáka a jejich respektování jak při společném vzdělávání, tak v životě školy. Žáci by neměli být formováni podle unifikovaného modelu. Každý z nich má nárok na individuální tempo, možnost chybování a nalézání, hodnocení podle individuální změny v učení i socializaci, na prostor pro individuální projev a názor, pro vzájemnou komunikaci, uspokojování fyziologických potřeb, potřeb bezpečí, jistoty, citu, sounáležitosti, sebedůvěry a seberealizace.

Cílem 1. stupně základního vzdělávání je vytváření předpokladů pro celoživotní učení - získávání základních návyků a dovedností pro školní i mimoškolní práci, vytváření motivace k učení, osvojování základní gramotnosti jako nástroje dalšího úspěšného vzdělávání, postupné utváření uceleného náhledu na svět včetně vztahu k životnímu prostředí, založeného na citlivém, znalostním a aktivním přístupu k jeho ochraně, kultivace žákovy osobnosti (jeho postojů, hodnotových orientací a zájmů) a podpora zdraví.

První stupeň základního vzdělávání má zásadní význam pro včasnou korekci případných znevýhodnění, ale i pro rozpoznání a podchycení specifických zájmů, schopností či nadání žáků. Soustavnou podporou každého jedince je třeba postupně minimalizovat vyčleňování

talentovaných žáků do výběrových tříd pro celou dobu výuky. Podobně je třeba minimalizovat trvalé vyčleňování žáků se sociálními, zdravotními a učebními problémy.

Druhý stupeň základního vzdělávání ukončuje základní (povinné) vzdělávání. *Náročnost druhého stupně vyplývá z výrazných hormonálních, tělesných, psychických a osobnostních změn žáků v období puberty* nastupujících dříve než u minulých generací. Tyto změny se projevují především ve *zvýraznění individuálních rozdílů mezi žáky* - ve snaze projevit vlastní identitu, odlišit se od druhých, ve velké kolísavosti výkonů, pracovní i životní aktivity, zájmů, citů a nálad, názorů a stanovisek, ve velké kritičnosti vůči dospělým a jejich světu, v rozporném hodnocení sebe sama, svých možností a představ o budoucnosti a budoucím povolání. Výrazným rysem tohoto období je také *odmítání ověřených pravd* a snaha prožít všechno na vlastní kůži. Všechny tyto polarities se propojují s vývojovými skoky či stagnacemi a mohou být jak hnacím motorem společné práce, tak její brzdou. Při vhodném způsobu práce, založeném na respektování individuálních předpokladů a toleranci ke kvalitám druhých, je však tato *rozdílnost a vzájemné ovlivňování členů přirozené populační skupiny základem pro přirozený rozvoj všech* - pro poznání života v různých situacích a vztazích, zvládání konfliktů a řešení problémů. Proto by třídní kolektivy žáků měly zůstat i v tomto období co nejdéle pohromadě. Světová i domácí pedagogická zkušenost prokazuje, že integrovaná škola pro celou dětskou populaci v období povinné školní docházky je při podpoře jejího úsilí o vnitřní diferenciaci a individualizaci výuky schopna uspokojovat i speciální vzdělávací potřeby žáků mimořádně nadaných a talentovaných v různých směrech.

Cílem 2. stupně základního vzdělávání je především poskytnout žákům co nejkvalitnější základ všeobecného vzdělání. To znamená vybavit je jasnými vztahy k základním lidským hodnotám a takovými všeobecnými vědomostmi a praktickými dovednostmi, které jim dovolí pokračovat v dalším stále specializovanějším vzdělávání i v rozvoji různých zájmových činností a nebudou žádného z nich odrazovat ani limitovat při poznávání nových oblastí lidského vědění a nových aktivit. *Důraz je kladen na motivaci k učení, na osvojení základních strategií učení, rozvíjení vlastních schopností a zájmů, tvořivost, kreativní řešení problémů, osvojení účinné komunikace, spolupráci a respekt k práci druhých, schopnost projevit se jako svobodná osobnost, toleranci a ohleduplnost, na citlivý a vnímavý vztah k lidem i přírodě, ale i na znalosti a schopnost aktivně ovlivnit situaci správným směrem, na odpovědný vztah k sobě a svému zdraví, reálný odhad vlastních možností.* Základem je na tomto stupni základního vzdělávání další poznávání, podchycování a rozvíjení *potencialit jednotlivých žáků.*

Změny v pojetí vyučování na 2. stupni základního vzdělávání znamenají především důsledný posun od předávání „hotových“ poznatků - systémů, přehledů a hodnot ke způsobům jejich hledání a nalézání, od převažující dominantní role učitele jako zprostředkovatele učiva k využití přirozené aktivity žáků daného věku a jejich mimoškolních zájmů a znalostí k vypracovávání vlastních rozsáhlejších projektů a prací na základě vyhledávání a třídění informací. Pro učitele to znamená překonat univerzální schéma vyučovacího procesu a neměnné struktury vyučovací hodiny i metod práce, přehodnocovat náhled na efektivní a neefektivní využití vyučovacího času, obnovovat úzkou spolupráci s učiteli stejných, ale i zdánlivě odlišných předmětů. Druhý stupeň základního vzdělávání staví především na prolínání života školy s životem mimo školu. Tím stírá rozdíly mezi „naučeným ve škole“ a „osvojeným jinde“ a dává prostor pro ověření pravdivosti a funkčnosti předkládaného učiva. Významný je nadále vztah školy a rodičů žáků, který by měl být partnerský a dialogu by se měl účastnit i žák.

Z doporučení, které jsou v dokumentu uvedeny, vyjímáme:

- Zvýraznit význam a specifika 1. stupně a 2. stupně základního vzdělávání ve stěžejních pedagogických dokumentech a návazných prvcích vzdělávacího systému.
- Vytvořit rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání a v něm stanovit specifické cíle, obsah, výstupní klíčové kompetence a podmínky pro vzdělávání na 1. a 2. stupni základního vzdělávání.
- Uplatnit systém stimulace škol ke kvalitní přípravě a realizaci školních vzdělávacích programů, k vnitřní diferenciaci a profilaci školy v souladu s potřebami žáků.
- Zvýšit autonomii učitelů tím, že bude legislativně zajištěna svoboda volby metod a forem práce učitelů základního vzdělávání, ale i jejich odpovědnost za změny v pojetí vyučování.
- Komplexně řešit postupný přechod na integrované vnitřně diferencované základní vzdělávání, které umožní vytvářet co nejlepší podmínky pro všechny žáky, rozvoj talentů i pro integraci zdravotně a sociálně znevýhodněných žáků a který oslabí důvody k vyčleňování žáků do specializovaných škol či tříd.
- Klást důraz na celkovou proměnu života školy a vyučování, podpořit inovativní programy a činnosti vycházející z potřeb žáků daného věku.
- Klást důraz na průběžnou diagnostiku žáků, nikoli na examinaci. Uzavřít 1. stupeň základního vzdělávání všestrannou diagnózou vývoje dítěte jako důležitou zprávou pro dítě a jeho rodiče, která by měla podpořit dítě v jeho dalším rozvoji. Uzavřít 2. stupeň základního vzdělávání všestrannou diagnózou vývoje žáka, posouzením předpokladů pro jeho další vzdělávací dráhu a doporučením volby studijního či učebního oboru, které by se mělo stát základem pro jeho přijetí.
- Prosazovat zkvalitnění systému tvorby učebnic a pracovních listů pro žáky, pojatých jako podklady pro diferencovanou a individualizovanou výuku.
- Vzdělávání učitelů zaměřit na širší spektrum profesních dovedností, souvisejících s integračními trendy výuky, přeměnou života školy, týmovou tvorbou školních vzdělávacích programů, diagnostikou žáků atd.
- Rozšířit a zkvalitnit vzdělávání učitelů v týmových a inovativních činnostech, zařadit větší podíl osobnostně sociální přípravy, didaktiky, speciální pedagogiky a praxe.
- Podpořit projekty dalšího vzdělávání učitelů, zaměřeného na změnu postojů, prožitkovým učením (psychologická část – úvodní cyklus), pedagogické dovednosti (kooperativní učení, řízení týmové spolupráce, projektové učení), práci na vlastním rozvoji (sebehodnocení, komunikace, řešení konfliktů, videotrénink interakcí, zvládnání stresu), výcvik učitelských sborů v týmové spolupráci při realizaci společných projektů.

B) Střední všeobecné

Střední vzdělávání se dosud uskutečňuje ve třech stále relativně oddělených druzích škol: *všeobecné* na gymnáziích, *odborně technické, ekonomické, zemědělské, umělecké apod.* převážně na středních odborných školách a *učňovské* na středních odborných učilištích. Tato situace již zcela nevyhovuje novým potřebám, proto je cílem vytvořit *otevřený, koherentní a transparentní systém* středoškolského vzdělávání, který bude zahrnovat vzájemně prostupné případně na sebe navazující, vzdělávací programy, s různým podílem všeobecné a odborné, teoretické a praktické složky vzdělávání. Vzhledem k tomu, že středoškolským vzděláváním prochází převážná většina populace, a pro mnoho mladých lidí zde vzdělávání nekončí, je podstatné, aby střední vzdělávání věnovalo pozornost především vytvoření základů pro celoživotní učení a pro občanské i pracovní uplatnění ve společnosti, vedle přípravy na studium VŠ. Vzdělávací programy ve středním vzdělávání kladou důraz na tyto úkoly:

1. Zajišťovat připravenost mladých lidí pro celoživotní učení.
2. Podporovat zaměstnatelnost mladých lidí v průběhu celého života. Schopnost najít si zaměstnání v průběhu celého života závisí nejenom na tom, zda člověk získá odpovídající kvalifikaci, ale především na tom, zda je vybaven dostatečně širokým všeobecným a obecně odborným základem vzdělání a klíčovými kompetencemi, které jsou nezbytné pro pracovní uplatnění a které umožňují snadnější rekvalifikace.
3. Rozvíjet široký všeobecný a obecně odborný základ vzdělání. Obsah vzdělávání bude rozšířen o oblast evropské dimenze, což představuje především podporu výuky cizích jazyků a multikulturního vzdělávání. Dále se rozvine výchova k demokracii a k aktivnímu občanství a významné podpory se dostane také práci s informacemi a informačními technologiemi a výchově k tvorbě a ochraně životního prostředí.
4. Uplatnit všeobecně použitelné, tzv. klíčové kompetence. Zahrnují schopnosti, dovednosti, postoje, hodnoty a další charakteristiky osobnosti, které umožňují člověku jednat adekvátně a efektivně v různých pracovních a životních situacích. K podpoře jejich rozvoje by měla přispět také změna stylu výuky ve školách, protože kompetence jsou založeny na aktivitách, nikoli pouze na vědomostech. Patří k nim např.: komunikace, rozvoj schopnosti učit se, sociální kompetence, řešení problémů, práce s informačními technologiemi. Školy budou v tomto rámci autonomní při tvorbě vlastních vzdělávacích programů.

Vedle gymnaziálních vzdělávacích programů bude tak v oblasti odborného vzdělávání podporován rozvoj takových všeobecně vzdělávacích a široce profilovaných odborných vzdělávacích programů, jako jsou např. *technická a ekonomická lycea*, s transferovou funkcí do terciárního sektoru vzdělávání, který bude postupně zvyšovat svoji kapacitu.

Společně s podporou *nástavbového vzdělávání*, které umožňuje získat maturitu absolventům učebních oborů, by se tak měl podstatně zvýšit podíl populace se vzděláním ukončeným maturitou.

Závěrečné hodnocení studentů vzdělávacích programů ukončených *maturitní zkouškou* neumožňuje v současné době obecnější srovnání výsledků, jichž jednotliví studenti dosáhli. To také snižuje informační hodnotu maturitního vysvědčení jak pro potřeby vysokých škol, tak pro potřeby zaměstnavatelů. Vzhledem k tomu, že maturitní zkoušku bude vykonávat vyšší podíl různorodé populace, která absolvovala různé typy vzdělávacích programů, bude nutno diferencovat výstupní požadavky, ovšem při zachování jejich srovnatelnosti.

Dále bude podporována optimalizace sítě škol ve prospěch *integrováných, resp. polyfunkčních škol*, tj. vzdělávacích institucí nabízejících všeobecné i odborné vzdělávací programy, které poskytují různý stupeň vzdělání pod jednou střechou. Tyto programy se pak mohou vzájemně ovlivňovat a prolínat a umožní tak studentům prostupnost, obohacení i korekci vzdělávací dráhy tak, aby každý student mohl ukončit certifikovaný vzdělávací program odpovídající jeho schopnostem. Přitom budou samozřejmě nadále existovat i tradiční školy, orientované na jeden nebo pouze několik specializovaných programů. Vnitřní organizace vzdělávacích programů bude již záležitostí těchto škol, přičemž bude i nadále specifická pro gymnázia a pro střední odborné školy.

C) Gymnaziální vzdělávání

I když tento typ vzdělávání je určen i nadále především k přípravě pro bezprostředně navazující studium v terciární sféře, bude zároveň nutné, aby přijímal širší populaci studentů než dosud. Měl by proto zahrnovat i takové obsahy a předměty, které mohou být potřebné pro praktický život a některá povolání. Rámcový vzdělávací program pro gymnázia bude proto zpracován tak, aby umožňoval mnohem více diferencovat kurikulum, které kromě možnosti současného čistě akademického pojetí získá široký všeobecně vzdělávací charakter s možností

zařazení i vybraných, odborně orientujících obsahů. S tím je spojena i nutnost změny způsobů výuky a nové priority související zejména s podporou rozvoje výše zmíněných klíčových kompetencí, rozšíření výuky cizích jazyků a širší využívání informačních technologií. Rámcový vzdělávací program zároveň umožní mnohem flexibilnější organizaci výuky tak, aby umožnila žákům vytvořit si v rámci školy co nejvíce individualizovaný vzdělávací program formou volitelných a nepovinných předmětů, který by odpovídal předpokládané následné vzdělávací dráze nebo možnostem pracovního uplatnění.

D) Střední odborné vzdělávání

Střední odborné vzdělávání zahrnuje dosavadní studijní i učební obory a představuje tak široké spektrum vzdělávací nabídky, která by měla být rozvíjena tak, aby si každý uchazeč mohl vybrat vzdělávací program, odpovídající jeho schopnostem, zájmům a také potřebám trhu práce. Tato nabídka by také měla umožnit žákovi změnit svou volbu v průběhu vzdělávání a pokračovat ve vzdělávání tam, kde skončil v případě, že školu z různých důvodů opustil nebo nedokončil.

Cestou k tomu je systém vzájemně prostupných a navazujících vzdělávacích programů s pružnou strukturou (např. větvené, stupňovité), které umožní žákům korigovat nebo upřesnit svou volbu v průběhu vzdělávání a umožní jim získat i dílčí certifikovaný výstup po absolvování části vzdělávacího programu tak, aby nikdo nemusel odcházet ze školy bez odborné kvalifikace. Tento vývoj bude postupně směřovat k *modulovému a kreditnímu uspořádání vzdělávacích programů*. Znamená to, že vzdělávací programy budou tvořeny samostatnými jednotkami - vzdělávacími moduly, chápanými jako prvky stavebnice, z nichž bude možno vytvářet různorodé sestavy. To umožní individuální přizpůsobení vzdělávací cesty, snadnější prostupnost v rámci celého sektoru odborného vzdělávání a jednodušší návaznost na další vzdělávání. Významným problémem středoškolského vzdělávání, kterému je třeba věnovat zvláštní pozornost, je *přechod absolventů ze školy do praxe* v případě, že bezprostředně nepokračují v terciárním nebo jiném vzdělávání. Proto je třeba realizovat celou řadu podpůrných *opatření ve spolupráci se sociálními partnery*.

Z doporučení, které jsou v dokumentu uvedeny, vyjímáme:

- Prohlubovat diferenciaci vzdělávacích programů gymnázia tak, aby nemělo pouze akademický, ale získalo široký všeobecně vzdělávací charakter a sloužilo různým vzdělávacím potřebám.
- Podporovat rozvoj větvených a stupňovitých vzdělávacích programů a zavést postupně modulový systém organizace vzdělávacích programů odborného vzdělávání, umožňující snadnější vertikální i horizontální prostupnost a návaznost na další vzdělávání.
- Podporovat optimalizaci sítě škol ve prospěch vytváření polyfunkčních škol, tj. škol nabízejících všeobecné i odborné vzdělávací programy, které poskytují různý stupeň vzdělání.
- Zavést ve spolupráci se sociálními partnery podpůrná opatření zlepšující přechod absolventů do praxe jako např. podporovat rozvoj profesního a kariérového poradenství, podporovat rozvoj informačního systému v oblasti vztahů vzdělávání a sféry práce, podporovat rozvoj kompenzačních vzdělávacích programů pro mladé nezaměstnané.

E) Vzdělávání nadaných jedinců

Péče o nadané jedince a rozvoj jejich talentu je v centru pozornosti všech vyspělých států. *Schopní a nadaní přinášejí do společnosti kvality a inovace, kterými je možné se prosadit v konkurenci jiných států, ať už jde o kvality intelektové, technické, umělecké, sportovní aj..* Výtvoř, nápady či výkony nadaných jedinců přispívají nejen k jejich osobnímu uspokojení (seberealizaci), ale obohacují i samu společnost a vytvářejí výrazné prvky její kultury. Také řešení závažných globálních problémů se neobejde bez využití mimořádných intelektových a morálních kvalit řešitelů. Je tedy v zájmu společnosti *vytvářet potřebné podmínky pro rozvoj a uplatnění nadaných jedinců.*

Nadaní jsou ti, kteří vykazují *mimořádně vysokou úroveň své činnosti*, ať už v celém spektru nebo v omezené oblasti, ale i ti, jejichž *potenciál* nebyl ještě pomocí testů, ani experty rozpoznán. (Tedy ti, kteří svůj potenciál ještě nerealizovali, zejména děti a neúspěšní nadaní, tzv. underachievers). Nadání dětí je obvykle vnímáno jako rychlejší vývoj ve srovnání s vrstevníky, nadání dospělých je spatřováno ve vysoké úrovni činnosti, založené na mnohaleté usilovné práci. Potenciál se může rozvinout do mimořádně vysoké úrovně činnosti pouze v podmínkách, poskytujících přiměřené vybavení a psychologické příležitosti k učení. Ucelený systém péče o nadané však u nás doposud chybí.

Základní strategie státu by proto měla být založena na tom, že těm nejmladším, předškolním dětem a žákům základních škol, nabídne co nejširší paletu činností (intelektových, hudebních, výtvarných, jazykových, technických, motorických atd.), aby se mohli v nějaké činnosti projevit a aby bylo možné předpoklady k dané činnosti objevit. Tedy co nejširší nabídka činností na různé úrovni jako předpoklad pro projev nadání a jeho objevení v nevhodnějším čase.

Je třeba diferencovat mezi vzděláváním jednotlivců nadaných a vzděláváním jednotlivců mimořádně nadaných, kterých bývá jen 1–2 %, ale jejichž tvůrčí potenciál má pro společnost zásadní význam. Podstatná je dostupnost činností, v nichž může jedinec projevit své nadání, opakovaná příležitost k činnostem po určitém čase a nevykloučení ze systému objevování nadaných jedinců po neúspěchu v některé konkrétní činnosti. V každém případě by měl mít jedinec možnost vstoupit do tohoto systému včas, případně i opakovaně a kdykoli v průběhu celého života.

Nabídka činností a péče o nadané jedince musí být zajišťována a podporována z několika úrovní: z úrovně rodiny, z úrovně státní a veřejné správy (státní, regionální a obecní vzdělávací, kulturní, sportovní aj. instituce jednotlivých rezortů), a z úrovně nestátních subjektů (občanská sdružení, nadace, soukromé právní subjekty atd.), které základní systém doplňují.

Základ péče o nadané v oblasti školství ovšem spočívá v povinném školním vzdělávání a jeho diferenciaci a individualizaci zejména na 2. stupni základní školy.

Celý systém musí být podpořen koncepční přípravou pedagogů a jiných odborníků pro práci s nadanými jedinci, neustálým vývojem výzkumných metod pro rozpoznávání nadání a rozvoj talentu, tvorbou pomůcek a metodických materiálů pro učitele, hodnocením efektivity daného systému, potřebnou propagací atd.

Z doporučení, které jsou v dokumentu uvedeny vyjímáme:

- Realizovat ucelený systém péče o nadané jedince v ČR.
- Základem péče o mimořádně nadané jedince musí být zájmová činnost co nejširších vrstev obyvatelstva (především dětí a mládeže).
- Zařadit do přípravného i dalšího vzdělávání učitelů moderní poznatky o projevech a potřebách nadaných a mimořádně nadaných jednotlivců a o způsobech práce s nimi.

- Vytvářet, překládat a upravovat odborné texty, pomůcky a další metodický materiál pro učitele, pracující s nadanými žáky v různých formách a stupních vzdělávání. Využít přitom spolupráce se zahraničními odborníky.
- Vytvářet programy péče o mimořádně nadané jedince a zajišťovat její dostupnost.
- Mimořádně nadaným jedincům individuálně umožnit vertikální i horizontální prostupnost vzdělávacího systému podle aktuální úrovně a zájmu, bez ohledu na věk dítěte (žáka, studenta) nebo souběžné studium na různých stupních vzdělávání (ZŠ a SŠ, SŠ a VŠ, případně i ZŠ a VŠ). V případě potřeby umožnit i jiné individuální či experimentální formy vzdělávání mimořádně nadaného jedince.

F) Vzdělávání zdravotně a sociálně znevýhodněných

Vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami, tedy dětí, které bez individuálního speciálně pedagogického přístupu jsou v procesu vzdělávání znevýhodněné a výrazně limitované z důvodu zdravotních či sociálních omezení, zaznamenává v posledních deseti letech kvalitativní posuny. Postupně se daří měnit pohled na tyto děti ve smyslu odklonu od negativního popisu jejich neschopností směrem ke zdůrazňování jejich výkonů a aplikaci humanistického modelu řešení celé problematiky. Stěžejní tendence v oblasti speciálního školství se prioritně týkají odstraňování segregovaného vzdělávání dětí se speciálními potřebami a jejich integrace do běžného vzdělávacího proudu se zachováním alternativní volby vzdělávací cesty těchto dětí a úkolu zabezpečení rovného přístupu ke vzdělávání pro všechny děti. Tradiční rozdělení vzdělávání tzv. intaktní majoritní části žákovské populace a minoritní skupiny žáků se speciálními vzdělávacími potřebami byla vystřídána vznikem alternativní nabídky vzdělávacích programů a forem vzdělávání a prosazování integračních tendencí.

V současné době zaznamenáváme zvyšující se počty žáků s problémy v učení a přibývají počty dětí ohrožených ve vývoji v důsledku znevýhodňujícího socio-ekonomického prostředí. Je třeba zásadně změnit tradiční koncept vzdělávání, přizpůsobit jeho obsah, formu a metody potřebám dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a sjednat pro tuto změnu širokou společenskou podporu. Potřebné změny se týkají jak fyzického přístupu ke vzdělávání (architektonická úprava budov včetně úpravy interiéru, vybavení škol kompenzačními pomůckami apod.), tak kvalitativních změn pedagogických a organizačních, s možností respektovat individualitu dítěte a jeho potřeby a diferencovat vzdělávací postupy a individualizovat vyučování místo standardizovaných učebních plánů. Součástí koncepce vzdělávání je i změna vztahu k rodičům těchto žáků. Integrace nemůže být masovou záležitostí, ale tam, kde si to rodiče přejí a škola dokáže zajistit podmínky a splnit kritéria, bude tento trend podporován.

Předměty, které dítě zvládá (např. výchovy nebo praktické činnosti) se učí v rámci třídního kolektivu, ostatní individuálně nebo v malé skupině za pomoci speciálního pedagoga. Zvláštní školy budou transformovány na základní školy se speciálními vzdělávacími programy pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.

Výraznější roli než doposud musí sehrát poradenský systém, musí spoluvytvářet potřebné podmínky pro vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami. Vedle již tradičního poskytování odborné pomoci na podporu vzdělávání, profesní orientaci a volbu vzdělávací dráhy musí poradenství ve školství také směřovat k posílení prevence sociální patologie ve školách a školských zařízeních, k podpoře a vytváření podmínek pro rozvoj osobnosti žáků a harmonizaci vztahu rodiny a školy, k podpoře integrace dětí se zdravotním postižením do běžných typů škol a k tvorbě inkluzivního prostředí ve třídách a školách. Je zapotřebí

rozšiřovat vědomosti o speciálně pedagogických postupech a metodách práce mezi pedagogickými pracovníky běžných škol všech stupňů.

Významným úkolem rezortu školství je zajistit vzdělávání kategorie dětí s velmi těžkým stupněm postižení. Důležitou součástí vzdělávací soustavy je též náhradní výchova a prevence sociálně patologických jevů ve školách a školských zařízeních. Koncepce speciálního vzdělávání tak zahrnuje i oblast preventivně výchovné péče. Koncepce péče o děti ve výchovných zařízeních musí respektovat potřebu humanizace výchovného procesu v souladu s Úmluvou o právech dítěte.

Lze očekávat narůstající potřebu vzniku nových typů školských zařízení s rozdílnými výchovnými přístupy, specifikovanými podle druhu postižení svěřenců tak, jak to vyplynulo během doby z požadavků praxe.

Z doporučení, které jsou v dokumentu uvedeny, vyjímáme:

- Citlivě transformovat zvláštní školy na školy základní se speciálními vzdělávacími programy
- Vyřešit připravenost běžných škol na integraci dětí se speciálními vzdělávacími potřebami, a to po stránce profesní, personální i technické. Provést nezbytné změny v přípravě učitelů.
- **Speciální školy zřizovat pouze pro těžce zdravotně postižené (např. pomocné školy, rehabilitační třídy).** S možností vzdělávat přímo souvisí nutnost vyřešit problematiku dopravy žáků s tělesným těžším zdravotním postižením, autismem, více vadami apod. do školy a problematiku osobní asistence včetně možností jejího využití v průběhu vzdělávání.
- **Vyřešit problematiku aktivace osob se zdravotním postižením, pro které práce nebude s ohledem na postižení zdrojem obživy.** Ve spolupráci s úřady práce podporovat „právo na první zaměstnání absolventů“, aby se nefixovaly pasivní způsoby života a sociální závislost na podpoře v nezaměstnanosti u mladé generace absolventů a organizovat kurzy k doplnění vzdělání pro absolventy, kteří povinné vzdělávání neukončili uceleným stupněm vzdělání.

2.1.2 Hlavní strategické linie vzdělávací politiky v ČR

Národní program rozvoje vzdělávání vymezuje obecné cíle, principy a záměry, které mají být respektovány a realizovány státními a samosprávnými orgány, jednotlivými školami a pedagogickými pracovníky i všemi ostatními činiteli vzdělávací politiky. Předložený podrobně propracovaný soubor záměrů a doporučení lze vyjádřit souhrnně v podobě hlavních strategických linií vzdělávací politiky. Národní program rozvoje vzdělávání se ztotožňuje se stanoviskem, že vzdělávání musí být prioritou sociálně-ekonomického rozvoje České republiky, protože rozhodujícím způsobem *ovlivňuje lidský a sociální kapitál společnosti, hodnotovou orientaci lidí i kvalitu jejich každodenního života*. Pro zabezpečení nutných změn vzdělávací soustavy je nezbytná finanční a politická podpora státních a samosprávných orgánů, podniků, občanské společnosti, médií a jednotlivců.

Národní program rozvoje vzdělávání se v letech 2001–2005 zaměřil na tyto hlavní strategické linie:

1. Realizace celoživotního učení pro všechny

2. Přizpůsobování vzdělávacích a studijních programů potřebám života ve společnosti znalostí
3. Monitorování a hodnocení kvality a efektivity vzdělávání
4. Podpora vnitřní proměny a otevřenosti vzdělávacích institucí
5. Proměna role a profesní perspektivy pedagogických a akademických pracovníků
6. Přejít od centralizovaného řízení k odpovědnému spolurozhodování.

A) Realizace celoživotního učení pro všechny

Uspokojovat a vyvolávat vzdělávací potřeby dětí, mládeže a dospělých odpovídajícím zvyšováním kapacit ve školách a dalších vzdělávacích institucích tak, aby byla zajištěna dostupnost všech úrovní vzdělávání a poskytována příležitost k maximálnímu rozvoji různorodých schopností všem jedincům v průběhu celého života v souladu s principem spravedlivosti a využívání talentů.

Lidským potenciálem není možné v naší zemi plýtvat. Vytvořit širokou nabídku vzdělávacích příležitostí a zajistit spravedlivý přístup ke vzdělávání je tak jedním ze základních předpokladů, aby každému byla dána možnost najít si vlastní vzdělávací cestu a v průběhu celého života ji podle potřeb rozvíjet, doplňovat a korigovat. Platí to pro celou šíři populace – od jedinců mimořádně nadaných až po jedince sociálně a zdravotně znevýhodněné. Individuální přístup k dětem, žákům a studentům a diferenciací vzdělávací nabídky spolu s dalšími organizačními opatřeními ve vzdělávací soustavě umožní respektovat, posilovat a využívat všechny druhy nadání a kompenzovat možná znevýhodnění, která se vztahují jak k nízké schopnosti některých jedinců zařadit se do daného vzdělávacího systému, tak k omezené možnosti změny nebo korekce vzdělávací cesty.

Cílem je umožnit populaci v celé její šíři a v průběhu celého života stát se účastníkem vzdělávání, kdykoli to pocítí jako potřebné, s cílem připravit ji pro celoživotní učení. S tímto záměrem bude rozšířena vertikální i horizontální prostupnost všech stupňů a druhů škol soustavy a bude zajištěno propojení s dalšími součástmi vzdělávací soustavy tak, aby každý mohl pokračovat ve svém vzdělávání tam, kde přestal, a nemusel se vracet nebo začínat znovu od začátku z formálních nebo organizačních důvodů.

Hlavní opatření:

A.1. Zajistit dostupnost vzdělávání a prostupnost vzdělávací soustavy na všech stupních

Vytvoření chybějících a využití existujících legislativních, finančních a organizačních podmínek umožní rozšíření prostupnosti a otevřenosti vzdělávacího systému, od předškolního vzdělávání až po vzdělávání dospělých, ve škole i mimo školu. Podporou a rozvojem modulárního uspořádání vzdělávacích programů bude umožněno propojení s programy dalšího vzdělávání. Rozvoj modulového uspořádání bude podporován specifickými rozvojovými programy.

A.2. Podporovat individualizaci a diferenciací vzdělávacího procesu na všech stupních vzdělávací soustavy

Budou maximálně využity existující a vytvořeny další legislativní a organizační podmínky, aby na všech stupních vzdělávací soustavy bylo možné vedle hromadné výuky utvářet vzdělávací proces také na individualizovaném a skupinovém základě včetně individuálně koncipovaných vzdělávacích programů.

A.3. Realizovat systém péče o talentované a mimořádně nadané jedince

Vytvoření základny pro identifikaci nadaných jedinců umožní podpora široké nabídky výukových i zájmových činností a soutěží nejrůznějšího zaměření. Žáci i jejich rodiče budou informováni o možnostech vzdělávání v daném směru, o dostupnosti bez ohledu na věk žáka, případně o individuálních formách vzdělávání. Součástí tohoto systému musí být i přípravné a další vzdělávání učitelů, zaměřené na podporu rozvoje talentů a nadání.

A.4. Podporovat vzdělávání znevýhodněných jedinců

Širším zaváděním specifických rozvojových programů bude podporováno vzdělávání tělesně, mentálně a sociálně znevýhodněných. Výrazným aspektem bude zejména snaha o jejich integraci ve smyslu principu inkluze školy a zajištění maximálně dosažitelné úrovně jejich vzdělávání. Vedle toho budou existovat kompenzační programy orientované především na předškolní výchovu dětí, pocházejících z etnicky či kulturně znevýhodněného prostředí, a na podporu vzdělávání osob bez kvalifikace. Zvláštní pozornost bude věnována menšinovému školství a vzdělávání cizinců a jejich dětí jako součásti integrace těchto skupin do české společnosti.

A.5. Zvyšovat podíl středoškolské mládeže, dosahující maturity na 75 %

Stoupající nároky individuálního, společenského i pracovního života vyžadují, aby stále více mladých lidí získalo vyšší úroveň kompetencí. Cestou k tomu je mj. i zvyšování podílu mladých lidí z příslušného populačního ročníku, kteří dosáhnou úplného středního všeobecného nebo odborného vzdělání (s maturitou) v různých formách studia, postupně až na 75%. K tomu je nezbytná také podpora rozvoje nástavbového vzdělávání pro absolventy oborů ukončených výučním listem. Budou pro to vytvořeny organizační, finanční a další podmínky, aby maturitní vzdělávání bylo dostupné ve většině středních škol.

A.6. Umožnit přístup k terciárnímu vzdělávání 50 % příslušného populačního ročníku

Budou zlepšovány finanční, organizační, materiální a legislativní podmínky tak, aby bylo možno postupně uspokojit trvalý zájem o terciární vzdělávání. Restrukturalizace terciárního vzdělávání bude zaměřena zejména na podporu rozvoje nabídky bakalářských studijních programů a vyššího odborného studia tak, aby zhruba polovina absolventů terciárního sektoru se mohla uplatnit na domácím i evropském trhu práce.

A.7. Podporovat rozvoj distančního vzdělávání

Distanční vzdělávání bude podporováno specifickými rozvojovými programy, založenými na využívání informačních a komunikačních technologií, a jejich propojení s Koncepcí státní informační politiky ve vzdělávání. Rozvojem distančního vzdělávání s využitím ICT bude rovněž rozšířena dostupnost vzdělávání a usnadněn přístup k programům nabízeným v rámci Evropské sítě distančního vzdělávání a k jiným zahraničním nabídkám.

A.8. Vypracovat a zavést soustavu finančních a nefinančních pobídek pro rozvoj vzdělávání dospělých

Touto soustavou pobídek stimulovat zaměstnavatele, aby jejich výdaje na vzdělávání zaměstnanců byly vyšší a efektivnější; podněcovat zaměstnance, aby se zvyšovali jejich zájem o vzdělávání a v co největší míře vstupovali do kvalifikačního a rekvalifikačního vzdělávání; poskytovatele vzdělávání vést k tomu, aby byli zainteresováni na rozšiřování nabídky vzdělávání a usnadňování přístupu k němu pro různé cílové skupiny i pro jednotlivce.

B) Přizpůsobení vzdělávacích a studijních programů potřebám života ve společnosti znalosti

Dosáhnout vyšší kvality a funkčnosti vzdělávání tvorbou nových vzdělávacích a studijních programů, které budou odpovídat požadavkům informační a znalostní společnosti, udržitelného rozvoje, zaměstnanosti a potřebám aktivní účasti na životě demokratické společnosti v integrované Evropě a zároveň respektovat individuální odlišnosti a životní podmínky účastníků vzdělávání.

Základním východiskem změn ve vzdělávání je koncept celoživotního učení a zaměstnatelnosti absolventů. Školy na všech stupních vzdělávací soustavy by měly poskytnout žákům a studentům nejen obecný vzdělanostní základ, ale zejména je motivovat a připravit pro celoživotní učení, protože je zřejmé, že vzdělávání ve školách je pouze první etapou celoživotního učení a má tedy spíše průpravnou funkci vzhledem k navazujícímu vzdělávání, ať již na vyšších stupních škol nebo v dalším vzdělávání v kurzech, na pracovišti i v samostatném učení. Připravenost pro celoživotní učení závisí zejména na tom, jak je člověk schopen adaptovat se na měnící životní i pracovní prostředí, vyrovnávat se s novými činnostmi komplexního charakteru, vstupovat do nových vztahů, přijímat různé role a přitom si zachovat svou lidskou, kulturní, národní a občanskou identitu.

Cílem je přizpůsobit cíle a obsah vzdělávání jednak potřebám osobního, pracovního a občanského života, jednak diferencovaným předpokladům žáků a studentů tak, aby škola poskytovala nejen široký poznatkový základ a praktické dovednosti, ale také příslušné nástroje, univerzálně použitelné tzv. klíčové kompetence, které v zásadě zahrnují dovednosti komunikovat, pracovat s informacemi, číselnými údaji, pracovat v týmu, učit se a také všechny nabyté kompetence tvořivým způsobem využívat.

Hlavní opatření:

B.1. Vypracovat Státní program vzdělávání pro děti a mládež od 3 do 19 let

Státní program vzdělávání bude legislativně zakotven jako rámcový kurikulární dokument, vymezující základní duchovní a morální hodnoty včetně poznání sebe sama, klíčové kompetence, cíle a obsahové oblasti vzdělávání, které budou tvořit rámec celé naší vzdělávací soustavy, tj. od mateřských škol až po středoškolské vzdělávání ukončené maturitou.

V rámci Státního programu budou zvýrazněny zejména ty oblasti, které jsou zásadní pro život v rámci sjednocující se Evropy: výchova k demokratickému občanství, environmentální výchova, mediální výchova, evropská dimenze a multikulturní výchova, profesní orientace, ekonomika a podnikatelství. Nezanedbatelnou součástí programu bude též důraz na posilování sounáležitosti žáků a studentů k národním tradicím, kulturnímu dědictví a rodnému kraji.

V jednotlivých sektorech vzdělávací soustavy bude věnována pozornost zejména následujícím aspektům:

- **Proměna základního vzdělávání**, zejména *integrovaného druhého stupně základní školy* bude směřovat k tomu, aby zde každý žák mohl získat jak základ vzdělání vyplývající z rámcového programu základního vzdělávání, tak také dále rozvinout své schopnosti, k nimž má nejlepší předpoklady.

Výuka na různých úrovních náročnosti v hlavních oblastech vzdělávání (tzn. Jazyk a jazyková komunikace, matematika a její aplikace, informační a komunikační technologie, člověk

a společnost, člověk a příroda, umění a kultura, člověk a zdraví, člověk a svět práce), na něž navazují i volitelné předměty a rozvoj zájmové činnosti, umožní vytvořit vzdělávací prostředí, které bude aktivně podporovat rozvoj talentů, stejně jako integraci znevýhodněných žáků.

- Gymnaziální vzdělávání, navazující na povinnou školní docházku a směřující k přípravě na studium v terciárním sektoru,

Gymnaziální vzdělávání bude více diferencováno, včetně zařazení vybraných odborně orientovaných obsahů. Důraz bude přitom kladen zejména na rozvoj klíčových kompetencí, výuku cizích jazyků a využívání informačních a komunikačních technologií.

- **Středoškolské odborné vzdělávání** bude zahrnovat rozšířený podíl všeobecného a obecně odborného vzdělávání a klíčové kompetence.

Vlastní odborné vzdělávání bude koncipováno v souladu s požadavky sféry práce na základě výrazně redukovaného počtu široce pojatých shluků povolání tak, aby umožňovalo flexibilitu na trhu práce. Nedílnou součástí bude proto i praxe v podnikové sféře.

B.2. Podporovat implementaci nového pojetí Státního programu vzdělávání zejména v následujících prioritních oblastech:

- Cizí jazyky
- Informační a komunikační technologie (ICT)
- Environmentální vzdělávání a výchova
- Klíčové kompetence
- Fond učebnic, podpůrných materiálů a vzdělávacího softwaru

B. 3. Propojit studijní programy v terciárním sektoru s vědeckou, výzkumnou a vývojovou nebo jinou tvůrčí činností ve školách i mimo školy

Rozvojové programy pro vzdělávací instituce terciárního sektoru budou sledovat zejména propojení výuky s rozvojem vědy, výzkumu a vývoje, a to jak v rámci vzdělávacího sektoru samotného včetně zahraničí, tak také ve spolupráci s jinými vědeckými a výzkumnými institucemi a podniky. Míra a způsob aktivního zapojení institucí terciárního vzdělávání do těchto tvůrčích činností se budou lišit v závislosti na jejich typu a charakteru vzdělávání, které poskytují.

B.4. Využívat mezinárodní spolupráce při tvorbě studijních programů a rozvíjení mobility pedagogických a akademických pracovníků a studentů

Přizpůsobování se společnosti znalostí vyžaduje dále v maximální možné míře rozvíjet mezinárodní spolupráci. Rozvojovým programem bude podpořena tvorba společných studijních programů a výměna akademických pracovníků, učitelů, žáků a studentů vysokých škol a vyšších odborných škol.

C) Monitorování a hodnocení kvality a efektivity vzdělávání

Dobudovat systém evaluace činnosti vzdělávacích institucí na všech úrovních řízení a správy, monitorování výsledků vzdělávání, examinační, hodnocení úrovně osobnostního vývoje a profesní orientace dětí a mládeže.

V decentralizovaném systému se značně posiluje význam evaluace – hodnocení nejen práce jednotlivých žáků, ale i celé školy a celé vzdělávací soustavy, případně jejich částí a sektorů. Vyšší míru samostatnosti škol v rozhodování je nutné vyvážit systematickým hodnocením dosažených výsledků, aby byla zajištěna jejich kvalita i efektivita. Existující vnější evaluace ČŠI bude doplněna vnitřní evaluací školy, sebereflexí úsilí o změnu a dosažení vysoké kvality. Pro usnadnění přechodu mezi jednotlivými stupni vzdělání a pro vhodnou volbu další vzdělávací dráhy je dále třeba zavést výstupní hodnocení žáků na konci každého stupně povinného vzdělávání, založené na diagnóze jejich dosavadního vývoje a na dosažených výsledcích vzdělání. Bude proto podporováno rozšíření dnešních systémů pedagogicko-psychologického i profesního (kariérního) poradenství a postupné zřizování funkce školních psychologů, resp. školních speciálních pedagogů. úrovní tak, aby jejich výsledky byly efektivně využity.

Cílem je podpořit vznik bohatého a diferencovaného evaluačního prostředí, v němž se uplatní různé formy interní i externí evaluace, a vytvořit mechanismy, jak z provedené evaluace vyvozovat závěry pro zlepšování kvality vzdělávacího systému i jednotlivých škol.

Hlavní opatření:

C.1. Dobudovat evaluační a informační systémy regionálního školství

Budou vytvořeny legislativní a organizační podmínky pro dobudování systému evaluace na úrovni školy, vzdělávacího systému a krajů. Na úrovni školy bude postupně realizována vnitřní (interní) evaluace školy, které bude využíváno společně s následnou externí evaluací Českou školní inspekcí, a to na základě společné metodiky. Další formy externí evaluace (také za účasti sociálních partnerů) budou uplatněny i na úrovni krajů a celého vzdělávacího systému a budou využívány pro přípravu dlouhodobých záměrů rozvoje a pro výroční zprávy. Dále bude dobudován systém informací, který získá i regionální rozměr a bude sloužit pro potřeby školské správy a samosprávy, škol, zaměstnavatelů, rodičů a široké veřejnosti.

C.2. Zřídit Centrum pro evaluaci a monitorování vzdělávacích výsledků

Bude zřízeno Centrum pro evaluaci a monitorování jako speciální pracoviště pro vývoj nástrojů (testů a testových položek, ratingových šetření a dalších metodických materiálů) a realizaci externího hodnocení, které by zajišťovalo monitorování a měření vzdělávacích výsledků jak v národním, tak i v mezinárodním rámci. Činnost Centra bude těsně propojena s přípravou kutikulárních dokumentů (Státního programu vzdělávání i rámcových vzdělávacích programů).

C.3. Vytvořit systém diagnostického hodnocení žáků a rozšířit existující systém poradenství

Na konci každého stupně základní školy bude realizováno diagnostické hodnocení každého žáka, založené na všestranném posouzení jeho dosavadního vývoje, výsledků vzdělávání a předpokladů pro různé formy navazujícího vzdělávání, které povede k doporučení volby

další vzdělávací cesty. Součástí tohoto hodnocení bude – zejména u žáků, jejichž volba vzdělávací cesty vyžaduje zvláštní pozornost – i psychologické posouzení.

C.4. Realizovat nové pojetí maturitní zkoušky

Úplné střední vzdělávání bude uzavřeno nově koncipovanou maturitní zkouškou. Její společná část umožní srovnatelnost výsledků mezi jednotlivými studenty a školami a postupně zjednoduší přechod do terciárního vzdělávání.

C.5. Dobudovat systém hodnocení terciárního vzdělávání

Ve vysokém školství je hodnocení kvality a akreditace zákonnou povinností. Cílem je vhodně propojit vnitřní hodnocení jednotlivých vysokých škol za spoluúčasti studentů s vnějším hodnocením Akreditační komisi, které je podkladem pro akreditaci. Cílem je národní systém hodnocení postupně zapojit do evropské sítě organizací, které se hodnocením zabývají.

C.6. Vypracovat a zavést mechanismy zajišťování kvality dalšího vzdělávání

Aby se umožnilo vybudování systému zajišťování kvality v oblasti dalšího vzdělávání, je nutné nejprve navrhnout legislativní rámec. Legislativní rámec vymezí nejen obsah systému, ale i jeho meze (tj. stanoví, které programy a kteří poskytovatelé mají být zahrnuti). Spolu s tím je nutné koncepčně dořešit způsob certifikace.

D) Podpora vnitřní proměny a otevřenosti vzdělávacích institucí

Rozvíjet autonomii, inovativní potenciál a vybavenost škol, jejich otevřenost ke společnosti a vazby k sociálnímu prostředí prostřednictvím rozvojových programů a vytvářením sítí spolupracujících škol. V terciárním vzdělávání podpořit rozšíření spolupráce vzdělávacích institucí s ostatními výzkumnými a vývojovými organizacemi a zapojení do rozvoje regionu.

Školy dnes procházejí řadou významných změn. Získaly větší autonomii, mění se jejich postavení ve vzdělávacím systému i ve společnosti, mění se jejich tradiční funkce a vnitřní klima. To vše klade nové a mnohem náročnější požadavky na učitele, na ředitele i na spolupráci celého pedagogického sboru. Tak rozsáhlé změny nelze nařídit. Jsou podmíněny iniciativou všech pracovníků školy a zároveň vyžadují cílevědomou podporu z centra. Škola musí samozřejmě získat i aktivní spoluúčast rodičů, žáků a studentů. Nezbytné pro šíření dobrých zkušeností jsou rovněž těsné vzájemné kontakty škol. Zatímco základní a střední školy se postupně stávají vzdělávacími středisky obcí, instituce terciárního vzdělávání budou získávat stále významnější úlohu v hospodářském, společenském i kulturním rozvoji celého regionu.

Cílem systematické a komplexní podpory je poskytnout vzdělávacím institucím nástroje k realizaci změny, pomoci jim při plnění nových úkolů a využít přitom všech zkušeností z tvůrčí práce nejlepších škol a učitelů při realizaci již ověřených i nových rozvojových programů.

Hlavní opatření:

D.1. Vytvořit ucelený systém nástrojů pro rozvoj autonomie školy

Budou zpracovány metodiky pro přípravu a realizaci dlouhodobého záměru rozvoje školy, vlastního hodnocení školy, výroční zprávy a školního vzdělávacího programu. Vzhledem

k vysoké náročnosti přípravy těchto dokumentů na školách budou realizovány odpovídající programy dalšího vzdělávání pro ředitele, učitele a další pedagogické pracovníky.

D.2. Založit Program rozvoje škol a dále pokračovat v činnosti Fondu rozvoje vysokých škol

Cílem nového Programu rozvoje škol, který bude vyhlášovat MŠMT, je motivovat školy ke zvyšování kvality vzdělávání i rozšiřování vzdělávací nabídky a současně zaměřovat jejich iniciativu na strategické cíle Národního programu rozvoje vzdělávání. Dlouhodobým cílem programu je vytvořit síť velmi kvalitních škol a motivovat další školy, aby se do ní chtěly začlenit. Program také zajistí rozšiřování zkušeností těchto kvalitních škol a bude podněcovat vytváření sítí spolupracujících škol. Dále bude podporován a rozšiřován program Fondu rozvoje vysokých škol, který je zaměřen na inovaci procesu vysokoškolského vzdělávání a jeho priority jsou upravovány na základě každoroční analýzy nových potřeb.

D.3. Vybudovat infrastrukturu pro podporu práce škol a učitelů

Nově vybudovaná síť pedagogických center bude využívána nejen k zajištění dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků, ale také pro konzultační, metodické a informační činnosti při realizaci rozvojových a inovačních programů (především Programu rozvoje škol) a šíření zkušeností škol. Propojením činnosti pedagogických center s činnostmi ČŠI, krajské samosprávy a vysokých škol se vytvoří základna regionální spolupráce.

D.4. Rozšířit funkce základních a středních škol

Základní a střední školy budou podporovány rozvojovými programy v rozšiřování zájmové činnosti a aktivit volného času i ve vytváření nabídky dalšího vzdělávání pro dospělé. Podle svých personálních a materiálních možností by se měly postupně stávat vzdělávacími středisky obce. Významnou úlohu přitom získají jejich knihovny, informační centra a internetové vazby.

D.5. Zvýšit úlohu kulturně-výchovných institucí a občanských sdružení ve vzdělávání a výchově

Vedle škol a dalších vzdělávacích institucí se na kultivaci osobnosti dětí, mládeže a dospělých a rozvoji jejich zájmů mohou podílet též divadla, muzea, galerie, knihovny, hvězdárny, botanické a zoologické zahrady, kulturní centra a další mimoškolní výchovně vzdělávací instituce a občanská sdružení, věnující se výchovné práci

D.6. Posílit úlohu institucí terciárního vzdělávání v regionálním rozvoji

Vysoké školy a vyšší odborné školy budou podporovány rozvojovými programy, aby v maximální míře přispěly ke vzdělávání v regionech, kde se vzdělávají mládež i dospělí – zaměstnaní i nezaměstnaní. Vzhledem k tomu bude podporována spolupráce se zaměstnavateli i orgány veřejné správy tak, aby školy lépe poznaly vzdělávací potřeby regionu a zvyšovaly své schopnosti uspokojovat vzdělávací poptávku. Zároveň bude podporována jejich účast na regionálních programech rozvoje ve všech sférách života společnosti.

E) Proměna role a profesní perspektivy pedagogických a akademických pracovníků

Podporovat proměnu v pojetí a výkonu pedagogické činnosti ve všech vzdělávacích institucích, posilovat sociálně-profesní postavení pedagogických a akademických pracovníků, zvýšit kvalitu jejich přípravného a dalšího vzdělávání, vytvořit podmínky pro jejich kariérní růst a vyšší motivaci k osobnímu zdokonalování a týmové spolupráci.

Rozhodujícím faktorem pro rozvoj české vzdělávací soustavy je kvalita práce všech pedagogických a akademických pracovníků, na které jsou v důsledku nezbytných proměn vzdělávání kladeny mnohem vyšší požadavky než kdykoliv dříve. Proto je nezbytné soustavně podporovat jejich osobní i profesionální rozvoj. Nelze toho dosáhnout bez celkového zvýšení úrovně odměňování, jež by měla potvrdit jejich společenské postavení jako prestižní sociálně-profesní skupiny. Proměna školy a rozšiřování její funkce zvyšuje pracovní zatížení pedagogických pracovníků a vyžaduje jak jejich osobní odpovědnost a pedagogickou profesionalitu, tak týmovou spolupráci při vytváření profilu a klimatu školy. Musí proto být prosazeny odpovídající změny v přípravném vzdělávání, ale i vytvořeny dostatečné možnosti pro stálý rozvoj jejich osobních i odborných kvalit. Současně je nutné vytvořit dostatečné stimuly nejen finanční, ale např. i v nabídce kariérního postupu.

Cílem je vytvořit provázaný systém přípravného a dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků včetně jejich kariérního a platového postupu a učinit tak pedagogické povolání atraktivní pro kvalitní a schopné muže a ženy.

Hlavní opatření:

E.1. Vymežit a zvýšit kvalifikační úroveň všech kategorií pedagogických pracovníků

Dovršit proces zvyšování úrovně dosaženého vzdělání pedagogických pracovníků vydáním závazné právní normy, která vymezení kategorie pedagogických pracovníků, stanoví jejich státem vyžadovanou kvalifikační úroveň a základní požadavky na obsahovou strukturu přípravného vzdělávání a výstupních zkoušek. Zároveň budou podporovány vysokoškolské studijní programy, umožňující dosáhnout vyšší kvalifikační úrovně pedagogickým pracovníkům, kteří již působí ve školských službách. Další specifická opatření by měla dát možnost začleňovat do práce škol odborníky s praktickými zkušenostmi a posílit základnu pro přípravu odborníků v sektoru vzdělávání dospělých.

E.2. Zvyšovat kvalitu přípravného vzdělávání pedagogických pracovníků

Zvýšená péče bude věnována výběru uchazečů a přípravnému vzdělávání pro všechny kategorie pedagogických pracovníků. Zvláštní důraz musí být položen na pedagogicko-psychologickou složku, osvojení si potřebných pedagogických kompetencí a zajištění odpovídajícího podílu a kvality pedagogické praxe v celé učitelské přípravě.

E.3. Dobudovat systém dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků

Komplexní systém dalšího vzdělávání bude sloužit nejen osobnímu a profesionálnímu rozvoji jednotlivých pedagogických pracovníků (a tedy jejich kariérnímu i platovému postupu), ale bude pomáhat také jednotlivým školám v plnění jejich nových úkolů. Cílem bude zejména připravit je na změny vyplývající z autonomie škol a nového pojetí výuky zaměřené na rozvoj a motivování žáků k samostatnému učení.

E.4. Založit systém kariérového a platového postupu pedagogických pracovníků

Budou vytvořeny legislativní a materiální podmínky pro zavedení nového systému kariérového postupu, který bude založen na diferenciaci a kategorizaci pedagogických činností a na definování kvalifikačních předpokladů pro jejich vykonávání. Na tomto základě bude vytvořen nový platový řád, který umožní kvalifikační i platový postup pracovníka podle funkční specializace i kvality a tvořivosti jeho práce. Zároveň by měl být posílen systém odměňování podle zásluh založený na hodnocení výkonů jednotlivých pedagogických pracovníků.

E.5. Zvyšovat vědeckou a pedagogickou úroveň pedagogických a akademických pracovníků v terciárním sektoru vzdělávací soustavy

Profesní rozvoj akademických pracovníků v terciárním vzdělávání bude pokračovat v rámci programu podpory mladých akademických pracovníků, který umožní zlepšování věkové struktury vysokoškolských akademických sborů. Rozvojový program bude též zaměřen na využití zákonné povinnosti umožnit akademickým pracovníkům věnovat se ve stanovené době přednostně vědecké, výzkumné, vývojové nebo další tvůrčí činnosti, dále se bude orientovat na zvyšování profesní kvalifikace učitelů vyšších odborných škol, jejíž součástí je přiměřená tvůrčí činnost. Podpory se dostane kurzům vysokoškolské pedagogiky pro začínající pedagogické a akademické pracovníky terciárního vzdělávání.

E.6. Rehabilitovat platovou úroveň pedagogických a akademických pracovníků

Realizovat zásadu, že průměrná úroveň platů pedagogických pracovníků v regionálním veřejném školství by se postupně měla zvýšit na 130 % průměrného platu v celém národním hospodářství. Vysoké školy budou usilovat o to, aby postupné navyšování finančních prostředků zajistilo takovou platovou úroveň akademických pracovníků, která by odpovídala růstu platů ostatních vysoce kvalifikovaných odborníků v národním hospodářství.

F) Přejít od centralizovaného řízení k odpovědnému spolurozhodování

Uvést do společenské praxe decentralizované řízení vzdělávací sféry prostřednictvím státních a samosprávných orgánů, s účinnou participací sociálních partnerů a dalších představitelů občanské společnosti, jako procesu plánování, organizování a hodnocení, založeného na strategických cílech a realizovaného zejména pomocí nepřímých nástrojů. Ve vysokém školství dosáhnout rovnováhy mezi autonomií a samosprávou vzdělávacích institucí a jejich odpovědností za uskutečňovanou činnost.

Vůdčím principem reformy veřejné správy se i v oblasti vzdělávání stává demokratizace, zajišťovaná především decentralizací (tzn. posunem kompetencí z centrální úrovně státní správy směrem k decentralizované úrovni územních a obecních samospráv, až k dalšímu posilování autonomie škol a úlohy školských rad) a participací (tzn. spoluúčastí subjektů zainteresovaných na vzdělávání – sociálních partnerů, učitelů, rodičů, studentů apod. na spolurozhodování na jednotlivých stupních řízení a správy školství).

Cílem je využít transformačního procesu ve veřejné správě k efektivním změnám v řízení školství a vzdělávací sféry tak, aby tyto změny přispěly k rozvoji a zkvalitňování vzdělávání.

Vzhledem k tomu, že se tato pasáž týká centrálního řízení vzdělávání, uvádíme pro informaci pouze hlavní opatření bez dalšího komentáře.

Hlavní opatření:

F.1. Restrukturalizovat MŠMT v souladu s novým pojetím řízení a funkcemi centra.

Soustředit úsilí MŠMT na omezený počet klíčových strategických funkcí ve vztahu k celé vzdělávací soustavě a na spolupráci s dalšími rezorty, zvláště MPSV, MV, aj.

F.2. Vytvořit novou strukturu komunikace se sociálními partnery na všech úrovních řízení a správy

F.3. Využívat nepřímých nástrojů řízení, zejména inovačních a rozvojových programů

F.4. Rozvíjet informační a poznatkovou základnu pro řídicí sféru a vzdělávací praxi

F.5. Pečovat o lidské zdroje v systému řízení vzdělávací soustavy

F.6. Vytvořit právní rámec pro rozvoj vzdělávání dospělých

Celý dokument vyšel jako oficiální publikace „Národní program vzdělávání v České republice (Bílá kniha)“. MŠMT, Praha. Naklad. TAURUS, 2001 ISBN 80-211-0372-8.

2.2 Strategie rozvoje lidských zdrojů pro Českou republiku (výběr z dokumentu)

Tento strategický dokument je výsledkem několikaleté práce Národního vzdělávacího fondu (NVF), na níž se podílelo Ministerstvo práce a sociálních věcí, odborníci ze všech sfér hospodářského a společenského života a v poslední době i úřad místopředsedy vlády pro vědu, výzkum a lidské zdroje.

První verze dokumentu byla zpracována již v roce 2000. Novou verzi Strategie rozvoje lidských zdrojů pro Českou republiku schválila vláda ČR usnesením č. 210 dne 3.3.2003.

2.2.1 Základní cíle strategie

Jeden příliš obecný a široký cíl by byl málo praktický, proto byla dána přednost stanovení několika vzájemně synergicky propojených cílů, které vycházejí z prioritních potřeb české ekonomiky a společnosti:

Cíl 1 - Nastolit celoživotní učení jako běžnou praxi

Cíl 2 - Připravit lidské zdroje v ČR na výzvy, které přináší informační a znalostní společnost, globální ekonomika, nezbytnost udržitelného rozvoje a blížící se členství v Evropské unii

Cíl 3 - Zvýšit mezinárodní konkurenceschopnost české ekonomiky a její přitažlivost pro investory

Cíl 4 - Zvýšit zaměstnatelnost pracovních sil a tím pozitivně ovlivnit zaměstnanost

Cíl 5 - Zlepšit využívání omezených zdrojů a mobilizaci nutných prostředků pro vzdělávání a rozvoj lidských zdrojů

Termín **rozvoj lidských zdrojů** (dále jen RLZ) je pojímán v souladu s převládající současnou mezinárodní praxí, která jím rozumí celoživotní vzdělávání a učení (formální, neformální a informální), orientované zejména na lepší pracovní uplatnění, zvýšení kompetencí

a výkonnosti jednotlivců i týmů, a zahrnuje pod tento pojem širokou škálu aktivit, příležitostí a stimulů ve vzdělávací soustavě, v hospodářské praxi, veřejné správě i jiných sektorech.

Memorandum o celoživotním učení zdůrazňuje dva stejně důležité cíle pro celoživotní učení: podporovat aktivní občanství a podporovat zaměstnatelnost. Základní pojmy zaměstnanosti jsou používány v těchto významech:

- **zaměstnanost** jako aktivní účast praceschopného obyvatelstva na společenské hospodářské činnosti, přičemž praceschopné obyvatelstvo je obyvatelstvo ve věkovém rozmezí, ve kterém se uskutečňuje ekonomická aktivita. Politika zaměstnanosti je zaměřena na dosažení rovnováhy mezi nabídkou pracovních sil a poptávkou po nich, směřuje k produktivnímu využití zdrojů pracovních sil a k zabezpečení práva občanů na zaměstnání. *Evropská strategie zaměstnanosti vytyčila následující čtyři pilíře evropské strategie zaměstnanosti: zaměstnatelnost, podnikatelství, adaptabilitu a rovné příležitosti.*
- **zaměstnatelnost** jako schopnost být zaměstnán. Souhrn kompetencí v konkrétních oblastech, vědomostí a dovedností dávajících šanci uspět na trhu práce. Zahrnuje i vůli spojenou s odolností, podnikavost a touhu uspět, důvěru ve vlastní schopnosti, vědomí nezbytnosti progresivních a odpovědných přístupů v zaměstnání.

V tomto smyslu je **kvalifikace** pojímána jako soustava schopností (vědomostí, dovedností, návyků, zkušeností) potřebných k získání oficiálně potvrzené způsobilosti (většinou uznávané státem) k výkonu určité činnosti (povolání, funkce). **Kompetence** buď jako: souhrn pravomocí a odpovědností svěřených určitému pracovnímu místu či orgánu nebo jako schopnost vykonávat určitou funkci nebo soubor funkcí a dosahovat při tom určité úrovně výkonnosti. **Povolání (profese)** je chápána jako souhrn společensky užitečných činností daných mírou dělby práce a realizovatelných na trhu práce, vykonávaných speciálně připravenými pracovníky.

Z celého dokumentu pro tento účel vybíráme kapitolu „Základní společné znalosti, dovednosti a hodnoty“, která je jednou z klíčových pro strategii celoživotního učení, strategii vzdělávání pro udržitelný rozvoj a pro formulování strategie vzdělávací soustavy ČR.

2.2.2 Společné znalosti a dovednosti

Obecnou základnou a východiskem rozvoje lidských zdrojů v každé zemi jsou určité znalosti a dovednosti, které jsou všem společné, tzn. měl by je mít každý občan, aby se v pracovním i společenském životě mohl uplatnit se stejnou nadějí na životní úspěch a spokojenost jako všichni ostatní. Tyto znalosti a dovednosti neposkytují ještě konkurenční výhodu, jejich absence může však být pro jednotlivce značnou nevýhodou. Představují společnou základnu a předpoklad pro všechny směry rozvoje lidských zdrojů k určitým odbornostem, organizačním kulturám, vyšším dovednostem a pod. Neméně důležité jsou individuální i kolektivní hodnoty - způsoby nazírání na život, společnost, odpovědnost, osobní cíle, vztahy ke spolupracovníkům, zájem o učení a další vztahy a procesy, které jsou životu jednotlivce i společnosti vlastní. Zkušenosti ukázaly, že i hodnoty zdánlivě vzdálené a odtažené mají ve skutečnosti na rozvoj a uplatnění lidských zdrojů velký vliv. Na pojmenování a utřídění těchto společných znalostí a dovedností, jimž se v odborné literatuře věnuje rostoucí pozornost, existují různé názory. Tento dokument používá termínu „**gramotnost**“ a zaměřuje se na gramotnost informační, občanskou, ekonomickou a jazykovou. Všechny tyto gramotnosti, které spolu úzce souvisejí, jsou ovlivnitelné vzděláním a výchovou a současně jsou silně ovlivňovány i společenskou praxí a zkušeností.

Informační gramotnost je schopnost jedince rozeznat, kdy a k čemu potřebuje informace, jak je má vyhledávat, porovnávat, hodnotit a efektivně využívat. Tato gramotnost nesmí být pasivní, tj. nelze ji omezit na požadavek, že někdo jiný musí informace poskytnout, abychom byli ochotni jednat. Projevuje se postojem k informacím ve všech oblastech života a společenské aktivity. Dle našeho názoru součástí informační gramotnosti je i **gramotnost infromatická** jako schopnost pracovat s ICT.

Občanskou gramotnost by bylo možno popsat jako umění orientovat se a žít v daném společenském prostředí, cítit se a skutečně být jeho platným členem, využívat jeho předností, realisticky chápat jeho možnosti a slabiny a být si plně vědom svých práv a povinností. Zejména v této oblasti platí, že se musíme i mnohé dovednosti vytěšňovat, protože tato gramotnost byla nejsilněji deformována totalitním režimem. Občanská gramotnost zahrnuje právní vědomí, orientaci na trhu práce ale i schopnost a vůli klást si hlubší otázky smyslu a hodnoty lidské existence a soužití, být tolerantní k jiným společenským skupinám, vírám i rasám, definovat a uplatňovat vlastní morální zásady a životní hodnoty a cítit se spoluodpovědným za situaci a vývoj v užší i širší komunitě. Nesmírně škodlivá až nebezpečná je situace, kdy se jedinci zajímají a cítí odpovědni pouze sami za sebe a svou rodinu a vše ostatní považují za plnou odpovědnost státních nebo jiných institucí.

Ekonomická gramotnost, jejíž součástí je i **finanční gramotnost**, obsahuje znalosti a dovednosti daného hospodářského prostředí nutné pro zvládnutí osobního i profesního života v různých funkcích, v nichž jedinec v tržní ekonomice současně působí (i když ne ve stejné míře) – ve funkcích spotřebitele, zákazníka, výrobce, zaměstnance, zaměstnavatele, obchodníka, vlastníka, podnikatele, plátce daně, konkurenta, stádatatele, investora, smluvního partnera, atd. Určitou míru ekonomické gramotnosti potřebuje každý, kdo pracuje a žije ve svobodném tržním systému a takřka každodenně stojí před výběrem z alternativ ekonomické povahy a důsledků. Důležitá je i schopnost širšího pohledu na českou ekonomiku jako na součást evropského i světového hospodářství.

Gramotnost pro udržitelnost rozvoje, jejíž součástí metské ekologie, zahrnuje systém znalostí o zákonitostech přírody, o vztazích člověka k prostředí, o současných globálních a regionálních problémech lidstva i o možnostech a způsobech jejich řešení prostředky ekonomickými, sociálně právními, vědeckými a technickými i za aktivní účasti občanů a jejich vzájemné spolupráce na místní, regionální i globální úrovni. Ukazuje, jak je třeba a je možno promítat aspekty udržitelného rozvoje do ekonomiky a řízení státu, podniků, do jednání místních samospráv i každého jedince, objasňuje souvislosti mezi právy a povinnostmi občanů, učí vnášet zpětné vazby do myšlení i aktivit, podněcuje k odpovědným vztahům k budoucnosti, prosazuje pochopení mezi lokálními a globálními jevy a v neposlední řadě probouzí pocity vlastní aktivity.

Jazyková gramotnost Pro občany malého evropského státu, jehož hlavní jazyk nepatří mezi světové jazyky, je nezbytnou základní gramotností schopnost komunikovat a pracovat kromě rodného jazyka též v jednom nebo více světových jazycích. V současném historickém období je to především angličtina, která se stala hlavním jazykem světového podnikání, globální ekonomiky, internetu, e-businessu, komunikací a mezinárodního dorozumívání. Vedle angličtiny je třeba se učit dalším cizím jazykům (zejména němčině, francouzštině a ruštině). I pro ně mluví mnoho důvodů a někde budou přímo nezbytné (např. v příhraničních oblastech). Pro mladé lidi se znalost dvou i více cizích jazyků stává významnou konkurenční výhodou na domácím i zahraničním trhu práce.

2.2.3 Cesty k realizaci strategie – Regionální řízení rozvoje lidských zdrojů (výběr z dokumentu)

Strategické řízení rozvoje lidských zdrojů je jednou z nejvýznamnějších součástí strategického řízení rozvoje kraje, protože silně ovlivňuje zaměstnanost v kraji, životní úroveň jeho obyvatel a konkurenční schopnost ve srovnání s jinými regiony domácími i zahraničními. Lidský kapitál každého teritoria je obecně považován za jeden z jeho nejcennějších zdrojů. Budování strategického řízení RLZ na úrovni krajů je v souladu se zákonem č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), který předjímá svou vstupní formulací „*kraj pečuje o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů*“ skutečnost, že nové kraje se postupně stanou přirozenou sociální, ekonomickou, správní a politickou územní jednotkou s velmi širokou formální i neformální působností.

Na krajích dnes spočívá podstatná část odpovědnosti za střední školství. V krajích vzroste také úloha vyšších odborných škol a škol vysokých. Regionální aktéři rozvoje lidských zdrojů od nich budou vyžadovat, aby školy terciárního vzdělávání nejen hrály roli přirozených center vzdělanosti a celoživotního učení v regionech, ale také aby se podstatně více spojovaly s regionálními podniky i organizacemi veřejných služeb a sloužily jim jako centra pro výzkum a inovace, informace, poradenství a vzdělávání zaměstnanců i podnikatelů.

Hlavní strategické směry a doporučení

- **Na úrovni krajů je nutné vybudovat systém strategického řízení rozvoje lidských zdrojů** obdobně jako na úrovni národní. Jde o nový institucionální rámec rozvoje lidských zdrojů, který by měl zapojovat a spojovat všechny významné instituce do procesu účasti na rozvoji lidských zdrojů, jako jsou orgány krajské samosprávy, orgány státní správy včetně úřadů práce, odbory, podnikatelské a zaměstnavatelské organizace, školy a další vzdělávací instituce, významné regionální podniky, poradenské a konzultační firmy, neziskové organizace, nadace, občanská sdružení a v neposlední řadě také reprezentanti klientů vzdělávacích systémů.
- **V krajích bude dále nutné budovat centra excelence, intelektuální podpory podnikání a podnikatelských služeb** jako nástroje pro získávání špičkových odborníků a talentovaných lidských zdrojů pro daný region a příležitosti k učení novým technologiím i podnikatelským metodám.
- **Kraje by se měly stát centry spojení vzdělávacího systému s praxí hospodářské sféry i veřejných služeb a veřejně prospěšných organizací.** I v tomto směru bude potřebná efektivní institucionální síť umožňující spolupráci, efektivní podporu, výměnu zkušeností a koordinaci. Je nutné posílit Regionální rozvojové agentury, jejichž základy byly již položeny.

Systém regionálního řízení rozvoje lidských zdrojů

Budování systému strategického řízení rozvoje lidských zdrojů musí podobně, jako je tomu v podnikové sféře, co nejvíce odpovídat reálným potřebám a možnostem kraje a zvyšovat jeho konkurenční schopnost vůči ostatním obdobným teritoriálním celkům.

Přitom bude důležité realisticky vytipovat jednak funkční okruhy v nichž má kraj možnost autonomně rozhodovat a přidělovat zdroje, kde bude žádoucí dohoda o spolupráci dvou i více krajů, a jednak ty okruhy, které kraj nemůže sám řešit a bude nutná podpora (odborná, personální, finanční apod.) z národních nebo jiných zdrojů.

Na krajské úrovni bude žádoucí:

- aby se RLZ spolu s otázkami zaměstnanosti stal jednou z priorit hejtmána, jeho zástupců, rady kraje a v odpovídající míře i zastupitelstva a jeho výborů,
- aby byl RLZ ve spojení s otázkami zaměstnanosti byl jedním z hlavních témat jednání krajského tripartitního orgánu, aby se usilovalo o dohodnutí společných strategických priorit a o veřejně prezentovaný sociální konsensus,
- aby vznikla krajská rada pro RLZ, která bude spojovat otázky zaměstnanosti, vzdělávání, kvalifikace a podnikání a bude přispívat k vytváření společenského konsensu a ke koordinovanému strategickému řízení, jež by bylo založeno na průřezovém složení rady a na její odborné autoritě.

Strategické řízení RLZ v kraji není ovšem založeno jen na linii vztahů zastupitelské samosprávy kraje. Do řešení úloh RLZ nezávisle vstupují další aktéři, jejichž formální i neformální autorita je odvozena od jiných linií moci a legitimní zájmové reprezentace; například úřady práce, jež jsou podřízeny Správě služeb zaměstnanosti MPSV, sociální partneři, vysoké školy, firmy atp. Také školy a další instituce mají řadu svých povinností a práv odvozených přímo od autority národních institucí. Potřebné rychlé řešení klíčových úloh RLZ může být proto dosaženo hlavně na základě neformálních dohod, intenzivní vertikální i horizontální komunikace, koordinace, budování konsensu, budování a podpoře legitimních neformálních skupin, jež jsou propojeny rovněž do neformálních sítí atp.

Základní charakteristiky, hlavní strategické směry a doporučení v počátečním vzdělávání jsou obsaženy v dokumentu „Národní program rozvoje vzdělávání v České republice“, (tzv. Bílá kniha) Strategické linie uvedené v Bílé knize jsou pro oblast vzdělávání dětí a mládeže akceptovány jako součást strategických doporučení rozvoje lidských zdrojů. V tomto smyslu se Bílá kniha stává součástí Strategie.

2.3 Koncepce státní politiky pro oblast dětí a mládeže na léta 2007-2013 (výběr z dokumentu)

Vláda ČR dne 4. června 2007 přijala usnesením č.611 „Koncepci státní politiky pro oblast dětí a mládeže na léta 2007 – 2013.“ Z tohoto dokumentu vyjímáme základní cíle v jednotlivých oblastech státní politiky.

Děti a mládež jsou věkovou skupinou obyvatelstva od narození do 26 let. Sociologicky je zkoumána většinou skupina od ukončení povinné školní docházky do dovršení sociální zralosti, tedy jedinci od 15 do 30 let. Jde o značně rozsáhlou sociální skupinu se specifickou pozicí a úlohou ve společnosti.

Řada světových průzkumů definovala v posledních letech **soubor vlastností, které svému nositeli umožňují v naší civilizaci úspěch a „šťastný život“**. Velmi přesvědčivě v nich vyšlo pět vlastností (nazývaných Big Five, čili Velká pětka): *intelligence, svědomitost, otevřenost, citová stabilita a přátelskost*.

Mládež a vzdělání. Ve vývoji společnosti neustále roste podíl vzdělávající se populace, životní fáze věnovaná vzdělávání zabírá mnohem větší časový úsek ze života. Z populace se vyděluje sociální skupina mládeže, jejímž hlavním posláním je vzdělávání a profesní příprava. V současnosti získává v České republice vysokoškolské vzdělání kolem třetiny populačního ročníku. Proces vzdělávání, včetně doktorandského studia, se posouvá k hranicím třiceti let. Zároveň roste komplexita vzdělávacího systému a zdokonaluje se jeho infrastruktura.

Mládež a sociálně negativní jevy: nikotinismus, alkoholismus, drogy, kriminalita

Klíčovou oblastí je výchova ke zdravému životnímu stylu, kdy zdraví člověka je chápáno jako vyvážený stav tělesné, duševní a sociální pohody. Je utvářeno a ovlivňováno mnoha aspekty, jako je styl života, zdravotně preventivní chování, kvalita mezilidských vztahů, kvalita životního prostředí, bezpečí člověka atd. Protože zdraví je základním předpokladem pro aktivní a spokojený život a pro optimální pracovní výkonnost, stává se poznávání a praktické ovlivňování rozvoje a ochrany zdraví jednou z priorit.

Role médií v socializaci a sociálním zrání dětí a mládeže

Pedagogika volného času do určité míry reflektuje média jako prvek v životním stylu dětí a mládeže. Rozsah působení médií a jejich prostřednictvím generování mediální a virtuální reality a vytváření „kyberprostoru“ však klade na pedagogiku další nároky. V digitálním a mediálním věku tradiční jevy přirozeného světa dostávají svou digitální či mediální podobu. Tak jako vzdělávání dostává mediální a elektronickou podobu, podobně již mluvíme o digitální či počítačové kriminalitě. V hraniční oblasti mezi pedagogikou a digitální kriminalitou můžeme pozorovat jevy, které bychom mohli zahrnout pod pojem mediální kriminalita.

Postoje mladých lidí k politice a veřejnému životu

Z výzkumů vyplývají jasné trendy o tom, že mladí lidé stále více negativně vnímají politiku a občanskou angažovanost. Alarmující je především trend volající po uplatnění „silnější ruky“ na úkor demokratických principů a rostoucí netolerance vůči imigrantům. Působení státu na děti a mládež se odehrává v rovinách podpory a ochrany. Při formulování cílů státní politiky se vychází z předpokladu, že působení státu na mládež musí být diferencované a adresné, a to ve třech rovinách:

Čím se bude státní politika v oblasti dětí a mládeže realizovat?

Podpora představuje jak opatření státu ve prospěch řešení problémů ohrožujících mladou generaci či bránících jejímu rozvoji, tak i nejrůznější inovativní programy a podobně.

Ochrana představuje působení státu zabezpečující zeslabování vlivu negativních jevů a důsledků jejich působení na děti a mládež. Ochrana nastupuje vždy tam, kde jedinec není schopen vlastními silami čelit negativně na něj působícímu prostředí a některým společenským jevům.

Nástroji státu v ochraně a podpoře dětí a mládeže jsou především právní normy, dále ekonomické nástroje, aplikace výzkumné činnosti, účelný informační systém, komplexní personální politika (výběr, příprava a další vzdělávání pracovníků).

Hlavními cíli nové Koncepce státní politiky pro oblast dětí a mládeže je vytváření vhodných podmínek zejména pro:

- naplňování funkce rodiny
- osobnostní rozvoj mladých lidí a jejich uplatnění ve společnosti
- výchovu k aktivnímu občanství včetně participace
- podporu zdravého životního stylu
- ochranu před negativními jevy a jejich následky

2.3.1 Tématické oblasti Koncepce státní politiky pro oblast dětí a mládeže na období 2007-2013

1. Informace o mládeži a pro mládež

Cílem státní politiky v této oblasti je: vytvářet, rozšiřovat a zkvalitňovat podmínky a předpoklady k získávání, přenosu a šíření širokospektrálních informací odpovídajících potřebám a zájmům mladé generace. Podporovat větší technickou i ekonomickou dostupnost elektronických médií, jejich správné a bezpečné používání a především kvalitní obsah informací jimi šířených. Poskytnout legislativní a společensky vhodné podmínky pro efektivní využívání veřejnoprávních médií pro potřeby dětí a mládeže.

2. Mládež a Evropa

Cílem státní politiky v této oblasti je: vytvářet podmínky pro snadnější přístup mladých lidí k informacím o problematice mládeže v Evropě a k aktivnímu zapojování mladých lidí do nadnárodních organizací. Stanovit strategické podmínky pro zavádění opatření přijatých v EU vůči mládeži a aktivně se podílet na šíření evropské myšlenky podporující svobodu, stabilitu a prosperitu evropské mládeže.

3. Mládež, volný čas a životní styl

Cílem státní politiky v této oblasti je: vytvářet dobré společenské, legislativní a finanční podmínky pro účelné trávení volného času dětí a mladých lidí, které povede k jejich zdravému životnímu stylu. Podporovat rozvoj školských zařízení pro zájmové vzdělávání a jejich prostřednictvím poskytovat širokou nabídku volnočasových aktivit. Podporovat činnost NNO dětí a mládeže a NNO, které s dětmi a mládeží pracují. Prostřednictvím dotačních programů motivovat uvedené subjekty ke kvalitní náplni volnočasových aktivit pro děti a mládež.

4. Mládež, vzdělávání, výchova

Cílem státní politiky v této oblasti je: prostřednictvím podpory vzdělávání a výchovných aktivit působit na celkové formování mladého člověka, na podporu a rozvoj jeho vlastní osobnosti, talentu a zájmu v kontextu s potřebami společnosti. Dbát přitom na propojování formálního, neformálního a informálního vzdělávání.

5. Mládež, zaměstnanost a zaměstnatelnost

Cílem státní politiky v této oblasti je: poskytnout kvalitní podmínky pro přípravu mladé generace na budoucí povolání. Vytvářet specializované programy na podporu zaměstnanosti mladých lidí se zvláštním důrazem na nové absolventy škol. Efektivněji provazovat obory školního vzdělávání s potřebami tuzemského i evropského trhu.

6 Ochrana práv dětí a mládeže

Cílem státní politiky v této oblasti je: naplňovat v plném rozsahu Úmluvu o právech dítěte a pravidelně toto naplňování vyhodnocovat. Průběžně upravovat právní předpisy s cílem posílit ochranu práv dětí a mládeže. Více motivovat pedagogické pracovníky škol a školských zařízení, vedoucí dětských kolektivů v NNO a další osoby, které s dětmi a mládeží pracují, aby systematicky sledovali a podporovali práva nejmladší generace. Zároveň s dodržováním práv pak vychovávat děti mládež k plnění jejich povinností.

7. Participace mladé generace na společenském a politickém životě

Cílem státní politiky v této oblasti je: vytvářet podmínky a širokou nabídku zapojení mladé generace do veřejného a společenského života. Podporovat vytváření dětských samospráv, vést orgány státní správy a samosprávy k větší a aktivnější oboustranné komunikaci se subjekty dětí a mládeže. Ve výchově dětí mladých lidí věnovat větší prostor podpoře rozvoje osobnosti, angažovanosti, samostatnosti, nebojácnosti projevu atd.

8. Výzkumy o mládeži

Cílem státní politiky v této oblasti je: vytvořit efektivní systém pravidelného a trvalého sledování problematiky dětí a mládeže prostřednictvím cílených výzkumných úkolů, sond, anket a rychlých šetření a popularizace jejich výsledků. Pro plnění tohoto cíle vytvořit předpoklady v podobě koordinační sítě expertů a institucí pro získávání poznatků o mládeži, jak ji předpokládají Společné cíle EU v oblasti „Většího porozumění mládeži“.

9. Dobrovolnictví

Cílem státní politiky v této oblasti je: podpora dobrovolných činností mladých lidí a těch, kteří s nimi pracují, neboť představují významné příležitosti k neformálnímu učení a přispívají k posilování solidarity, sociální soudržnosti a zapojení se do života společnosti. Zahájit diskusi o právním a sociálním postavení dobrovolníků pracujících s dětmi a mládeží a o možnostech uznání jejich činnosti a získaného vzdělání.

10. Mezinárodní spolupráce a mobilita v oblasti dětí a mládeže

Cílem státní politiky v této oblasti je: podpora mezinárodní spolupráce a mobility v oblasti dětí a mládeže, vytváření podmínek pro její rozvoj. Podpora tvorby podmínek pro stálé rozšiřování zapojení mládeže do mezinárodních aktivit, rozšiřování tematických výměn skupin dětí a mládeže, studia a studijních i poznávacích pobytů v zahraničí, získávání a přenos nových poznatků, zkušeností a kontaktů. Vytvářet podmínky pro zabezpečování evropských a národních priorit programu Mládež a akci.

11. Mládež z národnostních menšin, mladí migranti, běženci

Cílem státní politiky v této oblasti je: vytvářet podmínky pro integraci dětí a mládeže z minoritních skupin do běžného života většinové společnosti. Podporovat cílenou výchovu, vzdělávání a další vzdělávání této skupiny obyvatel.

12. Mládež a bydlení

Cílem státní politiky v této oblasti je: přijmout taková opatření ze strany státu, která zajistí dostupnost bydlení širšímu okruhu mladých lidí a mladých rodin, působit na obce ve smyslu tvorby vlastní bytové politiky.

13. Mládež a kultura

Cílem státní politiky v této oblasti je: podporovat veškeré obecně uznávané kulturní aktivity vedoucí k výchově a vzdělávání mladé generace. Vytvářet podmínky nejen k seznámení s kulturou a kulturními tradicemi, ale především podporovat aktivity vedoucí k aktivnímu rozvoji kulturních a kulturně-výchovných činností vedoucích k rozvoji osobnosti mladého člověka.

14. Mládež a média

Cílem státní politiky v této oblasti je: podporovat pravidelnou informovanost v hromadných sdělovacích prostředcích o pozitivních příkladech ze života dětí a mládeže. Vytvořit legislativní předpoklady pro zvýšení objemu a zejména kvality informací o mládeži. Vytvořit větší prostor určený nejmladší generaci ve veřejnoprávních médiích.

15. Mládež a rodinná politika, podpora a ochrana rodiny

Cílem státní politiky v této oblasti je: pokračovat v přijímání legislativních, ekonomických a věcných opatření vedoucích k posílení důvěry mladých lidí v manželství, podpoře mladých manželství, výchově k uvědomělému rodičovství, ochraně mladých rodin atd.

16. Mládež a zdraví

Cílem státní politiky v této oblasti je: nadále vytvářet legislativní, ekonomické a věcné podmínky pro ochranu zdraví mladé generace ve všech jeho modifikacích. Do výchovných aktivit zařadit problematiku výchovy ke zdravému životnímu stylu. Podporovat preventivní zdravotnická opatření. Seznamovat děti a mládež s různým nebezpečím, které ohrožuje zdraví v běžných i mimořádných situacích, vést je k vytváření dovedností a způsobů chování (rozhodování), které vedou k zachování či posílení zdraví, a k získávání potřebné míry odpovědnosti za zdraví vlastní i zdraví jiných.“

17. Mládež a životní prostředí

Cílem státní politiky v této oblasti je: Podporovat veškeré aktivity vedoucí k systematické výchově mladé generace k pozitivnímu vztahu k ochraně a tvorbě zdravého životního prostředí. Podporovat smysluplné aktivity mladých lidí v oblasti ochrany přírody a životního prostředí.

18. Mládež, sociálně patologické jevy a sociální prevence, sociální integrace

Cílem státní politiky v této oblasti je: vychovávat děti a mládež ke zdravému životnímu stylu, k osvojení pozitivního sociálního chování a rozvoji osobnosti. Působit na mladou generaci, aby docházelo k vytváření a upevňování morálních hodnot, ke zvyšování sociálních kompetencí dětí a mládeže, k dalšímu rozvoji dovedností, které vedou k odmítání všech forem sebeustrukce, projevů agresivity a porušování zákona. Trvale a systematicky podporovat všechny aktivity vedoucí zejména k posílení preventivních opatření. Hledat a podporovat zvláště aktivity, které vedou k smysluplnému zapojení mladých lidí do volnočasových aktivit, a tím odvést jejich pozornost od „únikových“ forem chování.

19. Neformální vzdělávání v oblasti dětí a mládeže

Cílem státní politiky v této oblasti je: podporovat celoživotní učení jako jeden z rozhodujících faktorů konkurenceschopnosti země. Investice do celoživotního učení musí být chápány jako nejdůležitější rozvojové investice. Neustále zdůrazňovat význam neformálního vzdělávání a informálního učení v různých prostředích. Podporovat partnerství v rámci občanské společnosti a rozložení odpovědnosti mezi státem, zaměstnavateli, obcemi, občanskými sdruženími ap.

A na závěr inspirace aneb co v dokumentu nenajdete. Je to „Psychologická charakteristika dětí a mládeže jednotlivých kategorií školního věku“, kterou uvádíme v příloze č. 7

SHRNUTÍ

Národní program rozvoje vzdělávání – Bílá kniha se zabývá rozvojem vzdělávací soustavy, především se zřetelem k celoživotnímu učení. Zdůrazňuje, že realizace konceptu celoživotního učení neznámá jenom rozšíření existujícího vzdělávacího systému o sektor dalšího vzdělávání, o zásadní změnu pojetí, cílů a funkce vzdělávání, kdy všechny možnosti učení jsou chápány jako jediný celek. V tomto duchu je pak formulovaná i jedna z hlavních strategických linií: „Vzdělávání pro každého po celý život“. Je zaměřena na uspokojování vzdělávací potřeby dětí, mládeže a dospělých odpovídajícím usměrňováním kapacit ve školách a dalších vzdělávacích zařízeních tak, aby byla zajištěna dostupnost všech úrovní vzdělávání a poskytována spravedlivá příležitost k maximálnímu rozvoji různorodých schopností všech jedinců v průběhu celého života.

Dokument **Strategie rozvoje lidských zdrojů pro Českou republiku** je pojímán v souladu s převládající současnou mezinárodní praxí. Řízením lidských zdrojů se rozumí celoživotní vzdělávání a učení (formální, neformální a informální), orientované zejména na lepší pracovní uplatnění, zvýšení kompetencí a výkonnosti jednotlivců i týmů, a zahrnuje pod tento pojem širokou škálu aktivit, příležitostí a stimulů ve vzdělávací soustavě, v hospodářské praxi, veřejné správě i jiných sektorech.

Obecnou základnou a východiskem rozvoje lidských zdrojů v každé zemi jsou určité znalosti a dovednosti, které jsou všem společné, tzn. měl by je mít každý občan, aby se v pracovním i společenském životě mohl uplatnit se stejnou nadějí na životní úspěch a spokojenost jako všichni ostatní. Tyto znalosti a dovednosti neposkytují ještě konkurenční výhodu, jejich absence však může být pro jednotlivce značnou nevýhodou. Představují společnou základnu a předpoklad pro všechny směry rozvoje lidských zdrojů k určitým odbornostem, organizačním kulturám, vyšším dovednostem a pod. Tento dokument používá termínu „gramotnost“ a zaměřuje se na **gramotnost informační, občanskou, ekonomickou a jazykovou**. Všechny tyto gramotnosti spolu úzce souvisejí a jsou ovlivnitelné nejen vzděláním a výchovou, ale také společenskou praxí a zkušeností.

Koncepce státní politiky pro oblast dětí a mládeže na léta 2007-2013 je prioritně zaměřena na věkovou skupinu obyvatelstva od narození do 26 let. Jde o značně rozsáhlou sociální skupinu se specifickou pozicí a úlohou ve společnosti. Ve vývoji společnosti neustále roste podíl vzdělávající se populace, životní fáze věnovaná vzdělávání zabírá mnohem větší časový úsek ze života. Z populace se vyděluje sociální skupina mládeže, jejímž hlavním posláním je vzdělávání a profesní příprava. Řada světových průzkumů definovala v posledních letech soubor vlastností, které svému nositeli umožňují v naší civilizaci úspěch a „šťastný život“. Jsou to tyto vlastnosti nazývané jako Velká pětka: **inteligence, svědomitost, otevřenost, citová stabilita a přátelskost**. V rámci opatření a vlastního diferencovaného přístupu ke vzdělávání je zapotřebí brát v úvahu specifické psychologické rysy dětí a mládeže mladšího a středního školního věku.

OTÁZKY K ZAMYŠLENÍ

1. Definujte hlavní strategické linie rozvoje vzdělávání v ČR formuluje „Bílá kniha“.
2. Co je strategickým cílem prvního stupně základního vzdělávání?
3. Z čeho vyplývá náročnost druhého stupně základního vzdělávání?
4. Co je strategickým cílem druhého stupně základního vzdělávání?
5. Popište změny v pojetí vyučování na 2. stupni základního vzdělávání

6. Jak by se měla projevit změna v hodnocení žáků?
7. Charakterizujte zamýšlený systém diferenciací vzdělávacích programů gymnázia
8. Uveďte hlavní znaky mimořádně nadaného jedince
9. Charakterizujte specifika vzdělávání zdravotně znevýhodněných jedinců
10. Zamyslete se nad zvláštnostmi vzdělávání sociálně znevýhodněných žáků
11. Vysvětlete základní prioritní oblasti Hlavní strategické linie vzdělávací politiky ČR
12. Charakterizujte čtyři hlavní pilíře evropské strategie zaměstnanosti
13. Objasněte co znamená, ve smyslu řízení lidských zdrojů, pojem kvalifikace
14. Popište jednotlivé gramotnosti společnosti vzdělávání
15. Objasněte sociálně-negativní jevy projevující se u mládeže
16. Charakterizujte tématické oblasti Koncepce státní politiky pro oblast dětí a mládeže
17. Vysvětlete psychologickou charakteristiku skupiny mladšího školního věku
18. Vysvětlete psychologickou charakteristiku skupiny středního školního věku
19. Vyjmenujte soubor vlastností uváděných jako „Velká pětka“
20. Popište rozdíl mezi zaměstnaností a zaměstnatelností.

3 Dlouhodobé záměry vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v České republice

Co bude student po skončení studia kapitoly znát:

- Charakterizovat smysl dlouhodobých záměrů rozvoje vzdělávací soustavy ČR
- Orientovat se v základních směrech rozvoje vzdělávání
- Popsat hlavní trendy rozvoje ekonomiky a společnosti
- Vysvětlit rozvoj regionálního vzdělávání
- Uvědomit si smysl rovnosti příležitostí ke vzdělávání
- Posoudit kutikulární reformu jako nástroj k modernizaci vzdělávání
- Charakterizovat klíčové kompetence
- Posoudit důležitost podpory cizích jazyků, informačních a komunikačních technologií
- Objasnit význam zvyšování profesionality a zlepšování pracovních podmínek pedagogických pracovníků
- Ukázat na význam zavádění systémů kvality a vlastního hodnocení škol
- Uvést výhody průchodu dětí, žáků a studentů vzdělávací soustavou
- Orientovat se v cílech dlouhodobého záměru vzdělávání Zlínského kraje

V této části budeme charakterizovat dlouhodobé záměry, bezprostředně se dotýkající rozvoje vzdělávání. Za důležité dokumenty považujeme především tyto.

- Výroční zpráva MŠMT o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy ČR v roce 2007
- Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky 2007
- Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Zlínského kraje 2008

3.1 Výroční zpráva MŠMT o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy ČR v roce 2007 „NA STARTU ŠKOLSKÉ REFORMY“ (výběr z dokumentu)

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy vydalo Výroční zprávu o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v České republice v roce 2007. Její název – NA STARTU ŠKOLSKÉ REFORMY – připomíná, že v roce 2007 české školství vykročilo na cestu významných změn. Mění se nejen cíle a obsahy vzdělávání, ale celý styl práce školy. **Mění se postavení žáků**, kteří se mají stát aktivními účastníky procesu vlastního učení. **Mění se postavení učitelů**, kteří získávají širokou míru volnosti v zaměření výuky, volbě cílů, obsahů a metod pedagogické práce, a s ní i zvýšenou míru odpovědnosti za výsledky vzdělávání svých žáků. **Autonomie školy se posiluje**, školy vytvářejí vlastní školní vzdělávací programy, v nichž mohou lépe reflektovat své specifické možnosti i charakteristiky, možnosti a požadavky okolního prostředí. Cílem Výroční zprávy je informovat o stavu a základních vývojových trendech vzdělávací soustavy České republiky v příslušném roce. Zpráva je na základě § 10 odst. 1 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), předkládána vládě České republiky.

Výroční zpráva MŠMT „Na startu školské reformy“ vyšla jako publikace. Praha 2008, MŠMT . ISBN 978-80-211-0560-7.

V našem výběru si blíže všimneme pouze některých částí týkajících se především počátečního vzdělávání v regionálním školském systému.

3.1.1 Rok 2007 – Klíčový rok regionálního školství

Rok 2007 byl z hlediska regionálního školství klíčový především tím, že byla ukončena přípravná fáze **kurikulární reformy** a od 1. 9. 2007 začaly školy pracovat podle vlastních školních vzdělávacích programů vycházejících z rámcových vzdělávacích programů. Změny v kurikulární politice zakotvil legislativně školský zákon, který otevřel prostor pro další postup transformace vzdělávací soustavy, cílů a obsahu vzdělávání (kurikula). Mezi hlavní cíle kurikulární politiky patří příprava žáka na osobní a pracovní život ve 21. století, na nové a měnící se požadavky na člověka jako občana i jako pracovní sílu, modernizace a zkvalitnění vzdělávání, používání vyučovacích metod a forem vedoucích k rozvoji žádaných kompetencí žáků, zvýšení uplatnitelnosti na trhu práce, podpora celoživotního učení, posílení autonomie škol a zlepšení transparentnosti vzdělávání. Na podporu reformy byla realizována v uplynulém období řada aktivit.

Významné **změny byly učiněny v oblasti legislativní** a částečnou novelizací prošly prakticky všechny významné školské zákony (zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních, a zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících).

V roce 2007 vzniklo několik významných školských dokumentů, zejména lze uvést koncepční materiály přijaté vládou – „*Strategie celoživotního učení*“, *aktualizace „Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky“*. Byl také schválen významný dokument pro další etapu využívání finančních prostředků z ESF „*Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost*“. Vláda České republiky přijala v červnu 2007 strategický dokument „*Koncepce státní politiky pro oblast dětí a mládeže na léta 2007–2013*“. V červenci 2007 byl vládou přijat koncepční materiál „**Strategie celoživotního učení České republiky**“, který mapuje oblast celoživotního učení a přichází s návrhy, jak tuto oblast rozvíjet a podporovat.

Vymezuje sedm strategických směrů, které by měly být prioritně podporovány, a konkretizuje je do opatření pro jednotlivé úrovně vzdělávání a to:

1. Uznávání, prostupnost
2. Rovný přístup
3. Funkční gramotnost
4. Sociální partnerství
5. Stimulace poptávky
6. Kvalita
7. Poradenství

Aktualizace „*Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky*“ zpracovaná v roce 2007 představuje jeden z nástrojů formování vzdělávací soustavy a klade důraz na implementaci nové školské legislativy přijaté v letech 2004–2006. Zakotvuje záměry, cíle a kritéria vzdělávací politiky doprovázené koncepční, metodickou i finanční podporou v rozvojových programech a projektech spolufinancovaných z prostředků Evropské unie, určuje rámec dlouhodobých záměrů krajů a sjednocuje jejich přístup, zvláště v oblasti středních škol.

Stanovuje následující základní strategické směry:

1. Rovnost příležitostí ke vzdělávání
2. Kurikulární reforma – nástroj k modernizaci vzdělávání s důrazem na rozvoj klíčových kompetencí
3. Podpora cizích jazyků, informačních a komunikačních technologií
4. Tvorba a zavádění systémů kvality, metod hodnocení a vlastního hodnocení škol a školských zařízení
5. Zvyšování profesionality a zlepšování pracovních podmínek pedagogických pracovníků
6. Podpora dalšího vzdělávání

V říjnu 2007 byl schválen Evropskou komisí *Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost (OP VK)*, jehož hlavním cílem je rozvoj vzdělanostní společnosti s cílem posílení konkurenceschopnosti ČR prostřednictvím modernizace systémů počátečního (včetně terciárního) a dalšího vzdělávání, jejich propojení do komplexního systému celoživotního učení a zlepšení podmínek ve výzkumu a vývoji.

3.1.2 Hlavní úkoly ve vzdělávací soustavě ČR

Povinná školní docházka v České republice začíná podle zákona v šesti letech věku dítěte a trvá devět let, přičemž ji naprostá většina dětí plní na základních školách. Po absolvování prvního stupně mají žáci v podstatě tři možnosti dalšího plnění povinné školní docházky. Mohou pokračovat ve vzdělávání na základní škole nebo přejít na nějaký druh střední školy, na kterém je možné plnit povinnou školní docházku, což lze v oborech víceletých gymnázií. Třetí možností, a to pro umělecky nadané žáky, je studium v oborech konzervatoří.. Povinnou školní docházku lze též plnit v některých oborech středních škol, a to zejména v oborech víceletých gymnázií.

Vzdělávání žáků se zdravotním a mentálním postižením je zajištěno buď jejich integrací do speciálních tříd na běžných základních školách, nebo do běžných tříd základních škol, nebo jsou pro ně určeny školy zaměřené primárně na výuku žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. V současnosti je také možnost **využít na 1. stupni základní školy tzv. individuální vzdělávání** (dříve domácí vzdělávání), které se uskutečňuje bez pravidelné účasti ve vyučování ve škole.

Hlavní úkol základního vzdělávání spočívá v tom, aby si žáci osvojili strategii učení a na základě získaného vzdělání byli motivováni nejen k pokračování ve vzdělávání v oborech středních škol a následně škol terciárního vzdělávání, ale současně i k celoživotnímu učení, jehož nezbytnost je spojena se životem v moderní společnosti.

Hlavním úkolem středního všeobecného vzdělávání je připravit absolventy k dalšímu studiu na vysoké a vyšší odborné škole a v malé míře k výkonu profesí, které vyžadují především všeobecné vzdělání. Absolventi oborů gymnázií získávají střední vzdělání s maturitní zkouškou. Role škol vyučujících obory gymnázií, jako převažující druh střední školy poskytující střední vzdělávání s maturitní zkouškou všeobecného charakteru, je v českém vzdělávacím systému nezastupitelná (do proudu všeobecného vzdělávání se řadí i obory lyceí).

Hlavním úkolem středního odborného vzdělávání je nejen orientace na přípravu absolventů pro přímý vstup do prvního zaměstnání, ale mělo by vytvořit předpoklady pro jejich další profesní uplatnění v průběhu celého života. Z tohoto důvodu nemůže odborná

příprava vycházet pouze z potřeb současnosti, ale musí být směřována k budoucím potřebám pracovního trhu především z hlediska požadované kvalifikace.

Hlavním úkolem vzdělávání žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami je umožnit této specifické skupině, kde znevýhodnění nedovolují dosáhnout příslušné úrovně vzdělání standardními pedagogickými metodami a postupy, vzdělávání pomocí vhodné odpovídající obsahové a organizační formy vzdělávání s využitím metod a postupů speciální pedagogiky.

Hlavním úkolem vyšších odborných škol je rozvoj a prohlubování znalostí a dovedností studenta získané ve středním vzdělávání a poskytování všeobecného a odborného vzdělání pro výkon náročných činností.

Hlavním úkolem soustavy školských zařízení je vytváření sociálního zázemí škol (stravování a ubytování žáků a studentů) a podpora mimoškolní vzdělávací aktivity (školní družiny a kluby, základní umělecké školy, jazykové školy, střediska pro volný čas dětí a mládeže aj.). Důležitou součástí systému vzdělávání jsou dále zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy a preventivně výchovné péče. **Soustava školských zařízení** vytváří systém doplňkové péče. Patří sem **zájmové vzdělávání, ubytování a stravování, náhradní rodinná, ochranná a preventivně výchovná péče a výchovné poradenství.**

Hlavním úkolem zařízení, která poskytují péči o děti mimo vyučování je rozvoj vědomostí a dovedností dětí, posílení jejich orientace na hodnotné zájmy a dále i působení výchovné a socializační. Významná je i funkce výpomoci zaměstnaným rodičům v péči o potomka.

Hlavním úkolem školských zařízení pro preventivně výchovnou péči je předcházet vzniku a rozvoji negativních projevů chování dětí a mladých lidí nebo narušení jejich zdravého vývoje, zmírňovat nebo odstraňovat příčiny nebo důsledky již vzniklých poruch chování a přispívat ke zdravému osobnostnímu vývoji dětí a mládeže.

3.1.3 „Školská reforma a její implementace do škol“ to je hlavní téma druhé části výroční zprávy MŠMT „Vzdělávání v roce 2007 v tématech“.

Školská reforma v souladu s vymezením v *Národním programu vzdělávání v České republice* (v tzv. Bílé knize) se v **regionálním školství** odehrává na úrovni změn cílů a obsahů vzdělávání (kurikulární reforma); vytváření systémů hodnocení kvality činnosti vzdělávacích institucí a kvality výsledků žáků ve vzdělávání; transformace uvnitř autonomních škol a změn v postavení a profesní činnosti pedagogických pracovníků. **V terciárním vzdělávání** zahrnuje akreditaci vzdělávacích programů vyššího odborného vzdělávání, restrukturalizaci studijních programů vysokých škol spolu s udržení a posilování kvality vzdělávání. **Ve vzdělávání dospělých** se soustřeďuje především na vytvoření uceleného systému celoživotního učení pro profesní, rekvalifikační, zájmové a občanské vzdělávání.

Podstatné byly především kroky týkající se **kurikulárních změn**. Byla uzavřena dvouletá přípravná etapa pro vytvoření školních vzdělávacích programů, případně třídních vzdělávacích programů (ŠVP, TVP) v předškolním a v základním vzdělávání. Od září 2007 začaly mateřské školy, základní školy (v 1. a 6. ročnících) a také všechny základní školy samostatně zřízené pro žáky se specifickými vzdělávacími potřebami s výjimkou základních

škol speciálních vyučovat podle svých školních (třídních) vzdělávacích programů. Byla tak ukončena významná etapa „převodu“ příslušných rámcových vzdělávacích programů do podoby konkrétních školních (třídních) vzdělávacích programů a zahájena etapa skutečné implementace vzdělávacího obsahu. Kurikulární reforma pokračovala také na dalších stupních a typech škol.

V oblasti **monitorování a hodnocení kvality vzdělávání** patřily mezi nejvýznamnější kroky ty, které směřovaly k nastavení upraveného modelu maturitní zkoušky. Tento model bude nabízet v povinné části společné zkoušky dvě úrovně obtížnosti, základní a vyšší, z nichž si mohou žáci volit. Zkoušky z českého jazyka a z cizího jazyka budou mít charakter komplexní zkoušky s respektováním mezinárodních standardů jazykových dovedností. Ředitel školy bude mít možnost omezit volitelnost předmětů v rámci volitelné zkoušky společné části maturit..

Autoevaluace škol se ukázala jako velmi podstatný, ale pro řadu škol zároveň obtížný prvek školské reformy a je nezbytné nadále vyvíjet nástroje a využívat příležitosti pro jejich uplatnění v praxi škol.

Velmi podstatně zasáhl rok 2007 do oblasti **utváření systému celoživotního učení**. Byla vytvořena a schválena *Strategie celoživotního učení*, která formuluje hlavní vize a strategické směry celoživotního učení v ČR včetně návrhů opatření na podporu rozvoje celoživotního učení.

Všechny kroky školské reformy dotýkající se změn ve vzdělávání měly a mají přímý dopad na **profesní činnost učitelů a jejich postavení v rámci reformy**. Zde MŠMT v roce 2007 vyvíjelo především snahy v legislativních úpravách zákona o pedagogických pracovnících i samotného školského zákona. Kromě toho byly ještě zahájeny přípravy na tvorbu standardu profese učitele, který by formuloval kritéria pro standardizaci profesních činností učitele tak, aby bylo možné podle nich stanovit, požadovat a kontrolovat výkon učitelské profese na minimální úrovni, pod kterou již nelze výkon tolerovat.

Hlavním úkolem pro následující roky je účinná pomoc školám i pedagogům a monitorování skutečného průběhu reformy, které by umožnilo případné korekce a efektivní podpůrná opatření.

3.2 Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky (výběr z dokumentu)

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky 2007 (dále jen „DZ ČR 2007“) je zpracováván na základě § 9 - 11 a § 185 odst. 4 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). Postup, časový harmonogram práce na DZ ČR a dlouhodobých záměrech krajů (DZK) a příslušné projednávání upravuje vyhláška č. 15/2005 Sb., kterou se stanoví náležitosti dlouhodobých záměrů, výročních zpráv a vlastního hodnocení školy. Popisuje rámcovou strukturu a obsah DZ a v § 3 odst. 1 stanoví: „*Ministerstvo každý sudý rok vyhodnotí platný dlouhodobý záměr ČR a vyhodnocený, popřípadě upravený či doplněný jej do 31. října předloží krajům ke stanovisku*“. DZ ČR se vládě ČR předkládá k 31. březnu lichého roku.

DZ představuje z hlediska MŠMT jeden z významných nástrojů formování vzdělávací soustavy a jeho aktualizace v roce 2007 klade důraz na implementaci nové školské legislativy přijaté v letech 2004-2006. Zakotvuje záměry, cíle a kritéria vzdělávací politiky doprovázené

koncepční, metodickou i finanční podporou v rozvojových programech, určuje rámec DZK a sjednocuje přístup jednotlivých krajů, zvláště v oblasti středních škol. Kraje trendy a cíle stanovené na úrovni ČR rozpracovávají podle svých specifických podmínek a potřeb, navrhuji a zdůvodňují svá konkrétní řešení.

V nově navrhovaném DZ ČR 2007 byly zvoleny následující základní strategické směry:

- a) rovnost příležitostí ke vzdělávání,
- b) kurikulární reforma – nástroj k modernizaci vzdělávání s důrazem na rozvoj klíčových kompetencí,
- c) podpora cizích jazyků, informačních a komunikačních technologií,
- d) tvorba a zavádění systémů kvality, metod hodnocení a vlastního hodnocení škol a školských zařízení,
- e) zvyšování profesionality a zlepšování pracovních podmínek pedagogických pracovníků,
- f) podpora dalšího vzdělávání. Obsah priorit je upraven a rozšířen o opatření, jež MŠMT pro další období pokládá za významné.

Realizace strategických směrů je úzce provázána s možností spolufinancování z prostředků Evropské unie.

DZ ČR 2007 byl připraven pro celý systém regionálního školství České republiky. Zabývá se vzdělávací soustavou tak, jak ji definuje školský zákon, tedy bez rozdílu jednotlivých zřizovatelů; je jednotným návodem k naplňování státní vzdělávací politiky.

Úkoly vyplývající z dokumentu byly navrženy tak, aby byly splnitelné v rámci střednědobých finančních limitů. MŠMT bude usilovat v rámci každoroční přípravy státního rozpočtu o navýšení prostředků, zejména na platy učitelů a na celostátní rozvojové programy, které není možné financovat v rámci Evropského sociálního fondu (dále jen ESF), nebo na takové, jejichž zajištění bude nezbytné pro úspěch reformy vzdělávání a udržitelnosti nastartovaných procesů.

3.2.1 Rozvoj společnosti a vzdělávání

V oblasti vzdělávání byla v minulých letech zahájena řada reformních kroků, které směřují k rozvoji českého vzdělávacího systému tak, aby odpovídal požadavkům, které přináší vývoj naší i evropské společnosti. Reforma vychází z potřeby posilovat roli vzdělávání jako jednoho ze zásadních nástrojů zvyšování konkurenceschopnosti země a záruky ekonomicky, sociálně, environmentálně i kulturně udržitelného rozvoje. Rozvoj společnosti a ekonomiky, trh práce a vzdělávání mají velice úzkou vzájemnou vazbu a jen jejich vzájemně vyvážený vývoj přispěje k úspěšnosti České republiky jak v evropské, tak světové soutěži. Proto se v reformních krocích MŠMT promítají trendy a úkoly, které formují a podporují základní cíle stát se konkurenceschopnou a flexibilní ekonomikou založenou na znalostech a dovednostech. Zaměstnanost, trh práce a vzdělávání. V minulých letech docházelo v ČR k soustavnému snižování zaměstnanosti, které je dáno nejen měnicími se proporcemi mezi skupinami obyvatel v předproduktivním, produktivním a poproduktivním věku, ale i prodlužováním střední délky vzdělávání, modernizací a inovací výrobních odvětví, vývojem struktury pracovních příležitostí a s tím související nezaměstnaností. Struktura sektorové zaměstnanosti se již významně proměnila a v těchto letech se pohybuje mírně směrem ke zvýšení podílu terciárního a zejména kvartérního sektoru (cca 57 %). Projevila se zvýšená potřeba profesí vyžadujících nejméně středoškolské vzdělání ukončené maturitní zkouškou, častěji však vzdělání vysokoškolské.

O dosažení co nejvyššího možného souladu mezi požadavky trhu práce a existující nabídkou vzdělávání a tím i uplatnitelnosti absolventů škol usiluje jak resort školství, tak resort práce a sociálních věcí. Ucelený systém prognózování potřeby kvalifikací pro ČR zatím jako celek nefunguje. Pro rozvoj tohoto systému je nezbytné sledovat a vyhodnocovat dlouhodobé ekonomické, technologické a investiční trendy ovlivňující situaci na trhu práce a spolupracovat s hlavními subjekty v daném oboru. V posledních letech dochází k poklesu nezaměstnanosti absolventů škol na trhu práce. V podmínkách tržní ekonomiky a svobodné volby vzdělávací dráhy, kdy není možné žáky nutit k volbě oboru, o který nemají zájem, je nutné využívat nepřímé nástroje, kde by měla nastoupit i důležitá úloha zaměstnavatelů.

Kvalitní vzdělání je faktorem umožňujícím nalézt uplatnění na trhu práce tak, aby se omezovalo vyčleňování některých znevýhodněných skupin. Vzdělání však pomáhá vyrovnávat se i se vzrůstající národnostní a etnickou rozdílností doprovázenou někdy výrazně jinými kulturními zvyky. Význam mají rozvojové a podpůrné programy financované přímo ze státního rozpočtu nebo s podporou fondů EU.

3.2.2 Základní východiska pro změny vzdělávacího systému

V závislosti na demografickém vývoji odpovídajících věkových skupin se v současné době v regionálním školství zvýšila dostupnost vzdělávání. Problémy s nedostatečnou kapacitou se místně objevují v mateřských a základních školách tam, kde nebyly včas podchyceny trendy vyšší porodnosti nebo příliv mladých rodin do příměstských zón. Mnohem častěji se však objevují problémy s nevyužitou kapacitou, a to základních a středních škol, jako důsledek dlouhodobého významného demografického poklesu (oproti maximálnímu počtu dětí narozených v polovině 70. let poklesl tento počet v 2. polovině 90. let téměř o 50 %). S tímto poklesem se školská soustava vyrovnává pouze pomalu.

Do **středního vzdělávání** jako celku mohou být přijati všichni uchazeči, kteří splnili povinnou školní docházku. Ti, kteří v rámci plnění povinné školní docházky nezískali stupeň základního vzdělání nebo nemají zájem na zvyšování teoretických znalostí, se mohou hlásit do oborů středního vzdělání s výučním listem k osvojení základních pracovních činností. V porovnání se vzdělaností strukturou v zemích EU je zcela zřejmá dlouhodobá podpora účasti české populace na středním vzdělávání a vyšší míra jeho dokončování. Podíl obyvatel pouze s dokončeným základním vzděláním je v ČR jedním z nejnižších mezi zeměmi Evropské unie.

Absolventi SOŠ a SOU se stále větší mírou podílejí na počtech studentů přijatých k vysokoškolskému studiu. Zvláště u některých středních odborných škol již dnes převažuje funkce přípravy na další, terciární studium, nad funkcí odborné profesní přípravy. Přitom očekávaný růst přijímaných ke studiu na vysokých školách v souběhu s poklesem maturantů bude zřejmě tento trend dále prohlubovat. V této situaci se stává stále aktuálnější strategie sbližování jednotlivých forem středního vzdělávání a zároveň zvyšování podílu studentů v gymnáziích a oborech lyceum.

Další vzdělávání má v ČR slabší pozici než v některých zemích, především severských. Účast v dalším vzdělávání se v ČR pohybuje na úrovni 5,9 % z populace 25-64letých, v zemích EU 15 je to 12,1 % a v zemích EU 25 dosahuje podíl 11,0 %. Postupného pokroku je dosahováno zahájením prací na propojování počátečního a dalšího vzdělávání, stejně jako všech možností a forem učení, které umožňují rozmanité a četné přechody mezi vzděláváním a zaměstnáním a získávání stejných kvalifikací a kompetencí různými cestami kdykoli během

života. Významně tomu pomáhá přijetí *Zákona č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a o změně některých zákonů (zákon o uznávání výsledků dalšího vzdělávání)*, který umožňuje uznání všeho vzdělávání a učení bez ohledu na to, kde se odehrává – zda ve formálním vzdělávání ve vzdělávacím systému, v neformální vzdělávání organizovaném mimo něj (např. v podnikovém vzdělávání, vlastním studiu, nebo i v informálním učení prokázáním praktických a životních zkušeností). Využívání těchto forem vzdělávání není zatím dostatečně podporováno z veřejných zdrojů (chybí např. finanční pobídky firem podporující investice do vlastních lidských zdrojů).

3.2.3 Výchozí stav a strategie rozvoje regionálního vzdělávání

Společným základem pro stanovení a realizaci strategických směrů dalšího rozvoje je realizace konceptu celoživotního učení. Celoživotní učení je považováno za nepřetržitý proces, ve skutečnosti se však jedná o připravenost jednotlivců učit se.

Strategické směry podpory celoživotního učení v počátečním vzdělávání v dalším vzdělávání	
A) Rovnost příležitostí	F) Podpora dalšího vzdělávání
B) Kurikulární reforma – nástroj k modernizaci vzdělávání s důrazem na rozvoj klíčových kompetencí	F.1 Další vzdělávání ve školách i mimo ně – vytvoření systémového rámce
C) Podpora cizích jazyků, informačních a komunikačních technologií	
D) Tvorba a zavádění systémů kvality, metod hodnocení a vlastního hodnocení škol a školských zařízení	F.2 Zlepšení kvality v dalším vzdělávání a prostupnost systémů počátečního a dalšího vzdělávání
E) Zvyšování profesionality a zlepšování pracovních podmínek pedagogických pracovníků	F.3 Zvyšování profesionality vzdělavatelů v dalším vzdělávání

Všechny formy celoživotního učení – ať se jedná o počáteční vzdělávání nebo o další vzdělávání – tvoří propojený celek, který dovoluje uskutečňovat přechody mezi vzděláváním a zaměstnáním a který umožňuje získávat stejné kvalifikace a kompetence různými cestami a kdykoli během života. Nezbytné základy pro toto pojetí vytváří formální vzdělávací soustava, která je jednou částí celoživotního učení. Cíle v této oblasti jsou v souladu se **Strategií celoživotního učení ČR**.

Nadcházející období se vyznačuje ojedinělou příležitostí, která se zřejmě nebude po dlouhou dobu opakovat. Po dobu sedmi (až devíti) let bude Česká republika moci na zlepšení situace v počátečním i dalším vzdělávání čerpat prostředky z ESF, které by měly pomoci vyřešit základní problémy s reformami, jež byly započaty v roce 2001 na základě doporučení Národního programu rozvoje vzdělávání v ČR (tzv. Bílé knihy) a od roku 2004 legislativně podpořeny přijetím školského zákona a zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Lze předpokládat, že ke každému z dále uváděných strategických směrů bude poskytnuta odpovídající finanční podpora, a to jak na úrovni celostátní prostřednictvím tzv. individuálních a systémových projektů, tak na úrovni krajské, popř. školní prostřednictvím projektů vybíraných grantovým způsobem.

V dalším textu uvádíme pouze pro informaci základní cíle strategických směrů. Ke každému směru jsou v dokumentu uváděna i navrhovaná opatření. Dokument je v plném znění uveden v příloze.

A) ROVNOST PŘÍLEŽITOSTÍ KE VZDĚLÁVÁNÍ

Česká republika patří k zemím se silnou závislostí výsledků žáků na socioekonomickém a kulturním postavení rodin. Rozdíly mezi žáky způsobené rodinným zázemím se zesilují tím, že domácí klima je určující rovněž z hlediska volby školy. Úspěšnost vzdělávání je výrazně ovlivněna klimatem školy.

Základní cíl strategického směru:

Zajistit rovné příležitosti ke vzdělávání pro všechny a poskytnout šanci na rozvinutí jejich vzdělanostního potenciálu v prostředí bezpečné školy

A.1. PODPORA INDIVIDUÁLNÍCH VZDĚLÁVACÍCH POTŘEB

- Oblast dětí, žáků a studentů se sociálním znevýhodněním a z málo podnětného rodinného prostředí

Cíle:

- a) Vytvářet podmínky pro zlepšení výsledků vzdělávání sociálně znevýhodněných žáků a žáků z málo podnětného rodinného prostředí
- b) Vytvářet ve školách podmínky pro multikulturalitu ve vzdělávání jako prevenci xenofobie a rasismu a předčasných odchodů ze vzdělávání

- Oblast dětí, žáků a studentů se zdravotním postižením nebo znevýhodněním

Cíl:

Vytvářet podmínky pro zkvalitnění vzdělávání zdravotně postižených a znevýhodněných

- Oblast dětí, žáků a studentů nadaných

Cíl:

Připravit pro poradenské pracovníky diagnostické nástroje ke zjišťování mimořádného nadání a pro pedagogy identifikační nástroje a vzdělávací postupy

A.2. INTEGROVANÝ SYSTÉM PORADENSTVÍ VE ŠKOLSTVÍ

Cíle:

- a) Vytvořit školní poradenská pracoviště zajišťující komplexní péči o žáky v rámci pedagogicko-psychologického a kariérového poradenství včetně prevence sociálně patologických jevů
- b) Vytvořit informační základnu pro orientaci absolventů škol na trhu práce

A.3. ZLEPŠENÍ KLIMATU VE ŠKOLÁCH A ŠKOLSKÝCH ZAŘÍZENÍCH

MŠMT má nezastupitelný a významný podíl v oblasti prevence *rizikového chování dětí a mládeže v ČR* a plní funkci koordinátora mezi jednotlivými rezorty. Prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže představuje především v oblasti drogových závislostí,

alkoholismu a kouření, kriminality, virtuálních drog, patologického hráčství, záškoláctví, všech forem násilného chování, šikany, xenofobie, rasismu, intolerance a antisemitismu.

Cíle:

- a) Vytvářet příznivé školní prostředí ke zmírnění společensky negativních vlivů
- b) Zkvalitnit programy specifické primární prevence realizované školskými zařízeními a nestátními neziskovými organizacemi

B) KURIKULÁRNÍ REFORMA – NÁSTROJ K MODERNIZACI VZDĚLÁVÁNÍ S DŮRAZEM NA ROZVOJ KLÍČOVÝCH KOMPETENCÍ

Rozvoj a zkvalitňování systému počátečního vzdělávání usiluje o takovou změnu výuky ve školách, která umožní zejména zlepšení klíčových kompetencí (vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj, aktivní zapojení do společnosti a budoucí uplatnění v životě). Jejich pojetí vychází z obecně sdílených představ evropské i naší společnosti o tom, které kompetence jedince přispívají k jeho spokojenému a úspěšnému životu. Pojetí kurikulární reformy je někdy zúženě spojováno pouze s tvorbou rámcových a školních vzdělávacích programů a jejich zaváděním do praxe. Úspěšná realizace reformy je však podmíněna zejména připravenými pedagogickými pracovníky, kteří přebírají zodpovědnost za úspěšnou proměnu učícího se prostředí a klimatu ve školách

Základní cíl strategického směru:

Rozvoj a zkvalitňování systému počátečního vzdělávání s důrazem na zlepšení klíčových kompetencí absolventů pro zvýšení jejich uplatnitelnosti na trhu práce a zvýšení motivace k dalšímu vzdělávání

B.1. ZÁKLADNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Cíl:

Dokončit přípravu Školního vzdělávacího programu (ŠVP), zajistit metodickou podporu a připravenost pedagogických pracovníků

B.2. STŘEDNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

- Střední všeobecné vzdělávání

Cíl:

Dokončit přípravu Rámcového vzdělávacího programu (RVP) a Školního vzdělávacího programu pro obory gymnázií a lyceí, zajistit metodickou podporu a připravenost pedagogických pracovníků

- Střední odborné vzdělávání

Cíle:

- a) Aktualizace soustavy oborů vzdělání a dokončení reformy oborů vzdělání
- b) Postupně dopracovat RVP pro jednotlivé obory vzdělání a podporovat tvorbu ŠVP

B.4. ZÁKLADNÍ ŠKOLY SPECIÁLNÍ, KONZERVATOŘE, ZÁKLADNÍ UMĚLECKÉ ŠKOLY, JAZYKOVÉ ŠKOLY S PRÁVEM STÁTNÍ JAZYKOVÉ ZKOUŠKY A ZÁJMOVÉ VZDĚLÁVÁNÍ

Konzervatoře - podle školského zákona se staly novým druhem škol, pro každý obor vzdělání v konzervatořích bude připraven samostatný RVP.

Základní umělecké školy – byly dokončeny úvodní kapitoly RVP pro jednotlivé umělecké obory. Ve spolupráci s krajskými úřady byly v každém kraji vytipovány ZUŠ, které budou spolupracovat při pilotním ověřování tvorby ŠVP a vytvoření Manuálu pro tvorbu ŠVP.

Jazykové školy s právem státní jazykové zkoušky – byla připravena pracovní verze, úvodní kapitoly vycházejí ze struktury úvodních kapitol RVP ZV a RVP G, vzdělávací obsah je rozpracován do tzv. vzdělávacích kurzů.

Zájmové vzdělávání - střediska pro volný čas dětí a mládeže, školní kluby, školní družiny – byly vydány dokumenty usměrňující další rozvoj zájmového vzdělávání (např. Koncepce státní politiky pro oblast dětí a mládeže do roku 2007).

Cíl:

Dokončit přípravu Rámcového vzdělávacího programu (RVP) a postupně zahájit výuku podle Školního vzdělávacího programu (ŠVP)

C) PODPORA CIZÍCH JAZYKŮ, INFORMAČNÍCH A KOMUNIKAČNÍCH TECHNOLOGIÍ

C.1 VÝUKA CIZÍCH JAZYKŮ VE ŠKOLÁCH

Specifickým problémem české společnosti je zejména nízká úroveň zvládnutí cizích jazyků. Hlavní bariérou je nedostatek kvalitních učitelů a lektorů a někdy zastaralé metody výuky, jež nerozvíjejí všechny aspekty jazykového vzdělávání.

V říjnu 2005 byl zahájen NP Rozvoj specifických kompetencí pedagogických a odborných pracovníků ve školství za účelem zkvalitňování vzdělávání na ZŠ, SŠ a VOŠ - Brána jazyků. V prosinci 2005 vláda projednala Národní plán výuky cizích jazyků 2005 – 2008. V jeho rámci došlo k navýšení vyučovacích hodin cizího jazyka a současně je řešeno zvýšení úrovně jazykového vzdělávání pedagogických pracovníků zavedením Rámcového systému kurzů DVPP pro jazyky.

Základní cíl strategického směru:

Zkvalitnění výuky cizích jazyků a rozvoj počítačové gramotnosti

C.2 INFORMAČNÍ A KOMUNIKAČNÍ TECHNOLOGIE

Využívání ICT ve vlastní výuce je na školách stále nedostatečné. V současné době je problém s financováním aktivit, které navazují na realizaci SIPVZ. Na podporu využití ICT do výuky neinformativních předmětů bylo přijato 322 pilotních projektů a vybráno 200 informačních center. Zlepšila se vybavenost škol počítači a zvýšila se rychlost připojení k internetu na základních a středních školách.

Cíl:

Zvyšování základních dovedností žáků a učitelů v oblasti informační gramotnosti

TVORBA A ZAVÁDĚNÍ SYSTÉMŮ KVALITY, METOD HODNOCENÍ A VLASTNÍHO HODNOCENÍ ŠKOL A ŠKOLSKÝCH ZAŘÍZENÍ

Zajistit kvalitu vzdělávání ve školách a školských zařízeních je jedním ze základních úkolů všech zřizovatelů škol a školských zařízení a ředitelů těchto institucí. Obecně lze konstatovat, že se podařilo na různých úrovních řízení vytvořit řadu prospěšných hodnotících a sebehodnotících nástrojů, které však spolu netvoří ucelený systém. V následujících letech by toto úsilí mělo být efektivně koordinováno. Kraje, popř. obce budou nadále mít možnost vytvářet svoje nástroje hodnocení kvality vzdělání, které doplní nabízené produkty a programy státu v souladu s koncepčními záměry inspekční činnosti ČŠI a systémy hodnocení vzdělávací soustavy.

Základní cíl strategického směru:

Vytvořit systém monitorování, hodnocení a vlastního hodnocení škol a školských zařízení

D.1 REFORMA MATURITNÍ ZKOUŠKY

Nová maturitní zkouška (MZ) má prostřednictvím společné části garantované státem zajistit základní úroveň maturantů ve všeobecně vzdělávací oblasti prostřednictvím vyšší kvality zkoušek, objektivnějšího hodnocení, a dosáhnout tak i srovnatelnosti výsledků z jednotlivých škol.

Cíl: Dokončit reformu maturitní zkoušky

D.2 REFORMA ZÁVĚREČNÉ ZKOUŠKY

Nové pojetí závěrečné zkoušky (ZZ) má přinést větší srovnatelnost výsledků, zvýšení prestiže absolventů učebních oborů a jejich lepší uplatnitelnost na trhu práce. ZZ je založená na jednotném (společném) zadání, které pro obor vzdělání vytváří expertní (řešitelský) tým složený ze zástupců škol, zaměstnavatelů a odborníků ve vzdělávání.

Cíl: Dokončit reformu závěrečné zkoušky v oborech vzdělání s výučním listem

D.3 VLASTNÍ HODNOCENÍ ŠKOL

Vlastní hodnocení je systematický, pravidelný a strukturovaný proces, ve kterém škola sama zjišťuje a vyhodnocuje údaje o hlavních oblastech své činnosti. Vlastní hodnocení je důležité ve snaze o změnu a dosažení vyšší kvality vzdělávání ve škole. V následujícím období se předpokládá příprava podpurných materiálů pro pomoc školám při vytváření vlastního hodnocení škol (evaluace na úrovni školy, učitele, žáka, kurikula apod.), způsobu využití dosažených informací pro školu, žáky a jejich rodiče.

Cíl:

Zefektivnit metodu vlastního hodnocení škol

D.4 ZJIŠŤOVÁNÍ ÚROVNĚ VZDĚLÁVÁNÍ V ČR V MEZINÁRODNÍM SROVNÁVÁNÍ

Cíl:

Využít výstupy z mezinárodních šetření pro zlepšení výsledků našich žáků v mezinárodním porovnání

E) ZVYŠOVÁNÍ PROFESIONALITY A ZLEPŠOVÁNÍ PRACOVNÍCH PODMÍNEK PEDAGOGICKÝCH PRACOVNÍKŮ

Změny v počátečním i dalším vzdělávání kladou vysoké nároky na pedagogické pracovníky, zejména učitele. Významně se rozšířil prostor pro jejich iniciativu a tvořivost, ale současně mají i mnohem větší zodpovědnost a kladou se zvýšené nároky na jejich práci. Učitel by měl vedle proměny tradiční role školy v žácích vybudovat základy a motivaci pro celoživotní učení. Je proto nutné věnovat zvýšenou pozornost jejich připravenosti včetně počáteční přípravy na vysokých školách.

Základní cíl strategického směru:

Přípravit učitele na změny ve vzdělávání a jejich inovativní práci ohodnotit

E.1 VZDĚLÁVÁNÍ PEDAGOGICKÝCH PRACOVNÍKŮ

V přípravném vzdělávání učitelů na vysokých školách nejsou nové trendy ve výuce zohledňovány systematicky. Na pedagogických fakultách začíná probíhat transformace učitelských studijních programů pro 2. stupeň ZŠ a pro SŠ na programy bakalářské a navazující magisterské.

Cíle:

- a) Začlenit nové požadavky na učitele vyplývající z RVP do jejich počáteční přípravy
- b) Vytvořit účinný systém DVPP podporující inovace ve vzdělávání

E.2 PEDAGOGIČTÍ PRACOVNÍCI A JEJICH ODMĚŇOVÁNÍ

V letech 2003-2005 nedošlo k zásadní změně v celkovém počtu pedagogických pracovníků. Podíl osob zaměstnaných ve školství z osob, které vystudovaly učitelské obory, je v posledních letech relativně stabilní a pohybuje se na úrovni 75-80 %. V posledních letech při poklesu podílu žen mírně roste podíl mužů. Příčinou může být zvyšování průměrných platů ve školství. Je zřejmé, že se začíná naplňovat předpoklad vyrovnání výdělkových úrovní učitelů základních a středních škol, ale úroveň platů se zdaleka nerovná platům ostatních vysokoškolsky vzdělaných osob.

Cíl:

Postupně přibližovat platové postavení pedagogických pracovníků ostatním vysokoškolsky vzdělaným skupinám obyvatel ČR.

Pro vaši inspiraci uvádíme v příloze č. 3 „Profesní standard kvality učitele“- vstupní dokument pro veřejnou diskusi (MŠMT, únor 2009)

F) PODPORA DALŠÍHO VZDĚLÁVÁNÍ

Otevřená ekonomika se vyznačuje vysoce konkurenčním prostředím, což se projevuje i na trhu práce. Požadavky kladené pracovním trhem, který upřednostňuje flexibilní a adaptabilní pracovní sílu, jsou stále náročnější a ukazuje se, že pro uplatnění se v zaměstnání již není zdaleka dostačující úspěšně ukončit i třeba žádoucí obor v rámci počátečního vzdělávání, ale naopak je nutné stále sledovat vývojové trendy a vzdělávat se, doplňovat a zvyšovat či dokonce měnit kvalifikaci v průběhu života.

Základní cíl strategického směru:

Dostupné a efektivní vzdělávání pro měnící se společnost

F.1 DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ VE ŠKOLÁCH I MIMO NĚ

I když pro oblast dalšího vzdělávání (DV) je důležitou změnou přijetí zákona o uznávání výsledků dalšího vzdělávání, je situace v této oblasti poměrně neuspořádaná. V současné době je procento dospělých, kteří se dále vzdělávají, neuspokojivé. Je účelné podpořit jak organizování vzdělávacích kursů, které umožňují dospělým získávat další kvalifikace, tak systém pobídek pro dospělou populaci.

Organizování dalšího vzdělávání je otevřeno všem subjektům, školy se však mohou zapojovat do tohoto procesu ještě ve větší míře než dosud. Další příležitostí pro školy a školská zařízení je možnost ucházet se o statut autorizované osoby, která má oprávnění ověřovat a uznávat výsledky DV.

Cíl:

Podpora dalšího vzdělávání ve školách i mimo ně - vytvoření systémového rámce dalšího vzdělávání

F.2 ZLEPŠOVÁNÍ KVALITY V DALŠÍM VZDĚLÁVÁNÍ A PROSTUPNOST SYSTÉMŮ POČÁTEČNÍHO A DALŠÍHO VZDĚLÁVÁNÍ

V roce 2006 byl přijat zákon o uznávání výsledků dalšího vzdělávání, který umožňuje každému získat nebo si zvýšit stávající stupeň vzdělání nebo kvalifikaci, přizpůsobit se ekonomickým a společenským změnám a ověřit nebo potvrdit nabyté znalosti a dovednosti získané při neformálním vzdělávání nebo informálním učení. Umožní tedy zhodnotit vzdělávání dosažené mimo vzdělávací soustavu transparentním a objektivním způsobem. Součástí zákona jsou základní principy udělování osvědčení potvrzujícího získání dílčí kvalifikace.

Cíl:

Podpora systémů zajištění kvality dalšího vzdělávání a prostupnosti systému počátečního a dalšího vzdělávání

F.3 ZVYŠOVÁNÍ PROFESIONALITY VZDĚLAVATELŮ V DALŠÍM VZDĚLÁVÁNÍ

Vzdělávací instituce poskytující nabídku DV zajišťují své vzdělávací aktivity lektory, jejichž odborná a pedagogická způsobilost je rozdílná. Lektoři mají někdy problémy s odlišným způsobem vzdělávání dospělých, nemusí mít vždy přístup k poslednímu vývoji tématu v praxi, někdy nerespektují obecné andragogické zásady a nevyužívají modernější způsoby vzdělávání. Podporován bude systém přípravy lektorů v DV a jejich odborná a pedagogická kvalifikace.

Cíl:

Zvyšování profesionality vzdělavatelů v dalším vzdělávání

3.2.4 Přístup ke vzdělávání a průchod dětí, žáků a studentů vzdělávací soustavou

Základem této části dokumentu je propojení demografické projekce, počtu dětí, žáků a studentů účastnících se vzdělávání v rámci vzdělávací soustavy a kritérií rozvoje daných státní vzdělávací politikou. V rámci MŠMT jsou odhady kvantitativního rozvoje zpracovávány dlouhodobě, jsou pravidelně aktualizovány a zpřesňovány na základě nových vstupních dat a přijatých legislativních změn. Klíčovým podkladem pro přípravu projekce počtu dětí, žáků a studentů se stala populační prognóza ČSÚ do roku 2020.

Věková skupina příslušející **předškolnímu vzdělávání** (děti ve věku 3-5 let) je jedinou věkovou skupinou z uvažovaných, která v současnosti narůstá. Dosáhne svého maxima v roce 2011, kdy se zvýší o necelých 7 % proti roku 2005. Demografickému nárůstu posledních let předcházely několikaletý pokles počtu dětí a tím i počtu dětí v MŠ, což vedlo v řadě obcí k jejich rušení. Pokud nebyla zřizovateli MŠ zachycena vlna zvýšené porodnosti v oblastech s vyšší koncentrací mladých rodin, začíná se již projevovat nedostatek míst, který se přechodně prohloubí v několika dalších letech nejen v důsledku zvýšené porodnosti.

Povinnou školní docházku začínají plnit děti tradičně ve věku 6 let, ale každoročně téměř čtvrtina dětí nastupuje na ZŠ až ve věku 7 let a cca 1 % pak ve věku 5 let. Počet dětí 6letých se podle demografické projekce ČSÚ počínaje rokem 2006/07 začíná mírně zvyšovat s maximem v roce 2013. Počet žáků na ZŠ by se měl snižovat do roku 2010 (o 10,2 % proti roku 2005), v dalších letech by měl opět stoupat, do roku 2015 o 5,3 % proti minimu v roce 2010.

Přestože **základní umělecké školy** neposkytují stupeň vzdělání, jsou důležitou součástí systému uměleckého vzdělávání a byl tedy i pro ně stanoven vývojový trend (mimo vlastní matematický model průchodu). Počet žáků ZUŠ v průběhu minulých let mírně klesal. I přes tento pokles v absolutních počtech žáků ZUŠ stále v posledních letech narůstá jejich podíl vzhledem ke generaci 6-18letých. V roce 2005 bylo dosaženo podílu 14,9 % a na základě předpokládaného demografického vývoje je očekáván jeho nárůst i do budoucna - a to až na více než 16 % do roku 2010.

Přístup ke střednímu vzdělávání

Do denní formy vzdělávání nastupují především „čerství“ absolventi ZŠ, tj. teoreticky mládež 15letá. Již v DZ ČR 2005 bylo upozorněno na radikální pokles počtu osob této věkové skupiny, ke kterému dojde mezi roky 2008 a 2009 o cca 14 tis. osob a během jednoho roku – do 2010 ubude dalších cca 11 tis. osob. Procesu vzdělávání na středních školách se také účastní i žáci starší. Jde o žáky, kteří si doplňují střední vzdělání, mění obor vzdělání a jsou přijímáni opakovaně, a zatím v menší míře i o děti cizinců.

Propad populačního ročníku 15letých se postupně promítne do poklesů celé věkové skupiny odpovídající středním školám (15-18 let), která se od roku 2005 do svého minima v roce 2015/16 sníží o 31 % . Míra účasti na středoškolském vzdělávání (tedy počet žáků středních škol vztažený k odpovídající generaci 15-18letých osob) se pohybuje na úrovni okolo 90 %. Dalších cca 30 % z absolventů středního vzdělávání ukončeného výučním listem usiluje o získání maturitní zkoušky v nástavbovém studiu.

Nové skutečnosti v rozvoji středního vzdělávání

Volba střední školy hraje v přípravě k vyšší úrovni vzdělávání zásadní úlohu. Absolventi maturitního studia různých typů středních škol (G, SOŠ, SOU) mají různou šanci k přijetí na vysokou či vyšší odbornou školu. Tradičně nejvyšší úspěšnost v přijímacím řízení do terciárního vzdělávání vykazují absolventi gymnázií, kteří již vstupují do školy s cílem dalšího studia.

Předpokládá se navýšení podílu přijímaných do všeobecného vzdělávání (tj. vzdělávání v oborech gymnázií v ročníkách odpovídajících střední škole a v oborech lyceí) ze všech přijatých na střední školy na 35 % ve školním roce 2010/11 a až na 40 % do roku 2020/21. Tím dojde k posunu podílu přijímaných do odborného vzdělávání na 65 % v roce 2010/11, resp. na 60 % v roce 2020/21.

Uvedené posuny ve struktuře nově přijímaných do středního vzdělávání se s adekvátním časovým posunem projeví i ve struktuře studentů a absolventů středních škol. V souvislosti s posilováním přijímání do všeobecného vzdělávání na středních školách a spolu s vlivem demografického vývoje se předpokládá pokles podílu přijímaných do odborného vzdělávání.

Odborné vzdělávání ve vztahu k trhu práce

Odborné vzdělávání a trh práce jsou úzce propojeny a sledování nezaměstnanosti absolventů je významné nejen pro hodnocení souladu vývoje na trhu práce s vývojem přijímání do jednotlivých úrovní vzdělávání (a skupin oborů), ale také pro mapování sociálních podmínek mladých lidí a předcházení patologickým jevům, které nezaměstnanost absolventů může vyvolávat. Možnost uplatnění absolventa na trhu práce je částečně předurčena absolvovaným studijním oborem, místem jeho bydliště a skutečností, že na trh práce odchází stále nižší podíl absolventů.

Výrazné snížení neúspěšnosti absolventů na trhu práce u vzdělávání s maturitní zkouškou souvisí s navyšováním přijímání do terciárního vzdělávání. U odborného vzdělávání souvisí s dokončením zahraničních investičních celků, snižujícím se přijímáním do procesu středního vzdělávání s výučním listem a průběžně probíhající restrukturalizací odborného vzdělávání, které se začíná přizpůsobovat požadavkům trhu práce zejména tam, kde jsou navázány dobré kontakty mezi školami a zaměstnavateli. Svoji roli také sehrává rozvoj kariérového poradenství. V souvislosti se snižováním celkové míry neúspěšnosti absolventů odborného vzdělávání se ale nejrychleji tato míra snížila u absolventů oborů středního vzdělání s výučním listem na SOU a u oborů středního vzdělání s maturitní zkouškou na SOŠ.

Kritéria přijímání na střední školy, která byla uvedena v Dlouhodobém záměru ČR 2005, jsou stále platná. Měla by být chápána jako doporučující směry vývoje vzdělávací soustavy v ČR i jednotlivých krajů s respektováním krajských specifik.

Kritéria rozvoje regionálního školství vyplývají z potřeby zajištění co nejužšího souladu oborové struktury škol s požadavky trhu práce i z převažujícího nadbytku kapacit; jejich platnost bude trvat ještě řadu let:

- do struktury oborů odborného vzdělávání s maturitní zkouškou i výučním listem může být zařazen nebo kapacitně posílen pouze takový obor, který bude odpovídat potřebám trhu práce; ohled bude brán na strategii regionálního rozvoje příslušného kraje (ekonomicko-sociální vývoj, příprava pobídkových investičních zón, budování velkých investičních celků), na analýzu uplatnění absolventů příslušné skupiny oborů na trhu práce a další faktory, jako je například vzdálenost jiné školy, která má stejný nebo příbuzný obor zařazen ve své nabídce vzdělávání,
- při výměně nevyhovujícího oboru za nový perspektivní musí být recipročně utlumen obor, ze kterého pocházejí nezaměstnaní absolventi v míře nezaměstnanosti vyšší než je průměr kraje; obory, do kterých se 3 roky nepřijímalo nebudou brány v úvahu; podporováno bude rozvíjení kapacit čtyřletých gymnázií,
- nepředpokládá se vznik nových středních škol; pokud taková potřeba nastane v souladu se strategií regionálního a dlouhodobého záměru příslušného kraje, nesmí dojít k navýšení stávajících kapacit,

- zařazení nové vyšší odborné školy, ať již zřízené jako samostatná škola nebo součást střední školy může být doporučeno pouze v případě realizace vzdělávacího programu studijního oboru, který má ojedinělý charakter v daném regionu a jehož koncepce vznikla na základě projevené společenské potřeby příslušně vzdělaných odborníků na trhu práce. Cílem musí být zejména omezení roztržitosti VOŠ, optimalizace jejich počtu a provázanost se studiem bakalářských oborů VŠ v regionu.

Přístup k terciárnímu vzdělávání

Česká republika má dosud v rámci mezinárodních šetření jeden z nejnižších podílů účasti na terciárním vzdělávání. Přístup k terciárnímu, zejména vysokoškolskému vzdělávání se v ČR zvyšuje. Možnosti studia se přibližují zájemcům, protože fakulty nebo jejich odloučená pracoviště jsou stále častěji zřizovány v krajích, které o tuto formu projevují zájem. Z kvalitních VOŠ vznikají neuniverzitní vysoké školy. VOŠ spolupracují s fakultami VŠ a spolupodílí se tak na dalších možnostech bakalářského studia.

V posledních dvou letech se zdá, že s rozvojem nabídky vysokoškolského vzdělávání se snižuje zájem o vyšší odborné vzdělávání, zejména ze strany absolventů všeobecného vzdělávání. Potvrzuje se, že absolventi všeobecných oborů středních škol jsou při přijímacím řízení úspěšnější, a to zejména v přijímání na VŠ (nejvyšší úspěšnost mají absolventi lyceí 84 %). Absolventi odborných oborů vzdělání na středních školách včetně absolventů nástavbového studia jsou úspěšnější v přijímacím řízení na VOŠ, než na školách vysokých. Rozdíly v úspěšnosti přijetí jsou dány nejen rozdílnou výukou a přípravou na další vzdělávání na jednotlivých druzích škol, ale mj. i rozdílnými studijními předpoklady žáků, kteří se v nich vzdělávají.

Z porovnání předpokládaných počtů absolventů oborů středního vzdělání zakončeného maturitní zkouškou s předpokládanými počty přijímaných studentů na VŠ je zřejmé, že vysoké školy budou přijímat vyšší počet studentů, než kolik střední vzdělávání „vyprodukuje“ absolventů, a musí tak nutně počítat s přijímáním studentů stále vyššího věku i do prezenční formy vzdělávání.

Přístup na vyšší odborné školy

Počet podaných přihlášek na VOŠ od roku 2003 klesá. Ze všech přihlášených bylo na VOŠ přijato 67,9 % uchazečů. Úspěšnost přijetí, počítaná jako podíl přijatých z uchazečů, kteří se dostavili k přijímacímu řízení, je 81 % (v denním studiu 80,9 %). Je pravděpodobné, že s otvíráním vysokých škol většímu počtu zájemců o terciární studium bude pokračovat pokles zájmu o VOŠ.

Přístup na vysoké školy

Každoročně je zaznamenáván nárůst počtu přihlášených na vysoké školy, i když tempo tohoto nárůstu v posledních letech klesá. V rámci VŠ je podporován nárůst počtu studentů zejména v bakalářských studijních programech, které jejich absolventům umožňují se rozhodnout mezi pokračováním v navazujícím magisterském studiu a nebo vstoupit na trh práce. Priority Rozvojových programů pro veřejné vysoké školy, od roku 2008 pak Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost v oblasti VŠ, jsou cíleny na inovace studijních programů, aby odpovídaly potřebám praxe a potřebám regionu, s důrazem zejména na bakalářské studijní programy a uplatnění jejich absolventů.

3.2.5 Financování regionálního školství

Financování regionálního školství je vícezdrojové. Do škol a školských zařízení plynou finanční prostředky například z rozpočtů územních samosprávných celků, od dalších zřizovatelů, z fondů Evropské unie, ale zejména ze státního rozpočtu, a to především prostřednictvím rozpočtu kapitoly Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Při poskytování rozhodujícího objemu finančních prostředků (cca 98-99 %) z rozpočtu MŠMT do regionálního školství se již od roku 1992 používá tzv. normativní metoda financování.

- Financování ze státního rozpočtu

Prioritami MŠMT při financování výdajů regionálního školství zajišťovaných z jeho rozpočtu bude (kromě obecného zajištění platové úrovně u zaměstnanců regionálního školství, odpovídající vývoji odměňování v celém veřejném sektoru) v období let 2008 až 2010 zejména:

- zajištění probíhající kurikulární reformy,
- zajištění růstu výdajů na učební pomůcky, učebnice a školní potřeby poskytované bezplatně,
- zajištění srovnatelnosti výdajů na jednoho žáka ve veřejném a soukromém (resp. církevním) sektoru regionálního školství.

Výdaje na rozvojové programy

Do oblasti regionálního školství plyne vedle normativně rozepisovaných rozpočtových zdrojů také nemalá částka z rozpočtu MŠMT prostřednictvím různých účelově zaměřených programů, které MŠMT každoročně vyhláší.

Financování z ESF

V oblasti vzdělávání mohou být použity evropské finanční prostředky z Evropského fondu regionálního rozvoje, z finančního mechanismu EHP/Norsko, ale zejména z ESF. Pro programové období 2007-2013 je navržen operační program **Vzdělávání pro konkurenceschopnost** (OP VK), pro který je MŠMT řídicím orgánem. S novým programovým obdobím 2007-13 je možné čerpat prostředky ESF v rámci dalších operačních programů, které nejsou v gesci MŠMT. Jedná se o: **Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost**, pro hlavní město Prahu je určen **OP Praha-Adaptabilita**.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy má odpovědnost za vzdělávání v České republice a to zejména za systémové změny klíčové pro rozvoj kvality vzdělávání. Proto stanovilo strategické směry dalšího rozvoje ve třech oblastech, jejich základní cíle a formy podpory pro budoucí období.

Základní cíle jednotlivých strategických směrů :

1. Zajistit rovné příležitosti ke vzdělávání pro všechny a poskytnout šanci na rozvinutí jejich vzdělanostního potenciálu v prostředí bezpečné školy.
2. Rozvoj a zkvalitňování systému počátečního vzdělávání s důrazem na zlepšení klíčových kompetencí absolventů pro zvýšení jejich uplatnitelnosti na trhu práce a zvýšení motivace k dalšímu vzdělávání.
3. Zkvalitnění výuky cizích jazyků a rozvoj počítačové gramotnosti.
4. Vytvořit systém monitorování, hodnocení a vlastního hodnocení škol a školských zařízení.
5. Připravit učitele na změny ve vzdělávání a jejich inovativní práci ohodnotit.
6. Dostupné a efektivní další vzdělávání pro měnící se společnost.

Pro realizaci stanovených cílů byly a dále jsou připravovány dokumenty určující rámcové změny obsahu vzdělávání. Připraveny a zahájeny byly práce na monitorování a hodnocení kvality vzdělávání jako zpětné vazby úspěšnosti změny obsahu vzdělávání a implementace těchto změn na školách. Pro úspěšnost kurikulární reformy má rozhodující význam motivace a podpora ředitelů a pedagogických pracovníků – jejich pregraduální a další vzdělávání. Nedílnou součástí reformy je integrovaný poradenský systém, který ulehčuje žákům, rodičům i školám orientovat se na trhu práce. Jedním z nejsložitějších problémů je nalezení co nejužší vazby mezi trhem práce a vzděláváním, protože uchazeči o studium mají většinou jiné preference než zaměstnavatelé.

3.3 Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Zlínského kraje 2008 (výběr z dokumentu)

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Zlínského kraje 2008 (DZ ZK) je koncepčním dokumentem, který je zpracován na základě ustanovení § 9 odst. 4 zákona č. 561/2004 Sb. a navazující vyhlášky č. 15/2005 Sb. Vychází ze strategických směrů Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR 2007 a jeho aktualizovaný obsah přirozeně navazuje na předchozí Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Zlínského kraje (2006).

DZ ZK (2008) je rozčleněn do čtyř základních kapitol; nedílnou součástí jsou přílohy s dalšími doplňujícími údaji, tabulkami a grafy k vybraným kapitolám dokumentu.

Konečnou verzi DZ ZK 2008 schválilo Zastupitelstvo Zlínského kraje dne 19. března 2008 usnesením č. 0659/Z21/08. Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Zlínského kraje (2008) je dálkově přístupný na webových stránkách Zlínského kraje www.kr-zlinsky.cz v oblasti školství a na informačním a vzdělávacím portálu Zlínského kraje www.zkola.cz v rubrice „Informační servis“.

Předpokládáme, že tento dokument je manažerům základních a středních škol Zlínského kraje dostatečně znám, proto v dalším textu uvádíme pouze přehled základních cílů a opatření bez dalšího komentáře.

V Dlouhodobém záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR 2007 je strategie dalšího rozvoje regionálního školství v počátečním a dalším vzdělávání konkretizována šesti strategickými směry, v jejichž rámci jsou definovány konkrétní cíle a navrhovaná opatření.

Hlavní cíl Dlouhodobého záměru je formulován tak, že smyslem vzdělávacích a výchovných aktivit a procesů je umožnit a podpořit všestranný rozvoj každého jedince, aby plně využil svůj osobní potenciál při svém začleňování do společenského a hospodářského života.

Prezentované cíle a opatření navazují na základní strategické směry podpory celoživotního učení, které byly v Dlouhodobém záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky z roku 2007 stanoveny ve dvou úrovních. V první úrovni jsou opatření, které mají průřezový charakter, zasahují do všech oblastí vzdělávání a jsou formulovány v sedmi okruzích. Druhá oblast prezentuje cíle a opatření vztahující se k jednotlivým oblastem vzdělávací soustavy.

A) PRŮŘEZOVÉ CÍLE A OPATŘENÍ

1. Zajišťování kvality, monitorování a hodnocení vzdělávání

Cíl: Zavádění systémů kvality a hodnocení škol a školských zařízení

Opatření:

Vytváření a využívání vlastních evaluačních systémů jako součást komplexního systému evaluace

2. Integrovaný systém poradenství ve školství

Cíl: Rozvoj poradenských služeb pro školy a školská zařízení

Opatření:

1. Zřizovat poradenská pracoviště poskytující služby pro školy v rámci integrovaného systému poradenství v kraji
2. Inovace Informačního systému o vzdělávací nabídce a potřebách trhu práce

3. Výuka cizích jazyků, informační a komunikační technologie

Cíl: Rozšiřování výuky cizích jazyků a uplatňování informačních a komunikačních technologií v počátečním vzdělávání

Opatření:

1. Podpora výuky cizích jazyků
2. Podpora využívání informačních a komunikačních technologií

4. Zvyšování profesionality pedagogických pracovníků

Cíl: Podpora dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků

Opatření:

1. Kvalitní vzdělávací nabídkou reagovat na potřeby pedagogických pracovníků všech typů a stupňů škol a školských zařízení
2. Vytvářet plány dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků na školách a školských zařízeních

5. Prevence sociálně patologických jevů ve školách a školských zařízeních

Cíl: Zvýšit účinnost prevence sociálně patologických jevů

Opatření: Podpora tvorby vhodných minimálních programů prevence sociálně patologických jevů

6. Environmentální vzdělávání, výchova a osvěty ve školách a školských zařízeních

Cíl: Rozvoj znalostí a dovedností žáků ve vzdělávání pro udržitelný rozvoj s důrazem na environmentální oblast

Opatření: Podpora partnerství škol a školských zařízení při realizaci environmentálního vzdělávání v návaznosti na ŠVP

7.Zahraněční spolupráce škol a školských zařízení

Cíl: Stabilizovat úroveň zahraniční spolupráce škol a školských zařízení

Opatření: Rozšiřovat využívání dalších zdrojů podporujících zahraniční spolupráci škol a školských zařízení

B) CÍLE A OPATŘENÍ PRO JEDNOTLIVÉ OBLASTI VZDĚLÁVÁNÍ

Předškolní vzdělávání

Cíl: Podporovat bezproblémové zavedení školních vzdělávacích programů ve všech mateřských školách Zlínského kraje a jejich ověřování v praxi

Opatření:

1. Metodicky pomáhat školám při zavádění vlastních ŠVP do praxe.
2. Pokračovat ve vzdělávání vedoucích pracovníků mateřských škol
3. Podporovat další vzdělávání pedagogických pracovníků zejména v oblastech vnitřní evaluace a hodnocení individuálního rozvoje a vzdělávacích pokroků dětí
4. Zajistit odbornou péči pro děti s menšími vadami řeči v běžných třídách mateřských škol

Základní vzdělávání

Cíl: Pokračovat ve zkvalitňování výchovně vzdělávacího procesu podle rámcových a školních vzdělávacích programů

Opatření:

1. Postupná implementace školních vzdělávacích programů v základních školách
2. Evaluace a vnitřní evaluace škol, zajištění pozitivního klimatu škol
3. Zkvalitnění výuky cizích jazyků
4. Změny v pojetí hodnocení žáka
5. Přeměna škol ve školy komunitní
6. Práce sítě škol podporujících zdraví

Střední vzdělávání

Cíl: Změna struktury vzdělávacích příležitostí ve středním vzdělávání

Opatření:

1. Implementace Rámcových vzdělávacích programů do středních škol a tvorba Školních vzdělávacích programů
2. Posílení vzdělávacích příležitostí zvyšujících možnosti absolventů základních škol pro další studium
3. Změna struktury oborů středního vzdělávání v souvislosti s nově koncipovanými obory dle RVP k dosažení větší mezioborové flexibility a uplatnitelnosti absolventů škol na trhu práce
4. Stabilizace a zvýšení efektivity sítě středních škol

Vyšší odborné vzdělávání

Cíl: Umožnit přístup k terciárnímu vzdělávání v rámci VOŠ vyššímu počtu zájemců

Opatření:

1. Inovovat nabídku vyššího odborného vzdělávání v návaznosti na rozvoj bakalářských studií
2. Rozšiřovat oborovou nabídku bakalářských studijních programů

Vzdělávání dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

Cíl: Optimálním způsobem zajistit vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami

Opatření:

1. Podpora uplatňování moderních trendů vzdělávání
2. Zaměřit se na vzdělávání dle individuálních potřeb žáků

Ústavní výchova

Cíl: Zajistit ústavní výchovu dětí v nových podmínkách

Opatření:

1. Zkvalitnit výchovný proces ve školských zařízeních pro výkon ústavní výchovy

Základní umělecké vzdělávání

Cíl: Zaměřit se na kvalitu základního uměleckého vzdělávání

Opatření:

1. Zvyšovat kvalitu základního uměleckého vzdělávání a péče o talenty
2. Podpora implementace RVP základního uměleckého vzdělávání a vytváření vlastních ČVP.

Zájmové vzdělávání a volnočasové aktivity

Cíl: Zaměřit se na kvalitu zájmového vzdělávání

Opatření:

1. Preferovat vhodné a kvalitní volnočasové aktivity a podporovat programy pro zájmové vzdělávání
2. Pro účelné využití volného času dětí a mládeže podporovat činnost neziskových organizací v kraji

Další vzdělávání dospělých v rámci celoživotního učení

Cíl: Rozvoj dalšího vzdělávání dospělých na středních a vyšších odborných školách

Opatření:

1. Využít možností škol pro účely dalšího vzdělávání

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Zlínského kraje (2008) odráží sociální a ekonomický vývoj posledních let a jeho projevy ve vzdělávací soustavě. Princip kontinuity obsahu a náplně dokumentu na podkladě vyhodnocení DZ ZK (2006) se projevuje nejen v korekci stanovených cílů, nýbrž zejména v aktualizaci a formulování nových souvisejících opatření, která přiměřeně navazují na dosavadní stav a podporují žádoucí vývoj školství ve Zlínském kraji. Dokument „Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Zlínského kraje 2008“ byl vydán jako publikace (Zlínský kraj, 2008)

3.4 Škola pro 21. století „Škola 21“ (výběr z dokumentu)

V říjnu 2008 přijala vláda ČR svým usnesením číslo 1276/2008 dokument s názvem „Koncepce rozvoje informačních a komunikačních technologií ve vzdělávání v období 2009 – 2013“ (dále jen „Koncepce 2009“). Jedná se o první dokument deklarující skutečný zájem státu aktualizovat stav využívání technologií v resortu školství po 10 letech.

K hlavním cílům původní „Koncepce 1999“, jejichž realizace by měla pokračovat i v nadcházejícím období, patří:

- zajištění informační gramotnosti všech občanů;
- dostupnost ICT pro učitele a žáky;
- konektivita;
- vzdělávání pedagogických pracovníků;
- poskytování výukových programů a elektronických výukových zdrojů.

Nové hlavní cíle 2009

Stále se zrychlující vývoj technologií způsobil, že se v uplynulých deseti letech podmínky, v nichž vzdělávání probíhá, značným způsobem proměnily. Technologie pronikly do všech oblastí života, staly se běžnou a dětem dostupnou výbavou a změnily způsob vnímání informací a jejich následné využívání. Na druhé straně se právě technologie staly nástrojem, kterým se zásadním způsobem rozšiřuje hranice digitální propasti mezi skupinami žáků z různých sociálních prostředí. Díky tomu se na jedné straně velmi usnadnil přístup k informacím, což vede u mnoha lidí, žáků a studenty nevyjímaje, k přesvědčení, že není třeba se učit nazpaměť tolik učiva jako v minulosti. Na druhou stranu je třeba si osvojit mnoho dříve neznámých dovedností. I přes realizaci reformy školství v ČR se **nepodařilo zabránit prohloubení rozdílu mezi aplikací technických prostředků v osobním životě žáků, studentů a jejich využitím ve škole.**

Proto je navíc třeba zajistit realizaci i dalších cílů:

- do vzdělávání pedagogických pracovníků promítnout současný vývoj s cílem ovlivnit metody implementace technologií ve výuce;
- sladit využití vzdělávacích technologií s probíhající reformou (implementace do ŠVP) i s ověřováním výukových výsledků žáků (státní maturita);
- podpořit maximální vliv pedagogů na obsah aktivit realizovaných žáky prostřednictvím vlastních technických prostředků ve školním i mimoškolním prostředí;
- komplexně se zabývat všemi kompetencemi potřebnými pro život v 21. století se zvláštním důrazem na klíčové priority
- věnovat zvýšenou pozornost etice využití technických prostředků s cílem minimalizovat jejich zneužívání a posílit internetovou bezpečnost,
- zajistit realizaci státní informační politiky ve vzdělávání tak, aby byly všem žákům vytvořeny srovnatelné podmínky a nedocházelo k významným sociálním dopadům způsobených rozvířením se digitální propasti.

Pokud by současný trend ignorování významu implementace technologií do výuky způsobující nedostatečnou připravenost žáků na život v 21. století pokračoval, hrozí značné riziko, že se brzy

projeví zaostávání nejen ve školství, ale též v jiných oblastech, např. formou zhoršování konkurenceschopnosti státu, růst nezaměstnanosti, snižování HDP apod.

DLOUHODOBÉ KLÍČOVÉ PRIORITY OPTIMÁLNÍHO VYUŽÍVÁNÍ TECHNOLOGIÍ VE VÝUCE

Vývoj technologií směřuje rychle ke stavu, kdy bude mobilním zařízením plnicím funkci počítače připojeného do internetu ve vyspělých zemích disponovat každý, včetně dětí školou povinných. Dlouhodobým cílem MŠMT musí být nastartování změn vedoucích k optimalizaci využívání technických prostředků ve výukovém procesu. Ve skutečnosti se jedná o realizaci inovačního procesu, který je závislý na dvou hlavních faktorech. Prvním z nich je dostupnost technologií využitelných ve výuce. Druhou nezbytnou podmínkou úspěchu inovačního procesu je modifikace výukových postupů nové podmínky zohledňující.

Zdárné dokončení celého procesu osvojení vyžaduje podporu v podobě soustavné pomoci a vhodného školení ve všech jeho fázích. Vzhledem k tomu, že osvojování nových metod práce je vždy nutně práce týmová, je třeba podporovat a sledovat činnost celé školy, především pak jejího vedení. I u vedoucích pracovníků musí nutně nastat změna ve vnímání role moderních technologií. Ředitelé škol musí umět začleňovat technologie do celkové strategie školy tak, aby bylo zřejmé, že se jedná o nástroje, které jsou důležitým prostředkem pro celý proces vzdělávání. Významnou roli zde musí hrát i funkční studium vedoucích pracovníků ve školství, a to na všech úrovních. Odpovídající kompetence ředitelů jsou neopominutelnou podmínkou využití moderních technologií na škole.

Co je Akční plán „Škola pro 21. století“

Navrhovaný koncept vychází z naléhavých potřeb akcelarovat modernizaci našeho školství vzhledem k současnému vývoji světa. Je plně v souladu s probíhající reformou a snaží se ji vhodným způsobem doplnit a rozšířit. Vychází z platných právních předpisů, norem, metodických doporučení a z Dlouhodobého záměru MŠMT.

Akční plán „Škola 21“:

- napomáhá individualizaci školské politiky v jednotlivých subjektech (ŠVP);
- posiluje kompetence ředitele při řízení pedagogického procesu v oblasti využívání moderních technologií, ale také vyžaduje odpovědnost při nenaplnění deklarovaných cílů;
- posiluje roli pedagogického pracovníka jako stěžejní pro úspěch a rozvíjí profesní standard kvality učitele;
- definuje standard ve formě „Profil Škola21“, ve kterém sice vychází z technologického vybavení, ale hodnotí jej z hlediska efektivnosti pedagogického procesu a určuje širší souvislosti mezi moderními technologiemi a samotným působením na žáka včetně jeho ochrany před nežádoucími vlivy a sociopatologickými jevy ve virtuálním prostředí;
- navrhuje role dalším subjektům působícím v resortu školství a předpokládá zapojení všech školských institucí do tohoto procesu;
- navrhuje role OPŘO (VÚP) jako garanta obsahu „Škola pro 21. století“, Českou školní inspekci jako garanta monitorování a evaluace, a kraje, zřizovatele, obce jako významné partnery pro naplnění celkové vize.

ZÁKLADNÍ PILÍŘE KONCEPTU „ŠKOLA PRO 21. STOLETÍ“

- Tvorba, sdílení a zpřístupnění digitálního obsahu

Současný stav v oblasti vzdělávacího digitálního obsahu v ČR jednoznačně vykazuje nejednotnost a nesystémovost. Proto je nezbytné, aby došlo k systémovému řešení, které v této oblasti školám umožní snadnou orientaci a přístup k těmto zdrojům. Dá se předpokládat, že ve spojitosti s realizací konceptu „Škola21“ budou vznikat nové výukové digitální materiály. Patří k nim například materiály vytvořené učiteli, lektory, studenty, frekventanty kurzů apod., ale i materiály vytvořené jako výstupy projektů

- Rozšíření výukového prostředí o využití online služeb a sociálních sítí

Prostředí, v němž se výuka dnes odehrává, se mění. I když základní didaktické principy, o něž se opírá například i náš Rámcový vzdělávací program, zůstávají v platnosti, je třeba výukové metody přizpůsobit současným podmínkám. Rychlý technický pokrok značně ovlivňuje možnosti nástrojů, které lze ve výuce použít, a to ve svém důsledku vede k potřebě průběžně upravovat též výukové postupy. Základní didaktické principy se však nemění. Výukové aktivity musí žáky vtáhnout do takových činností, které využívají jim důvěrně známá prostředí a mají zřetelnou souvislost s problémy, které řeší nebo budou v životě řešit.

(Zdroj: převzato z Dokumentu)

- Podpora všem školám prostřednictvím regionálních Školních center

Činnost Školních center by se měla orientovat na poskytování služeb školám, především pak na vhodně tematicky volené vzdělávání odpovídající specializovaným cílům a úrovni místních účastníků z řad metodiků ICT, učitelů i ředitelů. Hlavním partnerem center by se měl stát školní metodik ICT, který má na starosti přímou pomoc jednotlivým učitelům s optimální integrací technologií do jejich výuky. Školní centra budou pro svou vzdělávací činnost využívat služeb vybraných volně šířených vzdělávacích i jiných prostředí, jež poslouží též k přípravě na implementaci takových nástrojů v partnerských školách.

- Zpětná vazba pomáhající růstu školy

Ověřování toho, jak technologie ovlivňují výukové výsledky škol, se dosud dělá jen velmi nedostatečně. Máme možná k dispozici některá čísla o počtech počítačů na školách získaná prostřednictvím sběru dat ÚIV (poslední údaje např. naznačují, že u nás je na školách v průměru přibližně 15 počítačů na 100 žáků), ale to jsou údaje, které vůbec nic neříkají o způsobech jejich využití.

Má-li být koncept „Škola pro 21. století“ úspěšně realizován, musí se problematika moderních technologií opět stát součástí **dlouhodobé koncepce rozvoje našeho školství**. Vize „Škola pro 21. století“ předkládá české veřejnosti koncept, jehož cílem je umožnit příštím generacím žít plnohodnotný život v prostředí globální informační společnosti, kde nejenže má k sobě každý člověk virtuálně mnohem blíž, ale všichni se zároveň ocitáme v přímé konkurenci myšlenek, schopností i dovedností.

KLÍČOVÉ KOMPETENCE PRO ŽIVOT V 21. STOLETÍ

Oficiální dokument Evropského parlamentu a Rady (Klíčové schopnosti pro celoživotní učení – Evropský referenční rámec) ze dne 18. 12. 2006 (2006/962/ES) definuje osm klíčových kompetencí a popisuje základní znalosti, dovednosti a přístupy ke každé z nich se vztahující.

Jsou to následující klíčové kompetence:

1. Komunikace v mateřském jazyce

Komunikace v mateřském jazyce je schopnost vyjadřovat a tlumočit představy, myšlenky, pocity, skutečnosti a názory v písemné i ústní formě (poslouchat, mluvit, číst a psát) a vhodným a tvůrčím způsobem lingvisticky reagovat ve všech situacích sociálního a kulturního života při vzdělávání a odborné přípravě, v práci, doma a ve volném čase.

2. Komunikace v cizích jazycích

Komunikace v cizích jazycích obecně vyžaduje stejné základní dovednosti jako komunikace v mateřském jazyce: je založena na schopnosti porozumět, vyjádřit a tlumočit představy, myšlenky, pocity, skutečnosti a názory v ústní i psané formě (poslouchat, mluvit, číst a psát) v příslušných společenských a kulturních situacích při vzdělávání a odborné přípravě, v práci, doma a ve volném čase podle přání či potřeb daného jedince. Komunikace v cizích jazycích rovněž vyžaduje takové dovednosti, jako je pochopení jiných kultur a jejich zprostředkování. Úroveň osvojení se bude lišit podle těchto čtyř dimenzí (poslouchat, mluvit, číst a psát) a jednotlivých jazyků, podle sociálního a kulturního zázemí, prostředí, potřeb a zájmů daného jedince.

3. Matematická schopnost a základní schopnosti v oblasti vědy a technologií

A. Matematická schopnost je schopnost rozvíjet a používat matematické myšlení k řešení problémů v různých každodenních situacích. Vycházejí ze spolehlivého zvládnutí základních početních úkonů je důraz kladen na proces a činnost, jakož i na znalosti. Matematická schopnost zahrnuje na různých úrovních schopnost a ochotu používat matematické způsoby myšlení (logické a prostorové myšlení) a prezentace (vzorce, modely, obrazce, grafy a diagramy).

B. Schopností v oblasti vědy se rozumí schopnost a ochota používat soubor znalostí a metod používaných k objasnění přírodních zákonů ke kladení otázek a k formulaci závěrů

založených na důkazech. Schopnost v oblasti technologií je pojmána jako uplatňování těchto znalostí a metod v reakci na přání a potřeby lidí. Schopnosti v oblasti vědy a technologií vyžadují pochopení změn způsobených lidskou činností a občanskou odpovědnost každého jedince.

4. Schopnost práce s digitálními technologiemi

Schopností práce s digitálními technologiemi se rozumí jisté a kritické používání technologií informační společnosti při práci, ve volném čase a v komunikaci. Předpokladem je základní znalost informačních a komunikačních technologií, tj. používání počítačů k získávání, hodnocení, ukládání, vytváření a výměně informací a ke komunikaci a spolupráci v rámci sítí prostřednictvím internetu.

5. Schopnost učit se

Schopností učit se se rozumí schopnost provádět tuto činnost a v procesu učení vytrvat a schopnost zorganizovat si učení a efektivně hospodařit se svým časem a s informacemi, a to jak samostatně, tak v rámci skupin. Tato schopnost zahrnuje povědomí o vlastních postupech učení a vlastních potřebách, schopnost rozpoznávat dostupné možnosti a překonávat překážky za účelem úspěšnosti procesu učení. To znamená získávat, zpracovávat a osvojovat si nové znalosti a dovednosti, vyhledávat rady a využívat je. V rámci procesu učení, jak se učit, je nutné, aby studující vycházeli ze zkušeností z dřívějšího učení a ze životních zkušeností a znalosti a dovednosti používali v různých souvislostech doma, v práci, při vzdělávání a odborné přípravě. Rozhodujícími aspekty schopnosti je motivace a sebedůvěra jedince.

6. Sociální a občanské schopnosti

Tyto schopnosti zahrnují osobní, mezilidské, mezikulturní, sociální a občanské schopnosti a pokrývají všechny formy chování, které jedince připravují na jeho efektivní a konstruktivní účast na společenském a pracovním životě, a to ve stále více rozmanitějších společnostech, a na řešení případných konfliktů. Občanské schopnosti jedince připravují na plné zapojení do občanského života na základě znalostí sociálních a politických koncepcí a struktur a k aktivní a demokratické účasti.

7. Smysl pro iniciativu a podnikavost

Smyslem pro iniciativu a podnikavost se rozumí schopnost jedince převádět myšlenky do praxe, která předpokládá tvořivost, schopnost zavádět novinky a nést rizika i plánovat a řídit projekty s cílem dosáhnout určitých cílů. Tato schopnost je přínosná pro jednotlivce nejen v jejich každodenním životě doma a ve společnosti, ale i na pracovišti, pomáhá pochopit souvislosti jejich práce a umožňuje jim chopit se příležitostí a je základem specifitějších dovedností a znalostí, které potřebují osoby zabývající se sociálními nebo obchodními činnostmi nebo podílející se na těchto činnostech a které by měly zahrnovat povědomí o etických hodnotách a podporovat řádnou správu.

8. Kulturní povědomí a vyjádření

Uznání důležitosti tvůrčího vyjadřování myšlenek, zážitků a emocí různými formami, včetně hudby, divadelního umění, literatury a vizuálního umění.

(Zdroj: Doporučení Evropského parlamentu a Rady ze dne 18. prosince 2006 o klíčových schopnostech pro celoživotní učení (2006/962/ES), jež je základem programu LLP (Life Long Learning Programme))

„Škola pro 21.století“ je otevřená, komunikativní škola, která aktivně naplňuje inkluzivní model výuky a reformu školy za pomoci moderních technologií. Název Akčního plánu je odvozen od základních dokumentů prosazujících kurikulární reformu. Pojetí tohoto Akčního plánu je doplňkem obecných požadavků na školu, která bude úspěšně vychovávat a vzdělávat budoucí generaci. Akční plán „Škola pro 21. století“ naplňuje vládou schválenou Koncepcí rozvoje informačních a komunikačních technologií ve vzdělávání v období 2009 – 2013 s důrazem na vzdělávací cíle a pedagogické aspekty organizace vzdělávacího procesu.

SHRNUTÍ

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy vydalo **Výroční zprávu o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v České republice v roce 2007**. Její název – Na startu školské reformy – zdůrazňuje, že v roce 2007 české školství vykročilo na cestu významných změn. Mění se nejen cíle a obsahy vzdělávání, ale celý styl práce školy. *Mění se postavení žáků*, kteří se mají stát aktivními účastníky procesu vlastního učení. *Mění se postavení učitelů*, kteří získávají širokou míru volnosti v zaměření výuky, volbě cílů, obsahů a metod pedagogické práce, a s ní i zvýšenou míru odpovědnosti za výsledky vzdělávání svých žáků. *Autonomie školy se posiluje*, školy vytvářejí vlastní školní vzdělávací programy, v nichž mohou lépe reflektovat své specifické možnosti i charakteristiky, možnosti a požadavky okolního prostředí. Cílem Výroční zprávy je informovat o stavu a základních vývojových trendech vzdělávací soustavy České republiky v příslušném roce. **Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky 2007** byl připraven pro celý systém regionálního školství České republiky. Zabývá se vzdělávací soustavou tak, jak ji definuje školský zákon, tedy bez rozdílu jednotlivých zřizovatelů – je jednotným návodem k naplňování státní vzdělávací politiky. Úkoly vyplývající z dokumentu byly navrženy tak, aby byly splnitelné v rámci střednědobých finančních limitů. Dlouhodobý záměr se věnuje charakteristice rozvoje společnosti a vzdělávání a z toho vyplývajícími východisky pro změny vzdělávacího systému. Všechny možnosti učení jsou v tomto kontextu chápány jako stejně významné pro zvýšení úrovně vzdělanosti občanů a tím také k dosažení lepší úrovně života lidí a zlepšení ekonomiky země. *Celoživotní učení je* považováno nejen za nepřetržitý proces, ale jedná se také o *připravenost jednotlivců učit se*. V oblasti rovnosti *příležitostí ke vzdělávání* je položen důraz na podporu individuálních vzdělávacích potřeb a na integrovaný systém poradenství ve školství. *Kurikulární reforma* je pojímána jako nástroj k modernizaci vzdělávání s důrazem na rozvoj klíčových kompetencí. Dalším strategickým cílem je *podpora cizích jazyků, informačních a komunikačních technologií*. Důraz je kladen na tvorbu a *zavádění systémů kvality, metod hodnocení a vlastního hodnocení škol a školských zařízení*. Především jde o systém monitorování, hodnocení a zefektivnění metody vlastního hodnocení škol. Změny v počátečním a dalším vzdělávání kladou vysoké nároky na učitele a proto jedním z cílů je *připravit učitele na změny ve vzdělávání a jejich inovativní práci ohodnotit*. Tato oblast úzce souvisí s *podporou dalšího vzdělávání* pro měnící se společnost. Propojení demografické projekce, počtu dětí, žáků a studentů účastnících se vzdělávání v rámci vzdělávací soustavy a kritérií daných státní vzdělávací politikou je základem formulování strategického cíle - *přístup ke vzdělávání a průchod vzdělávací soustavou*. **Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Zlínského kraje** schválilo Zastupitelstvo Zlínského kraje dne 19. března 2008 usnesením číslo 0659/Z21/08. Hlavní cíl Dlouhodobého záměru je formulován tak, že smyslem vzdělávacích a výchovných aktivit a procesů je umožnit a podpořit všestranný rozvoj každého jedince, aby plně využil svůj osobní potenciál při svém začleňování do společenského a hospodářského života. Cíle a opatření prezentované navazují na základní strategické směry podpory celoživotního učení, které byly v Dlouhodobém záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky

z roku 2007 stanoveny ve dvou úrovních. V první úrovni jsou opatření, které mají průřezový charakter, zasahují do všech oblastí vzdělávání a jsou formulovány v sedmi okruzích:

1. Zajišťování kvality, monitorování a hodnocení vzdělávání;
2. Integrovaný systém poradenství ve školství;
3. Výuka cizích jazyků, informační a komunikační technologie;
4. Zvyšování profesionality pedagogických pracovníků;
5. Prevence sociálně patologických jevů ve školách a školských zařízeních;
6. Environmentální vzdělávání, výchova a osvěty ve školách a školských zařízeních;
7. Zahraniční spolupráce škol a školských zařízení.

Druhá oblast prezentuje cíle a opatření vztahující se k jednotlivým oblastem vzdělávací soustavy.

V říjnu 2008 přijala vláda ČR svým usnesením číslo 1276/2008 dokument s názvem **„Koncepce rozvoje informačních a komunikačních technologií ve vzdělávání v období 2009 – 2013“** (dále jen „Koncepce 2009“). Jedná se o první dokument deklarující skutečný zájem státu aktualizovat stav využívání technologií v resortu školství po 10 letech. Zdůrazňuje, že stále se zrychlující vývoj technologií způsobil, že se v uplynulých deseti letech podmínky, v nichž vzdělávání probíhá, značným způsobem proměnily. Technologie pronikly do všech oblastí života, staly se běžnou a dětem dostupnou výbavou a změnily způsob vnímání informací a jejich následné využívání. Na druhé straně se právě technologie staly nástrojem, kterým se zásadním způsobem rozšiřuje hranice digitální propasti mezi skupinami žáků z různých sociálních prostředí. K hlavním cílům původní „Koncepce 1999“, jejichž realizace by měla pokračovat i v nadcházejícím období, patří:

- zajištění informační gramotnosti všech občanů;
- dostupnost ICT pro učitele a žáky;
- konektivita;
- vzdělávání pedagogických pracovníků;
- poskytování výukových programů a elektronických výukových zdrojů.

Dle Doporučení Evropského parlamentu a rady ze dne 18. prosince 2006 o klíčových schopnostech pro celoživotní učení jsou definovány **klíčové kompetence pro život v 21. století**:

- Komunikace v mateřském jazyce, komunikace v cizích jazycích
- Matematická schopnost a základní schopnosti v oblasti vědy a technologií
- Schopnost práce s digitálními technologiemi
- Schopnost učit se
- Smysl pro iniciativu a podnikavost
- Sociální a občanské schopnosti
- Kulturní podvědomí a vyjádření

OTÁZKY K ZAMYŠLENÍ

1. Charakterizujte základní strategické směry vzdělávání obsažené ve Výroční zprávě MŠMT
2. Objasněte v čem spočívá hlavní úkol základního školství
3. Definujte jakého stupně vzdělání dosáhnou studenti ukončením příslušného vzdělávacího programu
4. Charakterizujte princip individuální integrace pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami

5. Vysvětlíte výhody odborného středního vzdělávání
6. Charakterizujete práci vyšších odborných škol
7. Orientujete se v soustavě školských zařízení?
8. Charakterizujete oblast péče o děti a žáky mimo vyučování
9. Objasněte význam školských zařízení pro ústavní a ochrannou výchovu
10. Charakterizujete základní strategické směry v Dlouhodobém záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR
11. Popište význam rovnosti příležitostí ke vzdělávání
12. Vysvětlíte principy kurikulární reformy
13. Objasněte význam zavádění systémů kvality ve školách a školských zařízeních
14. Co je podstatou zvyšování profesionality a zlepšování podmínek pedagogických pracovníků?
15. Posuďte výhody a nevýhody dalšího vzdělávání
16. Charakterizujete strategické směry podpory celoživotního vzdělávání
17. Jaká hlavní opatření jsou formulována v Dlouhodobém záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Zlínského kraje?
18. Charakterizujete průchod dětí, mládeže a studentů vzdělávací soustavou
19. Objasněte význam akčního plánu „Škola pro 21. století“
20. Definujte klíčové kompetence pro život v 21. století

4 **Strategické směry vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky**

Co bude student po skončení studia kapitoly znát:

- Charakterizovat základní cíle Národního strategického referenčního rámce ČR
- Objasnit silné a slabé stránky vzdělávání
- Popsat základní strategické cíle Národního strategického referenčního rámce
- Definovat prioritu vzdělávání a její kontext
- Objasnit rozdíl mezi zaměstnaností a zaměstnatelností
- Charakterizovat celoživotní učení
- Vysvětlit účast školy na celoživotním učení
- Orientovat se v jednotlivých cílových směrech kurikulární reformy
- Popsat nerovnosti v přístupu ke vzdělávání
- Stimulovat jednotlivce k účasti na dalším vzdělávání
- Uvědomit si nutnost rozvoje informačního a poradenského systému
- Charakterizovat principy vzdělávání pro udržitelný rozvoj
- Popsat strategické směry rozvoje mezinárodních vztahů v oblasti vzdělávání
- Charakterizovat cíle a podporované projekty Evropským sociálním fondem
- Vysvětlit charakteristiku a cíle operačních programů pro Českou republiku do roku 2013

V této části podáme charakteristiku následujících strategických dokumentů:

- Národní strategický referenční rámec ČR 2007-2013
- Strategie celoživotního učení včetně Implementačního plánu
- Strategie vzdělávání pro udržitelný rozvoj
- Strategické směry rozvoje mezinárodních vztahů v oblasti vzdělávání
- Operační programy ESF pro Českou republiku do roku 2013

4.1 Národní strategický referenční rámec ČR 2007-2013 (výběr z dokumentu se zaměřením na oblast vzdělávání)

Tradiční silnou stránkou české populace je vysoký stupeň dosaženého zejména vyššího středního vzdělání a velmi nízký počet občanů jen s ukončeným základním vzděláním. Naopak slabinou je poměrně nízké zastoupení vysokoškolsky vzdělaných osob v populaci, a to i přes vzestupný trend a rozšiřující se přístup k terciárnímu vzdělávání v současné době.

Nedostatky ve vzdělávání

Z hlediska současných a zejména budoucích požadavků trhu práce dosavadní systém a struktura vzdělávání a odborné přípravy vykazují řadu závažných nedostatků, zejména:

- nesoulad mezi poptávkou na trhu práce a nabídkou učebních a studijních oborů a vzdělávacích programů, který je do značné míry také způsoben absencí kvalifikovaných kapacit pro předvídání změn poptávky na trhu práce, případně také nedostatečným uplatňováním znalostí při řízení intervencí v oblasti trhu práce;

- úroveň dosažených znalostí a zejména dovedností neodpovídá současným nárokům a snižuje budoucí adaptabilitu na změny trhu práce, přetrvává vzdělávání zaměřené spíše na objem znalostí, míra individualizace je nízká, absolventi nedisponují klíčovými kompetencemi zásadními pro trh práce;
- dlouhodobě omezená kapacita terciárního vzdělávání, které se postupně otvírá rostoucí poptávce. Vážným problémem nadále zůstává struktura a obsah terciárního vzdělání a jeho internacionalizace. Počet absolventů technických a přírodovědných oborů je nedostatečný. Neefektivní a komplikovaný je proces vstupu absolventů škol do prvních zaměstnání, jenž je doprovázen zcela nedostatečnou součinností a komunikací mezi školami a zaměstnavateli;
- vážným problémem vzdělávacího systému je nedostatečně rozvinuté a málo efektivní jazykové vzdělávání, které vážně brzdí nejen internacionalizaci českého podnikání, výzkumu a vývoje, inovační a marketinkovou úspěšnost podniků, ale také integraci české populace do struktur i neformálních vztahů v rámci EU. S přibývajícím počtem cizinců dlouhodobě žijících na území ČR se do popředí dostává rovněž problematika efektivní výuky českého jazyka pro cizince;
- nedostatečným způsobem je podporováno vzdělávání pro rozvoj podnikatelských dovedností ve znalostní ekonomice, zejména klíčových kompetencí zaměřených na schopnost podnikatelského myšlení a iniciativy;
- systém dalšího vzdělávání je nedostatečně rozvinut a není přizpůsoben potřebám a možnostem dospělých ani potřebám zaměstnavatelů; obecně účast dospělých na dalším vzdělávání je nízká;
- celkové výdaje na vzdělání silně limitují realizaci reformních záměrů v této oblasti. ČR zaostává za rozvinutými zeměmi ve veřejných výdajích na vzdělávání

Příležitosti v oblasti vzdělávání

Od roku 2006 jsou nastartovány zásadní změny v systému vzdělávání:

- program zvýšení počtu gymnázií a lyceí, které mají umožnit lepší přípravu na vyšší odborné a vysokoškolské vzdělávání a navazující celoživotní učení;
- kurikulární reforma vzdělávání a odborné přípravy, která již byla zahájena a která má přinést podstatnou modernizaci a zpružnění obsahu i metod vzdělávání, zejména z hlediska vybavení absolventů klíčovými kompetencemi (dovednostmi);
- posílení jazykového vzdělávání všech skupin osob s ohledem na významnou roli angličtiny (viz Národní plán výuky cizích jazyků);
- vyšší a efektivnější využití veřejných kapacit školství pro další vzdělávání a odbornou přípravu, což je stimulováno též snížením počtu narozených dětí v posledních letech;
- přijetí zákona č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a o změně některých zákonů, který umožňuje zhodnotit vzdělání dosažené mimo vzdělávací soustavu transparentním a objektivním způsobem ověřuje dosaženého vzdělání mimo vzdělávací systém a vytváří účastníkům dalšího vzdělávání předpoklady pro lepší uplatnitelnost na trhu práce;
- vytvoření efektivního systému prostupného terciárního vzdělávání, který má umožnit vyšší flexibilitu studia (kratší cykly, možnost přestupů, přístup ke studiu v kterémkoli věku a na kterékoliv úrovni). Pro realizaci těchto záměrů bude nezbytná masivní finanční, řídicí a intelektuální podpora – zejména racionální využití „best practices“ úspěšných zemí EU.

V oblasti vzdělávání dokument zdůrazňuje potřebu podpory reformy obsahu školního vzdělávání (kurikulární reforma) pro zkvalitnění a modernizaci vzdělávání – zvýšení kvality,

efektivitu a inovativnost vzdělávání na všech úrovních. Dalšími tématy jsou zvyšování podílu osob s vyšším a vysokoškolským vzděláním, podpora spolupráce zaměstnavatelů a vzdělávacích institucí a institucí odborně-profesních, a to prostřednictvím zapojení zaměstnavatelů do vzniku školních vzdělávacích a studijních programů, účasti odborníků z praxe na výuce, zajišťování praxe a podpory mobility studentů a pedagogů. Pozornost je věnována propojení systémů počátečního a dalšího vzdělávání a prostupnosti mezi jednotlivými stupni terciárního vzdělávání. Průřezovými tématy NPR jsou podpora rozvoje informačních a jazykových znalostí.

Globálním cílem je přeměna socioekonomického prostředí ČR v souladu s principy udržitelného rozvoje tak, aby ČR byla přitažlivým místem pro realizaci investic, práci a život obyvatel. Prostřednictvím trvalého posilování konkurenceschopnosti bude usilovat o růst zaměstnanosti a o vyvážený a harmonický rozvoj regionů, který povede ke zvyšování úrovně kvality života obyvatelstva.

STRATEGICKÉ CÍLE

I. Strategický cíl: KONKURENCESCHOPNÁ ČESKÁ EKONOMIKA

Posilování konkurenceschopnosti podnikatelského sektoru zvyšováním jeho produktivity a urychlením udržitelného hospodářského růstu založeném na systematicky rozvíjeném inovačním potenciálu silné a progresivně strukturované české ekonomiky, generující robustní a udržitelný ekonomický růst.

II. Strategický cíl: OTEVŘENÁ, FLEXIBILNÍ A SOUDRŽNÁ SPOLEČNOST

Vytvoření moderní občanské společnosti otevřené vnějším příležitostem, společnosti která je schopná reagovat na tyto impulsy. Cílem je podpořit rozvoj vnitřně různorodé sociálně citlivé a soudržné společnosti a přispět ke zvyšování kvality života obyvatel, vytvořit moderní vzdělávací systém, který by přispěl k rozvoji znalostní ekonomiky, a stal se zdrojem efektivity a flexibility trhu práce, což vyústí ve vytvoření silné schopnosti ekonomiky vytvářet nová a kvalitní pracovní místa.

Strategický cíl **Otevřená, flexibilní a soudržná společnost** bude realizován prostřednictvím následujících priorit:

A) Priorita VZDĚLÁVÁNÍ

Cíl priority: Cílem této priority je zvýšení adaptability českého lidského potenciálu pro zajištění zvyšování konkurenceschopnosti české ekonomiky a podporu aktuální zaměstnanosti i budoucí zaměstnatelnosti, včetně zlepšení lidských zdrojů pro podnikání.

Zaměření klíčových intervencí: V oblasti vzdělávání se intervence zaměří na vytvoření komplexního a pro všechny otevřeného systému celoživotního učení, který poskytuje kvalitní vzdělání a odbornou přípravu pro úspěšné uplatnění na trhu práce včetně klíčových kompetencí pro trh práce. Pozornost bude proto věnována podpoře kurikulární reformě orientované na rozvoj osobnosti a klíčových kompetencí uplatnitelných v praxi; na inovaci vzdělávacích programů; podporu hodnocení výsledků vzdělávání a systému poradenství. V této souvislosti bude podporována spolupráce škol všech úrovní vzdělávacího systému se zaměstnavateli, firmami a jejich asociacemi, příp. úřady práce. V tomto programovém období bude věnována větší pozornost přechodu jedince ze světa školy do světa práce s tím, že

zájmem bude rovněž sledovat trendy a budoucí potřeby trhu práce a v návaznosti na ně tvořit a upravovat vzdělávací programy škol. S tím také souvisí rozvoj dalšího vzdělávání pedagogických i nepedagogických pracovníků škol s ohledem na potřebu zatraktivnění učitelského povolání a nezbytná materiální obnova vzdělávacích zařízení.

V oblasti terciárního vzdělávání bude pozornost věnována adaptaci studijních programů pro potřeby znalostní společnosti s důrazem na rozvoj progresivních oborů a V&V pro posílení konkurenceschopnosti české ekonomiky a přechod ke znalostní ekonomice. Především se bude jednat o zvýšení kvality vzdělávání využíváním nejnovějších poznatků v jednotlivých oblastech lidské činnosti. Úsilí bude zaměřeno na rozšiřování přístupu k terciárnímu vzdělávání, zvýšení prostupnosti vzdělávacího systému, což umožní studentům flexibilně reagovat na očekávané změny na trhu práce, a na posílení motivace a zvýšení atraktivitu studia technických a přírodovědných oborů. Výzvou je rovněž rozšíření možností využití kapacit institucí poskytujících terciární vzdělání pro rozvoj programů celoživotního vzdělávání. Důraz bude kladen také na zkvalitnění způsobu přípravy budoucích i stávajících akademických pracovníků a přípravu lidských zdrojů pro V&V. Je nezbytné podpořit personální kapacitu terciárního vzdělávání a vytvořit motivační systém pro mladé začínající pracovníky v oblasti V&V.

Intervence se zaměří na podporu rozvoje koncepce a strategie (resp. systémového rámce) dalšího vzdělávání, a to zejména prostřednictvím přípravy a implementace právních předpisů, zajišťování prostupnosti mezi počátečním a dalším vzděláváním, zkvalitňování systému ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání, monitorování a analýzy stavu dalšího vzdělávání.

V programovém období 2007-2013 bude velký důraz položen na spolupráci zaměstnavatelů, zaměstnanců, vzdělávacích institucí a institucí trhu práce. Na základě rozboru stávající a očekávané poptávky na trhu práce budou indikovány vzdělávací potřeby a podporováno další vzdělávání realizované ve školách (včetně vysokých škol) a školských zařízeních. Podporovány budou rovněž programy a kurzy, které směřují do rozvojových směrů a nabízejí nové formy vzdělávání, jež zvyšují jejich dostupnost (kombinované, distanční, eLearning, časově a organizačně dostupné).

Rozvoj celoživotního učení bude podporován bez ohledu na věk osob tak, aby starší lidé nebyli vzhledem ke svému věku diskriminováni a aby jim celoživotní vzdělávání umožnilo udržet krok s rozvojem společnosti, včetně oblasti informačních technologií.

Z hlediska horizontálního tématu rovné příležitosti se prioritou zaměří na intervence umožňující genderově vyrovnané vzdělávání a snížení segregace v jednotlivých oborech zejména díky lepšímu přístupu žen k odbornému vzdělávání v dosud výhradně mužských oborech. Priorita bude obsahovat osvětové intervence k možnostem sladění profesního a rodinného života.

Průřezovými tématy v rámci celoživotního učení bude podpora vzdělávání v cizích jazycích a rozvoj podnikatelských dovedností, zejména prostřednictvím nabývání klíčových kompetencí zaměřených na schopnost podnikatelského myšlení a iniciativy, což jsou klíčové aspekty pro motivaci k samostatnému podnikání. Rozvoj vzdělávacího systému bude podpořen také investicemi do fyzické infrastruktury pro vzdělávání.

B) Priorita ZVYŠOVÁNÍ ZAMĚSTNANOSTI A ZAMĚSTNATELNOSTI

Cíl priority: Zvýšení zaměstnanosti a zaměstnatelnosti především posílením adaptability lidských zdrojů a zvýšení flexibility trhu práce.

Zaměření klíčových intervencí: V rámci zvyšování adaptability pracovní síly a předcházení nezaměstnanosti budou intervence zaměřeny na podporu investic do lidských zdrojů ze strany podniků a organizací, rozvoje odborných znalostí, kvalifikací a kompetencí zaměstnanců a zaměstnavatelů. Pozornost bude zaměřena zejména na podporu dalšího vzdělávání v návaznosti na systémový rámec dalšího vzdělávání, na analýzu vztahu mezi profesní přípravou a požadavky trhu práce, motivaci k dalšímu vzdělávání, monitorování a analýzy stavu dalšího vzdělávání.

C) Priorita POSILOVÁNÍ SOCIÁLNÍ SOUDRŽNOSTI

Cíl priority: Společnost vytvářející rovné šance pro všechny, napomáhající odstraňovat překážky integrace skupin ohrožených nebo vystavených sociálnímu vyloučení, která garantuje dostupnost sociální infrastruktury pro všechny obyvatele.

Zaměření klíčových intervencí: V oblasti posilování sociální soudržnosti se priorita zaměří především na pomoc osobám ohroženým sociálním vyloučením nebo osobám sociálně vyloučeným ke zvyšování jejich zaměstnatelnosti a snižování dlouhodobé nezaměstnanosti a to jednak formou přímé podpory jednotlivců a jednak formou zvyšování kvality a dostupnosti zdravotních a sociálních služeb pro tyto osoby, včetně posilování místních partnerství. Zvláštní pozornost bude věnována příslušníkům romských komunit a migrantům a dalším skupinám z odlišného sociokulturního prostředí.

Následně jsou v dokumentu uvedeny dva další strategické cíle a to.

III. Strategický cíl: ATRAKTIVNÍ PROSTŘEDÍ

sledující zajištění kvalitní fyzické základny pro hospodářský a sociální rozvoj prostřednictvím investic do zlepšení kvality životního prostředí a dostupnosti dopravních sítí.

IV. Strategický cíl: VYVÁŽENÝ ROZVOJ ÚZEMÍ

dosažený prostřednictvím zmírňování disparit mezi regiony i uvnitř regionů. Bude posílen ekonomický růst a růst zaměstnanosti využitím přírodních, ekonomických a sociokulturních odlišností regionů a jejich diferencovaného vnitřního potenciálu. Zároveň bude posílena územní a sociální soudržnost respektováním variability prostorových struktur (sídelní struktura, hierarchie měst, typy venkovských oblastí).

4.2 Strategie celoživotního učení (výběr z dokumentu)

Vláda České republiky schválila nový strategický dokument Strategii celoživotního učení České republiky (usnesení č. 761 ze dne 11. července 2007). Tento dokument mapuje oblast celoživotního učení v naší republice a především přichází s návrhy, jak tuto oblast rozvíjet a podporovat.

Závazek zpracování Strategie vyplývá ze závěrů Rady ministrů EU pro vzdělávání, kdy členským státům EU bylo zadáno vypracovat své strategické dokumenty, které analyzují současný stav celoživotního učení v daném státě a pokouší se strategicky řešit další vývoj. Česká republika doposud neměla tuto oblast komplexně a přehledně zmapovanou jako celek, proto se Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy tohoto úkolu zhostilo s pomocí ostatních zainteresovaných resortů a relevantních sociálních partnerů. Cílem tohoto konzultačního mechanismu bylo zapojit všechny relevantní partnery do přípravy Strategie,

aby výsledný text vycházel ze širokého konsenzu. Lze tedy považovat Strategii za vskutku konsensuální dokument, jehož implementace by se měla setkávat s ohlasem zainteresovaných aktérů.

Celoživotní učení lze členit do dvou základních etap, které označujeme jako počáteční (základní, střední, terciární) a další vzdělávání. Blíže viz Úvod do problematiky.

Vize pro celoživotní učení v České republice znamená poskytnout všem skupinám populace v průběhu celého života příležitosti k získávání a uznávání kvalifikací použitelných na trhu práce a ke zdokonalování klíčových kompetencí potřebných pro uplatnění v pracovním, občanském i osobním životě.

4.2.1 Hlavní strategické směry

Hlavní strategické směry představují prioritní oblasti, kterým, by měla být v dalším období věnována zásadní pozornost. Nastiňují základní představu o předpokládaném vývoje dané oblasti včetně problémů a námětů, které by měly být předmětem dalších úvah, diskusí, vyjasňování a následného konkrétnějšího rozpracování.

1. UZNÁVÁNÍ, PROSTUPNOST

Vytvořit otevřený prostor pro celoživotní učení včetně uznávání výsledků neformálního vzdělávání a informálního učení

Vzdělávání se realizuje mnoha různými způsoby a za různých podmínek. Dosud bylo uznáváno a certifikováno celostátně platnými doklady pouze formální školní vzdělávání. Uznávání výsledků všech forem vzdělávání a učení umožní vytvořit otevřený prostor pro celoživotní učení, kde bude významně usnadněn přechod mezi jednotlivými sektory vzdělávání tak, aby některé cesty nekončily ve slepé uličce. Uznávání výsledků vzdělání bez ohledu na to, kde a jak byly získány, také usnadní cestu k dalšímu studiu.

2 ROVNÝ PŘÍSTUP

Podporovat dostupnost a rovnost šancí v přístupu ke vzdělávacím příležitostem během celého životního cyklu

Dostupnost příležitosti k celoživotnímu učení pro všechny skupiny populace má výrazný vliv na sociální soudržnost. Cestou ke snížení nerovnosti je tedy zejména **rozšíření nabídky** vzdělávacích příležitostí. Avšak to samo nevede ke snížení rozdílů v účasti na vzdělávání jednotlivců z různých sociálních skupin. Důležitá je zejména **rozmanitost a dostupnost vzdělávací nabídky**, která bude motivovat všechny skupiny populace s rozdílnými předpoklady a zájmy k účasti na vzdělávání, a to na všech úrovních včetně dalšího vzdělávání.

3 FUNKČNÍ GRAMOTNOST

Rozvíjet funkční gramotnost a další klíčové kompetence včetně schopnosti učit se v průběhu celého života

Rovnost ve vzdělávání se týká nejen dostupnosti vzdělávacích příležitostí, ale i vybavení klíčovými kompetencemi, které umožňují učit se po celý život. K nim patří zejména

tzv. základní dovednosti neboli **funkční gramotnost**, která je definována jako schopnost participovat na světě informací.

Z nových požadavků sféry práce, které jsou důsledkem světové globalizace a vývoje nových technologií, organizace práce a struktury podniků a tedy i nových požadavků na kvalifikace pracovníků, vyplývají dále požadavky na další **klíčové kompetence**, pro které je charakteristická především jejich přenositelnost, tj. možnost využití v nových a nepředvídaných situacích.

Zásadní je důsledně prosazovat **kurikulární reformu**, která omezuje důraz na předávání vědomostí a zdůrazňuje naopak rozvoj obecnějších klíčových kompetencí. Tento obecný požadavek by se měl důsledně promítnout jak do rámcových vzdělávacích programů pro jednotlivé obory v základním a středním vzdělávání, tak do požadavků na přijímací zkoušky do vyšších stupňů škol i do požadavků na závěrečné a maturitní zkoušky.

Pro úspěch kurikulární reformy je zásadní **vzdělávat učitele** v inovativních pedagogických přístupech, které jsou založeny především na činnostním, kooperativním a projektovém učení a na propojování informací se životními zkušenostmi žáka.

4 SOCIÁLNÍ PARTNERSTVÍ

Spoluprací se sociálními partnery podporovat soulad nabídky vzdělávacích příležitostí s potřebami ekonomického, environmentálního a sociálního rozvoje

Problematika souladu vzdělávací nabídky a potřeb trhu práce je velmi široká a u nás je řešena pouze dílčími projekty, které nejsou vzájemně propojené a jejichž výsledky neslouží jako pravidelný zdroj informací, který by mohli uživatelé na různých úrovních běžně využívat. To by se mělo změnit s konstituováním **Národní soustavy kvalifikací**, jejíž fungování by mělo být chápáno jako kontinuální proces sladování požadavků na odborné kvalifikace všemi zainteresovanými partnery ze sféry vzdělávání i ze sféry práce. Aktivita spojené s tvorbou Národní soustavy povolání a Národní soustavy kvalifikací by měly vytvořit a ověřit možnosti spolupráce mezi sférou vzdělávání a sociálními partnery formou tzv. sektorových rad.

Pro další účely sladování nabídky vzdělávání s potřebami trhu práce (tvorba RVP a ŠVP, usměrňování nabídky dalšího vzdělávání apod.) by měl být konstituován **system včasné identifikace a předvídání kvalifikačních potřeb**, který by umožnil soustavné monitorování kvalifikačních potřeb jak z hlediska kvalitativního (obsah kvalifikované práce, požadované kompetence), tak z hlediska kvantitativního (možnosti uplatnění různých kvalifikačních skupin na trhu práce).

Pro sladování vzdělávání a potřeb trhu práce je dále významná podpora různých **mechanismů a forem spolupráce sféry vzdělávání a sociálních partnerů** na všech úrovních. Na regionální úrovni jsou důležitým orgánem postupně se konstituující **Rady pro rozvoj lidských zdrojů**, které by měly být nástrojem koordinace a vytváření konsenzu o prioritách konkrétní politiky mezi mnoha nezávislými subjekty působícími v daném regionu.

Přímou podporu vyžadují pak zejména různé formy partnerství škol a podniků a partnerství škol a nevládních a neziskových organizací. K sociálnímu partnerství se váže i **partnerství environmentální**, které vyjadřují nejvyspělejší společnosti a podniky prohlášeními a dobrovolnými závazky, kde předkládají spojena sociální a environmentální hlediska, zavádějí systémy environmentálního řízení podniků anebo jsou posuzovány kritérii udržitelného rozvoje.

5 STIMULACE POPTÁVKY

Simulovat poptávku po vzdělávání u všech skupin populace v průběhu celého života

Poptávka po počátečním vzdělávání je v ČR stále vysoká, avšak určité skupiny populace stále nedosahují dostatečné úrovně vzdělání a předčasně odcházejí nebo jsou ohroženy předčasným odchodem ze vzdělávání, aniž by získaly kvalifikaci uplatnitelnou na trhu práce.

Nastavení sociálního systému by se mělo změnit zejména pro rodiny, kde vzdělání není považováno za prioritu, kde rodiny žijí ze sociálních dávek a rodiče děti jsou často nezaměstnaní. Dále bude nutno řešit systémovou **podporu sociálně slabších žáků a studentů** na všech stupních škol (sociální stipendia existují pouze na vysokých školách, na středních školách existuje pouze ad hoc grantová podpora romských studentů). Státem podporované a garantované půjčky na studium, daňové úlevy při studiu a další možné finanční i nefinanční nástroje podpory studia zatím chybí stejně jako stimuly k dosahování vynikajících výsledků ve studiu.

Jiným důvodem pro předčasný odchod ze vzdělávacího systému je i získaný odpor k učení, způsobený neúspěchem žáka ve studiu. Tyto problémy je nutno řešit změnou stylu výuky, zejména orientací na aktivní a projektovou výuku, která umožní žákům učit se na praktických úkolech, a **kombinací výuky ve třídě s výukou na pracovišti**.

Finanční pobídky pro účast **jednotlivce** v dalším vzdělávání je třeba zaměřit jak na podporu celkové účasti v dalším vzdělávání, tak na podporu účasti specifických skupin populace.

6 KVALITA

Podporovat zajišťování kvalitní nabídky vzdělávacích příležitostí

Kvalita je důležitou dimenzí celoživotního učení a týká se všech jeho složek, tzn. poskytovatelů (škol, vzdělávacích firem), vzdělávacích programů i vzdělavatelů (učitelů, lektorů).

Zajišťování kvality by mělo být založeno na **kombinaci externí evaluace a sebehodnocení** a na kombinaci formálních procedur a neformálního (zkušenostního) způsobu zajišťování kvality. **Formální procedury** (certifikace znalostí jednotlivců, akreditace institucí a programů) jsou orientovány na rizika a jejich prevenci. Osvědčuje se jimi pouze to, že určitá složka odpovídá požadavkům definovaným v určité normě jako minimálnímu standardu.

Decentralizované řízení a podpora konstrukce vzdělávacích programů přizpůsobených místním potřebám vede zákonitě ke zvýšené potřebě **monitorování celého systému** vzhledem ke stanoveným cílům. Důležitá jsou také srovnávací mezinárodní šetření, která poskytují cennou zpětnou vazbu o úrovni rozvoje jednotlivých aspektů celoživotního učení v ČR. Významnou úlohu veřejné kontroly plní také neformální způsoby zajišťování kvality (např. reference). Proto je třeba podporovat různé **neformální iniciativy**, které v otevřeném prostoru celoživotního učení hodnotí z různých pohledů některé jeho složky, přinášejí uživatelům informace, vybavují je rozhodovacími kritérii a tím přispívají ke „kultuře kvality“. Externí evaluace by měla být vyvážena **sebehodnocením**. To se týká zejména škol a jiných poskytovatelů vzdělávání.

7 PORADENSTVÍ

Rozvíjet informační a poradenské služby

Celoživotní učení tvoří rozmanitý a flexibilní systém vzdělávacích příležitostí, a proto je pro jeho účastníky nezbytné, aby existoval efektivní poradenský a informační systém o vzdělávání a zaměstnání, který každému umožní najít si svou vlastní vzdělávací dráhu.

Základním úkolem je vytvořit komplexní informační a poradenský systém dostupný všem skupinám populace v průběhu celého života i zaměstnavatelům, a to na základě propojení již existujících kapacit. Proto je zásadním úkolem zvýšit dostupnost poradenských služeb. Školský poradenský systém pro děti a mládež je funkční a geograficky poměrně dostupný, avšak jeho kapacity jsou také nedostatečné. Bude tedy zásadním úkolem podpořit další rozvoj poradenských a informačních služeb o vzdělávání a zaměstnání pro dospělé dostupný pro všechny. Zde by měly hrát hlavní úlohu především regiony.

4.2.2 Návrhy opatření na podporu rozvoje celoživotního učení

Níže uvedenými návrhy opatření by měly být naplňovány a prosazovány jednotlivé strategické směry rozvoje celoživotního učení. V dokumentu jsou tato opatření blíže upřesňována. Vzhledem k obsáhlosti je však v našem textu neuvádíme, ale odkazujeme na publikační podobu tohoto dokumentu.

Návrh opatření pro oblast počátečního (všeobecného a odborného) vzdělávání

- Podporovat kurikulární reformu s důrazem na zvýšení funkční gramotnosti žáků
- Snižovat nerovnosti v přístupu ke vzdělání
- Rozvíjet mimoškolní aktivity a zájmové činnosti žáků
- Podporovat otevřenost a prostupnost mezi vzdělávacími programy středoškolského studia i mezi programy středoškolského a terciárního studia a jejich propojení na další vzdělávání
- Usnadnit přechod a uplatnění absolventů v praxi

Návrh opatření pro terciární vzdělávání

- **Posílit rozvoj nabídky zejména bakalářských studijních programů**, zaměřených do praxe a úzce propojených s aktuálním vývojem poznání a měnícími se potřebami zaměstnavatelů.
- **Posílit reálné možnosti spolupráce budoucích zaměstnavatelů, zejména průmyslových podniků a oblastí služeb, s vysokými školami a vyššími odbornými školami** při přípravě a realizaci studijních programů.
- **Podpořit rozvoj kvalitních a efektivních forem vzdělávání**, alternativních k prezenčnímu studiu, které zajistí dospělým jedincům reálnou možnost studovat při plné ekonomické, společenské a rodinné aktivitě.
- **Podporovat pomoci účinných opatření překonávání bariér v přístupu k vyššímu odbornému a vysokoškolskému vzdělání v průběhu celého života**
- **Zvyšovat kvalitu vysokých škol a jejich pedagogické činnosti**
- **Posílit možnosti prostupnosti terciárního sektoru vzdělávání a uznávání předchozího dosaženého vzdělání**
- **Podporovat spolupráci institucí působících v sektoru terciárního vzdělávání**, zejména efektivní propojování VOŠ s VŠ a tvorbu společných studijních programů vysokých škol obdobného zaměření, zejména programů a kurzů dalšího vzdělávání dospělých.
- **Posílit výukové kapacity vysokých škol pro vzdělávání dospělých z praxe.**
- **Podpořit vícezdrojové financování terciárního sektoru vzdělávání,**

Návrh opatření pro další vzdělávání

- Stimulovat jednotlivce i zaměstnavatele k rozšíření účasti na dalším vzdělávání a ke zvýšení investic do dalšího vzdělávání, provázat systémovou a programovou složku finanční podpory dalšího vzdělávání
- Zajistit uznávání různých vzdělávacích cest k získání kvalifikace
- Vytvořit podmínky pro sladění nabídky vzdělávání s potřebami trhu práce
- Rozvinout nabídku dalšího vzdělávání podle potřeb klientů a zajistit dostupnost vzdělávacích příležitostí
- Zvýšit úroveň vzdělávání zaměstnanců podniků tak, aby se stalo účinným faktorem posilování konkurenceschopnosti podniků a profesní flexibility zaměstnanců
- Zvýšit kvalitu dalšího vzdělávání
- Rozvinout informační a poradenský systém pro uživatele dalšího vzdělávání

Strategie celoživotního učení ČR byla vydána jako publikace (Praha, MŠMT 2007. ISBN 978-80-254-2218-2) a proto v příloze č. 4 „Celoživotní učení pro 21.století ve strategických dokumentech ČR“ uvádíme pouze některé části.

Dále bylo přistoupeno ke zpracování implementačního plánu, ve kterém jsou rozpracovány jednotlivé návrhy a opatření do konkrétních úkolů pro zainteresované aktéry včetně vyčíslení finančních nároků a možností jejich pokrytí a samozřejmě k samotné implementaci.

4.2.3 Implementační plán strategie celoživotního učení (výběr z dokumentu)

Vláda ČR schválila dne 8.1.2009 Implementační plán Strategie celoživotního učení, který byl vypracován v návaznosti na schválení Strategie celoživotního učení vládou v červenci 2007. Přijatá Strategie byla doplněna o řadu konkrétních prováděcích opatření, kterými budou její cíle v období 2009 – 2015 naplňovány.

Implementační plán Strategie celoživotního učení vypracovalo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ve spolupráci s Hospodářskou komorou ČR, se zástupci zaměstnavatelů, zaměstnanců a odborníků v oblasti vzdělávání. Plán navrhuje postup, organizaci, odpovědnosti, časový harmonogram a finanční zajištění implementace Strategie do praxe. Odpovědným orgánem za implementaci Strategie celoživotního učení bude MŠMT. Pro koordinaci jednotlivých opatření bude ustanoven koordinační a implementační výbor složený ze zástupců příslušných ministerstev (MMR, MPSV, MŽP, MF, MPO, MZd, MV, MK, MZe).

Materiál podporuje spolupráci zaměstnavatelů a vzdělávacích institucí a měl by přinést větší soulad mezi podnikatelským prostředím a vzdělávacím sektorem, zvýšení zájmu o další vzdělávání a tím pozitivně ovlivnit zaměstnatelnost občanů ČR. Školy by se měly více začleňovat do veřejného života a spolupracovat s místními firmami při zajišťování praktického vzdělávání. Středním školám se naskýtá šance stát se centry odborné přípravy.

Strategie celoživotního učení zastřešuje celý vzdělávací systém od základního a středního vzdělávání až po vzdělávání terciární a další vzdělávání. Neopomíjí ani témata související s již rozběhnutou kurikulární reformou, podporou ICT ve školách, snižováním nerovnosti v přístupu ke vzdělávání a mimoškolním a zájmovým vzděláváním.

1 POČÁTEČNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

1. A. PODPOROVAT KURIKULÁRNÍ REFORMU s důrazem na zvýšení funkční gramotnosti žáků

- 1.A.1. poskytovat materiální a technickou pomoc školám a učitelům zaměřenou na rozvoj klíčových kompetencí a funkční gramotnosti žáků

Současná materiální a technická pomoc školám je na různé úrovni a ze strany pedagogů je často kritizována jako neodpovídající potřebám a významu změn ve vzdělávání. Rámcové vzdělávací programy (RVP) sice stanovují optimální (či nezbytné – minimální) podmínky pro vzdělávání, ale ty nejsou zatím naplněny. To ztěžuje uplatnění potřebných změn ve vzdělávání. Materiální a technickou podporu mohou školy získávat v podstatě ze tří stran: od státu či zřizovatele, od sponzorů a z projektů. Z hlediska klíčových kompetencí (životních dovedností) a dalších funkčních gramotností jako základu pro celoživotní učení se v současnosti a v následujících letech jedná především o materiální a technickou podporu.

- 1. A. 2. poskytovat materiální a metodickou pomoc školám a učitelům při tvorbě a realizaci nových školních vzdělávacích programů zaměřenou zejména na šíření inovativních výukových strategií (projektová výuka, kooperativní učení, fiktivní firmy, studentské firmy apod.), které by rozvíjely motivaci k učení po celý život a umožnily rozvíjet u žáků klíčové kompetence (komunikace, práce v týmu, řešení problémů) umožňující člověku jednat adekvátně a efektivně v různých životních situacích
- 1. A. 3. podporovat vznik a rozvoj efektivního systému monitorování a metod zjišťování výsledků vzdělávání se zaměřením na klíčové kompetence, které by učitelům i žákům umožnily získávat *zpětnou vazbu o kvalitě jejich práce*.

Školská reforma směřuje k vyšší efektivitě vzdělávání a k větší univerzálnosti i praktické využitelnosti vzdělávacích výsledků. Příklon k obecněji využitelným „životním dovednostem“ se projevil začleněním klíčových kompetencí (KK) do vzdělávacího systému

- 1. A. 4. zajistit učitelům *podpůrné služby* usnadňující přípravu tohoto typu výuky a asistenci při její realizaci (např. učební pomůcky)

Podpora kurikulární reformy při tvorbě a realizaci školních vzdělávacích programů je z hlediska škol a pedagogů vnímána v několika rovinách, které se svým hodnocením podpory liší. V rovině informační, propagační a medializační převládá nespokojenost a nenaplněná očekávání. V rovině materiálního a personálního zajištění se připomíná nesoulad mezi potřebami umožňujícími změny ve vzdělávání a konkrétní podporou škol.

Metodická pomoc je školám poskytována v zásadě pěti způsoby: Prostřednictvím tištěných materiálů. Učitelé však stále více využívají elektronická média. Internetové stránky se staly výrazným a efektivním prostředkem metodické podpory Třetí formou metodické podpory je další vzdělávání pedagogických pracovníků (DVPP), Dalším způsobem metodické podpory jsou konzultace pro ředitele, učitele i celé učitelské sbory. Pátým způsobem je přímá podpora učitele ve výuce prostřednictvím asistenta učitele, respektive osobního asistenta, především při vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.

- 1. A. 5. reformovat počáteční a podporovat další *vzdělávání učitelů*, které by pomohlo změnit výukové stereotypy učitelů ve prospěch výše uvedených výukových strategií tak, aby uměli pracovat s různě motivovanými i nadanými skupinami mladých i dospělých studentů

Reforma počátečního vzdělávání učitelů ve smyslu změny výukových stereotypů již delší dobu probíhá. Její úspěšnost závisí na několika hlavních faktorech. Za prvé se ztotožnit s myšlenkami reformy. Za druhé jde o vhodné nastavení školních vzdělávacích programů a cílenou práci s nimi. S tím souvisí i kvalita vysokoškolské přípravy učitelů ve smyslu kurikulární reformy (směřovat ke kvalitativním změnám, být připraven na práci podle ŠVP) a změna systému DVPP poskytující širokou nabídku vzdělávacích aktivit pro učitele jednotlivce i pro celé sbory s dostatečnými motivy pro další vzdělávání (kariérní růst).

Vzdělávací nabídky pro učitele (DVPP) jsou poměrně bohaté, jsou poskytovány na základě řady šetření zjišťujících potřeby učitelů, na druhé straně zatím nevycházejí ze systematického sledování a vyhodnocování výuky podle ŠVP, tj. nabízeli více to, co učitelé chtěli, co se jevílo jako potřebné, než cíleně to, co učitelé skutečně potřebují, co ve výuce a v jejich společné práci nefunguje.

- 1. A. 6. podporovat politicky i mediálně prosazení kurikulární reformy

Základní politickou podporou pro prosazení kurikulární reformy bylo schválení koncepčního dokumentu „Národní program rozvoje vzdělávání v České republice“, tzv. Bílé knihy vládou ČR (leden 2001). Tento dokument nastavil základní principy a strategie pro rozvoj efektivnějšího vzdělávání na principech demokratické vzdělávací politiky. Jedním z vymezených principů bylo i **celoživotní učení pro všechny**. Vzhledem ke střednědobému horizontu Bílé knihy jsou některé strategické cíle již naplněny, některé jsou ve stadiu realizace přijatých opatření a dílčích projektů, v některých oblastech se směřování k vytčeným cílům nevyvíjí zcela podle původních předpokladů.

- 1. A. 7. podporovat vzdělávání žáků i pedagogů v *ICT, cizích jazycích a otázkách udržitelného rozvoje*, v souladu s konceptem klíčových kompetencí, tedy s akcentem na jejich praktické využívání, včetně podpory budování potřebné infrastruktury.

Na legislativní i kurikulární úrovni je v ČR zajištěno vzdělávání směřující ke **zvyšování konkurenceschopnosti společnosti**. Nové rámcové vzdělávací programy pro jednotlivé obory v počátečním vzdělávání tvoří významnou oporu pro výuku rozvíjející u žáků klíčové kompetence, a potřebné gramotnosti. Mezi učiteli jsou zatím velké rozdíly v dovednostech takto vyučovat. Mezi učiteli jsou rovněž velké rozdíly v motivaci pro nutné změny ve způsobu práce škol, v zodpovědné přípravě, v týmovém rozhodování i v hodnocení vlastní práce.

Koncept CŽU není zatím pedagogickými pracovníky v dostatečné míře pochopen a akceptován, protože jim uniká význam a smysl CŽU. Chybí systematické vzdělávání a motivace pedagogů pro cílenou a dlouhodobou práci s klíčovými kompetencemi.

Jako jedna z prvních zemí má ČR přímo ve svých kurikulárních dokumentech zařazené požadavky na **jazykové vzdělání** v souladu se Společným evropským referenčním rámcem a s evropskými trendy umění dorozumět se alespoň dvěma cizími jazyky. **Problematika udržitelného rozvoje** je stále považována spíše jen za součást environmentálního vzdělávání a samostatně není ve všeobecném vzdělávání dostatečně rozvíjena (neexistuje například její didaktika). První komplexnější snahou v této oblasti je vytvoření Strategie vzdělávání pro

udržitelný rozvoj. **Pro oblast ICT** byla významným impulsem Koncepce Státní informační politiky ve vzdělávání, přijatá vládou v roce 2000.

1. B. SNIŽOVAT NEROVNOSTI V PŘÍSTUPU KE VZDĚLÁVÁNÍ

- 1. B. 1. podporovat účast na předškolním vzdělávání v motivujícím prostředí, zejména pro děti ze sociálně a etnicky znevýhodněného prostředí (s důrazem na socializaci, jazykovou přípravu, kontakt s přírodou, poskytování možnosti volby z činností, k nimž nemají ve svém domácím prostředí příležitost apod.)

Předškolní vzdělávání představuje úvodní, zpravidla tříletou, etapu procesu počátečního, a tím i celoživotního učení. Děti, které se ho účastní, jsou vedeny k takové úrovni rozvoje a učení, která je vzhledem k jejich individuálním potřebám a možnostem optimální. V předškolním období získávají děti základy klíčových kompetencí, byť v elementární podobě, a s nimi i předpoklady pro systematické celoživotní vzdělávání. Předškolní vzdělávání ve výše uvedeném smyslu je často nedostatečné nebo se realizuje v prostředí sociálně či kulturně znevýhodněném a chudém na potřebné podněty. Z toho důvodu jsou pro ně při základních školách zřizovány přípravné třídy. Děti zde absolvují vzdělávací program zaměřený k jejich systematické přípravě na vstup do povinného vzdělávání.

- 1. B. 2. podporovat koncept inkluzivní školy a školského zařízení po celou dobu plnění povinné školní docházky zlepšováním připravenosti škol na rozsah heterogenity populace, kterou jsou schopny efektivně vzdělávat ve společných třídách; k tomu zajistit rozmanitou vzdělávací nabídku, která by umožnila volbu podle zájmu a nadání žáků a eliminovala tak selekci žáků do víceletých gymnázií

Současná situace je z hlediska skutečné realizace konceptu inkluzivní školy nepříznivá a ani prognóza není nijak povzbudivá. Příčiny jsou v zásadě tři. První je skutečnost, že v ČR byl postupně v druhé polovině minulého století vytvořen systém škol pro mládež vyžadující zvláštní péči, resp. systém speciálních škol. Základní školy neměly žádnou zvláštní motivaci k inkluzi žáků, jejichž vzdělávání vyžadovalo využití nestandardních postupů. Poradenský systém sloužil spíše k naplňování těchto vytvořených kapacit, než k podpoře inkluze. To se začalo měnit až koncem 20. století.

Vznik víceletých gymnázií po roce 1989 znamenal zásadní zásah do stability systému z druhé strany. Neregulovaný, resp. obtížně regulovatelný nárůst tohoto typu škol znamenal a dále znamená odchod významného počtu motivovaných a nadaných žáků ze základních škol.

Třetím významným faktorem určujícím míru inkluze v základním vzdělávání jsou učitelé těchto škol. Jejich pregraduální příprava v naprosté většině nerozvíjí vědomosti a dovednosti potřebné pro realizaci konceptu inkluzivní školy. Současný systém DVPP neposkytuje dostatečnou příležitost k doplnění kompetencí všech učitelů v této oblasti a navíc neexistuje ani žádná další profesní motivace k tomu, věnovat čas, úsilí a finanční prostředky sebevzdělávání v této oblasti.

Pozitivními faktory podporujícími inkluzi je postupné zavádění školních vzdělávacích programů, které už svojí strukturou a obsahem stimulují školy k systematickému přístupu jak k vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, tak žáků nadaných.

Realitou zůstává vysoký tlak rodičů na zachování stávající kapacity víceletých gymnázií, která představují bezpečný první pokus o nasměrování dítěte k vysokoškolskému diplomu. Kromě nepochybné kvality gymnaziálního typu vzdělávání obecně rodiče i žáci těchto škol oceňují právě selektivitu, tj. že ve výuce nejsou „omezováni a zdržováni“ těmi, jejichž vzdělávání vyžaduje specifické přístupy a metody

- 1. B. 3. podporovat zájem žáků o technické a přírodovědné vzdělávání

ČR patří k zemím, kde v rámci výzkumu PISA dosahují 15letí žáci nadprůměrných výsledků v oblasti matematické a přírodovědné gramotnosti, nicméně projevují nízký zájem o další studium technických a přírodních věd, příp. o kariéru v těchto oborech. Také podíl absolventů těchto oborů ze všech absolventů v terciární sféře jako sledovaný indikátor v rámci Lisabonského procesu je v ČR podprůměrný. Tato situace je dána společenskou atmosférou, která dosud preferovala jiné druhy kariéry (právní, ekonomické, manažerské apod.).

- 1. B. 4. přijmout opatření v rovině sociální i vzdělávací pro *prevenci předčasných odchodů* žáků a studentů ze vzdělávání (tzn. žáků a studentů, kteří nepokračují po ZŠ ve středním vzdělávání nebo těch, kteří neukončí střední (tj. vyšší sekundární vzdělávání závěrečnou nebo maturitní zkouškou a odcházejí ze SŠ bez kvalifikace);

Podle šetření realizovaného v roce 2006 na středních školách je průměrná míra předčasných odchodů ze vzdělávání přibližně 6 % (a z této skupiny se ještě daří velké části žáků přestoupit na jiný obor či školu). Tato hodnota je v porovnání s jinými zeměmi EU velice příznivá (není neobvyklé, že se tam pohybuje okolo hranice 15 %)

- 1. B. 5. vytvářet různé podoby *finanční a materiální podpory* mimořádně nadaných a/nebo znevýhodněných jedinců (stipendia ke studiu na tuzemských i zahraničních středních i vysokých školách, pobídky pro nábor a setrvání talentů v oblasti vědy a výzkumu apod.).

V současné době se resort školství intenzivně zabývá problematikou „otevřeného školství“, jako nástroje pro integraci. V této chvíli se vede na odborné půdě intenzivní dialog o základních principech inkluzivního vzdělávání, které je důležitým základem pro celoživotní vzdělávání.

Inkluze ve vzdělávání v sobě zahrnuje snahu o integraci jedinců se speciálními vzdělávacími potřebami v plném rozsahu, tj. žáků se tělesným i smyslovým postižením, sociálně a etnický znevýhodněné, ale i mimořádně nadané. Je to snaha o nastavení takového systému, jehož funkce by dokázaly pomoci žákům a jejich učitelům k naplnění žákova vzdělávacího potenciálu. V podmínkách ČR se potřeba inkluzivního vzdělávání projevuje nejpalčivěji vzhledem k Romům, migrantům, žadatelům o mezinárodní ochranu, cizincům aj.

Rovněž podpora mimořádně nadaných není na odpovídající úrovni. V prvé řadě selhává systém vyhledávání mimořádně nadaných jedinců a následně jejich podpora, a to jak ve smyslu individualizace jejich výuky, nabídky činností a aktivit nad rámec běžné výuky, zprostředkování kontaktu s učiteli vyšších stupňů škol, účastí v soutěžích a akcích pro žáky stejně nadané atd.

1. C. ROZVÍJET MIMOŠKOLNÍ AKTIVITY A ZÁJMOVÉ ČINNOSTI ŽÁKŮ

- 1. C. 1. podporovat *rozšíření funkce škol a školských zařízení i do oblasti naplňování volného času* a zájmové činnosti žáků, jejich rodičů a celých komunit tak, aby se škola stala zejména v místech s nízkou kulturní vybaveností centrem kultury a vzdělanosti obce

Rozsah a využití volného času je jedním z ukazatelů životní a kulturní úrovně společnosti. Ve společenském ovlivňování volného času dětí a mládeže podporuje stát iniciativní vytváření co

nejširšího spektra možností využívání tohoto fondu. Směry a cíle této podpory vycházejí z Koncepce státní politiky pro oblast dětí a mládeže na období 2007 – 2013.

V současné době už jsou školy a školská zařízení pro zájmové vzdělávání v některých městech a obcích přirozeným „koordinačním“ centrem pro různé nabízené aktivity ve volném čase, které zajišťuje provázanost a spolupráci všech zúčastněných subjektů v místě.

Významnou úlohu v oblasti naplňování volného času všech věkových kategorií sehraávají hlavně SVČ, která poskytují komplexní služby v jiném prostředí, než ve kterém se děti a mládež pohybují v rámci výuky, a v téměř neomezených časových možnostech pro různé typy aktivit, a to jak v průběhu dne, týdne či po celý rok.

- 1. C. 2. podporovat spolupráci škol a školských zařízení s nestátními neziskovými organizacemi a dalšími institucemi organizujícími výchovu ve volném čase a pečovat o další rozšíření jejich nabídky, včetně volně přístupných aktivit jako je prevence sociálně patologických jevů

Výsledky průzkumů spolupráce škol a školských zařízení s nestátní sférou se značně různí. Tato spolupráce často závisí na konkrétních osobních vztazích a kontaktech, které zprostředkují dobré či špatné vztahy s jinými institucemi.

- 1. C. 3. chápat péči o zájmovou činnost dětí a mládeže jako příležitost pro *projevení nadání a talentu*; organizovat celostátní i mezinárodní *soutěže a projekty* v rozmanitých zájmových činnostech jako motivaci pro co nejširší spektrum populace

Zájmové vzdělávání je přirozenou součástí činnosti základních a středních škol (v případě základních škol je tato činnost často vykonávána v rámci školních družin, příp. školních klubů) a hlavním posláním některých školských zařízení pro zájmové vzdělávání (středisek volného času) a části občanských sdružení.

Jedná se o cílevědomé aktivity zaměřené na uspokojování a rozvíjení individuálních potřeb, zájmů a schopností žáků, které mají silný vliv na rozvoj osobnosti i na správnou společenskou orientaci. Mladí lidé rozvíjejí zájmy zejména v těch oblastech, v nichž jsou úspěšní a v nichž dosahují uspokojení z činnosti. Zájmová činnost aktivního a trvalého charakteru může sehrávat významnou roli při volbě povolání i jako důležitý nástroj prevence sociálně patologických jevů. Jedním ze základních znaků zájmového vzdělávání dětí a mládeže je dobrovolnost.

- 1. C. 4. podporovat participaci škol a vzdělávacích institucí na udržitelném rozvoji lokálního prostředí (zejm. na komunitním životě)

Cílem státní politiky v oblasti participace je vytvářet podmínky a širokou nabídku zapojení mladé generace do veřejného a společenského života. Při stanovování úkolů na další období byl kladen velký důraz na podporu participace na školách, ve sdruženích, v obcích a na podporu specifických projektů, jako je Národní parlament dětí a mládeže v ČR či lokálních parlamentů dětí a mládeže. Pokud se mladí lidé mají podílet na životě společnosti, musí k tomu účelu získat určité vědomosti a rozvinout určité sociální i jiné dovednosti. V postupném procesu učení je třeba vždy učinit rozhodující krok v blízkém okolí, tj. ve škole, v obci, ve spolku apod. Na místní úrovni lze dosáhnout prostřednictvím participace konkrétních změn, které mohou mladí lidé okamžitě vidět. Na této úrovni mají děti a mládež nejen možnost vyjádřit své mínění, nýbrž se mohou přímo účastnit rozhodovacích procesů. Informovanost mladých lidí je důležitým krokem k rozvoji vlastního podílu na participaci jak lokální, tak mezi vrstevníky.

O systematickou práci se svými mladými občany se snaží rovněž obce. Součástí života mnoha obcí jsou pravidelné aktivity v oblasti participace dětí a mládeže za účasti primátorů, starostů, radních nebo zastupitelů. V lokalitách, kde se daří rozvíjet spolupráci neziskových organizací, vzdělávacích institucí a podnikatelských subjektů se státní správou a samosprávou se i daří zavádět a realizovat metody a formy komunitního plánování na místní úrovni. Mezi neformální vzdělávání v oblasti participace lze zařadit setkávání mladých lidí zaměřené na vzájemnou výměnu zkušeností, střet kultur a názorů.

1. D. POROVNAT OTEVŘENOST A PROSTUPNOST MEZI VZDĚLÁVACÍMI PROGRAMY STŘEDOŠKOLSKÉHO STUDIA I MEZI PROGRAMY STŘEDOŠKOLSKÉHO A TERCIÁRNÍHO STUDIA A JEJICH PROPOJENÍ NA DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ

- 1.D. 1. podporovat vytváření *vzdělávacích center* (center odborné přípravy apod.), tj. škol nebo sítě škol, které nabízejí všeobecné i odborné vzdělávací programy různého stupně a náročnosti i kurzy dalšího vzdělávání, včetně zajištění prostupnosti mezi těmito programy.

Dosud jsou střední školy převážně uzavřenými institucemi poskytujícími především počáteční vzdělávání; pokud škola poskytuje i další vzdělávání chápe to pedagogický sbor školy většinou jako určitou možnost přivýdělnku, ne jako integrální součást činnosti školy. Školy vyučují relativně ustálený okruh programů, jejich počet se v důsledku optimalizace zvyšuje, pro potřeby dalšího vzdělávání však není často dostačující.

- 1. D. 2. podporovat *rozmanitost vzdělávacích cest* odpovídajících různému typu nadání a motivace středoškolské mládeže (od teorie k praxi, ale i od praxe k teorii) se specifickým zřetelem ke skupině ohrožené předčasným odchodem ze vzdělávání; to vše při zachování jejich rovnocennosti a prostupnosti k maturitní zkoušce a terciárnímu vzdělávání;

V současné době přetrvávají na úrovni středního vzdělání (ISCED 3) stále tři vzdělávací proudy – všeobecný, odborný s maturitou, odborný s výučním listem – mezi nimiž není zajištěna dostatečná prostupnost. Vzdělávací programy jsou stále koncipovány jako lineární 3 až 4leté studium. Patnáctiletí žáci se tak musí již před vstupem na střední školu rozhodnout, kterou školu a obor si zvolí, a možnost korigovat toto rozhodnutí je velmi omezená

- 1. D. 3. podporovat *modulový systém* organizace vzdělávacích programů odborného vzdělávání umožňující snadnější vertikální i horizontální prostupnost i propojení na další vzdělávání, a to včetně uznávání dílčích kvalifikací (*Zákon č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a změně některých zákonů, ve znění zákona č. 110/2007 Sb. nabyt účinnosti 1.8. 2007*). a kreditního systému (*Kreditní systém v návaznosti na ECVET (European Credit Transfer System for VET). Principles and Essentials Rules for Implementation of a ECVET. EC Brussels, 2004*).

Počáteční odborné vzdělávání v České republice má dobrý společenský status a je založeno na komplexních vzdělávacích programech. Ty umožňují absolventům nejen efektivní všeobecné vzdělávání a rozvoj klíčových kompetencí, ale též získání **počáteční odborné kvalifikace**. Z charakteru a funkce (počátečního) vzdělávání tak vyplývá potřeba formulace „objednávky“ ze sféry práce. Ta není myslitelná bez monitorování kvalifikačních požadavků ve světě práce a bez **zapojení a praktického využívání** spolupráce všech relevantních (sociálních) partnerů

Další vzdělávání tak bude v ČR fungovat hlavně v roli vzdělávání směřujícího ke **změně původní kvalifikace**, poskytnutí druhé šance nebo k **aktualizaci, doplnění či prohloubení kvalifikace** původní.

1. E. USNADNIT PŘECHOD A UPLATNĚNÍ ABSOLVENTŮ V PRAXI

- 1. E. 1. podporovat zavedení a fungování *Národní soustavy kvalifikací* vytvořené na základě Národní soustavy povolání jako prostředku komunikace mezi sférou vzdělávání a sociálními partnery o požadavcích na kvalifikace použitelné na trhu práce

Národní soustava kvalifikací (NSK) a procesy ověřování a uznávání kvalifikací jsou definovány legislativně – zákonem 179/2006 Sb. a vyhláškou č. 208/2007 Sb. Jsou vytvořené systémové základy NSK, tzn., jsou definovány druhy a vztahy kvalifikací a struktura jejich standardů včetně klasifikačního třídění, jsou zpracované metodiky tvorby standardů, je vytvořený veřejný informační systém NSK, jsou nastavené a prakticky probíhají procesy tvorby, projednávání, posuzování a schvalování standardů dílčích kvalifikací s maximálním zapojením reprezentativních zástupců zaměstnavatelů.

- 1. E. 2. podporovat využívání NSK při tvorbě rámcových a školních vzdělávacích programů a požadavků k závěrečným zkouškám a profilové části maturitních zkoušek tak, aby absolventi středoškolského studia byli vybaveni adekvátní *vstupní kvalifikací*, která je potřebná jako první záchytný bod ve světě práce; při tom podporovat účast a spolupráci se sociálními partnery

Školy, které připravují školní vzdělávací programy pro odborné vzdělávání, zadání závěrečných zkoušek a obsah maturitních zkoušek (profilová část), mají k dispozici popis příslušných kvalifikací – **kvalifikační standardy**, které zahrnují výčet odborných kompetencí pro určité povolání nebo pracovní pozici. Přehled kvalifikací celostátně uznávaných v ČR je zveřejněn na internetu www.narodni-kvalifikace.cz.

Od r. 2005 se s finanční podporou EU vyvíjí standardizovaná závěrečná zkouška založená na jednotném zadání pro obor vzdělání (převzetí centrálně vytvořeného zadání je v kompetenci ředitele školy a dosud není závazné).

- 1. E. 3. podporovat praxe studentů a odborné stáže učitelů v podnicích, a to i zahraničních v rámci EU; podporovat zajištění (ve spolupráci se sociálními partnery) alespoň *tříměsíční řízené praxe* (nebo odborného výcviku) v podnikové sféře pro všechny žáky vzdělávající se ve středním odborném vzdělávání;

Zaměstnavatelé mají stále omezené možnosti ovlivňovat počáteční odbornou přípravu absolventů středního vzdělávání, která velmi často, a to i v praktickém výcviku v učebních oborech, probíhá zcela ve školním prostředí odtržené od reálného pracovního prostředí podniků a firem.

Zaměstnavatelé požadují ovšem při přijímání nových pracovníků předchozí pracovní zkušenost, která tak absolventům zpravidla chybí. Proto je důležité, aby žáci měli již v průběhu středoškolského studia možnost získat pracovní zkušenosti v reálném prostředí podniků a aby celá jejich příprava byla relevantní možnostem jejich budoucího uplatnění v praxi. To je možné zajistit pouze za aktivní účasti a podpory sociálních partnerů, zejména zaměstnavatelů jak na centrální, tak zejména na regionální a místní úrovni.

- 1. E. 4. podporovat dostupnost individualizovaného *kariérového poradenství* pro každého žáka a absolventa střední školy, které bude poskytovat informační a poradenskou podporu v oblasti možností zaměstnání a navazujícího vzdělávání.

V současné době je dostupnost individualizovaného kariérového poradenství pro žáky středních škol relativně dobrá. Na všech školách fungují výchovní poradci, v jejichž kompetenci je poskytování kariérového poradenství (KP). Poradci ovšem často mají na výkon poradenství jen velmi málo času a potřebují více informačního a metodického zázemí.

2. TERCIÁRNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Celoživotní učení (vzdělávání) má v kontextu terciárního vzdělávání mnohaletou tradici. Vysoké školy vždy nabízely rozmanité programy, určené pro jak pro absolventy vysokoškolských programů. Strategie celoživotního učení by se proto v oblasti terciárního vzdělávání měla stát především podporou vysokým školám, aby tyto programy mohly i nadále realizovat. Měla by přispět k posílení jejich rozmanitosti, posílení vazeb na vzdělávací a výzkumnou činnost vysokých škol, posílení propojenosti mezi vysokými školami a dalšími institucemi terciárního vzdělávání, mezi vysokými školami a odbornou praxí. To vše při zachování vysoké kvality odpovídající nárokům terciárního vzdělávání.

Struktura terciárního vzdělávání v České republice je vymezena zákonem č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, vyšší odborné vzdělávání je vymezeno zákonem č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů. V roce 2007 bylo v České republice 26 veřejných vysokých škol, 2 státní a 46 soukromých vysokých škol. Celkem v ČR funguje 28 vysokých škol univerzitního typu (24 veřejných, 2 státní a 2 soukromé).

2. A. POSÍLIT ROZVOJ NABÍDKY ZEJMÉNA BAKLÁŘSKÝCH STUDIJNÍCH PROGRAMŮ

zaměřených do praxe a úzce propojených s aktuálním vývojem poznání a měnícími se potřebami zaměstnavatelů. Posílit reálné možnosti spolupráce budoucích zaměstnavatelů, zejména průmyslových podniků a oblastí služeb, s vysokými školami a vyššími odbornými školami při přípravě a realizaci studijních programů.

Základní cíle:

2.A.1. umožnit kvalitní odborné praxe studentů v průběhu studia

2.A.2. posilovat možnosti působení odborníků z praxe ve výuce a v řídicích orgánech školy

2.A.3. podporovat spolupráci potenciálních zaměstnavatelů absolventů při přípravě studijních programů

2.A.4. podporovat spolupráci vysokých škol s praxí (zaměstnavateli, firmami, profesními organizacemi apod.) při přípravě krátkodobých i dlouhodobých kurzů dalšího odborného vzdělávání, tzv. kurzy šité na míru.

2.B. CÍLENĚ A SYSTÉMOVĚ PODPOŘIT ROZVOJ KVALITNÍCH A EFEKTIVNÍCH FOREM VZDĚLÁVÁNÍ, ALTERNATIVNÍCH K PREZENČNÍMU STUDIU, KTERÉ ZAJISTÍ DOSPĚLÝM JEDINCŮM REÁLNOU MOŽNOST STUDOVAT PŘI PLNĚ EKONOMICKÉ, SPOLEČENSKÉ A RODINNÉ AKTIVITĚ

Základní cíle:

2.B.1. podporovat rozvoj distančního vzdělávání s využitím informačních a komunikačních technologií pro zajištění kvality a efektivity tohoto studia;

2.B.2. podporovat vznik a fungování vzdělávacího zařízení typu „distanční univerzity“, instituce, která je schopna systémově se věnovat rozvoji nabídky metodicky kvalitního distančního vzdělávání s rychlou reakcí na aktuální potřeby trhu práce, pružně reagovat na požadavky zaměstnavatelů i státu a na zájem obyvatel.

2.B.3. hledat cesty zvýšení možnosti přístupu obyvatel k ICT, zejména přístup k vysokorychlostnímu internetu.

V kombinované formě studia jsou akreditovány všechny doktorské studijní programy a řada programů bakalářských a magisterských. Jejich počet dlouhodobě stoupá (na veřejných a především na soukromých VŠ). Ukazuje se, že kombinovaná forma studia má pedagogické a motivační přednosti před čistě distanční formou. Vysoké školy zřizují a provozují střediska/centra distančního vzdělávání rozmístěná v regionech, což vytváří potenciál alternativních možností pro studium kombinovanou formou studia pro dospělé jedince při plné ekonomické aktivitě

2.C. PODPOROVAT POMOCÍ ÚČINNÝCH OPATŘENÍ PŘEKONÁVÁNÍ BARIÉR V PŘÍSTUPU K VYŠŠÍMU ODBORNÉMU A VYSOKOŠKOLSKÉMU VZDĚLÁNÍ V PRŮBĚHU CELÉHO ŽIVOTA

Základní cíle:

2.C.1. trvale sledovat a účinnými nástroji pomáhat překonávat bariéry v přístupu ke studiu na VŠ, zejména podporou studentů ze sociálně slabých vrstev a účinnou podporou jedinců studujících při zaměstnání

2.C.2. stimulovat úspěšnost studentů při studiu (např. cestou motivačních prospěchových stipendií pro dobré studenty, oceněním dodržení standardní doby studia, účinnou podporou zahraničních stáží apod.)

V akademickém roce 2007/08 (stav k 31. 12. 2007) studovalo na veřejných a soukromých (40 939 studentů) vysokých školách celkem 344 180 studentů (z toho 207 889 studentů v bakalářském studijním programu; 97 283 studentů je zapsáno v distančním a kombinovaném studiu). Na státních vysokých školách pak bylo realizováno 4 005 studií. Z difference mezi celkovým počtem studií (355 537) a evidovaným počtem studentů pro rok 2007/08 (344 180) je zřejmé, že část studentů studuje ve více než jednom studijním programu. Na vyšších odborných školách studovalo ve školním roce 2007/2008 28 774 studentů. Od roku 2000 se počet studentů vysokých škol téměř zdvojnásobil a výrazně vzrostl počet studentů soukromých vysokých škol. Na vyšších odborných školách počet studentů stagnoval. Ke studiu na veřejné a soukromé vysoké školy se v roce 2007 hlásilo celkem 146,8 tis. uchazečů, kteří podali téměř 324 tis. přihlášek. Ke studiu bylo přijato celkem 97,2 tis. uchazečů, tj. 71,9 %.

2. D. ZVYŠOVAT KVALITU VYSOKÝCH ŠKOL A JEJICH VZDĚLÁVACÍ ČINNOSTI

Základní cíle:

2.D.1. podporovat další vzdělávání akademických pracovníků, zejména mladých perspektivních pedagogů, zvyšováním jejich pedagogických kompetencí, dovedností využívání ICT pro výuku, jazykových a environmentálních kompetencí

2.D.2. klást důraz na odbornou pedagogickou přípravu akademických pracovníků pro oblast vzdělávání dospělých

2.D.3. v rámci rozvoje pedagogických a výzkumných kvalit akademických pracovníků důrazně podporovat jejich mezinárodní mobilitu

Priorita rozvoje kvality vysokých škol a jejich vzdělávací činnosti je formulována v základních koncepčních dokumentech MŠMT, které se týkají oblasti vysokých škol/terciárního vzdělávání (Dlouhodobý záměr, Aktualizace dlouhodobého záměru, návrh Bílé knihy). Systém hodnocení činnosti vysoké školy je založen na principech vnitřního a vnějšího hodnocení. Vnitřní hodnocení činnosti probíhá na vysokých školách podle podmínek, které jsou vymezeny statutem příslušné vysoké školy. Propracovanost a efektivita systémů vnitřních hodnocení je mezi jednotlivými VŠ nevyrovnaná. Vnější hodnocení činnosti probíhá na vysokých školách v souladu se zákonem o vysokých školách prostřednictvím Akreditační komise.

2.E. POSÍLIT MOŽNOSTI PROSTUPNOSTI TERCIÁRNÍHO SEKTORU VZDĚLÁVÁNÍ A UZNÁVÁNÍ PŘEDCHOZÍHO DOSAŽENÉHO VZDĚLÁNÍ

2. F. PODPOROVAT SPOLUPRÁCI

institucí působících v sektoru terciárního vzdělávání, zejména efektivní propojování VOŠ s VŠ a tvorbu společných studijních programů vysokých škol obdobného zaměření, zejména programů a kurzů dalšího vzdělávání dospělých

Základní cíle:

2.E. 1. ke zvýšení prostupnosti důsledně uplatňovat modularizaci studia, kreditní systém ECTS, Národní rámec kvalifikací a při uznávání důsledně dodržovat zákon o vysokých školách a principy tzv. Lisabonské úmluvy (Úmluva o uznávání kvalifikací týkajících se vysokoškolského vzdělávání v evropském regionu – publ. pod č. 60/2000 Sb. m. s.), nejen pro zahraniční, ale i pro domácí kvalifikace

2.E. 2. uznávat znalosti a dovednosti získané mimo formální vzdělávací systém a zpracovat metodiku pro takový postup. Pro odborné vzdělávání realizované terciárním sektorem lze při zpracování metodiky uznávání neformálního vzdělávání a informálního učení využít zahraničních zkušeností z této oblasti

2.E. 3. podporovat rozvoj vysokoškolského poradenského systému; psychologické a studijní poradenství rozšířit o problematiku kariérového poradenství

Prostupnost terciárního sektoru vzdělávání (vyšší odborné školy a vysoké školy) umožňuje zákon o vysokých školách. Dle § 49 odst. 3 zákona o vysokých školách mohou mít absolventi a studenti VOŠ u přijímacího řízení na vysoké školy stanoveny zvláštní podmínky, které respektují předchozí výsledky ve vyšším odborném studiu. Zákon o vysokých školách navíc

umožňuje společnou akreditaci studijních programů na bázi smlouvy mezi vysokými a vyššími odbornými školami. Podle § 81 zákona o vysokých školách mohou spolu s vysokou školou požádat o akreditaci studijního programu i vyšší odborné školy. Vysoká škola pak přijímá uchazeče o studium ve studijním programu a uděluje absolventům tohoto studijního programu příslušný akademický titul.

2. G. POSÍLIT VÝUKOVÉ KAPACITY VYSOKÝCH ŠKOL

pro vzdělávání dospělých z praxe. Distanční a kombinovaná forma studia vyžaduje nejen odlišné pedagogické kompetence, ale také větší množství pedagogů (tutorů), kteří zajišťují náročnou individuální podporu studujících v rámci řízeného samostudia

2. H. PODPOŘIT VÍCEZDROJOVÉ FINANCOVÁNÍ

terciárního sektoru vzdělávání, včetně trvalého tlaku na zvyšování veřejných prostředků, alespoň na úroveň průměru v evropských zemích. Hledat cesty právní podpory, zvážit daňové nástroje, možnosti zapojení se do financování regionálních firem a dalších zaměstnavatelů absolventů apod.

3 DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ

3. A. STIMULOVAT JEDNOTLIVCE I ZAMĚSTNAVATELE K ROZŠÍŘENÍ ÚČASTI NA DALŠÍM VZDĚLÁVÁNÍ

a ke zvýšení investic do dalšího vzdělávání, provázat systémovou a programovou složku finanční podpory dalšího vzdělávání

Základní cíle:

3.A. 1. navrhnout na základě zkušeností zemí EU ucelený systém finančních nástrojů zaměřených na jednotlivce a působících na zvýšení účasti na vzdělávání obecně a specificky stimuluje znevýhodněné skupiny

3.A. 2. posílit pozitivní i negativní stimulaci uchazečů o zaměstnání k vyššímu zapojování do rekvalifikací, zvýšit účinnost rekvalifikací

3.A. 3. vyhodnotit efektivitu stávajících finančních nástrojů zaměřených na zaměstnavatele a na základě zkušeností zemí EU navrhnout jejich ucelený systém

Klíčovým ukazatelem pro oblast dalšího vzdělávání se v současné době stává míra participace dospělé populace v rámci tomto druhu vzdělávání. V současné době není, ve srovnání s ostatními členskými státy EU, situace v ČR plně uspokojivá. V současné době (vyjma rekvalifikací a vzdělávacích aktivit financovaných ze strukturálních fondů) je za jednu z klíčových překážek pro vstup osob do dalšího vzdělávání označována vysoká cena tohoto typu vzdělání, zejména pak v případě osob na trhu práce znevýhodněných a obecně u osob s nízkými příjmy. Česká republika vydává poměrně vysoké finanční prostředky na péči o cílovou skupinu uchazečů o zaměstnání a zájemců o zaměstnání (rekvalifikace a ostatní nástroje a finanční prostředky Aktivní politiky zaměstnanosti).

Jedním ze značně používaných nástrojů Aktivní politiky zaměstnanosti se stávají tzv. rekvalifikační vzdělávací programy („rekvalifikace“). Možnosti využití rekvalifikací jsou vymezeny zákonem č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, vyhlášky

č. 524/2004 Sb. a vyhlášky č. 519/2004 Sb. Stimulace všech skupin občanů pro účast na vzdělávání v rámci rekvalifikací je ovlivněna více faktory:

- a) kvalitou rekvalifikačních programů a hodnotou jejich výstupů
- b) strategií výdaje finančních prostředků APZ či v rámci projektů ESF na různé cílové skupiny
- c) pracovním uplatněním (cílená rekvalifikace)
- d) výší podpory uchazeči o zaměstnání

3. B. ZAJISTIT UZNÁVÁNÍ RŮZNÝCH VZDĚLÁVACÍCH CEST K ZÍSKÁNÍ KVALIFIKACE

Základní cíle:

3.B. 1. podpořit vytvoření nezbytných předpokladů pro uvedení zákona o uznávání výsledků dalšího vzdělávání do praxe (Národní soustava kvalifikací, kvalifikační standardy; hodnotící standardy, autorizace osob oprávněných k ověřování odborné způsobilosti atd.) a zajistit informační kampaň zaměřenou na jednotlivce i instituce

3.B. 2. zajistit průchodnost mezi dalším a počátečním vzděláváním získáváním a uznáváním kreditů

Další vzdělávání má svůj základ v tvorbě systému Národní soustavy kvalifikací (navazující na Národní soustavu povolání) a v ověřování kvalifikací dle zákona č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů. Tato oblast se významnou měrou podílí na systémovém základu všech ostatních komponent dalšího vzdělávání. V České republice probíhá v současné době řada významných procesů, které zásadním způsobem ovlivňují prostředí související s tvorbou a implementací systému přenosu kreditů, tedy zejména v oblasti kvalifikací a v odborném vzdělávání. Pro propojení počátečního a dalšího vzdělávání byl připraven, schválen a v srpnu 2007 nabyt účinnost zákon o uznávání výsledků dalšího vzdělávání. Zákon mj. zajišťuje propojení výsledků dalšího vzdělávání (charakterizovanými dílčími kvalifikacemi) s prostorem vzdělávání počátečního (formálního) definovanými kvalifikacemi úplnými.

3. C. VYTVOŘIT PODMÍNKY PRO SLADĚNÍ NABÍDKY VZDĚLÁVÁNÍ S POTŘEBAMI TRHU PRÁCE

Základní cíle:

3.C. 1. rozvíjet organizační a metodickou činnost při sladování nabídky dalšího vzdělávání se současnými a budoucími požadavky trhu práce, podporovat propojování rozhodujících partnerů na národní i regionální úrovni (vzdělavatelů, podniků/asociací, profesních komor a profesních sdružení, úřadů práce atd.), provádět sledování současných a předvídání střednědobých a dlouhodobých kvalifikačních potřeb

3.C. 2. vyhodnocovat trendy v nabídce a poptávce po vzdělávání, poskytovat informace o těchto trendech všem zainteresovaným subjektům (orgánům odpovědným za rozvoj dalšího vzdělávání na národní, regionální i místní úrovni, úřadům práce, vzdělavatelům, zaměstnavatelům), pro potřeby vyhodnocování zavést systematické (statistické) zjišťování informací o frekvencích dalšího vzdělávání, propojit je s průzkumy účasti jednotlivců (výběrové šetření pracovních sil, ad hoc šetření), sledovat a zpracovávat informace o nabídce vzdělávání

Požadavky trhu práce se mění rychleji pod tlakem konkurence a globalizačních procesů. Stále častěji vzniká napětí v důsledku nedostatku kvalifikovaných pracovníků, přičemž tradiční kvalifikace rychle zastarávají a v krátké budoucnosti se některá pracovní místa přesunou do zemí s levnější pracovní silou. Nabídka dalšího vzdělávání musí být pružná. Vzdělávací instituce by měly mít snadno dostupné informace nejen o současné poptávce po vzdělávacích službách ale i o budoucích trendech, na které je třeba se připravit. Současné a budoucí kvalifikační potřeby trhu práce nejsou sledovány a analyzovány systematicky. Existují pouze dílčí projekty, které nejsou propojeny.

Orgány odpovědné za rozvoj dalšího vzdělávání na národní i regionální úrovni se zatím nemohou opírat o pravidelné informační zdroje a analýzy, které by umožnily posoudit vývoj jak účasti v dalším vzdělávání tak nabídky dalšího vzdělávání a jejich vzájemné souvislosti.

Současná nabídka dalšího vzdělávání je sice rozsáhlá, ale strukturálně nevyvážená. Informace o nabídce dalšího vzdělávání jsou poskytovány různými informačními portály, avšak na rozdílné úrovni

3. D. ROZVINOUT NABÍDKU DALŠÍHO VZDĚLÁVÁNÍ PODLE POTŘEB KLIENTŮ A ZAJISTIT DOSTUPNOST VZDĚLÁVACÍCH PŘÍLEŽITOSTÍ

Základní cíle:

3.D. 1. založit výzkum a vývoj v oblasti metodologie a technologie dalšího vzdělávání, šíření inovací prostřednictvím metodické podpory vzdělavatelům při tvorbě vzdělávacích programů, studijních materiálů a pomůcek, při osvojování nových výukových metod, využívání moderních technologií k výuce, podporovat spolupráci vzdělavatelů, podniků a dalších subjektů při vývoji nových programů a nástrojů

3.D. 2. finančně podporovat vznik a realizaci programů specificky zaměřených na znevýhodněné skupiny klientů pro rozvoj jejich profesních kompetencí i chybějících klíčových dovedností

3.D. 3. zkvalitnit a více individualizovat nabídku vzdělávání uchazečů a zájemců o zaměstnání podle jejich potřeb, posílit roli motivačních aktivit a praktického upevnění nabytých dovedností na pracovním místě, včetně mentoringu a koučování; zkvalitnit aplikaci individuálních akčních plánů, vyškolit pracovníky k jejich sestavování, realizaci a vyhodnocování; v souladu s nároky na zkvalitnění rekvalifikací řešit i odborné kapacity služeb zaměstnanosti a spolupracujících institucí

3.D. 4. zajistit dostupnost dalšího vzdělávání podporou využití existujících i budováním nových vzdělávacích kapacit všech zřizovatelů

3.D. 5. rozvíjet podpůrné služby usnadňující účast dospělých na dalším vzdělávání (např. péče o závislé členy rodiny, asistenční služby apod.)

3.D. 6. podporovat získání a rozvoj klíčových dovedností dospělých v oblasti ICT a jazykové průpravy

3.D. 7. podporovat rozvoj zájmového a občanského vzdělávání

V současné době neexistuje na národní úrovni instituce či alespoň pracoviště, které by se systematicky zabývalo **výzkumem a vývojem metodik a technologií v oblasti dalšího vzdělávání** jako celku, ani v oblasti dalšího profesního vzdělávání jako jeho nejvýznamnější částí. Tato problematika není systematicky řešena ani na úrovni jednotlivých resortů. Akademická pracoviště zaměřená na tuto oblast jsou fakticky odtržena od praxe dalšího vzdělávání a zůstávají zpravidla na úrovni řešení pojmů, komparací systémů na národní úrovni či komparaci studijních programů z oboru andragogiky.

Organizování rekvalifikačních programů, do kterých jsou zařazovány osoby ze znevýhodněných skupin (dlouhodobě nezaměstnaní, osoby znevýhodněné věkem, sociálním prostředím či rodinnou situací), je od počátku součástí aktivní politiky zaměstnanosti. Osoby ze znevýhodněného sociálního prostředí nebo osoby jinak handicapované mají většinou problémy se studiem již na střední úrovni a často dokonce odcházejí ještě před jeho dokončením. Pro tyto skupiny se rozšíří možnosti získávat alespoň dílčí kvalifikace ať již absolvováním příslušného kurzu nebo certifikací praxí nabytých dovedností nebo kombinací obou přístupů.

Současný systém zabezpečování rekvalifikací pro uchazeče a zájemce o zaměstnání byl postupně vyvíjen v souladu se zákonnými podmínkami aktivní politiky zaměstnanosti. Nabídka rekvalifikačních kurzů určená pro uchazeče o zaměstnání je poměrně široká. Toto sdělení však nic neříká o kvalitě jednotlivých kurzů, úměrnosti rozsahu kurzů, uplatnitelnosti absolventů kurzů na trhu práce, dostupnosti těchto kurzů pro uchazeče. Pro uchazeče je důležité, aby rekvalifikace poskytla znalosti a dovednosti skutečně žádané na trhu práce

Analýzy prokazují, že **účast dospělých na dalším vzdělávání** je často brzděna různými bariérami a nepříznivými podmínkami, ve kterých se jednotlivec nachází. Bez poskytnutí dodatečné podpory respektive dodatečných služeb většinou jednatel není schopen tyto bariéry překonat. Osoby mající zdravotní postižení trpí specifickými bariérami, které souvisí s charakterem jejich postižení. Většinou není zajištěna bezbariérovost přístupu, je obtížná doprava do místa konání pro osoby upoutané na vozík nebo nevidomé, formy výuky nejsou přizpůsobené potřebám lidí se zrakovým a sluchovým postižením, apod.

Současná znalost angličtiny a ostatních cizích jazyků není mezi dospělou populací v ČR uspokojivá. Dle průzkumu SIALS se jen 15 % Čechů domnívá, že se domluví anglicky, a 55 % uvádí, že se domluví nějakým cizím jazykem. Ani tyto údaje však nejsou spolehlivé. Nestačí „domluvit se“. Aktivní znalost cizích jazyků je často slabá i u vysokoškolsky vzdělaných odborníků, kteří tuto znalost k práci nezbytně potřebují.

Úroveň počítačových dovedností a využívání internetu v ČR je na nižší úrovni než v průměru v členských zemích EU. Platí to pro všechny generace, nejvíce však pro střední generaci, která na rozdíl od nejmladší věkové skupiny nezachytila zcela nástup informačních technologií a podstatně zaostává za svými vrstevníky v EU. Počítačová gramotnost je také slabší mezi venkovskou populací a zcela nedostatečná mezi příslušníky sociálně znevýhodněných skupin.

Národní politika **posilování aktivního občanství** neexistuje, chybí i jeho jednotné vymezení. Nejčastěji se pod občanským vzděláváním rozumí různé formy neformálního vzdělávání a informačního působení, které přispívají k občanskému uvědomění, boji proti diskriminaci, ochraně životního prostředí a zdraví a rovněž k rozvoji ekonomické gramotnosti včetně gramotnosti finanční. Mezi českou populací obecně a zejména u některých znevýhodněných sociálních skupin je zatím stále nízká úroveň znalostí a dovedností, které jsou nezbytné pro praktickou schopnost ekonomického rozhodování a jednání, včetně uvědomění si s tím spojených rizik.

Zájmové vzdělávání je iniciováno zpravidla jednotlivcem a slouží především pro rozvoj jeho individuálních zálib a trávení volného času. Zároveň však představuje potenciál pro možné rozšiřování profesních kompetencí a přispívá jak ke kultivaci jednotlivce, tak společnosti. Zájmové vzdělávání pro dospělé mohou poskytovat také zařízení, která jsou součástí vzdělávací soustavy.

3. E. ZVÝŠIT ÚROVEŇ VZDĚLÁVÁNÍ ZAMĚSTNANCŮ

podniků tak, aby se stalo účinným faktorem posilování konkurenceschopnosti podniků a profesní flexibility zaměstnanců

Základní cíle:

3.E.1. zavádění podnikových systémů rozvoje lidských zdrojů, podpora síťování podniků a předávání zkušeností v oblasti vzdělávání zaměstnanců, podpora malých a středních podniků při vzdělávání zaměstnanců realizovaná různými formami, modulové vzdělávací programy, příprava podnikových lektorů

3.E.2. podpořit progresivní vzdělávací aktivity podniků při rozšiřování výroby, zavádění nových technologií, inovačních změnách apod.;

3.E.3. poskytovat finanční a organizační podporu restrukturalizujícím se podnikům při přípravě zaměstnanců na nové činnosti, či práci u jiných zaměstnavatelů, podporovat nové formy kooperace podniků s úřady práce.

Podniky začaly v posledních letech věnovat vyšší pozornost vzdělávání svých zaměstnanců. Existují však značné rozdíly mezi podniky různé velikosti. V této oblasti zaostávají malé podniky do 50 zaměstnanců, jejichž management nemá dostatek znalostí, zkušeností a informací, personální agenda a řízení lidských zdrojů zde není vykonávána specialisty, vzdělávací potřeby jsou s ohledem na větší šíři pracovních činností vykonávaných jednotlivými pracovníky obtížněji definovatelné a jsou problémy s časovým uvolňováním pracovníků na školení. Tyto podniky mají také obtížnější přístup k informacím a poradenským službám. Nedostatečná jazyková příprava pracovníků je omezením při implementaci nových technologií, kde je nutná spolupráce se zahraničními experty, omezuje také možnosti uplatňování výrobků na zahraničních trzích a poskytování servisu pro zahraniční zákazníky. Rovněž chybí znalosti a zkušenosti managementu s projektovým řízením, což je brzdou pro zavádění moderních metod řízení. Stále je nedostatečné zajištění zpětné vazby mezi podniky, úřady práce a vzdělavateli a hledání společných řešení problémů zaměstnanosti v regionech.

3. F. ZVÝŠIT KVALITU DALŠÍHO VZDĚLÁVÁNÍ

Kvalita procesu dalšího vzdělávání závisí na třech vzájemně souvisejících a provázaných faktorech: na všeobecné schopnosti vzdělávací instituce plnit požadavky zákazníků, na kvalitě lektorů a na kvalitě poskytovaných vzdělávacích programů.

Pro oblast akreditací vzdělávacích programů, které jsou realizovány existuje řada resortních akreditačních systémů:

- a) akreditace rekvalifikačních programů (MŠMT)
- b) akreditace dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků (MŠMT)
- c) akreditace vzdělávání úředníků státní správy a místních samospráv(MVČR)
- d) akreditace dalšího vzdělávání zdravotníků (MZd)
- e) akreditace vzdělávání pracovníků v sociálních službách (MPSV)
- f) akreditace vzdělávání v oblasti sportu (MŠMT).

Resortní pojetí těchto akreditací vyústilo v několik odlišných systémů, které vzhledem k cílové skupině vyžadují různý stupeň požadavků a různé údaje a doklady pro udělení akreditace. V současné době byla nastavena spolupráce a komunikace zástupců jednotlivých resortních akreditačních systémů v rámci projektu Kvalita v dalším profesním vzdělávání (OP RLZ).

Kvalita lektorů a manažerů vzdělávání

Nejužívanější formou ověřování kvality osob je jejich certifikace dle zvláštních předpisů. Certifikace lektorů v ČR v současné době v širší míře neprobíhá. Doposud byly v ČR realizovány pouze některé dílčí aktivity.

Pro ověřování kvality vzdělávacích institucí je v ČR v současnosti využíváno (nebo připraveno k využití) několik systémů, které je možno rozdělit do tří skupin: certifikační systémy privátní (QFor, BenchFor) - certifikační systémy založené na normách ISO 9000 a ošetřené mezinárodně uznávanou akreditací a systémy založené na sebehodnocení vzdělávacích institucí

Základní cíle:

3.F.1. podpořit systém externího hodnocení kvality nabídky prostřednictvím certifikace lektorů a akreditace vzdělávacích programů, které jsou realizovány v souvislosti s čerpáním finančních prostředků z veřejného rozpočtu; vyhodnotit kvalitu existujících dílčích aktivit v oblasti certifikace, vytvořit standardy a metodiky hodnocení a zajistit podmínky pro jejich aplikaci

3.F.2. podporovat informačně, metodicky a finančně různé formy podpůrných aktivit vedoucí ke zkvalitnění nabídky (spolupráce v sektorově nebo jinak účelově zaměřených sítích, rozšiřování informací a dobrých příkladů apod.)

3.F.3. podněcovat vývoj a zavádění kritérií a postupů při sebehodnocení vzdělávacích institucí

3. G. ROZVINOUT INFORMAČNÍ A PORADENSKÝ SYSTÉM PRO UŽIVATELE DALŠÍHO VZDĚLÁVÁNÍ

Základní cíle:

3.G.1. propojit dosud oddělené databáze vzdělávacích příležitostí (veřejné i soukromé) do komplexního informačního systému poskytujícího ucelené informace o nabídce programů, kurzů a o jiných vzdělávacích možnostech, o vzdělavatelích, o kvalitě nabídky, o podmínkách účasti včetně práv a povinností vyplývajících z platných právních předpisů, o možnostech získání podpor apod.

3.G.2. zajistit kvalitu (věrohodnost) informací a jejich pravidelnou aktualizaci, šířit informace prostřednictvím různých médií, aby byly dostupné pro všechny cílové skupiny, zajistit uživatelsky pohodlný třídící systém informací dostupných na internetu

3.G.3. zajistit zvyšování kvality poradenských služeb zlepšením metodiky práce s dospělými klienty a zpracováním metodik práce se specifickými skupinami klientů, proškolení pracovníky poradenských a informačních služeb v nových metodách a individualizovaných přístupech

3.G.4. rozšířením kapacit poradenských služeb a provázáním jejich jednotlivých složek zajistit komplexnost poradenských služeb a jejich dostupnost pro všechny zájemce ve všech fázích jejich studijního i pracovního života

V posledních letech vznikají národní a mezinárodní informační sítě, jejichž zdrojem jsou zejména regionální databáze. Rozšiřují se integrované služby, které poskytují informace nejen o nabídkách vzdělávání a kurzech, ale také o možnostech uplatnění na trhu práce, volných místech a trendech vývoje, charakteristikách jednotlivých i nově vznikajících profesí jak na národní, tak evropské úrovni (např. systém EURES, český NSP a ISTP).

I když v České republice funguje několik relativně samostatných nepropojených informačních zdrojů týkajících se vzdělávání dospělých, zatím neexistuje ucelený informačně poradenský

systém. Současné aktivity a projekty vytvářejí však solidní základ pro jeho tvorbu a fungování.

Značná část občanů a obyvatelů ČR dosud nemá přístup k specificky zacíleným poradenským službám. To platí nejen pokud jde o některé rizikové skupiny (jako jsou imigranti, nebo studenti, kteří předčasně odešli ze školy), ale také pokud se jedná o dospělé, kteří chtějí změnit zaměstnání nebo nadané žáky a studenty.

Hlavní výzvou v současné situaci je koordinace a spolupráce napříč sektory. Snahy o to, aby různé sektory společně pracovaly a přišly s komplexnější, propojenou a vyčerpávající službou jsou mařeny odporujícím si chápáním toho, co poradenství skutečně zahrnuje, nebo by zahrnovat mělo. Nabídka poradenských služeb ve vztahu ke vzdělávání dospělých se soustřeďuje zejména na služby poskytované úřady práce a jejich informačními a poradenskými středisky.

Kromě sítě úřadů práce neexistuje v současnosti žádná jiná organizovaná (navíc ještě víceúrovňová) struktura, která by zajišťovala spolupráci a koordinaci nejen mezi dalšími poradenskými službami, ale také mezi institucemi, které by se měly na těchto aktivitách podílet (sociální partneři, zástupci veřejné správy, zástupci uživatelů služeb, poradců)

4.3 Strategie vzdělávání pro udržitelný rozvoj ČR (2008 – 2015) (výběr z dokumentu)

Strategie udržitelného rozvoje ČR byla přijatá usnesením vlády č.1242 ze dne 8. prosince 2004; materiál „Principy, nástroje a návrh priorit pro dopracování aktualizované Strategie udržitelného rozvoje České republiky (2007)“ byl usnesením č. 1434 ze dne 19. prosince 2007 vzat vládou ČR na vědomí jako postupový materiál k aktualizaci Strategie UR.

Účelem Strategie vzdělávání pro udržitelný rozvoj ČR (Strategie VUR ČR, popř. Strategie) je stanovení priorit a strategických opatření v oblasti vzdělávání pro udržitelný rozvoj (VUR) pro období 2008 až 2015. V ČR nebyl dosud pro tuto oblast obdobný samostatný materiál vypracován, jedná se o stěžejní strategický dokument, podle něhož se bude VUR v České republice systematicky a koordinovaně rozvíjet. Strategie bude realizována prostřednictvím **Akčních plánů Strategie, které stanoví konkrétní aktivity v jednotlivých strategických oblastech a odpovědnosti za jejich plnění.**

4.3.1 Hlavní principy vzdělávání pro udržitelný rozvoj (VUR)

Vzdělávání pro udržitelný rozvoj je předpokladem k osvojení si takových způsobů myšlení, rozhodování a chování jedince, které vedou k udržitelnému jednání v osobním, pracovním i občanském životě. VUR se zejména zaměřuje na:

- pochopení propojenosti a vzájemné souvislosti ekonomických, sociálních a environmentálních hledisek rozvoje, a to na lokální, národní i globální úrovni,
- vnímání udržitelného rozvoje jako celostního a systémového přístupu, který směřuje k ekonomicky prosperující společnosti a respektuje sociální a environmentální souvislosti a limity,
- rozvoj kompetencí (znalostí, dovedností a postojů) pro demokratické a svobodné rozhodování ve vlastním i veřejném zájmu v souladu s právem a s principy udržitelného rozvoje.

VUR diferencuje cíle, obsahy, metody, formy a prostředky na základě věkové a individuální zvláštnosti vývoje lidské osobnosti, přičemž se soustředí zejména na aktivní metody a formy vzdělávání, na vztahové, kritické a tvořivé myšlení apod. .

Při formulování klíčových témat VUR je důležité brát v úvahu vyvíjející se smysl konceptu udržitelného rozvoje, lokální a regionální specifika, ale i globální souvislosti daného tématu. sociální systém, veřejné zdraví, věda, výzkum a inovace, vzdělávání a celoživotní učení, udržitelné hospodaření s přírodními zdroji a udržitelná spotřeba a výroba, doprava, klima a energie, správa věcí veřejných, zemědělství a lesnictví, evropský a mezinárodní kontext, udržitelný rozvoj území státu, regionu a obcí.

Strategie VUR ČR je v oblasti vzdělávání jedním z klíčových průřezových dokumentů, který začleňuje do stávajících oblastí vzdělávání nové přístupy, metody a témata. Státní program EVVO ČR však zůstává autonomním a klíčovým strategickým vzdělávacím dokumentem specializovaným na oblast životního prostředí s přímou vazbou na Státní politiku životního prostředí ČR.

Strategie VUR ČR obsahuje klíčové vazby na následující strategické dokumenty: Strategii udržitelného rozvoje ČR, Strategii celoživotního učení ČR (Strategie CŽU ČR), Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky 2007 (Dlouhodobý záměr) a Strategii vzdělávání pro udržitelný rozvoj Evropské hospodářské komise OSN - Vilniuskou strategii.

4.3.2 Analytická část

Analytická část Strategie VUR ČR čerpá ze zpracované SWOT analýzy současného stavu a specifických podmínek pro VUR v České republice Identifikuje oblasti, které přispějí k úspěšné implementaci Strategie. Analytická část se zaměřuje zejména na ty aspekty a okruhy VUR, které nejsou systematicky řešeny v souvisejících strategických dokumentech ČR. Výstupy ze SWOT analýzy podle cílových skupin lze charakterizovat následovně:

- VUR v raném věku dítěte a v předškolním vzdělávání

Z hlediska VUR je pro tuto etapu vzdělávání důležitá oblast informálního učení (a to zejména informální učení v přírodním prostředí) cílové skupiny dětí ve věku 0 až 3 roky a prevence odcizování dětí přírodě obecně. Vzhledem k nízkému věku dětí v předškolním vzdělávání (cca 3 až 6 let) musí být kladen důraz na schopnost dětí vnímat okolní prostředí, vlastní úlohu v něm a zodpovědnost vůči němu. Tomuto přístupu a jeho implementaci do praxe bude uzpůsobena pregraduální i postgraduální příprava pedagogů a zajištěna přiměřená metodická podpora.

- VUR v základním a středním vzdělávání

V oblasti základního a středního vzdělávání probíhá v současnosti kurikulární reforma, která přinesla nové celostátní kurikulární dokumenty v podobě Rámcových vzdělávacích programů (dále jen RVP) na jejichž základě školy zpracovávají či mají zpracované své Školní vzdělávací programy (dále jen ŠVP). RVP reflektují problematiku UR na několika rovinách – v cílech vzdělávání, v kompetencích, jichž má žák dosáhnout, v učivu a to i prostřednictvím průřezových témat. Z toho důvodu je třeba poskytnout pedagogům materiální a metodickou podporu a umožnit jejich další vzdělávání v této oblasti.

- VUR ve vyšším odborném a vysokoškolském vzdělávání

Stěžejním problémem VUR pro tuto úroveň je zejména akreditace specializovaných (mezioborových, mezi-fakultních) studijních programů zaměřených na VUR. Předpokladem je umožnění vysoké prostupnosti studia a mobility studentů mezi obory VOŠ a fakultami VŠ a zajištění dostatku příležitostí pro vytváření sítí spolupráce pracovišť zaměřených na různé aspekty VUR, a to jak ve výuce, tak i ve výzkumu.

Poskytované programy celoživotního vzdělávání, včetně programů univerzity třetího věku, které sice neposkytují ucelené vysokoškolské vzdělávání, ale přesto jsou VŠ hojně realizovány k rozvoji profesních i všeobecných kompetencí, v současnosti neobsahují témata z oblasti VUR. Ve středu zájmu VUR je i rozvoj spolupráce VOŠ a VŠ s praxí formou tzv. expertních center anebo formou klinického vzdělávání.

- VUR v dalším vzdělávání

Mezi klíčové oblasti VUR v rámci dalšího vzdělávání patří systematické vzdělávání zaměstnanců veřejné správy zahrnující obsah a principy UR, a uplatňování inovativních metod kvality řízení ve veřejné správě (zejména rozvoj místní Agendy 21). Dále se jedná o systematické začleňování VUR do činnosti nestátních neziskových organizací (NNO) působících v oblasti vzdělávání, výchovy a osvěty. Klíčovým principem VUR v rámci dalšího vzdělávání je motivace veřejnosti v městských i vesnických regionech k doplňování si vzdělání v souvislostech s UR (např. motivace lidí s ekonomickým vzděláním k doplnění si vzdělání z oblasti environmentální a sociální).

4.3.3 Strategická část

Hlavním cílem Strategie VUR ČR je do roku 2015 začlenit principy a tematické obsahy vzdělávání pro udržitelný rozvoj jako přirozené součásti celoživotního učení do kurikulů na všech úrovních vzdělávacího systému ČR.

Dílčí cíle Strategie VUR ČR vycházejí z identifikovaných problémových okruhů a jsou členěny dle základních etap vzdělávání:

- **V raném věku dítěte a v předškolním vzdělávání je cílem** zajištění podnětného prostředí pro informální a neformální učení *děti v raném věku*, s důrazem na vyvážené působení nejen společenských, kulturních, ale i přírodních faktorů na utváření jejich osobnosti a u *děti v předškolním věku* zajištění potřebných kompetencí ve vztahu k udržitelnému rozvoji (např. v oblasti péče o zdraví, péče o přírodní prostředí, nakládání se zdroji aj.).
- **V základním a středním vzdělávání je cílem** vybavit žáky takovými kompetencemi, které jim umožní realizovat zásady udržitelného rozvoje v praktickém životě. Principy VUR se stanou součástí vzdělávání, Udržitelný rozvoj bude nejen předmětem vlastní výuky, ale i integrální součástí chodu škol.
- **Ve vyšším odborném a vysokoškolském vzdělávání** je cílem dosažení kompetencí souvisejících s VUR u studentů i akademických pracovníků, které budou podpořeny zejména systémem výuky (prostupnost studia a uznávání kreditů), kariéřním růstem (hodnocení úspěšnosti akademických pracovníků), možnostmi inovací (akreditace či reakreditace studijních programů) a grantovou politikou.

- **V dalším vzdělávání je cílem** vytvořit funkční prostředí pro další vzdělávání, které umožní získávat znalosti a kompetence z oblasti udržitelného rozvoje, a které systematicky nabídne aktualizované vzdělávací programy pro vzdělavatele, veřejnou správu, podnikovou sféru a nestátní neziskové organizace zaměřené na praktické uplatňování udržitelného rozvoje a zajistí dostupnost vzdělávání pro udržitelný rozvoj veřejnosti rovnoměrně v České republice.

Systém implementace Strategie VUR ČR je popsán sedmi strategickými oblastmi, které specifikují klíčové aktivity implementace, včetně finančních zdrojů, monitoringu, propagace apod. Pro jednotlivé strategické oblasti jsou definována rámcová opatření. **Konkretizace navržených opatření** (včetně odpovědnosti za plnění a stanovení termínu plnění) **bude součástí Akčních plánů Strategie.**

4.4 Strategické směry rozvoje mezinárodních vztahů v oblasti vzdělávání (výběr z dokumentu)

Rozvíjení mezinárodních vztahů v oblastech spadajících do působnosti Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (dále také „MŠMT“) představuje významnou součást aktivit ministerstva, které přitom vychází z principů vymezených v koncepci zahraniční politiky České republiky.

Celý dokument je rozdělen na dvě části:

- Strategické směry rozvoje mezinárodních vztahů v oblasti vzdělávání
- Priority mezinárodní spolupráce na rok 2009

K **prioritám** mezinárodních vztahů v oblasti vzdělávání kromě plnohodnotného členství ČR v EU v souladu s výše uvedenými cíli náleží:

- rozvíjení bilaterálních vztahů;
- prohlubování vztahů se sousedními státy a posilování regionální spolupráce;
- spolupráce v rámci dalších mezinárodních organizací kromě EU;
- podpora českého kulturního dědictví, zejména formou podpory výuky českého jazyka a prezentace kultury v zahraničí;
- udržování vztahů s krajanskými komunitami v zahraničí;
- zahraniční rozvojová pomoc/spolupráce.

Mezinárodní vztahy v oblasti vzdělávání nelze zužovat pouze na naplňování mezinárodních dohod, kterými je Česká republika vázána. Jejich cílem je rovněž získávání informací o nových trendech ve vzdělávání v zahraničí a jejich následné promítnutí do našich vzdělávacích záměrů a cílů, posilování mobility studentů a učitelů, podpora výuky cizích jazyků a českého jazyka v zahraničí nebo také prezentace českého vzdělávání a vzdělávacího systému v zahraničí. **Mezinárodní vztahy představují významný nástroj pro rozvoj vzdělávacího systému v České republice a pro naplňování národní politiky ve vzdělávání.**

Z hlediska teritoriálních priorit MŠMT v oblasti mezinárodních vztahů i nadále soustředí svou pozornost především **na rozvoj spolupráce s členskými státy EU**, a to se zvláštním zřetelem na sousední země.

teritoriální priority

V evropském prostoru (mimo členské či kandidátské země EU) je dále třeba položit hlavní důraz na Rusko, Ukrajinu, Bělorusko, Moldavsko a na země západního Balkánu. Kromě výše zmíněných zemí je nadále třeba udržovat kontakty i s mimoevropskými zeměmi. Při výběru teritoriálních priorit se MŠMT soustředí hlavně na regionální mocnosti, případně na země s tradičně silnou vazbou na ČR.

Bilaterální vztahy

Jedním z cílů je **podpora mobility** vysokoškolských studentů a akademických pracovníků, podpora studia jazyka druhé smluvní strany prostřednictvím lektorátů a letních jazykových kurzů, podpora spolupráce v oblasti mládeže a sportu, vzájemná výměna informací, případně podpora výměn pedagogů a žáků středních škol či podpora výuky v jazyce národnostních menšin a přeshraniční spolupráce. Charakter uzavíraných závazků je zpravidla reciproční, i když v některých případech partnerské země nabízejí českým uchazečům stipendia nad rámec smluvně stanovených kvót.

Kromě **vysílání a přijímání studentů a pedagogů** na studijní a výzkumné pobyty je zajišťováno na základě mezinárodních smluv též **vysílání lektorů** českého jazyka a literatury na zahraniční vysoké školy a některé specifické aktivity. Významnou činností odboru mezinárodních vztahů je též **péče o dvojjazyčnou výuku**, kterou poskytují bilingvní sekce zřízené na vybraných gymnáziích v ČR na základě smluv s Francií, Francouzským společenstvím Belgie, Itálií, Německem, Rakouskem, Spojeným královstvím a Španělskem. V neposlední řadě OMV zabezpečuje **přijetí zahraničních delegací** vyslaných do ČR na základě mezinárodních smluv a případné **jednání o prodloužení či ukončení platnosti sjednaných smluv**.

Sjednávání ekvivalenčních smluv (*Smlouvy o vzájemném uznávání rovnocennosti dokladů o vzdělání a dokladů vědeckých hodnostech a akademických titulech*) tvoří významnou součást činnosti OMV. Tyto smlouvy jsou, vedle kulturních dohod, prováděcích programů a dalších bilaterálních smluv o školské spolupráci, nedílnou součástí české zahraniční politiky. Ekvivalenční smlouvy se týkají výhradně **uznávání dokladů o vzdělání pro akademické účely** (tj. např. uznání dokladů pro potřeby dalšího studia), nikoli uznávání kvalifikace profesní.

Regionální spolupráce

MŠMT se vedle bilaterálních vztahů aktivně zapojuje i do regionální spolupráce. V rámci střeoevropského prostoru lze za nejdůležitější považovat spolupráci v rámci **Visegrádské skupiny** (Maďarsko, Polsko, Slovensko a ČR). OMV se v této oblasti soustředí na zajišťování aktivit financovaných z Mezinárodního visegrádského fondu, který je určen na podporu společných regionálních projektů v oblasti kultury, vědy, výzkumu, vzdělávání, výměn mladých lidí a přeshraniční spolupráce. Jedná se o výběr tzv. malých a středních projektů na poskytované granty a o výběr kandidátů na stipendia v rámci Visegrádského stipendijního programu.

Podpora českého kulturního dědictví v zahraničí a výuka českého jazyka a literatury je přirozenou součástí zahraničně-kulturní politiky každé země. Významnými nástroji ČR při předávání těchto poznatků je podpora výuky českého jazyka a literatury v zahraničí (lektoráty), podpora krajanských komunit v oblasti kultury a vzdělávání a výuka českého jazyka a literatury pro cizince (letní školy slovanských studií).

V rámci plnění mezinárodních smluv a v souladu s **Programem podpory českého kulturního dědictví v zahraničí na léta 2006-2010** jsou do zahraničí vysíláni lektoři českého jazyka a literatury. Lektoři působí na zahraničních univerzitách, a to zpravidla na pracovištích slovanské filologie filosofických fakult, kde je v mnoha případech možno český jazyk studovat jako samostatný studijní obor.

Další formou uchování českého kulturního dědictví v zahraničí je **podpora českých krajanských komunit v zahraničí**. Konkrétně se jedná o každoroční nabídku 15 stipendií k ročnímu studijnímu pobytu na českých univerzitách a 60 stipendií k měsíčnímu letnímu jazykovému kurzu češtiny.

Za účelem uceleného rozvoje oblasti mezinárodních vztahů mohou být formulována následující tři obecná doporučení:

- koncipovat a realizovat spolupráci ve všech oblastech vzdělávání tak, aby **přispívala k prohloubení integrace ČR** do evropských a euroatlantických struktur, k posílení regionální spolupráce a k systematickému využívání zahraničních zkušeností v domácích podmínkách;
- kontinuálním a efektivním rozvojem mezinárodní spolupráce napomáhat postupné **internacionalizaci vzdělávání a upevnění multikulturních postojů** nejen dětí a mládeže, ale též dospělých;
- zvážit přípravu systémových opatření v oblasti poskytování stipendií na základě mezinárodních smluv a analyzovat možnost založení **Národního stipendijního fondu** za účelem zpřehlednění, zefektivnění a sladění této formy poskytování stipendií s dalšími centrálně řízenými stipendijními fondy (např. Program celoživotního učení).

Další část dokumentu se týká priorit mezinárodní spolupráce na rok 2009

MŠMT se při rozvíjení bilaterálních vztahů v oblastech ve své působnosti zaměří i v roce 2009 především na ostatní členské státy Evropské unie, mezi nimiž zvláštní místo zaujímají sousední státy, a na vybrané partnery mimo EU – vyspělé státy Blízkého východu, Asie, Severní Ameriky i Latinské Ameriky a některé státy s tradiční vazbou na Českou republiku.

Bilaterální mezinárodní smlouvy standardně upravují **výměnu stipendií** k pobytům různé délky, typu a úrovně na vysokých školách v partnerských zemích. Na základě sjednaných mezinárodních smluv dojde k výměně stipendistů na různě dlouhé studijní a výzkumné pobyty s těmito **evropskými zeměmi** (v abecedním pořadí): Belgie – Vlámské společenství, Belgie – Francouzské společenství, Bulharsko, Dánsko, Estonsko, Finsko, Francie, Irsko, Island, Itálie, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Maďarsko, Německo (Bavorsko, Bádensko-Württembersko, celoněmecká agentura DAAD), Nizozemsko, Polsko, Portugalsko, Rakousko (program Aktion), Rumunsko, Rusko, Řecko, Slovensko, Slovinsko, Španělsko, Švýcarsko, Ukrajina.

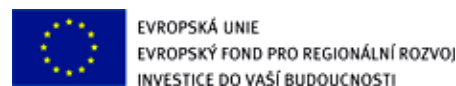
Stipendium většinou poskytuje přijímající strana. Výjimku představuje sedm zemí (Bulharsko, Maďarsko, Litva, Polsko, Rumunsko, Rusko a Ukrajina), v jejichž případě je plátcem stipendia strana vysílající.

MŠMT bude podporovat činnost dvojjazyčných sekcí zřízených ve spolupráci se zahraničními partnery na 16 gymnáziích v ČR („bilingvní gymnázia“).

Dále jsou ve strategickém dokumentu rozepsány specifické priority pro rok 2009 v jednotlivých zemích.(blíže viz příloha č.6).

4.5 Operační programy 2007-2013 pro ČR

Česká republika vstoupila v roce 2007 do druhého programovacího období a jako členský stát má tudíž v rámci přijaté finanční perspektivy EU na období let 2007 - 2013 nárok na čerpání prostředků z evropských fondů na financování politiky hospodářské a sociální soudržnosti. Fondy EU jsou nástrojem pro realizaci této politiky a kladou si za cíl především snížení rozdílů mezi úrovněmi rozvoje jednotlivých regionů a členskými státy EU a dále pak také regulaci a snížení míry zaostávání těch nejvíce znevýhodněných regionů. Ve výše zmiňovaném období se tak České republice nabízí přibližně 26,7 mld. euro, které lze čerpat v rámci jednotlivých **operačních programů**, jenž jsou tematicky a regionálně vymezené a specifikují cíle, kterých by měli žadatelé pomocí realizovaných projektů dosáhnout. Jednotlivé projekty přitom mohou podávat nejen obce, kraje a ministerstva, ale také podnikatelské subjekty, vlastníci dopravní infrastruktury, neziskové organizace, školy a dokonce i výzkumná centra a další. Projekty, které mohou být z fondů EU financovány zasahují do všech oblastí a jedná se především o:

- **Rozvoj dopravy a dopravní infrastruktury** (např. výstavba a opravy silnic, železnic, dálnic, obchvatů, říční infrastruktury, budování přestupních terminálů integrované veřejné dopravy, nákupu dopravních prostředků městské hromadné dopravy apod.)
- **Rozvoj lidských zdrojů** (např. rekvalifikační kurzy pro nezaměstnané, poskytování sociálních služeb, zvyšování kvality výuky cizích jazyků, vytvoření systému dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků, inovace vzdělávacích programů, vzdělávání pracovníků výzkumu a vývoje, podpora dalšího vzdělávání apod.)
- **Ochrana životního prostředí** (např. budování čistíren odpadních vod, rozvodných sítí pitné vody, výsadba regenerační zeleně, instalace větrných elektráren, budování systémů odděleného sběru odpadů, investiční podpora vzdělávacích, poradenských a informačních center environmentálního vzdělávání apod.)
- **Zlepšování kvality služeb poskytovaných veřejnou správou a samosprávou** (např. výstavba datových sítí pro potřeby služeb veřejné správy, zavádění moderních metod zvyšování výkonnosti, kvality a transparentnosti veřejné správy apod.)
- **Rozvoj města a obcí, přeshraniční spolupráce** (např. úpravy veřejných prostranství, včetně výsadby okrasné zeleně, infrastruktura pro poskytování sociálních, vzdělávacích a zdravotnických služeb, infrastruktura pro poskytování zájmových a volnočasových aktivit, přeshraniční spolupráce v oblasti rozvoje mezilidských vztahů, společenských a kulturních aktivit, regenerace bytových domů apod.)
- **Rozvoj cestovního ruchu** (např. rozvoj kapacit ubytovacích zařízení, vybudování, rekonstrukce a obnova skanzenů, muzeí apod., budování cyklostezek a cyklotras s využitím pro cestovní ruch, prezentace turistických destinací apod.)
- **Podpora podnikání, vědy a výzkumu** (např. podpora při zakládání podniků, nákupu výrobních technologií, podpora patentové aktivity podniků, vědeckovýzkumných institucí a vysokých škol, výstavba a další rozvoj existujících průmyslových parků, podpora rozvoje poradenství v oblasti eko-technologií a environmentálních systémů řízení, podpora marketingových služeb apod.)

4.5.1 Evropský sociální fond v ČR

Evropský sociální fond (ESF) je jedním ze tří strukturálních fondů Evropské unie. Je klíčovým finančním nástrojem pro realizování Evropské strategie zaměstnanosti.

Hlavním posláním ESF je rozvíjení zaměstnanosti, snižování nezaměstnanosti, podpora sociálního začleňování osob a rovných příležitostí se zaměřením na rozvoj trhu práce a lidských zdrojů. Objem finančních prostředků z ESF pro ČR na programovací období 2007-2013 činí 3,8 mld. EUR.

Cíle Evropského sociálního fondu

- Pomoc nezaměstnaným lidem při vstupu na trh práce
- Rovné příležitosti pro všechny při přístupu na trh práce
- Sociální začleňování, pomoc lidem ze znevýhodněných sociálních skupin při vstupu na trh práce
- Celoživotní vzdělávání
- Rozvoj kvalifikované a přizpůsobivé pracovní síly
- Zavádění moderních způsobů organizace práce a podnikání
- Zlepšení přístupu a účasti žen na trhu práce
- Boj se všemi formami diskriminace a nerovnostmi souvisejícími s trhem práce

Příklady podporovaných projektů

Z Evropského sociálního fondu (ESF) jsou podporovány projekty neinvestičního charakteru, jako např.:

- rekvalifikace nezaměstnaných,
- speciální programy pro osoby se zdravotním postižením, děti, mládež etnické menšiny a další znevýhodněné skupiny obyvatel,
- tvorba inovativních vzdělávacích programů pro zaměstnance,
- podpora začínajícím OSVČ,
- rozvoj institucí služeb zaměstnanosti,
- rozvoj vzdělávacích programů včetně distančních forem vzdělávání,
- zlepšování podmínek pro využívání ICT pro žáky i učitele,
- zvyšování kompetencí řídicích pracovníků škol a školských zařízení v oblasti řízení a personální politiky,
- zavádění a modernizace kombinované a distanční formy studia,
- stáže studentů, pedagogů a vědeckých pracovníků v soukromém a veřejném sektoru a další.

4.5.2 Operační programy ESF pro ČR

V období let 2007 – 2013 Česká republika využívá prostředky Evropského sociálního fondu prostřednictvím tří operačních programů.

- OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost (OP VK)
- OP Lidské zdroje a zaměstnanost (OP LZ)
- OP Praha – Adaptabilita (OPPA)

Operační program vzdělávání pro konkurenceschopnost (OP VK)

Globálním cílem OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost 2007-2013 je rozvoj otevřené, flexibilní a soudržné společnosti a posílení konkurenceschopnosti ekonomiky ČR prostřednictvím partnerské spolupráce vedoucí ke zkvalitnění a modernizaci systémů vzdělávání v rámci komplexního systému celoživotního učení a ke zlepšení podmínek ve výzkumu a vývoji. Dalším cílem OP VK 2007-2013 je rozvoj vzdělanostní společnosti za

účelem posílení konkurenceschopnosti ČR prostřednictvím modernizace systémů počátečního, terciárního a dalšího vzdělávání, jejich propojení do komplexního systému celoživotního učení a zlepšení podmínek ve výzkumu a vývoji.

OP VK se zaměřuje na oblast rozvoje lidských zdrojů prostřednictvím vzdělávání ve všech jeho rozmanitých formách s důrazem na komplexní systém celoživotního učení, utváření vhodného prostředí pro výzkumné, vývojové a inovační aktivity a stimulace spolupráce participujících subjektů.

Specifické cíle OP VK představují cesty, které povedou k naplnění globálního cíle:

- **1. Rozvoj a zkvalitňování počátečního vzdělávání** s důrazem na zlepšení klíčových kompetencí absolventů pro zvýšení jejich uplatnitelnosti na trhu práce a zvýšení motivace k dalšímu vzdělávání.
- **2. Inovace v oblasti terciárního vzdělávání směrem k propojení s výzkumnou a vývojovou činností**, větší flexibilitě a kreativitě absolventů uplatnitelných ve znalostní ekonomice, k zatraktivnění podmínek pro výzkum a vývoj a k vytvoření komplexních a efektivních nástrojů, které by podporovaly inovační proces jako celek.
- **3. Posílení adaptability a flexibility lidských zdrojů** jako základního faktoru konkurenceschopnosti ekonomiky a udržitelného rozvoje ČR prostřednictvím podpory dalšího vzdělávání jak na straně nabídky, tak poptávky.
- **4. Vytvoření moderního, kvalitního a efektivního systému celoživotního učení** prostřednictvím rozvoje systému počátečního, terciárního a dalšího vzdělávání včetně propojení těchto jednotlivých částí systému celoživotního učení.

Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost (OP LZZ)

Globálním cílem OP Lidské zdroje a zaměstnanost je zvýšit zaměstnanost a zaměstnatelnost lidí v ČR na úroveň průměru nejlepších zemí EU. Tohoto cíle bude dosaženo

prostřednictvím zvýšení adaptability zaměstnanců a zaměstnavatelů, m.j. prostřednictvím dalšího vzdělávání, zlepšení přístupu k zaměstnání a prevence nezaměstnanosti, posílení integrace osob ohrožených sociálním vyloučením nebo sociálně vyloučených, posilování institucionální kapacity a efektivnosti veřejné správy a veřejných služeb a zintenzivnění mezinárodní spolupráce v oblasti lidských zdrojů a zaměstnanosti.

Tento cíl je postupně naplňován prostřednictvím pěti věcných prioritních os: adaptabilita, aktivní politiky trhu práce, sociální integrace a rovné příležitosti, veřejná správa a veřejné služby a mezinárodní spolupráce.

První tři prioritně osy v mnoha aspektech zahrnují další vzdělávání jako základní cestu umožňující zlepšit či udržet pozici jednotlivců na trhu práce, zvyšovat kvalitu pracovní síly, včetně přípravy odborníků pro specifické služby zaměstnanosti a pro služby v oblasti sociální inkluze. Nejde přitom jen o podporu samotné realizace vzdělávacích kurzů, ale také o podporu rozvoje nabídky dalšího vzdělávání podle potřeb klientů, posílení institucí poskytujících vzdělávací služby, získávání potřebného know-how v oblasti rozvoje lidských zdrojů firmami i organizacemi.

Specifickými cíli operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost jsou:

1. Zvýšení adaptability zaměstnanců a zaměstnavatelů.
2. Zlepšení přístupu k zaměstnání a prevence nezaměstnanosti.
3. Posílení integrace osob ohrožených sociálním vyloučením nebo sociálně vyloučených.
4. Posilování institucionální kapacity a efektivnosti veřejné správy a veřejných služeb.
5. Zintenzivnění mezinárodní spolupráce v oblasti rozvoje lidských zdrojů a zaměstnanosti.

Operační program Praha - Adaptabilita (OPPA)

Operační program Praha Adaptabilita (OPPA) je určen na podporu neinvestičních projektů zaměřených na vzdělávání, sociální integraci, podporu zaměstnanosti a rozvoj lidských zdrojů ve výzkumu a vývoji. Program je určen pouze pro Prahu, proto veškeré projekty musí pomáhat v hlavním městě. Platí, že účastníci projektů musejí být z Prahy nebo musí pracovat pro pražské zaměstnavatele, případně musejí být studenty pražských škol. Realizátoři projektů (např. vzdělávací instituce) mohou ovšem být z jakéhokoliv regionu ČR.

Mimo výše uvedené operační programy existují i další programy, které se vztahují k rozvoji vzdělávání

Společná regionální operační program (SROP)

je programem zahrnujícím rozvojové priority sedmi regionů soudržnosti České republiky, které jsou napojeny na strukturální fondy Evropské unie v rámci: Střední Čechy, Jihozápad, Severozápad, Jihovýchod, Severovýchod, Střední Morava a Moravskoslezsko.

Globální cíl regionálních operačních programů se zaměřuje na urychlení rozvoje regionů ČR, na zvýšení jejich konkurenceschopnosti a atraktivity pro investice a na posílení kvality života obyvatel, při respektování vyváženého a udržitelného rozvoje regionů vycházející z využití jejich potenciálu

Pro informaci uvádíme i Regionální operační program Střední Morava, který se bezprostředně Zlínského kraje dotýká.

Regionální operační program NUTS II Střední Morava

Regionální operační program NUTS II Střední Morava je určen pro region soudržnosti Střední Morava sestávající z Olomouckého a Zlínského kraje. Zaměřuje se na zlepšení dopravní dostupnosti a propojení regionu vč. modernizace prostředků veřejné dopravy, podporu rozvoje infrastruktury i služeb cestovního ruchu, přípravu menších podnikatelských ploch a zlepšování podmínek k životu v obcích a na venkově především prostřednictvím zkvalitnění vzdělávací, sociální a zdravotnické infrastruktury, odstraňování ekologických zátěží.

Bližší informace o těchto a dalších operačních programech vztahujících se ke vzdělávání a rozvoji vzdělávací soustavy viz příloha č.9.

SHRNUTÍ

Národní strategický referenční rámec ČR 2007-2013 konstatuje, že tradiční silnou stránkou české populace je vysoký stupeň dosaženého zejména vyššího středního vzdělání a velmi nízký počet občanů jen s ukončeným základním vzděláním. Naopak slabinou je poměrně nízké zastoupení vysokoškolsky vzdělaných osob v populaci, a to i přes vzestupný trend a rozšiřující se přístup k terciárnímu vzdělávání v současné době. Z hlediska současných

a zejména budoucích požadavků trhu práce dosavadní systém a struktura vzdělávání a odborné přípravy vykazují řadu závažných nedostatků.

Základními strategickými cíli jsou: konkurenceschopná česká ekonomika, atraktivní prostředí, vyvážený rozvoj území a především otevřená, flexibilní a soudržná společnost. Tento poslední strategický cíl *obsahuje tři priority:* vzdělávání, zvýšení zaměstnanosti a zaměstnatelnosti a posilování sociální soudržnosti.

Vláda České republiky schválila usnesením č. 761 ze dne 11. července 2007 dokument **Strategii celoživotního učení České republiky**, který mapuje oblast celoživotního učení v ČR a přichází s návrhy, jak tuto oblast rozvíjet a podporovat. Celoživotní učení lze členit do dvou základních etap, které označujeme jako počáteční (*základní vzdělávání, střední vzdělávání a terciární vzdělávání*) a další vzdělávání.

Vize pro celoživotní učení v ČR je v dokumentu formulována takto: Poskytnout všem skupinám populace v průběhu celého života příležitosti k získávání a uznávání kvalifikací použitelných na trhu práce a ke zdokonalování klíčových kompetencí potřebných pro uplatnění v pracovním, občanském i osobním životě. **Hlavní strategické směry** představují prioritní oblasti, kterým, by měla být v dalším období věnována zásadní pozornost. V dokumentu jsou definovány jako: uznávání, přístupnost - rovný přístup - funkční gramotnost - sociální partnerství - stimulace poptávky – kvalita – poradenství.

Vláda ČR schválila dne 8.1.2009 **Implementační plán Strategie celoživotního učení**, zastřešuje celý vzdělávací systém od základního a středního vzdělávání až po vzdělávání terciární. Neopomíná ani témata související s již rozběhnutou kurikulární reformou, podporou ICT ve školách, snižováním nerovnosti v přístupu ke vzdělávání a mimoškolním a zájmovým vzděláváním. V počátečním vzdělávání je položen důraz na kurikulární reformu, snižování nerovností v přístupu ke vzdělávání, rozvoj mimoškolní aktivity žáků, podporu otevřenosti přístupnosti mezi vzdělávacími programy a na usnadnění přechodu a uplatnění absolventů v praxi.

Dokument **Strategie udržitelného rozvoje České republiky (2007)** byl usnesením č. 1434 ze dne 19. prosince 2007 vzat vládou ČR na vědomí jako postupový materiál k aktualizaci Strategie udržitelného rozvoje. Účelem **Strategie vzdělávání pro udržitelný rozvoj ČR** je stanovení priorit a strategických opatření v oblasti vzdělávání pro udržitelný rozvoj (VUR) pro období 2008 až 2015. Vzdělávání pro udržitelný rozvoj je předpokladem k osvojení si takových způsobů myšlení, rozhodování a chování jedince, které vedou k udržitelnému jednání v osobním, pracovním i občanském životě. Strategie vzdělávání pro udržitelný rozvoj diferencuje cíle, obsahy, metody, formy a prostředky na základě věkové a individuální zvláštnosti vývoje lidské osobnosti, přičemž se soustředí zejména na aktivní metody a formy vzdělávání, na vztahové, kritické a tvořivé myšlení apod.

Hlavním cílem Strategie VUR ČR do roku 2015 je začlenit principy a tematické obsahy vzdělávání pro udržitelný rozvoj jako přirozené součásti celoživotního učení do kurikulů na všech úrovních vzdělávacího systému ČR. Dílčí cíle Strategie VUR ČR vycházejí z identifikovaných problémových okruhů a jsou členěny dle základních etap vzdělávání.

Strategické směry rozvoje mezinárodních vztahů v oblasti vzdělávání představují významnou součást aktivit MŠMT. Mezinárodní vztahy v oblasti vzdělávání nelze zužovat pouze na naplňování mezinárodních dohod, kterými je Česká republika vázána. Jejich cílem je rovněž získávání informací o nových trendech ve vzdělávání v zahraničí a jejich následné promítnutí do našich vzdělávacích záměrů a cílů, posilování mobility studentů a učitelů, podpora výuky cizích jazyků a českého jazyka v zahraničí nebo také prezentace českého

vzdělávání a vzdělávacího systému v zahraničí. *Mezinárodní vztahy představují významný nástroj pro rozvoj vzdělávacího systému v České republice a pro naplňování národní politiky ve vzdělávání.*

K prioritám mezinárodních vztahů v oblasti vzdělávání kromě plnohodnotného členství ČR v EU v souladu s výše uvedenými cíli náleží:

- rozvíjení bilaterálních vztahů;
- prohlubování vztahů se sousedními státy a posilování regionální spolupráce;
- spolupráce v rámci dalších mezinárodních organizací kromě EU;
- podpora českého kulturního dědictví, zejména formou podpory výuky českého jazyka a prezentace kultury v zahraničí;
- udržování vztahů s krajanskými komunitami v zahraničí;
- zahraniční rozvojová pomoc/spolupráce.

Operační programy 2007-2013 pro Českou republiku Česká republika vstoupila v roce 2007 do druhého programovacího období a jako členský stát má tudíž v rámci přijaté finanční perspektivy EU na období let 2007 - 2013 nárok na čerpání prostředků z evropských fondů na financování politiky hospodářské a sociální soudržnosti. V tomto období ČR využívá prostředky Evropského sociálního fondu prostřednictvím tří operačních programů: OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost, OP Lidské zdroje a zaměstnanost a OP Praha - Adaptabilita

OTÁZKY K ZAMYŠLENÍ

1. Popište silné a slabé stránky vzdělávání v ČR.
2. Charakterizujte strategické cíle uvedené v Národním strategickém referenčním rámci.
3. Popište kontext a zaměření klíčových intervencí v prioritě vzdělávání.
4. Objasněte rozdíl mezi pojmy zaměstnanost a zaměstnatelnost.
5. Definujte co je sociální soudržnost.
6. Jaký je rozdíl mezi dalším vzděláváním a celoživotním učením.
7. Definujte vizi pro celoživotní učení v ČR.
8. Objasněte rozdíl mezi neformálním vzděláváním a informálním učením.
9. Charakterizujte princip kutikulárních dokumentů.
10. Co obsahují „klíčové kompetence“?
11. Vysvětlete co je v procesu vzdělávání „stimulace poptávky“.
12. Objasněte rozdíl mezi vzděláváním dospělých a dalším vzděláváním.
13. Jaká opatření sleduje Implementační plán Strategie celoživotního učení v oblasti počátečního vzdělávání?
14. Co je třeba udělat pro přechod a uplatnění absolventů v praxi?
15. Definujte pojem „udržitelný rozvoj“.
16. Vyjmenujte hlavní cíle rozvoje mezinárodních vztahů v oblasti vzdělávání.
17. Jaký význam mají Operační programy ESF pro ČR?
18. Charakterizujte základní Operační programy určené pro ČR do roku 2013.
19. Co byste měli udělat při žádosti o projekt financovaný z ESF?

Závěr

Jednou nejdůležitějších oblastí vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky je celoživotní učení. Tímto okruhem se zabývá celá řada dokumentů. Specificky pro otázky celoživotního učení má mimořádný význam Závěrečná zpráva z konzultačního procesu k Memorandu o celoživotním učení z r. 2001. Zmiňuje problém tykající se prosazování celoživotního učení pro všechny. První skupina problémů se vztahuje ke stávajícímu vzdělávacímu systému (např. míra selektivnosti, malý zájem o jednotlivce, nízká úroveň zapojení sociálních partnerů, nedostatečné financování a investice, podceňování významu rozvoje lidských zdrojů ve vzdělávání, malá podpora škol a učitelů). Druhá skupina problémů se přímo týká dalšího vzdělávání (respektive vzdělávání dospělých). Tento relativně zanedbávaný sektor vzdělávacího systému stále není dostatečně rozvinutý. Nejzávažnější slabinou je neexistence komplexního právního rámce, který by jednoznačně stanovoval odpovědnosti hlavních aktérů v dalším vzdělávání (stát, sociální partneři, obce, regiony, veřejné a soukromé instituce), umožňoval prostupnost mezi jednotlivými formami vzdělávání, zejména mezi počátečním a dalším vzděláváním, a zajišťoval efektivnost a soudržnost vzdělávací politiky, politiky zaměstnanosti a sociální politiky.

Národní program rozvoje vzdělávání (Bílá kniha) schválený vládou v r. 2001 zdůrazňuje, že realizace konceptu celoživotního učení neznamena jenom rozšíření existujícího vzdělávacího systému o sektor dalšího vzdělávání. Jde o mnohem více, o zásadní změnu pojetí, cílů a funkce vzdělávání, kdy všechny možnosti učení - ať již v tradičních vzdělávacích institucích či mimo ně - jsou chápány jako jediný celek. V tomto duchu je pak formulovaná i jedna z hlavních strategických linií: „Vzdělávání pro každého po celý život“. Je zaměřena na uspokojování vzdělávací potřeby dětí, mládeže a dospělých odpovídajícím usměrňováním kapacit ve školách a dalších vzdělávacích zařízeních tak, aby byla zajištěna dostupnost všech úrovní vzdělávání a poskytována spravedlivá příležitost k maximálnímu rozvoji různorodých schopností všech jedinců v průběhu celého života.

Nutnost rozvoje celoživotního učení jako podmínky ekonomického a společenského rozvoje je pevně zakotvena v Dlouhodobém záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v České republice zpracovaném MŠMT v r. 2005 a v r. 2007, v němž je celoživotní učení nadřazeným pojmem pro počáteční i další vzdělávání. V kontextu počátečního vzdělávání je koncept celoživotního učení stavěn do protikladu s tradiční jednorázovou, úzce zaměřenou přepravou na konkrétní povolání. Dlouhodobý záměr se zabývá i otázkami dalšího vzdělávání, kde akcentuje především podporu tvorby Národní soustavy kvalifikací a Zákon o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání.

Specificky pro oblast environmentálního vzdělávání byl v roce 2000 přijat Státní program environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty ČR. Uskutečňuje se prostřednictvím periodicky přijímaných akčních plánů. Národní strategie vzdělávání pro udržitelný rozvoj (2007) udává hlavní strategické linie pro implementaci principů udržitelného rozvoje v rámci vzdělávací soustavy ČR i v rámci celoživotního učení. Strategie je jedním z východisek pro tvorbu vzdělávacích programů, pro tvorbu témat dotačních politik a je inspirací pro spolupráci vzdělávacích institucí na lokální i regionální úrovni. (Zdroj. Strategie celoživotního učení)

Závěrem se pokusíme odpovědět na pět základních otázek.

Otázka první: CO JE HLAVNÍM CÍLEM ŠKOLSKÉ REFORMY?

Školská reforma by měla zefektivnit a zpřístupnit vzdělávací proces. Dnešní vzdělávání se musí přizpůsobit potřebám člověka 21. století – potřebě zvládat informační explozi, orientovat se ve světě techniky, účastnit se aktivně života ve svobodné společnosti, žít bez problémů v multikulturní společnosti, dorozumět se v prostoru EU, být připraven na řešení praktických situací různého druhu atd. Proto se hlavním cílem vzdělávání stává rozvoj těch životních dovedností, které jsou pro dnešní svět klíčové – např. umět se učit, komunikovat, umět řešit problémy, umět spolupracovat s ostatními, nést za své jednání a chování odpovědnost atd. Jde o vědomosti, dovednosti a osobnostní vlastnosti, které jsou široce využitelné, umožňují uplatnění v širokém spektru povolání, rychlou rekvalifikaci, adaptaci na změny atd. Nabytí těchto dovedností by se pak mělo projevit v produktivitě práce, v zaměstnanosti a v konkurenceschopnosti na evropském trhu práce. Zpřístupnění vzdělávání je pak třeba vnímat nejen z hlediska srovnatelných možností pro žáky s různými zdravotními a sociálními podmínkami, ale i z hlediska uplatnění postupů, jak žáky vtáhnout do aktivní účasti na vzdělávání. Základem musí být příznivé prostředí pro vzdělávání a motivace k učení jako celoživotní nezbytnosti.

Otázka druhá: JAK BUDE REFORMA POKRAČOVAT?

Reforma se do praxe uvádí postupně – od předškolního vzdělávání přes základní ke střednímu, včetně speciálního, je tak zajištěna návaznost vzdělávání. Do reformního procesu se budou postupně zapojovat ještě základní školy speciální, jednotlivé typy středních odborných škol, jazykové školy s právem státní jazykové zkoušky, konzervatoře atd. Zapojení jednotlivých typů škol je vázáno na vznik příslušného rámcového vzdělávacího programu a následné dvouleté období pro přípravu školních vzdělávacích programů. Předpoklad zahájení výuky podle ŠVP na všech školách se dá odhadovat v horizontu následujících 5–6 let. V případě základních škol má náběh výuky podle školních vzdělávacích programů v základním vzdělávání postupně od 1. a 6. ročníků dva základní důvody. Zaprvé je rozumné dokončit se žáky výuku v tom vzdělávacím programu, který byl nastaven na počátku jejich vzdělávací cesty (např. na počátku prvního či druhého stupně ZŠ). Neznamená to však, že školy nemohou při práci s těmito žáky uplatňovat postupy, které chtějí použít v rámci školního vzdělávacího programu. K tomu slouží i pokyn MŠMT, který dává možnost upravovat stávající učební plány a víc je přiblížit podmínkám výuky podle ŠVP. Druhým důvodem je skutečnost, že učební plány obou stupňů ještě nejsou plně finančně dotovány (na obou stupních zbývá poskytnout dotace pro jednu vyučovací hodinu).

Otázka třetí: JAKÉ JSOU NEJVĚTŠÍ PŘEDNOSTI A SLABOSTI SOUČASNÉ KURIKULÁRNÍ REFORMY?

Na konci školního roku 2006/2007, tedy v podstatě bezprostředně před začátkem výuky podle školních vzdělávacích programů, byla zjišťována **situace ve školách z pohledu připravenosti na výuku dle kurikulární reformy**. Jako nástroj sloužilo dotazníkové šetření mezi řediteli základních škol v rámci projektu *Rychlá šetření*. Cílem bylo zjistit postoj ředitelů základních škol k zavedení rámcových vzdělávacích programů a navazujících školních vzdělávacích programů. Základní soubor byl sestaven jako náhodný výběr reprezentativní vzhledem ke kraji a zřizovateli a zahrnoval 4 000 škol Z celkového počtu 4 000 základních škol **se účastnilo** (tj. dotazník vyplnilo a odeslalo) **2 185 škol, návratnost tedy činila 54,6 %**.

Z celkového počtu 2 185 účastníků šetření na otázku „**V čem je podle Vás největší přednost současné kurikulární reformy?**“ odpovědělo 2 024 ředitelů škol, tedy odpovědi se zdrželo 161 respondentů. Nejčastěji uváděnou předností současné kurikulární reformy bylo v jedné pětině odpovědí přizpůsobení ŠVP vlastnímu školnímu prostředí a žákům, větší možnost využití specifik školy a tím i lepší profilace. Zhruba 13 % dotázaných vidí velký přínos v příležitosti zamyslet se více nad výukovými cíli a metodami výuky a v celkové snaze zvýšit kvalitu vyučování pomocí metod nových. Necelých 11 % škol uvádí, že s reformou přišla samostatnost, volnost a svoboda škol co se vlastního rozhodování týče. Jako nespornou přednost této reformy též připojuje dalších 10,2 % učitelů její přínos při tvorbě ŠVP, kdy došlo ke zlepšení komunikace mezi učitelským sborem. V mnoha případech je uvedeno, že týmová spolupráce díky tomuto programu vůbec vznikla. Necelá desetina odpovědí obsahovala pouhé „nevím“. Přibližně o procento méně oslovených ředitelů odpovídá, že reforma klade důraz na osobnost žáka a rozvoj jeho klíčových kompetencí. Zhruba stejný počet dotázaných uvádí, že reforma reaguje na potřeby společnosti, ve většině případů jí připisují i lepší přípravu pro uplatnění žáků v reálném životě, přechod od teoretických znalostí k praktickým dovednostem. **Téměř 8 % škol přínos reformy nevidí**, ba právě naopak vidí reformu jako nutné zlo či zatěžování učitelů zbytečností. Zbývající procenta dotázaných považují reformu za pozitivní, zvláště oceňují, že se nějaká změna vůbec koná.

Z celkového počtu 2185 dotázaných se v otázce: „**V čem je podle Vás největší slabina současné kurikulární reformy?**“ zdrželo odpovědi pouze 122 ze všech účastníků. Nejčastější odpověď, ke které se přiklonila čtvrtina dotázaných, se týkala finanční stránky reformy. Konkrétně **ředitelé vyjádřili názor, že reforma je spojena s množstvím finančně neoceněné práce**, přičemž otázka financí není vůbec řešena. Druhou nejčastější odpovědí (22,2 %) bylo konstatování, že **kurikulární reforma je nedostatečně připravená, chaotická a nepřehledná**. Zhruba 17 % dotázaných vidělo slabinu v **nedostatečné informovanosti veřejnosti**. Srovnatelný podíl ředitelů nebyl spokojen ani s informovaností pedagogů. Učitelé měli nedostatek metodických materiálů, byli proškolení nedostatečně či pozdě (v době, kdy už měly být ŠVP připraveny). Tato skutečnost pak následně vedla k jejich malé motivaci a neztotožnění se s reformou. Rovněž příprava absolventů pedagogických fakult byla nedostatečná, respektive žádná. Absolventi přišli na školy vybaveni pouze starými výukovými metodami. **Necelých 15 % respondentů spatřuje slabinu v nejednotnosti učebních osnov a s tím spojenou špatnou prostupností na jiné základní školy** (např. při přestěhování žáka) **či na střední školy, které ŠVP ještě nemají**. Zhruba 9 % dotázaných ředitelů se naopak domnívá, že negativem je skutečnost, že reforma je příliš formální, svazující a povinná a přináší s sebou velké množství administrativy. Stejný podíl zmiňuje velkou časovou náročnost přípravy, respektive nedostatek času na ni. Necelých 8 % dotázaných zatím nedokáže reformu posoudit. 3,6 % ředitelů odpovědělo, že k naplňování reformy chybí nové učebnice, popř. další materiální vybavení. Přes 2 % ředitelů není spokojeno s tím, že reforma nepočítá s různými typy škol. Jedná se například o malotřídky, školy při zdravotnických zařízeních, praktické školy, zařízení pro výkon ústavní výchovy a jiné. (Zdroj: Výroční zpráva MŠMT, 2007)

Otázka čtvrtá: JAKÉ JSOU STRATEGICKÉ CÍLE VZDĚLÁVÁNÍ V MEZINÁRODNÍM MĚŘÍTKU?

Členství České republiky v mezinárodních organizacích v oblasti školství a vzdělávání kromě jiného s sebou přináší i aktivní účast v radě projektů a aktivit, jejichž cílem je mezinárodní porovnání vzdělávacích systémů z mnoha různých hledisek. Na poli vzdělávání působí šest

nejvýznamnějších mezinárodních organizací, které si vytýčily strategické směry a cíle. Je to: OECD (Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj), Evropská unie, Rada Evropy, UNESCO (Organizace Spojených národů pro vzdělávání, vědu a kulturu), World Bank (Světová banka), IEA (Mezinárodní organizace pro hodnocení výsledků vzdělávání)

- **STRATEGICKÉ CÍLE OECD V OBLASTI VZDĚLÁVÁNÍ** (Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj OECD -Organisation for Economic Co-operation and Development)

1. Podpora celoživotního učení a jeho zapojení do socio-ekonomických politik
2. Hodnocení a zlepšování výsledků vzdělávání
3. Podpora zkvalitňování výuky
4. Přehodnocení role terciárního vzdělávání v globální ekonomice
5. Budování sociální soudržnosti prostřednictvím vzdělávání
6. Hledání nových perspektiv pro vzdělávání

(zdroj: www.oecd.org/edu, OECD Work on Education. 2006)

- **STRATEGICKÉ SMĚRY A CÍLE EVROPSKÉ UNIE VE VZDĚLÁVÁNÍ**

Cíl 1: Zvýšit kvalitu a efektivitu vzdělávacích systémů členských zemí

- Zlepšit přípravu pedagogů
- Rozvíjet dovednosti pro znalostní společnost
- Každému zajistit přístup k ICT
- Zvýšit účast na studiu přírodovědných a technických oborů
- Co nejlépe využívat existující zdroje

Cíl 2: Usnadnit všem přístup ke vzdělávání

- Otevřít možnosti pro učení
- Učinit učení přitažlivějším
- Podporovat aktivní občanský život, rovné příležitosti a soudržnost společnosti

Cíl 3: Otevřít vzdělávací systémy širšímu světu

- Posilovat vazby se světem práce, výzkumem a celou společností
- Rozvíjet ducha podnikání
- Zlepšovat učení cizím jazykům
- Zvyšovat mobilitu a vzájemné výměny
- Posilovat evropskou spolupráci

(Zdroj: přijato Evropskou radou, Stockholm 2001. Pracovní program schválen Evropskou radou v Barceloně 2002, Usnesení Rady EU o celoživotním učení)

- **ČTYŘI STRATEGICKÉ PILÍŘE VZDĚLÁNÍ UNESCO** (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization)

1. learning to know
2. learning to do
3. learning to be
4. learning to live together

(Zdroj: Mezinárodní komise UNESCO „Vzdělávání pro 21.století“. ÚIV 1997)

- **RADA EVROPY (Council of Europe)** si uvědomuje, že vzdělávání je klíčovým faktorem, který pomáhá sjednocování Evropy. Snaží se tedy:

1. zavádět významné programy zaměřené na vzdělávací politiku, osnovy a metody ve škole i mimo ni
2. společně využívat myšlenky, zkušenosti a výsledky výzkumu
3. rozvíjet styky, vyměňovat zkušenosti a utvářet nová partnerství a sítě
4. podporovat uznávání kvalifikací mezi jednotlivými státy
5. publikovat praktické studie a příručky pro politiky a pedagogy.

(Zdroj: www.radaevropy.cz/a4.php.)

- **SVĚTOVÁ BANKA (World Bank)** se zaměřuje zejména na pomoc nejchudšímu obyvatelstvu a nejchudším zemím, ale některé potřeby zdůrazňuje pro všechny a mezi nimi je také investovat do lidského rozvoje, zejména do zdraví a vzdělání. Světová banka směřuje velkou část své pomoci do oblastí, kde je zaručeno její maximální zhodnocení. Patří sem základní služby jako je např. mateřská péče, výživa, předškolní a základní vzdělávání.

(Zdroj: www.svetovabanka.cz)

- **IEA (International Association for the Evaluation of Educational Achievement)** je nezávislé konsorcium národních výzkumných institucí z celého světa. Skrze komparativní výzkumy se IEA snaží:

1. poskytovat kvalitní data a mezinárodní srovnání, které mohou pomoci tvůrcům vzdělávacích politik
 - identifikovat silné a slabé stránky jejich vzdělávacích systémů
 - pochopit klíčové školské i mimoškolské faktory ovlivňující výuku a učení se
2. poskytovat data, která budou sloužit pro přípravu a hodnocení vzdělávacích reforem
3. rozvíjet a zlepšovat kapacity zabývající se národními strategiemi pro monitorování a zlepšování vzdělávání

(Zdroj: www.iea.nl/mision-statement)

Otázka pátá: JAKÉ JSOU STRATEGICKÉ CÍLE VZDĚLÁVÁNÍ A ROZVOJE VZDĚLÁVACÍ SOUSTAVY ČESKÉ REPUBLIKY?

Při odpovědi na tuto otázku si musíme nejprve shromáždit a poté porovnat strategické cíle uváděné v jednotlivých dokumentech řešících tuto oblast.

(1) Národní program rozvoje vzdělávání (Bílí kniha) schválený usnesením vlády České republiky č. 113 ze dne 7. února 2001 se v letech 2001–2005 zaměřil na tyto hlavní strategické linie:

1. Realizace celoživotního učení pro všechny
2. Přizpůsobování vzdělávacích a studijních programů potřebám života ve společnosti znalostí
3. Monitorování a hodnocení kvality a efektivity vzdělávání
4. Podpora vnitřní proměny a otevřenosti vzdělávacích institucí
5. Proměna role a profesní perspektivy pedagogických a akademických pracovníků
6. Přejít od centralizovaného řízení k odpovědnému spolurozhodování.

(2) Strategii rozvoje lidských zdrojů pro Českou republiku schválila vláda ČR usnesením č. 210 dne 3.3.2003.

1. Nastolit celoživotní učení jako běžnou praxi
2. Připravit lidské zdroje v ČR na výzvy, které přináší informační a znalostní společnost, globální ekonomika, nezbytnost udržitelného rozvoje a blížící se členství v Evropské unii
3. Zvýšit mezinárodní konkurenceschopnost české ekonomiky a její přitažlivost pro investory
4. Zvýšit zaměstnatelnost pracovních sil a tím pozitivně ovlivnit zaměstnanost
5. Zlepšit využívání omezených zdrojů a mobilizaci nutných prostředků pro vzdělávání a rozvoj lidských zdrojů

(3) Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR 2007

1. Rovnost příležitostí ke vzdělávání,
2. Kurikulární reforma – nástroj k modernizaci vzdělávání s důrazem na rozvoj klíčových kompetencí,
3. Podpora cizích jazyků, informačních a komunikačních technologií,
4. Tvorba a zavádění systémů kvality, metod hodnocení a vlastního hodnocení škol a školských zařízení,
5. Zvyšování profesionality a zlepšování pracovních podmínek pedagogických pracovníků,
6. Podpora dalšího vzdělávání.

(4) Strategie celoživotního učení byla schválena vládou ČR usnesením č. 761 ze dne 11. července 2007

Vláda ČR schválila dne 8.1.2009 Implementační plán Strategie celoživotního učení.

Materiál byl vypracován v návaznosti na schválení Strategie celoživotního učení vládou v červenci 2007. Přijatá Strategie byla doplněna o řadu konkrétních prováděcích opatření, kterými budou její cíle v období 2009 – 2015 naplňovány.

1. Uznávání, prostupnost vzdělávání
2. Rovný přístup ke vzdělávání
3. Funkční gramotnost
4. Sociální partnerství ve vzdělávání
5. Stimulace poptávky vzdělávání
6. Kvalita vzdělávání
7. Poradenství

(5) V Implementačním plánu jsou v části počátečního vzdělávání nastoleny následující strategické cíle:

1. Podporovat kurikulární reformu s důrazem na zvýšení funkční gramotnosti žáků
 2. Snižovat nerovnosti v přístupu ke vzdělání
 3. Rozvíjet mimoškolní aktivity a zájmové činnosti žáků
 4. Podporovat otevřenost a prostupnost mezi vzdělávacími programy středoškolského studia i mezi programy středoškolského a terciárního studia a jejich propojení na další vzdělávání
 5. Usnadnit přechod a uplatnění absolventů v praxi
- (6) Strategie vzdělávání pro udržitelný rozvoj

Hlavním cílem Strategie VUR ČR je do roku 2015 začlenit principy a tematické obsahy vzdělávání pro udržitelný rozvoj jako přirozené součásti celoživotního učení do kurikulů na všech úrovních vzdělávacího systému ČR.

Dílní cíle Strategie VUR ČR vycházejí z identifikovaných problémových okruhů a jsou členěny dle základních etap vzdělávání:

V základním a středním vzdělávání je cílem vybavit žáky takovými kompetencemi, které jim umožní realizovat zásady udržitelného rozvoje v praktickém životě. Principy VUR se stanou součástí vzdělávání, Udržitelný rozvoj bude nejen předmětem vlastní výuky, ale i integrální součástí chodu škol.

Souhrn všech strategických cílů v analyzovaných dokumentech

1. Realizace celoživotního učení pro všechny
2. Přizpůsobování vzdělávacích a studijních programů potřebám života ve společnosti znalostí
3. Monitorování a hodnocení kvality a efektivity vzdělávání
4. Podpora vnitřní proměny a otevřenosti vzdělávacích institucí
5. Proměna role a profesní perspektivy pedagogických a akademických pracovníků
6. Přejít od centralizovaného řízení k odpovědnému spolurozhodování.
7. Nastolit celoživotní učení jako běžnou praxi
8. Připravit lidské zdroje v ČR na výzvy, které přináší informační a znalostní společnost, globální ekonomika, nezbytnost udržitelného rozvoje
9. Zvýšit mezinárodní konkurenceschopnost české ekonomiky a její přitažlivost pro investory
10. Zvýšit zaměstnatelnost pracovních sil a tím pozitivně ovlivnit zaměstnanost
11. Zlepšit využívání omezených zdrojů a mobilizaci nutných prostředků pro vzdělávání a rozvoj lidských zdrojů
12. Rovnost příležitostí ke vzdělávání,
13. Kurikulární reforma – nástroj k modernizaci vzdělávání s důrazem na rozvoj klíčových kompetencí,
14. Podpora cizích jazyků, informačních a komunikačních technologií,
15. Tvorba a zavádění systémů kvality, metod hodnocení a vlastního hodnocení škol a školských zařízení,
16. Zvyšování profesionality a zlepšování pracovních podmínek pedagogických pracovníků,
17. Podpora dalšího vzdělávání.
18. Uznávání, prostupnost vzdělávání
19. Rovný přístup ke vzdělávání
20. Funkční gramotnost
21. Sociální partnerství ve vzdělávání
22. Stimulace poptávky vzdělávání
23. Kvalita vzdělávání
24. Poradenství
25. Podporovat kurikulární reformu s důrazem na zvýšení funkční gramotnosti žáků
26. Snižovat nerovnosti v přístupu ke vzdělání
27. Rozvíjet mimoškolní aktivity a zájmové činnosti žáků
28. Podporovat otevřenost a prostupnost mezi vzdělávacími programy středoškolského studia i mezi programy středoškolského a terciárního studia a jejich propojení na další vzdělávání
29. Usnadnit přechod a uplatnění absolventů v praxi
30. Rozvíjet mimoškolní aktivity a zájmové činnosti žáků

SHRNEME–LI uvedené shodné či podobné strategické cíle rozvoje vzdělávací soustavy České republiky do tématických bloků, pak můžeme **Strategické cíle vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR formulovat následovně:**

GLOBÁLNÍM STRATEGICKÝM CÍLEM vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky je:

Poskytovat všem skupinám populace v průběhu celého života příležitosti k získávání a uznávání kvalifikací použitelných na trhu práce a ke zdokonalování klíčových kompetencí potřebných pro uplatnění v pracovním, občanském i osobním životě.

Naplňování a realizace globálního strategického cíle se promítá do následujících strategických směrů:

1. DOSTUPNOST A ROVNOST PŘÍLEŽITOSTÍ (ŠANCÍ) KE VZDĚLÁVÁNÍ BĚHEM CELÉHO ŽIVOTNÍHO CYKLU se zaměřením na:

- umožnit populaci v celé její šíři a v průběhu celého života stát se účastníkem vzdělávání, kdykoli to pocítí jako potřebné, s cílem připravit ji pro celoživotní učení
- zajistit rovné příležitosti ke vzdělávání pro všechny a poskytnout šanci na rozvinutí jejich vzdělanostního potenciálu v prostředí bezpečné školy. Podporovat dostupnost a rovnost šancí v přístupu ke vzdělávacím příležitostem během celého životního cyklu.
- podporu individuálních vzdělávacích potřeb dětí, žáků a studentů, včetně podmínek pro integraci sociálně znevýhodněných, zdravotně postižených nebo znevýhodněných a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných
- zlepšování klimatu ve školách a školských zařízeních vedoucí ke zmírnění společensky negativních vlivů
- rozvoj integrovaného systému informačních a poradenských služeb zajišťující komplexní péči o žáky a studenty v rámci pedagogicko-psychologického a kariérového poradenství, včetně prevence sociálně patologických jevů, rozvoj systému mimoškolních aktivit a zájmové činnosti žáků a studentů.
- podporu poradenství a vzdělávání pro žáky a studenty z odlišného kulturního prostředí, pro rizikovou mládež a pro cizince žijící na území ČR.

2. KURIKULÁRNÍ REFORMA JAKO NÁSTROJ MODERNIZACE VZDĚLÁVÁNÍ se zaměřením na:

- rozvoj funkční gramotnosti a dalších klíčových kompetencí, včetně schopnosti učit se v průběhu celého života, pro zvýšení uplatnitelnosti absolventů na trhu práce a zvýšení motivace k dalšímu vzdělávání
- přizpůsobování vzdělávacích a studijních programů potřebám života ve společnosti znalostí. Připravit lidské zdroje v ČR na výzvy, které přináší informační a znalostní společnost, globální ekonomika, nezbytnost udržitelného rozvoje
- přizpůsobování cílů a obsahů vzdělávání jednak potřebám osobního, pracovního a občanského života, jednak diferencovaným předpokladům žáků a studentů tak, aby škola poskytovala nejen široký poznatkový základ a praktické dovednosti, ale také příslušné nástroje, univerzálně použitelné tzv. klíčové kompetence, které v zásadě zahrnují dovednosti komunikovat, pracovat s informacemi, číselnými údaji, pracovat v týmu, učit se a také všechny nabyté kompetence tvořivým způsobem využívat.

3. UZNÁVÁNÍ A PROSTUPNOST VZDĚLÁVACÍHO SYSTÉMU se zaměřením na:

- vytvoření otevřeného prostoru pro realizaci celoživotního učení pro všechny a nastolení celoživotního učení jako součásti běžné praxe, včetně uznávání výsledků neformálního vzdělávání a informálního učení.
- uznávání výsledků všech forem vzdělávání a učení, bez ohledu na to, kde a jak byly získány, čímž bude významně usnadněna cesta k dalšímu studiu a přechod mezi jednotlivými sektory vzdělávacího procesu
- podporu otevřenosti a prostupnosti mezi vzdělávacími programy středoškolského studia i mezi programy středoškolského a terciárního studia a jejich propojení na další vzdělávání
- posílení reálných možností spolupráce budoucích potenciálních zaměstnavatelů s vyššími odbornými školami a vysokými školami při přípravě a realizaci studijních programů
- podpora spolupráce a efektivní propojování VOŠ s VŠ při tvorbě společných studijních programů vysokých škol obdobného zaměření, zejména programů a kurzů dalšího vzdělávání
- zajištění uznávání různých vzdělávacích cest k získání kvalifikace

4. PODPORA VÝUKY CIZÍM JAZYKŮM, INFORMAČNÍM A KOMUNIKAČNÍM TECHNOLOGIÍM se zaměřením na:

- rozvoj všech aspektů jazykového vzdělávání a zkvalitňování výuky světových jazyků, zavádění vyučovacích metod, organizačních forem a výukových činností, které zvyšují kvalitu výuky cizích jazyků
- zdokonalování úrovně osvojování cizích jazyků zaměřením na čtyři dimenze osvojení: poslech, mluvení, čtení a psaní, podle sociálního a kulturního zázemí, prostředí, potřeb a zájmů vzdělávaných
- podporu takových dovedností při výuce světových jazyků jako je pochopení jiných kultur, jejich specifik, kulturního podvědomí a vyjádření myšlenek, emocí a jejich zprostředkování
- rozšíření jazykové a metodické kompetence učitelů cizích jazyků včetně realizace úkolů stanovených a navazujících na Národní plán výuky cizích jazyků
- vytváření podmínek pro dlouhodobé hostování kvalifikovaných učitelů cizích jazyků ze zemí Evropské unie
- zvyšování základních dovedností žáků, studentů a pedagogů v oblasti informační gramotnosti, zlepšování podmínek pro využívání ICT pro žáky, studenty i pedagogy, a to i mimo vyučování

5. TVORBA A ZAVÁDĚNÍ SYSTÉMŮ KVALITY A METOD HODNOCENÍ A AUTOEVALUACE ŠKOL A ŠKOLSKÝCH ZAŘÍZENÍ se zaměřením na:

- podporu vzniku bohatého a diferencovaného evaluačního prostředí, v němž se uplatní různé formy kombinace interní i externí evaluace, a vytvoření mechanismů, jak z provedené evaluace vyvozovat závěry pro zlepšování kvality vzdělávacího systému i jednotlivých škol.
- podporu vlastního hodnocení (autoevaluaci) škol jako systematického, pravidelného a strukturovaného procesu, ve kterém škola sama zjišťuje a vyhodnocuje údaje o hlavních oblastech své činnosti

- dobudování systému evaluace činnosti vzdělávacích institucí na všech úrovních řízení a správy, monitorování výsledků vzdělávání, examinační, hodnocení úrovně osobnostního vývoje a profesní orientace dětí a mládeže.

6. ZVYŠOVÁNÍ PROFESIONALITY A ZLEPŠOVÁNÍ PRACOVNÍCH PODMÍNEK PEDAGOGICKÝCH PRACOVNÍKŮ se zaměřením na:

- proměnu role a profesní perspektivy pedagogických a akademických pracovníků na změny ve vzdělávání, včetně začleňování nových požadavků na pedagogy vyplývajících z Rámcového vzdělávacího programu do jejich počáteční přípravy
- vytvoření funkčního systému dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků podporující inovace ve vzdělávacím procesu v návaznosti na kariérní řád
- podporu zvyšování kompetencí pedagogických pracovníků v oblasti vedení a evaluace pedagogické praxe
- podporu zvyšování profesní kvalifikace pedagogických pracovníků, případně doplnění kvalifikace učitelů bez pedagogické způsobilosti
- podporu vzdělávání pedagogických pracovníků na podporu kutikulární reformy a v dalších oblastech evaluace, rovné příležitosti ve vzdělávání a poradenství, zvyšování kompetencí ředitelů škol (manažerské, právní, personální apod.)
- podpora dalšího vzdělávání pracovníků škol zaměřeného na projekty začleňování škol do udržitelného rozvoje na lokální úrovni (do komunitního rozvoje)
- postupné přiblížení platového postavení pedagogických pracovníků ostatním vysokoškolsky vzdělaným skupinám obyvatel ČR

7. PODPORA DALŠÍHO VZDĚLÁVÁNÍ se zaměřením na:

- vytvoření efektivního systémového rámce dalšího vzdělávání v ČR včetně systémů zajištění jeho kvality a propustnosti počátečního a dalšího vzdělávání
- podporu všech forem a způsobů dalšího vzdělávání pro měnící se společnost, včetně vybudování a realizace systému poradenství
- rozvoj sítí a partnerství subjektů působících v oblasti dalšího vzdělávání a poradenství ve specifických oborech, jako oblast životního prostředí, zdravotnictví a cestovního ruchu
- rozvoj spolupráce škol se zaměstnavateli v oblasti dalšího vzdělávání včetně rozšiřování vzdělávací nabídky škol v této oblasti
- spolupráci institucí počátečního vzdělávání s partnery na rozvoji obcí a regionů s možností uplatnění inovativních forem spolupráce (např. zapojení škol do komunitního rozvoje).
- sociální partnerství škol a sociálních partnerů a vzájemnou spolupráci podporovat soulad nabídky vzdělávacích příležitostí s potřebami ekonomického, environmentálního a sociálního rozvoje
- zvyšování profesionality učitelů v dalším vzdělávání

8. SOCIÁLNÍ PARTNERSTVÍ A STIMULACE POPTÁVKY VE VZDĚLÁVÁNÍ se zaměřením na:

- podporu vnitřní proměny a otevřenosti vzdělávacích institucí, prohlubování spolupráce škol se sociálními partnery při ovlivňování charakteru a podmínek odborného vzdělávání,

- rozvoj autonomie, inovativního potenciálu a vybavenosti škol, jejich otevřenost ke společnosti a vazby k sociálnímu prostředí prostřednictvím rozvojových programů a vytvářením sítí spolupracujících škol. V terciárním vzdělávání podpořit rozšíření spolupráce vzdělávacích institucí s ostatními výzkumnými a vývojovými organizacemi a zapojení do rozvoje regionu.
- usnadnění přechodu a uplatnění absolventů v praxi, zvyšování jejich zaměstnatelnosti a tím pozitivně ovlivnit celkovou zaměstnanost.

Pro jednotlivé oblasti vzdělávací soustavy České republiky vyplývají následující prioritní úkoly

Hlavní úkol základního vzdělávání spočívá v tom, aby si žáci osvojili strategii učení a na základě získaného vzdělání byli motivováni nejen k pokračování ve vzdělávání v oborech středních škol a následně škol terciárního vzdělávání, ale současně i k celoživotnímu učení, jehož nezbytnost je spojena se životem v moderní společnosti.

Hlavním úkolem středního všeobecného vzdělávání je připravit absolventy k dalšímu studiu na vysoké a vyšší odborné škole a v malé míře k výkonu profesí, které vyžadují především všeobecné vzdělání. Absolventi oborů gymnázií získávají střední vzdělání s maturitní zkouškou. Role škol vyučujících obory gymnázií, jako převažující druh střední školy poskytují střední vzdělávání s maturitní zkouškou všeobecného charakteru, je v českém vzdělávacím systému nezastupitelná (do proudu všeobecného vzdělávání se řadí i obory lyceí).

Hlavním úkolem středního odborného vzdělávání je nejen orientace na přípravu absolventů pro přímý vstup do prvního zaměstnání, ale mělo by vytvořit předpoklady pro jejich další profesní uplatnění v průběhu celého života. Z tohoto důvodu nemůže odborná příprava vycházet pouze z potřeb současnosti, ale musí být směřována k budoucím potřebám pracovního trhu především z hlediska požadované kvalifikace.

Hlavním úkolem vzdělávání žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami je umožnit této specifické skupině, kde znevýhodnění nedovolují dosáhnout příslušné úrovně vzdělání standardními pedagogickými metodami a postupy, vzdělávání pomocí vhodné odpovídající obsahové a organizační formy vzdělávání s využitím metod a postupů speciální pedagogiky.

Hlavním úkolem vyšších odborných škol je rozvoj a prohlubování znalostí a dovedností studenta získané ve středním vzdělávání a poskytování všeobecného a odborného vzdělání pro výkon náročných činností.

Hlavním úkolem soustavy školských zařízení je vytváření sociálního zázemí škol (stravování a ubytování žáků a studentů) a podpora mimoškolní vzdělávací aktivity (školní družiny a kluby, základní umělecké školy, jazykové školy, střediska pro volný čas dětí a mládeže aj.). Důležitou součástí systému vzdělávání jsou dále zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy a preventivně výchovné péče. **Soustava školských zařízení vytváří systém doplňkové péče. Patří sem zájmové vzdělávání, ubytování a stravování, náhradní rodinná, ochranná a preventivně výchovná péče a výchovné poradenství.**

Hlavním úkolem zařízení, která poskytují péči o děti mimo vyučování je rozvoj vědomostí a dovedností dětí, posílení jejich orientace na hodnotné zájmy a dále i působení

výchovné a socializační. Významná je i funkce výpomoci zaměstnaným rodičům v péči o potomka.

Hlavním úkolem školských zařízení pro preventivně výchovnou péči je předcházet vzniku a rozvoji negativních projevů chování dětí a mladých lidí nebo narušení jejich zdravého vývoje, zmírňovat nebo odstraňovat příčiny nebo důsledky již vzniklých poruch chování a přispívat ke zdravému osobnostnímu vývoji dětí a mládeže.

Cílem systematické a komplexní podpory vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR je poskytnout vzdělávacím institucím nástroje k realizaci změny, pomoci jim při plnění nových úkolů a využít přitom všech zkušeností z tvůrčí práce nejlepších škol a učitelů při realizaci již ověřených i nových rozvojových programů.

A NĚCO NAVÍC:

Slovník vybraných pojmů

Celoživotní učení

Zahrnuje všechny možnosti učení (ať už v tradičních vzdělávacích institucích v rámci vzdělávacího systému či mimo něj), které jsou chápány jako jediný propojený celek, který dovoluje rozmanité a četné přechody mezi vzděláváním a zaměstnáním a který umožňuje získávat stejné kvalifikace a kompetence různými cestami a kdykoli během života.

Centra expertízy (Center of Expertise)

Organizační forma při podpoře spolupráce a sdílení znalostí, která povede k propojení a rozvoji stávajících vědeckovýzkumných kapacit. Cílem je spojovat teoretický a aplikovaný výzkum s praxí a v maximální míře při tom využívat multidisciplinární přístup.

Další vzdělávání

Vzdělávání či učení, které probíhá po dosažení určitého stupně vzdělání, resp. po prvním vstupu vzdělávajícího se na trh práce. Další vzdělávání může být zaměřeno na různorodé spektrum vědomostí, dovedností a kompetencí důležitých pro uplatnění v pracovním, občanském i osobním životě.

Decizní sféra

Je rozhodující řídicí sféra, zejména pro oblast ekonomicko-politickou, tzn. politici (zastupitelé) na všech úrovních, státní správa a samospráva.

Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta (EVVO)

Environmentální výchova, vzdělávání a osvěta - EVVO - se provádějí tak, aby vedly k myšlení a jednání, které je v souladu s principem trvale udržitelného rozvoje, k vědomí odpovědnosti za udržení kvality životního prostředí a jeho jednotlivých složek a k úctě k životu ve všech jeho formách (Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, ve znění pozdějších předpisů, § 16). Obsahem EVVO je nejen vytváření pozitivních postojů k životnímu prostředí, k úctě k životu ve všech jeho formách, znalost a péče o prostředí kolem nás, ale i pochopení vzájemné provázanosti oblastí sociální, ekonomické a kulturní.

Cílem je vzdělání, jež se vztahuje k prostředí, tedy soubor poznatků, dovedností, vyznávaných hodnot, které vedou ke schopnosti realizování praktických akcí a rozvíjení informovaného zájmu o prostředí. EVVO je i preventivním nástrojem ochrany životního prostředí.

EMAS

Evropský systém řízení podniků a auditu z hlediska ochrany životního prostředí

Formální vzdělávání

Vzdělávání, které je realizováno ve vzdělávacích institucích, zpravidla ve školách. Jeho funkce, cíle, obsahy, organizační formy a způsoby hodnocení jsou definovány a vymezeny právními předpisy. Zahrnuje získávání na sebe zpravidla navazujících stupňů vzdělání (základního vzdělání, středního vzdělání, středního vzdělání s výučním listem, středního vzdělání s maturitní zkouškou, vyššího odborného vzdělání v konzervatoři, vyššího

odborného vzdělání, vysokoškolského vzdělání), jejichž absolvování je potvrzováno příslušným osvědčením (vysvědčením, diplomem apod.).

Globální rozvojové vzdělávání

Je celoživotní vzdělávací proces, který informuje o rozdílech a podobnostech mezi životy lidí v rozvojových (tzv. globální jih) a rozvinutých (tzv. globální sever) zemích; usnadňuje porozumění ekonomickým, sociálním, politickým, environmentálním a kulturním procesům, které ovlivňují životy všech lidí; podporuje osobnostní růst tak, aby člověk byl schopen a ochoten sám aktivně řešit vlastní problémy i se zapojit do řešení problémů společnosti, v níž žije (na úrovni regionu, státu, i úrovni mezinárodní); směřuje k přijetí zodpovědnosti za vytváření světa, kde mají všichni lidé možnost žít důstojný život a naplňovat svůj potenciál.

ISO 14001

Mezinárodní norma pro systémy environmentálního řízení.

Informální učení

Je chápáno jako proces získávání vědomostí, osvojování si dovedností a kompetencí z každodenních zkušeností a činností v práci, v rodině, ve volném čase. Zahrnuje také sebevzdělávání, kdy učící se nemá možnost ověřit si nabyté znalosti (např. televizní jazykové kurzy). Na rozdíl od formálního a neformálního vzdělávání je neorganizované, zpravidla nesystematické a institucionálně nekoordinované.

Komunitní školy

Představují významné napojení na život lokální komunity. Využívá místních zdrojů pro vlastní činnost a zároveň nabízí podporu pro rozvoj obce.

Kurikulum

Souhrnná informace o vzdělávacích záměrech, vypovídající komplexně o vyučování nebo o vzdělávacím procesu a jeho důležitých bodech, realizaci a výsledcích. Překračuje tak rámec učebních osnov a učebního plánu. Součástí kurikula jsou informace o učebních cílech, obsahu učiva, organizaci učiva, vyučovacích a studijních metodách a prostředcích, způsobu kontroly a hodnocení.

Kurikulární dokumenty

Pedagogické dokumenty, které vymezují legislativní a obsahový rámec potřebný pro tvorbu školního vzdělávacího programu; systém kurikulárních dokumentů je vytvářen a uplatňován na dvojí úrovni, státní úroveň tvoří rámcové vzdělávací programy, školní úroveň tvoří školní vzdělávací programy.

Místní Agenda 21 (MA21)

Je programem konkrétních obcí, měst, regionů, který zavádí principy trvale udržitelného rozvoje do praxe při zohledňování místních problémů. Je tvořen za účasti a ve spolupráci s občany a organizacemi a jeho cílem je zajištění dlouhodobě vysoké kvality života a životního prostředí na daném místě.

Neformální vzdělávání

Vzdělávání, které je zaměřeno na získání vědomostí, dovedností a kompetencí, které mohou respondentovi zlepšit jeho společenské i pracovní uplatnění. Neformální vzdělávání je poskytováno v zařízeních zaměstnavatelů, soukromých vzdělávacích institucích, nestátních neziskových organizacích, ve školských zařízeních a dalších organizacích. Patří sem např. organizované volnočasové aktivity pro děti, mládež a dospělé, kurzy cizích jazyků, počítačové kurzy, rekvalifikační kurzy, ale také krátkodobá školení a přednášky. Nutnou podmínkou pro realizaci tohoto druhu vzdělávání je účast odborného lektora, učitele či proškoleného vedoucího. Nevede k získání stupně vzdělání.

Počáteční vzdělávání

Celoživotní učení lze členit do dvou základních etap, které označujeme jako počáteční a další vzdělávání. Počáteční vzdělávání zahrnuje:

- **předškolní vzdělávání** (ISCED 0), které má charakter počátečního stupně organizovaného vzdělávání;
- **základní (primární) vzdělávání** (primární a nižší sekundární stupeň – ISCED 1, 2), které má všeobecný charakter a kryje se zpravidla s dobou plnění povinné školní docházky;
- **střední (sekundární) vzdělávání** (vyšší sekundární stupeň a post-sekundární vzdělávání – ISCED 3, 4), které má všeobecný nebo odborný charakter, je ukončeno maturitní zkouškou (ISCED 3A), výučním listem (ISCED 3C) nebo závěrečnou zkouškou (ISCED 3C), součástí středního vzdělání je v ČR i tzv. nástavbové studium pro absolventy středního vzdělání s výučním listem (ISCED 4) ukončené maturitní zkouškou;
- **vysokoškolské (terciární) vzdělávání** (ISCED 5, 6), které zahrnuje široký sektor vzdělávací nabídky následující zpravidla po vykonání maturitní zkoušky, poskytuje specializované vzdělání odborné nebo umělecké, náleží k němu vysokoškolské vzdělávání uskutečňované vysokými školami, vyšší odborné vzdělávání uskutečňované vyššími odbornými školami a částečně i vyšší odborné vzdělávání v konzervatořích, vysokoškolský vzdělávací systém je upraven zákonem o vysokých školách, ostatní školy terciárního sektoru se řídí školským zákonem.

Počáteční vzdělávání probíhá zejména v mladém věku a může být ukončeno kdykoli po splnění povinné školní docházky vstupem na trh práce nebo přechodem mezi ekonomicky neaktivní obyvatele.

Společenská odpovědnost firem (Corporate social responsibility)

Je koncept, kterým se podniky otevřeně přiznávají ke své spoluodpovědnosti za stav a chod společnosti. Tento koncept vychází z předpokladu, že žádná firma nefunguje pouze ve svých ekonomických vztazích, ale ovlivňuje také své okolí (komunitu, sociální situaci zaměstnanců apod.). A naopak stakeholderi (akcionář, partner, spotřebitel) ovlivňují úspěch firmy.

Udržitelná spotřeba a výroba (USV)

Udržitelná spotřeba a výroba je definována jako používání služeb a výrobků, které uspokojují základní potřeby společnosti a zlepšují kvalitu života, zároveň však minimalizují spotřebu přírodních zdrojů, používání toxických látek, produkci odpadů a škodlivin v průběhu celého životního cyklu služby nebo výrobku tak, aby nebylo ohroženo uspokojování potřeb budoucích generací.

Udržitelný rozvoj

Takový rozvoj, který současným a budoucím generacím zachovává možnost uspokojovat jejich základní životní potřeby a přitom nesnižuje rozmanitost přírody a zachovává přirozené funkce ekosystému (Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, ve znění pozdějších předpisů). Podstatou udržitelného rozvoje je naplnění tří základních cílů:

- sociálního rozvoje, který respektuje potřeby všech,
- účinná ochrana životního prostředí a šetrné využívání přírodních zdrojů a
- udržení vysoké a stabilní úrovně ekonomického růstu a zaměstnanosti.

Udržitelným rozvojem se rozumí přístup k plánování a procesu rozhodování, jehož cílem je dosažení skutečného a trvalého snížení sociální a ekonomické nerovnosti a ochrana životního prostředí. Udržitelný rozvoj je ucelený koncept, který zahrnuje všechny lidské činnosti až po místní úroveň a:

- jehož cílem je zkvalitnění života jak současné generace, tak generací budoucích, zatímco bude ochráněna kapacita země podporovat život v jeho veškeré rozmanitosti;
- je založen na demokracii, vládě práva a respektu základních práv zahrnujících svobodu, rovné příležitosti a kulturní rozmanitost;
- podporuje vysokou hladinu zaměstnanosti v ekonomice, jejíž síla je založena na vzdělání, inovaci, sociální a územní soudržnosti a ochraně lidského zdraví a životního prostředí.

Použité a citované dokumenty a materiály

- [1] BÁČA, M. *Sebehodnocení školy*. In. Vedení školy v praxi, Praha : RAABE, 2006.
- [2] Commission of the European Communities: *A Memorandum on Lifelong Learning*. Brussels.
- [3] Council of Europe: *Education policies for democratic citizenship and social cohesion*. 20th.
- [4] DELORS, J. a kol. *Učení je skryté bohatství*. Praha : UNESCO, ÚIV. 1997.
- [5] Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR Praha : MŠMT, 2007.
- [6] Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Zlínského kraje. 2007.
- [7] Dlouhodobý záměr vzdělávací a vědecké, výzkumné, vývojové, umělecké a další tvůrčí činnosti na období 2006-2010. Praha : MŠMT 2006.
- [8] DRUCKER, P. F. *Fungující společnost*. Praha : Management Press. 2004.
- [9] Evropská spolupráce ve vzdělávání.
- [10] Evropská komise: *Vyučování a učení*. Cesta k učící se společnosti. Bílá kniha o vzdělávání.
- [11] Implementační plán Strategie celoživotního učení. Praha : MŠMT. 2008.
- [12] KALOUS, J.; VESELÝ, A. *Vzdělávací politika ČR v globálním kontextu*. Praha : Karolinum, 2006.
- [13] KALOUS, J.; VESELÝ, A. *Vybrané problémy vzdělávací politiky*. Praha : Karolinum, 2006.
- [14] KOTÁSEK, J. *Česká škola a její učitelé ve společnosti opírající se o znalosti*.
- [15] Koncepce státní politiky pro oblast dětí a mládeže na léta 2007 - 2013. MŠMT. 2007.
- [16] Kolektiv: *Evropská unie a vzdělávání*. Příloha Učitelské noviny, č. 22 - 23, Praha, 2003.
- [17] MŠMT – NVF. *Od pilotních škol k reformní strategii*. Praha : Fragment, 1997.
- [18] MŠMT. *Koncepce vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v České republice*. UN 1999/č. 22
- [19] MŠMT. *Kvalita a odpovědnost*. Program rozvoje vzdělávací soustavy České republiky.
- [20] MŠMT. *Na prahu změn*. Výroční zpráva MŠMT o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy.
- [21] MŠMT. *Školství na křižovatce*. Výroční zpráva MŠMT o stavu a rozvoji vzdělávací.
- [22] MŠMT. *Školství v pohybu*. Výroční zpráva o stavu a rozvoji výchovně vzdělávací soustavy.
- [23] Národní vzdělávací fond. *Lidské zdroje v České republice*. Praha : ÚIV 1999.
- [24] Národní strategický referenční rámec ČR 2007-2013. MMR. 2007.
- [25] NEZVALOVÁ, D. *Kvalita ve škola*. Olomouc : PdF UP 2002.
- [26] OECD – MŠMT. *Priority pro českou vzdělávací politiku*. Mimořádné zasedání Výboru pro OECD: *Celoživotní učení pro všechny*. Zasedání Výboru pro vzdělávání OECD na úrovni OECD: *Investing in competencies for all*. Meeting of the Education Committee at OECD: *Zprávy o národní politice ve vzdělávání: Česká republika*. Praha : ÚIV, 1996.
- [27] RÖSSLER, M. *Monoprojekt „Strategie soukromé vysoké školy“*. Prague International Business School. Praha : Olomouc. 2006.
- [28] Sdružení pro vzdělávací politiku: *České vzdělání a Evropa*.
- [29] SLAVÍKOVÁ a kol. *Studijní texty pro modul Řízení pedagogického procesu*. Centrum školského managementu, Pedagogická fakulta UK : Praha 2005. Státní program environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty v ČR.
- [30] Strategie celoživotního učení. Praha : MŠMT, 2007.
- [31] Strategické směry rozvoje mezinárodních vztahů. Praha : MŠMT. 2009.
- [32] Strategie vzdělávání pro udržitelný rozvoj 2008-2015. Praha : MŠMT.
- [33] Strategické směry a cíle EU ve vzdělávání (přijato Evropskou radou), Stockholm, 2001.
- [34] UNESCO: *Učení je skryté bohatství*. Zpráva mezinárodní komise UNESCO, 2001.

- [35] Ústav pro informace ve vzdělávání. *Výzva pro deset milionů*. Bulletin ÚIV, 2000.
- [36] Výroční zpráva o rozvoji vzdělávací soustavy ČR 2007. 1. a 2. díl. Praha : MŠMT, 2008.
- [37] Zákon č. 561/2004 SB., o předškolním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon).
- [38] Závěrečná zpráva z konzultačního procesu k Memorandu o celoživotnímu učení. 2001.
- [39] ZEMAN, E. *Výzva pro deset milionů*. Úvod do diskuze. Citovaný bulletin 1999, č. 1/2000.
- [40] ŽUFANOVÁ H.; KUHN J. *Změny ve vlastním hodnocení školy související s kurikulární reformou*.
- [41] Wikipedie. Otevřená encyklopedie. Portál MŠMT.
- [42] Wikipedie. Portál Sociální partnerství.
- [43] www.zakony.cz.
- [44] www.msmt.cz.
- [45] www.nuov.cz, Národní ústav odborného vzdělávání
- [46] www.nfv.cz, Národní vzdělávací fond
- [47] www.radaevropy.cz, Rada evropy
- [48] www.svetovabanka.cz, Světová banka
- [49] www.iea.nl/mission_statement.html, International Association for the Evaluation of Educational Achievement.

Přílohy

Seznam příloh:

1. Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR
2. Sebehodnocení školy a dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků
3. Profesionální standard kvality učitele
4. Celoživotní učení pro 21.století ve strategických dokumentech ČR
5. Strategie vzdělávání pro udržitelný rozvoj
6. Strategické směry rozvoje mezinárodních vztahů v oblasti vzdělávání
7. Koncepce státní politiky pro oblast dětí a mládeže na léta 2007 – 2013
8. Psychologická charakteristika dětí a mládeže
9. Operační programy ESF 2007-2013 pro Českou republiku
10. Seznam platných předpisů v rezortu MŠMT podle stavu k 15.1.2009

PŘÍLOHA 1

**DLOUHODOBÝ ZÁMĚR VZDĚLÁVÁNÍ A ROZVOJE
VZDĚLÁVACÍ SOUSTAVY ČESKÉ REPUBLIKY**

**Dlouhodobý záměr vzdělávání
a rozvoje vzdělávací soustavy
České republiky**

**MŠMT
2007**

ÚVOD

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky 2007 (dále jen „DZ ČR 2007“) je zpracováván na základě § 9 - 11 a § 185 odst. 4 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon).

Postup, časový harmonogram práce na DZ ČR a dlouhodobých záměrech krajů (DZK) a příslušné projednávání upravuje vyhláška č. 15/2005 Sb., kterou se stanoví náležitosti dlouhodobých záměrů, výročních zpráv a vlastního hodnocení školy. Popisuje rámcovou strukturu a obsah DZ a v § 3 odst. 1 stanoví: „*Ministerstvo každý sudý rok vyhodnotí platný dlouhodobý záměr ČR a vyhodnocený, popřípadě upravený či doplněný jej do 31. října předloží krajům ke stanovisku*“. DZ ČR se vládě ČR předkládá k 31. březnu lichého roku.

DZ představuje z hlediska MŠMT jeden z významných nástrojů formování vzdělávací soustavy¹ a jeho aktualizace v roce 2007 klade důraz na implementaci nové školské legislativy přijaté v letech 2004-2006. Zakotvuje záměry, cíle a kritéria vzdělávací politiky doprovázené koncepční, metodickou i finanční podporou v rozvojových programech, určuje rámec DZK a sjednocuje přístup jednotlivých krajů, zvláště v oblasti středních škol. Kraje trendy a cíle stanovené na úrovni ČR rozpracovávají podle svých specifických podmínek a potřeb, navrhují a zdůvodňují svá konkrétní řešení.

DZ ČR 2005 stanovil následujících šest strategických směrů:

- 1) Zkvalitňování a modernizace vzdělávání (kurikulární reforma)
- 2) Zajišťování kvality, monitorování a hodnocení výsledků vzdělávání
- 3) Zajišťování rovnosti příležitostí ke vzdělávání
- 4) Rozvoj integrovaného systému poradenství ve školství
- 5) Zvyšování profesionality a společenského postavení pedagogických pracovníků
- 6) Podpora dalšího vzdělávání.

V nově navrhovaném DZ ČR 2007 byly zvoleny následující základní strategické směry:

- A) Rovnost příležitostí ke vzdělávání
- B) Kurikulární reforma – nástroj k modernizaci vzdělávání s důrazem na rozvoj klíčových kompetencí
- C) Podpora cizích jazyků, informačních a komunikačních technologií
- D) Tvorba a zavádění systémů kvality, metod hodnocení a vlastního hodnocení škol a školských zařízení
- E) Zvyšování profesionality a zlepšování pracovních podmínek pedagogických pracovníků
- F) Podpora dalšího vzdělávání.

Obsah priorit je upraven a rozšířen o opatření, jež MŠMT pro další období pokládá za významné.

Realizace strategických směrů je úzce provázána s možností spolufinancování z prostředků Evropské unie. V době přípravy DZ ČR 2007 probíhala jednání o konkrétních projektech ESF a jejich financování, u jednotlivých strategických směrů jsou tedy zmíněny oblasti podpory a nejsou uvedeny konkrétní projekty.

¹ Např. nesoulad žádosti o zápis školy do rejstříku s dlouhodobým záměrem je, podle školského zákona, jedním z důvodů k zamítnutí takové žádosti ze strany MŠMT (§ 148 odst. 3 písm. a)).

Materiál v **kapitole I. Rozvoj společnosti a vzdělávání** stručně sleduje hlavní trendy změn ve společnosti, které se dotýkají oblasti vzdělávání jak z národního, tak z mezinárodního pohledu i vnitřních proměn uvnitř systému vzdělávání.

Kapitola II. Výchozí stav a strategie rozvoje regionálního vzdělávání vyhodnocuje úkoly a podporu prioritních směrů ze strany MŠMT, které byly v rámci jednotlivých prioritních směrů zpracovány či zahájeny v letech 2005 a 2006. Současně tyto úkoly posunuje do dalších dvou let konkrétně, poté jsou úkoly formulovány obecněji. Navrhovány jsou i úkoly pro další programovací období ESF 2007-2013.

Kapitola III. Přístup ke vzdělávání a průchod dětí, žáků a studentů vzdělávací soustavou modeluje na základě demografické projekce, dosaženého stavu a předpokládaných cílových hodnot vývojové trendy v počtu přijímaných, žáků a absolventů v jednotlivých úrovních vzdělávání v průměru celé ČR.

Financování regionálního školství je obsahem **kapitoly IV.** a zohledňuje potřebu finančních prostředků ze státního rozpočtu a z ESF.

Přílohy tvoří tabulky modelového průchodu dětí, žáků a studentů vzdělávací soustavou, přehled projektů financovaných ze státního rozpočtu a spolufinancovaných z ESF v období 2005-2006 a seznam ukazatelů ke sledování dosaženého stavu.

DZ ČR 2007 byl připraven pro celý systém regionálního školství České republiky. Zabývá se vzdělávací soustavou tak, jak ji definuje školský zákon, tedy bez rozdílu jednotlivých zřizovatelů; je jednotným návodem k naplňování státní vzdělávací politiky.

Úkoly vyplývající z dokumentu byly navrženy tak, aby byly splnitelné v rámci střednědobých finančních limitů. MŠMT bude usilovat v rámci každoroční přípravy státního rozpočtu o navýšení prostředků, zejména na platy učitelů a na celostátní rozvojové programy, které není možné financovat v rámci ESF, nebo na takové, jejichž zajištění bude nezbytné pro úspěch reformy vzdělávání a udržitelnosti nastartovaných procesů.

Zdroje dat a informací jsou uváděny na příslušné stránce v poznámce. Pokud zdroj není uvedený, jedná se o data ÚIV.

V kapitole III. a přílohách je použito formální dělení na gymnázia, SOŠ a SOU, aby byla zachována návaznost na minulý DZ. Do tohoto formálního dělení jsou veškeré kvantitativní údaje propočítávány od doby platnosti nového školského zákona podle písmen skupin oborů klasifikace KKOV.

I. Rozvoj společnosti a vzdělávání

V oblasti vzdělávání byla v minulých letech zahájena řada reformních kroků, které směřují k rozvoji českého vzdělávacího systému tak, aby odpovídal požadavkům, které přináší vývoj naší i evropské společnosti. Reforma vychází z potřeby posilovat roli vzdělávání jako jednoho ze zásadních nástrojů zvyšování konkurenceschopnosti země a záruky ekonomicky, sociálně, environmentálně i kulturně udržitelného rozvoje. Reformní kroky mohly být realizovány v plné šíři po přijetí nového školského zákona a navazujících prováděcích předpisů v letech 2004 až 2006.

I.1 Hlavní trendy rozvoje ekonomiky a společnosti

Rozvoj společnosti a ekonomiky, trh práce a vzdělávání mají velice úzkou vzájemnou vazbu a jen jejich vzájemně vyvážený vývoj přispěje k úspěšnosti České republiky jak v evropské, tak světové soutěži. Proto se v reformních krocích MŠMT promítají trendy a úkoly zásadních vládních a resortních materiálů, které formují a podporují základní cíle stát se konkurenceschopnou a flexibilní ekonomikou založenou na znalostech a dovednostech.

Ekonomický růst a vzdělávání

V posledních letech dochází v ČR k výraznému hospodářskému růstu založenému především na rychlém růstu exportu a investicích do rozvoje ekonomiky. Dokladem je vývoj HDP a rostoucí výdaje státního rozpočtu, resp. výdaje na vzdělávání.

Meziroční změna (nárůst) ukazatelů v %

	2004/03	2005/04	2006/05	2007/06
HDP dle ČSÚ	4,2	6,1	6,1	•
výdaje státního rozpočtu	9,3	4,5	5,5	8,6
veřejné výdaje na školství v běžných cenách	6,2	5,9	•	•
výdaje kapitoly MŠMT	5,6	5,9	7,6	10,8
výdaje na RgŠ z kapitoly MŠMT (bez ISPROFIN)	2,0	6,1	5,9	5,4
z toho mzdové prostředky (platy+OON)	2,1	6,5	5,3	5,4

Zdroj: Zákon o státním rozpočtu České republiky na rok 2003, 2004, 2005, 2006;
Rozpočet resortu školství kapitola 333 MŠMT na rok 2003, 2004, 2005 a 2006; Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v České republice za rok 2005, ÚIV; ČSÚ

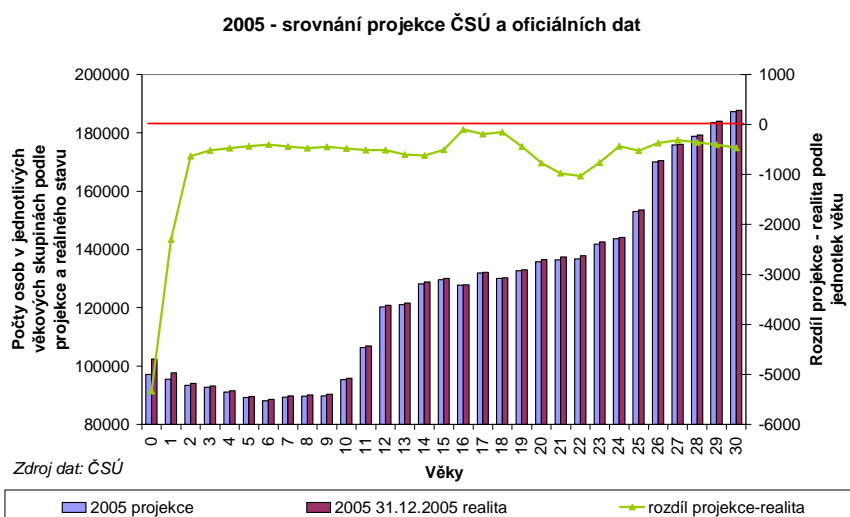
Při úvahách o vývoji výdajů na vzdělávání v dalších letech je nutné přihlídnout k demografickému vývoji. Nelze však počítat s tím, že výdaje na vzdělávání budou klesat v přímé úměře ke snižování počtu dětí, žáků a studentů. Výše výdajů také musí zohledňovat potřebu zkvalitňování pedagogického procesu (například zvyšování platů zaměstnanců ve školství) a také zvyšování provozních výdajů např. v důsledku růstu cen energií.

Předpokládaný demografický vývoj ve vztahu ke vzdělávání

Vývoj početního stavu obyvatelstva ČR, zejména dětí a mládeže je důležitým faktorem kvantitativního rozvoje jednotlivých úrovní vzdělávání. Odráží se i ve stránce kvalitativní a finanční - orientačně naznačuje, kolik kvalifikovaných učitelů je a bude potřeba a kolik žáků na ně připadá, případně jak jsou a budou využity kapacity. Je však třeba pečlivě vážit rozdílná stanoviska učitelů a ekonomů a najít styčný bod tak, aby pedagogický proces byl efektivní jak po stránce kvality výuky, tak stránce finanční.

Vývoj věkových skupin obyvatelstva je závislý na stavu a rozvoji společnosti a reprodukčním chování. Příkladem je realizace odložené plodnosti, které jsme svědky v posledních letech. V 90. letech došlo ke změně hodnotového žebříčku mladých žen vlivem nových možností,

kteřé se jim naskýtaly, mnoho žen odložilo mateřství a věnovaly se vzdělávání, budování kariéry apod. Na počátku 90. let se v České republice ročně narodilo cca 130 tis. dětí, po roce 1996 se tento počet více méně ustálil na úrovni okolo 90 tis. dětí. V posledních letech opět dochází k nárůstu

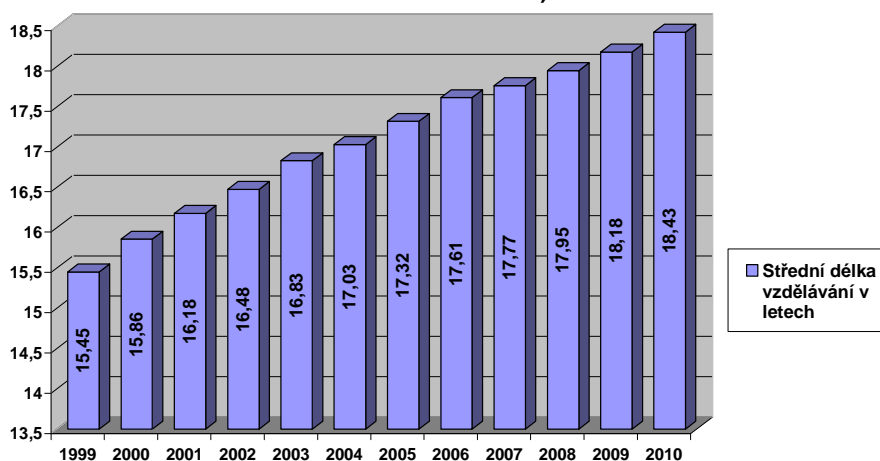

počtu nově narozených dětí. Pro potřeby přípravy co možná nejpřesnějších odvozených projekcí v oblasti vzdělávání by bylo třeba mít co nejaktuálnější výchozí populační prognózu.

Pro výpočet modelové projekce vzdělávacích potřeb se již v DZ ČR 2005 užila jako vstupní data střední varianta demografické prognózy ČSÚ do roku 2050 (uveřejněná v lednu 2004). Prognóza ČSÚ zahrnuje jednoduchý odhad migrace v rámci ČR a poslední reálná data jsou za rok 2002. Při konfrontaci skutečně dosažených hodnot dat potřebných jako vstupy do modelu MŠMT se ukazuje, že ve výpočtech ČSÚ došlo k určitému podhodnocení počtu narozených dětí. Přestože se rok 2003 liší jen mírně, již v roce 2004 se narodilo o cca 2 tis. dětí více a v roce 2005 dokonce o 5,3 tis. dětí více, než bylo předpokládáno. Patrně vlivem migrace jsou v projekci podhodnoceny všechny věkové ročníky mezi 0-30 lety. Dá se tedy očekávat, že odchylka od reálného stavu se bude v dalších letech stále prohlubovat.

Zvyšování zájmu o maturitní studium (včetně nástavbového) a zvyšující se účast na programech terciárního vzdělávání se projevuje na střední délce vzdělávání, která se postupně zvyšuje.

Střední délka vzdělávání osob 5-29letých v jednotlivých letech (od roku 2004 odhad)

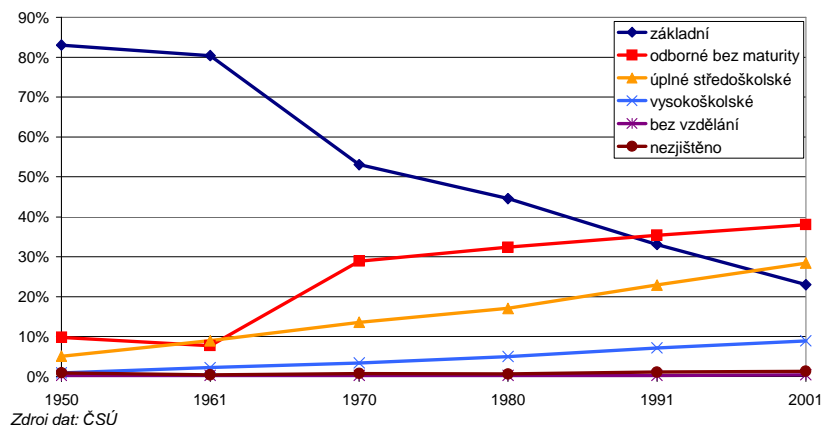

Zdroj dat: OECD a vlastní výpočty

Za rok 2004 reálný údaj udávaný Education at a Glance, OECD

Zároveň dochází ke změnám vzdělanostní struktury obyvatelstva – k poklesu podílu osob, které opouští vzdělávací systém jen se základním vzděláním, a naopak narůst podílu osob s ukončeným středoškolským a také vysokoškolským vzděláním. Vyčerpávajícím způsobem je možné vzdělanostní strukturu populace zjistit jen při Sčítání lidu, domů a bytů.

Podíly osob podle stupně nejvyššího dokončeného vzdělání v populaci podle výsledků Sčítání lidu, domů a bytů (osoby zahrnuté od 15let věku)

Zdroj dat: ČSÚ

Zaměstnanost, trh práce a vzdělávání

V minulých letech docházelo v ČR k soustavnému snižování zaměstnanosti, které je dáno nejen měnícími se proporcemi mezi skupinami obyvatel v předproduktivním, produktivním a poproduktivním věku, ale i prodlužováním střední délky vzdělávání, modernizací a inovací výrobních odvětví, vývojem struktury pracovních příležitostí a s tím související nezaměstnaností, kdy ne všechny osoby mají příležitost k zaměstnání, nebo jsou schopny či ochotny se změnám přizpůsobit. Přesto je míra zaměstnanosti v ČR mírně nad průměrem EU a druhá nejvyšší v rámci nových členských států EU. Struktura sektorové zaměstnanosti se již významně proměnila a v těchto letech se pohybuje mírně směrem ke zvýšení podílu terciárního a zejména kvartérního sektoru (cca 57 %). Projevila se zvýšená potřeba profesí vyžadujících nejméně středoškolské vzdělání ukončené maturitní zkouškou, častěji však vzdělání vysokoškolské.

O dosažení co nejvyššího možného souladu mezi požadavky trhu práce a existující nabídkou vzdělávání a tím i uplatnitelnosti absolventů škol usiluje jak resort školství, tak resort práce a sociálních věcí. Dosažení úplného vzájemného souladu nelze očekávat ani v budoucnosti. Požadavky trhu práce jsou většinou okamžité, zatímco oblast vzdělávání má určitou setrvačnost a zpětná vazba mezi trhem práce a počátečním vzděláváním je poměrně dlouhá. Záměrem je tedy rozvoj klíčových kompetencí a rozšiřování všeobecných znalostí tak, aby absolventi byli adaptabilnější na požadavky, které na ně budou kladeny. Ucelený systém prognózování potřeby kvalifikací pro ČR zatím jako celek nefunguje. Pro rozvoj tohoto systému je nezbytné sledovat a vyhodnocovat dlouhodobé ekonomické, technologické a investiční trendy ovlivňující situaci na trhu práce a spolupracovat s hlavními subjekty v daném oboru.

V podmínkách tržní ekonomiky a svobodné volby vzdělávací dráhy, kdy není možné žáky nutit k výběru oboru, o který nemají zájem, je nutné využívat nepřímé nástroje. Měla by zde však nastoupit i důležitá úloha zaměstnavatelů, kteří by měli žáky a jejich rodiče přesvědčit, že absolvent jimi žádaného oboru má perspektivní zaměstnání s možností dalšího vzdělávání a pracovního postupu v organizaci s dobrou ekonomickou situací.

V posledních letech dochází k poklesu nezaměstnanosti absolventů škol na trhu práce, podíl absolventů na celkové nezaměstnanosti se snížil v průměru z 12,3 % v dubnu 2001 na 5,6 % v dubnu 2006². Celková míra nezaměstnanosti absolventů základního vzdělávání se pohybuje dlouhodobě na úrovni cca 2,7 % – tato nízká hodnota je dána jejich odchodem na střední školy. V oblasti středoškolského vzdělávání je tradičně nejnižší celková míra nezaměstnanosti u absolventů gymnázií (duben 2006 - 3,4 %), nejvyšší u absolventů středního vzdělávání s výučním listem (13,5 %). Absolventi oborů lyceum se svojí mírou nezaměstnanosti řadí za gymnázia. Celková míra nezaměstnanosti absolventů vyšších odborných škol klesla na 6,5 %.

Soudržnost společnosti a vzdělávání

Kvalitní vzdělání je faktorem umožňujícím nalézt uplatnění na trhu práce tak, aby se omezovalo vyčleňování některých znevýhodněných skupin. Vzdělání však pomáhá vyrovnávat se i se vzrůstající národnostní a etnickou rozdílností doprovázenou někdy výrazně jinými kulturními zvyky. Význam mají rozvojové a podpůrné programy financované přímo ze státního rozpočtu nebo s podporou fondů EU. Pro děti se sociálním znevýhodněním se před vstupem do základní školy zřizují přípravné třídy a postupně se ve školách vytvářejí pracovní místa asistentů pedagoga.

² Příčiny tohoto jevu jsou z části dané změnou nároku na podporu v nezaměstnanosti, změnou definice absolventa a vyšším počtem absolventů SŠ, kteří pokračují ve studiu.

Od roku 2005 je vyhlašován rozvojový program na financování asistentů pedagoga pro děti a žáky se sociálním znevýhodněním. Každoročně se vyhlašují dotační programy podporující integraci Romů a cizinců na území ČR, další program podpory vzdělávání v jazycích národnostních menšin a multikulturní výchovy je zaměřen na vzdělávací aktivity směřující k potírání rasové a národnostní nesnášenlivosti.

1.2 Základní východiska pro změny vzdělávacího systému

V závislosti na demografickém vývoji odpovídajících věkových skupin se v současné době v regionálním školství zvýšila dostupnost vzdělávání. Problémy s nedostatečnou kapacitou se místně objevují v mateřských a základních školách tam, kde nebyly včas podchyceny trendy vyšší porodnosti nebo příliv mladých rodin do příměstských zón. Mnohem častěji se však objevují problémy s nevyužitou kapacitou a to základních a středních škol jako důsledek dlouhodobého významného demografického poklesu (oproti maximu počtu dětí narozených v polovině 70. let poklesl tento počet v 2. polovině 90. let téměř o 50 %). S tímto poklesem se školská soustava vyrovnává pouze pomalu.

Do středního vzdělávání jako celku mohou být přijati všichni uchazeči, kteří splnili povinnou školní docházku. Ti, kteří v rámci plnění povinné školní docházky nezískali stupeň základního vzdělání nebo nemají zájem na zvyšování teoretických znalostí, se mohou hlásit do oborů středního vzdělání s výučním listem k osvojení základních pracovních činností. V porovnání se vzdělanostní strukturou v zemích EU je zcela zřejmá dlouhodobá podpora účasti české populace na středním vzdělávání a vyšší míra jeho dokončování.

Podíl obyvatel pouze s dokončeným základním vzděláním je v ČR jedním z nejnižších mezi zeměmi EU.

Absolventi SOŠ a SOU se stále větší mírou podílejí na počtech studentů přijatých k vysokoškolskému studiu. Zvláště u některých středních odborných škol již dnes převažuje funkce přípravy na další, terciární studium, nad funkcí odborné profesní přípravy. Přitom očekávaný růst přijímaných ke studiu na vysokých školách v souběhu s poklesem maturantů bude zřejmě tento trend dále prohlubovat. V této situaci se stává stále aktuálnější strategie sbližování jednotlivých forem středního vzdělávání a zároveň zvyšování podílu žáků v gymnáziích a oborech lyceum.

Další vzdělávání

Další vzdělávání má v ČR slabší pozici než v některých zemích, především severských. Účast v dalším vzdělávání se v ČR pohybuje na úrovni 5,9 % z populace 25-64letých, v zemích EU 15 je to 12,1 % a zemích EU 25 dosahuje podíl 11,0 %³. Lze uvažovat o tom, že právě vysoký podíl dosaženého středního vzdělání v české populaci a schopnost ho využívat nenutí doposud absolventy k dalšímu vzdělávání, pokud díky nezaměstnanosti neprocházejí rekvalifikacemi. Nově přijaté právní předpisy vytvořily podmínky pro rozmanitější nabídku kratších vzdělávacích cyklů a kursů včetně zajištění kurzů na objednávku ve spolupráci se zaměstnavateli a jejich lektory. Postupného pokroku je dosahováno zahájením prací na propojování počátečního a dalšího vzdělávání, stejně jako všech možností a forem učení, které umožňují rozmanité a četné přechody mezi vzděláváním a zaměstnáním a získávání stejných kvalifikací a kompetencí různými cestami kdykoli během života.

³ Zdroj Eurostat.

Významně tomu pomáhá přijetí zákona č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a o změně některých zákonů (zákon o uznávání výsledků dalšího vzdělávání),⁴ který umožňuje uznání všeho vzdělávání a učení bez ohledu na to, kde se odehrává – zda ve formálním vzdělávání ve vzdělávacím systému, v neformální vzdělávání organizovaném mimo něj (např. v podnikovém vzdělávání, vlastním studiu, nebo i v informálním učení prokázáním praktických a životních zkušeností)⁵.

Využívání těchto forem vzdělávání není zatím dostatečně podporováno z veřejných zdrojů (chybí např. finanční pobídky firem podporující investice do vlastních lidských zdrojů).

1.3 Evropské souvislosti

Vstupem do Evropské unie byly převzaty i cíle evropského rozvoje vzdělávání, které umocňují naplňování trendů rozvoje české vzdělávací politiky. Zapojování České republiky do aktivit v oblasti vzdělávání a intenzivnější spolupráce přináší, vedle stálého vzájemného porovnávání s ostatními členskými zeměmi, možnosti rozšíření financování rozvoje v oblasti vzdělávání.

Z hlediska procesu evropské integrace a zapojení ČR do evropské spolupráce v otázce vzdělávání a odborné přípravy je nutné zmínit zejména dokument *Integrované směry pro růst a zaměstnanost*, schválený v prvním pololetí roku 2005. Jedná se o základní priority podněcující socioekonomický růst a zajišťující prosperitu společnosti včetně sociální soudržnosti. Členské státy EU zaměřily pozornost zejména na pokračování ve zkvalitňování a otevírání vzdělávacího systému. Základním kamenem budoucího vývoje je trojúhelník vzdělávání – výzkum a vývoj – inovace. Na jejich základě byly zpracovány i *Národní programy reformy*, které jsou strategickými dokumenty jednotlivých členských zemí EU.

Na formálních i neformálních zasedáních Rady EU pro vzdělávání, mládež a kulturu v roce 2005 i 2006 patřila mezi důležitá témata se vztahem ke vzdělávání, zejména Lisabonská strategie, pokrok v rámci pracovního programu Vzdělávání a odborná příprava 2010, Evropský rámec kvalifikací a Integrovaný akční program v oblasti celoživotního učení (2007-2013).

Pravidelně se schází Koordinační skupina programu *Vzdělávání a odborná příprava 2010*, kde každý členský stát má své dva zástupce. Státy informují jak sebe vzájemně, tak Evropskou komisi o aktivitách v dané oblasti. Jedním z konkrétních výsledků pracovního programu této skupiny byl návrh na vytvoření *Evropského rámce kvalifikací*⁶. Na podzim roku 2005 byl k Evropskému rámci kvalifikací zahájen konzultační proces a jeho výsledky shrnuty v národní zprávě předložené Evropské komisi.

Na základě závěrů Rady ministrů z roku 2004 zpracovávají členské státy EU *Národní strategie celoživotního učení*. V ČR je prioritou komplementarita závěrů této strategie s Národním programem reformy a dokumenty zpracovanými za účelem přijímání pomoci ze strukturálních fondů v letech 2007-2013.

Jedním z nejdůležitějších nástrojů posilování evropské spolupráce ve vzdělávání jsou *komunitární programy pro podporu mobility a výměn zkušeností*. V roce 2006 dochází ke konečné přípravě nové generace komunitárních programů, která je koncipována pro období

⁴ V plném rozsahu nabude účinnosti až 1. srpna 2007.

⁵ Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti rozšiřuje možnosti podpory státu v oblasti dalšího vzdělávání (rekvalifikace pro zájemce, zaměstnance, Národní soustava povolání apod.).

⁶ Evropský rámec kvalifikací zajistí jednotný přístup k otázce popisu kvalifikací a pomůže tak členským státům, zaměstnavatelům a jednotlivcům srovnávat kvalifikace získané v rámci různých systémů vzdělávání a odborné přípravy v EU.

2007-2013+ a je zaštitěna zejména schválením *Programu celoživotního učení*. Česká republika se aktivně zapojila do realizace programů a podporuje mobilitu osob v rámci procesu vzdělávání. Zkušenosti získané prostřednictvím výměn se staly prostředkem pro zkvalitňování vzdělávacího systému v ČR.

Uznávání odborných kvalifikací

MŠMT působí jako hlavní gestor pro tzv. *obecný systém pro uznávání odborných kvalifikací*⁷, který se uplatňuje v případě regulovaných povolání a činností. Systém požaduje po členských státech EU, aby uznávaly kvalifikace, které se vzděláním a praxí podstatně neodlišují od národních požadavků.

Podle zákona č. 18/2004 Sb., o uznávání odborné kvalifikace, MŠMT koordinuje správní činnosti spojené s uznáváním odborných kvalifikací a zabezpečuje funkci informačního místa pro systém uznávání odborné kvalifikace a to jak uvnitř ČR, tak i vůči žadatelům o uznání odborné kvalifikace přicházejících ze zahraničí, vůči státním orgánům v ostatních členských státech Evropské unie a institucím Evropských společenství.

Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost 2007 – 2013

Globálním cílem **Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost (OP VK)** je rozvoj vzdělanostní společnosti za účelem posílení konkurenceschopnosti ČR prostřednictvím modernizace systémů počátečního, terciárního a dalšího vzdělávání, jejich propojení do komplexního systému celoživotního učení a zlepšení podmínek ve výzkumu a vývoji. Stanovené priority jsou v souladu s prioritami EU a prioritami stanovenými dlouhodobým záměrem.

Priorita č. 1 *Počáteční vzdělávání* je zaměřena na nastavení samotného systému počátečního vzdělávání tak, aby byl akceptován rovný přístup s důrazem na podporu klíčových dovedností, zajištění kvality vzdělávání pedagogických pracovníků a se zohledněním individuálního talentu každého jednotlivce tak, aby se zvýšila uplatnitelnost absolventů škol na trhu práce a zároveň bylo dosaženo pozitivního přístupu k dalšímu vzdělávání.

Tato osa klade důraz na zvyšování kvality vzdělávání zejména tím, že dokončí započaté reformy, ověří jejich účinnost v praxi a navrhne opatření tam, kde se to ukáže nezbytné. Dále se bude akcentovat dosud nedostatečná podpora rovných příležitostí žáků, zejména motivací (i finanční) těch žáků, kteří jsou nadaní, ale pocházejí z nepodnětného rodinného prostředí, k dalšímu studiu, včetně podpory žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Vysoký důraz se bude klást na další vzdělávání pracovníků škol a školských zařízení, zejména ředitelů škol a pedagogických pracovníků jako nositelů uskutečňovaných změn jak ve vlastní výuce, tak v přístupu k žákům (nově i těm dospělým) a tvorbě příznivého klima školy.

Priorita č. 2 *Terciární vzdělávání, výzkum a vývoj* je zaměřena na modernizaci terciárního vzdělávání, včetně zatraktivnění systému vyššího odborného vzdělávání. Naplňování cílů této prioritní osy povede ke zvýšení flexibility a kreativity absolventů uplatnitelných ve znalostní ekonomice. Prioritní osa se dále zaměřuje na rozvoj a zatraktivnění oblasti výzkumu a vývoje a podporu partnerství a sítí.

⁷ Směrnice Rady 89/48/EHS o obecném systému pro uznávání vysokoškolských diplomů udělených po ukončení nejméně tříletého odborného vzdělávání a směrnice Rady 92/51/EHS o druhém obecném systému pro uznávání vzdělání a odborné přípravy jsou doplněny směrnicí Evropského parlamentu a Rady 1999/42/ES stanovující mechanismus pro uznávání kvalifikací ohledně odborných činností zahrnutých směrnicemi o liberalismu a o přechodných opatřeních a doplňující obecné systémy pro uznávání kvalifikací.

V rámci regionálního školství se aktivity týkají především modernizace vyššího odborného vzdělávání, se zaměřením na restrukturalizaci VOS, akreditaci oborů v souladu s trhem práce a další vzdělávání. Rovněž půjde o spolupráci s vysokými školami, zaměstnavateli a dalšími partnery, vytváření sítí a účast na vývoji.

Priorita č. 3 *Další vzdělávání* směřuje k posílení adaptability a flexibility lidských zdrojů pro zvýšení konkurenceschopnosti ekonomiky a udržitelného rozvoje ČR prostřednictvím systému dalšího vzdělávání. Klíčovou aktivitou v rámci této prioritní osy je vytvoření systémového a institucionálního rámce pro poskytování dalšího vzdělávání včetně ověřování a uznávání jeho výsledků a jeho podpůrného informačního a poradenského systému. Záměrem je, aby bylo další vzdělávání vnímáno jako ucelený, ale současně otevřený systém, kde jsou vymezeny kompetence a odpovědnost jednotlivých institucí a je vytvořena národní politika dalšího vzdělávání.

Finanční podpora bude realizována prostřednictvím systémových a individuálních projektů a globálních grantů. Dle jednotlivých prioritních os budou žadateli ústřední orgány státní správy, kraje, města a obce, školy a školská zařízení, nevládní neziskové organizace, profesní organizace zaměstnavatelů a zaměstnanců, podnikatelé, vědecké a výzkumné instituce, vývojová a inovační centra a další organizace působící ve vzdělávání.

Operační program Praha – Adaptabilita 2007-2013

Prostřednictvím **Operačního programu Praha – Adaptabilita 2007-2013** (OPPA) bude hl. m. Praha čerpat podporu z ESF (Cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost). Řídícím orgánem bude Magistrát hlavního města Prahy.

Globálním cílem OPPA je zvýšení konkurenceschopnosti Prahy posílením adaptability a výkonnosti lidských zdrojů a zlepšením přístupu k zaměstnání pro všechny. Program je zaměřen na podporu rozvoje znalostní ekonomiky, podporu vstupu na trh práce a modernizaci počátečního vzdělávání.

II. Výchozí stav a strategie rozvoje regionálního vzdělávání

Celoživotní učení – stěžejní koncept ke zvýšení vzdělanosti národa

Společným základem pro stanovení a realizaci strategických směrů dalšího rozvoje je **realizace konceptu celoživotního učení**. Všechny možnosti učení jsou v tomto kontextu chápány jako stejně významné pro zvýšení úrovně vzdělanosti občanů a tím také k dosažení lepší úrovně života lidí a zlepšení ekonomiky země. Všechny formy celoživotního učení – ať se jedná o počáteční vzdělávání nebo o další vzdělávání – tvoří propojený celek, který dovoluje uskutečňovat přechody mezi vzděláváním a zaměstnáním a který umožňuje získávat stejné kvalifikace a kompetence různými cestami a kdykoli během života. Nezbytné základy pro toto pojetí vytváří formální vzdělávací soustava, která je jednou částí celoživotního učení. Cíle v této oblasti jsou v souladu s připravovanou Strategii celoživotního učení ČR.

Celoživotní učení je považováno za nepřetržitý proces, ve skutečnosti se však spíše jedná o **přípravenost jednotlivců učit se**.

Celoživotní učení lze členit do dvou základních etap, které označujeme jako

- **počáteční vzdělávání** a
- **další vzdělávání**.

Počáteční vzdělávání vytváří pro celoživotní učení nezbytné základy. Kvalitní počáteční vzdělávání uskutečňované ve školách a školských zařízeních by mělo zajistit, že se člověk „naučí učit se“ a že bude mít k učení pozitivní postoj.

Další vzdělávání probíhá po absolvování počátečního vzdělávání ve školách a zahrnuje všechno vzdělávání bez ohledu na to, kdo toto vzdělání poskytuje; nejde jen o vzdělávání v kursech, ale i o vzdělávání prostřednictvím vlastní činnosti a praxe, prostřednictvím zkušeností získaných nejrozmanitějšími způsoby nebo samostudiem. Význam dalšího vzdělávání neustále vzrůstá a pomáhá jedinci zdokonalovat se v odborné, občanské i zájmové oblasti.

Uplatnění koncepce celoživotního učení ve společnosti bude vyžadovat určité změny v počátečním vzdělávání a podporu dalšího vzdělávání. Pro úspěšnou realizaci této koncepce je nezbytné připravit nástroje, které umožní, aby výstupy z dalšího vzdělávání

- byly oceňovány obdobně jako výstupy z počátečního vzdělávání (pokud jsou porovnatelné a souměřitelné),
- umožnily těm, kteří dosáhli těchto výstupů, získat novou kvalifikaci a uplatnění na trhu práce,
- umožnily porovnat dosažené vzdělání se vzdáváním ve školách a umožnit po splnění srovnatelných požadavků získání plnohodnotné certifikace i bez absolvování přípravy ve školách.

I když dále uváděné strategické směry jsou podle svého začlenění do kontextu celoživotního učení ve větší míře věnovány etapě počátečního vzdělávání, nesnižuje to význam a potřebu dalšího vzdělávání. Je však třeba počítat s tím, že možnosti přímé intervence státu, krajů a obcí do oblasti dalšího vzdělání jsou méně „konkrétní“, neboť jde o mnohem méně institucionalizovanou oblast. Na významu pak tím více nabývají další nepřímé možnosti ovlivňování oblasti dalšího vzdělávání, které pro následující programovací období nabízejí zejména účelné a efektivní využití prostředků z Evropského sociálního fondu na podporu aktivit v obou vzdělávacích segmentech.

Strategické směry podpory celoživotního učení	
v počátečním vzdělávání	v dalším vzdělávání
A) Rovnost příležitostí	F) Podpora dalšího vzdělávání
B) Kurikulární reforma – nástroj k modernizaci vzdělávání s důrazem na rozvoj klíčových kompetencí	F.1 Další vzdělávání ve školách i mimo ně – vytvoření systémového rámce
C) Podpora cizích jazyků, informačních a komunikačních technologií	
D) Tvorba a zavádění systémů kvality, metod hodnocení a vlastního hodnocení škol a školských zařízení	F.2 Zlepšení kvality v dalším vzdělávání a přístupnost systémů počátečního a dalšího vzdělávání
E) Zvyšování profesionality a zlepšování pracovních podmínek pedagogických pracovníků	F.3 Zvyšování profesionality vzdělavatelů v dalším vzdělávání

Podpora vzdělávání z prostředků Evropského sociálního fondu

Nadcházející období se vyznačuje ojedinělou příležitostí, která se zřejmě nebude po dlouhou dobu opakovat. Po dobu sedmi (až devíti) let bude Česká republika moci na zlepšení situace v počátečním i dalším vzdělávání čerpat prostředky z ESF, které by měly pomoci vyřešit základní problémy s reformami, jež byly započaty v roce 2001 na základě doporučení Národního programu rozvoje vzdělávání v České republice (tzv. Bílé knihy) a od roku 2004 legislativně podpořeny přijetím školského zákona a zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Lze předpokládat, že ke každému z dále uváděných strategických směrů bude poskytnuta odpovídající finanční podpora, a to jak na úrovni celostátní prostřednictvím tzv. individuálních a systémových projektů, tak na úrovni krajské, popř. školní prostřednictvím projektů vybíraných grantovým způsobem.

Pro nadcházející období je zpracován Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost jehož dvě osy – 1. Počáteční vzdělávání a 3. Další vzdělávání – se přímo týkají dále uváděných strategických směrů.

A) Rovnost příležitostí ke vzdělávání

Základní cíl strategického směru:

Zajistit rovné příležitosti ke vzdělávání pro všechny a poskytnout šanci na rozvinutí jejich vzdělanostního potenciálu v prostředí bezpečné školy

Na základě výsledků mezinárodního šetření PISA 2003 bylo zjištěno, že Česká republika patří k zemím se silnou závislostí výsledků žáků na socioekonomickém a kulturním postavení rodin. Rozdíly mezi žáky způsobené rodinným zázemím se zesilují tím, že domácí klima je určující rovněž z hlediska volby školy. Je potřeba se zaměřit na děti, které mají nižší ambice pro další studium, přestože pro něj mají vnitřní potenciál. Důležitý je vstřícný a aktivní přístup pedagogů a výchovných poradců, kteří mohou žáka při volbě jeho vzdělávací cesty motivovat k vyšším vzdělanostním ambicím. Odčerpávání tzv. nadanějších žáků do výběrových škol přispívá ke kvalitativnímu poklesu vzdělávání na ZŠ, aniž by vyvažovalo tento negativní trend vyšší přidanou hodnotou vzdělávání žáků.

Podporu rovných příležitostí ve vzdělávání odborně zajišťuje poradenský systém, který pracuje se systémem školy i s jednotlivými žáky, a tak přispívá ke kvalifikovanému rozhodování o vzdělávacích opatřeních, vzdělávací a profesní dráze a k jejím případným změnám. Preventivně působí i proti školní neúspěšnosti a předčasným odchodům žáků ze vzdělávání.

Úspěšnost vzdělávání je výrazně ovlivněna klimatem školy. Jen v prostředí, které je bezpečné, přátelské a podněcující, se mohou vzdělávací příležitosti dostatečně naplnit a umožnit každému dosáhnout takových cílů, které jsou v jeho možnostech. V minulých letech nebylo podpoře vhodného klimatu a prostředí škol a školských zařízení věnováno tolik pozornosti, kolik si zasluhuje. V úsilí o zlepšení prostředí, ve kterém jsou žáci vzděláváni, by měli být ředitelé a učitelé škol výrazněji podpořeni.

A.1 Podpora individuálních vzdělávacích potřeb

Oblast dětí, žáků a studentů se sociálním znevýhodněním a z málo podnětného rodinného prostředí

Vyhodnocení dosaženého stavu

V letech 2004–2006 se prověřovala strategie integrace dětí ze sociokulturně znevýhodňujícího prostředí nabídkou celodenního programu ve škole, tedy doplněním výuky nabídkou volnočasových aktivit a doučováním.

V roce 2005 byly vládou přijaty *Koncepce včasné péče o děti ze sociokulturně znevýhodňujícího prostředí* a *Koncepce romské integrace*.

Ve druhé polovině roku 2006 začala realizace dvou SP spolufinancovaných z ESF na podporu dětí, žáků a studentů ze sociálně znevýhodněného prostředí, které zahrnují poskytování poradenských, vzdělávacích a sociálních služeb. Jedná se o projekt *Rozvoj poradenství, vzdělávání a podpůrných služeb pro žáky se sociálním znevýhodněním SIM – Střediska integrace menšin* a projekt *Prevence odchodů a podpora středoškolského studia pro sociokulturně znevýhodněné žáky a studenty PROPOS - prevence odchodů – podpora studia*, který se zaměřuje na podporu studia středoškoláků z této cílové skupiny.

MŠMT podporovalo každoročně dotačními programy následující oblasti:

- vzdělávání v jazycích národnostních menšin a multikulturní výchova,
- integrace romské komunity a romských žáků na středních školách,
- financování asistentů pedagoga pro děti, žáky a studenty se sociálním znevýhodněním,
- aktivity v oblasti integrace cizinců,
- začlenění do základního vzdělávání dětí azylantů, účastníků řízení o udělení azylu a dětí cizinců z EU.

Cíle:

a) Vytvářet podmínky pro zlepšení výsledků vzdělávání sociálně znevýhodněných žáků a žáků z málo podnětného rodinného prostředí

b) Vytvářet ve školách podmínky pro multikulturalitu ve vzdělávání jako prevenci xenofobie a rasismu a předčasných odchodů ze vzdělávání

Navrhovaná opatření:

Cíl a) Vytvářet podmínky pro zlepšení výsledků vzdělávání sociálně znevýhodněných žáků a žáků z málo podnětného rodinného prostředí

- A.1.1 upozorňovat na souvislost školních výsledků se sociálním postavením, hledat možné cesty ke zlepšení situace (průběžně),
- A.1.2 metodicky podporovat školy a učitele při práci se sociálně znevýhodněnými žáky a žáky z málo podnětného rodinného prostředí (od 2008),
- A.1.3 uplatnit a zlepšit organizační formy výuky a vyučovací metody podporující rovný přístup ke vzdělávání, včetně tvorby individuálních vzdělávacích programů, využití ICT a e-learningových aplikací (od 2008),
- A.1.4 zvyšovat kompetence pedagogických pracovníků pro odstraňování bariér bránících rovnému přístupu všech žáků ke vzdělávání (od 2008),
- A.1.5 vybudovat systém včasného zajištění minimální garantované péče o sociálně znevýhodněné děti (od 2008),

- A.1.6 rozšířit programy a opatření vztahující se k realizaci Koncepce včasné péče o děti se sociálním znevýhodněním, monitoring a kontrola využívání státních prostředků (2008),
- A.1.7 nadále nabízet možnost umístění v přípravných třídách a umožňovat zřízení funkce asistenta pedagoga pro sociálně znevýhodněné žáky (průběžně),
- A.1.8 zkvalitnit profesní přípravu asistentů pedagoga (průběžně),
- A.1.9 s využitím finančních prostředků ESF vzdělávat pedagogy v problematice dětí z rodin s nízkým sociálně ekonomickým postavením a připravovat je k potřebné individualizaci péče a motivaci dětí (od 2008),
- A.1.10 pokračovat v dosud realizovaných dotačních programech MŠMT (viz výše), v případě podpory romských žáků usilovat o rozšíření i na studenty VŠ,
- A.1.11 zabezpečit podmínky pro výuku romského jazyka a literatury na školách - komplexní metodická podpora a zvyšování odborných kompetencí pedagogických pracovníků, pokusné ověřování výuky (od 2008).

Cíl b) Vytvářet ve školách podmínky pro multikulturalitu ve vzdělávání jako prevenci xenofobie a rasismu a předčasných odchodů ze vzdělávání

- A.1.12 s využitím finančních prostředků ESF analyzovat příčiny předčasného opouštění studia a vybudovat záchytnou síť pro tuto skupinu (od 2007),
- A.1.13 realizovat výzkum v oblasti rizikového chování žáků (2007-2008).

Oblast dětí, žáků a studentů se zdravotním postižením nebo znevýhodněním

Vyhodnocení dosaženého stavu

V minulém období byl kladen důraz na zvyšování kvality vzdělávání žáků se zdravotním postižením nebo znevýhodněním a na zlepšování podmínek pro individuální integraci těchto žáků do hlavního vzdělávacího proudu⁸.

Na procesu zajišťování rovnosti příležitosti ve vzdělávání se podílejí především školní psychologové a speciální pedagogové, kteří působí ve školách a provádějí osvětu mezi ostatními pedagogy. Kurzy DVPP svojí kapacitou však nedokáží pokrýt potřeby pedagogů v dané problematice. Pro školní podmínky byl vytvořen systém pedagogické asistence ve třídách, a to pro žáky se zdravotním postižením i pro žáky se sociálním znevýhodněním. Ve spolupráci s MPSV byla vytvořena koncepce osobní asistence.

V uplynulém období byla zahájena jednání s vysokými školami připravujícími učitele o potřebě zohlednit nové trendy ve vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v rámci akreditovaných studijních programů příslušných fakult.

Za výrazné finanční podpory MŠMT byly vydávány učebnice přizpůsobené pro potřeby žáků se zdravotním postižením, školy měly do roku 2006 v rámci rozvojového programu rovněž možnost získat dotace na pořízení informačních a komunikačních technologií. Integrace dětí, žáků a studentů se zdravotním postižením nebo znevýhodněním byla podporována materiálně a personálně.

⁸ Podle nových právních předpisů došlo ke změně statistického vykazování a někteří ředitelé začali vykazovat jen individuálně integrované děti, žáky a studenty, na které je poskytován zvýšený normativ. Proto dle statistik dochází k poklesu podílu individuálně integrovaných dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami.

Cíl:

Vytvářet podmínky pro zkvalitnění vzdělávání zdravotně postižených a znevýhodněných

Navrhovaná opatření:

- A.1.14 zabezpečit personální a technickou připravenost škol běžného vzdělávacího proudu na integraci dětí, žáků a studentů se zdravotním postižením a znevýhodněním:
- zohledňovat v počáteční přípravě pedagogů specifika vzdělávání této skupiny (průběžně),
 - dopracovat postupy při zjišťování speciálních vzdělávacích potřeb a pilotní proškolení pedagogů (2007),
 - upřesnit a doplnit stávající právní úpravu týkající se vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami (předpokládaná účinnost novely vyhlášky – září 2007),
 - v rámci DVPP čteněji zařazovat aktuální témata z této oblasti (průběžně),
 - zahájit jednání s MPSV na propojení funkce osobní a pedagogické asistence pro práci ve školách (2007),
- A.1.15 podporovat ze státního rozpočtu děti, žáky a studenty se zdravotním postižením (vydávání učebnic a učebních materiálů, podpora využívání ICT, bezbariérový přístup, sportovní pomůcky, apod.) (každoročně)⁹.

Oblast dětí, žáků a studentů nadaných

Integrace žáků a studentů mimořádně nadaných v hlavním vzdělávacím proudu představuje nosnou tendenci v jejich vzdělávání a vyžaduje zajištění takových podmínek, které jim umožní nejen zvládnutí základního učiva, ale i vyniknutí v oblastech, ve kterých se projevuje jejich mimořádné nadání. Využívány jsou speciální metody, postupy, způsoby vzdělávání a didaktické materiály.

Vyhodnocení dosaženého stavu

Pro práci s nadanými žáky byla již v roce 2004 vytvořena koordinační skupina složená ze zástupců pedagogicko-psychologických poraden (PPP) ze všech krajů.

V procesu identifikace nadaných žáků a následné individualizace jejich vzdělávací dráhy byla specifikována role školských poradenských zařízení.

Každoročně byla připravována vzdělávací nabídka k problematice vzdělávání a poradenské péče o mimořádně nadané děti, žáky a studenty. Od září 2006 je určena také pro rodičovskou veřejnost.

V některých krajích je tendence vytvářet třídy pro nadané žáky. Koncepce vzdělávání nadaných žáků však nevychází z jejich vyčleňování, ale z principů integrace těchto žáků do běžných škol. V populaci je vyšší procento (asi 10 %) žáků, kteří jsou nadání výběrově pro některé obory a v jiných oblastech dosahují výsledků průměrných. Průběh jejich vzdělávání vyžaduje spíše přístup integrační, který dokáže respektovat „dvojitou“ povahu jejich vzdělávacích potřeb ve specificky upraveném vzdělávacím programu.

Již několik let je realizován projekt NIDM péče o talentované pod názvem TALNET. Jedná se o projekt distančního vzdělávání využívajícího virtuální internetovou školu.

⁹ Prostředky ze SR budou závislé na počtu žáků a míře jejich vzdělávacích potřeb – bude dáno individuálními vzdělávacími plány.

Cíl:

Připravit pro poradenské pracovníky diagnostické nástroje ke zjišťování mimořádného nadání a pro pedagogy identifikační nástroje a vzdělávací postupy

Navrhovaná opatření:

- A.1.16 vypracovat identifikační nástroje pro pedagogy, kteří pracují s nadanými žáky a jejich ověření v praxi (2007),
- A.1.17 připravit diagnostické nástroje k identifikaci mimořádného nadání pro psychology (průběžně do roku 2008),
- A.1.18 provádět výzkum zaměřený na rozložení typů nadání v žákovské populaci (2007),
- A.1.19 zajišťovat další vzdělávání pro odborníky z PPP, pedagogy a rodiče (průběžně do roku 2008).

A.2 Integrovaný systém poradenství ve školství

Vyhodnocení dosaženého stavu

V září 2005 byla zahájena realizace SP *Rozvoj a zdokonalení integrovaného diagnostického, informačního a poradenského systému v oblasti vzdělávání a volby povolání (Vzdělávání – Informace – Poradenství – VIP Kariéra)* www.vipkariera.ippp.cz spolufinancovaného z ESF. V rámci tohoto projektu byla vytvořena školní poradenská pracoviště (ŠPP) (www.spp.ippp.cz), v nichž působí školní psycholog a/nebo speciální pedagog. ŠPP jsou také ve školách, které nejsou zapojeny do realizace SP VIP-Kariéra (přibližně 150-200 škol). Na úrovni všech krajů pracuje 30 metodiků.

V červenci 2005 byla vydána *Koncepce poradenských služeb poskytovaných ve škole*, která je zaměřená na zkvalitnění sociálního klimatu ve školách, a byla definována řada nových diagnostických nástrojů pro jednotlivé problematiky poradenství. Přítomnost odborníků ve školách přiblížila poradenské služby škole a urychlila jejich poskytování; významná je také jejich činnost na poli kariérového poradenství.

Společně s Asociací poradenských pracovníků speciálně pedagogických center byla připravena *Koncepce péče o děti a žáky s těžkým zdravotním postižením*.

Pro vytvoření výchovných strategií byly zpracovány analýzy činností zařízení ústavní a ochranné výchovy, analýza příčin umístování dětí do ústavní péče a připraven metodický materiál pro zařízení ústavní a ochranné výchovy.

Pro zvýšení kvality v rozhodování o další vzdělávací dráze byly zpracovány v rámci realizace SP VIP-Kariéra mj. analýzy o uplatnění absolventů škol na trhu práce, výzkum rozvoje trhu práce v ČR a zemích EU, zpřístupnění e-learningového školícího a informačního pracoviště eKariéra, určené pro vzdělávání kariérových poradců a učitelů k volbě povolání a úvodu do světa práce, apod. (<http://www.karieroveporadenstvi.cz>).

Aktivita v rámci výše uvedeného systému navazují na poradenský systém volby povolání Služeb zaměstnanosti, činnost Informačně poradenských středisek Úřadů práce a informační systémy MPSV.

Cíle:

- a) Vytvořit školní poradenská pracoviště zajišťující komplexní péči o žáky v rámci pedagogicko-psychologického a kariérového poradenství včetně prevence sociálně patologických jevů**
- b) Vytvořit informační základnu pro orientaci absolventů škol na trhu práce**

Navrhovaná opatření:

Cíl a) Vytvořit školní poradenská pracoviště zajišťující komplexní péči o žáky v rámci pedagogicko-psychologického a kariérového poradenství včetně prevence sociálně patologických jevů

- A.2.1 vytvořit přehled nejčastějších diagnóz ve školských poradenských zařízeních a doporučovaných diagnostických a intervenčních postupů u těchto diagnóz (2007-2008),
- A.2.2 metodicky podporovat ŠPP (konzultace a vzdělávací aktivity, monitorování a dílčí evaluace) (2007-2008),
- A.2.3 zajišťovat DVPP odborníků a pracovníků ŠPP vybraných škol (průběžně),
- A.2.4 s využitím finančních prostředků ESF orientovat ŠPP na práci s neprospěchem, rizikovým chováním, žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a na kariérové poradenství (2007-2008).

Cíl b) Vytvořit informační základnu pro orientaci absolventů škol na trhu práce

- A.2.5 zprovoznit interaktivní informační systém uplatnění absolventů škol na trhu práce a informační subsystém k prevenci předčasných odchodů ze vzdělávání (2007),
- A.2.6 zprovoznit multimedialního průvodce k volbě povolání a úvodu do světa práce (2008),
- A.2.7 pokračovat v dalších studijních běžích e-learningové formy vzdělávání včetně aktualizace, evaluace studijního systému (2007-2008).

A.3 Zlepšení klimatu ve školách a školských zařízeních

Prevence sociálně patologických jevů

MŠMT má významný a nezastupitelný podíl v oblasti primární prevence rizikového chování dětí a mládeže v ČR – plní funkci koordinátora mezi jednotlivými resorty. Tato úloha vyplývá jednak z velikosti a šíře cílové skupiny, kterou je veškerá školní populace, jednak z délky působení školního prostředí a rovněž z pohledu formování osobnosti, která je v době školního věku ovlivnitelná nejvíce.

Prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže představuje aktivity především v oblasti drogových závislostí, alkoholismu a kouření, kriminality, virtuálních drog, patologického hráčství, záškoláctví, všech forem násilného chování, šikany, xenofobie, rasismu, intolerance a antisemitismu.

Vyhodnocení dosaženého stavu

V roce 2005 byl schválen *Akční plán v oblasti primární prevence na období 2005–06*, jenž vychází z *Národní strategie protidrogové politiky na období 2005–09* a jejího *Akčního plánu*. V témže roce byla schválena *Strategie prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže v působnosti resortu školství, mládeže a tělovýchovy na období 2005–2008*.

V roce 2005 byly schváleny *Standardy odborné způsobilosti poskytovatelů programů primární prevence užívání návykových látek* (Standardy pro PP) a byl zahájen proces certifikací programů primární prevence užívání návykových látek. Certifikované programy

primární protidrogové prevence budou dotovány ze státního rozpočtu od r. 2008. Standardy pro PP jsou prozatím zaměřeny na protidrogovou prevenci.

Systém certifikace primárně preventivních programů se realizuje v rámci podpory *Programu II – Preventivní programy realizované školami, školskými zařízeními a nestátními neziskovými organizacemi na nadnárodní úrovni*, dále se začne připravovat systém certifikací ve školách.

Postupně se podařilo upevňovat fungující síť krajských koordinátorů a metodiků prevence. Školní metodici prevence ale zpravidla nemají ve školách potřebné zázemí.

Cíle:

- a) Vytvářet příznivé školní prostředí ke zmírnění společensky negativních vlivů**
- b) Zkvalitnit programy specifické primární prevence realizované školskými zařízeními a nestátními neziskovými organizacemi**

Navrhovaná opatření:

Cíl a) Vytvářet příznivé školní prostředí ke zmírnění společensky negativních vlivů

- A.3.1 podpořit vytváření školních preventivních strategií a jejich realizaci jako součást ŠVP (zaměřených zejména na drogy, alkohol, šikanu) (průběžně),
- A.3.2 vytvořit potřebné legislativní zázemí pro školní metodiky prevence,
- A.3.3 s využitím finančních prostředků ESF (od 2008):
 - podpořit spolupráci škol a školských zařízení s nestátními neziskovými organizacemi či koordinátory organizujícími výchovu ve volném čase,
 - v počátečním i dalším vzdělávání pedagogických pracovníků rozvíjet komunikační a sociálně psychologické dovednosti pedagogů, schopnost vést programy pro třídní a další skupiny žáků a začleňovat primární prevenci do jednotlivých vzdělávacích oblastí RVP,
 - podpořit činnost školního metodika prevence a realizaci specializačního studia a dalších programů DVPP zaměřených na zvyšování kvality práce školních metodiků prevence,
 - podporovat zájmové vzdělávání ve školách a zařízeních pro volný čas dětí a mládeže.

Cíl b) Zkvalitnit programy specifické primární prevence realizované školskými zařízeními a nestátními neziskovými organizacemi

- A.3.4 rozšířit proces certifikací na oblast specifické primární prevence (2008),
- A.3.5 zpracovat a zavést do praxe standardy odborné způsobilosti poskytovatelů programů primární prevence kriminality a dalších oblastí sociálně patologických jevů (2008),
- A.3.6 zajistit poskytovatelům a příjemcům programů primární prevence cílené vzdělávání a metodické materiály (2008).

A.4 Podpora v rámci dalšího programového období 2007 – 2013

Oblasti podpory realizované systémovými a individuálními projekty
• řešení vrstevnických vztahů ve školách, zejména prevencí sociálně patologických jevů a zlepšením klimatu na základních a středních školách
• pilotní ověření vzdělávání školních metodiků prevence a vytvoření metodických materiálů pro učitele ZŠ a SŠ k problematice sociálně patologických jevů
• zkvalitnění vzdělávání a práce asistenta učitele
• podpora zájmového vzdělávání ve školách a střediscích pro volný čas dětí a mládeže
• vybudování „záchytné sítě“ pro osoby ohrožené předčasným odchodem ze systému

vzdělávání a ty, co se do systému chtějí navrátit
<ul style="list-style-type: none"> • podpora DVPP pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami
<ul style="list-style-type: none"> • podpora inkluze romských žáků do hlavního vzdělávacího proudu včetně počátečního a dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků
<ul style="list-style-type: none"> • podpora poradenství a vzdělávání pro žáky z odlišného kulturního prostředí a pro rizikovou mládež (pokračování SP SIM a VIP- Kariéra)
<ul style="list-style-type: none"> • vytvoření systému vzdělávání poradenských pracovníků ve školství a školních psychologů
<ul style="list-style-type: none"> • vytvoření standardních diagnostických nástrojů pro školské poradenské služby v souladu s požadavky EU
<ul style="list-style-type: none"> • podpora uplatnění znevýhodněných jedinců (zejména se speciálními vzdělávacími potřebami) na trhu práce
<ul style="list-style-type: none"> • podpora celoživotního učení občanů s nejtěžšími formami zdravotního postižení v rámci Aktivačních center
<ul style="list-style-type: none"> • zlepšení systému práce s dětmi a mládeží v zařízeních ústavní a ochranné výchovy
Podpora dalších aktivit v krajích prostřednictvím globálních grantů
<ul style="list-style-type: none"> • zvyšování odborné kvalifikace asistentů pedagoga
<ul style="list-style-type: none"> • ověřování podpůrných asistenčních služeb ve vzdělávání, specifikace požadavků na obsah a rozsah poskytovaných služeb
<ul style="list-style-type: none"> • podpora neformálního vzdělávání a kompetencí v něm získaných, zdokonalování systému vzdělávání pracovníků NNO a SVC
<ul style="list-style-type: none"> • podpora vzdělávání cizinců (především jazykového) žijících na území ČR
<ul style="list-style-type: none"> • podpora volnočasových aktivit ve střediscích volného času
<ul style="list-style-type: none"> •

B) Kurikulární reforma – nástroj k modernizaci vzdělávání s důrazem na rozvoj klíčových kompetencí

Základní cíl strategického směru:

Rozvoj a zkvalitňování systému počátečního vzdělávání s důrazem na zlepšení klíčových kompetencí absolventů pro zvýšení jejich uplatnitelnosti na trhu práce a zvýšení motivace k dalšímu vzdělávání

Rozvoj a zkvalitňování systému počátečního vzdělávání usiluje o takovou změnu výuky ve školách, která umožní zejména zlepšení klíčových kompetencí (vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj, aktivní zapojení do společnosti a budoucí uplatnění v životě). Jejich pojetí vychází z obecně sdílených představ evropské i naší společnosti o tom, které kompetence jedince přispívají k jeho spokojenému a úspěšnému životu.

V počátečním vzdělávání byl v minulosti na rozvoj klíčových kompetencí kladen nedostatečný důraz, výuka příliš nezohledňovala aktuální témata současného světa.

Slabinou českého školství je nízká úroveň individuálního přístupu k žákům; školy se dostatečně nezabývají tím, jak umožnit všem žákům maximální míru jejich rozvoje, vzrůstá potřeba otevřeného pojetí školních vzdělávacích programů. Větší pozornost si zaslouží rovněž oblast hodnocení a sebehodnocení škol a evaluace celého systému.

V nejpokročilejší fázi je kurikulární reforma na úrovni předškolního vzdělávání. Na úrovni základního a středního vzdělávání byla v minulém období pozornost věnována především pilotnímu ověřování.

Pojetí kurikulární reformy je někdy zúženě spojováno pouze s tvorbou rámcových a školních vzdělávacích programů a jejich zaváděním do praxe. Úspěšná realizace reformy je však podmíněna zejména připravenými pedagogickými pracovníky, kteří přebírají zodpovědnost za úspěšnou proměnu učícího se prostředí a klimatu ve školách. V následujícím období je potřebné využít jejich zkušeností, znalostí a dovedností k rozšíření pozitivního dopadu kurikulární reformy na výuku mnohem většího počtu škol, do celého systému počátečního vzdělávání. Efektivní pokračování kurikulární reformy je podmíněno rozšířením aktivit ve vytváření systému podpory, monitorování, hodnocení a poradenství.

Podporován bude rozvoj mateřských a základních škol v malých obcích (zrušení minimálních počtů žáků ve třídě apod.) a alternativní vzdělávací programy.

S využitím finančních prostředků ESF bude podpořeno rozšiřování funkce škol a školských zařízení v oblasti naplňování volného času a zájmové činnosti žáků, jejich rodičů a celých komunit tak, aby se škola stala zejména v místech s nízkou kulturní vybaveností centrem kultury a vzdělanosti obce:

- vytvářet místní sítě škol spolupracujících na vytváření komunitního vzdělávání,
- utvořit a vyškolit síť konzultantů pro rozvoj komunitního vzdělávání,
- vytvořit prostor pro výměnu zkušeností a dobrých praxí v oblastech komunitního vzdělávání,
- zpracovat systém hodnocení rozvoje komunitních škol.

B.1 Předškolní vzdělávání

Vyhodnocení dosaženého stavu

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (RVP PV) byl vydán s účinností od 1. března 2005. Mateřské školy (MŠ) a přípravné třídy ZŠ jsou tak vázány povinností vytvořit (dotvořit) své školní vzdělávací programy (ŠVP) a pracovat podle nich od 1. 9. 2007 (podle vlastních ŠVP pracuje již většina MŠ). Změny stylu pedagogické práce v MŠ se pozitivně projeví v celkově vyšší kvalitě vzdělávacích a výchovných činností.

V roce 2005 byl zpracován a vydán *Manuál k přípravě školního (třídního) programu mateřské školy*. V roce 2006 byl vydán *Praktický průvodce třídním vzdělávacím programem mateřské školy*. Vzdělávání učitelek k tvorbě ŠVP již z velké části proběhlo.

Cíl:

Podpora realizace zavedených dokumentů RVP a ŠVP ve vzdělávání v mateřských školách

Navrhovaná opatření:

- B.1.1 pokračovat v metodické podpoře RVP PV (od 2007),
- B.1.2 podle zájmu a potřeb praxe pokračovat v dalším vzdělávání pedagogických pracovníků zejména k uplatnění ŠVP v praxi,
- B.1.3 dopracovat metodiku k hodnocení individuálního rozvoje a vzdělávacích pokroků dětí a její zpřístupnění praxi podle nově zavedeného RVP (2008),
- B.1.4 zhodnotit a případně upravit RVP PV (po 3 – 5 letech).

Podpora z ESF bude vázaná na rozsah zaměření OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost.

B.2 Základní vzdělávání

Vyhodnocení dosaženého stavu

V září 2004 byly zahájeny projekty Pilot 1¹⁰ a SP Pilot Z. Jejich cílem bylo ověřit ŠVP v praxi, popsat podrobněji některé způsoby práce vedoucí k utváření klíčových kompetencí žáků, přinést poznatky z oblasti jazykového vzdělávání, ICT a vlastního hodnocení škol. Projekt Pilot 1 byl ukončen na podzim 2006 celonárodní konferencí, realizace projektu Pilot Z byla prodloužena do konce února 2007. Závěry z projektů jsou zveřejněny na metodickém portálu www.rvp.cz, který byl spuštěn v ostrém provozu v srpnu 2006 v rámci SP *Systém metodické podpory učitelů při utváření a rozvoji klíčových kompetencí žáků (Metodika)*.

Původní záměr tvorby RVP ZV počítal s vytvořením jeho samostatné přílohy se třemi díly věnovanými vzdělávání žáků s různým stupněm mentálního postižení. Nabytí účinnosti nového školského zákona znamenalo změnu původního záměru. Součástí RVP ZV se stala pouze příloha upravující vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením.

Upravený RVP ZV a jeho příloha byly vydány s účinností od 1. 9. 2005 a staly se podkladem pro tvorbu ŠVP v základním vzdělávání. Všechny ZŠ a nižší stupeň osmiletých gymnázií mají ve shodě se školským zákonem povinnost vytvořit podle RVP ZV své ŠVP a pracovat podle nich od 1. 9. 2007¹¹.

V červnu 2005 začala realizace NP *Zavádění rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání do praxe (Koordinátor)*. V rámci projektu byla školám nabízena metodická pomoc při zavádění RVP ZV do praxe a při tvorbě ŠVP a probíhá školení koordinátorů tvorby ŠVP. Podle ohlasu z praxe zatím nesplnilo školení očekávaný přínos a bude tedy potřeba se na tuto oblast více zaměřit. Další informace na <http://www.nidv.cz/cs/projekty/projekty-esf/narodni-projekt-koordinator.ep>.

Byly zpracovány publikace *Klíčové kompetence v základním vzdělávání, Příručka příkladů dobré praxe a Manuál pro tvorbu školních vzdělávacích programů v základním vzdělávání*.

Spolupráce s fakultami veřejných vysokých škol vzdělávajících učitele při úpravách učitelských vzdělávacích programů v duchu kurikulární reformy není dosud řešena systémově, jsou navázány kontakty s některými fakultami a katedrami, ale aktivita závisí zejména na jejich jednotlivých pracovnících (dále viz kap. E.).

I když informační kampaň pro zřizovatele škol, rodiče a širokou veřejnost byla vedena prostřednictvím odborného tisku, televize, prezentacemi na webových stránkách, informačními e-maily a dopisy rozesílanými na školy, není zatím vnímána jako dostatečná a vzdělávací reforma není všemi účastníky pozitivně hodnocena.

Cíl:

Dokončit přípravu ŠVP, zajistit metodickou podporu a připravenost pedagogických pracovníků

Navrhovaná opatření:

B.2.1 pokračovat v tvorbě ŠVP a zahájit vyučování podle RVP ZV v souladu s harmonogramem přijatým MŠMT (2005-2008):

- zahájit vyučování podle RVP ZV ve všech 1. a 6. ročnících základního vzdělávání a primách osmiletých gymnázií,

¹⁰ Projekt Pilot 1 je zaměřen na 1. stupeň základního vzdělávání, financován ze státního rozpočtu kapitoly MŠMT.

¹¹ Podle RVP ZV postupují školy od 1.9.2007, a to s účinností od 1. ročníku a také 6. ročníku základního vzdělávání (resp. 7. ročníku v případě vzdělávání podle § 46 odst. 3 školského zákona).

- individuálně umožnit zavedení RVP ZV ve všech ročnících 1. stupně ZŠ najednou již od září 2007 (například v rámci pokusného ověřování),
 - vytvořit rámec ukazatelů a kritérií ke sledování podmínek, průběhu a výsledků dosaženého pokroku v oblasti vzdělávání (2008),
 - zhodnotit a případně upravit RVP (po 3 – 5 letech),
- B.2.2 s využitím finančních prostředků ESF:
- plošně podpořit školy při tvorbě a realizaci ŠVP,
 - vytvářet podmínky pro komplexní metodickou podporu tvorby ŠVP a jejich inovaci, včetně konzultační a poradenské činnosti v oblasti tvorby metodologických nástrojů a dokumentů kurikulární reformy,
- B.2.3 s využitím finančních prostředků ESF a rozvojovými programy podporovat DVPP, implementaci a zkvalitnění ŠVP (od 2007),
- B.2.4 připravit a průběžně realizovat informační kampaň pro širokou veřejnost a pro klíčové realizátory reformy (pro pedagogické pracovníky, včetně ředitelů škol a veřejnou správu) prostřednictvím celostátních i regionálních sdělovacích prostředků a tisku, webové prezentace na metodickém portálu www.rvp.cz a na stránkách MŠMT, informačních brožur, apod.

B. 3 Střední vzdělávání

Střední všeobecné vzdělávání

Vyhodnocení dosaženého stavu

V červnu 2005 byla zahájena realizace SP *Tvorba a ověřování pilotních ŠVP ve vybraných gymnáziích (Pilot G)*¹², jehož cílem bylo ověřit fungování systému dvoustupňové tvorby kurikula na vybraných pilotních gymnáziích. V rámci projektu vytvářela pilotní gymnázia své ŠVP, byla uspořádána řada odborných diskusí; současně byl shromažďován materiál pro vytvoření *Manuálu pro tvorbu ŠVP na gymnáziu*, který byl v průběhu roku 2006 připraven v pracovní verzi a v roce 2007 bude dopracován a vydán. Výsledky projektu byly prezentovány na konferenci v listopadu 2006. Šlo především o shrnutí zkušeností z tvorby ŠVP, které se promítly do obsahu Manuálu.

Pro potřeby gymnázií se sportovní přípravou byl vytvořen samostatný rámcový vzdělávací program (RVP GSP), který je koncepčně a obsahově v souladu s RVP G. K návrhu obou RVP proběhlo v roce 2006 veřejné připomínkové řízení.

Významnou součástí oblasti středního všeobecného vzdělávání jsou lycea. Probíhají přípravné práce na tvorbě RVP a současně je vedena diskuse o jednotlivých oborech lyceálního zaměření a jejich společném obsahovém jádru.

Cíl:

Dokončit přípravu RVP a ŠVP pro obory gymnázií a lyceí, zajistit metodickou podporu a připravenost pedagogických pracovníků

Navrhovaná opatření:

- B.3.1 pokračovat v tvorbě RVP pro gymnázia, gymnázia se sportovní přípravou a lycea v souladu s harmonogramem přijatým MŠMT:
- vypracovat definitivní verzi RVP G s ohledem na potřeby specificky zaměřených gymnázií (2007),

¹² V hl. m. Praha realizován projekt Pilot GP.

- připravit ŠVP podle RVP G (od školního roku 2007/08 – dvouleté přípravné období),
 - realizovat konečné úpravy textu Manuálu, jeho vydání a distribuce (2007),
 - ověřit výuku podle ŠVP, její monitorování a sledování vybraných prvků výuky (září 2006 až září 2008),
 - dokončit diskuse o pojetí lyceálního vzdělávání a na základě toho připravit RVP pro lycea (2008),
 - zavést dvoustupňové kurikulum do praxe, zahájení výuky (září 2009),
 - vytvořit rámec ukazatelů a kritérií ke sledování podmínek, průběhu a výsledků dosaženého pokroku v oblasti vzdělávání (2008),
 - zhodnotit a případně upravit RVP (po 3 – 5 letech),
- B.3.2 připravit a realizovat informační kampaň, zaměřenou na obdobné cílové skupiny, realizovanou postupem podle B.2.4,
- B.3.3 s využitím finančních prostředků ESF (od 2007):
- podporovat tvorbu RVP,
 - plošně podpořit školy při tvorbě a realizaci ŠVP,
 - vytvářet podmínky pro komplexní metodickou podporu tvorby ŠVP a jejich inovaci, včetně konzultační a poradenské činnosti v oblasti tvorby metodologických nástrojů a dokumentů kurikulární reformy,
 - podporovat DVPP při implementaci ŠVP a zkvalitnění ŠVP pro střední vzdělávání.

Střední odborné vzdělávání

Vyhodnocení dosaženého stavu

V červnu 2005 byl schválen materiál *Návrh soustavy oborů vzdělání pro střední odborné vzdělávání a harmonogram tvorby RVP pro tyto obory* navazující na analýzu oborů vzdělání provedenou v předchozím období a opírající se o zkušenosti z tvorby RVP. Zavádění nové soustavy oborů do praxe je spjata s tvorbou RVP, proto bude možné soustavu oborů vzdělání aktualizovat v závislosti na postupném schvalování RVP pro jednotlivé obory.

RVP vytvořené v roce 2004 byly upraveny na základě projednání v oborových skupinách, připomínek ze škol a dalších sociálních partnerů. 24 RVP bylo schváleno pro potřeby SP *Tvorba a ověřování pilotních ŠVP na vybraných SOŠ a SOU – Pilot S*, který byl zahájen v roce 2005 s cílem ověřit fungování systému dvoustupňové tvorby kurikula. Pro účely projektu Pilot S byla připravena pracovní verze manuálu *Metodika tvorby školních vzdělávacích programů SOŠ a SOU*.

Do konce roku 2005 bylo vytvořeno v různé míře rozpracovanosti celkem 71 návrhů RVP. Na základě poznatků ze SP Pilot S byly připravené návrhy upraveny a v říjnu 2006 bylo celkem 63 RVP¹³ postoupeno do schvalovacího řízení na MŠMT. Souběžně probíhala tvorba dalších návrhů RVP (cca 70 RVP), které budou ke schválení předloženy na podzim 2007.

V roce 2005 byla v rámci SP *Národní soustava kvalifikací (NSK)* zahájena tvorba kvalifikačních standardů jako jednoho z nástrojů pro uznávání kvalifikací a pro propojení počátečního a dalšího odborného vzdělávání.

Příprava pedagogických pracovníků SOŠ a SOU na zavádění kurikulární reformy se realizovala v rámci SP Pilot S, prostřednictvím odborných seminářů a s podporou odborného tisku.

¹³ 31 RVP pro obory vzdělání kategorie H (střední vzdělání s výučním listem) a 32 RVP kategorie M (střední vzdělání s maturitní zkouškou).

Cíle:

- a) Aktualizace soustavy oborů vzdělání a dokončení reformy oborů vzdělání**
b) Postupně dopracovat RVP pro jednotlivé obory vzdělání a podporovat tvorbu ŠVP

Navrhovaná opatření:

Cíl a) Aktualizace soustavy oborů vzdělání a dokončení reformy oborů vzdělání

B.3.4 aktualizovat soustavu oborů vzdělání - při nastavení struktury oborů vycházet z potřeb a požadavků zaměstnavatelů a přihlédnout k regionálním strategiím zřizovatelů SŠ.

Cíl b) Postupně dopracovat RVP pro jednotlivé obory vzdělání a podporovat tvorbu ŠVP

B.3.5 pokračovat v tvorbě RVP v souladu s harmonogramem přijatým MŠMT (2005-2008):

- postupně vydávat RVP (2007-2009),
- připravovat ŠVP podle RVP pro jednotlivé obory vzdělání a zahájit výuku (od září 2009),
- postupně zpracovat RVP pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (2006-2009),
- vytvořit rámec ukazatelů a kritérií ke sledování podmínek, průběhu a výsledků dosaženého pokroku v oblasti vzdělávání (2008),
- zhodnotit a případně upravit RVP (po 3 – 5 letech),

B.3.6 připravit a realizovat informační kampaň zaměřenou na obdobné cílové skupiny a realizovanou postupem podle B.2.4,

B.3.7 s využitím finančních prostředků ESF (od 2007):

- vytvářet podmínky pro komplexní metodickou podporu tvorby ŠVP a jejich inovaci, včetně konzultační a poradenské činnosti v oblasti tvorby metodologických nástrojů a dokumentů kurikulární reformy,
- plošně podpořit školy při tvorbě a realizaci ŠVP,
- podpořit DVPP při zavádění ŠVP (podpora při implementaci ŠVP na středních školách, zkvalitnění ŠVP pro střední vzdělávání prostřednictvím spolupracující sítě koordinátorů).

B.4 Základní školy speciální, konzervatoře, základní umělecké školy, jazykové školy s právem státní jazykové zkoušky a zájmové vzdělávání

Cíl:

Dokončit přípravu RVP a postupně zahájit výuku podle ŠVP

V roce 2005 a 2006 byly připravovány i další RVP pro:

Základní školy speciální (RVP ZŠS) – z původně zamýšlených příloh k RVP ZV byl vytvořen samostatný RVP ZŠS. Vybrané školy začaly podle jeho pilotní verze ověřovat proces tvorby ŠVP.

Navrhovaná opatření:

B.4.1 po schválení konečné verze obou dokumentů v roce 2008 zahájit dvouleté období pro tvorbu ŠVP a postupné zavádění výuky (od září 2010).

Konzervatoře - podle školského zákona se staly novým druhem škol, pro každý obor vzdělání v konzervatořích bude připraven samostatný RVP.

Navrhovaná opatření:

B.4.2 RVP pro obory vzdělání Tanec, Hudba, Zpěv a Hudebně dramatické umění zpracovat postupně do roku 2008.

Základní umělecké školy – byly dokončeny úvodní kapitoly RVP pro jednotlivé umělecké obory. Ve spolupráci s krajskými úřady byly v každém kraji vytipovány ZUŠ, které budou spolupracovat při pilotním ověřování tvorby ŠVP a vytvoření Manuálu pro tvorbu ŠVP.

Navrhovaná opatření:

B.4.3 pokračovat v tvorbě RVP v souladu s harmonogramem MŠMT - konečná verze v roce 2009, zahájení výuky podle ŠVP na všech ZUŠ (od září 2011).

Jazykové školy s právem státní jazykové zkoušky – byla připravena pracovní verze, úvodní kapitoly vycházejí ze struktury úvodních kapitol RVP ZV a RVP G, vzdělávací obsah je rozpracován do tzv. vzdělávacích kurzů.

Navrhovaná opatření:

B.4.4 pokračovat v tvorbě RVP v souladu s harmonogramu MŠMT – konečná verze v roce 2008, zahájení výuky podle ŠVP na všech jazykových školách (od září 2010).

Zájmové vzdělávání - střediska pro volný čas dětí a mládeže, školní kluby, školní družiny – byly vydány dokumenty usměrňující další rozvoj zájmového vzdělávání (např. Koncepce státní politiky pro oblast dětí a mládeže do roku 2007).

Navrhovaná opatření:

B.4.5 v souladu s přijatými dokumenty nadále podporovat obsahové zkvalitňování programů pro zájmové vzdělávání (průběžně).

B. 5 Podpora v rámci dalšího programového období 2007 – 2013

Oblasti podpory realizované systémovými a individuálními projekty
• plošná podpora základních a středních škol při tvorbě a realizaci ŠVP
• podpora inovací a nových metod práce v základním a středním vzdělávání při zavádění ŠVP do praxe
• podpora plošného zavádění dvojstupňového kurikula v gymnaziálním a odborném vzdělávání
• plošná metodická podpora ZŠ a SŠ při utváření a rozvíjení klíčových kompetencí žáků a hodnocení jejich dosažené úrovně
• rozšíření a modernizace metodického portálu na podporu změn ve školství (www.rvp.cz)
• podpora ŠVP prostřednictvím spolupracující sítě koordinátorů a jejich další vzdělávání
• zapracování průřezových témat do ŠVP - environmentální výchova, etická výchova a výchova ke zdraví, rozvoj znalostí, schopností a dovedností žáků a studentů pro udržitelný rozvoj
• podpora čtenářské a funkční gramotnosti, podnikavosti v rámci počátečního vzdělávání
• podpora činnosti základního uměleckého školství při realizaci RVP ZUV
Podpora dalších aktivit v krajích prostřednictvím globálních grantů
• podpora informačních center ve školách, včetně marketingové podpory
• rozvoj spolupráce a výměna zkušeností mezi školami, školskými zařízeními a dalšími aktéry v oblasti vzdělávání
• spolupráce institucí počátečního vzdělávání s partnery na rozvoji obcí a regionů s možností uplatnění inovativních forem spolupráce (např. zapojení škol do komunitního rozvoje)

C) Podpora cizích jazyků, informačních a komunikačních technologií

Základní cíl strategického směru:

Zkvalitnění výuky cizích jazyků a rozvoj počítačové gramotnosti

C.1 Výuka cizích jazyků ve školách

Vyhodnocení dosaženého stavu

Specifickým problémem české společnosti je zejména nízká úroveň zvládnání cizích jazyků. Hlavní bariérou je nedostatek kvalitních učitelů a lektorů a někdy zastaralé metody výuky, jež nerozvíjejí všechny aspekty jazykového vzdělávání.

V říjnu 2004 skončil celonárodní projekt *JAME* určený kvalifikovaným učitelům bez příslušné způsobilosti k výuce cizích jazyků.

V říjnu 2005 byl zahájen NP *Rozvoj specifických kompetencí pedagogických a odborných pracovníků ve školství za účelem zkvalitňování vzdělávání na ZŠ, SŠ a VOŠ - Brána jazyků*¹⁴ (<http://www.nidv.cz/cs/projekty/projekty-esf/narodni-projekt-brana-jazyku.ep>). Pravidla pro čerpání finančních prostředků z ESF nedovolují poskytování podpory žákům a učitelům 1. stupně ZŠ, byl tedy připraven na období 2006 – 2008 rozvojový program pro učitele 1. stupně ZŠ, MŠ a ZUŠ – *MEJA (Rozvojový program metodické a jazykové přípravy pro učitele 1. stupně ZŠ bez odborné kvalifikace pro výuku cizích jazyků a jazyková příprava pro učitele MŠ, 1. stupně ZŠ a ZUŠ)*. Další informace v kapitole E.

V prosinci 2005 vláda projednala *Národní plán výuky cizích jazyků 2005 – 2008*. V jeho rámci došlo k navýšení vyučovacích hodin cizího jazyka a současně je řešeno zvýšení úrovně jazykového vzdělávání pedagogických pracovníků zavedením Rámcového systému kurzů DVPP pro jazyky.

V roce 2006 byl vypracován podklad pro jednání s děkany pedagogických fakult pro rozšíření nabídky distančního rozšiřujícího studia pro absolventy programu *JAME*, který byl projednán na zasedání Asociace děkanů pedagogických fakult ČR (společně s dalšími požadavky regionálního školství na počáteční vzdělávání učitelů).

Učitelům cizích jazyků na 1. stupni ZŠ a učitelům MŠ byl určen celostátní program *Jazyky hrou*, který poskytne kromě základů jazyka i základy příslušné metodiky. Dále byly podporovány méně vyučované cizí jazyky, financování bylo zajištěno v rámci Národního plánu výuky cizích jazyků.

Cíl:

Zkvalitnění a rozšíření výuky cizích jazyků

Navrhovaná opatření:

- C.1.1 podporovat šíření angličtiny jako klíčového nástroje globální komunikace, a to na všech stupních vzdělávání (průběžně),
- C.1.2 podporovat vytváření standardizovaných nástrojů a metod ke zjišťování dosažené úrovně jazykového vzdělání žáků (průběžně od 2008),
- C.1.3 s využitím finančních prostředků ESF (od 2007):
 - rozšiřovat výuku v cizích jazycích na středních školách,
 - podporovat zahraniční stáže žáků středních škol,
 - podporovat učitele cizích jazyků a jejich zahraniční stáže,

¹⁴ V hl.m. Praze byl v březnu 2006 zahájen projekt se stejným zaměřením pod názvem *JARO*.

- vytvořit podmínky pro dlouhodobé hostování kvalifikovaných učitelů cizích jazyků ze zemí EU,
- C.1.4 zavádět vyučovací metody, organizační formy a výukové činnosti, které zvyšují kvalitu výuky cizích jazyků (včetně e-learningu),
- C.1.5 postupně zpracovat a realizovat projekty a programy pro další aktivity *Národního plánu výuky cizích jazyků* v souladu s *Akčním plánem na roky 2006 – 2008* (zejména s využitím finančních prostředků ESF (průběžně),
- C.1.6 metodicky podporovat výuku cizích jazyků včetně konzultační a poradenské činnosti a tvorby metodických nástrojů a dokumentů (průběžně),
- C.1.7 podpora cizích jazyků v rámci dalšího vzdělávání viz kapitola F.

C.2 Informační a komunikační technologie

Vyhodnocení dosaženého stavu

Využívání ICT ve vlastní výuce je na školách stále nedostatečné. V současné době je problém s financováním aktivit, které navazují na realizaci SIPVZ.

O aktivitách, kvalitě výukového softwaru a dalších možnostech v této oblasti informuje portál www.e-gram.cz, který byl do plného provozu spuštěn v roce 2005.

V letech 2002-2005 pokračovalo vzdělávání učitelů se zaměřením na modulární systém s větším zaměřením na praktické využití ICT ve výuce. Od roku 2005 byly realizovány rozvojové programy založené na principu vícezdrojového pokrytí nákladů a každoročně byl upravován a vyhlášován standard ICT služeb.

Na podporu využití ICT do výuky neinformativních předmětů bylo přijato 322 pilotních projektů a vybráno 200 informačních center. Zlepšila se vybavenost škol počítači a zvýšila se rychlost připojení k internetu na základních a středních školách.

Program SIPVZ byl prodloužen do roku 2006 s finančními prostředky státního rozpočtu ve výši 1,25 mld. Kč v roce 2005 a 1,037 mld. Kč v roce 2006. Od roku 2005 mohly školy využívat dotaci na úhradu přímých nákladů.

Cíl:

Zvyšování základních dovedností žáků a učitelů v oblasti informační gramotnosti

Navrhovaná opatření:

C.2.1 s využitím finančních prostředků ESF (od 2007):

- zlepšovat podmínky pro využívání ICT pro žáky i učitele, a to i mimo vyučování,
- podporovat využívání ICT ve všeobecně vzdělávacích a odborných předmětech,

C.2.2 podporovat připojení škol do sítě a účelné využití ICT ve vyučování (od roku 2007 bude podpora vázána na rozhodnutí vlády o využití přidělených finančních prostředků).

C.3 Podpora v rámci dalšího programového období 2007 – 2013

Oblasti podpory realizované systémovými a individuálními projekty

- rozšíření jazykové a metodické kompetence učitelů včetně realizace úkolů stanovených a navazujících na Národní plán výuky cizích jazyků
- zavádění vyučovacích metod, organizačních forem a výukových činností, které zvyšují kvalitu výuky cizích jazyků (včetně e-learningu)

Podpora dalších aktivit v krajích prostřednictvím globálních grantů
• rozšíření výuky v cizích jazycích na středních školách
• vytváření podmínek pro dlouhodobé hostování kvalifikovaných učitelů cizích jazyků ze zemí EU
• metodická podpora výuky cizích jazyků, včetně konzultační a poradenské činnosti a tvorby metodických nástrojů a dokumentů
• zlepšování podmínek pro využívání ICT pro žáky i učitele, a to i mimo vyučování
• využívání ICT ve všeobecně vzdělávacích a odborných předmětech i mimo vyučování
•

D) Tvorba a zavádění systémů kvality, metod hodnocení a vlastního hodnocení škol a školských zařízení

Základní cíl strategického směru:

Vytvořit systém monitorování, hodnocení a vlastního hodnocení škol a školských zařízení

Zajistit kvalitu vzdělávání ve školách a školských zařízeních je jedním ze základních úkolů všech zřizovatelů škol a školských zařízení a ředitelů těchto institucí. V českém vzdělávacím systému byla v minulých letech patrná snaha o vytvoření nástrojů pro ověřování kvality vzdělávání, ať na úrovni státu nebo na krajské úrovni. Obecně lze konstatovat, že se podařilo na různých úrovních řízení vytvořit řadu prospěšných hodnotících a sebehodnotících nástrojů, které však spolu netvoří ucelený systém.

V následujících letech by toto úsilí mělo být efektivně koordinováno tak, aby byly zejména školám poskytnuty odpovídající nástroje monitorování a hodnocení své činnosti a současně došlo k vytvoření efektivního systému monitorování a hodnocení, který bude poskytovat zpětnou vazbu všem rozhodujícím aktérům vzdělávací sféry. Kraje, popř. obce budou nadále mít možnost vytvářet svoje nástroje hodnocení kvality vzdělání, které doplní nabízené produkty a programy státu v souladu s koncepčními záměry inspekční činnosti ČŠI a systémy hodnocení vzdělávací soustavy.

Výrazným prvkem, který bude nabývat stále většího významu, se stane vlastní hodnocení škol, popř. i školských zařízení.

D.1 Reforma maturitní zkoušky

Vyhodnocení dosaženého stavu

Nová maturitní zkouška (MZ) má prostřednictvím společné části garantované státem zajistit základní úroveň maturantů ve všeobecně vzdělávací oblasti prostřednictvím vyšší kvality zkoušek, objektivnějšího hodnocení, a dosáhnout tak i srovnatelnosti výsledků z jednotlivých škol.

V rámci přípravy na novou maturitní zkoušku jsou organizovány programy *Maturita nanečisto* zahrnující DVPP. Program je nabízen k dobrovolné účasti všem středním školám s maturitním ročníkem. Programu *Maturita nanečisto 2005 a 2006* (www.cermat.cz/novamaturita/nm.php) se zúčastnili i žáci se speciálními vzdělávacími potřebami, pro které se doposud organizovaly přípravné programy odděleně pod samostatným názvem *Maturita bez handicapu* (www.cermat.cz/novamaturita/st.php). V roce 2005 se přihlásilo do programu 75 % škol

s maturitním ročníkem a 63 %¹⁵ v roce 2006, pouze školy Královéhradeckého kraje se programu zúčastnily jen v omezené míře. V rámci programu bylo v roce 2006 proškoleno 2 770 pedagogických pracovníků (lektori, zadavatelé, ředitelé škol, maturitní komisaři).

V Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR je projednáván návrh na odložení nové maturitní zkoušky o 2 roky. Důvodem navrhovaného odložení je zejména nejasnost finančních vazeb a toků, nedořešenost organizačních a logistických záležitostí pro provedení maturitní zkoušky a nedořešenost financování a organizace přípravy pedagogických pracovníků.

Cíl: Dokončit reformu maturitní zkoušky

Navrhovaná opatření:

- D.1.1 doladit právní prostředí nové MZ (vydání prováděcí vyhlášky) (2007),
- D.1.2 aktualizovat obsahové požadavky společné části MZ podle schválených RVP,
- D.1.3 proškolit odpovědné organizační a pedagogické pracovníky (ředitele, školní maturitní komisaře, zadavatele, hodnotitele, školní inspektory) pro jejich úlohu v nové MZ (2007, *varianta 2009*),
- D.1.4 připravit pracovní listy pro ústní část maturitní zkoušky z českého, polského a cizích jazyků, (2007, *varianta 2009*),
- D.1.5 realizovat Maturity nanečisto 2007 (*varianta 2009*), zavést MZ do praxe, v souladu se školským zákonem poprvé ve školním roce 2007/08 (*varianta 2009/10*),
- D.1.6 s využitím finančních prostředků ESF vytvářet podmínky pro zavedení nových forem konání MZ (tzn. ověřování písemného projevu – strukturovaná písemná práce; ověřování ústního projevu žáka), šetření genderových aspektů MZ a ověřování úrovně znalostí a dovedností žáka v cizích jazycích (od 2007),
- D.1.7 propracovat technologii organizace a bezpečnosti zkoušek (2007, *varianta 2009*).

D.2 Reforma závěrečné zkoušky

Vyhodnocení dosaženého stavu

Nové pojetí závěrečné zkoušky (ZZ) má přinést větší srovnatelnost výsledků, zvýšení prestiže absolventů učebních oborů a jejich lepší uplatnitelnost na trhu práce. ZZ je založená na jednotném (společném) zadání, které pro obor vzdělání vytváří expertní (řešitelský) tým složený ze zástupců škol, zaměstnavatelů a odborníků ve vzdělávání. Bližší informace lze nalézt na www.kvalita1.nuov.cz.

Ve školním roce 2003/04 proběhlo ověřování nového modelu ZZ ve 3 oborech na 34 školách, ve školním roce 2004/05 bylo vytvořeno 8 jednotných zadání na 80 školách. Pro školní rok 2005/06 bylo vytvořeno 19 jednotných zadání, do pilotního ověřování se zapojilo 135 škol. Ve školním roce 2006/07 vytvořily řešitelské týmy 41 jednotných zadání ZZ, což představuje cca 2/3 oborů vzdělání s výučním listem. Pilotní ověřování proběhne v červnu 2007 na cca 150 školách (cca 500 oborů).

Prostřednictvím dotazníkových šetření byly každoročně zjišťovány názory pilotních škol, odborníků z praxe a dalších expertů k upřesnění vývoje koncepce nové ZZ. Podle zástupců škol i zaměstnavatelů se projeví očekávané přínosy nového modelu ZZ - zvýšení objektivitu hodnocení a výstupů, zlepšení transparentnosti výsledků a přiblížení zkoušek požadavkům praxe.

¹⁵ Pokles v roce 2006 je způsoben tím, že do programu bylo původně přihláшено 52 SŠ Královéhradeckého kraje (z celkového počtu 105 SŠ v kraji). Na základě odmítnutí organizační a finanční spoluúčasti ze strany odboru školství tohoto kraje nebylo těmto školám umožněno zapojit se do realizace programu.

Cíl:

Dokončit reformu závěrečné zkoušky v oborech vzdělání s výučním listem

Navrhovaná opatření:

- D.2.1 vytvořit cca 70 jednotných zadání pro všechny obory vzdělání směřující k získání středního vzdělání s výučním listem v nové soustavě oborů, ověřit je na pilotních školách (školní rok 2007/08),
- D.2.2 dokončit koncept nové ZZ včetně návrhu organizačních a metodických opatření ve spolupráci se zástupci zaměstnavatelské sféry, návrh automatizovaného systému pro správu a editování jednotných zadání (2008 – ukončení projektu),
- D.2.3 plošně zavést novou ZZ ve všech oborech středního vzdělání s výučním listem (2008),
- D.2.4 s využitím finančních prostředků ESF vytvořit systém, který bude podporovat přípravu, realizaci a vyhodnocení jednotného zadání ZZ, činnost databanky úloh jednotných zadání, přípravu a realizaci vzdělávání pro tvůrce jednotných zadání a realizátory ZZ na školách (od 2007).

D.3 Vlastní hodnocení škol

Vyhodnocení dosaženého stavu

Vlastní hodnocení je systematický, pravidelný a strukturovaný proces, ve kterém škola sama zjišťuje a vyhodnocuje údaje o hlavních oblastech své činnosti. Vlastní hodnocení je důležité ve snaze o změnu a dosažení vyšší kvality vzdělávání ve škole. Škola přebírá odpovědnost, iniciativu a na základě zjištěných informací a vlastní sebereflexe hledá a uplatňuje strategii vedoucí ke zlepšení.

Bližší informace k dosavadnímu provádění vlastního hodnocení školy jsou uvedeny na:

<http://www.msmt.cz/ministerstvo/sdeleni-msmt-k-vlastnimu-hodnoceni-skoly-c-j-19229-2006-20-ze-dne-7-srpna-2006> nebo na <http://www.rvp.cz/search>;

http://www.nuov.cz/public/File/prirucka_pro_sebehodnoceni_poskytovatelu_OV.pdf nebo na <http://www.mecops.cz/mec/>.

V následujícím období se předpokládá příprava podpůrných materiálů pro pomoc školám při vytváření vlastního hodnocení škol (evaluace na úrovni školy, učitele, žáka, kurikula apod.), způsobu využití dosažených informací pro školu, žáky a jejich rodiče. Bude třeba stanovit vztah vlastního hodnocení k hodnocení externímu prováděnému ČŠI, zřizovatelem apod.

Cíl:

Zefektivnit metodu vlastního hodnocení škol

Navrhovaná opatření:

- D.3.1 vytvořit teoretickou metodologickou platformu pro evaluační a monitorovací procesy školy (do 2010),
- D.3.2 využívat zahraničních zkušeností pro vlastní hodnocení školy (průběžně),
- D.3.3 nabídnout školám metodickou podporu při vlastním hodnocení školy (do 2010),
- D.3.4 připravit podpůrné nástroje pro vlastní hodnocení školy (průběžně do 2013),
- E.3.5 vytvořit systém dalšího vzdělávání odpovědných pracovníků v oblasti evaluace a monitorování (průběžně do 2013),
- D.3.6 podpořit implementaci hodnotících nástrojů ve spolupráci s kraji, univerzitami, zařízeními DVPP atd. (průběžně do 2013),
- E.3.7 osvětlit metodiku a zajistit podporu vlastního hodnocení ze strany zřizovatelů (do 2010),
- D.3.8 vytvořit síť škol pro výměnu „dobré praxe“ (do 2013),

D.3.9 podpořit přípravu využitelných nástrojů pro ověření kvality školy (podpůrné testy, vytvoření výběru parametrů jako indikátorů kvality výsledků vzdělávání, poskytování informací školám prostřednictvím informačního systému, implementace výsledků do informačního systému školy, propojování dat) (do 2010).

D.4 Zjišťování úrovně vzdělávání v ČR v mezinárodním srovnání

Vyhodnocení dosaženého stavu

Mezinárodní projekty:

• PISA

V roce 2000 a 2003 proběhlo hlavní šetření, při porovnání obou šetření došlo v ČR:

- v oblasti matematické gramotnosti k významnému zlepšení výsledku (ČR na 9. místě v zemích OECD) a zároveň došlo ke zmenšení rozdílu mezi dobrými a slabými žáky,
- v oblasti přírodovědné gramotnosti ke zlepšení (ČR na 4. místě v zemích OECD), ale zároveň se zvětšil rozdíl mezi dobrými a slabými žáky,
- v oblasti čtenářské gramotnosti nedošlo k významnější změně průměrného výsledku žáka (ČR je na spodní hranici zemí OECD),
- v řešení problémů jsou žáci nad průměrem zemí OECD (ČR na 9. místě v zemích OECD).

Výzkum potvrdil velké rozdíly mezi výsledky žáků z různých škol a silnou závislost výsledků na rodinném zázemí žáků. V roce 2005 proběhla pilotáž šetření zaměřeného na přírodovědnou gramotnost a v roce 2006 proběhlo hlavní šetření.

• TIMSS

Výzkum je zaměřen na zjišťování úrovně znalostí a dovedností žáků v matematice a v přírodovědných předmětech. V roce 2006 se uskutečnilo pilotní šetření, které ověřilo testové úlohy, dotazníkové položky a metodiku výzkumu.

• INES

INES je projekt zemí OECD, který má přispět ke kvalitě, rozsahu a aktuálnosti údajů, jež se týkají oblasti vzdělávání. Výsledky projektu jsou prezentovány každoročně v publikaci *Education at a Glance* a také v analyticky zaměřené publikaci *Education Policy Analysis*. Postupně se ve větším rozsahu využívá i elektronická forma publikování výsledků. Blíže viz <http://www.uiv.cz/rubrika/181?PHPSESSID=d8159e6d709208b36eb5b6a0218ff95a>

Národní šetření:

V rámci SP *Kvalita I* probíhají tyto aktivity:

- vytvoření systému statistických ukazatelů pro hodnocení vzdělávacího systému,
- hodnocení úrovně vzdělání v ČR s ohledem na krajevou diferenciaci „krajská PISA“,
- hodnocení úrovně vzdělání v jednotlivých krajích ČR (profily krajů),
- analýza České školství ve světle dlouhodobě zjišťovaných výsledků vzdělávání v mezinárodních šetřeních,
- využití výzkumu PISA pro podporu práce učitelů základních škol.

Výsledky mezinárodních výzkumů uvádí například souhrnně publikace *Čeští žáci v mezinárodním srovnání* (ÚIV, 2006), *Motivace, aspirace, učení* (ÚIV, 2006).

Bližší informace o národních a mezinárodních šetřeních je možné najít na: www.uiv.cz; konkrétně <http://www.uiv.cz/rubrika/535>.

Cíl:

Využít výstupy z mezinárodních šetření pro zlepšení výsledků našich žáků v mezinárodním porovnání

Navrhovaná opatření:

- D.4.1 zveřejnit výsledky šetření OECD PISA z roku 2006 (2007),
- D.4.2 provést pilotní ověření projektu OECD PISA zaměřeného mj. na čtenářskou gramotnost (2008),
- D.4.3 hlavní šetření OECD PISA zaměřeného mj. na čtenářskou gramotnost (2009),
- D.4.4 realizovat hlavní šetření TIMSS a prezentovat jeho výsledky (2007),
- D.4.5 realizovat projekt INES a prezentovat jeho výsledky (každoročně),
- D.4.6 v rámci projektu *Kvalita II* (OP RLZ) realizovat národní šetření:
 - evaluace vybraných základních a středních škol (2008),
 - vývoj vzdělávání a školství v krajích ČR 2000-2006 (2008),
 - uplatnění absolventů škol na trhu práce a jejich hodnocení dosaženého vzdělání (2008),
- D.4.7 budovat knihovnu s databází z realizovaných projektů (realizovaných od roku 2006), se zabezpečením ochrany osobních údajů zúčastněných žáků i ochranou adresných výsledků jednotlivých škol (2007),
- D.4.8 vytvořit informační základnu pro případná posuzování efektivity zásadních opatření v řízení vzdělávání v ČR; analýza stavu a dynamiky rozvoje vzdělávacího systému (pilotní ověřování 2008),
- D.4.9 využívat výsledky projektů v praxi (změna školské politiky, informace zřizovatelům,...) a začlenit do výzkumů další relevantní partnery včetně ČŠI (průběžně).

D.5 Podpora v rámci dalšího programového období 2007 – 2013

Oblasti podpory realizované systémovými a individuálními projekty
• tvorba a ověřování nástrojů pro hodnocení výsledků vzdělávání, nástroje pro zajištění prostupnosti mezi nižší a vyšší úrovní vzdělávání, mezinárodní spolupráce,
• podpora zavádění MZ a ZZ, DVPP v oblasti hodnocení výsledků vzdělávání
• navržení a implementace systému vlastního hodnocení do praxe škol
• evaluace vzdělávacího systému a jeho částí
• vytvoření informačního systému vzdělávání EDU.CZ
Podpora dalších aktivit v krajích prostřednictvím globálních grantů
• podpora vlastního hodnocení škol v rámci jednotlivých krajů
• implementace vlastního hodnocení do praxe škol
• poradenství v oblasti vlastního hodnocení (včetně vývoje podpůrných materiálů)
• další vzdělávání v oblasti vlastního hodnocení
• síť partnerských škol
•

E) Zvyšování profesionality a zlepšování pracovních podmínek pedagogických pracovníků

Základní cíl strategického směru:

Přípravit učitele na změny ve vzdělávání a jejich inovativní práci ohodnotit

Změny v počátečním i dalším vzdělávání kladou vysoké nároky na pedagogické pracovníky, zejména učitele. Významně se rozšířil prostor pro jejich iniciativu a tvořivost, ale současně mají i mnohem větší zodpovědnost a kladou se zvýšené nároky na jejich práci. Učitel by měl vedle proměny tradiční role školy v žácích vybudovat základy a motivaci pro celoživotní učení. Je proto nutné věnovat zvýšenou pozornost jejich připravenosti včetně počáteční přípravy na vysokých školách. Ministerstvo bude ve spolupráci s pedagogickými fakultami usilovat o to, aby pregraduální vzdělávání připravilo budoucí pedagogy podstatně lépe na všechny výzvy, které reforma před učitele mateřských, základních a středních škol staví.

Nový školský zákon a zákon o pedagogických pracovnících sice vytvořily legislativní rámec pro jejich činnost, ale úspěšnost reforem záleží na informovanosti a pochopení problému ze strany učitelů, ochoty změny realizovat a na podpoře jejich práce ze strany vedení škol, jejich zřizovatelů i státu. Přes doposud trvající výhrady ze strany pedagogů, začíná být stále větší počet těch, kteří se do jednotlivých etap reforem zapojují, účastní se vzdělávání jak pro ověřování RVP, tak tvorbu ŠVP na vlastních školách, podílí se na ověřování hodnocení žáků v uzlových bodech vzdělávací dráhy, na vlastním hodnocení škol.

E.1 Vzdělávání pedagogických pracovníků

Vyhodnocení dosaženého stavu

V přípravném vzdělávání učitelů na vysokých školách nejsou nové trendy ve výuce zohledňovány systematicky. Na pedagogických fakultách začíná probíhat transformace učitelských studijních programů pro 2. stupeň ZŠ a pro SŠ na programy bakalářské a navazující magisterské. Studijní program připravující učitele pro 1. stupeň ZŠ zůstává prozatím v podobě čtyř nebo pětiletého programu. MŠMT podporuje přípravu učitelů ZŠ a SŠ na pedagogických fakultách prostřednictvím rozvojových programů. Pro rok 2006 byl v rámci rozpočtu pro vysoké školy vyhlášen *Program na přípravu a rozvoj studijních programů pro učitele*. Blíže viz dlouhodobé záměry vysokých škol (<http://www.msmt.cz/vzdelavani/dlouhodobé-zamery-a-jejich-aktualizace>).

V prosinci 2005 začala realizace NP *Model vzdělávání vedoucích pracovníků škol a školských zařízení (Úspěšný ředitel)*, v DZ ČR 2005 uveden pod názvem *Vedoucí*. Cílem projektu bylo vytvoření modelu systémové přípravy pro vedoucí pracovníky škol a školských zařízení v rámci ČR a jeho ověření v praxi (<http://www.nidv.cz/cs/projekty/projekty-esf/narodni-projekt-uspesny-reditel.ep/>).

V rámci NP *Koordinátor* byli vyškoleni lektoři, kteří školili koordinátory řídící tvorbu ŠVP na jednotlivých školách. Lektoři v rámci Akcí na zakázku proškolují celé pedagogické sbory. Vzdělávání učitelů k nové maturitní zkoušce bylo realizováno v rámci SP Kvalita I ve spolupráci s krajskými vzdělávacími zařízeními. Podle názorů z praxe zatím školení nenaplnilo očekávání učitelů a ředitelů a bude tedy potřeba se na tuto oblast více zaměřit.

V roce 2005 se začaly udělovat akreditace pro Studium k výkonu specializačních činností (pro oblast tvorby a následné koordinace ŠVP). Studium podporující správní kompetence probíhá

jako součást povinného vzdělávání ředitelů škol a školských zařízení. V nabídce vzdělávacích akcí je nabízeno vzdělávání zvyšující kompetence učitelů v pedagogicko-psychologické práci.

V roce 2006 byl zahájen tříletý rozvojový *Program metodické a jazykové přípravy pro učitele I. stupně ZŠ bez odborné kvalifikace pro výuku cizích jazyků a jazykové přípravy pro učitele MŠ, ZŠ a ZUŠ (MEJA)*, který navázal na celonárodní jazykový program *JAME* (<http://www.nidv.cz/cs/projekty/rozvojove-programy-msmt/meja.ep/>). Vzhledem k posunu výuky cizího jazyka do 3. ročníku ZŠ (od září 2006) byli do jazykových a metodických kurzů prioritně zařazováni učitelé I. stupně ZŠ. Kurzy pro učitele MŠ a ZUŠ jsou organizovány od roku 2007 podle kapacitních a finančních možností. Financování je zahrnuto v rámci finančních prostředků vyčleněných na aktivity Národního plánu výuky cizích jazyků.

V této oblasti byly v roce 2005 a 2006 financovány ze státního rozpočtu rozvojové programy:

- *Vzdělávání pedagogických pracovníků,*
- *Zpřístupnění DVPP základních škol s ročníky pouze I. stupně,*
- *Podpora DVPP zabezpečeného vzdělávacími zařízeními zřizovanými kraji.*

V roce 2006 se začala ve spolupráci s odborníky, školami a představiteli školské politiky připravovat koncepce DVPP, ve které budou stanoveny priority státní vzdělávací politiky v DVPP. Mezi priority patří - podpora kurikulární reformy, podpora udržitelného rozvoje, podpora celoživotního učení a podpora profesních kompetencí učitele. V rámci těchto priorit bude vytvářeno několik témat, které budou v horizontu 2-3 let pro DVPP klíčová.

Cíle:

- a) Začlenit nové požadavky na učitele vyplývající z RVP do jejich počáteční přípravy**
- b) Vytvořit účinný systém DVPP podporující inovace ve vzdělávání**

Navrhovaná opatření:

Cíl a) Začlenit nové požadavky na učitele vyplývající z RVP do jejich počáteční přípravy

- E.1.1 dohodnout s fakultami připravujícími učitele potřebné změny studijních programů počátečního vzdělávání učitelů v nových oblastech kurikulární reformy (zejména s přihlédnutím k měnícím se požadavkům praxe a reformě regionálního vzdělávání, např. příprava a implementace ŠVP, vzdělávání s ohledem na udržitelný rozvoj apod.) (2008),
- E.1.2 vytvořit na vybraných fakultách připravujících učitele střediska kurikulární podpory (2008),
- E.1.3 podpořit realizaci požadavku vysokoškolského vzdělávání (bakalářského studijního programu) učitelů MŠ (zahájit jednání od 2007).

Cíl b) Vytvořit účinný systém DVPP podporující inovace ve vzdělávání

- E.1.4 inovovat a realizovat *Koncepci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků*, vytvořit pravidla pro profesní růst pedagogických pracovníků v návaznosti na jejich další vzdělávání a uplatnění inovací ve vzdělávání (2008),
- E.1.5 systémově řešit koncepci DVPP, definovat kompetence a podmínky akreditace pro zařízení v síti DVPP (2008),
- E.1.6 systematicky zařazovat do DVPP témata zmiňovaná ve strategických směrech uvedených v DZ ČR 2007 a dalších oblastech (zejména s přihlédnutím k měnícím se požadavkům praxe a reformě regionálního vzdělávání) (průběžně):
 - kurikulární reforma (RVP, příprava a implementace ŠVP, příprava ke zdokonalování klíčových kompetencí, jazykové a ICT vzdělávání a vzdělávání pro udržitelný rozvoj),
 - monitorování a hodnocení vzdělávání (zejména příprava na nový způsob ukončování ve středních školách a na vlastní hodnocení školy),

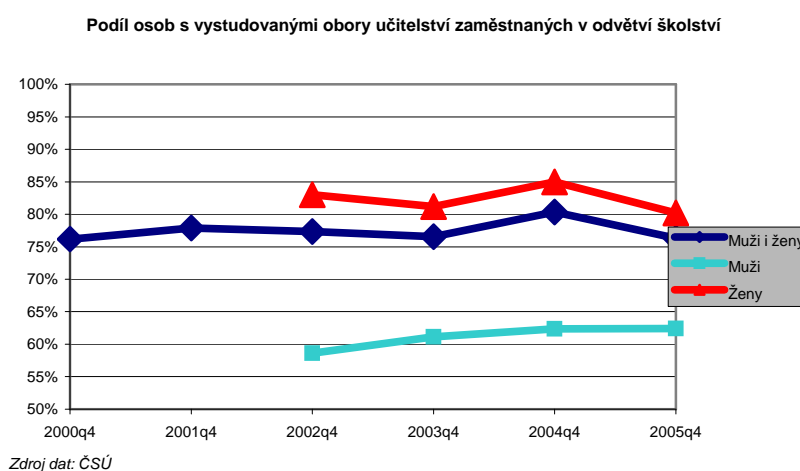
- rovné příležitosti ve vzdělávání a poradenství,
 - vzdělávání dospělých (viz kap. F),
 - zvyšování kompetencí ředitelů škol (manažerské, právnické, personální,...),
- E.1.7 podpořit DVPP v regionech, popř. ve školách - studium pedagogiky, studium pro asistenty pedagoga, studium k výkonu specializovaných činností, průběžné vzdělávání a další vzdělávání pedagogických a organizačních pracovníků v souvislosti se zavedením MZ (průběžně),
- E.1.8 finančně podpořit DVPP v ZŠ s ročníky pouze 1. stupně (každoročně),
- E.1.9 vytvořit funkční systém ověřování kvality v DVPP (2008),
- E.1.10 podpořit možnost praxe učitelů odborných předmětů ve výrobní sféře.

E.2 Pedagogičtí pracovníci a jejich odměňování

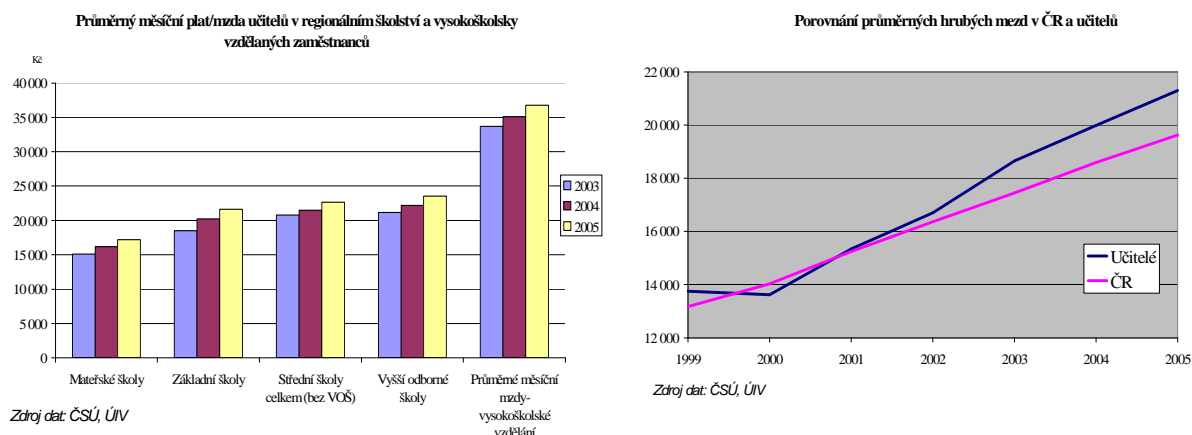
Vyhodnocení dosaženého stavu

V letech 2003-2005 nedošlo k zásadní změně v celkovém počtu pedagogických pracovníků. Podíl osob zaměstnaných ve školství z osob, které vystudovaly učitelské obory, je v posledních letech relativně stabilní a pohybuje se na úrovni 75-80 %. Jak je patrné z grafu, v posledních letech při poklesu podílu žen mírně

roste podíl mužů.¹⁶ Příčinou může být zvyšování průměrných platů ve školství, v letech 2002-2005 se zvýšily o cca 4,6 tis. Kč (28 %) na 21,3 tis. Kč v roce 2005. Plat učitelů dosahuje cca 109 % průměrného platu v ČR. V letech 2002-2005 bylo zvyšování platů učitelů rychlejší (nárůst o 27,5 %) než tomu bylo v průměru ČR (o cca 20 %) a u vysokoškolsky vzdělaných osob (o 15,6 %).

¹⁶ Výběrové šetření pracovních sil ČSÚ 2006, data zpracovaná pro potřeby MŠMT

Z výše uvedeného grafu je zřejmé, že se začíná naplňovat předpoklad vyrovnání průměrných platů učitelů základních a středních škol, ale úroveň platů se zdaleka nerovná platům ostatních vysokoškolsky vzdělaných osob. Další graf naznačuje vývoj mezd v průměru ČR a učitelů v delší časové řadě.

V září 2006 začala být ve větší míře využívána možnost poskytovat pedagogickým pracovníkům tzv. specializační příplatek. Celkové náklady pro rok 2006 dosáhly cca 42 mil. Kč. Kapacity akreditovaných vzdělávacích institucí se budou zvyšovat postupně, dopad bude tedy rozložen do období 2007-2010.

Cíl:

Postupně přibližovat platové postavení pedagogických pracovníků ostatním vysokoškolsky vzdělaným skupinám obyvatel ČR

Navrhovaná opatření:

- E.2.1 pokračovat v postupném navyšování platů pedagogických pracovníků,
- E.2.2 rozšiřovat možnost poskytování specializačního příplatku pro pedagogické pracovníky v souvislosti s kariérním růstem.

E.3 Podpora v rámci dalšího programového období 2007 – 2013

Oblasti podpory realizované systémovými a individuálními projekty
<ul style="list-style-type: none"> • zvyšování kompetencí učitelů v oblasti vedení a evaluace pedagogické praxe • zvyšování profesní kvalifikace pedagogických pracovníků, příp. doplnění kvalifikace učitelů bez pedagogické způsobilosti • vytvoření a realizace funkčního systému DVPP v ČR v návaznosti na kariérní řád • vytvoření a plošná implementace modulárního systému vzdělávání vedoucích pracovníků škol a školských zařízení se zaměřením na řízení organizace a pedagogického procesu s využitím nových forem výuky
Podpora dalších aktivit v krajích prostřednictvím globálních grantů
<ul style="list-style-type: none"> • vzdělávání pedagogických pracovníků na podporu kurikulární reformy a v dalších oblastech evaluace, rovné příležitosti ve vzdělávání a poradenství zvyšování kompetencí ředitelů škol (manažerské, právnícké, personální,...) • další vzdělávání pedagogických pracovníků škol a školských zařízení včetně realizace odborných praxí a zahraničních stáží pedagogických pracovníků s důrazem na realizaci kurikulární reformy, na jazykové vzdělávání a využívání ICT ve výuce, včetně osvojení si dalších moderních pedagogických metod, souvisejících se systematickým zvyšováním

kvality a efektivitu vzdělávání
<ul style="list-style-type: none"> • metodická podpora výuky cizích jazyků, včetně konzultační a poradenské činnosti a tvorby metodických nástrojů a dokumentů v rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků škol a školských zařízení
<ul style="list-style-type: none"> • podpora dalšího vzdělávání pracovníků škol zaměřeného na projekty začleňování škol do udržitelného rozvoje na lokální úrovni (do komunitního rozvoje)
<ul style="list-style-type: none"> •

F) Podpora dalšího vzdělávání

**Základní cíl strategického směru::
Dostupné a efektivní další vzdělávání pro měnící se společnost**

Otevřená ekonomika se vyznačuje vysoce konkurenčním prostředím, což se projevuje i na trhu práce. Požadavky kladené pracovním trhem, který upřednostňuje flexibilní a adaptabilní pracovní sílu, jsou stále náročnější a ukazuje se, že pro uplatnění se v zaměstnání již není zdaleka dostačující úspěšně ukončit i třeba žádoucí obor v rámci počátečního vzdělávání, ale naopak je nutné stále sledovat vývojové trendy a vzdělávat se, doplňovat a zvyšovat či dokonce měnit kvalifikaci v průběhu života.

F.1 Další vzdělávání ve školách i mimo ně – vytvoření systémového rámce

Vyhodnocení dosaženého stavu

I když pro oblast dalšího vzdělávání (DV) je důležitou změnou přijetí zákona o uznávání výsledků dalšího vzdělávání (blíže bod F.2), je situace v oblasti DV poměrně neuspořádaná. Předpokládá se sice, že možnost zhodnocení výsledků učení dosažených mimo školskou vzdělávací soustavu pomůže zvýšit poměrně nízkou účast občanů na DV, ale v současné době je procento dospělých, kteří se dále vzdělávají, neuspokojivé. Je účelné podpořit jak organizování vzdělávacích kursů, které umožňují dospělým získávat další kvalifikace, tak systém pobídek pro dospělou populaci. Nabídka vzdělávacích příležitostí je poměrně pestrá, avšak není zřejmé, zda výstupy z těchto aktivit jsou efektivní. Je samozřejmé, že organizování DV je otevřeno všem subjektům, školy se však mohou zapojovat do tohoto procesu ještě ve větší míře než dosud. Další příležitostí pro školy a školská zařízení je možnost ucházet se o statut autorizované osoby, která má oprávnění ověřovat a uznávat výsledky DV.

**Cíl:
Podpora dalšího vzdělávání ve školách i mimo ně - vytvoření systémového rámce dalšího vzdělávání**

Navrhovaná opatření:

- F.1.1 připravit a nabídnout motivační nástroje pro vyšší účast dospělých v DV (průběžně, 2007-2015),
- F.1.2 podporovat nabídku DV na základních, středních, vyšších odborných a vysokých školách a v dalších vzdělávacích institucích (např. s využitím finančních prostředků ESF) (průběžně, 2007-2015),
- F.1.3 podporovat nabídku programů DV dle aktuálních potřeb regionů (např. s využitím finančních prostředků ESF) (průběžně, 2007-2015),
- F.1.4 s využitím finančních prostředků ESF podporovat poptávku po DV (např. formou vzdělávacích poukázek) (průběžně, 2008-2015),

- F.1.5 pokračovat ve vytváření informačního a poradenského systému nabídky vzdělávacích příležitostí v oblasti DV,
- F.1.6 podpořit DV v sítích škol poskytujících vzdělávací služby dospělým (např. s využitím finančních prostředků ESF) (průběžně, 2007-2015).

F.2 Zlepšení kvality v dalším vzdělávání a prostupnost systémů počátečního a dalšího vzdělávání

Vyhodnocení dosaženého stavu

V roce 2006 byl přijat zákon o uznávání výsledků dalšího vzdělávání, který umožňuje každému získat nebo si zvýšit stávající stupeň vzdělání nebo kvalifikaci, přizpůsobit se ekonomickým a společenským změnám a ověřit nebo potvrdit nabyté znalosti a dovednosti získané při neformálním vzdělávání nebo informálním učení. Umožní tedy zhodnotit vzdělávání dosažené mimo vzdělávací soustavu transparentním a objektivním způsobem. Součástí zákona jsou základní principy udělování osvědčení potvrzujícího získání dílčí kvalifikace.

V rámci naplňování uvedeného zákona byly zpracovány první verze kvalifikačních standardů (65 úplných a 240 dílčích kvalifikací a tento počet průběžně vzrůstá), schválena první verze materiálu *Pojetí a struktura Národní soustavy kvalifikací*, vznikl výchozí návrh struktury informačního systému Národní soustavy kvalifikací a řešitelský web pro prezentaci výstupů, názorů a stanovisek.

V roce 2005 byly zahájeny dva SP spolufinancované z ESF

- *Rozvoj Národní soustavy kvalifikací podporující propojení počátečního a dalšího vzdělávání (NSK - Národní soustava kvalifikací)*, který má za cíl propojení počátečního a dalšího vzdělávání rozvojem databáze, která bude vymezovat kvalifikace, popisovat vzájemné vazby mezi nimi a vymezovat kvalifikační a hodnotící standardy. V DZ ČR 2005 je uveden pod názvem *Kvalifikace – Vytváření Národní soustavy kvalifikací podporující propojení počátečního a dalšího vzdělávání* (<http://www.msmt.cz/eu/narodni-soustava-kvalifikaci-nsk>, <http://www.nsk.nuov.cz/>).
- *Uznávání výsledků neformálního vzdělávání a informálního učení v sítích škol poskytujících vzdělávací služby dospělým (UNIV)*, který podpoří poskytování DV realizovaného středními školami a VOŠ a rozšíří spektrum forem DV o uznávání výsledků předchozího učení (<http://www.msmt.cz/eu/systemovy-projekt-univ>).

Poradním orgánem MŠMT je *Národní rada pro kvalifikace*, která projednává zejména záležitosti týkající se přípravy NSK a jejího uplatnění v praxi. Dále posuzuje záležitosti týkající se kvalifikací a DV, které jí předloží MŠMT.

Cíl:

Podpora systémů zajištění kvality dalšího vzdělávání a prostupnosti systému počátečního a dalšího vzdělávání

Navrhovaná opatření:

F.2.1 s využitím finančních prostředků ESF (průběžně, 2008-2010):

- navrhnout opatření podporující rozvoj DV,
- vymezit kompetence a odpovědnost klíčových aktérů,
- navrhnout pobídkové nástroje ke zvyšování kvalifikací,
- navrhnout nástroje k zajištění kvality DV,

F.2.2 postupně uvádět do praxe zákon o uznávání výsledků dalšího vzdělávání (průběžně):

- koordinovat činnosti autorizujících orgánů,

- poskytovat autorizujícím orgánům podporu při zavádění organizačních, informačních a kontrolních mechanismů pro procesy ověřování a uznávání kvalifikací,
 - s využitím finančních prostředků ESF připravit pilotní ověřování uznávání výsledků dalšího vzdělávání a využití získaného certifikátu v praxi,
 - promítat zkušenosti z ověřování a uznávání kvalifikací do tvorby NSK,
 - vypracovat metodiku postupu pro získání statutu autorizované osoby (2007-2008),
- F.2.3 s využitím finančních prostředků ESF naplňovat NSK s cílem propojení počátečního a dalšího vzdělávání dle požadavků trhu práce (postupně i pro kvalifikace vyšších úrovní ISCED 4), s maximálním zapojováním zástupců zaměstnavatelů do tvorby a posuzování kvalifikací (průběžně, 2007-2015),
- F.2.4 podporovat vytvoření systému ověřování kvality postupů při ověřování výsledků DV (např. s využitím finančních prostředků ESF).

F.3 Zvyšování profesionality vzdělavatelů v dalším vzdělávání

Vyhodnocení současného stavu

Vzdělávací instituce poskytující nabídku DV zajišťují své vzdělávací aktivity lektoři, jejichž odborná a pedagogická způsobilost je rozdílná. Lektoři mají někdy problémy s odlišným způsobem vzdělávání dospělých, nemusí mít vždy přístup k poslednímu vývoji tématu v praxi, někdy nerespektují obecné pedagogické zásady a nevyužívají modernější způsoby vzdělávání. Podporován bude systém přípravy lektorů v DV a jejich odborná a pedagogická kvalifikace.

Cíl:

Zvyšování profesionality vzdělavatelů v dalším vzdělávání

Navrhovaná opatření:

- F.3.1 vytvořit systém podpůrných opatření k motivaci pedagogických pracovníků působit v DV,
- F.3.2 s využitím finančních prostředků ESF (průběžně, 2007- 2015):
- zvyšovat profesionalitu lektorů kursů DV,
 - podporovat pedagogické pracovníky při získávání znalostí a dovedností potřebných pro vzdělávání v kursech DV.

F.4 Podpora v rámci dalšího programového období 2007 – 2013

Oblasti podpory realizované systémovými a individuálními projekty
• vytvoření efektivního a uceleného systému dalšího vzdělávání v ČR
• rozvoj a implementace Národní soustavy kvalifikací
• rozvoj a vytváření systému uznávání výsledků předchozího učení v sítích škol poskytující vzdělávací služby dospělým
• vybudování a realizace systému poradenství v oblasti celoživotního učení
Podpora dalších aktivit v krajích prostřednictvím globálních grantů
• podpora provázanosti dalšího vzdělávání s počátečním vzděláváním (včetně vytváření vzdělávacích modulů)

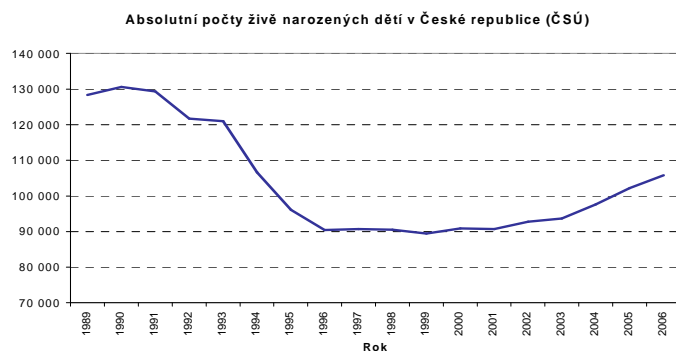
<ul style="list-style-type: none"> • prohloubení vzdělávání lektorů, řídicích a organizačních pracovníků vzdělávacích institucí (působících v oblasti dalšího vzdělávání)
<ul style="list-style-type: none"> • rozvoj sítí a partnerství subjektů působících v oblasti dalšího vzdělávání a poradenství ve specifických oborech, jako oblast životního prostředí, zdravotnictví a cestovního ruchu
<ul style="list-style-type: none"> • podpora při vytváření a zavádění nových modulů dalšího vzdělávání
<ul style="list-style-type: none"> • posilování šancí škol a nevládních organizací na trhu dalšího vzdělávání
<ul style="list-style-type: none"> • rozvoj spolupráce škol se zaměstnavateli v oblasti dalšího vzdělávání
<ul style="list-style-type: none"> • rozšíření vzdělávací nabídky škol o kurzy dalšího vzdělávání

III. Přístup ke vzdělávání a průchod dětí, žáků a studentů vzdělávací soustavou

Základem kapitoly je propojení demografické projekce, počtu dětí, žáků a studentů účastnících se vzdělávání v rámci vzdělávací soustavy a kritérií rozvoje daných státní vzdělávací politikou. V rámci MŠMT jsou odhady kvantitativního rozvoje zpracovávány dlouhodobě, jsou pravidelně aktualizovány a zpřesňovány na základě nových vstupních dat a přijatých legislativních změn. Význam projekce spočívá v zadávání cílových hodnot, kterých má být, podle přijaté státní vzdělávací politiky, dosaženo v jednotlivých oblastech. Propojení cílových hodnot se skutečným-současným stavem naznačuje, k jakým změnám v průměrných počtech přijímaných žáků by mělo dojít pro naplnění cílů. Z počtu přijatých žáků jsou pak odvozeny celkové počty žáků a absolventů, z nichž je možné odvodit budoucí-orientační potřebu finančních prostředků na přímé výdaje škol, potřebu učitelů, posoudit rozsah kapacit škol a navrhnout případná opatření. Kapitola se proti DZ ČR 2005 také zaměřuje na odborné vzdělávání a jeho souvislost s trhem práce.

Při posuzování dat o počtu přijímaných žáků a dalších odvozených údajů je však třeba vzít v úvahu, že jde o vývojové trendy, získané na základě modelového výpočtu, které naznačují, k jakému vývoji může - za předpokládaných podmínek - dojít v průměru za celou ČR (situace v jednotlivých krajích se odlišují podle specifických podmínek krajů, což je obvykle zohledňováno v jejich DZ). Tento modelový výpočet žádným způsobem neomezuje případné změny v rozhodnutí žáka či studenta o změně své vzdělávací dráhy.

III.1 Demografická projekce jako faktor kvantitativního vývoje jednotlivých úrovní vzdělávání

Klíčovým podkladem pro přípravu projekce počtu dětí, žáků a studentů se stala populační prognóza ČSÚ. Z velikosti věkových skupin, příslušných pro jednotlivé úrovně vzdělávání do roku 2020 vyplývá, že všechny uvažované věkové skupiny projdou během tohoto období celou „populační vlnou“

(tedy nárůstem do maximálních hodnot a nebo naopak výrazným propadem).

Demografická projekce počtu dětí živě narozených do roku 2020

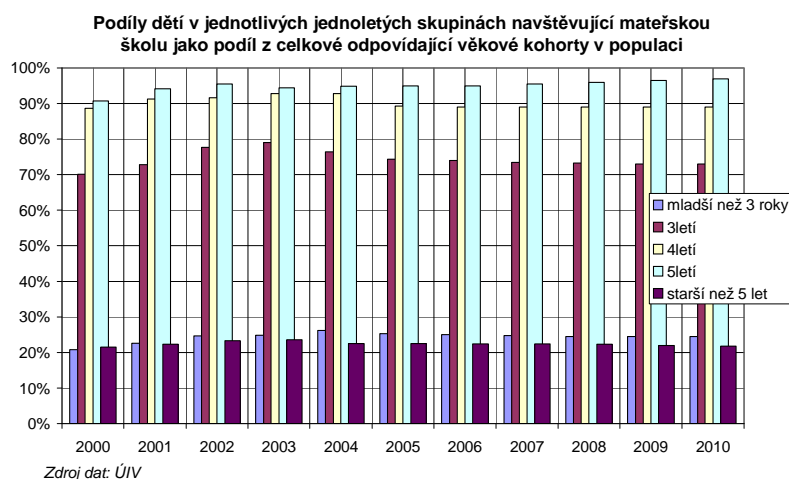
	3-5 let	6-14 let	15-18 let	19-23 let		3-5 let	6-14 let	15-18 let	19-23 let
2005	272 997	928 177	519 507	683 456	2013	290 022	840 773	366 199	617 620
2006	277 169	889 079	518 334	674 651	2014	288 701	849 707	358 939	583 722
2007	281 468	859 046	507 851	672 375	2015	287 234	857 192	358 278	545 438
2008	285 733	831 296	500 950	665 560	2016	285 650	862 303	359 663	514 152
2009	289 632	818 252	477 963	661 004	2017	283 791	865 395	362 969	483 239
2010	291 555	818 207	445 114	657 932	2018	281 690	867 246	368 196	465 051
2011	291 703	825 266	413 909	649 595	2019	279 377	866 481	374 354	458 881
2012	291 125	832 843	383 232	638 459	2020	276 872	863 457	380 204	460 092

Zdroj: ČSÚ, 2004

III.2 Předškolní a povinné základní vzdělávání

Předškolní vzdělávání

Věková skupina příslušející předškolnímu vzdělávání (děti ve věku 3-5 let) je jedinou věkovou skupinou z uvažovaných, která v současnosti narůstá. Dosáhne svého maxima v roce 2011, kdy se zvýší o necelých 7 % proti roku 2005.

Podíl dětí mladších 3 let, navštěvujících MŠ, vztahený k populaci dvouletých, se pohybuje na úrovni 25 %, podíl dětí starších než 5 let vztahený k populaci 6letých se pohybuje okolo 22-23%. Snahou je sice snižování odkladů povinné školní docházky, ale prozatím se tyto předpoklady v průměru ČR nepotvrzují.

Z generace tříletých dětí jich MŠ navštěvuje cca $\frac{3}{4}$,

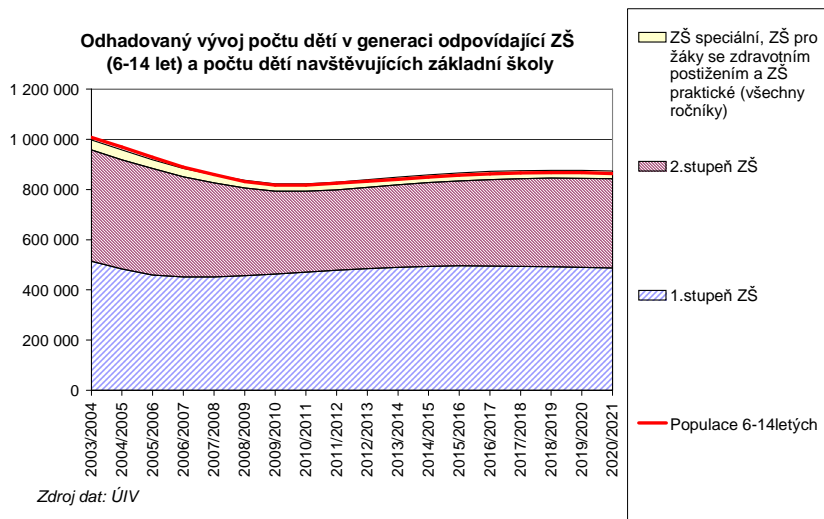
maximálního podílu bylo dosaženo v roce 2003/04 – téměř 79 %, do roku 2005/06 však podíl klesl na hodnotu 74,3 %. Důvodem poklesu může být velká naplněnost kapacit, zvláště v místech velké koncentrace mladých rodin s dětmi a především přednostní přijímání dětí v posledním roce před zahájením povinné školní docházky. Dalším důvodem může být i např. vyšší porodnost posledních let, kdy matky mají často okolo třetího roku věku prvního dítěte dítě druhé a tím si zajistí návaznost rodičovské dovolené a zároveň nepocítují nutnost umisťovat starší dítě do MŠ (zvláště v případech, kdy je hůře dostupná).

Podíl dětí, navštěvujících běžné MŠ je největší u generací dětí čtyřletých a pětiletých – u čtyřletých je podíl jen lehce pod 90 %, u pětiletých bylo v roce 2005/06 dosaženo podílu 95 %, což je proti předchozímu roku lehký nárůst. Větší navýšení je očekáváno ještě v důsledku zavedení bezplatného posledního ročníku MŠ, což by mělo přispět k naplnění cíle DZ ČR 2005, kde byl stanoven jako žádoucí podíl účasti 5letých dětí na předškolním vzdělávání až na 98 %.

Demografickému nárůstu posledních let předcházela několikaletý pokles počtu dětí a tím i počtu dětí v MŠ, což vedlo v řadě obcí k jejich rušení. Pokud nebyla zřizovateli MŠ zachycena vlna zvýšené porodnosti v oblastech s vyšší koncentrací mladých rodin, začíná se již projevovat nedostatek míst, který se přechodně prohloubí v několika dalších letech nejen v důsledku zvýšené porodnosti.

Celkový podíl dětí navštěvujících MŠ vztažený k počtu dětí 3-5letých v populaci byl přibližně stabilní, na úrovni cca 103-104 %, v posledních letech však došlo k poklesu na 101-102 %. Pokud v nejbližších letech nestoupne počet dětí navštěvujících MŠ, klesne tento podíl pod 100 % a v praxi by se mohly častěji objevovat kapacitní problémy MŠ.

Základní vzdělávání

Povinnou školní docházku začínají plnit děti tradičně ve věku 6 let, ale každoročně téměř čtvrtina dětí nastupuje na ZŠ až ve věku 7 let a cca 1 % pak ve věku 5 let.

Počet dětí 6letých se podle demografické projekce ČSÚ počínaje rokem 2006/07 začíná mírně zvyšovat s maximem v roce 2013. V souvislosti s rozdílem mezi počtem narozených a

projektovaných dětí (viz kapitola I.) lze předpokládat, že se rozdíl začne u 6letých dětí projevat cca od roku 2010 (navýšením o cca 2 tis. dětí) a bude postupně narůstat.

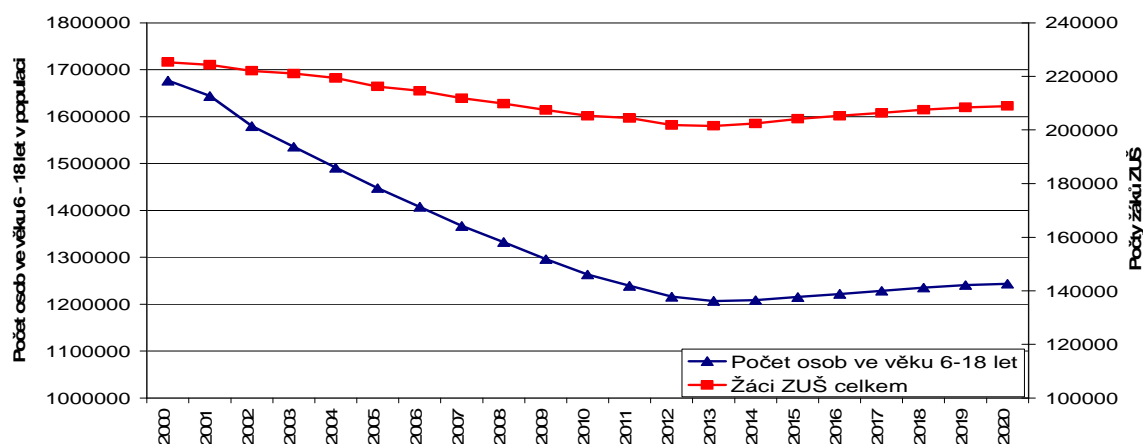
Počet žáků na ZŠ by se měl snižovat do roku 2010 (o 10,2 % proti roku 2005), v dalších letech by měl opět stoupat, do roku 2015 o 5,3 % proti minimu v roce 2010. Na 1. stupni ZŠ by měl pokles pokračovat již jen do roku 2007/08 o necelá 2 %, ale na 2. stupni až do roku 2011/12 o téměř čtvrtinu proti roku 2005. Podíl žáků všech ZŠ zřízených pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami tvoří dlouhodobě cca 4 % z celkového počtu žáků plnících povinnou školní docházku na ZŠ. V roce 2005/06 tento podíl mírně poklesl, což může být v souvislosti s integrací dětí se zdravotním postižením do běžných škol.

Odchody žáků z 2. stupně ZŠ do nižšího stupně 6 a 8letých gymnázií a 8letých konzervatoří se pohybují na úrovni cca 9 % ze žáků 5. ročníků ZŠ do 8letých gymnázií a cca 2 % ze 7. ročníků ZŠ do 6letých gymnázií, odchody žáků do tanečních konzervatoří jsou statisticky zanedbatelné. Dosažený podíl mírně překročil kritérium 10 % podílu odchodů z 2. stupně ZŠ, stanovené v DZ ČR 2005 v rámci průměru ČR. Jeho změna se nepředpokládá, neboť tyto školy jsou určeny především pro nadané děti. V současné době je na úrovni plnění povinné školní docházky navštěvuje cca 43 tis. žáků, pro dosažení ideálního podílu odchodů ze ZŠ by se do roku 2010 měl jejich počet snížit o cca 10tis. žáků.

Základní umělecké školy

Přestože tyto školy neposkytují stupeň vzdělání, jsou důležitou součástí systému uměleckého

Porovnání předpokládaného vývoje počtu osob 6 - 18letých v populaci a celkového předpokládaného počtu žáků ZUŠ

vzdělávání a byl tedy i pro ně stanoven vývojový trend (mimo vlastní matematický model průchodu). MŠMT je kritizováno za to, že nepřiděluje finanční prostředky na zvyšující se poptávku po ZUŠ, ale vzhledem k finanční situaci to nebylo možné.

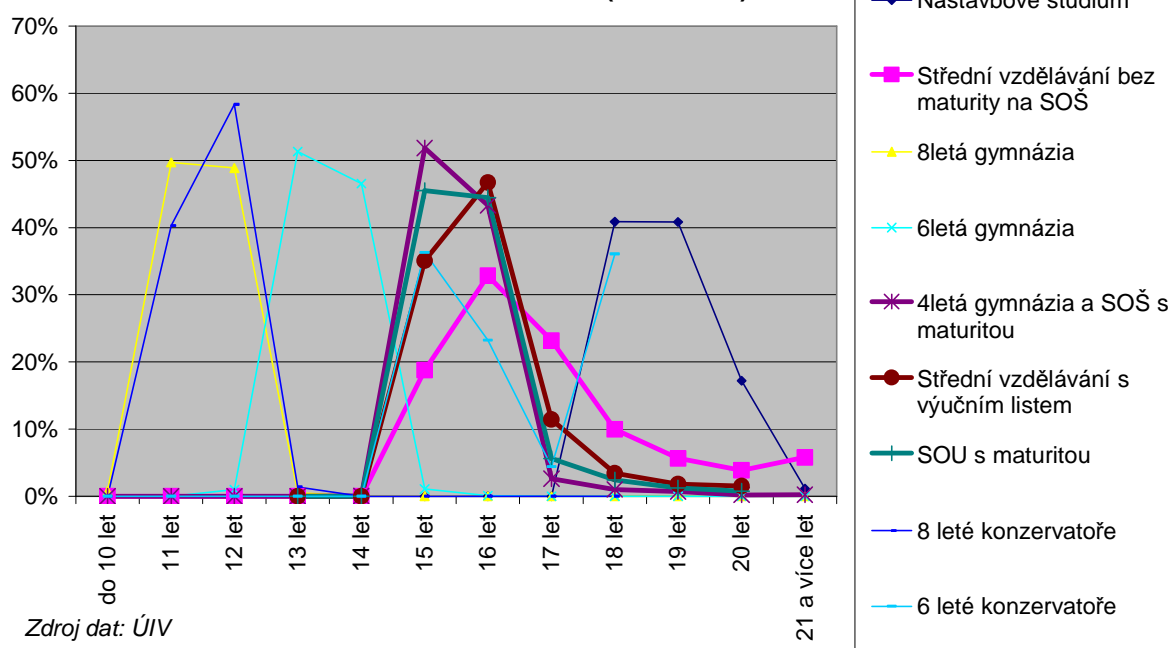
Počet žáků ZUŠ v průběhu minulých let mírně klesal a v roce 2005 dosáhl úrovně 216 tisíc. I přes tento pokles v absolutních počtech žáků ZUŠ stále v posledních letech narůstá jejich podíl vzhledem ke generaci 6-18letých. V roce 2005 bylo dosaženo podílu 14,9 % a na základě předpokládaného demografického vývoje je očekáván jeho nárůst i do budoucna - a to až na více než 16 % do roku 2010. I tento relativně rychlý nárůst podílu by však přinášel pokles celkového počtu žáků, který je způsoben demografickým poklesem osob ve věku 6-18 let. Pokles je odhadován do roku 2013, kdy by počet žáků ZUŠ dosahoval jen cca 201,5 tis., což je proti roku 2005 pokles o 6,8 %.

III.3 Přístup ke střednímu vzdělávání

Do denní formy vzdělávání nastupují především „čerství“ absolventi ZŠ, teoreticky mládež 15letá. Již v DZ ČR 2005 bylo upozorněno na radikální pokles počtu osob této věkové skupiny, ke kterému dojde mezi roky 2008 a 2009 o cca 14 tis. osob a během jednoho roku – do 2010 ubude dalších cca 11 tis. osob. Z odhadované hodnoty více než 120 tis. 15letých v roce 2008 se jejich počet sníží na cca 95,6 tis v roce 2010 (tj. o pětinu během 2 let). Další pokles je očekáván až do roku 2014/15, ale jeho tempo je již mírné.

Procesu vzdělávání na středních školách se však účastní i žáci starší, proto je podíl přijímaných, vztažený k počtu osob ve věku 15let, vyšší než 100 %. Jde o žáky, kteří si doplňují střední vzdělání, mění obor vzdělání a jsou přijímáni opakovaně, a zatím v menší míře i o děti cizinců. Graf ukazuje, že na většinu středních škol nastupuje jen cca 1/2 nově přijímaných ve věku 15 let, jen o něco málo nižší je mezi nově přijímanými podíl 16leté mládeže. U středního vzdělávání s výučním listem je podíl 16letých dokonce vyšší než podíl 15letých; promítají se zde posuny věku začínající již v MŠ odklady nástupu do ZŠ, dále neúspěšnost některých žáků v předchozím školním roce ve studiu náročnějším, ale zřejmě i delší setrvání v ZŠ a tím pozdější nástup do středního vzdělávání. Totéž, možná ještě ve větší míře, pravděpodobně platí ve středním vzdělávání na SOŠ bez maturitní zkoušky, kde 16letí mezi nově přijímanými jasně převládají a následování jsou 17letými uchazeči.

Věková struktura nově přijímaných do 1.ročníků středních škol a konzervatoří (2005/2006)

Výše zmíněný propad populačního ročníku 15letých se postupně promítne do poklesů celé věkové skupiny odpovídající středním školám (15-18 letí), která se od roku 2005 do svého minima v roce 2015/16 sníží o 31 %. Míra účasti na středoškolském vzdělávání (tedy počet žáků středních škol vztahený k odpovídající generaci 15-18letých osob) se pohybuje na úrovni okolo 90 %. Dalších cca 30 % z absolventů středního vzdělávání ukončeného výučním listem usiluje o získání maturitní zkoušky v nástavbovém studiu.

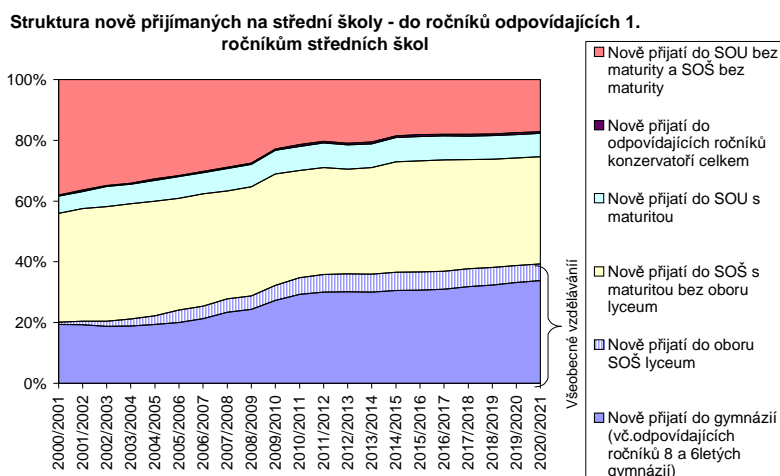
Silné postavení středního vzdělávání a účasti mládeže na středním vzdělávání v ČR v porovnání se zeměmi EU bylo zmíněno v kapitole I., stejně jako nesoulad mezi nabídkou a poptávkou po jednotlivých úrovních středního vzdělávání. Vzdělávání zakončeného maturitní zkouškou se v ČR účastní stále větší podíl žáků, v roce 2005 se zvýšil na 68,1 % z přijatých na střední školy (v denním studiu, bez nástavbového studia a škol pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami) a přibližuje se tak stanovenému kritériu 70-75 %. Rozšiřuje se tak základna pro přijímání do terciárního vzdělávání.

Nové skutečnosti v rozvoji středního vzdělávání

Volba střední školy hraje v přípravě k vyšší úrovni vzdělávání zásadní úlohu. Absolventi maturitního studia různých typů středních škol (G, SOŠ, SOU) mají různou šanci k přijetí na vysokou či vyšší odbornou školu. Tradičně nejvyšší úspěšnost v přijímacím řízení do terciárního vzdělávání vykazují absolventi gymnázií, kteří již vstupují do školy s cílem dalšího studia (úspěšnost přijetí na vysokou školu byla 77 % ve školním roce 2005/06). Zdánlivý nesoulad mezi počtem absolventů jednotlivých typů škol a těch, kteří se hlásí na vysoké školy je způsoben hlásícími se uchazeči s „odloženou poptávkou“, tedy starších absolventů. Výpadek v roce 2000 je důsledkem zavedení povinného 9. ročníku ZŠ.

Úspěšnost přijetí k vysokoškolskému studiu z oborů SOŠ a SOU zakončených maturitní zkouškou, kde je hlavním cílem vzdělávání profesí pro trh práce, je téměř shodná, 62 % ze SOŠ a 60 % ze SOU.

Při vstupu do terciárního vzdělávání jsou nejméně úspěšní absolventi všeobecného vzdělání. Tato fakta se stala důvodem jeho podpory – předpokládá se navýšení podílu přijímaných do všeobecného vzdělávání¹⁷ ze všech přijatých na střední školy na 35 % ve školním roce 2010/11 a až na 40 % do roku 2020/21.

Tím dojde k posunu podílu přijímaných do odborného vzdělávání na 65 % v roce 2010/11, resp. na 60 % v roce 2020/21. Graf znázorňuje možnou variantu rozvoje založenou na předpokladu dosažení cílových hodnot. Cílová hodnota je dána pro všeobecné vzdělávání a jeho rozdělení mezi obory gymnázium a lyceum je

ryze teoretické, odvozené zatím ze spíše opatrného rozvoje lyceí ze strany krajů (s výjimkou kraje Moravskoslezského a v posledním roce i Jihomoravského).

Uvedené posuny ve struktuře nově přijímaných do středního vzdělávání se s adekvátním časovým posunem projeví i ve struktuře žáků a absolventů středních škol.

V souvislosti s posilováním přijímání do všeobecného vzdělávání na středních školách a spolu s vlivem demografického vývoje se předpokládá pokles podílu přijímaných do odborného vzdělávání. ČR má v mezinárodním porovnání jednoznačně nejvyšší podíl odborného vzdělávání¹⁸ (80 % v porovnání s 55,6 % EU 25, kde se jednotlivé země pohybují v průměru od cca 13 % do cca 70 %) a posílením všeobecného vzdělávání se jen přiblíží evropskému průměrnému podílu. Předpokládá se, že se počet přijímaných do odborného vzdělávání sníží ze 98,8 tis. v roce 2005/06 na 64,7 tis. v roce 2010/11, k nižšímu úbytku dojde u přijatých na SOŠ o cca 24 %. Úměrně změně přijímání bude docházet ke změně počtu žáků, kteří by se u SOŠ¹⁹ snížily ze 207,7 tis. v roce 2005 na 185,8 tis. v roce 2010 (o 10,5 %), počet absolventů se však mírně zvyšuje až do roku 2009/10 ze 44,9 tis. o 2,7 %. U přijímaných na SOU pokračuje úbytek přijímaných z 49,9 tis. žáků o cca 42,1 % do roku 2010, do kdy se počty žáků sníží o 32,9 %, zatímco ve stejné době dojde ke snížení počtu absolventů o 19,1 %.

Odborné vzdělávání ve vztahu k trhu práce

Odborné vzdělávání a trh práce jsou úzce propojeny a sledování nezaměstnanosti absolventů je významné nejen pro hodnocení souladu vývoje na trhu práce s vývojem přijímání do jednotlivých úrovní vzdělávání (a skupin oborů), ale také pro mapování sociálních podmínek mladých lidí a předcházení patologickým jevům, které nezaměstnanost absolventů může

¹⁷ Všeobecným vzděláváním na středních školách je myšleno vzdělávání v oborech gymnázium v ročnících odpovídajících střední škole (tedy po ukončení povinné školní docházky) a v oborech lyceum. Nově přijatí do všeobecného vzdělávání jsou nově přijatí žáci do oborů vzdělávání 4letých gymnázií, do odpovídajícího ročníku oborů vzdělávání 8letých a 6letých gymnázií (do 5.ročníku 8letých gymnázií a do 3.ročníku 6letých gymnázií) a do oborů vzdělávání lyceum.

¹⁸ [Detailed Analysis of Progress - Towards the Lisbon Objectives in Education and Training 2006 Report - Analysis based on indicators and benchmarks (autor: The Standing Group on Indicators and Benchmarks). Využívá data Eurostat (2003).]

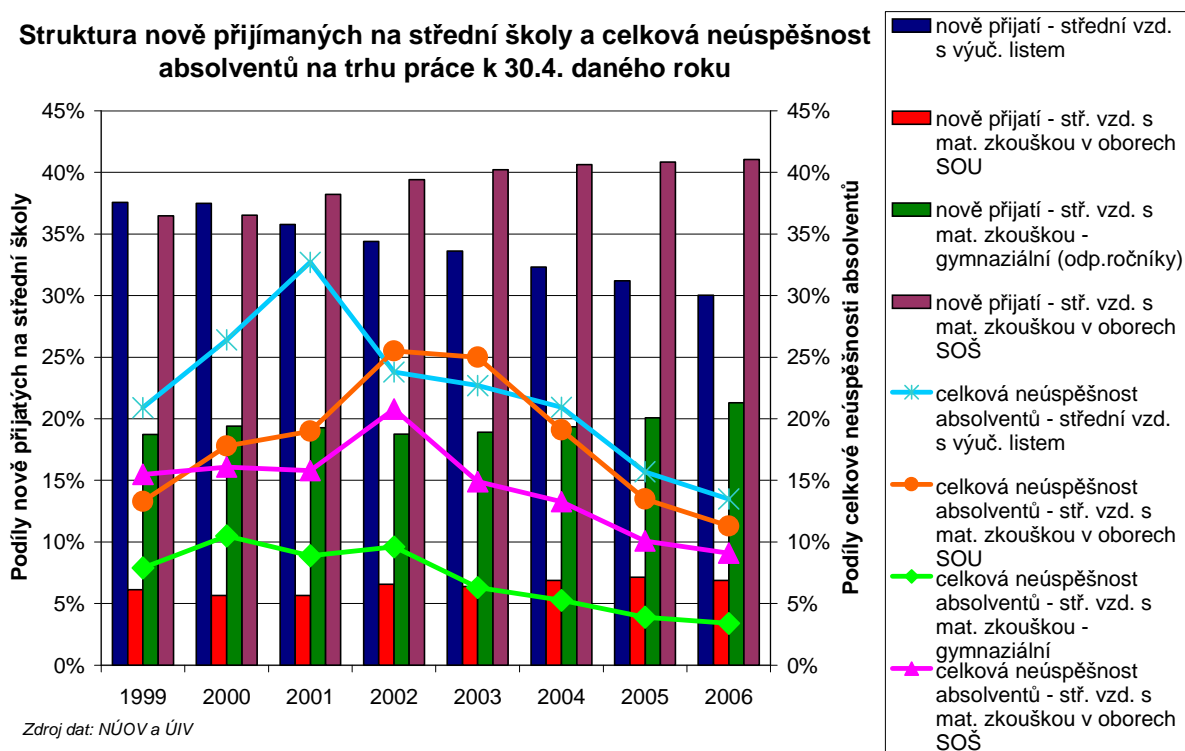
¹⁹ Mezi přijatými, žáky a absolventy SOŠ jsou započítány i údaje za ročníky konzervatoří, odpovídající středním školám.

vyvolávat. Možnost uplatnění absolventa na trhu práce je částečně předurčena absolvovaným studijním oborem, místem jeho bydliště a skutečností, že na trh práce odchází stále nižší podíl absolventů, v roce 2005 již jen necelá polovina absolventů z oborů středního vzdělání zakončených maturitní zkouškou na SOŠ a cca 66 % z těchto oborů na SOU. Pouze z nástavbového studia se na trh práce dostává cca 80 % absolventů.

Změna neúspěšnosti absolventů jednotlivých úrovní středních škol na trhu práce a změna přijímání na střední školy je v základních souvislostech zřejmá z grafu^{20,21}.

Výrazné snížení neúspěšnosti absolventů na trhu práce u vzdělávání s maturitní zkouškou souvisí s navyšováním přijímání do terciárního vzdělávání. U odborného vzdělávání souvisí s dokončením zahraničních investičních celků, snižujícím se přijímáním do středního vzdělávání s výučním listem a průběžně probíhající restrukturalizací odborného vzdělávání, které se začíná přizpůsobovat požadavkům trhu práce zejména tam, kde jsou navázány dobré kontakty mezi školami a zaměstnavateli. Svoji roli také sehrává rozvoj kariérového poradenství.

Struktura nově přijímaných na střední školy a celková neúspěšnost absolventů na trhu práce k 30.4. daného roku

V souvislosti se snižováním celkové míry neúspěšnosti absolventů odborného vzdělávání se ale nejrychleji tato míra snížila u absolventů oborů středního vzdělání s výučním listem na SOU (o 19,2 procentních bodů mezi roky 2001-2006) a u oborů středního vzdělání s maturitní zkouškou na SOŠ (o 11,7 procentního bodu od maxima v roce 2002 do roku 2006). V oborové struktuře se výrazně zlepšila situace ve strojírenských oborech díky rozšířené nabídce pracovních míst již zmíněným dokončením zahraničních investic se značnou poptávkou po pracovní síle. Trvale nejnižší míru nezaměstnanosti vykazují zdravotnické obory. Z hlediska profesní skladby mají v dubnu 2006 nejvyšší míru nezaměstnanosti obory Kožedělná a obuvnická výroba a zpracování plastů (17,9 %) a Osobní a provozní služby (16,7 %) u vyučených (obory kódu H); Ekonomika a administrativa (19,0 %) a Osobní a provozní služby (16,3 %) u vyučených s maturitní zkouškou (obory kódu L);

²⁰ Nezaměstnanost absolventů škol (duben 2006), ÚIV.

²¹ Uplatnění absolventů škol na trhu práce – 2005, NÚOV, Praha, 2006.

Ekologie a ochrana životních prostředí (20,2 %) u středních odborných škol s maturitní zkouškou (obory kódu M), kde však jde „jen“ o 102 nezaměstnaných, zatímco v oboru Ekonomika a administrativa dosahuje míra nezaměstnanosti „jen“ 9,9 %, ale jde o 1 019 nezaměstnaných absolventů.

Uvolňování kapacit zejména v odborném školství, kde odklon od oborů zakončených výučním listem (nebo bez něho) k oborům zakončeným maturitní zkouškou lze pozorovat již několik let, znamená pro odborné školy (zejména SOU) potřebu zvýšené spolupráce s rozhodujícími zaměstnavateli spádové oblasti, vzdělávat vysoce kvalifikované pracovníky a připravovat programy dalšího vzdělávání s cílem získat nové klienty vzdělávání.

Kritéria přijímání na střední školy

Kritéria přijímání na střední školy, která byla uvedena v DZ ČR 2005, jsou stále platná. Měla by být chápána jako doporučující směry vývoje vzdělávací soustavy v ČR i jednotlivých krajů s respektováním krajských specifik. V pravé části tabulky jsou vyhodnocena a uvedena některá zpřesnění.

DZ ČR 2005	Hodnocení a předpoklad vývoje v DZ ČR 2007
Nabídka středního vzdělání s maturitní zkouškou všech forem (včetně nástavbového studia) se bude v celorepublikovém měřítku pohybovat na úrovni 70-75 % přijatých ke studiu na střední školy.	Počet přijímaných do maturitního studia se každoročně zvyšuje, v roce 2005/06 dosáhl 68,1 % z přijatých ke studiu na střední školy a v důsledku zvyšující se poptávky po maturitním studiu lze důvodně předpokládat nejen naplnění kritéria, ale i jeho překročení.
Všeobecné vzdělávání na gymnáziích a v oborech lyceum by mělo dosáhnout cca 30 % z přijatých ke studiu na střední školy; nárůst je třeba umožnit zejména na čtyřletých gymnáziích.	Podíl přijímaných do všeobecného vzdělávání se zvyšuje, ale pomalým tempem. Předpokládá se, že by se v důsledku demografického vývoje a podpůrných opatření, mohl v průměru ČR přiblížit podíl z dnešních 24,1 % cílovým hodnotám. Upravené kritérium: Všeobecné vzdělávání na gymnáziích a v oborech lyceum by mělo dosáhnout cca 35 % v roce 2010/11 a 40 % v roce 2020/21 z přijatých na střední školy; nárůst je třeba umožnit zejména na čtyřletých gymnáziích a na oborech lyceum.
Přijímání na šesti a osmiletá gymnázia se bude pohybovat na úrovni 10 % či stagnovat na úrovni roku 2002, pokud by bylo vyšší; počet těchto gymnázií, zapsaných v rejstříku, je v současné době uzavřen a vzhledem ke klesající populaci i záměrům krajů se nebude dále rozšiřovat.	Podíl žáků odcházejících z 2. stupně ZŠ se v roce 2005/06 zvýšil proti stanovenému kritériu o cca 1 % - u odchodů z 5. ročníků ZŠ na 8letá gymnázia přesáhl 8,8 % a podíl odcházejících ze 7. ročníku ZŠ přesáhl 2 %. Podíl odchodů by neměl přesahovat stanovených 10 % v průměru ČR, protože by mělo jít o školy pro děti nadané.
Přijímání do prvních ročníků středních odborných učilišť by nemělo klesnout pod 30-35 % absolventů základních škol (ukazatel přepočtený na podíl z přijatých do SŠ by neměl klesnout pod 26,2 %).	Hodnota tohoto ukazatele v posledních letech stále klesá – v roce 2005/06 bylo dosaženo úrovně 45,8 % z absolventů ZŠ a do roku 2010 se sníží na 33,1 %. Nově je zaveden i ukazatel přepočtený na podíl z přijatých do SŠ, který je na úrovni 38,3 % a do roku 2010/11 se sníží na 29,1 %.
V krajích se silným zastoupením středního vzdělávání s výučním listem a nízkou vzdělaností obyvatelstva je možné posilovat nástavbové studium.	Po roce 2002 došlo k nárůstu počtu přijímaných do nástavbového studia a to jak v denní formě vzdělávání tak i v ostatních formách. Ve všech formách vzdělávání byla do nástavbového studia přijata cca polovina absolventů nematuritního středního vzdělávání předchozího školního roku.

Kritéria rozvoje regionálního školství

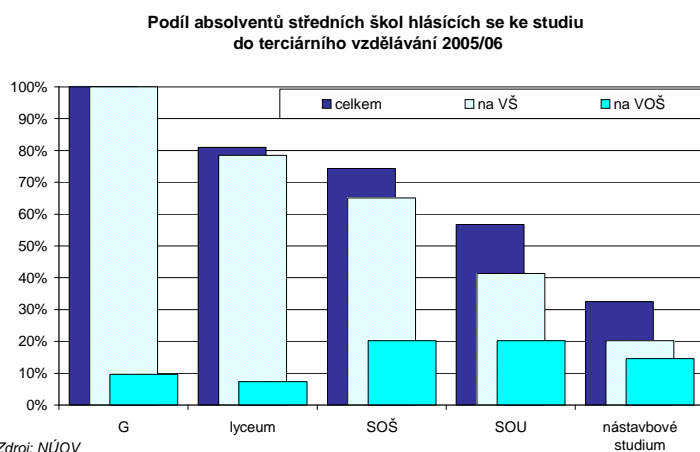
Kritéria rozvoje vyplývají z potřeby zajištění co nejužšího souladu oborové struktury škol s požadavky trhu práce i z převažujícího nadbytku kapacit; jejich platnost bude trvat ještě řadu let:

- ⇒ do struktury oborů odborného vzdělávání s maturitní zkouškou i výučním listem může být zařazen nebo kapacitně posílen obor, který bude odpovídat předpokládaným nebo očekávaným budoucím potřebám trhu práce; ohled bude brán na strategii regionálního rozvoje příslušného kraje, ekonomicko-sociální vývoj s predikcí potřeby kvalifikované pracovní síly (pokud bude k dispozici), přípravu pobídkových investičních zón, budování velkých investičních celků), na analýzu uplatnění absolventů příslušné skupiny oborů na trhu práce a další faktory, jako je například vzdálenost jiné školy, která má stejný nebo příbuzný obor zařazen ve své nabídce vzdělávání,
- ⇒ při výměně nevyhovujícího oboru za nový perspektivní musí být recipročně utlumen obor, ze kterého pocházejí nezaměstnaní absolventi v míře nezaměstnanosti vyšší než je průměr kraje; obory, do kterých se 3 roky nepřijímalo, nebudou brány v úvahu; podporováno bude rozvíjení kapacit všeobecného vzdělávání (s výjimkou 6 a 8letých gymnázií a s přihlédnutím ke stávajícímu zastoupení kapacit všeobecného vzdělávání v jednotlivých krajích),
- ⇒ nepředpokládá se vznik nových středních škol; pokud taková potřeba nastane v souladu se strategií regionálního rozvoje a dlouhodobého záměru příslušného kraje, nemělo by dojít k navýšení stávajících kapacit. V této souvislosti by měl být rozvoj škol zřizovaných pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami posuzován odděleně s přihlédnutím k jejich specifickým,
- ⇒ zařazení nové VOŠ může být doporučeno pouze v případě realizace vzdělávacího programu oboru vzdělání, který má ojedinělý charakter v daném regionu a jehož koncepce vznikla na základě projevené společenské potřeby příslušně vzdělaných odborníků na trhu práce. Cílem musí být zejména omezení rozptýlenosti VOŠ, optimalizace jejich počtu a provázanost se studiem bakalářských oborů VŠ v regionu.

III.4 Přístup k terciárnímu vzdělávání

Přístup „čerstvých“ absolventů středních škol k terciárnímu vzdělávání

Česká republika má dosud v rámci mezinárodních šetření jeden z nejnižších podílů účasti na terciárním vzdělávání, průměrná účast na terciárním vzdělávání v rámci EU osob ve věku 20-

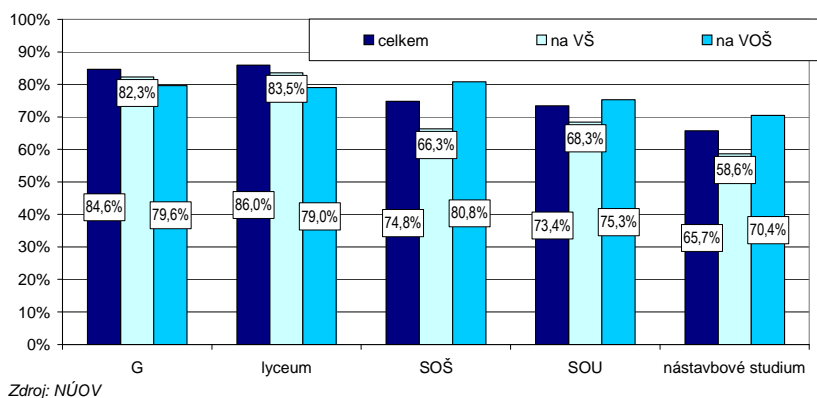
24 let se v roce 2003 pohybovala na úrovni 56,4 %, ČR v téže době dosáhlo podílu 37,1 %, oba podíly však vykazují trvalý růst.

Přístup k terciárnímu, zejména vysokoškolskému vzdělávání se v ČR zvyšuje. Možnosti studia se přibližují zájemcům, protože fakulty nebo jejich odloučená pracoviště jsou stále častěji zřizovány v krajích, které o tuto formu projevují zájem.

Z kvalitních VOŠ vznikají neuniverzitní vysoké školy – např. v Jihlavě nebo Praze (2004), další ve Středočeském kraji je blízko ukončení schvalovacího procesu; kvalitní VOŠ spolupracují s fakultami VŠ a spolupodílí se tak na dalších možnostech bakalářského studia.

S rozvojem nabídky terciárního vzdělávání se každoročně zvyšuje počet i podíl „čerstvých“ absolventů středních škol²², kteří podávají přihlášky a těch, kteří jsou přijímáni jak na VŠ, tak na VOŠ. V posledních dvou letech se však zdá, že s rozvojem nabídky vysokoškolského

Úspěšnost absolventů středních škol v přijímacím řízení ke studiu na terciárním vzdělávání 2005/06

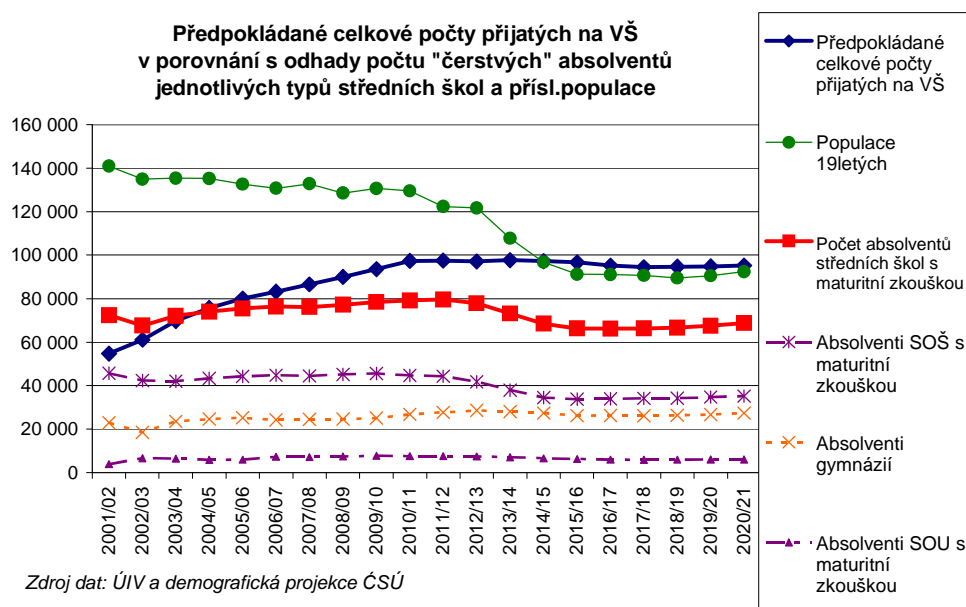
vzdělávání se snižuje zájem o vyšší odborné vzdělávání, zejména ze strany absolventů všeobecného vzdělávání.

V roce 2005/06 se k přijímacímu řízení na VŠ dostavilo téměř 73 % absolventů oborů středního vzdělání zakončených maturitní zkouškou (dále jen středních škol) a přijato jich bylo 53 %, zatímco k přijímání na vyšší

odborné vzdělávání se dostavilo necelých 13 % absolventů a přijato bylo 10 %. S rozvojem studijních příležitostí se zvyšuje i úspěšnost v přijímacím řízení, která v roce 2005/06 dosáhla 80,3 % na VŠ (a od roku 2003/04 se zvýšila o 10,4 procentní body po předchozím kolísavém vývoji) a 73 % na VOŠ (zvýšení pouze o 1,2 procentní body, ale s mírně se zvyšujícím trendem i v předcházejících letech).

Potvrzuje se, že absolventi všeobecných oborů středních škol jsou při přijímacím řízení úspěšnější, a to zejména v přijímání na VŠ (nejvyšší úspěšnost mají absolventi lyceí 84 %). Absolventi odborných oborů vzdělání na středních školách včetně absolventů nástavbového studia jsou úspěšnější v přijímacím řízení na VOŠ, které jsou odborně zaměřeny, než na školách vysokých. Rozdíly v úspěšnosti přijetí jsou dány nejen rozdílnou výukou a přípravou na další vzdělávání na jednotlivých druzích škol, ale mj. i rozdílnými studijními předpoklady žáků, kteří se v nich vzdělávají.

²² Přejít absolventů středních škol do terciárního vzdělávání, NÚOV, Praha 2006, projekt financovaný EU a rozpočtem ČR. Pokud se v této části hovoří o absolventech, jsou míněni pouze „čerství“ absolventi.

Celkový přístup absolventů středních škol k terciárnímu vzdělávání (vč. odložené poptávky)

Další rozšiřování nabídky zejména vysokoškolského vzdělávání vyplývá z Dlouhodobého záměru vzdělávací a vědecké, výzkumné, vývojové, umělecké a další tvůrčí činnosti pro oblast vysokých škol na období 2006-2010.

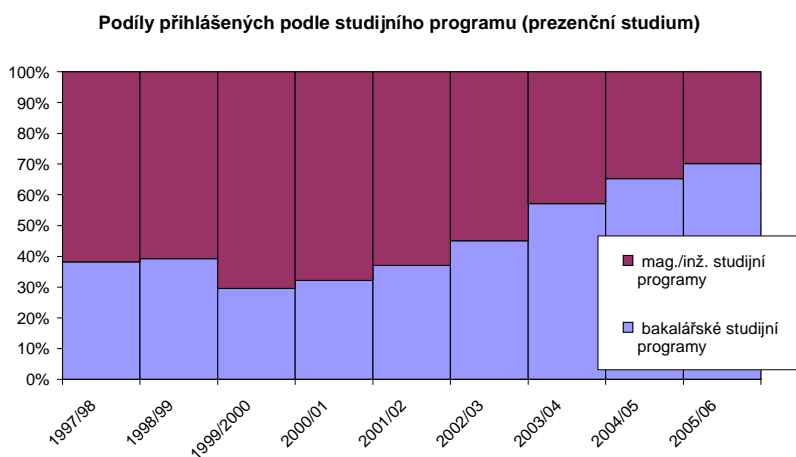
Z porovnání předpokládaných počtů absolventů oborů středního vzdělání zakončeného maturitní zkouškou s předpokládanými počty přijímaných studentů na VŠ je zřejmé, že vysoké školy budou přijímat vyšší počet studentů, než kolik střední vzdělávání „vyprodukuje“ absolventů, a musí tak nutně počítat s přijímáním studentů stále vyššího věku i do prezenční formy vzdělávání. Nejsou zohledněny počty studentů, kteří po 1. ročníku VŠ opouštějí studium, protože se nedostali na obor, který studovat chtěli, a znovu usilují o přijetí na VŠ.

Přístup na vyšší odborné školy

Počet podaných přihlášek na VOŠ od roku 2003 klesá, v roce 2005/06 bylo podáno 24 973 přihlášek, což je nejméně od roku 2000/01. Uchazeči v průměru podali 1,28 přihlášky, takže počet přihlášených osob byl jen 19 441, což je opět nejméně od roku 2000/01. Ze všech přihlášených bylo na VOŠ přijato 67,9 % uchazečů. Úspěšnost přijetí, počítaná jako podíl přijatých z uchazečů, kteří se dostavili k přijímacímu řízení, je 81 % (v denním studiu 80,9 %). Stále je naprostá většina zapsaných zapisována do denního studia. Je pravděpodobné, že s otvíráním vysokých škol většímu počtu zájemců o terciární studium bude pokračovat pokles zájmu o VOŠ.

Přístup na vysoké školy

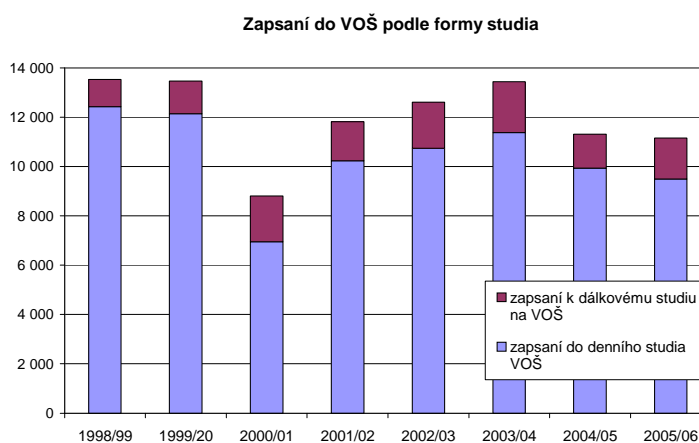
Každoročně zaznamenáváme nárůst počtu přihlášených na vysoké školy, i když tempo tohoto nárůstu v posledních letech klesá. Do školního roku 2005/06 se na VŠ hlásilo téměř 131 tis. uchazečů, z nich cca 80 tis. bylo přijato ke studiu a přes 76 tis. se pak skutečně ke studiu zapsalo.

Zdroj dat: ÚIV

račního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost v oblasti VŠ, jsou cíleny na inovace studijních programů, aby odpovídaly potřebám praxe a potřebám regionu, s důrazem zejména na bakalářské studijní programy a uplatnění jejich absolventů.

V rámci VŠ je podporován nárůst počtu studentů zejména v bakalářských studijních programech, které jejich absolventům umožňují se rozhodnout mezi pokračováním v navazujícím magisterském studiu a nebo vstoupit na trh práce. Priority Rozvojových programů pro veřejné vysoké školy, od roku 2008 pak Ope-

Zdroj dat: ÚIV

IV. Financování regionálního školství

Financování regionálního školství je vícezdrojové. Do škol a školských zařízení plynou finanční prostředky například z rozpočtů územních samosprávných celků, od dalších zřizovatelů, z fondů Evropské unie, ale zejména ze státního rozpočtu, a to především prostřednictvím rozpočtu kapitoly Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Při poskytování rozhodujícího objemu finančních prostředků (cca 98-99 %) z rozpočtu MŠMT do regionálního školství se již od roku 1992 používá tzv. normativní metoda financování.

IV.1 Financování ze státního rozpočtu

Prioritami MŠMT při financování výdajů regionálního školství zajišťovaných z jeho rozpočtu bude (kromě obecného zajištění platové úrovně u zaměstnanců RgŠ, odpovídající vývoji odměňování v celém veřejném sektoru) v období let 2008 až 2010 zejména:

- zajištění probíhající kurikulární reformy,

- zajištění růstu výdajů na učební pomůcky, učebnice a školní potřeby poskytované bezplatně,
- zajištění srovnatelnosti výdajů na jednoho žáka ve veřejném a soukromém (resp. církevním) sektoru RgŠ.

Výdaje na rozvojové programy

Do oblasti regionálního školství plyne vedle normativně rozepisovaných rozpočtových zdrojů také nemalá částka z rozpočtu MŠMT prostřednictvím různých účelově zaměřených programů, které MŠMT každoročně vyhlašuje (viz Příloha č. 2).

S ohledem na téměř neopakovatelnou možnost využití finančních prostředků (z hlediska objemu) z ESF v programovém období 2007-13, přijala vláda ČR Usnesení²³, kterým ukládá členům vlády a doporučuje také hejtmanům a primátorovi hlavního města Prahy přehodnotit programy dosud hrazené ze státního rozpočtu a územních rozpočtů. V souladu s předpisy ČR a EU by se měly programy realizovat z prostředků Evropské unie a uspořené národní finanční prostředky by pak měly být použity na spolufinancování programů.

IV.2 Financování z ESF

V oblasti vzdělávání mohou být použity evropské finanční prostředky z Evropského fondu regionálního rozvoje, z finančního mechanismu EHP/Norsko, ale zejména z ESF.

Programové období 2004-2006

Z ESF se hradí v programovém období 2004-06 projekty podané v rámci **Operačního programu Rozvoj lidských zdrojů** (OP RLZ), kdy je vyžadována **25% finanční spoluúčast** ČR. Pro toto programové období bylo alokováno z prostředků ESF na celý OP RLZ 318,82 mil. € a 103,61 mil. € je spolufinancováno z státního rozpočtu. Z celkové částky bylo vyčleněno pro prioritu 3 týkající se podpory vzdělávání 143,64 mil. €.

Vedle OP RLZ se pro období 2004-06 poskytuje z ESF finanční podpora projektům podaným v rámci **Jednotného programového dokumentu pro cíl 3** (JPD 3), který podporuje projekty v regionu hlavního města Prahy. V tomto případě je však míra **spolufinancování 50 %** (státní rozpočet se podílí 39,5 %, HMP 10,5 %, ESF 50 %). Celkový objem finančních prostředků určených na tento program je pro celé období 117,6 mil. € (včetně spolufinancování).

Programové období 2007-2013

Pro programové období 2007-2013 je navržen operační program **Vzdělávání pro konkurenceschopnost** (OP VK), pro který je MŠMT řídicím orgánem. Cílem tohoto programu je zkvalitňování a modernizace systému vzdělávání a podpora rozvoje lidských zdrojů pro posílení konkurenceschopnosti české ekonomiky.

Na OP VK je pro období 2007-2013 plánováno 7 % z prostředků strukturálních fondů EU, tj. částka 1 812 mil. €. Pro tento operační program je určena **finanční spoluúčast** národních prostředků **15 %** (tj. cca 320 mil. €). Celkem finanční objem OP VK činí **2 132 mil. €**.

Následující tabulka zobrazuje podrobnější členění priorit a oblastí podpory s předpokládaným objemem finančních prostředků (vč. 15 % ze státního rozpočtu) a uvedením podílu na celkových nákladech operačního programu.

²³ Usnesení vlády č. 1348 ze dne 30. 11. 2006.

Prioritní osa	Oblast podpory	Alokace na oblast (% z prioritní osy/ mil. €)	Alokace priorit (% z celku/ mil. €)
I. Počáteční vzdělávání	1.1. Zvyšování kvality ve vzdělávání	55 % / 446	38 % / 810
	1.2. Rovné příležitosti žáků, vč. žáků se spec. vzdělávacími potřebami	20 % / 162	
	1.3. Další vzdělávání pracovníků škol a školských zařízení	25 % / 203	
II. Terciární vzdělávání, výzkum a vývoj	2.1. Systémový rámec terciárního vzdělávání a rozvoje lidských zdrojů ve VaV	9 % / 73	38 % / 810
	2.2. Vyšší odborné vzdělávání	11 % / 89	
	2.3. Vysokoškolské vzdělávání	32 % / 259	
	2.4. Lidské zdroje ve VaV	27 % / 219	
	2.5. Partnerství a sítě	21 % / 170	
III. Další vzdělávání	3.1. Systémový rámec dalšího vzdělávání	25 % / 107	20 % / 426
	3.2. Individuální další vzdělávání	40 % / 171	
	3.3. Podpora nabídky dalšího vzdělávání	35 % / 149	
IV. Technická pomoc	4.1. Řízení, kontrola, monitorování a hodnocení programu	34 % / 29	4 % / 85
	4.2. Informovanost a publicita programu	33 % / 28	
	4.3. Zvýšení absorpční kapacity subjektů	33 % / 28	
Celkem			100 % / 2 132

Zdroj: Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost

K vyhlášení první výzvy v rámci tohoto programu by mělo dojít koncem roku 2007. V souvislosti s tím se předpokládá, že v roce 2008 bude docházet k přechodu realizace programů z národní podpory na podporu z evropských finančních prostředků a v roce 2009 by měla být podpora vzdělávání realizována ve všech možných případech (spoluúčastí) z ESF.

S novým programovým obdobím 2007-13 je možné čerpat prostředky ESF v rámci dalších operačních programů, které nejsou v gesci MŠMT. Jedná se např. o:

- **OP Lidské zdroje a zaměstnanost**, jehož cílem je zvýšit zaměstnanost a zaměstnatelnost lidí. Pro tento operační program je na celé programovací období určeno 2,1 mld. €, z toho příspěvek EU činí 1,8 mld. €. Řídícím orgánem je MPSV,
- pro hlavní město Prahu je určen **OP Praha-Adaptabilita**, na nějž je určeno 142 mil. €, z toho alokace z EU činí 121 mil. €.

ZÁVĚR

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy má odpovědnost za vzdělávání v České republice a to zejména za systémové změny klíčové pro rozvoj kvality vzdělávání. Proto stanovilo strategické směry dalšího rozvoje ve třech oblastech, jejich základní cíle a formy podpory pro budoucí období.

Základní cíle jednotlivých strategických směrů :

- 1. Zajistit rovné příležitosti ke vzdělávání pro všechny a poskytnout šanci na rozvinutí jejich vzdělanostního potenciálu v prostředí bezpečné školy.**
- 2. Rozvoj a zkvalitňování systému počátečního vzdělávání s důrazem na zlepšení klíčových kompetencí absolventů pro zvýšení jejich uplatnitelnosti na trhu práce a zvýšení motivace k dalšímu vzdělávání.**
- 3. Zkvalitnění výuky cizích jazyků a rozvoj počítačové gramotnosti.**
- 4. Vytvořit systém monitorování, hodnocení a vlastního hodnocení škol a školských zařízení.**
- 5. Připravit učitele na změny ve vzdělávání a jejich inovativní práci ohodnotit.**
- 6. Dostupné a efektivní další vzdělávání pro měnící se společnost.**

Pro realizaci stanovených cílů byly a dále jsou připravovány dokumenty určující rámcové změny obsahu vzdělávání. Připraveny a zahájeny byly práce na monitorování a hodnocení kvality vzdělávání jako zpětné vazby úspěšnosti změny obsahu vzdělávání a implementace těchto změn na školách. Pro úspěšnost kurikulární reformy má rozhodující význam motivace a podpora ředitelů a pedagogických pracovníků – jejich počáteční a další vzdělávání. Nedílnou součástí reformy je integrovaný poradenský systém, který ulehčuje žákům, rodičům i školám orientovat se na trhu práce.

Jedním z nejsložitějších problémů je nalezení co nejužší vazby mezi trhem práce a vzděláváním, protože uchazeči o studium mají většinou jiné preference než zaměstnavatelé.

Resort školství bude pokračovat:

- ⇒ v rozvoji vzdělávání vysoce kvalifikovaných pracovníků se širokým spektrem znalostí, schopných rychle se adaptovat a obstát i v podmínkách evropského trhu práce,
- ⇒ v úzké spolupráci s těmi zaměstnavateli budoucích absolventů, kteří mohou ukázat zájemcům perspektivu oboru,
- ⇒ v přípravě perspektivních programů dalšího vzdělávání, které se otevrou zájemcům z řad dospělých.

Pro úspěch reformy vzdělávání je dále nezbytné především:

- ⇒ intenzivní zkvalitňování a prohlubování dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků, zejména v problematikách strategických směrů,
- ⇒ další diskuse s představiteli fakult vysokých škol o změnách v učitelských studijních programech, které budou odpovídat novému pojetí vzdělávání, o možnostech získání chybějící kvalifikace již zaměstnaných učitelů v kombinovaném studiu, zejména jazykového,
- ⇒ zintenzivnění podpory rovného přístupu ke vzdělávání,

- ⇒ prohlubování spolupráce škol se sociálními partnery při ovlivňování charakteru a podmínek odborného vzdělávání,
- ⇒ dořešení legislativy, zejména v oblasti monitorování a hodnocení kvality vzdělávání,
- ⇒ podpora motivačních nástrojů pro další vzdělávání.

K naplňování strategických cílů se navrhuje využít:

- ⇒ zejména finančních prostředků z operačních programů ESF,
- ⇒ celostátních rozvojových programů hrazených z kapitoly 333-MŠMT státního rozpočtu,
- ⇒ v rámci každoroční přípravy státního rozpočtu usilovat o navýšení prostředků, zejména na rychlejší růst platů učitelů a na celostátní rozvojové programy, které není možné spolufinancovat v rámci ESF, nebo na takové, jejichž zajištění bude nezbytné pro úspěch reformy vzdělávání a udržitelnost nastartovaných procesů ve školách.

Ukazatele ke sledování dosaženého stavu

UKAZATEL	KOMENTÁŘ																		
A) ROVNOST PŘÍLEŽITOSTÍ KE VZDĚLÁVÁNÍ																			
počet žáků se speciálními vzdělávacími potřebami integrovaných do běžných škol a jejich podíl z celkového počtu žáků příslušných škol (mateřských, základních, gymnázií, středních odborných škol, středních odborných učilišť, vyšších odborných škol)	Podíl individuálně integrovaných žáků <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th></th> <th style="text-align: center;">2004/05</th> <th style="text-align: center;">2005/06</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>MŠ</td> <td style="text-align: center;">0,67 %</td> <td style="text-align: center;">0,54 %</td> </tr> <tr> <td>ZŠ</td> <td style="text-align: center;">5,38 %</td> <td style="text-align: center;">4,97 %</td> </tr> <tr> <td>Gymnázia</td> <td style="text-align: center;">0,52 %</td> <td style="text-align: center;">0,4 %</td> </tr> <tr> <td>SOŠ,vč. konzervatoří</td> <td style="text-align: center;">0,54 %</td> <td style="text-align: center;">0,54 %</td> </tr> <tr> <td>SOU,U</td> <td style="text-align: center;">1,37 %</td> <td style="text-align: center;">1,3 %</td> </tr> </tbody> </table>		2004/05	2005/06	MŠ	0,67 %	0,54 %	ZŠ	5,38 %	4,97 %	Gymnázia	0,52 %	0,4 %	SOŠ,vč. konzervatoří	0,54 %	0,54 %	SOU,U	1,37 %	1,3 %
	2004/05	2005/06																	
MŠ	0,67 %	0,54 %																	
ZŠ	5,38 %	4,97 %																	
Gymnázia	0,52 %	0,4 %																	
SOŠ,vč. konzervatoří	0,54 %	0,54 %																	
SOU,U	1,37 %	1,3 %																	
počet žáků ve specializovaných třídách běžných škol a jejich podíl z celkového počtu žáků příslušných škol (mateřských, základních, gymnázií, středních odborných škol, středních odborných učilišť)	Podíl žáků ve specializovaných třídách <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th></th> <th style="text-align: center;">2004/05</th> <th style="text-align: center;">2005/06</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>MŠ</td> <td style="text-align: center;">1,42 %</td> <td style="text-align: center;">1,35 %</td> </tr> <tr> <td>ZŠ</td> <td style="text-align: center;">1,09 %</td> <td style="text-align: center;">1,07 %</td> </tr> <tr> <td>Gymnázia</td> <td style="text-align: center;">0,01 %</td> <td style="text-align: center;">0,02 %</td> </tr> <tr> <td>SOŠ,vč. konzervatoří</td> <td style="text-align: center;">0 %</td> <td style="text-align: center;">0 %</td> </tr> <tr> <td>SOU,U</td> <td style="text-align: center;">0 %</td> <td style="text-align: center;">0 %</td> </tr> </tbody> </table>		2004/05	2005/06	MŠ	1,42 %	1,35 %	ZŠ	1,09 %	1,07 %	Gymnázia	0,01 %	0,02 %	SOŠ,vč. konzervatoří	0 %	0 %	SOU,U	0 %	0 %
	2004/05	2005/06																	
MŠ	1,42 %	1,35 %																	
ZŠ	1,09 %	1,07 %																	
Gymnázia	0,01 %	0,02 %																	
SOŠ,vč. konzervatoří	0 %	0 %																	
SOU,U	0 %	0 %																	
počet a podíl dětí a žáků ve školách zřizovaných pro děti a žáky se speciálními vzdělávacími potřebami z příslušné věkové skupiny (3 - 5let pro mateřské školy, 6-14 let pro základní školy, 15-18 let pro střední školy)	Podíl žáků ve školách zřizovaných pro děti a žáky se speciálními vzdělávacími potřebami <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th></th> <th style="text-align: center;">2004/05</th> <th style="text-align: center;">2005/06</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>MŠ</td> <td style="text-align: center;">1,20 %</td> <td style="text-align: center;">1,08 %</td> </tr> <tr> <td>ZŠ</td> <td style="text-align: center;">3,64 %</td> <td style="text-align: center;">3,69 %</td> </tr> <tr> <td>Gymnázia</td> <td style="text-align: center;">0,14 %</td> <td style="text-align: center;">0,13 %</td> </tr> <tr> <td>SOŠ,vč. konzervatoří</td> <td style="text-align: center;">0,54 %</td> <td style="text-align: center;">1,09 %</td> </tr> <tr> <td>SOU,U</td> <td style="text-align: center;">7,03 %</td> <td style="text-align: center;">7,36 %</td> </tr> </tbody> </table>		2004/05	2005/06	MŠ	1,20 %	1,08 %	ZŠ	3,64 %	3,69 %	Gymnázia	0,14 %	0,13 %	SOŠ,vč. konzervatoří	0,54 %	1,09 %	SOU,U	7,03 %	7,36 %
	2004/05	2005/06																	
MŠ	1,20 %	1,08 %																	
ZŠ	3,64 %	3,69 %																	
Gymnázia	0,14 %	0,13 %																	
SOŠ,vč. konzervatoří	0,54 %	1,09 %																	
SOU,U	7,03 %	7,36 %																	
počet škol, které využijí informací z výstupů projektu ISA k ověření své vzdělávací nabídky – potenciální uživatelé - škola nebo její součást	Cca 4265 škol (2400 základních škol, 400 škol zřizovaných pro děti, žáky a studenty se speciálními vzdělávacími potřebami, 1465 středních škol).																		
počet výchovných poradců, kteří využijí systém ISA v oblasti kariérového rozhodování a orientace ve světě práce - potenciální uživatelé	Cca 4265 výchovných poradců (2400 na ZŠ, 400 na školách zřizovaných pro děti a žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, 1465 na středních školách).																		
počet výchovných poradců a vyučujících předmětů Výchova k volbě povolání a Úvod do světa práce, kteří využijí systém eKariéra	5 500 výchovných poradců																		
počet vstupů do interaktivního integrovaného informačního systému	Plánováno až v dalších letech – informační systém je postupně budován.																		

počet škol zapojených do projektu	Do projektu je zapojených 102 škol, plánováno bylo 80
počet realizovaných programů DVPP v rámci VIP Kariéra	Počet vzdělávacích aktivit za rok 2005/06 32 celkem vzdělávacích programů DVPP 94
počet podpořených osob poskytujících poradenské služby	143 - převzato z průběžné zprávy SP VIP Kariéra (srpen)
počet klientů, kterým byla poskytnuta poradenská služba za rok 2005/2006	Poradenská péče byla poskytnuta 20 920 klientům, kterým bylo poskytnuto 65 609 poradenských kontaktů. Za období prosinec 2005-červen 2006 poskytli školní psychologové v zapojených školách poradenskou službu 49 752 žákům (opakované návštěvy), 9 627 učitelům a 5 618 rodičům. Speciální pedagogové poskytli svoje služby 52 454 žákům, 14 204 učitelům a 6 813 rodičům.
B) KURIKULÁRNÍ REFORMA	
počet vyškolených koordinátorů ŠVP a jejich podíl na jednu školu podle úrovně vzdělávání a druhu školy	NP Koordinátor - proškolení 1 koordinátora pro úplnou školu poskytující základní vzdělávání do 500 žáků a 2 koordinátorů při větším počtu žáků ve škole než 500. V roce 2005 proškoleny 2 700 koordinátorů (8 seminářů v každém z 13 krajů). V roce 2006 vyškoleny 2 000 koordinátorů. HMP – v 10 seminářích bylo proškoleny 245 koordinátorů. SP Pilot S - ve středních školách zapojených do projektu vyškoleny 30 koordinátorů v roce 2005, tj. 1 koordinátor na školu.
počet učitelů vyškolených koordinátory ŠVP a jejich podíl z celkového počtu učitelů podle úrovně vzdělávání a druhu školy	Pilot S - vyškoleny cca 700 pedagogů, v projektu vyškolení koordinátoři pouze řídí tvorbu ŠVP. Učitelé byli vyškoleni externími lektory.
počet škol/částí škol s vypracovanými ŠVP a jejich podíl z celkového počtu škol (součástí příslušných škol) podle úrovně vzdělávání a druhu školy	Rychlá šetření ÚIV - školy, v nichž probíhá výuka v rámci povinné školní docházky (ZŠ, 6 a 8letá gymnázia a speciální školy; stav k prosinci 2005) - 65 % škol je ve fázi zahájení přípravných prací na vlastním ŠVP, 20 % škol zahájilo zpracování některých částí ŠVP. Částečně, popř. zcela zpracovaný ŠVP má 9 % škol, 6 % škol ještě nezačalo. ZŠ speciální - převážně zahajují přípravné práce (71 %), popř. jsou ještě před jejich zahájením (16,5 %). 6 a 8letá gymnázia a základní školy – alespoň se zahájením zpracování některých částí (a více) již začalo přes 30 % základních a necelých 30 % 6 a 8letých gymnázií oproti 12 % speciálních škol. V režimu pokusného ověřování mají zpracovány ŠVP 3 střední školy (v rámci projektu POSUN); dokončují se pilotní ŠVP v rámci projektu Pilot S.
počet škol/částí škol se zahájenou výukou podle ŠVP a jejich podíl z celkového počtu škol (součástí příslušných škol) podle úrovně vzdělávání a druhu školy	ZŠ (na základě jejich žádostí o změnu v rejstříku škol) – 130 – 150 ZŠ (červen 2006) Střední školy - 3 (režim pokusného ověřování)
počet oborů odborného vzdělávání, pro které byl vypracován ŠVP	ŠVP - 9 oborů vzdělání (projekt POSUN)
počet žáků vyučovaných podle ŠVP a jejich podíl z celkového počtu žáků podle úrovně vzdělávání a druhu školy	Za oblast základního vzdělávání se tyto údaje nesledují 141 žáků se vzdělává podle ŠVP (projekt POSUN) 121 v denním a 20 v dálkovém studiu
počet a podíl žáků středních škol, kteří studium nedokončili a nepokračují ve vzdělávání	Velmi odvozeně lze říci, že jde o 2,5 % žáků.

C) PODPORA CIZÍCH JAZYKŮ, INFORMAČNÍCH A KOMUNIKAČNÍCH TECHNOLOGIÍ																															
<i>Výuka cizích jazyků</i>																															
podíl nekvalifikovaných učitelů cizích jazyků, kteří absolvovali DVPP – jazykové kurzy, z počtu učitelů cizích jazyků	V rámci programů MEJA a Jazyky hrou je předpokládána účast 2 645 nekvalifikovaných učitelů cizích jazyků. V NP Brána jazyků studuje 772 pedagogů (kvalifikovaní bez odborné způsobilosti).																														
účast v mezinárodních programech (Sokrates, Leonardo da Vinci, ...) – školy, žáci, učitelé	V rámci programu Comenius 1 - schváleno 315 projektů škol, celkem zapojeno 27 504 žáků a studentů, 1 431 žáků/studentů se zúčastnilo zahraničních mobilit (2005) Erasmus – vycestovalo celkem 4 178 studentů a 1 226 pedagogů v rámci terciárního vzdělávání (2004/2005) Leonardo da Vinci – schváleno 136 projektů mobilit, zapojeno celkem 2 325 osob, z nichž bylo 1 720 žáků a studentů (2005).																														
<i>Informační a komunikační technologie</i>																															
počet počítačů na 100 žáků podle úrovně vzdělávání	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>2002</th> <th>2003</th> <th>2004</th> <th>2005</th> <th>2006 *</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>ISCED 1</td> <td>7,6</td> <td>7,5</td> <td>9,6</td> <td>11,5</td> <td></td> </tr> <tr> <td>ISCED 2</td> <td>10,1</td> <td>9,7</td> <td>10,7</td> <td>12,3</td> <td></td> </tr> <tr> <td>ISCED 3+4</td> <td>9,5</td> <td>9,3</td> <td>11,0</td> <td>12,8</td> <td></td> </tr> <tr> <td>ISCED 5B</td> <td></td> <td>22,2</td> <td>23,0</td> <td>30,0</td> <td></td> </tr> </tbody> </table> <p>* - data nejsou prozatím k dispozici Zdroj: ÚIV</p>		2002	2003	2004	2005	2006 *	ISCED 1	7,6	7,5	9,6	11,5		ISCED 2	10,1	9,7	10,7	12,3		ISCED 3+4	9,5	9,3	11,0	12,8		ISCED 5B		22,2	23,0	30,0	
	2002	2003	2004	2005	2006 *																										
ISCED 1	7,6	7,5	9,6	11,5																											
ISCED 2	10,1	9,7	10,7	12,3																											
ISCED 3+4	9,5	9,3	11,0	12,8																											
ISCED 5B		22,2	23,0	30,0																											
počet připojených počítačů k internetu na 100 žáků	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>2002</th> <th>2003</th> <th>2004</th> <th>2005</th> <th>2006 *</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>ISCED 1</td> <td>5,0</td> <td>5,4</td> <td>7,1</td> <td>9,1</td> <td></td> </tr> <tr> <td>ISCED 2</td> <td>7,8</td> <td>7,9</td> <td>8,9</td> <td>10,8</td> <td></td> </tr> <tr> <td>ISCED 3+4</td> <td>7,6</td> <td>7,6</td> <td>9,6</td> <td>11,4</td> <td></td> </tr> <tr> <td>ISCED 5B</td> <td></td> <td>20,7</td> <td>20,9</td> <td>27,4</td> <td></td> </tr> </tbody> </table> <p>* - data nejsou prozatím k dispozici Zdroj: ÚIV</p>		2002	2003	2004	2005	2006 *	ISCED 1	5,0	5,4	7,1	9,1		ISCED 2	7,8	7,9	8,9	10,8		ISCED 3+4	7,6	7,6	9,6	11,4		ISCED 5B		20,7	20,9	27,4	
	2002	2003	2004	2005	2006 *																										
ISCED 1	5,0	5,4	7,1	9,1																											
ISCED 2	7,8	7,9	8,9	10,8																											
ISCED 3+4	7,6	7,6	9,6	11,4																											
ISCED 5B		20,7	20,9	27,4																											
podíl počítačů mladších 5 let z celkového počtu	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>2004</th> <th>2005</th> <th>2006</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>podíl PC mladších 5 let z celkového počtu</td> <td>53,0 %</td> <td>62,1 %</td> <td>63,6 %</td> </tr> <tr> <td>z toho PC pro výuku</td> <td>60,7 %</td> <td>64,2 %</td> <td>67,3 %</td> </tr> </tbody> </table> <p style="text-align: right;">Zdroj: MŠMT odbor 55</p>		2004	2005	2006	podíl PC mladších 5 let z celkového počtu	53,0 %	62,1 %	63,6 %	z toho PC pro výuku	60,7 %	64,2 %	67,3 %																		
	2004	2005	2006																												
podíl PC mladších 5 let z celkového počtu	53,0 %	62,1 %	63,6 %																												
z toho PC pro výuku	60,7 %	64,2 %	67,3 %																												
podíl pedagogických pracovníků, kteří absolvovali další vzdělávání v příslušné oblasti, z jejich celkového počtu (podle úrovně vzdělávání)	V letech 2002 – 2006 bylo na úroveň Z (základní) proškoleno 137 tis. pedagogických pracovníků (tj. 84 %). Úroveň P (pokročilý) dosáhlo 22 tis. pedagogických pracovníků (tj. 13 %).																														
D) TVORBA A ZAVÁDĚNÍ SYSTÉMŮ KVALITY, METOD HODNOCENÍ A VLASTNÍHO HODNOCENÍ ŠKOL A ŠKOLSKÝCH ZAŘÍZENÍ																															
počet škol/částí škol, které uskutečňují evaluaci na úrovni žáka (v 5. a 9. ročnících základního vzdělávání) a její výsledky	9. ročníky 2005 – účast škol ve 3 krajích - 307 ZŠ, tj. 10 973 žáků, z toho s SVP 740. 2006 – účast škol v 12 krajích – 1 167 škol (1 036 ZŠ + 131 G), 49 983 žáků včetně žáků se SVP. 5. ročníky 2005 – účast škol v 1 kraji (KV) - 68 škol, 2 122 žáků. 2006 – účast škol v 3 krajích (LB, KV, Vysočina) - 324 škol, 8 814 žáků.																														
počet škol/částí škol, které uskutečňují autoevaluaci na úrovni školy a její výsledky	14 škol - jedná se pouze o školy zapojené v SP PILOT Z																														
počet škol zapojených do mezinárodních průzkumů (podle úrovně vzdělávání a druhu škol) - škola nebo její součásti, počet žáků	PISA 2003 (druhá fáze výzkumu) celkem 260 škol a 9 919 žáků (v reprezentativním výběru).																														
opatření, navržená v důsledku analýzy výsledků mezinárodního výzkumu PISA a výsledků programu	Zlepšení úrovně vzdělávání by mělo být dosaženo správnou realizací reformy ve vzdělávání. Byla připravena																														

Maturita nanečisto	Metodika pro učitele ke čtenářské gramotnosti.
počet základních škol, které prošly evaluací vzhledem k výsledkům PISA 2003	PISA počty škol počty žáků 2002 40 1 200 2003 262 11 000 Jedná se o celkové počty zúčastněných škol (ZŠ, G, SOŠ, SOU) – počty ZŠ bude specifikovat ÚIV jako realizátor projektu.)
meziroční porovnání počtu zúčastněných žáků v pilotních projektech Hodnocení výsledků vzdělávání žáků v 5.a 9.ročnících (do doby plného zavedení)	V roce 2004 probíhalo hodnocení žáků v 9. ročnících pouze v 1 kraji, v roce 2005 ve 3 krajích; v roce 2006 se projektu zúčastnilo 1 167 škol ze 12 krajů. V roce 2005 probíhalo hodnocení žáků v 5. ročnících v 1 kraji, v roce 2006 se projektu zúčastnilo 324 škol a 8 819 žáků ze 3 krajů (KV, LB, Vysočina).
meziroční porovnání počtu zúčastněných žáků přípravných programů Maturita nanečisto – dosavadní výsledky, případně jejich porovnání	Maturita nanečisto 2004 2005 2006 počty zázn. archů 164 706 173 587 282 959 počet žáků 50 189 59 105 60 695 počet škol 961 1 173 1 038 % zúčast. škol 63,7 % 74,5 % 62,8 %
meziroční porovnání výsledků nových závěrečných zkoušek v oborech vzdělání s výučním listem – dosavadní výsledky, případně jejich porovnání	NZZ 2004 2005 počet žáků 1 191 2 158 počet škol 34 80 počet škol oborů nezjištěno 112 počet oborů 3 8
počet pedagogických pracovníků, kteří absolvovali další vzdělávání v příslušné oblasti	V rámci programu Maturita nanečisto 2006 - proškoleno 2 770 pedagogických pracovníků (lektori, zadavatelé, ředitelé škol, maturitní komisaři).
E) ZVYŠOVÁNÍ PROFESIONALITY A ZLEPŠOVÁNÍ PRACOVNÍCH PODMÍNEK PEDAGOGICKÝCH PRACOVNÍKŮ	
analýza vývoje platů učitelů, podíl jejich platů k průměrnému platu v ČR podle druhů škol	Pravidelně zpracovává ÚIV, základní údaje jsou uvedeny v I.kapitole.
počet a podíl školských manažerů, kteří absolvovali studium pro výkon řídicích pracovníků škol podle druhů škol	NP Úspěšný ředitel – proškoleno 808 osob RP Studium ředitelů – proškoleno 582 osob
počet pedagogických pracovníků, kteří absolvovali příslušné další vzdělávání a jejich podíl z celkového počtu podle druhů škol <ul style="list-style-type: none"> o k rámcovým vzdělávacím programům podle druhu RVP o ke tvorbě školních vzdělávacích programů podle druhu školy o k hodnocení žáků, autoevaluace, k maturitním a závěrečným zkouškám (podle účelu) o v oblasti poskytování pedagogicko-psychologických služeb a speciální pedagogice o v oblasti práce s mládeží 	V rámci vzdělávacích programů DVPP pořádaných NIDV bylo proškoleno <ul style="list-style-type: none"> o pro RVP PV – 113 účastníků o pro RVP ZV – 4 134 účastníků o 4 997 účastníků o 1 246 účastníků o 1 449 účastníků o 44 účastníků
F) PODPORA DALŠÍHO VZDĚLÁVÁNÍ	
počet škol poskytujících další vzdělávání na základě podpory z ESF a celkem	V rámci projektu UNIV 66 škol v 6 krajích. Dalších 16 škol z MSK a LBK se zapojuje do projektu částečně na problematiku uznávání.
počet účastníků dalšího vzdělávání v posledních 4 týdnech (EUROSTAT)	zdroj EUROSTAT - Podíl populace (25-64 let) účastníci se dalšího vzdělávání v posledních 4 týdnech - ČR rok 2005 5,9 %, v rámci EU-25 průměrně 10,8 % (ČR 16. místo).
počet dílčích a úplných kvalifikací specifikovaných kvalifikačními a hodnotícími standardy v rámci Národní soustavy kvalifikací	65 úplných kvalifikací 240 dílčí kvalifikací

PŘÍLOHA č. 2

SEBEHODNOCENÍ ŠKOLY A DALŠÍHO VZDĚLÁVÁNÍ PEDAGOGICKÝCH PRACOVNÍKŮ

Pro inspiraci

Jedním z důležitých bodů vyhlášky č. 15/2005 Sb., kterou se stanoví náležitosti dlouhodobých záměrů, výročních zpráv a vlastního hodnocení školy, je v § 8, odst. 2 bod e) zaměřený na autoevaluaci v oblasti řízení školy, kvalitě personální práce a **kvalitě DVPP**. Následující příspěvek se věnuje sebehodnocení řízení školy a kvalitě personální práce.

V úvodu příspěvku je nutno připomenout **rozdíl mezi zpracováním výroční zprávy a sebehodnotící zprávy**. Výroční zpráva se rovněž zabývala otázkou personalistiky, řízení školy a kvality DVPP, ale spíše z hlediska kvantitativního. Vlastní hodnocení školy však není jen o informacích, ale především o analýze, mělo by jít o materiál **analytického charakteru**. Ve výroční zprávě v kapitole o personální problematice školy bude uveden přehled učitelů s jejich aprobační a délkou pedagogické praxe, můžeme zde uvést přehled absolvovaných kurzů a seminářů v daném roce včetně finančních nákladů na vzdělávání učitelů. Ve stejné kapitole sebehodnotící zprávy se však budeme zabývat slabými a silnými stránkami, potřebami a prioritami v oblasti dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků, personální strategií školy. Dá se říci, že výroční zpráva školy a sebehodnotící zpráva by se měly vzájemně doplňovat. " Cílem zpracování vlastního hodnocení školy je, abychom si uměli odpovědět na otázky:

- **Jak jsme na tom?**
- **Co musíme nyní dělat, abychom situaci zlepšili?**

Hodnocení managementu školy a stylu jejího řízení nelze provádět izolovaně od dalších položek zmíněných ve vyhlášce č. 15/2005 Sb., ale této části sebehodnotící zprávy by ze strany vedení školy měla být věnována zvýšená pozornost, neboť je to právě kvalita a úroveň managementu, která významně a výrazně rozhoduje o kvalitě školy. Reálný obraz o silných a slabých stránkách managementu školy je tak důležitou podmínkou dalšího rozvoje školy, její kvality i úspěšnosti. Jedním z bodů, vypovídajícím o kvalitě řízení a managementu školy, je navíc právě jeho schopnost provádět kvalitní sebehodnocení - vytvořit z něj systémový prvek, sebehodnocení provádět opakovaně a získané výsledky využívat efektivně k identifikování priorit a cílů školy, k vytváření pozitivního klimatu, rozvoji školy.

Při hodnocení jednotlivých bodů zmíněných ve vyhlášce by si mělo vedení školy umět odpovědět primárně na čtyři základní položky:

- 1. Jak kvalitní je naše škola?**
- 2. Jak kvalitní je výchovně vzdělávací proces v naší škole?**
- 3. Jak kvalitní je pedagogický sbor?**
- 4. Jak kvalitní je vedení školy a styl jeho řízení?**

K uvedeným otázkám by mělo být realizováno analytické šetření, v němž by škola, resp. její zaměstnanci měli vystihnout silné a slabé stránky, popřípadě možná ohrožení a naopak příležitosti.

Sebehodnocení (vnitřní nebo také vlastní hodnocení) školy nelze oddělit od vnějšího (externího) hodnocení školy, poněvadž škola je systémem významně ovlivňovaným souborem vnějších faktorů - ekonomických, politických, sociálních, technologických, trhem i konkurencí. Připravujeme-li tedy kompletní sebehodnocení školy k analýze, využijeme nejen vnitřní, ale i vnější zdroje - rodiče, žáky, informace od zřizovatele, ČŠI. Při sebehodnocení je nutno brát v úvahu i tyto vnější faktory. Konečné sebehodnocení by mělo být výslednicí nikoli jedné analytické metody, ale několika.

Zjištění získaná analýzou jsou nosným východiskem pro sebehodnotící zprávu, jejíž hlavní myšlenkou je pokud možno anulování slabých stránek, posilování silných stránek, využití příležitostí a omezení hrozeb. Dobrá **sebehodnotící zpráva by měla obsahovat tři základní položky**:

- klíčové **silné stránky** školy,
- **oblasti**, které je nutno a možno **rozvíjet**,
- **potřeby, priority a cíle**.

I když je velmi těžké specifikovat termíny kvalitní škola, kvalitní výchovně vzdělávací proces, kvalitní pedagogický sbor, kvalitní řízení školy, je nutno stanovit indikátory těchto kvalit, abychom mohli měřit míru jejich dosažení. Hlavními čtyřmi indikátory (dalších indikátorů může být celá řada) je, že kvalitní škola:

- zná (má stanovené) své cíle;
- umí zhodnotit, zda její aktivity jsou se stanovenými cíli v souladu;
- ví, jaké jsou její potřeby a co musí být rozvíjeno, aby uspěla v konkurenci ostatních škol;
- ví, zda změny, které probíhají, fungují.

Hovoříme-li o sebehodnocení řízení školy, je třeba analyzovat různé úrovně managementu, které jsou ve škole zastoupeny:

- ředitel školy,
- zástupci ředitele školy,
- předsedové předmětových týmů,
- třídní učitelé,
- výchovní poradci.

K jednotlivým oblastem vlastního hodnocení školy - včetně kvality řízení - **by se měli vyjádřit všichni zaměstnanci** školy (mělo by jim to být umožněno). **Vlastní analýzu získaných dat** by však měl provádět **užší tým (vedení) školy**, neměl by být záležitostí většího počtu zaměstnanců. Po provedení analýzy a zpracování dat by mělo vedení školy zpracovat pracovní verzi hodnotící zprávy, s níž by měli být seznámeni zaměstnanci školy. Na základě připomínek z diskuse by měl ředitel školy připravit finální verzi zprávy. Vlastní hodnocení školy se podle vyhlášky č. 15/2005 Sb. projedná na pedagogické radě do 31. října.

Nástroje pro provedení analýzy

Základní nástroje pro provedení analýzy lze členit do tří základních bodů:

- 1. Rozhovory:** individuální, skupinové; formální, neformální; s žáky, s učiteli, s ostatními členy managementu školy...
- 2. Analýza dokumentů** - plánů rozvoje školy, školních vzdělávacích programů, výročních zpráv, hodnocení ČŠI, tisku, písemných prací žáků...
- 3. Dotazníky** - analýza dat zjištěných dotazníky, anketami, STEP analýza, SWOT analýza

Významným zdrojem informací by měla být položka č. 3 - analýza dat zjištěných dotazníky, anketami. Poměrně rozšířenou metodou jsou dotazníky, které můžeme získat dvěma cestami - buď využít produkty profesionálních firem, nebo si vytvořit dotazník vlastní. Výhodou profesionálních dotazníků je jejich standardizace a validita (SCIO, Cermat, Kalibro), nevýhodou může být jistá míra obecnosti, která nedovolí postihnout specifika školy a jejího řízení. Vlastní dotazník námi sestavený je "adresný a konkrétní na danou školu", na druhé straně může při jeho tvorbě dojít k řadě rizik při stanovení kritérií, vhodné formulaci otázek. Pokud jsou dotazníky správně vytvořeny, poskytují kvalitní zpětnou vazbu. Pro tvorbu dotazníků lze však získat řadu informací z odborné literatury, abychom se zmíněných chyb vyvarovali.

Školy, které dnes fungují na principu konkurence, mohou pro sebehodnocení využít i metody, které se doposud využívaly převážně v ziskové sféře - např. normu **ISO 9001**; **model CAF**, který je výsledkem spolupráce ministrů EU odpovědných za veřejnou správu. Tento model je nabízen jako nástroj napomáhající organizacím veřejného sektoru v celé Evropě využívat metody managementu jakosti ke zlepšování výkonnosti. Poskytuje jednoduchý rámec vhodný pro sebehodnocení organizací veřejného sektoru. Jeho výhodou je, že může i nemusí dojít k hodnocení u všech položek, ale lze se věnovat pouze vybraným oblastem. Celkem model CAF obsahuje 9 kritérií hodnocení a jedním z kritérií je i oblast řízení školy. Podrobnosti lze získat ve 3. aktualizovaném vydání - www.npj.cz/verejna_sprava.asp.

Pro sebehodnocení řídicích schopností je možno použít tzv. **Feedback 360°**. Jedná se o **metodu zpětné vazby**, která je používána pro cílený rozvoj manažerských dovedností a kompetencí, ke zvyšování efektivnosti jednotlivých manažerů i manažerského týmu jako celku. Zpětná vazba 360° je založena na hodnocení pracovního výkonu jedince v klíčových manažerských kompetencích, které představují nejkritičtější oblasti výkonu v oblasti řízení lidí:

- komunikační dovednosti: dotazovací dovednosti, poslechové dovednosti;
- manažerské dovednosti: řízení porad, řízení projektů, řízení změn, týmové dovednosti;
- dovednost osobního rozvoje: řízení stresu, efektivita práce, zvládání konfliktů.

Řídící pracovník při této metodě provádí nejen sebehodnocení, ale získá zpětnou vazbu od spolupracovníků. Na základě výsledků výstupní zprávy může identifikovat své silné stránky a priority pro osobní rozvoj. Výhodou této metody je její objektivita, nevýhodou nutnost zakoupení testu. Bližší informace lze získat např. na www.ism.cz, www.educity.cz a www.minerva-art.cz.

Důležitým nástrojem sebehodnocení řízení školy se stanou pravděpodobně **dotazníky**, připravované vedením školy. Hlavní oblasti, ze kterých lze generovat otázky z problematiky řízení školy, personální práce a DVPP, lze rozdělit podle řady hledisek (navrhované členění vychází z kompetenčního modelu řídicích pracovníků):

Schopnost managementu stanovit cíle školy

- Jasnost a vhodnost stanovených cílů

Způsob rozhodování managementu školy

- Efektivita přijatých rozhodnutí

Plánování

- Schopnost vedení stanovit dlouhodobý záměr rozvoje školy
- Úroveň rozpracování stanovených cílů do střednědobého a akčního plánu ze strany managementu školy
- Dopad, výsledky plánů na výchovně vzdělávací proces a klima (kvalitu) školy

Vedení a řízení školy

- Styl řízení
- Profesní kompetence vedení školy
- Klima ve škole
- Podpora a rozvoj týmové práce
- Míra využívání ICT při řízení školy

Schopnost zajištění vnějších vztahů školy

- Public relations školy
- Kvalita vztahů se zřizovatelem
- Systém komunikace s rodiči

Využívání zdrojů

- Efektivita vynakládaných prostředků
- Využití finančních prostředků ve vztahu k cílům stanoveným v dlouhodobém plánu rozvoje školy, učení a výchovně vzdělávacímu procesu
- Získávání mimorozpočtových zdrojů

Personalistika

- Systém motivování zaměstnanců
- Kvalifikovanost přijímaných pedagogických pracovníků
- Kvalita a úroveň týmové práce ve škole

DVPP

- Kvalita dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků - frekvence, náklady ve vztahu k využívání výsledků DVPP ve výchovně vzdělávacím procesu
- Vytváření podmínek pro rozvoj lidských zdrojů ve vztahu ke stanoveným cílům a prioritám školy
- Podpora DVPP ze strany vedení školy

Vytvořený dotazník může zahrnovat uzavřené i otevřené otázky - hůře se vyhodnocují, ale získáme řadu podkladů a názorů.

Příklad vlastního dotazníku, zaměřeného na sebehodnocení řízení školy

		ŠKOLA XY				Bodovací škála			
		4	3	2	1				
1	Vedení školy je schopno předvídat změny, které školu čekají.								
2	Škola má (poskytuje) dostatečné investice do dalšího vzdělání pedagogických pracovníků.								
3	Vedení školy stanovilo jasnou, srozumitelnou vizi školy.								
4	Je stanoven systém motivace pracovníků.								
5	Důvěra zaměstnanců ve vedení školy.								
6	Informovanost pracovníků při vytváření strategie rozvoje školy (ŠVP) - jasné a nezkreslené objasnění situace, úkolů, rolí.								
7	Vedení školy dobře motivuje zaměstnance při zavádění změn (ŠVP).								
8	Při řešení problémů (zavádění ŠVP) jsou vytvářeny funkční týmy pracovníků.								
9	Jasně rozdělení pravomocí a odpovědnosti při zavádění ŠVP.								
10	Vedení školy podporuje změny, inovace.								
11	Důslednost vedení při zavádění změn, inovací.								
12	Kvalita práce předmiotových komisí.								
13	Vedení školy stanovuje jasné a srozumitelné cíle školy.								
14	Důslednost vedení při plnění přijatých rozhodnutí.								
15	Vztahy mezi žáky a zaměstnanci školy.								
16	Při zavádění změn (ŠVP) je vyslechnut vedením školy můj názor.								
17									
18									

Náměty otevřených otázek, které mohou být do výzkumného šetření zařazeny:

Čím je podle Vašeho názoru naše škola zvláštní, specifická?

Kdybyste byl(a) ředitelem školy, co byste udělal(a), aby škola fungovala lépe?

Uveďte největší úspěchy/neúspěchy naší školy v posledních dvou letech:

V jakých oblastech je/není naše škola schopna konkurovat okolním školám?

Sebehodnocení dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků

Dalším vzděláváním pedagogických pracovníků (DVPP) se lze při vlastním hodnocení školy zabývat v části věnované **vnitřním podmínkám vzdělávání** nebo přímo - tak, jak předepisuje vyhláška č. 15/2005 Sb. - v části zaměřené na řízení školy, kvalitu personální práce a na kvalitu dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků.

Úloha DVPP v podmínkách nové školské legislativy na školách vzrostla. Management škol mu musí věnovat větší pozornost, proto by měla být i při vlastním hodnocení tato situace zohledněna.

Při analýze DVPP lze vycházet z plánu DVPP, který si školy zpracovávají. Při vlastním hodnocení DVPP je cílem hledat především slabé a silné stránky systému na škole. Je však možné, že školy dojdou při analýze, a to při zahrnutí některých vnějších faktorů do hodnocení, k formulaci příležitostí i hrozeb v oblasti DVPP na škole. Základem však musí být analýza naplňování požadavků a možností daných školským zákonem, zákonem o pedagogických pracovnících (č. 563/2004 Sb.) a vyhláška č. 317/2005 Sb. o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků.

Při sebehodnocení DVPP se lze zaměřit především na následující **okruhy problémů**:

- problematika priorit v oblasti DVPP,
- problematika studia ke splnění kvalifikačních předpokladů a dalších kvalifikačních předpokladů, studia k prohlubování odborné kvalifikace (včetně vzdělávání ředitelů a vedoucích pracovníků školy v oblasti školského managementu),
- problematika vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti informačních a komunikačních technologií (např. analýza DVPP v rámci SIPVZ),
- problematika vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti cizích jazyků,
- další možnosti vzdělávání - kurzy instruktorů lyžování, vzdělávání v rámci BOZP, zdravotnické kurzy, kurzy k vyhlášce č. 50/1978 Sb. apod.,
- problematika samostudia,
- problematika řízení DVPP na škole (včetně plánování, kontroly a zpětné vazby),
- problematika financování DVPP,
- problematika vlastních zkušeností a možností při organizování akcí DVPP pro pedagogy vlastní školy i jiných škol (např. organizování vlastních akreditovaných i neakreditovaných vzdělávacích akcí pro pedagogické pracovníky v rámci doplňkové činnosti),
- problematika zapojování školy a pedagogů do různých projektů, které přispívají k naplňování cílů DVPP.

(Zdroj: Převzato: Wikipedie -Lenka Slavíková, Milan Báča: Řízení školy, kvalita personální práce, kvalita dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků - charakteristika oblasti © Výzkumný ústav pedagogický v Praze. Metodický portál www.rvp.cz, ISSN: 1802-4785)

PŘÍLOHA 3

PROFESNÍ STANDARD KVALITY UČITELE – vstupní dokument pro veřejnou diskusi. MŠMT, únor 2009 (výběr z dokumentu)

CO JE A ČEMU SLOUŽÍ PROFESNÍ STANDARD KVALITY UČITELE

Profesní standard kvality učitele vznikne po veřejné diskusi, k níž jsou zváni všichni učitelé i širší veřejnost. Usnadní učitelům kvalitní výuku v podmínkách měnících se potřeb společnosti i jednotlivců. Jako východisko pro diskusi nabízíme předkládaný materiál. Profesní standard kvality učitele (dále jen Standard) chápeme jako rámec žádoucích kompetencí a činností v navrhovaných ukazatelích. Popisuje žádoucí stav, reálně dosažitelný za podmínky, že bude vytvořena systémová podpora učitelů ve zvyšování kvality jejich práce. V našem pojetí se jedná o společenskou smlouvu, kterou je třeba pravidelně revidovat a obnovovat. Standard není nepohyblivý předpis, ale má povahu dosažitelného sdíleného cíle. Standard vyjadřuje průnik mezi „objektivními“ požadavky na plnění úkolu na určité úrovni a mezi realitou danou aktuálním stupněm profesního vývoje. Je důležité, aby ho učitelé i administrativní pracovníci stále považovali a stále na něm pracovali. Tím bude zajištěna jeho smysluplnost, přijatelnost, praktičnost a udržitelnost.

PROČ JE DŮLEŽITÁ KVALITA UČITELOVY PRÁCE?

Četné výzkumy bezpečně dokládají, že školy mohou mít velký vliv na úspěch žáků v učení a rozhodující část tohoto vlivu připadá na učitele. Rozdíly v práci konkrétních učitelů způsobují značné rozdíly v tom, jak dobře se žáci učí. Kvalita učitelovy práce má prokazatelně vyšší dopad na rozdíly ve výsledcích dosahovaných žáky v učení než počet žáků ve třídě nebo různorodost ve složení třídy.

Význam kvalitního školního vzdělání jako základu pro celoživotní učení se zvyšuje. Už nestačí, aby všechny děti chodily do školy – je potřeba, aby všechny děti mohly chodit do dobrých škol, v nichž vyučují kvalitní učitelé. Školy ve vyspělých zemích usilují o to, aby zvýšily účinnost své práce a aby vyrovnávaly nepříznivé mimoškolní vlivy v prostředí svých žáků.

Zvýšit kvalitu učitelovy práce znamená především přijmout fakt, že povaha učitelského povolání se zásadně proměnila, požadavky na učitele jsou nejen vyšší, ale jsou mnohdy i zcela jiné než v minulém století.

Kvalitně vyučovat neznamená dělat dobře totéž, co dělaly předchozí generace učitelů. Společnost očekává od svého vzdělávacího systému jinou službu, kterou vyjadřuje nově formulovanými vzdělávacími cíli pro jednotlivce (celoživotní učení, kompetence) i pro celý vzdělávací systém (spravedlivost, relevance). Zásadně se změnily děti, které je těžké přitáhnout k učení neúčinnými nástroji vnější motivace. K dispozici je řada psychologických a pedagogických výzkumů, které dokládají data, jaké postupy ve výuce vedou k tomu, že se žáci doopravdy učí. Z těchto zdrojů vycházejí požadavky na to, co a jak by měl učitel dělat, aby bylo možné jeho práci považovat za kvalitní.

OBSAH NAVRHOVANÉHO STANDARDU

Pracovní skupina na základě analýz domácích i zahraničních modelů dospěla k závěru, že vybere pro první návrh formulací profesních činností učitele jen takové, které musí činit

každý učitel v základním a středním vzdělávání tak, aby jeho práce vyhovovala záměrům kurikulární politiky.

Na základě činnosti Pracovní skupiny pro standardizaci profesních činností učitele byly navrženy následující oblasti (viz A), k nimž byly navrženy ukazatele s příklady ve formě kritérií (viz B).

A. Výběr oblastí kritérií a jejich příklady

1. Výuka jako proces vyučování a učení
2. Širší kontext výuky
3. Profesní rozvoj učitele

B. Formulace ukazatelů a jejich příklady

- 1.1 Plánování výuky
- 1.2 Realizace výuky
- 1.3 Reflexe (procesů a dosažených výsledků)

- 2.1 Rozvoj školy a školního vzdělávacího programu (ŠVP)
- 2.2. Klima školy
- 2.3. Spolupráce s rodiči, kolegy a veřejností

Pro třetí oblast lze rozdělit např. takto:

- 3.1 Profesní poznatková báze (deklarativní, procesuální, kontextuální znalosti)
- 3.2 Profesní dovednosti (např. využití pedagogické autonomie, sebereflexe a seberegulace)
- 3.3 Profesní postoje (odpovědnost, nadhled, nezávislost)
- 3.4 Profesní hodnoty (etika profese)

Ale lze i dohromady, jak je vymezeno níže. Jde o velmi specifické ukazatele, vzájemně provázané a obtížně „měřitelné“.

OBLAST Č. 1: VÝUKA JAKO PROCES VYUČOVÁNÍ A UČENÍ

Pro tuto oblast navrhuje pro diskuzi tři následující ukazatele, které oblast blíže charakterizují.

- 1.1 Plánování
- 1.2 Realizace výuky
- 1.3 Reflexe (procesů a dosažených výsledků)

1.1 Plánování

Učitel:

- systematicky plánuje výuku vzhledem k cílům stanoveným v kurikulárních dokumentech a vzhledem k individuálním možnostem a potřebám žáků;
- při plánování diferencuje nároky na žáky, rozsah učiva, metody a organizaci výuky; plánuje, z čeho a jak on i žáci poznají, že dosáhli stanovených cílů;
- při plánování předvídá různé situace, které mohou při výuce nastat. Plán mu umožňuje pružně reagovat na konkrétní průběh výuky;

1.2 Realizace výuky - Přístup k žákům

Učitel:

- projevuje respekt k žákům a žákyním bez genderových předsudků;
- vyjadřuje žákům důvěru a pozitivní očekávání (očekává úspěšné zvládnání učení), podporuje jejich sebedůvěru;
- projevuje porozumění pro potřeby žáků, zajímá se o jejich názory, představy, problémy, pocity a dává prostor pro jejich vyjadřování;
- bere v úvahu individuální možnosti a potřeby žáků a zohledňuje je při výuce, se žáky s rozmanitými specifickými vzdělávacími potřebami pracuje samostatně i ve spolupráci se školským poradenským zařízením;

Komunikace a klima ve třídě

Učitel:

- má kvalitní mluvený projev (vyjadřuje se jasně, srozumitelně, adekvátně věku žáků, zvládá hlasové prostředky);
- vhodně využívá prostředky neverbální komunikace (např. dobrý oční kontakt, úsměv, přátelská, vstřícná gestikulace, pohyb po třídě, respekt k zóně osobního prostoru);
- podporuje soudržnost třídy založenou na vzájemném respektu, ohleduplnosti, toleranci k různosti, důvěře (podporuje schopnost žáků naslouchat si, domluvit se, řešit problémy a konflikty);
- systematicky vytváří podmínky pro spolupráci žáků v procesu učení, rozvíjí kooperativní dovednosti žáků při práci ve dvojicích, malých i větších skupinách ;
- společně se žáky tvoří pravidla soužití třídy (jasně a srozumitelně vymezuje hranice a limity sociální komunikace a chování ve třídě (mezi žáky navzájem a ve vztahu k učiteli) a důsledně vyžaduje jejich dodržování;

Strategie výuky (vyučování a učení)

Učitel:

- individualizuje výuku s ohledem na možnosti žáků (např. diferencuje učivo a nároky na žáky,
- respektuje individuální tempo učení u žáků a dává jim přiměřený čas ke splnění úkolů, modifikuje metody práce, kritéria a způsoby hodnocení žáků), snaží se o dosažení osobního maxima u každého žáka vzhledem k jeho předpokladům;
- snaží se rozvíjet vnitřní motivaci k učení - vzbuzovat zvědavost, zájem žáků o učení a poznávání nových věcí, „ukazováním“ smyslu učení a konkrétních učebních činností;
- využívá širokého spektra výukových metod s důrazem na aktivní učení žáků;
- zvládá efektivní řízení a organizaci výuky, např. adekvátně řeší neočekávané situace a problémy, modifikuje své plány a improvizuje, reflektuje rozhodovací procesy, uvědomuje si jejich důsledky, případně mění strategie;

Hodnocení žáků

Učitel:

- hodnotí procesy učení - poskytuje průběžně zpětnou vazbu k učebním činnostem a chování žáků, hodnotí také postup, míru úsilí, zájem, úroveň spolupráce apod.;
- hodnotí výsledky učení, tj. míru dosahování kompetencí (znalosti, dovednosti, postoje) vzhledem k individuálním možnostem žáků;

- zprostředkovává žákům kritéria hodnocení (žáci vědí, co se hodnotí a jakou mají jednotlivá kritéria váhu v celkovém hodnocení), eventuelně jim umožňuje podílet se na jejich vytváření;
- využívá různých motivujících metod hodnocení (kvantitativní hodnocení, slovní hodnocení, hodnocení pomocí portfolia), podporuje u žáků sebehodnocení a vzájemné hodnocení;

1.3 Reflexe výuky

Učitel:

- pravidelně analyzuje svou činnost vzhledem k záměrům a cílům výuky a hodnotí její efekty, využívá zpětné vazby od žáků (osobní složky žáků / žákovská portfolia), učitelů a rodičů ke zkvalitňování své práce;
- shromažďuje zdroje, které mu pomohou reflektovat vlastní práci;
- reflektuje svou práci soustavně, i písemně (dělá si poznámky);

OBLAST Č. 2: ŠIRŠÍ KONTEXT VÝUKY

2.1 Rozvoj školy a ŠVP

2.2 Klima školy

2.3 Spolupráce s kolegy, rodiči a širší veřejností

2.1 Rozvoj školy a ŠVP

Učitel:

- je aktivním členem školního společenství – zajímá se o život školy a aktivně se do něj zapojuje,
- podílí se na rozvoji školy a zkvalitňování ŠVP, na přípravě a realizaci společných programů a projektů školy;
- dokáže objasnit a zdůvodnit vzdělávací filozofii školy a kvalifikovaně prezentovat ŠVP širší veřejnosti;

2.2 Klima školy

Učitel:

- přispívá k vytváření pozitivního sociálně emočního klimatu školy založeného na vzájemném respektu a sdílení společných hodnot, podílí se na posilování „školní identity“;

2.3 Spolupráce s kolegy, rodiči a širší veřejností

Učitel:

- efektivně komunikuje a spolupracuje s kolegy i vedením školy. Přispívá svými schopnostmi a zkušenostmi ku prospěchu celé školy, využívá zkušeností svých kolegů. Má zájem o sdílení zkušeností a spolupráci při zkvalitňování výuky (vzájemné hospitace, společná tvorba materiálů, společné akce apod.). Naslouchá jiným názorům, diskutuje a plně respektuje společně přijatá rozhodnutí a opatření;
- efektivně komunikuje a spolupracuje s rodiči na základě partnerského přístupu, založeného na vzájemné úctě, respektu a sdílené odpovědnosti za podporu

optimálního rozvoje žáků. Poskytuje jim co nejvíc informací o dítěti. Komunikuje s nimi způsobem, kterému jako laici mohou rozumět. Umožňuje jim aktivní vstup do výuky;

- efektivně komunikuje a spolupracuje s dalšími partnery školy – zástupci zřizovatele školy, pracovníky inspekce, pedagogicko-psychologickými poradnami, speciálně pedagogickými centry, středisky výchovné péče, institucemi pro vzdělávání učitelů, se zaměstnanci knihoven, muzeí apod.;

OBLAST Č. 3: PROFESNÍ ROZVOJ UČITELE

V této oblasti je obtížné oddělovat jednotlivé ukazatele. Proto jen uvádíme, že kritéria se v této oblasti budou týkat didaktické znalosti obsahu, profesních dovedností, profesních postojů a profesních hodnot.

Např. lze uvažovat o:

Učitel:

- je vybaven nezbytnými profesními znalostmi a dovednostmi (pedagogicko-psychologické, oborově didaktické a oborové), které průběžně rozvíjí a obohacuje a zvyšuje tak svoji profesionalitu a tím i kvalitu své činnosti (např. dokládá je ve svém učitelském portfoliu);
- respektuje etické principy profese učitelství, je modelem etického chování a kultivovaných mezilidských vztahů;
- projevuje zaujetí pro práci se žáky, je motivován pro zkvalitňování své činnosti, systematicky pracuje na svém profesním rozvoji a sebevzdělávání (na základě informací o své výuce – sebereflexe, kolegiální hospitace, zpětná vazba od žáků a rodičů – volí cíle pro zkvalitnění své činnosti, tvoří plán svého profesního rozvoje);

Navrhovaný projekt navazuje na předchozí snahy MŠMT, profesních neziskových organizací a iniciativ, řady jednotlivců z řad samosprávných orgánů, vysokých škol a regionálních škol, které byly od roku 1996 deklarovány v souvislosti s projektem „Učitel“, ale nebyly dosud z mnoha důvodů politických, ekonomických a koncepčních konkrétně naplněny.

Zvyšování kvality ve vzdělávání a s tím související snaha o zvyšování kvality učitelů je jedním z klíčových cílů vzdělávací politiky ve většině vyspělých zemí, o čemž svědčí i pozornost, která je tomuto problému věnována v mezinárodních dokumentech UNESCO, OECD, Evropské komise (např. publikace „Učení je skryté bohatství“, UNESCO 1997; „Celoživotní učení pro všechny“, OECD 1997; „Lisabonské cíle vzdělávání“, Rada Evropy 2000; „Zvyšování kvality učitelského vzdělávání“, Evropská komise 2004, 2007). Zcela nové podmínky pro celoevropské pojetí profesních činností učitele a jejich celkovou či dílčí standardizaci lze považovat období započaté rokem 2000, kdy byla v Lisabonu přijata všemi členskými zeměmi EU výzva pro celkové ekonomické a sociální zkvalitnění evropského prostoru.

Celá řada studií se pokusila na základě výzkumů identifikovat kompetence (znalosti, dovednosti, hodnoty, postoje a osobnostní předpoklady), které charakterizují kvalitní, efektivní učitele. Na základě charakteristik klíčových prvků kvality učitele byly v mnoha evropských zemích i v zámoří vytvořeny profesní standardy jako východisko pro učitelské vzdělávání, profesní rozvoj a hodnocení učitelů.

Pro funkčnost standardu je velmi důležité, aby byl široce sdílen různými aktéry vzdělávání, aby byl vnitřně přijat samotnými učiteli, aby byl v souladu s tím, jak oni sami chápou podstatu své práce a jak vidí sami sebe jako profesionály, jak vnímají svou profesní identitu.

V posledních letech probíhá v evropském prostoru široká diskuze k možnostem tvorby (ale i rizik s tím spojených) „evropského standardu“ učitele a učitelského vzdělávání v rámci integračních procesů v Evropě. Vůdčí roli zde sehrává mezinárodní organizace ATEE - Association for Teacher Education in Europe, která sdružuje vysokoškolské učitele, výzkumné pracovníky v oborech pedagogicko-psychologických, pracovníky státní správy ve školství, experty z oblasti vzdělávací politiky apod. z více než 40 zemí (převážně z evropských zemí, spolupracují i odborníci z USA, Kanady a Austrálie).

Asociace spolupracuje s Evropskou komisí, zejména s Expertní skupinou A, která se zabývá projekcí strategických cílů Evropské unie do roku 2010 v oblasti proměn učitelské profese a učitelského vzdělávání. V tomto kontextu se asociace zapojila do diskuze o „evropském standardu“ učitele nejen připomínkováním dvou relevantních materiálů Evropské komise, Expert group A - „Kdo je Evropský učitel“ a „Změny v kompetencích učitelů a vzdělavatelů učitelů“, ale i formulací vlastních představ o tvorbě standardu kvality učitele na evropské úrovni.

Pod tlakem globalizující se společnosti se objevují naléhavé výzvy i v nových dokumentech EU, např. Zlepšování schopností pro 21. století z července 2008, kde se požadavky na organizaci a novou náplň školy nepřímou poukazuje na nutnost proměny přípravy učitele a výkonu jeho profese v běžné praxi. Dalším dokumentem, ve kterém se objevuje naléhavá výzva k vytvoření standardů profesní činnosti učitelů, které by umožnily zefektivnit přípravu učitelů na vysokých školách je Návrh implementace Strategie celoživotního učení z dílny MŠMT (2008)

PŘÍLOHA 4:

CELOŽIVOTNÍ UČENÍ PRO 21. STOLETÍ VE STRATEGICKÝCH DOKUMENTECH ČR

.Důležitost podpory rozvoje lidského potenciálu, jako jednoho ze základních faktorů trvale udržitelného hospodářského růstu znalostních ekonomik, se objevuje na předních místech strategických dokumentů ČR. Z hlediska celoživotního učení mají tyto dokumenty kontextový charakter, tzn., že se věnují obecnějším otázkám společenského a ekonomického rozvoje, trhu práce a lidských zdrojů, nebo jsou přímo zaměřeny na otázky vzdělávání. Jako základní pilíř rozvoje celoživotního učení je pak v těchto dokumentech vnímána vzdělávací soustava. Některé z nich reagují také přímo na iniciativy EU (konzultační proces k Memorandu, Národní lisabonský program).

Strategie udržitelného rozvoje ČR (2005) jako zastřešující strategický dokument klade velký důraz na vzdělávání, celoživotní učení, výzkum a vývoj a harmonické propojení environmentálního, ekonomického a sociálního pilíře rozvoje společnosti.

Národní strategický referenční rámec ČR 2007–2013 (Ministerstvo pro místní rozvoj, 2006) je základním dokumentem ČR pro využívání fondů EU v letech 2007-2013. Vychází z toho, že mezi pozitivní faktory se silným vlivem na dynamiku ČR bude patřit mj. rozvoj znalosti a dovednosti populace. V úvodní socioekonomické analýze se upozorňuje na nedostatečné rozvinutí systému dalšího vzdělávání, konstatuje se, že systém není přizpůsoben potřebám a možnostem dospělých ani potřebám zaměstnavatelů. Příležitosti jsou v dokumentu spatřovány v nastartovaných zásadních změnách v systému vzdělávání od roku 2006, jakými jsou:

- Program „Podpora středního všeobecného vzdělávání“ pro zvýšení počtu gymnázií a středních škol poskytujících vzdělávání v oborech, lyceum, které mají umožnit lepší přípravu na vyšší odborné a vysokoškolské vzdělávání a navazující celoživotní učení.
- Kurikulární reforma vzdělávání a odborné přípravy, která již byla zahájena a která má přinést podstatnou modernizaci obsahu i metod vzdělávání.
- Posílení jazykového vzdělávání všech skupin osob s ohledem na významnou roli angličtiny (viz. Národní plán výuky cizích jazyků)
- Podstatně vyšší a efektivnější využití veřejných kapacit školství pro další vzdělávání a odbornou přípravu
- Přijetí Zákona č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a o změně některých zákonů, umožňuje zhodnotit vzdělání dosažené mimo vzdělávací soustavu transparentním a objektivním způsobem.
- Vytvoření efektivního systému prostupného terciárního vzdělávání, který má umožnit vyšší flexibilitu studia (kratší cykly, možnost přestupů, přístup ke studiu v kterémkoli věku a na kterékoliv úrovni)

Na rozvoj celoživotního učení je v dokumentu kladen velký důraz a je zapsán jako významný faktor při vytváření otevřené, flexibilní a soudržné společnosti, která je pro zvyšování konkurenceschopnosti jedním z důležitých předpokladů. Celoživotní učení se tak

v dokumentu dostává na jedno z předních míst při definování cest vedoucích k dosažení globálního cíle Národního strategického referenčního rámce ČR 2007-2013.

Národní lisabonský program 2005–2008 (Národní program reforem ČR) byl zpracován v říjnu 2005 na základě integrovaných hlavních směrnic pro růst a zaměstnanost pro období 2005-2008 vydaných Evropskou komisí. Pro oblast vzdělávání jsou priority na počátku dokumentu shrnuty obecným konstatováním, že reformy z oblasti rozvoje vzdělávání zvýší kvalitu pracovní síly, rozšíří možnosti vzdělávání a podpoří schopnost vyrovnat se s náročnými podmínkami měnícího se trhu práce.

V části o vzdělávání se přímo konstatuje, že v minulosti nebylo celoživotnímu učení věnováno dosti pozornosti a požaduje se systematický přístup k podpoře celoživotnímu učení. Důraz je kladen na propojení počátečního a dalšího vzdělávání dokončením Národní soustavy kvalifikací. Uvádí se i nutnost podpory dalšího vzdělávání v podnicích a podpory spolupráce zaměstnavatelů, zaměstnanců a vzdělávacích a odborně profesních institucí.

Strategie hospodářského růstu zpracovaná v květnu 2005 vymezuje priority, na něž se má ČR zaměřit do roku 2013, aby se přiblížila ekonomické úrovni hospodářsky rozvinutějších zemí EU při respektování environmentálních požadavků. Pokud jde o celoživotní učení, je tato oblast v dokumentu zmiňována přes jednotlivá dílčí opatření bez celkové jednotné koncepce.

Strategie regionálního rozvoje ČR zpracovaná v červenci 2000 řadí rozvoj lidského potenciálu k rozhodujícím příležitostem. Pro tento rozvoj bude významné posílení aktivní politiky zaměstnanosti, zejména programů pro mládež, zdravotně postižené a dlouhodobě nezaměstnané, rozvoj dalšího vzdělávání a celoživotního učení v návaznosti na požadavky evropského trhu práce, optimalizace sítě a struktury škol na úrovni regionů a rozšíření přístupu k vysokoškolskému vzdělání. Při formulování strategie regionů je požadována modernizace vzdělávací soustavy a její propojenost na zaměstnanost v regionech.

Národní inovační strategie zpracována v roce 2004 zdůrazňuje, že předpokladem inovací je vzdělanost a vysoce kvalifikovaná práce obecně. Další vzdělávání, resp. celoživotní učení, je implicitně obsaženo v celém dokumentu a vzdělávací systém je chápán jako jeden z pilířů inovačního systému. Vzdělávání musí být stálou prioritou. Požaduje se vznik provázaného systému celoživotního vzdělávání. Prioritou Národní inovační politiky ČR na léta 2005-2013 je také zajistit lidské zdroje pro inovace. Požaduje se podpora různých druhů a nových forem učení a dále učení a získávání dovedností přímo v samotném inovačním procesu.

Národní program výzkumu a vývoje na roky 2004-2009 je orientován na „Moderní společnost a její proměny“ (vyhlášený MPSV) a zahrnuje i podporu výzkumným projektům zaměřeným na rozvoj lidských zdrojů.

Konvergenční program ČR (KP) na léta 2006–2008 z listopadu 2005 je několikaletý program pravidelně zpracováván vládou a předkládaný Evropské komisi ke schválení. V programu se uvádí, že reformy z oblasti rozvoje vzdělávání zvýší kvalitu pracovní síly, rozšíří možnosti vzdělávání a podpoří schopnost vyrovnat se s náročnými podmínkami měnícího se trhu práce.

Strategie rozvoje lidských zdrojů z r. 2003 je z hlediska komplexnosti pojetí rozvoje systému celoživotního učení komplexním dokumentem. Ukazuje zásadní systémové i věcné problémy, proč se rozvoj lidských zdrojů a jeho hlavní nástroj celoživotní učení nedaří dobře

realizovat a doporučuje pro národní i regionální úroveň opatření, která budou působit směrem k rozvoji celoživotního učení. K hlavním principům řadí nezbytnost realizovat celoživotní učení jako běžnou a všeobecně pochopenou a přijatou praxi, dále odpovědnost jednotlivce, jeho aktivní úlohu a svobodnou volbu vzdělávání a využití informačních a komunikačních technologií ve vzdělávání. Tyto principy jsou dále rozpracovány.

Pojem **celoživotní učení** používáme ve smyslu **Memoranda o celoživotním učení**, které vydala Evropská komise v listopadu 2000. EU definuje celoživotní učení jako pojem zahrnující „veškeré účelné formalizované i neformální činnosti související s učením, které se průběžně realizují s cílem dosáhnout zdokonalení znalostí, dovedností a odborných předpokladů“. V Memorandu se hovoří o celoživotním učení jako celoživotní vzdělávací kontinuitě a zavádí se navíc pojem všeživotní učení (lifewide learning), které obrací pozornost narozšíření učení tak, aby probíhalo stále - bez ohledu na životní etapu, místo, čas a formu učení.

Dle Memoranda proto celoživotní učení zahrnuje:

- **Formální vzdělávání**, které se realizuje ve vzdělávacích institucích, jejichž funkce, cíl, obsah, prostředky a způsoby hodnocení jsou definovány a legislativně vymezeny. Takovouto typickou vzdělávací institucí je škola
- **Neformální vzdělávání**, které nevede k ucelenému školskému vzdělání. Realizuje se mimo formální vzdělávací systém. Je zaměřené na určité skupiny populace a organizují je různé instituce (instituce pro vzdělávání dospělých, podniky, kulturní zařízení, nadace, kluby, apod.)
- **Informální vzdělávání** jako proces získávání vědomostí, osvojování dovedností a postojů z každodenních zkušeností, z prostředí, kontaktů. Na rozdíl od formálního vzdělávání či neformálního vzdělávání je neorganizované, nesystematické a institucionálně nekoordinované.
- Pojem **vzdělávání dospělých** je zde užíván ve smyslu vzdělávacích aktivit, realizovaných jako řádné školské vzdělávání dospělých (získání stupně vzdělání) nebo jako další vzdělávání (vzdělávání osob, které ukončily školní vzdělání a přípravu na povolání a vstoupily na trh práce). **Další vzdělávání** jako vzdělávací proces, zaměřený na poskytování vzdělávání po absolvování určitého školského vzdělávacího stupně; po absolvování počátečního vzdělávání, eventuálně vzdělávání, které navazuje na pracovní praxi.

Memorandum o celoživotním učení také zdůrazňuje dva stejně důležité cíle pro celoživotní učení: podporovat aktivní občanství a podporovat zaměstnatelnost. Základní pojmy zaměstnanosti jsou používány v těchto významech:

Jednak **zaměstnanost** jako aktivní účast práceschopného obyvatelstva na společenské hospodářské činnosti, přičemž práceschopné obyvatelstvo je obyvatelstvo ve věkovém rozmezí, ve kterém se uskutečňuje ekonomická aktivita a jednak **zaměstnatelnost** jako schopnost být zaměstnán.

Škola a celoživotní učení

Sítě škol a krajské koordinační centrum

Na níže uvedeném schématu jsou znázorněny hlavní funkce krajského koordinačního centra pro další vzdělávání.

Zdroj: Přebzato ©UNIV, 2007

PŘÍLOHA 5:

STRATEGIE VZDĚLÁVÁNÍ PRO UDRŽITELNÝ ROZVOJ ČESKÉ REPUBLIKY (2008 – 2015)

Účelem Strategie vzdělávání pro udržitelný rozvoj ČR (Strategie VUR ČR, popř. Strategie) je stanovení priorit a strategických opatření v oblasti vzdělávání pro udržitelný rozvoj (VUR) pro období 2008 až 2015. V ČR nebyl dosud pro tuto oblast obdobný samostatný materiál vypracován, jedná se o stěžejní strategický dokument, podle něhož se bude VUR v České republice systematicky a koordinovaně rozvíjet. Strategie bude realizována prostřednictvím **Akčních plánů Strategie, které stanoví konkrétní aktivity v jednotlivých strategických oblastech a odpovědnosti za jejich plnění.**

I. Hlavní principy VUR

Vymezení pojmu VUR

Vzdělávání pro udržitelný rozvoj je předpokladem k osvojení si takových způsobů myšlení, rozhodování a chování jedince, které vedou k udržitelnému jednání v osobním, pracovním i občanském životě. VUR se zejména zaměřuje na:

- pochopení propojenosti a vzájemné souvislosti ekonomických, sociálních a environmentálních hledisek rozvoje, a to na lokální, národní i globální úrovni,
- vnímání udržitelného rozvoje jako celostního a systémového přístupu, který směřuje k ekonomicky prosperující společnosti a respektuje sociální a environmentální souvislosti a limity,
- rozvoj kompetencí (znalostí, dovedností a postojů) pro demokratické a svobodné rozhodování ve vlastním i veřejném zájmu v souladu s právem a s principy udržitelného rozvoje.

VUR **diferencuje** cíle, obsahy, metody, formy a prostředky na základě věkové a individuální zvláštnosti vývoje lidské osobnosti, přičemž se soustředí zejména na aktivní metody a formy vzdělávání, na vztahové, kritické a tvořivé myšlení apod. .

Při formulování klíčových témat VUR je důležité brát v úvahu vyvíjející se smysl konceptu udržitelného rozvoje, lokální a regionální specifika, ale i globální souvislosti daného tématu. Ve **Strategii vzdělávání pro udržitelný rozvoj Evropské hospodářské komise OSN** (tzv. Vilniuská strategie)²⁴ představují klíčová témata rozsáhlý komplex zahrnující mj. zmírňování chudoby, sociální smír, aktivní občanství, mír, etiku, odpovědnost v lokálních i globálních souvislostech, demokracii, spravedlnost, bezpečnost, lidská práva, zdraví, rovnost pohlaví, národnostní a kulturní rozmanitost, rozvoj venkova a měst, hospodářství, vzorce spotřeby a výroby, firemní odpovědnost, ochranu životního prostředí, hospodaření s přírodními zdroji, biodiverzitu a krajinnou rozmanitost. Na národní úrovni je potřeba tato klíčová témata konkretizovat s ohledem na specifika České republiky a s ohledem na témata

²⁴ Regionální strategie EHK OSN ke vzdělávání pro udržitelný rozvoj, která byla přijata na zasedání na nejvyšší úrovni ve Vilniusu ve dnech 17. - 18. března 2005.

Strategie udržitelného rozvoje ČR (Strategie UR ČR), resp. jejího postupového materiálu z roku 2007.²⁵ Jedná se o následující témata: veřejné finance, podniky a podnikatelské prostředí, sociální systém, veřejné zdraví, věda, výzkum a inovace, vzdělávání a celoživotní učení, udržitelné hospodaření s přírodními zdroji a udržitelná spotřeba a výroba, doprava, klima a energie, správa věcí veřejných, zemědělství a lesnictví, evropský a mezinárodní kontext, udržitelný rozvoj území státu, regionu a obcí.

Vymezení pojmu VUR bude upřesňovat Akční plán Strategie s důrazem na ekonomické, sociální a environmentální souvislosti.

Vymezení pojmu VUR vůči environmentálnímu vzdělávání, výchově a osvětě (EVVO)

Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta je etablována ve Státní politice životního prostředí jako jeden z klíčových preventivních nástrojů ochrany životního prostředí. Rozvoj EVVO v ČR je zakotven v zákoně č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí, ve znění pozdějších předpisů, (v §13) a je dále strategicky určen Státním programem EVVO ČR²⁶ a naplňován resorty prostřednictvím tříletých akčních plánů. Vývoj pojetí EVVO v ČR i vývoj zaměření akčních plánů Státního programu EVVO ČR ukazují dlouhodobý trend rozšiřování obsahu EVVO o témata UR. Pro Strategii VUR ČR se jedná o významné východisko, neboť v praktické rovině může VUR v ČR navázat na řadu aktivit a opatření realizovaných v rámci oblasti EVVO.

Základní rozdíl mezi EVVO a VUR je ten, že v oblasti EVVO je prioritní důraz kladen na **nejrůznější aspekty životního prostředí**, na poznávání životního prostředí, na uvědomování si nezbytnosti zachování podmínek života, na poznávání vztahu člověka a životního prostředí apod. Naproti tomu je VUR prioritně zaměřeno na **vzájemnou interakci a souvislosti mezi ekonomickými, sociálními, environmentálními a právními aspekty rozvoje** (globálního i lokálního), je významně interdisciplinární povahy a široce se opírá o společenskovední disciplíny.

Strategie VUR ČR je v oblasti vzdělávání jedním z klíčových průřezových dokumentů, který **začleňuje do stávajících oblastí vzdělávání nové přístupy, metody a témata**. Státní program EVVO ČR však zůstává autonomním a klíčovým strategickým vzdělávacím dokumentem specializovaným na oblast životního prostředí s přímou vazbou na Státní politiku životního prostředí ČR.

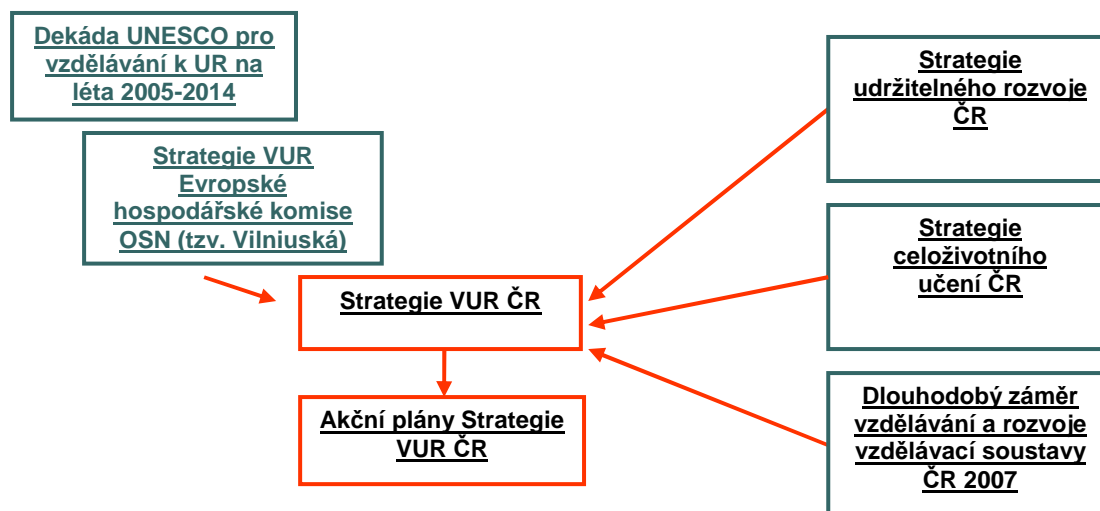
II. Východiska Strategie

Klíčovým rámcem pro rozvoj VUR je vyhlášená Dekáda UNESCO pro vzdělávání k udržitelnému rozvoji na léta 2005-2014. Evropská hospodářská komise OSN (EHK OSN) jako příspěvek k Dekádě iniciovala vznik Vilniuské strategie a **Česká republika se zavázala k její implementaci na národní úrovni**. Na 6. ministerské konferenci „Životní prostředí pro Evropu“, konané ve dnech 10.-12. října 2007 v Bělehradě, potvrdili ministři životního

²⁵ Strategie udržitelného rozvoje ČR byla přijatá usnesením vlády č.1242 ze dne 8. prosince 2004; materiál „Principy, nástroje a návrh priorit pro dopracování aktualizované Strategie udržitelného rozvoje České republiky (2007)“ byl usnesením č. 1434 ze dne 19. prosince 2007 vzat vládou ČR na vědomí jako postupový materiál k aktualizaci Strategie UR. Tento postupový materiál zohledňuje i závěry obnovené Strategie udržitelného rozvoje EU z roku 2006.

²⁶ Usnesení vlády ze dne 23. října 2000 č.1048 o Státním programu environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty v České republice.

prostředí a ministři školství regionu EHK OSN a jejich zástupci důležitost rozvoje VUR a pokračování implementačního procesu Vilniuské strategie do roku 2015. Základní zasazení Strategie VUR ČR v mezinárodních souvislostech a její vazby na strategické dokumenty v ČR ilustruje následující schéma:

Klíčové vazby na strategické dokumenty

Strategie VUR ČR obsahuje klíčové vazby na následující strategické dokumenty: **Strategii udržitelného rozvoje ČR**, **Strategii celoživotního učení ČR** (Strategie CŽU ČR)²⁷, **Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky 2007**²⁸ (Dlouhodobý záměr) a **Strategii vzdělávání pro udržitelný rozvoj Evropské hospodářské komise OSN - Vilniuskou strategii**. Ze Strategie udržitelného rozvoje ČR vychází obsah a principy VUR, ze Strategie CŽU vychází zejména spektrum cílových skupin, členění dle etap vzdělávání a část problémových okruhů pro VUR, z Dlouhodobého záměru vychází určení cílů Strategie a z Vilniuské strategie zejména vychází závazek implementace VUR na národní úrovni. Strategie VUR ČR má vazby na celou řadu dalších strategických dokumentů a resortních politik na národní i mezinárodní úrovni, jejich významnost však nebyla vyhodnocena jako klíčová.

Východiska ze Strategie udržitelného rozvoje ČR

- je stanovena širší definice UR, principy UR a strategické indikátory UR včetně indikátorů zaměřených na oblast vzdělávání
- jsou popsána klíčová témata UR a klíčové vazby mezi ekonomickým, sociálním a environmentálním pilířem UR
- oblast vzdělávání je definována jako strategická oblast s cíli, opatřeními a indikátory pro vyhodnocování

²⁷ Strategie celoživotního učení ČR byla přijata usnesením vlády č. 761 ze dne 11. července 2007.

²⁸ Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky 2007 byl přijat usnesením vlády č. 535 ze dne 23. května 2007 a na základě § 9 a § 185 odst. 4 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon).

Východiska ze Strategie celoživotního učení ČR

- je vymezen pojem celoživotního učení jako propojeného celku různých forem vzdělávání, který dovoluje rozmanité přechody mezi vzděláváním a zaměstnáním
- jsou rámcově popsány cílové skupiny v členění na počáteční vzdělávání (základní, střední, vyšší odborné, vysokoškolské) a další vzdělávání (spojené se vstupem člověka na trh práce)
- jsou popsány základní formy vzdělávání (formální, neformální, informální)
- je analyzována problematika vzdělávání u jednotlivých cílových skupin ve vazbě na stav v zemích EU
- jsou popsány hlavní strategické směry (priority rozvoje celoživotního učení) do roku 2015, které jsou v souladu s principy VUR
- ve strategických směrech je uvedeno sociální partnerství, jehož cílem je podporovat soulad nabídky vzdělávacích příležitostí s potřebami ekonomického, environmentálního a sociálního rozvoje v rámci spolupráce se sociálními partnery
- jsou navržena opatření (i se zaměřením na udržitelný rozvoj) a stanovena odpovědnost resortů za jejich realizaci
- je popsána vazba na možné zdroje financování z operačních programů v programovém období 2007 až 2013

Východiska z Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky 2007

- jsou popsány důvody pro reformní kroky v oblasti vzdělávání, které vycházejí z potřeby posilování role vzdělávání jako jednoho ze zásadních nástrojů zvyšování konkurenceschopnosti země a záruky ekonomicky, sociálně, environmentálně i kulturně udržitelného rozvoje
- jsou nadefinovány cíle v souladu s principy UR
- jsou navržena opatření i se zaměřením na udržitelný rozvoj
- je popsána vazba na možné zdroje financování z operačních programů v programovém období 2007 až 2013
- je kladen silný důraz na rozvoj dalšího vzdělávání, které směřuje k posílení adaptability a flexibility lidských zdrojů pro konkurenceschopnost ekonomiky a udržitelného rozvoje ČR prostřednictvím systému dalšího vzdělávání

Východiska ze Strategie VUR Evropské hospodářské komise OSN

- je popsána vize směřování VUR
- jsou popsány strategické cíle regionu Evropské hospodářské komise OSN v oblasti VUR do roku 2015
- je popsána základní charakteristika VUR
- jsou obecně definována klíčová témata UR
- jsou stanoveny úrovně VUR ve vztahu k cílovým skupinám
- jsou definováni klíčoví partneři pro VUR

III. Analytická část

Analytická část Strategie VUR ČR čerpá ze zpracované SWOT analýzy současného stavu a specifických podmínek pro VUR v České republice (viz Příloha č. 1). Identifikuje oblasti, které přispějí k úspěšné implementaci Strategie. Analytická část se zaměřuje zejména na ty **aspekty a okruhy VUR, které nejsou systematicky řešeny v souvisejících strategických**

dokumentech ČR (Strategie CŽU, Státní program EVVO aj.). Na jejich základě jsou v kapitole č. IV. - Strategická část - definovány dílčí cíle pro jednotlivé úrovně vzdělávání.

Výstupy ze SWOT analýzy - průřezově

Na základě SWOT analýzy lze vymezit několik oblastí, které mohou být klíčové pro zavádění a rozvíjení VUR v ČR.

Jedná se jednak o **výzkum v oblasti didaktiky zaměřené na VUR a rozvoj metodické podpory poskytovatelů VUR (zejména pedagogů)** na všech úrovních a typech vzdělání (formálního i neformálního). Další oblastí je **informační a komunikační systém VUR**, který umožňuje plošné a efektivní předávání příkladů dobré praxe a pozitivních zkušeností nejen mezi poskytovateli, ale i mezi příjemci VUR. Informačním systémem není myšlen pouze funkční internetový portál, ale i **vytváření prostoru pro dialog** a výměnu zkušeností mezi dílčími aktéry VUR. Dalším souvisejícím okruhem je **medializace úspěšných projektů** a tím rozšiřování všeobecného povědomí občanů o potřebnosti VUR. Jedním z důležitých okruhů je **vzdělávání ve školách, jeho propojenost s praxí** a důraz na **interdisciplinaritu**. S touto oblastí úzce souvisí potřeba **motivace aktérů působících ve VUR ke vzájemné spolupráci**. Významnou podmínkou úspěšné implementace VUR je vytvoření systému **evaluace ve vzdělávání**, a to jak ve vztahu ke kvalitě výuky, tak i k úspěšnosti studentů jako příjemců VUR. Mezi klíčové okruhy patří **financování VUR**, které je v současné době namísto systémové kontinuální podpory řešeno prostřednictvím grantových programů. Problémovou oblastí je i **vyjasnění vztahu a vazeb mezi VUR, EVVO a globálním rozvojovým vzděláváním (GRV) v praktické rovině**.

Výstupy ze SWOT analýzy – podle cílových skupin

VUR v raném věku dítěte a v předškolním vzdělávání

Z hlediska VUR je pro tuto etapu vzdělávání důležitá oblast **informálního učení** (a to zejména informální učení v přírodním prostředí) cílové skupiny dětí ve věku **0 až 3 roky** a **prevence odcizování dětí přírodě obecně**. Za klíčové je považováno působení na rodinu jako celek. V ČR tato problematika není systémově řešena na resortní ani meziresortní úrovni. Přitom zejména v městských aglomeracích dochází dlouhodobě ke snižování možnosti dětí trávit čas v přírodním prostředí.

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání z části problematiku UR zohledňuje. V předškolním vzdělávání nacházíme velký potenciál působení na dítě v raném věku, protože tímto vzděláváním, navzdory tomu že není povinné, prochází **velká část této populace**. Vzhledem k nízkému věku dětí v předškolním vzdělávání (cca 3 až 6 let) musí být kladen důraz na **schopnost dětí vnímat okolní prostředí, vlastní úlohu v něm a zodpovědnost vůči němu**. Tomuto přístupu a jeho implementaci do praxe bude uzpůsobena pregraduální i postgraduální příprava pedagogů a zajištěna přiměřená metodická podpora.

VUR v základním a středním vzdělávání

V oblasti základního a středního vzdělávání probíhá v současnosti kurikulární reforma, která přinesla nové celostátní kurikulární dokumenty v podobě Rámcových vzdělávacích programů (dále jen RVP) na jejichž základě školy zpracovávají či mají zpracované své Školní vzdělávací programy (dále jen ŠVP). RVP reflektují problematiku UR na několika rovinách – **v cílech vzdělávání, v kompetencích, jichž má žák dosáhnout, v učivu a to**

i prostřednictvím průřezových témat. Tyto reformní kroky jsou v souladu s principy VUR a v zájmu VUR je jejich další pokračování (např. rozšiřování a vývoj průřezových témat a uplatňování celoškolského přístupu apod.). Z toho důvodu je třeba poskytnout **pedagogům materiální a metodickou podporu a umožnit jejich další vzdělávání v této oblasti.** VUR může mít mnoho forem a je předností, existuje-li jejich široká nabídka, např. i prostřednictvím uměleckého vzdělávání v ZUŠ.

Důležité je rovněž vytvářet **i mimo školu** vhodné podmínky pro informální a neformální učení mladých lidí v oblasti VUR, tak aby podněcovaly a synergicky podporovaly základní a střední vzdělávání v této oblasti.

VUR ve vyšším odborném a vysokoškolském vzdělávání

Stěžejním problémem VUR pro tuto úroveň je zejména **akreditace specializovaných (mezioborových, mezi-fakultních) studijních programů zaměřených na VUR.** Předpokladem je umožnění **vysoké prostupnosti studia a mobility studentů** mezi obory VOŠ a fakultami VŠ a zajištění **dostatku příležitostí** pro vytváření sítí spolupráce pracovišť zaměřených na různé aspekty VUR, a to jak ve výuce, tak i ve výzkumu. V tomto ohledu je podstatná metodická podpora managementu vysokoškolské výuky (VOŠ a VŠ).

Zvláštní pozornost je třeba věnovat pedagogickým fakultám, které nejen hrají důležitou roli ve **výzkumu a odborné diskuzi zaměřené na vývoj nových přístupů a metod výuky souvisejících s VUR,** ale také je mají v praxi testovat a využívat pro výuku budoucích učitelů.

Poskytované programy celoživotního vzdělávání, včetně programů univerzity třetího věku, které sice neposkytují ucelené vysokoškolské vzdělávání, ale přesto jsou VŠ hojně realizovány k rozvoji profesních i všeobecných kompetencí, v současnosti neobsahují témata z oblasti VUR. Ve středu zájmu VUR je i rozvoj **spolupráce VOŠ a VŠ s praxí** formou tzv. expertních center anebo formou klinického vzdělávání.

VUR v dalším vzdělávání

Mezi klíčové oblasti VUR v rámci dalšího vzdělávání patří systematické vzdělávání zaměstnanců **veřejné správy** zahrnující obsah a principy UR, a uplatňování inovativních **metod kvality řízení** ve veřejné správě (zejména rozvoj místní Agendy 21). Dále se jedná o systematické začleňování VUR do činnosti **nestátních neziskových organizací** (NNO) působících v oblasti vzdělávání, výchovy a osvěty. V rámci dalšího vzdělávání **podnikové sféry** je pro VUR stěžejní zejména zavádění principů společenské odpovědnosti firem a systémů environmentálního řízení (např. ISO 14001, EMAS).

Klíčovým principem VUR v rámci dalšího vzdělávání je **motivace veřejnosti v městských i vesnických regionech k doplňování si vzdělání v souvislostech s UR** (např. motivace lidí s ekonomickým vzděláním k doplnění si vzdělání z oblasti environmentální a sociální). Zůstává otázkou, jak zajistit **dostupnost dalšího vzdělávání ve venkovských regionech** s obtížnou dopravní obsluhností, kde je nedostatek těchto příležitostí. Ukazuje se, že v tomto ohledu má významný přínos úzká (partnerská) spolupráce významných subjektů v regionu, jichž se vzdělávání dotýká (tj. obce, úřady práce, vzdělavatelé a další zájmové skupiny).

IV. Strategická část

Hlavním cílem Strategie VUR ČR je do roku 2015 začlenit principy a tematické obsahy VUR jako přirozené součásti celoživotního učení do kurikulů na všech úrovních vzdělávacího systému ČR, a to prostřednictvím efektivní implementace Strategie vzdělávání pro UR přijaté EHK OSN.

Dílčí cíle Strategie VUR ČR vycházejí z identifikovaných problémových okruhů a jsou členěny dle základních etap vzdělávání:

- **V raném věku dítěte a v předškolním vzdělávání** je cílem zajištění podnětného prostředí pro informální a neformální učení dětí v raném věku, s důrazem na vyvážené působení nejen společenských, kulturních, ale i přírodních faktorů na utváření jejich osobnosti a u dětí v předškolním věku zajištění potřebných kompetencí ve vztahu k udržitelnému rozvoji (např. v oblasti péče o zdraví, péče o přírodní prostředí, nakládání se zdroji aj.).
- **V základním a středním vzdělávání** je cílem vybavit žáky takovými kompetencemi, které jim umožní realizovat zásady udržitelného rozvoje v praktickém životě. Principy VUR se stanou součástí vzdělávání, UR bude nejen předmětem vlastní výuky, ale i integrální součástí chodu škol. Nemalou funkci v utváření kompetencí žáků bude hrát posilování komunitní funkce škol, kdy se školy stávají prostředím pro rozvíjení spolupráce a zájmu o UR a také prostorem pro sdílení zkušeností s dalšími školami a s mimoškolním prostředím (veřejná správa, NNO, podniková sféra, veřejnost).
- **Ve vyšším odborném a vysokoškolském vzdělávání** je cílem dosažení kompetencí souvisejících s VUR u studentů i akademických pracovníků, které budou podpořeny zejména systémem výuky (prostupnost studia a uznávání kreditů), kariérním růstem (hodnocení úspěšnosti akademických pracovníků), možnostmi inovací (akreditace či reakreditace studijních programů) a grantovou politikou.
- **V dalším vzdělávání** je cílem vytvořit funkční prostředí pro další vzdělávání, které umožní získávat znalosti a kompetence z oblasti UR a které systematicky nabídne aktualizované vzdělávací programy pro vzdělavatele, veřejnou správu, podnikovou sféru a NNO zaměřené na praktické uplatňování UR a zajistí dostupnost VUR veřejnosti rovnoměrně v České republice.

Systém zajištění implementace Strategie

Systém implementace Strategie VUR ČR je popsán následujícími strategickými oblastmi, které specifikují klíčové aktivity implementace, včetně finančních zdrojů, monitoringu, propagace apod. Pro jednotlivé strategické oblasti jsou definována rámcová opatření. **Konkretizace navržených opatření** (včetně odpovědnosti za plnění a stanovení termínu plnění) **bude součástí Akčních plánů Strategie.**

Strategická oblast 1: Klíčová témata pro VUR

Klíčová témata VUR představují prioritní obsahy vzdělávání, které budou řešeny prostřednictvím Strategie. Při jejich formulování je důležité brát v úvahu vyvíjející se smysl konceptu udržitelného rozvoje, lokální a regionální specifika, ale i globální souvislosti daného

tématu. Za účelem aktuálnosti klíčových témat VUR bude jejich specifikace vázána vždy na daný Akční plán Strategie.

Opatření:

- 1.1 identifikace klíčových témat VUR ve vztahu k specifickým podmínkám a potřebám v České republice
- 1.2 výběr vždy 3 až 5 prioritních klíčových témat pro řešení v daném Akčním plánu Strategie
- 1.3 vymezení vztahu mezi EVVO a VUR v praktické rovině
- 1.4 vymezení vztahu mezi globálním rozvojovým vzděláváním (GRV) a VUR v praktické rovině

Strategická oblast 2: Vzdělávací programy

Vzdělávací programy (studijní programy, kurzy, semináře, školení apod.) v rámci formálního i neformálního vzdělávání, jejich tvorba či úprava, prosazování a realizace, jsou hlavním prostředkem k naplnění cílů Strategie.

Opatření:

- 2.1 vznik, inovace a realizace komplexních vzdělávacích programů (zaměřených na problematiku UR) a specifických vzdělávacích programů (zaměřených na dílčí témata přispívající k UR) pro všechny cílové skupiny
- 2.2 materiální a metodická podpora pedagogickým pracovníkům v oblasti VUR
- 2.3 implementace metod a obsahů VUR do oblastí vzdělávání klíčových pro UR
- 2.4 efektivní implementace průřezových témat Rámcových vzdělávacích programů do školních vzdělávacích programů jako základu pro VUR v rámci základního a středního vzdělávání a rozvoj dalších průřezových témat
- 2.5 realizace systémových projektů zaměřených na oblast VUR v celoživotním učení
- 2.6 podpora vzdělávání akademických pracovníků ve využívání inovačních výukových kurzů, programů a strategií s ohledem na UR
- 2.7 tvorba a inovace metodických a didaktických materiálů pro oblast VUR včetně podpory tvorby infrastruktury pro VUR, motivace škol k aktivnímu zapojení do této činnosti
- 2.8 tvorba vzdělávacích programů a kurzů a realizace školení lektorů (školitelů, vzdělavatelů) v oblasti VUR v celoživotním učení
- 2.9 podpora činnosti NNO v oblasti nabídky vzdělávacích programů a aktivit v oblasti VUR
- 2.10 podpora výzkumu, odborného dialogu a testování inovativních metod a přístupů ve VUR
- 2.11 podpora tvorby programů zaměřených na informální a neformální vzdělávání v oblasti VUR
- 2.12 identifikace způsobu pro uznávání kompetencí v oblasti UR získaných mimo formální vzdělávání v oblasti vysokoškolského vzdělávání
- 2.13 podpora spolupráce institucí a interdisciplinárního přístupu při tvorbě a nabídce programů VUR, včetně spolupráce se zahraničními organizacemi

Strategická oblast 3: Motivace pro realizaci VUR a účast na VUR

Důležitou součástí Strategie je efektivní motivace vzdělavatelů k začleňování klíčových témat a metod VUR do vzdělávacích programů a motivace různých cílových skupin k účasti na vzdělávání v UR.

Opatření:

- 3.1 rámcová identifikace potřeb cílových skupin (poskytovatelů VUR a příjemců vzdělávání) z hlediska jejich motivace pro VUR
- 3.2 stimulace poptávky po vzdělávání k UR u všech cílových skupin
- 3.3 podpora zviditelnění činnosti kvalitních poskytovatelů VUR jako součást publicity, zavádění motivačních aktivit pro zviditelnění subjektů VUR
- 3.4 šíření dobré praxe jako vzorového přístupu ve VUR, podpora spolupráce uvnitř škol, mezi školami navzájem a mezi školami a mimoškolním prostředím (relevantní partneři z oblasti veřejné správy, NNO, podniková sféra, veřejnost)
- 3.5 zlepšení srozumitelnosti témat UR
- 3.6 stanovení kritérií pro hodnocení VUR pro oblast předškolního, základního, středního, vyššího odborného a vysokoškolského vzdělávání včetně nastavení způsobu certifikace vzdělavatelů
- 3.7 zajištění návaznosti na mezinárodní úroveň, zvyšování prestiže pro účastníky a vzdělavatele (garance kvality i na mezinárodní úrovni)
- 3.8 zviditelnění organizací uplatňujících principy společenské odpovědnosti firem
- 3.9 zviditelnění obcí zavádějících místní Agendy 21

Strategická oblast 4: Koordinace, spolupráce, komunikace

Realizace Strategie předpokládá existenci efektivního koordinovaného systému vnitřní komunikace a spolupráce mezi gestory Strategie a dalšími aktéry její realizace a zahrnuje i odpovědnost za komunikaci vnější (např. zajištění komunikace se sekretariátem Strategie vzdělávání pro udržitelný rozvoj EHK OSN).

Opatření:

- 4.1 ustanovení výkonného orgánu pro implementaci Strategie – Pracovní skupiny ke vzdělávání pro udržitelný rozvoj (složené ze zástupců rezortů, vzdělávacích institucí, NNO, výzkumu apod.)
- 4.2 ustanovení hlavního koordinačního místa pro implementaci Strategie na MŠMT
- 4.3 vykonávání funkce národního kontaktního místa v záležitosti implementace Strategie vzdělávání pro udržitelný rozvoj EHK OSN na MŽP
- 4.4 vytvoření Akčního plánu Strategie a jeho pravidelná aktualizace dle harmonogramu Strategie
- 4.5 spolupráce a výměna zkušeností na národní a mezinárodní úrovni
- 4.6 organizace pravidelných konferencí k VUR
- 4.7 vytváření sítí poradenských míst pro VUR v ČR (s využitím škol, sítí středisek a center EVVO a environmentálních poraden)
- 4.8 rozvoj center expertíz, jejichž cílem je vést dialog mezi sférou vzdělávací a výzkumnou a subjekty z praxe

Strategická oblast 5: Vyhodnocování VUR, monitoring, indikátory

Realizace Strategie musí být průběžně vyhodnocována a následně upravována. Z tohoto důvodu Strategie předpokládá realizaci 3 následných Akčních plánů a sledování plnění Strategie prostřednictvím specifických indikátorů (ukazatelů).

Opatření:

- 5.1 reporting sekretariátu Vilniuské strategie dle společných indikátorů EHK OSN pro oblast VUR
- 5.2 sestavení souboru specifických indikátorů pro vyhodnocování Strategie

- 5.3 pravidelné vyhodnocování plnění Strategie a jejích Akčních plánů
- 5.4 pravidelné revize a návrhy na úpravu tematického zaměření VUR v rámci Akčních plánů
- 5.5 vytvoření metodiky a kontrolních mechanismů pro vyhodnocování VUR, včetně nástroje pro hodnocení efektivnosti vzdělávacích programů z oblasti VUR
- 5.6 vznik a rozvoj efektivního systému monitorování a metod zjišťování výsledků vzdělávání k UR pro získání zpětné vazby ke kvalitě programů
- 5.7 monitorování pravidelné grantové podpory oblasti VUR
- 5.8 podávání informací a zpráv o VUR – např. v rámci zpráv o plnění Strategie CŽU, Dlouhodobých záměrů vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR aj.

Strategická oblast 6: Publicita vzdělávacích aktivit zaměřených na UR

Součástí úspěšné realizace Strategie je i zajištění publicity a informování veřejnosti o existenci Strategie, o jejím cíli a přínosu. Tato strategická oblast zahrnuje využití různých médií, vytvoření vizuální identity, publikaci informačních a osvětových materiálů apod.

Opatření:

- 6.1 vytvoření a realizace komunikačního plánu pro VUR
- 6.2 identifikace společných aktivit s komunikační strategií RVUR, jejich sladění a vzájemná koordinace pro vyloučení duplicit v publicitě VUR
- 6.3 propagace prostřednictvím tiskových materiálů a jejich distribuce informačním centrům, poradnám, školám, školským zařízením, kulturně vzdělávacích institucí aj.
- 6.4 zajištění publicity VUR s využitím různých druhů médií včetně internetu
- 6.5 využití stávajících informačních portálů a přizpůsobení struktury na nabídku vzdělávacích aktivit v oblasti udržitelného rozvoje
- 6.6 vytváření příležitostí pro vznik recenzovaných médií či publikací zaměřených na vzdělávací aspekty UR
- 6.7 popularizace výsledků výzkumů z oblasti VUR

Strategická oblast 7: Finanční rámec

Realizace Strategie bude financována z různých zdrojů a decentralizovaně. Samotná koordinace realizace Strategie (zejména činnost Pracovní skupiny ke vzdělávání pro udržitelný rozvoj a zajištění podpory činnosti sekretariátu Strategie vzdělávání pro udržitelný rozvoj EHK OSN) bude financována z rozpočtů koordinujících resortů, tzn. MŠMT a MŽP – jedná se zhruba o finanční prostředky ve výši 0,5 mil. Kč ročně. Pro vytvoření metodik a vzdělávacích programů pro VUR, proškolení vzdělavatelů v oblasti VUR a vytvoření prostředí pro další rozvoj VUR v ČR je klíčovým finančním zdrojem Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost, který má udržitelný rozvoj jako horizontální téma. Další dílčí aktivity vyplývající ze Strategie budou financovány v rámci existujících finančních zdrojů pro oblast vzdělávání (dotační programy na národní, regionální či místní úrovni) a v rámci stanovených výdajových rámců kapitol státního rozpočtu bez nároku na jejich navýšení.

Opatření:

- 7.1 využití rámců podpory ze strukturálních fondů EU v programovém období 2007-2013 k přípravě, vývoji a pilotnímu zavedení programů VUR (zejména Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost, Operační program Výzkum a vývoj pro inovace, Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost a Operační program Životní prostředí)

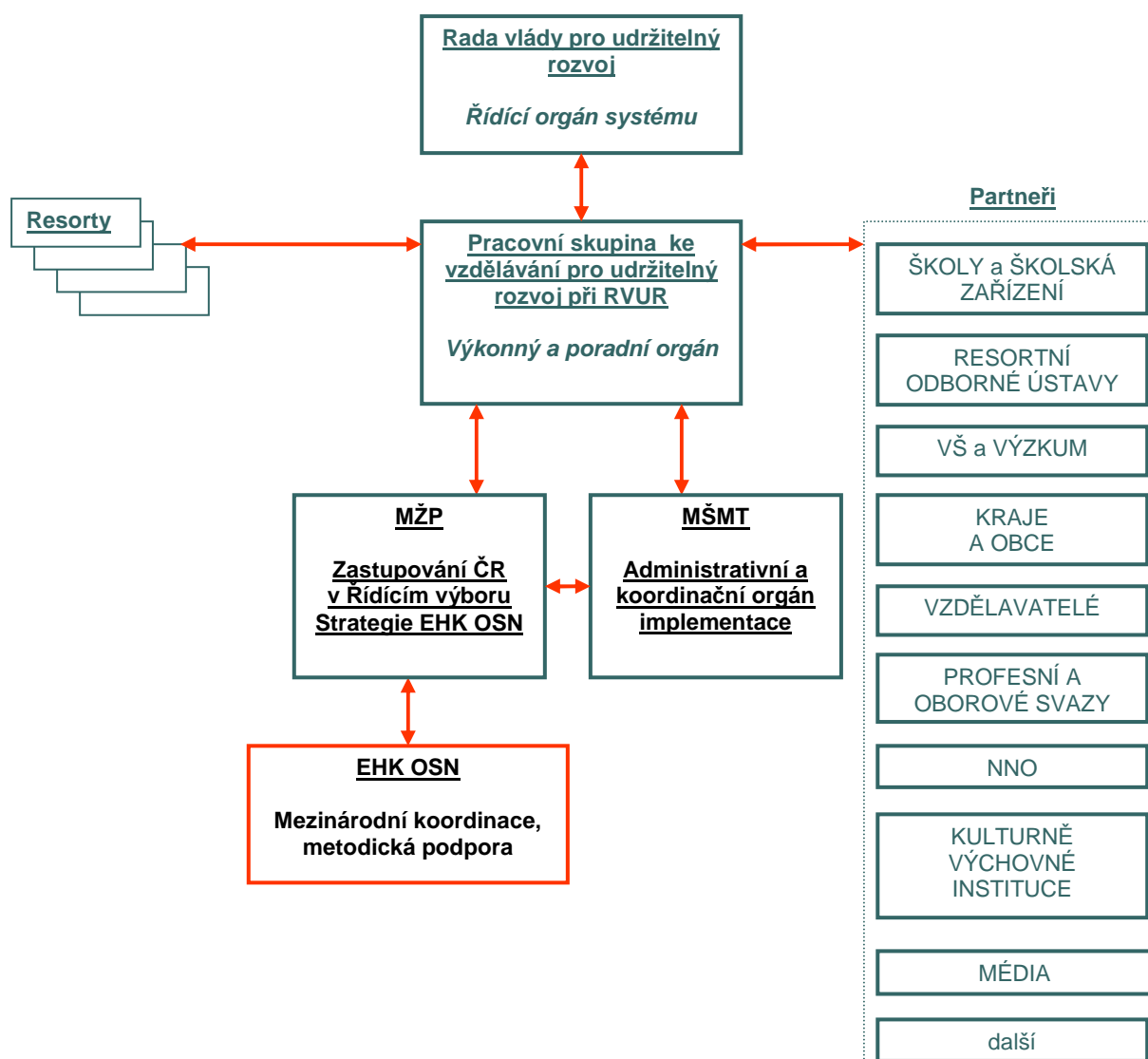
- 7.2 zajištění postupného přechodu na systematické financování aktivit oblasti VUR z relevantních národních zdrojů, zejména z dotačních podpor sektoru NNO, specializovaných fondů a rozpočtů ministerstev (zejména po roce 2013)
- 7.3 motivace krajů a obcí v samostatné působnosti k systematické podpoře programů a projektů VUR z regionálních a obecních zdrojů
- 7.4 zajištění podpory činnosti Pracovní skupiny ke vzdělávání pro udržitelný rozvoj a zajištění podpory činnosti sekretariátu Strategie vzdělávání pro udržitelný rozvoj EHK OSN

Harmonogram implementace

Strategie bude implementována prostřednictvím Akčních plánů přijímaných v úzké vazbě na fáze implementace Vilniuské strategie. I. fáze proběhla v letech 2005 až 2007 a jejím cílem bylo zpracovat a přijmout na národních úrovních implementační dokumenty zaměřené na VUR. Od roku 2008 do roku 2010 se jedná o **II. fázi**, pro kterou byl v březnu 2008 v Ženevě na zasedání řídicího výboru Vilniuské strategie přijat **společný pracovní plán**. Vyhodnocení fáze II. pak proběhne na nejvyšší úrovni v rámci konference „Životní prostředí pro Evropu“ v Kazachstánu v roce 2011. Následovat bude závěrečná **III. fáze**, která proběhne v letech 2011 až 2015 a v rámci které dojde k vyhodnocení celého procesu implementace Vilniuské strategie (viz Příloha č. 2).

Hlavní aktéři implementace

V rámci efektivní realizace Strategie VUR ČR byl stanoven systém spolupráce hlavních aktérů, který zahrnuje řídicí orgán systému (gestor), výkonný orgán, koordinační orgán a klíčové partnery ve vazbách dle následujícího schématu:

Hlavním výkonným a poradním orgánem implementace Strategie je Pracovní skupina ke vzdělávání pro udržitelný rozvoj při Radě vlády pro udržitelný rozvoj. Klíčová koordinační a administrativní zodpovědnost je pak na Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy, které koordinuje implementaci Strategie a Ministerstvu životního prostředí, které je pověřeno zastupováním ČR v Řídícím výboru Strategie vzdělávání pro udržitelný rozvoj EHK OSN a s tím souvisejícím reportingem.

Příloha č. 1 – SWOT analýza stavu a podmínek pro VUR v ČR (k 30. 4. 2008)

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> – Kvalitní lidské zdroje (odborná výzkumná pracoviště vysokých škol...) – Rozvoj technologií (zejm. informačních) použitelných pro distanční vzdělání – Velké množství vzdělávacích institucí (např. organizace působící v oblasti vysokoškolského vzdělávání, školská zařízení, zoologické a botanické zahrady, muzea, informační střediska CHKO, NP, environmentální centra, NNO, ...) s potenciálem prosazovat UR s celostátní i regionální působností a s potenciálem ovlivňovat občanskou společnost – V mezinárodním srovnání dobře rozvinutý systém environmentálního vzdělávání (EV) v podobě sítí škol zaměřené na VUR (na základě výsledků projektů ESF) a sítě středisek EV, jež jsou již dnes nositeli VUR a mají potenciál do budoucna – Praktické zkušenosti ze vzájemné spolupráce škol, NNO a obcí uplatňující UR na lokální úrovni, využití dobrých praxí a ověřených postupů vzdělávání – Začlenění obsahu a principů VUR v Rámcových vzdělávacích programech pro předškolní, základní i střední vzdělávání (PV, ZV, GV, SOV) zejm. prostřednictvím klíčových kompetencí a závazných průřezových témat (environmentální vzdělávání, multikulturní výchova, myšlení v evropských a globálních souvislostech, výchova demokratického občana,...) – Parciální legislativní a operativní základ VUR v oblasti EVVO jako opora formálního vzdělávání 	<ul style="list-style-type: none"> – Nedostatečné povědomí o UR ze strany občanů a samospráv – Příliš teoretické pojetí VUR a nedostatečné spojení s praxí (malá motivace firem i veřejnosti k účasti na VUR) – Nedostatečná „uchopitelnost“ tématu UR ze strany ČŠI, dosud i značné části pedagogů ve školní i mimoškolní oblasti, lektorů a snadná záměna VUR za EVVO – Nedostatečný monitoring stavu VUR v ČR – Nízká priorita témat VUR v současném vzdělávacím systému (preference ICT, jazykové výuky, managementu) – Nedostatečná metodická podpora pedagogů a nedostatek odborníků na vytváření didaktiky k VUR – Malý rozvoj neformálního vzdělávání a podceňování role informálního vzdělávání – VUR není koncepčně řešeno na všech stupních vzdělávací soustavy rovnoměrně a přiměřeně cílovým skupinám – Nerovnoměrná nabídka vzdělávacích kurzů v regionech, omezená dostupnost vzdělávacích kurzů v lokalitách s obtížnou dopravní obslužností – Nedostatečná motivace VŠ pro vytváření studijních oborů zaměřených na UR (nízký zájem veřejnosti a zaměstnavatelů o tyto typy studijních programů) – Z hlediska potřeb mezioborovosti existující překážky v mobilitě v rámci VŠ studií – Nedostatečně vybudovaný informační systém pro předávání dobrých praktických zkušeností a nedostatečná medializace příkladů dobré praxe – Nedostatečné personální zajištění VUR ve školní praxi - hlavními nositeli jsou zatím jen školní koordinátoři EVVO (jen na části škol) a chybí systém jejich motivace a hodnocení – Chybějící systém metod hodnocení úspěšnosti žáků a studentů v oblasti VUR a systém hodnocení kvality výuky (a jejích přínosů) – VUR není legitimizováno a jmenovitě reflektováno v klíčových strategických vzdělávacích dokumentech (explicitně uvedeno jen v EVVO) – V praktické rovině nevyjasněný vztah mezi VUR, EVVO a GRV

Příležitosti	Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> – Realizace VUR jako celoživotního procesu – Probíhající kurikulární reforma a podpora plošného řešení VUR ve školách - jako společného průřezového tématu vzdělávání (sjednocujícího ostatní průřezová témata v RVP) – Rozšiřování průřezových témat RVP (např. o finanční a další gramotnosti) – Podpora informálního a neformálního vzdělávání v návaznosti na strategii CŽU – Podpora a využití výzkumu orientovaného na VUR – Opakované revize kurikula (rámcových vzdělávacích programů) z hlediska obsahu – možnost relativně rychle reagovat na potřeby společnosti ve vztahu k UR – Podpora spolupráce škol se soukromým sektorem a NNO a podpora společných aktivit škol, obcí, MSP, NNO a veřejnosti ze strany státních správy a územních samospráv – Možnost vzdělávání celé populace v rámci počátečního vzdělávání – Využití příkladů dobré praxe ze zahraničí a mezinárodní spolupráce – Využití stávajících sítí škol a mimoškolních zařízení orientovaných k EVVO a VUR – Medializace příkladů dobré praxe a vytváření funkčních informačních systémů VUR – Uplatňování moderních vzdělávacích metod CŽU ve VUR – Motivace občanů k dalšímu vzdělávání – Vzdělávání decizní sféry – Moderní formy řízení veřejných projektů (např. účelové partnerské spolupráce) – Priorita státní politiky v oblasti vzdělávání - Národní program rozvoje vzdělávání, tzv. Bílá kniha a v oblasti ŽP - Státní politika životního prostředí – Metodická podpora a motivace od nadnárodních institucí (EHK OSN – Vilniuská strategie, UNESCO – Dekáda VUR, EK EU - Strategie UR EU) – Podpora vzájemné komunikace mezi resorty v oblasti VUR – Možnost financování vzdělávacích programů ze strukturálních fondů EU – Participace územní samosprávy (obcí a krajů) a soukromého sektoru na financování VUR – Efektivní a smysluplné využívání dotačních programů a veřejných zakázek pro samosprávy, vzdělávací instituce, NNO apod. 	<ul style="list-style-type: none"> – Přetrvávající všeobecně nízké povědomí o UR – Příliš teoretické vzdělání o UR a málo přímé činnosti, které může vést k posunu od reálného a přírodního světa ke světu virtuálnímu – Nízká úroveň vzdělání decizní sféry (sféry rozhodování) v oblasti UR – Metody vzdělávání ze zahraničí, které nemusí odpovídat našim národním podmínkám – Nedostatečný, čistě formální mezíresortní přístup k UR – Nezohlednění specifických podmínek a potřeb vzdělávání venkova v rámci pro financování z EU fondů a možné zvětšování rozdílu v dostupnosti, adekvátnosti a kvalitě vzdělávacích kurzů mezi obyvateli větších měst a venkova – Možný konzervativní přístup části pedagogů ke změnám v systému a obsahu vzdělávání, možný formální přístup k UR při vzdělávání ve školách – Absence motivace pedagogů k dalšímu vzdělávání ze strany zaměstnavatele – Chybějící následné mechanismy přenosu inovací do vzdělávací praxe – Strategické materiály pro VUR postrádající systém evaluace a zpětné vazby – Oddalování přijetí obnovené Strategie UR ČR jako výchozího materiálu pro VUR – Přetrvávající neudržitelné vzorce spotřeby a výroby ve společnosti a ekonomice

PŘÍLOHA 6

STRATEGICKÉ SMĚRY ROZVOJE MEZINÁRODNÍCH VZTAHŮ V OBLASTI VZDĚLÁVÁNÍ

1. Úvod

Rozvíjení mezinárodních vztahů v oblastech spadajících do působnosti Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (dále také „MŠMT“) představuje významnou součást aktivit ministerstva, které přitom vychází z principů vymezených v koncepci zahraniční politiky České republiky.

K prioritám mezinárodních vztahů v oblasti vzdělávání kromě plnohodnotného členství ČR v EU v souladu s výše uvedenými cíli náleží:

- rozvíjení bilaterálních vztahů;
- prohlubování vztahů se sousedními státy a posilování regionální spolupráce;
- spolupráce v rámci dalších mezinárodních organizací kromě EU;
- podpora českého kulturního dědictví, zejména formou podpory výuky českého jazyka a prezentace kultury v zahraničí;
- udržování vztahů s krajanskými komunitami v zahraničí;
- zahraniční rozvojová pomoc/spolupráce.

Mezinárodní vztahy v oblasti vzdělávání nelze zužovat pouze na naplňování mezinárodních dohod, kterými je Česká republika vázána. Jejich cílem je rovněž získávání informací o nových trendech ve vzdělávání v zahraničí a jejich následné promítnutí do našich vzdělávacích záměrů a cílů, posilování mobility studentů a učitelů, podpora výuky cizích jazyků a českého jazyka v zahraničí nebo také prezentace českého vzdělávání a vzdělávacího systému v zahraničí. **Mezinárodní vztahy představují významný nástroj pro rozvoj vzdělávacího systému v České republice a pro naplňování národní politiky ve vzdělávání.**

Tyto strategické směry budou uplatňovány po dobu 4 let. Pokud nastanou zásadní změny v prioritách, z nichž vychází, budou strategické směry aktualizovány.

Materiál nezahrnuje Strategické směry rozvoje vztahů ve vědeckotechnické spolupráci, která rovněž spadá do působnosti MŠMT. Danou problematikou se zabývá odbor mezinárodní spolupráce ve výzkumu a vývoji, který svou koncepci předložil Radě pro výzkum a vývoj v roce 2008.

2. Teritoriální priority

Z hlediska teritoriálních priorit MŠMT v oblasti mezinárodních vztahů i nadále soustředí svou pozornost především **na rozvoj spolupráce s členskými státy EU**, a to se zvláštním zřetelem na sousední země. V současné době, kdy je překonána historická zátěž a umělé rozdělení Evropy 2. poloviny 20. století, pomáhá sblížení se západními sousedy obnovit tradici kulturní vzájemnosti a oboustranně výhodné výměny. Zachování **nadstandardních vazeb se Slovenskem, Polskem a Maďarskem** zase pomáhá upevnit pozici ČR ve středoevropském regionu. V této souvislosti je mimořádně důležitá i regionální spolupráce v příhraničí.

V souvislosti s předsednictvím České republiky v Radě EU v I. polovině roku 2009 se pak bude třeba v nadcházejícím období i v oblasti bilaterálních vztahů zaměřit ve zvýšené míře na spolupráci se státy, které ČR v předsednictví předcházely a budou následovat (tj. Francie a Švédsko). Nemalá pozornost by měla být věnována rovněž současným kandidátským zemím (tj. Chorvatsku, Makedonii a Turecku).

V evropském prostoru (mimo členské či kandidátské země EU) je dále třeba položit hlavní důraz na **Rusko, Ukrajinu, Bělorusko, Moldavsko a na země západního Balkánu**, které ČR podporuje v jejich evropské a euroatlantické integraci (Srbsko, Černá Hora, Bosna a Hercegovina, Albánie).

Kromě výše zmíněných zemí je nadále třeba udržovat kontakty i s mimoevropskými zeměmi. Při výběru teritoriálních priorit se MŠMT soustředí hlavně na regionální mocnosti, případně na země s tradičně silnou vazbou na ČR.

Z bližších mimoevropských regionů je pro českou zahraniční politiku prioritní relace s Gruzii, udržení tradičně dobrých vztahů se Státem Izrael a ve středomořské oblasti rozvoj vztahů s Egyptem a Marokem. S vědomím nejnovějšího vývoje ve středomořské oblasti a nových problémů bude nutné hledat i nové koncepční kroky ve vztahu k samosprávnému palestinskému území a pomoci této oblasti především v rovině odbourávání předsudků a podpory vytváření vzdělávacích příležitostí.

Ze vzdálených mimoevropských regionů je pochopitelně hlavní důraz kladen na rozvoj vztahů s USA a Kanadou. V Asii kromě hlavních preferovaných zemí, jimiž jsou Japonsko a Čína, lze s ohledem na tradičně silné vazby mezi důležité partnery počítat Vietnam a Mongolsko, vzestupnou tendenci lze sledovat ve vztahu k Indii, Indonésii, Korejské republice, Tchaj-wanu, Singapuru a s ohledem na osobu krále i ke Kambodže. V souladu s vytvořenou relací EU-Austrálie se zvyšuje význam rozvoje bilaterálních vztahů s Austrálií, a proto bude uváženo posílení vztahů s touto zemí a jeho přínosu pro oblast vzdělávání.

Bilaterální vztahy s dalšími zeměmi jsou rozvíjeny zásadně na bázi reciprocity, tj. oboustranně výhodných výměn. V oblasti Latinské Ameriky tato spolupráce probíhá s **Mexikem, Peru, Argentinou a Brazílií**. Z afrického regionu se uvažuje o navázání spolupráce s **Jihoafrickou republikou**.

V oblasti **zahraniční rozvojové spolupráce**, která je z podstaty věci unilaterální, se **MŠMT ve sledovaném období let 2006 až 2010 zaměřovalo** z osmi vládou schválených prioritních zemí na **Angolu a Moldavsko**, z tzv. neprioritních zemí pak s ohledem na předchozí úspěšné aktivity zejména na **Etiopii, Afghánistán a Namibii**. V souvislosti se vznikem České rozvojové agentury od 1.1.2008 bude zapojení MŠMT do oblasti rozvojové spolupráce probíhat především v rovině odborně expertní a nepředpokládá se další přímé financování rozvojových projektů, s výjimkou těch, které se dokončují.

Strategická doporučení pro oblast teritoriálních priorit:

- soustředit se na sousední státy, další členské státy EU a kandidátské země
- ve zbývajícím evropském prostoru se zaměřit na Rusko, Ukrajinu, Bělorusko, Moldavsko, Gruzii a státy západního Balkánu
- v severoamerickém prostoru pak na USA a Kanadu
- v oblasti Středozemního moře na Izrael, Egypt a Maroko
- systematicky posilovat vztahy s Japonskem, Čínou, Korejskou republikou, Vietnamem, Mongolskem, Indií, Tchaj-wanem a Singapurem
- v Latinské Americe se vedle Mexika a Peru zaměřit rovněž na Argentinu a Brazílii
- v Africe na potenciální spolupráci s Jihoafrickou republikou
- v oblasti zahraniční rozvojové spolupráce podporovat poskytování vládních stipendií především občanům pocházejícím z prioritních zemí ZRS

Termín pro naplňování všech výše uvedených cílů: průběžně do roku 2012

3. Bilaterální vztahy

3.1. Mezinárodní smlouvy o spolupráci ve vzdělávání

Význam a intenzitu bilaterálních vztahů v oblastech spadajících do působnosti MŠMT dokládá mimo jiné skutečnost, že pravomoc sjednávat jménem vlády prováděcí programy ke kulturním dohodám byla vládou přenesena na ministra školství, mládeže a tělovýchovy a na ministra kultury.²⁹ S ohledem na obvyklý rozsah aktivit v oblasti vzdělávání je ve většině případů gestorem za sjednání prováděcího programu právě MŠMT, konkrétně odbor mezinárodních vztahů (dále jen „OMV“).

OMV zajišťuje vypracování školské části tzv. kulturních dohod, tj. mezinárodních smluv vládní kategorie, které upravují obecné otázky spolupráce v oblasti kultury, školství a vědy. Dále zodpovídá za přípravu a sjednání prováděcích programů, tj. mezinárodních smluv vládní kategorie, které na období 3-4 let blíže specifikují podmínky a rozsah spolupráce vymezené v obecných rysech v příslušné kulturní dohodě. Kromě toho OMV zajišťuje sjednávání mezinárodních smluv resortní kategorie, tj. smluv uzavřených mezi MŠMT a zahraničním ministerstvem zodpovědným za oblast školství.

Cílem výše zmíněných smluv je podpora mobility vysokoškolských studentů a akademických pracovníků, podpora studia jazyka druhé smluvní strany prostřednictvím lektorátů a letních jazykových kurzů, podpora spolupráce v oblasti mládeže a sportu, vzájemná výměna informací, případně podpora výměn pedagogů a žáků středních škol či podpora výuky v jazyce národnostních menšin a přeshraniční spolupráce. Charakter uzavíraných závazků je zpravidla reciproční, i když v některých případech partnerské země nabízejí českým uchazečům stipendia nad rámec smluvně stanovených kvót.

3.1.1. Sjednávání mezinárodních smluv

OMV při sjednávání mezinárodních smluv postupuje podle Směrnice vlády pro sjednávání, vnitrostátní projednávání, provádění a ukončování platnosti mezinárodních smluv (schválené usnesením vlády ze dne 11. února 2004 č. 131). Proces sjednávání mezinárodní smlouvy přitom obnáší následující činnosti: **přípravu textu** prováděcích programů a smluv resortní kategorie, spolupráci na přípravě textu kulturních dohod (jejichž sjednávání je v gesci Ministerstva zahraničních věcí), **předložení návrhu do** vnitřního a meziresortního **připomínkového řízení, jednání** o textu smlouvy **se zahraniční smluvní stranou**, veškeré náležitosti spojené s **podpisem smluv**, jejich **vyhlášením, evidencí a publikací**.

V rámci resortu vede OMV **evidenci všech mezinárodních smluv**, které spadají do **působnosti MŠMT** nebo se jeho působnosti dotýkají. Jejich přehled průběžně aktualizuje a publikuje na internetových stránkách.

3.1.2. Naplňování mezinárodních smluv

²⁹ Směrnice vlády pro sjednávání, vnitrostátní projednávání, provádění a ukončování platnosti mezinárodních smluv (schválená usnesením vlády ze dne 11. února 2004 č. 131).

OMV rovněž zodpovídá za naplňování závazků vyplývajících ze sjednaných smluv. Kromě **vysílání a přijímání studentů a pedagogů** na studijní a výzkumné pobyty zajišťuje na základě mezinárodních smluv též **vysílání lektorů** českého jazyka a literatury na zahraniční vysoké školy (viz kapitola 4.1.) a některé specifické aktivity jako např. **vysílání žáků středních škol** na lycea v Dijonu a Nimes a na Gymnázium F. Schillera v Pirně, **vysílání učitelů z bilingvních gymnázií** v ČR na vzdělávací pobyty do zahraničí či program spolupráce ve vědě a vzdělávání s Rakouskem (AKTION).

OMV se organizačně podílí též na řadě projektů v rámci **přeshraniční spolupráce**,³⁰ účastní se pravidelných setkání komisí pro přeshraniční spolupráci a činnosti pracovních skupin, které stanovují aktuální cíle a priority vzájemné spolupráce v oblasti vzdělávání, mládeže a sportu, a následně je garantují.

Významnou činností odboru mezinárodních vztahů je též **péče o dvojjazyčnou výuku**, kterou poskytují bilingvní sekce zřízené na vybraných gymnáziích v ČR na základě smluv s Francií, Francouzským společenstvím Belgie, Itálií, Německem, Rakouskem, Spojeným královstvím a Španělskem, a podpora další rozšířené výuky jazyka partnerské země (Německý jazykový diplom). OMV v této souvislosti zajišťuje komunikaci se zahraničním partnerem, především co se organizace výuky, zajištění zahraničních učitelů a závěrečných zkoušek týče. V této oblasti se jeví jako zásadní problém dosud nedořešená koncepce maturitní zkoušky v dvojjazyčných třídách gymnázií, která může mít i negativní dopad na rozsah a další rozvoj spolupráce se zeměmi, které tato gymnázia podporují. Za pozitivní lze na druhou stranu hodnotit přijaté rozhodnutí o zpracování Rámcového vzdělávacího programu pro dvojjazyčná gymnázia, který bude respektovat odlišnosti ve vzdělávání studentů těchto gymnázií.

V neposlední řadě OMV zabezpečuje **přijetí zahraničních delegací** vyslaných do ČR na základě mezinárodních smluv a případné **jednání o prodloužení či ukončení platnosti sjednaných smluv**.

V současné době se bilaterální spolupráce rozvíjí na základě více než 40 mezinárodních smluv vládního a resortního charakteru³¹. OMV dbá o plné využití nabídek vycházejících z těchto smluv, jakož i o využívání aktuálních nabídek zahraničních institucí mimo rámec smluvní spolupráce vlád.

3.1.3. Další související činnosti

Důležitou aktivitou OMV v souvislosti s naplňováním mezinárodních smluv je **koncipování resortních předpisů**, např. stipendijních programů a postupů při udělování stipendií, pokynů pro přijímání zahraničních hostů a delegací a vysílání osob do zahraničí

³⁰ Přeshraniční spolupráce v oblasti vzdělávání je zakotvena ve smlouvách se Slovenskem, Polskem, Saskem, Bavorskem a Rakouskem.

³¹ Smluvní spolupráce probíhá v souladu s výše naznačenou strategií se všemi sousedními státy, v rámci EU pak s následujícími zeměmi: Belgie, Bulharsko, Dánsko, Estonsko, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Maďarsko, Malta, Německo, Nizozemsko, Polsko, Portugalsko, Rakousko, Rumunsko, Řecko, Slovensko, Slovinsko, Spojené království, Španělsko a Švédsko. V případě Německa jsou partnerem ČR jednotlivé spolkové země, které v oblasti vzdělávání vystupují samostatně. Obdobným případem je Belgie, kde oblast vzdělávání náleží do působnosti jednotlivých společenství. Dalšími smluvními partnery jsou kandidátské země (Chorvatsko, Makedonie), státy ESVO/EHP (Island, Norsko, Švýcarsko) a vybrané evropské (Rusko, Ukrajina) a neevropské země (Argentina, Brazílie, Čína, Egypt, Indie, Izrael, Japonsko, Jordánsko, KLDR, Maroko, Mexiko, Mongolsko, Peru).

(a to i mimo rámec smluvní spolupráce).³² V souvislosti s dokončením rekonstrukce Ubytovny Dlouhá byl připraven nový Metodický pokyn k efektivnímu využívání ubytovací kapacity DZS v Dlouhé 17 (č.j. 804/2009-10), který bude platit od února 2009. Ubytovna Dlouhá bude využívána pro potřeby ubytování zahraničních delegací přijímaných MŠMT a přímo řízenými organizacemi zřizovanými MŠMT, při příležitosti pořádání mezinárodních akcí v České republice. Rovněž se počítá s využitím ubytovny pro potřeby škol a školských zařízení. Základní cílem pro provoz Ubytovny Dlouhá je optimální využití její ubytovací kapacity.

V kontextu bilaterální spolupráce zajišťuje OMV řadu dalších aktivit, např. zodpovídá dotazy veřejnosti, informuje o možnostech studia v zahraničí a podmínkách pobytu, zveřejňuje informace na internetových stránkách MŠMT, publikuje nabídky vzdělávacích aktivit a spolupracuje s českými zastupitelskými úřady při šíření informací o českém vzdělávacím systému a podmínkách studia v ČR, dále zprostředkovává informace o pravidelných i jednorázových aktivitách pořádaných v jednotlivých zemích (soutěžích, festivalech, konferencích, seminářích, výstavách apod.), případně informace z příslušných teritorií.

OMV rovněž komplexně **zabezpečuje finanční aspekty plnění mezinárodních smluv**, tj. koncipování rozpočtu, průběžné zajišťování finančních toků, vyúčtování a kontrolu.

Nad rámec smluvních závazků OMV **organizačně zajišťuje přijetí zahraničních návštěv na MŠMT**, připravuje podklady k přijetí ministerských delegací, velvyslanců atp. na MŠMT a pomáhá připravovat program návštěv různých skupin.

Jednou z aktivit OMV, která nemá přímou vazbu na mezinárodní smlouvy, je vedení **evidence dohod o přímé spolupráci**, jež v rámci své autonomie sjednávají vysoké školy se svými zahraničními protějšky. Obsah a naplňování těchto dohod nicméně nespádají do

³² V současné době platí následující předpisy:

- Příkaz ministra školství, mládeže a tělovýchovy č. 42/2007 k přiznávání stipendií podle programu „Stipendia Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy na podporu studia cizinců na veřejných vysokých školách v České republice“, č.j. 23 304/2007-10 ze dne 18.12.2007 (publ. v sešitu 2/2008 Věstníku MŠMT ČR);
- Opatření ministra školství, mládeže a tělovýchovy, kterým se plošně mění výše stipendií přiznávaných podle programu „Stipendia Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy na podporu studia cizinců na veřejných vysokých školách v České republice“, č.j. 11 316/2008-10 ze dne 4.7.2008 (publ. v sešitu 11/2008 Věstníku MŠMT ČR);
- Změna programu „Stipendia Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy na podporu studia cizinců na veřejných vysokých školách v České republice“, č.j. 11 316/2008-10 ze dne 7.7.2008 (publ. v sešitu 11/2008 Věstníku MŠMT ČR);
- Příkaz ministra školství, mládeže a tělovýchovy č. 13/2008 k přiznávání stipendií podle programu „Stipendia Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy pro studium v zahraničí“, č.j. 10 877/2008-10 ze dne 9.7.2008 (publ. v sešitu 9/2008 Věstníku MŠMT ČR);
- Příkaz ministra školství, mládeže a tělovýchovy č. 30/2008 k přiznávání stipendií podle programu „Stipendia Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy vložená do Central European Exchange Programme for University Studies (CEEPUS II)“, č.j. 25 160/2008-10 ze dne 28.12.2008;
- Příkaz ministryně školství, mládeže a tělovýchovy č. 13/2005 k přiznávání stipendií podle programu „Stipendia Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy vložená do stipendijní části Programu Akce Česká republika – Rakouská republika – spolupráce ve vědě a vzdělávání“, č.j. 20 527/2005-61 ze dne 24.8.2005 (publ. v sešitu 10/2005 Věstníku MŠMT);
- Usnesení vlády č. 712/2007 o zřízení vládních stipendijních míst ke studiu na veřejných vysokých školách v ČR pro občany z rozvojových a dalších potřebných zemí na léta 2008 až 2012.

kompetence MŠMT. Úplnost evidence je odvislá od vysokých škol, zda sdělí OMV informaci o uzavřené dohodě.

Strategická doporučení pro oblast bilaterálních vztahů:

- Zachovat stávající rozsah bilaterální spolupráce v co možná nejefektivnější podobě.
Termín: průběžně
- Při případném rozšíření spolupráce na další země důsledně posuzovat, zda se jedná ze zahraničněpolitického hlediska o perspektivního partnera, který bude schopen dostát recipročním závazkům. Ve střednědobém horizontu systematicky posilovat spolupráci v souladu s teritoriálními prioritami nastíněnými v kapitole 2.
Termín: průběžně
- Trvale zefektivňovat publikaci nabídek stipendijních pobytů v ČR i zahraničí a zlepšovat koordinaci aktivit realizovaných ve spolupráci s DZS.
Termín: průběžně
- Uvážit vytvoření Národního stipendijního fondu za účelem zefektivnění a zpřehlednění nabídky stipendií v oblasti terciárního vzdělávání a projednat možnosti vytvoření tohoto fondu na společné poradě I. náměstkyně ministra a náměstka ministra skupiny III a následně o výsledku jednání informovat pana ministra.
Termín: říjen 2009
- V oblasti zabezpečení bilingvní výuky ve vybraných dvojjazyčných třídách českých gymnázií spolupracovat se skupinou II; usilovat o urychlené řešení koncepce maturitní zkoušky v souladu s ustanovením § 81 odst. 9 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) a v rámci přípravy příslušných prováděcích předpisů ke školskému zákonu usilovat o zachování specifických podmínek této výuky tak, jak jsou zakotveny v mezinárodních smlouvách; v návaznosti na rozhodnutí o podobě maturitní zkoušky a přijetí Rámcového vzdělávacího programu pro dvojjazyčná gymnázia analyzovat závazky vyplývající z mezinárodních smluv a podle potřeby připravit nové smlouvy.
Termín: ihned a dále průběžně

3.2. Smlouvy o vzájemném uznávání rovnocennosti dokladů o vzdělání a dokladů o vědeckých hodnostech a akademických titulech (dále jen „ekvivalenční smlouvy“)

Sjednávání ekvivalenčních smluv tvoří významnou součást činnosti OMV. Tyto smlouvy jsou, vedle kulturních dohod, prováděcích programů a dalších bilaterálních smluv o školské spolupráci, nedílnou součástí české zahraniční politiky. Jejich sjednávání vychází ze záměru MŠMT a z doporučení Společného výboru ministrů členských zemí CEEPUS (Central European Exchange Programme for University Studies – Středoevropský výměnný program pro vysoké školy) vytvořit středoevropskou oblast vzájemného uznávání rovnocennosti dokladů o vzdělání a dosažené úrovně vysokoškolského vzdělání, a to na základě bilaterálních dohod. Uznávání dokladů pro akademické účely podporuje i Evropská komise jako předpoklad k zajištění funkční akademické mobility, tedy i volného pohybu osob

a rovných příležitostí občanů EU. Tento trend se také objevuje ve smlouvách UNESCO a Rady Evropy (např. v Pařížské a Lisabonské úmluvě).

Ekvivalenční smlouvy se týkají výhradně **uznávání dokladů o vzdělání pro akademické účely** (tj. např. uznání dokladů pro potřeby dalšího studia), nikoli uznávání kvalifikace profesní. Tyto smlouvy vytvářejí mj. mechanismy pro kvalifikované posouzení absolvovaného zahraničního studia, upravují užívání akademických titulů absolventů bakalářských, magisterských a doktorských studijních programů a uznávání rovnocennosti či užívání vědeckých hodností a vědecko-pedagogických a umělecko-pedagogických titulů. Stanoví rovněž povinnost smluvních stran vzájemně se informovat o změnách v jejich vzdělávacích systémech. Ekvivalenční smlouvy jsou sjednány na dobu neurčitou a mohou být vypovězeny diplomatickou cestou.

V současné době je ČR při uznávání zahraničních dokladů o vzdělání vázána celkem 5 multilaterálními a 5 bilaterálními smlouvami. V nedávném období se podařilo sjednat nové ekvivalenční smlouvy se Slovenskem, Polskem, Maďarskem, Německem. V roce 2008 bylo podepsáno Memorandum, které usnadňuje nostrifikaci a uznávání částí vysokoškolského studia s Rakouskem. Nově je rozpracována ekvivalenční dohoda s Bulharskem a připravuje se společné prohlášení s Francií, které rovněž usnadní vzájemné uznávání akademických kvalifikací.

Strategická doporučení pro oblast ekvivalenčních dohod

- Dokončit sjednání nové ekvivalenční dohody s Bulharskem a společného prohlášení k uznávání vysokoškolského vzdělání a jeho částí s Francií
Termín: prosinec 2009
- Ve spolupráci se skupinou III, popř. skupinou II vtipovat vhodné členské státy EU pro sjednání ekvivalenčních dohod s ohledem na rozsah vysokoškolské spolupráce a zahájit expertní jednání s těmito státy
Termín: červen 2009 a následně průběžně

4. Multilaterální vztahy

4.1. Regionální spolupráce

MŠMT se vedle bilaterálních vztahů aktivně zapojuje i do regionální spolupráce. V rámci střeoevropského prostoru lze za nejdůležitější považovat spolupráci v rámci **Visegrádské skupiny** (Maďarsko, Polsko, Slovensko a ČR). OMV se v této oblasti soustředí na zajišťování aktivit financovaných z Mezinárodního visegrádského fondu, který je určen na podporu společných regionálních projektů v oblasti kultury, vědy, výzkumu, vzdělávání, výměn mladých lidí a přeshraniční spolupráce. Jedná se o výběr tzv. malých a středních projektů na poskytované granty a o výběr kandidátů na stipendia v rámci Visegrádského stipendijního programu.

Další významnou aktivitou je **CEEPUS**, jehož cílem je vytvoření střeoevropské univerzitní sítě, která se skládá z jednotlivých dílčích sítí minimálně 3 univerzit z různých

smluvních států.³³ Počet stipendií poskytovaných studentům a učitelům schvaluje porada vedení MŠMT na návrh odboru vysokých škol, který je také odpovědný za plnění programu. OMV spolupracuje s Národní kanceláří programu CEEPUS v ČR, která program administrativně a organizačně zajišťuje. Národní kancelář je součástí DZS. Gesce za realizaci programu CEEPUS je v kompetenci odboru vysokých škol MŠMT.

OMV též zastupuje MŠMT v projektu ACES (Academy of Central European Schools) iniciovaném rakouskou nadací „Die Erste Osterreichische Sparkasse foundation“. Pomocí ACES projektu se vytváří fungující síť spolupracujících škol. Nadace poskytuje granty na programy přeshraniční spolupráce podporující „evropské hodnoty“.

4.2. Mezinárodní organizace

MŠMT obecně zodpovídá za zapojení ČR do vzdělávacích a výzkumných aktivit mezinárodních organizací, jichž je Česká republika členem. V současné době se jedná především o Radu Evropy, OECD, UNESCO a OSN. Z rozmanitých aktivit s tím souvisejících zabezpečuje OMV např. platbu členských příspěvků, jmenování českých zástupců v těchto organizacích, koordinuje účast ČR na vzdělávacích a výzkumných projektech a finanční zabezpečení těchto projektů.

MŠMT se účastní mezinárodní mnohostranné spolupráce členských zemí **Organizace pro ekonomický rozvoj a spolupráci (OECD)**, své zástupce má v orgánech spadajících pod Direktoriát pro vzdělávání, a to ve *Výboru pro vzdělávací politiku*, v *Řídící radě Centra pro inovace ve vzdělávání (CERI)* a v *Řídící radě programu Institucionální řízení vysokých škol (IMHE)*. Zástupci resortu se rovněž účastní zasedání pracovních skupin projektů a programů, v nichž je ČR zapojena. V rámci MŠMT je gesce za problematiku OECD rozdělena mezi odbor analyticko-koncepční (odborná a obsahová odpovědnost) a OMV (nezbytné administrativně organizační zabezpečení agendy, jako např. spolupráce se Stálou misí ČR při OECD, s MZV a MF).

Významný přínos pro Českou republiku vyplývající z členství v OECD, resp. IEA představuje účast v mezinárodních srovnávacích projektech zaměřených na úroveň vzdělání v různých věkových skupinách. Pro další rozvoj vzdělávání je důležitá a přínosná účast v projektech jako jsou např. PISA, PIRLS, TIMSS, SENDD, PIAAC, INES a ICCS. Důležitým partnerem MŠMT v této oblasti je Ústav pro informace ve vzdělávání, který realizuje výzkumnou a analytickou činnost v rámci těchto projektů na území ČR a vyhodnocuje výsledky a mezinárodní srovnání pro další využití u nás, resp. v projektu OECD "Vocational Education and Training - Policy and Innovation", jehož garantem je Národní ústav odborného vzdělávání v Praze. Pokud jde o projekt INES, ÚIV zajišťuje příslušné aktivity včetně předávání statistických údajů o školství prostřednictvím dotazníku UOE (UNESCO/OECD/Eurostat). V tomto kontextu je třeba zmínit i to, že k významným aktivitám ÚIV patří rovněž předávání statistických údajů Eurostatu, statistickému úřadu EK.

V rámci členství v **Radě Evropy** se MŠMT podílí zejména na spolupráci v nosných projektech *Direktoriátu pro vzdělávání*, kterými je výchova k demokratickému občanství a jazyková politika. V oblasti jazykové politiky se OMV aktivně podílí na činnosti *Evropského střediska pro moderní jazyky ve Štýrském Hradci (ESMJ)*, zastupuje ČR ve

³³ Dohodu o programu CEEPUS podepsaly Albánie, Bosna a Hercegovina, Bulharsko, Černá Hora, Česká republika, Chorvatsko, Maďarsko, Makedonie/FYROM, Polsko, Rakousko, Rumunsko, Slovensko, Slovinsko, Srbsko; spolupracuje též Priština – Kosovo.

správní radě (a v současnosti i v řídicím výboru správní rady) ESMJ. OMV organizačně zabezpečuje výběr účastníků na seminářích ESMJ. OMV se podílí i na dalších aktivitách Rady Evropy (např. využívání Společného evropského referenčního rámce pro jazyky, Evropského jazykového portfolia, Evropského dne jazyků) a je pro tyto projekty kontaktním místem Rady Evropy.

OMV dále informuje příslušné partnery v ČR o mezinárodních projektech Rady Evropy v oblasti jazykového vzdělávání, napomáhá jejich implementaci v ČR (koordinuje mezinárodní akce konané v této souvislosti v ČR, pravidelně reportuje Radě Evropy o implementaci jednotlivých projektů, vybírá české pedagogy k účasti na mezinárodních projektech a seminářích. OMV zastupuje ČR v Řídicím výboru pro vzdělávání Rady Evropy.

V dalších výborech Rady Evropy působících v oblasti vysokého školství, mládeže a tělovýchovy zastupují ČR pracovníci příslušných odborů MŠMT. Zástupci odboru pro mládež a OMV byly rovněž zvoleni do vedení těchto výborů a spolupodílejí se na dalším směřování oblasti vzdělávání v rámci Rady Evropy.

OMV dále koordinuje aktivity a organizuje mezinárodní semináře odborníků z členských států Rady Evropy v oblasti vzdělávání, jež se konají pod názvem „Pražské fórum“ (od roku 1995 se sešlo 5x) a stala se již tradičním setkáváním expertů z členských zemí nad aktuálními tématy, která se týkají především vzdělávací politiky. Rada Evropy uspořádala společně s MŠMT v listopadu 2008 5. Pražské fórum, které se tematicky zaměřilo na právo na kvalitu ve vzdělávání. OMV a zmíněné příslušné odbory MŠMT rovněž spolupracují v oblastech svých působností se Stálou misí ČR při Radě Evropy.

Kooperace MŠMT a **Organizace spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu (UNESCO)** spočívá především ve spolupráci při přípravě dokumentů UNESCO v oblasti vzdělávání a dále pak v zajišťování účasti ČR na mezinárodních a regionálních konferencích UNESCO týkajících se vzdělávání, v přípravě pravidelných národních zpráv o vzdělávání pro potřeby *Mezinárodního úřadu pro vzdělávání UNESCO (IBE)*, v zapojování českých základních a středních škol do projektu přidružených škol UNESCO (ASP) a v předkládání projektů vysokých škol do participačního programu organizace. OMV v této souvislosti organizačně zajišťuje **udílení Medaile Jana Amose Komenského** (společné medaile MŠMT a UNESCO), včetně pobytu laureátů v ČR. Na zajištění pobytu laureátů v ČR se významným způsobem podílí DZS. Medaili uděluje generální tajemník UNESCO a ministr školství, mládeže a tělovýchovy ČR při příležitosti zasedání Mezinárodní konference o výchově (ICE) – zpravidla každé 3–4 roky. Medaile se uděluje za vynikající počín v oblasti vzdělávání jednotlivým pedagogům, skupinám pedagogů nebo institucím vybraným z pěti světových regionů. Poprvé byla medaile udělena v roce 1993, zatím naposledy, a to posedmé, byla udělena v roce 2008.

4.3. Aktivity Evropské komise v oblasti jazykového vzdělávání

OMV zajišťuje, informuje a napomáhá národní implementaci aktivit EK v oblasti jazykového vzdělávání, a to prostřednictvím svého členství v pracovní skupině pro jazyky. Na základě podkladů z jednotlivých odborných pracovišť vytváří zprávy z oblasti jazykového vzdělávání pro EK (např. zprávy o plnění Akčního programu na podporu jazykového vzdělávání a jazykové rozmanitosti, o plánu na podporu mnohojazyčnosti, o přípravě učitelů jazyků, o implementaci metody tzv. CLIL, o příkladech dobré praxe atd.) a informuje

zahraniční partnery o současné situaci v jazykovém vzdělávání v ČR. OMV je členem poroty Evropské jazykové ceny – the Label.

Strategická doporučení pro oblast multilaterálních vztahů:

- Pokračovat v aktivním zapojení do akcí a projektů pořádaných regionálními a dalšími mezinárodními organizacemi v oblasti vzdělávání.
Termín: průběžně
- Zajistit pravidelnou a plnohodnotnou účast v řídicích grémiích mezinárodních organizací, jichž je ČR členem.
Termín: průběžně

5. Podpora českého kulturního dědictví v zahraničí a výuka českého jazyka a literatury

Přirozenou součástí zahraničně-kulturní politiky každé země je předávání poznatků o vlastní historii i současnosti v dalších státech světa. Významnými nástroji České republiky při předávání těchto poznatků je podpora výuky českého jazyka a literatury v zahraničí (lektoráty), podpora krajanských komunit v oblasti kultury a vzdělávání a výuka českého jazyka a literatury pro cizince (letní školy slovanských studií).

5.1. Lektoráty českého jazyka a literatury

V rámci plnění mezinárodních smluv a v souladu s **Programem podpory českého kulturního dědictví v zahraničí na léta 2006-2010** (usnesení vlády č. 1622 ze dne 14. prosince 2005, ve znění pozdějších změn) jsou do zahraničí vysíláni lektori českého jazyka a literatury (dále „lektori“). Lektori působí na zahraničních univerzitách, a to zpravidla na pracovištích slovanské filologie filosofických fakult, kde je v mnoha případech možno český jazyk studovat jako samostatný studijní obor.

MŠMT v současné době podporuje **53 lektorátů českého jazyka ve 25 zemích světa**, kromě evropských též např. v Číně, Egyptě, Indii, Mongolsku a Izraeli. Lektoráty se zřizují na základě doporučení příslušného zastupitelského úřadu v dané zemi či výjimečně např. na doporučení představitelů českých krajů (viz spolupráce Jihomoravského kraje s italským Toskánskem).

Činnost lektorů se zpravidla finančně zabezpečuje jak z české strany, tak ze strany přijímající zahraniční univerzity (takto je vysláno 49 lektorů). Podpora lektorátů je koordinována řízena MŠMT ve spolupráci s MZV. DZS poskytuje lektorům příspěvek k úhradě zvýšených životních nákladů, hradí cestovné a přepravu osobních věcí do místa působení, náhradu výdajů za víza, povolení k pobytu či pracovní povolení, lékařské prohlídky, očkování, 1 cestu na dovolenou do ČR ročně. Jestliže se zahraniční strana na zabezpečení činnosti lektora podílí jen ve velmi malé míře, může být na lektorát vyslán tzv. učitel, jehož činnost je však nákladnější, protože místo příplatku na zvýšené životní náklady mu česká strana hradí plat a cestovní náhrady podle platných právních předpisů. V současné době jsou takto vysláni na lektorát pouze 4 učitelé.

DZS dále zahraničním bohemistickým pracovištím poskytuje po dohodě s MŠMT a MZV v souladu s výše zmíněným usnesením vlády rovněž studijní materiály (učebnice, slovníky, beletrii, mapy, propagační materiály o ČR apod.), a to nejen lektorátům, kam vysílá

svého lektora, ale i dalším pracovištím, na nichž se vyučuje čeština. Následné novelizace původního usnesení vlády z roku 2005 umožnily zvýšit finanční částky poskytované vyslaným lektorům z české strany, ale též hradit zvýšené životní náklady lektorů v případě, že přijímající univerzita není schopna se dostatečně na zajištění podmínek pro činnost lektora češtiny podílet. Nově byla též zavedena možnost vybavovat zahraniční bohemistická pracoviště studijními materiály či finančně podpořit jejich udržení. Jedná se o významnou změnu především v souvislosti s tím, že v posledních letech lze v některých zemích pozorovat snahu o zrušení či alespoň omezení výuky tzv. „malých jazyků“, mezi něž se čeština počítá.

5.2 Podpora krajských komunit v zahraničí

Další formou uchování českého kulturního dědictví v zahraničí, o niž pečuje OMV společně s MZV, je **podpora českých krajských komunit** v zahraničí. Konkrétně se jedná o každoroční nabídku **15 stipendií k ročnímu studijnímu pobytu na českých univerzitách a 60 stipendií k měsíčnímu letnímu jazykovému kurzu češtiny** a od loňského roku též **20 stipendií na dvoutýdenní kurz didaktiky českého jazyka** pro vyučující z řad příslušníků krajských komunit. Nově byla rovněž vládou schválena možnost přijímat ke středoškolskému studiu až 3 studenty z našich krajských komunit za účelem poskytnout jim ucelené středoškolské vzdělání v pedagogických oborech.

Za účelem osvojení a uchování znalosti českého jazyka MŠMT rovněž vysílá učitele ke krajským komunitám v zahraničí, kde působí převážně ve školách českých národnostních menšin. V tomto roce se jedná o **13 učitelů českého jazyka v celkem 10 zemích**³⁴. Učitelé se vysílají s cílem všestranně působit u krajských komunit, jež mají zájem udržet si českou identitu, a především podporovat osvojování znalosti českého jazyka. Vedle výuky češtiny tak učitel vykonává i další činnosti, např. pomáhá folklórním souborům, metodicky pracuje s místními učiteli, pomáhá udržovat kontakt krajanů se současným děním v ČR atd.

V souvislosti s výše zmíněnou novelou příslušného vládního usnesení byla v případě těchto učitelů zrušena horní hranice doby jejich působení v zahraničí. Tato změna byla vyvolána zájmem krajských komunit a škol, v nichž učitelé působí.

5.3 Letní školy slovanských studií

V rámci recipročního plnění bilaterálních smluv nabízí MŠMT každoročně partnerským zemím stipendia pro účast na Letních školách slovanských studií, jež pořádají české vysoké školy.

Strategická doporučení pro oblast podpory českého kulturního dědictví v zahraničí:

- DZS bude nadále kompletně dokumentovat situaci na stávajících lektorátech (včetně rozsahu výuky, statusu výuky češtiny na daném pracovišti, dalších bohemistických aktivit, rozsahu a formy podpory, kterou lektorátu poskytuje zahraniční strana apod.) a prezentovat ji veřejnosti.
Termín: trvale
- DZS připraví ve spolupráci s OMV metodický pokyn k vybavování lektorátů a pracovišť učitelů, kteří působí u krajských komunit

³⁴ Argentina, Brazílie, Paraguay, Chorvatsko, Německo, Polsko, Rumunsko, Rusko, Srbsko, Ukrajina.

Termín: červen 2009

- Zaměřit se na rozvoj nových lektorátů v členských zemích EU, a to především tam, kde lektoráty nejsou dosud významně zastoupeny nebo kde stávající podpora zahraniční strany není dostačující (např. Německo, Řecko, Španělsko). V případě ostatních zemí vysílat lektory pouze tam, kde lze prokázat eminentní zájem přijímající strany a její schopnost lektorát finančně podpořit.

Termín: průběžně

- Pravidelně sledovat efektivitu jednotlivých lektorátů ve světě a přijímat opatření k zabezpečení jejich dalšího fungování a při rozhodování o zřízení nových lektorátů vycházet z teritoriálních priorit vymezených v kapitole 2.

Termín: průběžně

- Na lektoráty vysílat zásadně lektory, v jejichž případě je zaručena podpora a zájem zahraniční strany. Tzv. učitele, jejichž působení je v porovnání s lektory výrazně dražší, vysílat pouze ve výjimečných případech, a to pouze do zemí EU.

Termín: průběžně

- Flexibilně a individuálně řešit podmínky a problémy, které vycházejí z odlišných přístupů jednotlivých zemí vůči českým lektorům v závislosti na jejich kriteriích životní úrovně.

Termín: průběžně

- Realizovat efektivní spolupráci OMV a DZS při zabezpečování činnosti lektorátů.

Termín: ihned a dále průběžně

- V oblasti podpory krajanských komunit navrhnout při přípravě usnesení vlády na období 2011-2015 v souvislosti se zájmem komunit a s předpokládaným navýšením finančních prostředků zvýšení počtu míst učitelů u krajanských komunit, počtu nabízených stipendijních pobytů (alespoň na 20) a prodloužení metodického kurzu pro výuku českého jazyka ze dvou na tři týdny.

Termín: 2009- 2010 v závislosti na přípravě usnesení vlády a ve spolupráci MZV s MŠMT

- V oblasti letních škol slovanských studií zacílit s ohledem na profil současných stipendistů příslušná stipendia zejména na studenty – začátečníky a studium na letních školách orientovat tímto směrem.

Termín: průběžně

6. Zahraniční rozvojová spolupráce

Nezanedbatelnou součástí zahraničních aktivit zabezpečovaných OMV je i zahraniční rozvojová spolupráce (dále také „ZRS“). ČR se v oblasti ZRS snaží dostát závazkům vyplývajícím z Miléniové deklarace OSN³⁵ a ze svého členství v EU a OECD. V roce 2004 započala transformace českého systému ZRS – vláda vybrala **8 prioritních zemí**³⁶ a na období 2006-2010 pro ně schválila **programy rozvojové spolupráce**. Zároveň byla zahájena **příprava zákona**, který by měl dosavadní značně decentralizovaný způsob poskytování ZRS zefektivnit a centralizovat. V současné době je již zpracováno paragrafové znění návrhu zákona o zahraniční rozvojové spolupráci, které se projednává v Legislativní radě vlády.

³⁵ Do roku 2015 snížit o polovinu počet lidí, kteří žijí v absolutní chudobě. K tomuto účelu byly vytyčeny tzv. Rozvojové cíle tisíciletí.

³⁶ Angola, Zambie, Jemen, Vietnam, Mongolsko, Moldavsko, Srbsko (a Černá Hora) a Bosna a Hercegovina

Na národní úrovni koordinuje ZRS Ministerstvo zahraničních věcí, jednotlivá ministerstva pak zodpovídají za implementaci ZRS v příslušných sektorech. V sektoru vzdělávání se do konce roku 2008 jednalo o aktivity v objemu cca **160 mil. Kč ročně**, které zahrnovaly zabezpečení programu vládních stipendií pro občany z rozvojových a jiných potřebných zemí a desítku bilaterálních rozvojových projektů realizovaných v zemích Afriky, Asie a Evropy³⁷.

6.1. Poskytování vládních stipendií občanům rozvojových a jiných potřebných zemí

Vládní stipendia představují jeden z významných nástrojů a tradiční nedílnou součást ZRS.³⁸ Stipendia umožňují vysokoškolské studium lidem, kteří by ve svých zemích studovat vůbec nemohli či jen v omezené míře.

Do roku 2008 se vládní stipendia nabízela ke studiu ve studijních programech veřejných vysokých škol v českém jazyce. Ve snaze zvýšit efektivitu poskytování vládních stipendií, zejména co se úspěšnosti dokončování studia a uplatnění stipendistů v zemích původu týče, schválila vláda svým usnesením č. 712 ze dne 27. června 2007 nový systém poskytování vládních stipendií na léta 2008-2012. Schváleno bylo obecné snížení počtu stipendijních míst a zřízení pilotních stipendijních míst pro studium v magisterských a doktorských studijních programech v anglickém jazyce. Celkem se v současné době nabízí 130 stipendií ročně, z toho 70 ke studiu v českém jazyce a 60 ke studiu v anglickém jazyce. Stipendisté z příslušných zemí se do daných studijních oborů vybírají na základě výběrového řízení. Pro zajištění výběru studijních programů nabízených v anglickém jazyce byla uskutečněna 2 výběrová řízení a od akademického roku 2009/10 se stipendia nabízejí v oborech informatika, ekonomika a zemědělství.

6.2. Bilaterální rozvojové projekty

V oblasti bilaterálních projektů se MŠMT v období 2006-2010 soustředilo z **prioritních** zemí výhradně **na Angolu** (základní a střední zemědělské školství) a **Moldavsko** (vysoké školství a práce s dětmi a mládeží), v rámci tzv. **neprioritních zemí pak na Afghánistán** (základní a střední školství), **Etiopii** (střední odborné školství a vzdělávání pedagogů) a **Namibii** (vysoké školství). Projekty vybírané na základě dotačního výběrového řízení byly implementovány vysokými školami a nestátními neziskovými organizacemi. Se vznikem České rozvojové agentury (ČRA) přechází tato role plně na MZV, resp. jeho organizační složku ČRA. V roce 2009 bude v gesci MŠMT dokončen pouze 1 dobíhající projekt a v dalším období se předpokládá role MŠMT spíše v rovině expertní a konzultační.

Strategická doporučení pro oblast zahraniční rozvojové spolupráce:

- V rámci programu vládních stipendií analyzovat nový systém poskytování stipendií; vyhodnotit ve spolupráci s MZV jeho dosavadní fungování a navrhnout případné změny s platností od akademického roku 2010/11.
Termín: 30.6. 2009
- Ve spolupráci s DZS a MZV posílit péči o vládní stipendisty jak na školách, tak i z hlediska jejich kontaktů se zastupitelskými úřady v ČR
Termín: trvale

³⁷ Angola, Etiopie, Namibie, Afghánistán a Moldavsko

³⁸ Od 60. let 20. století do r. 2008 absolvovalo studium v Československu/ČR přibližně 21 500 stipendistů.

<p>➤ Spolupodílet se na přípravě (a v případě přijetí na provádění) zákona zahraniční rozvojové spolupráci a humanitární pomoci poskytované do zahraničí.
<u>Termín:</u> trvale</p>	0

7. Závěrečné shrnutí

Kromě výše popsaných dílčích doporučení pro jednotlivé oblasti mohou být za účelem uceleného rozvoje oblasti mezinárodních vztahů formulována následující tři obecná doporučení:

- koncipovat a realizovat spolupráci ve všech oblastech vzdělávání tak, aby **přispívala k prohloubení integrace ČR** do evropských a euroatlantických struktur, k posílení regionální spolupráce a k systematickému využívání zahraničních zkušeností v domácích podmínkách;
- kontinuálním a efektivním rozvojem mezinárodní spolupráce napomáhat postupné **internacionalizaci vzdělávání a upevnění multikulturních postojů** nejen dětí a mládeže, ale též dospělých;
- zvážit přípravu systémových opatření v oblasti poskytování stipendií na základě mezinárodních smluv a analyzovat možnost založení **Národního stipendijního fondu** za účelem zpřehlednění, zefektivnění a sladění této formy poskytování stipendií s dalšími centrálně řízenými stipendijními fondy (např. Program celoživotního učení).

II.

Priority mezinárodní spolupráce na rok 2009

ÚVOD

MŠMT se při rozvíjení bilaterálních vztahů v oblastech ve své působnosti zaměří i v roce 2009 především na ostatní členské státy Evropské unie, mezi nimiž zvláštní místo zaujímají sousední státy, a na vybrané partnery mimo EU – vyspělé státy Blízkého východu, Asie, Severní Ameriky i Latinské Ameriky a některé státy s tradiční vazbou na Českou republiku.

OMV bude **v souladu se Strategickými směry rozvoje mezinárodních vztahů v oblasti vzdělávání** zajišťovat realizaci bilaterálních aktivit, mezi nimiž zvláštní zmínku zasluhují sjednávání a naplňování mezinárodních smluv vládní a resortní kategorie, spravovat agendu stipendií vlády České republiky, věnovat se propagaci českého jazyka a kultury v zahraničí (podporou lektorátů na zahraničních vysokých školách a krajanských komunit), zabývat se mezinárodními projekty v oblasti výuky a osvojování cizích jazyků a koordinovat činnosti, jež souvisejí se členstvím v mezinárodních organizacích s výjimkou EU, zejména v Radě Evropy, OECD, OSN a V4, a aktivity spjaté s multilaterální dohodou CEEPUS.

OMV bude nadále komplexně zabezpečovat i finanční aspekty plnění mezinárodních smluv, tj. koncipování rozpočtu, průběžné finanční toky, vyúčtování a kontrolu. Mezinárodní aktivity včetně naplňování bilaterálních a multilaterálních smluv jsou nicméně rovněž nedílnou součástí agendy dalších útvarů MŠMT a vzájemná spolupráce OMV a odborných

útvary (skupin či odborů) je naznačena v oddílech Specifické priority pro rok 2009 i na jiných místech textu.

TERITORIÁLNÍ PRIORITY

1. EVROPA

1.1. Kontinuální bilaterální aktivity

Bilaterální mezinárodní smlouvy standardně upravují **výměnu stipendií** k pobytům různé délky, typu a úrovně na vysokých školách v partnerských zemích. Na základě sjednaných mezinárodních smluv dojde k výměně stipendistů na různě dlouhé studijní a výzkumné pobyty s těmito **evropskými zeměmi** (v abecedním pořadí): Belgie – Vlámské společenství, Belgie – Francouzské společenství, Bulharsko, Dánsko, Estonsko, Finsko, Francie, Irsko, Island, Itálie, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Maďarsko, Německo (Bavorsko, Bádensko-Württembersko, celoněmecká agentura DAAD), Nizozemsko, Polsko, Portugalsko, Rakousko (program Aktion), Rumunsko, Rusko, Řecko, Slovensko, Slovinsko, Španělsko, Švýcarsko, Ukrajina.

Stipendium většinou poskytuje přijímající strana. Výjimku představuje sedm zemí (Bulharsko, Maďarsko, Litva, Polsko, Rumunsko, Rusko a Ukrajina), v jejichž případě je plátcem stipendia strana vysílající.

S většinou výše zmíněných zemí proběhne i **výměna stipendií k výzkumným pobytům akademických pracovníků**.

Propagace se zajišťuje vždy s určitým předstihem (nabídky na rok 2009/2010 se publikovaly v létě a na podzim roku 2008); obdobně se v roce 2009 plánuje zveřejnění nabídky na akademický rok 2010/2011.

OMV a dle jeho pokynů Dům zahraničních služeb MŠMT (DZS) zajistí veškeré aktivity spojené s nominací a vysláním uchazečů do zahraniční a přijetím zahraničních stipendistů.

Při přijímání a vysílání stipendistů na základě bilaterálních mezinárodních smluv se v případě evropského regionu MŠMT řídí celkem **třemi stipendijními programy**, které byly vyhlášeny příkazy ministra školství, mládeže a tělovýchovy.

Na základě mezinárodních smluv se na rok 2009 dále nabízí celkem **327 stipendií** k účasti v kurzech českého jazyka na **Letních školách slovanských studií** pořádaných 6 vysokoškolskými ústavy/katedrami (pozn.: z toho 33 stipendií se poskytuje mimoevropským zemím). Celkem 294 stipendií se nabízí těmito **evropským zemím** (v abecedním pořadí): Belgie – Vlámské společenství, Belgie – Francouzské společenství, Bosna a Hercegovina, Bulharsko, Černá Hora, Dánsko, Estonsko, Finsko, Francie, Chorvatsko, Irsko, Itálie, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Maďarsko, Makedonie, Malta, Německo (Bavorsko, Bádensko-Württembersko, celoněmecká agentura DAAD), Nizozemsko, Norsko, Polsko, Portugalsko, Rakousko (program Aktion), Rumunsko, Rusko, Řecko, Slovensko, Slovinsko, Spojené království, Srbsko, Španělsko, Švédsko, Švýcarsko a Ukrajina. V souladu se **strategickým zaměřením této aktivity na sousední země** a další **významné partnery v EU** se nejvíce těchto stipendií poskytuje Německu (59), Francii (40), Rakousku (20), Spojenému království (20), Itálii (20), Polsku (15), Rusku (15) a Maďarsku (12).

Recipročně budou vysláni čeští uchazeči o (letní) jazykové kurzy v zahraničí se stipendiem, jež poskytují partnerské země.

1.2. Lektoráty a krajané

OMV bude i v roce 2009 **podporovat lektoráty českého jazyka a literatury** a zajišťovat **vybavení** (studijními materiály, periodiky, beletrií apod.) i **dalších bohemistických pracovišť** v zahraničí. V rámci tohoto programu se rovněž klade důraz na rozvíjení spolupráce se sousedy a strategickými partnery v EU (47 z celkem 53 podporovaných lektorátů je v evropských zemích, z toho např. 8 ve Francii, 6 v Polsku, 5 v Itálii, 3 v Německu, 3 v Rakousku a 4 v Rusku). Pokud jde o mimoevropské země, předpokládá se další jednání s iránskou stranou o možném vytvoření lektorátu v Teheránu.

Propagace českého jazyka a kultury kromě samotné edukace přispívá k posílení vazeb s danými zeměmi a mnohdy napomáhá k překonávání zátěže nedávné minulosti. Kulturní, společenské a ekonomické přínosy takové aktivity jsou nesporné, jakkoli obtížně vyčíslitelné. Současně je tato iniciativa součástí celoevropského úsilí o šíření znalosti menších jazyků a zachování jazykové a kulturní rozmanitosti kontinentu.

Tato aktivita OMV vychází opět ze sjednaných bilaterálních mezinárodních smluv. Postup při její realizaci a financování je vymezen usnesením vlády České republiky. Organizačně-technický servis při vybavování lektorátů a poskytování podpory lektorům zajistí DZS dle pokynů OMV.

OMV v roce 2009 zveřejní výzvy pro zájemce o místa lektorů, jež se na akademický rok 2009/2010 uvolnila, a zajistí podmínky pro zasedání Komise pro lektoráty českého jazyka a literatury (zřízené Příkazem ministra školství, mládeže a tělovýchovy č. 26/2008, k zabezpečení výuky českého jazyka a literatury v zahraničí), která provede výběr a doporučí 1-3 kandidáty na každé volné lektorské místo. OMV poté předloží nominaci zahraničním partnerům diplomatickou cestou (o konečném výběru nového lektora rozhodují zahraniční vysoké školy).

Důležitou aktivitou v této oblasti je rovněž hledání **dalších forem podpory výuky českého jazyka v zahraničí**, především mimo univerzitní prostor. OMV hodlá iniciovat jednání za účelem prohloubení spolupráce s českými centry, resp. jejich ústředím v Praze. Bude navrženo významné posílení činností českých center v zahraničí, jež mohou rozvíjet jednak učitelé, kteří pracují delší dobu v zahraničí, jednak lektori/učitelé, kteří jsou do zahraničí vysíláni k působení na vysokých školách.

Významným nástrojem, který napomáhá rozvoji v této oblasti, je i další rozšiřování možnosti skládat **standardizovanou zkoušku z českého jazyka**, která je koncipována v souladu se standardem pro příslušnou úroveň znalosti jazyka podle Evropského referenčního rámce pro jazyky a určena pro zájemce o český jazyk žijící v zahraničí. Za tímto účelem bude OMV dále spolupracovat s Univerzitou Karlovou v Praze, popř. jazykovými školami s právem státní jazykové zkoušky a se skupinou II.

Pokud jde o program **podpory krajanských komunit** v zahraničí, OMV i v roce 2009 zajistí nabídku **15 stipendií** k dvousemestrálním studijním pobytům na českých veřejných vysokých školách (které je možno rozdělit na 30 jednosemestrálních) a **60 měsíčních**

stipendií na jazykové kurzy, pozve až **20 zájemců/učitelů** a/nebo budoucích učitelů z řad příslušníků krajských komunit na dvoutýdenní kurzy didaktiky českého jazyka a vyše **13 učitelů českého jazyka** ke krajským komunitám – do škol a jiných vzdělávacích zařízení, jež navštěvují příslušníci českých menšin v několika vybraných zemích (v Evropě Chorvatsko, Německo, Srbsko, Rumunsko, Rusko a Ukrajina).

1.3. Bilaterální aktivity v oblasti jazykového vzdělávání (bilingvní gymnázia)

MŠMT bude nadále podporovat institucionálně a v některých případech i finančně činnost dvojjazyčných sekcí zřízených ve spolupráci se zahraničními partnery (Francií, Francouzským společenstvím Belgie, Itálií, Německem, Rakouskem, Spojeným královstvím a Španělskem) na 16 gymnáziích v České republice (dále „bilingvní gymnázia“).

Zmíněných 16 škol již bylo zařazeno do pokusného ověřování tvorby školních vzdělávacích programů podle rámcového vzdělávacího programu pro bilingvní gymnázia, které vyhlásila skupina 2 MŠMT. První etapa projektu bude probíhat do srpna 2009, kdy budou bilingvní gymnázia nadále spolupracovat s Výzkumným ústavem pedagogickým v Praze (VÚP) na tvorbě rámcového vzdělávacího programu a současně vytvářet vlastní školní vzdělávací program. Druhá etapa je plánována na období od září 2009 do června 2015, během níž budou bilingvní gymnázia pilotně ověřovat realizaci školního vzdělávacího programu (v denní formě studia počínaje 1. ročníkem šestiletého cyklu).

Je **naprosto nezbytné, aby se věcně příslušná skupina 2 MŠMT nejpozději v první polovině roku 2009 dohodla s řediteli bilingvních gymnázií na finální podobě maturitní zkoušky**, kterou budou skládat žáci dvojjazyčných sekcí po roce 2012. Tento úkol představuje v dané oblasti hlavní prioritu a výsledek jednání věcně příslušné skupiny 2 MŠMT, která na úkolu pracuje společně s odborem legislativním a právním MŠMT, CERMATem a VÚP, je nutné během roku 2009 prezentovat zahraničním partnerům. OMV se poté, co skupina 2 MŠMT sdělí své stanovisko, o které již byla opakovaně požádána, pokusí docílit toho, aby zahraniční partneři případné změny maturitní zkoušky neinterpretovali jako porušení mezinárodních smluv, jež činnost dvojjazyčných sekcí upravují, a nadále maturitní zkoušku v nich uznávali a pokud možno i činnost sekce nadále podporovali.

1.4. Přeshraniční spolupráce

MŠMT se i v roce 2009 bude organizačně podílet na projektech **přeshraniční spolupráce**, na pravidelných setkáních komisí pro přeshraniční spolupráci a činnosti pracovních skupin. Bude se rovněž zapojovat do spolupráce s jednotlivými Euroregiony a případně napomáhat při realizaci projektů v oblasti vzdělávání.

1.5. Specifické priority pro rok 2009 v jednotlivých zemích

Kromě výše zmíněných aktivit hodlá MŠMT zaměřit v roce 2009 zvláštní pozornost na tyto specifické priority v řadě evropských zemí:

Belgie – Francouzské společenství

V souladu s „Ujednáním mezi Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy České republiky a Generálním sekretariátem pro mezinárodní vztahy Francouzského společenství Belgie (Valonsko – Brusel) o rozvoji česko-francouzských tříd a jejich činnosti v Gymnáziu Písek v České republice“ je třeba zajistit kontinuitu činnosti těchto tříd. Skupina 2 ve

spolupráci s vedením gymnázia, odborem 14, CERMATEm a VÚP musí rovněž finalizovat koncepci nové maturity (viz též oddíl 1.3.).

Dále by měly být podpořeny dva bilaterální vědecké projekty: „Vědecká spolupráce v oblasti reprodukčního zdraví: pozdní fertilita a její důsledky“ a „Přenos energie, mechanické aspekty a ampacita v reálném čase“.

Belgie – Vlámské společenství

Prioritou OMV je docílit toho, aby vlámská strana začala využívat potenciál stipendijní nabídky MŠMT, a vyvíjí v tomto směru intenzivní aktivitu.

V roce 2009, příp. v roce 2010 by mělo dojít k výměně delegací odborníků působících v oblasti mládeže.

Bilaterální spolupráce v oblasti výzkumu a vývoje spadá do působnosti odboru 32, který již podnikl kroky k jejímu prohloubení.

Bulharsko

Specifickou prioritou je uzavření nové Dohody mezi vládou České republiky a vládou Bulharské republiky o vzájemném uznávání rovnocennosti dokladů o vzdělání a dokladů o vědeckých hodnostech a titulech vydávaných v České republice a v Bulharské republice poté, co původní dohoda z roku 1982 byla z důvodu neslučitelnosti s právem ES vypovězena.

OMV má dále zájem docílit podpisu nového resortního ujednání o spolupráci v oblasti školství a vědy.

Estonsko

Prioritou je uzavření nového resortního ujednání o spolupráci v oblasti školství, vědy a mládeže.

Francie

V souladu s vyhlášením témat rozvojových programů pro veřejné vysoké školy pro rok 2009 (v gesci odboru 30) je specifickou prioritou podpora spolupráce českých a francouzských vysokých škol při tvorbě a/nebo uskutečňování společných magisterských studijních programů typu „joint degree“ nebo „double degree“.

Další prioritou je rozvíjení společných česko-francouzských studijních programů připravovaných a uskutečňovaných českými a francouzskými vysokými školami v souladu s Prohlášením ministra školství, mládeže a tělovýchovy ČR a ministryně vysokého školství a výzkumu Francouzské republiky o vytvoření Česko-francouzského univerzitního fóra.

S ohledem na mezinárodní závazky české strany je rovněž třeba zajistit kontinuitu česko-francouzských tříd na gymnáziích v České republice a obdobně jako v případě Francouzského společenství Belgie a dalších příslušných zemí i zde musí skupina 2 ve spolupráci s vedením gymnázií, odborem 14, CERMATEm a VÚP finalizovat koncepci nové maturity (viz též oddíl 1.3.).

Jednou z priorit MŠMT je i podpora činnosti českých sekcí na francouzských lyceích v Dijonu a Nimes a aktivit dalšího vzdělávání učitelů francouzštiny základních a středních škol.

Další prioritou pro rok 2009 je podepsání Společného prohlášení ministra školství, mládeže a tělovýchovy České republiky a ministryně vysokého školství a výzkumu Francouzské republiky o doporučeném postupu pro vzájemné akademické uznávání kvalifikací v oblasti vysokého školství. Na jeho přípravě bude OMV spolupracovat s odborem 30.

Podepsáno by mělo být i memorandum o vydávání osvědčení ministra školství Francie absolventům česko-francouzských tříd bilingvních gymnázií v ČR o tom, že jejich znalost

francouzského jazyka odpovídá nejméně úrovni „C1“ podle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky. Na této aktivitě se bude podílet rovněž skupina 2 MŠMT.

Itálie

V případě Itálie by bylo žádoucí dohodnout se na nové podobě smluvní spolupráce v gesci MŠMT, což nicméně závisí na tom, zda se podaří docílit podpisu nové kulturní dohody (v působnosti Ministerstva zahraničních věcí).

Podobně jako v případě Francie, Německa a Španělska je nutné podpořit činnost dvojjazyčných sekcí na příslušných gymnáziích v České republice. Skupina 2 ve spolupráci s vedením gymnázií, odborem 14, CERMATEm a VÚP musí finalizovat koncepci nové maturity (viz též oddíl 1.3.).

Litva

V případě, že bude podepsána nová kulturní dohoda (v gesci Ministerstva zahraničních věcí), MŠMT hodlá zahájit jednání o novém programu spolupráce v oblasti školství a vědy.

OMV má dále zájem o vyslání lektora českého jazyka a literatury na Filologickou fakultu Vilniuské univerzity, na níž se nabízí studium bohemistiky i českého jazyka jako druhého povinného slovanského jazyka pro rusisty a polonisty.

Maďarsko

Prioritou je sjednání nového prováděcího programu ke kulturní dohodě ve spolupráci s Ministerstvem kultury ČR.

Německo

Specifickou prioritou ve vztazích s Německem je v roce 2009 podpora partnerství škol a dalšího vzdělávání učitelů s důrazem na výuku jazyka sousední země.

Připravované Společné prohlášení MŠMT a Svobodného hanzovního města Hamburk dále otevře cestu k organizování společných aktivit žáků základních a středních škol a mládeže.

MŠMT bude v roce 2009 klást důraz na kontinuální rozvoj dvojjazyčného dvojnárodnostního projektu na Gymnáziu F. Schillera v Pirně. Tato aktivita je v působnosti OMV a odboru 23.

Podobně jako v případě Francie, Itálie a Španělska je nutné podpořit činnost dvojjazyčných sekcí na příslušných gymnáziích v České republice. Skupina 2 ve spolupráci s vedením gymnázií, odborem 14, CERMATEm a VÚP musí finalizovat koncepci nové maturity (viz též oddíl 1.3.).

Mimoto je nutné podpořit i jazykové aktivity gymnázií, jež poskytují výuku německého jazyka vedoucí k udělení Německého jazykového diplomu.

Ve spolupráci s odborem 60 bude podpořena činnost komise historiků, která se zaměřuje na výklad novodobých dějin s důrazem na česko-německé vztahy ve 20. století.

Podpora bude věnována nově zřízeným lektorátům v Lipsku a Drážďanech.

OMV má zájem podepsat v 1. polovině roku 2009 Ujednání mezi MŠMT ČR a Bavorským státním ministerstvem pro vědu, výzkum a umění o spolupráci v oblasti vysokého školství.

Polsko

Během roku 2009 se OMV chce dohodnout s polskou stranou na nové podobě smluvní spolupráce v oblasti školství. Z dosavadního sondážního jednání vyplývá, že polská strana dává přednost prodloužení stávajícího resortního dokumentu. Protějškem MŠMT jsou nicméně v současné době dvě polská ministerstva, takže v úvahu připadá buď povýšení

programu na smlouvu vládní kategorie, nebo sjednání dvou resortních smluv. OMV jednoznačně preferuje první variantu, kterou polská strana doposud odmítala s poukazem na složitou vnitrostátní schvalovací proceduru. Cílem OMV je přesvědčit polskou stranu o výhodnosti tohoto kroku.

Odbor 60 na posledním zasedání komise pro přeshraniční spolupráci požádal polskou stranu o spolupráci při propagaci výstupů projektu Analýza postupu dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků v Euroregionu Tešínské Slezsko – Slask Cieszynski. Projekt realizovalo Pedagogické centrum pro polské národnostní školství Český Těšín (PC Český Těšín) a v rámci projektu byla vytvořena anketa on-line, kterou by bylo možné využít i v jiných česko-polských euroregionech. Bylo by žádoucí docílit toho, aby se prozkoumaly možnosti zapojení polské strany do této aktivity. Rozvoji národnostního školství by dále mohlo napomoci prohloubení spolupráce mezi PC Český Těšín a Krajanským centrem pro vzdělávání učitelů v Lublinu.

V oblasti mládeže projevila polská strana zájem o zintenzivnění spolupráce mezi česko-německým TANDEMem a polsko-německým Jugendwerk (PNWM) a spolupráce v rámci EU a V4.

V roce 2009 zahajuje činnost Česko-polské fórum (zřízené Ministerstvem zahraničních věcí), které bude podporovat společné projekty v prioritních oblastech zahraniční politiky, výzkumné projekty, semináře a konference, společné projekty vysokých a středních škol, kulturní projekty a projekty obcí a krajů. Zájmem MŠMT je napomoci při propagaci možností, které fórum subjektům v jeho působnosti nabízí.

Rakousko

Ve vztazích s Rakouskem má MŠMT zájem o to, aby se uzavřelo jednání o spolupráci v oblasti profesního vzdělávání a podepsalo se příslušné společné prohlášení. Na realizaci této spolupráce by se měl podílet i odbor 23.

Dále je třeba prodloužit platnost Programu AKTION a plánuje se jednání o prováděcím programu k nové kulturní dohodě.

Řecko

Hlavní prioritou je sjednání nového mezivládního programu spolupráce.

OMV má dále zájem o to, aby byl na některé z řeckých vysokých škol zřízen lektorát českého jazyka a literatury. Na Athénské univerzitě v nedávné době vznikla katedra slavistiky, která nicméně studium bohemistiky (ani kurzy českého jazyka) doposud nenabízí. OMV se pokusí prostřednictvím Velvyslanectví České republiky v Athénách přesvědčit vedení Athénské univerzity o tom, že by zřízení lektorátu katedře slavistiky prospělo.

Srbsko

OMV hodlá projednat ve spolupráci s odborem 32 možnosti nové smluvní úpravy spolupráce v oblasti školství a vědy.

Do Srbska bude nově vyslán učitel českého jazyka ke krajanské komunitě.

Španělsko

OMV má zájem o to, aby byla novou smlouvou upravena činnost česko-španělských tříd na gymnáziích v České republice.

V roce 2009 by mělo dojít i k výměně odborníků z oblasti mládeže.

Ukrajina

OMV hodlá projednat možnosti nové smluvní úpravy spolupráce v oblasti školství a vědy.

1.6. Evropské (multilaterální) aktivity v oblasti jazykového vzdělávání – priority v roce 2009

MŠMT bude i v roce 2009 koordinovat realizaci hlavních doporučení a dalších dokumentů, které v oblasti jazykové politiky vydává **Rada Evropy** a **Evropská komise**, a mezinárodní aktivity v oblasti jazykové politiky, např. účast učitelů v projektech a programech **Evropského střediska pro moderní jazyky ve Štýrském Hradci**, zapojení českých institucí do aktivit **Evropského dne jazyků** apod.

V oblasti střední a jihovýchodní Evropy by se v rámci programu **ACES 2009** (organizovaného Interkulturním centrem ve Vídni) „Have your say! Young Europeans shape their future“ měla rozšířit spolupráce základních a středních škol na společných projektech. Projekty finančně podporuje Erste Foundation; spolufinancují se nicméně z vlastních zdrojů škol.

Bylo by rovněž žádoucí, aby se školy všech stupňů za podpory odborů 22, 23, 24 a 30 MŠMT větší měrou zapojily do aktivity Rady Evropy v oblasti celoživotního jazykového vzdělávání – **Evropské jazykové ceny Label**, jejíž prioritou je v současné době propojení jazykového vzdělávání s podnikovou sférou. Ocenění se financuje z prostředků MŠMT.

Podobně by se pozornost příslušných útvarů MŠMT (odborníky 22, 23, 24 a 30) měla zaměřit i na **Evropský den jazyků**, jehož smyslem je propagace jazykového vzdělávání, mnohojazyčnosti a jazykové rozmanitosti. Příslušné aktivity finančně zčásti zajišťují kulturní střediska evropských zemí v ČR.

1.7. Evropské multilaterální programy

1.7.1. Central European Exchange Programme for University Studies – CEEPUS

Naplňování závazků, které pro Českou vyplývají z multilaterální Dohody mezi Rakouskou republikou, Bulharskou republikou, Chorvatskou republikou, Českou republikou, Maďarskou republikou, Polskou republikou, Rumunskem, Slovenskou republikou a Slovinskou republikou o podpoře spolupráce v oblasti vysokoškolského vzdělávání v rámci Středoevropského výměnného programu univerzitních studií (CEEPUS II), se od roku 2009 zajišťuje podle **nového Příkazu** ministra školství, mládeže a tělovýchovy č. 30/2008 k přiznávání stipendií podle programu „Stipendia Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy vložená do Central European Exchange Programme for University Studies (CEEPUS II)“. K této Dohodě CEEPUS II přistoupily později ještě tyto země: Albánie, Bosna a Hercegovina, Černá Hora, Makedonie/FYROM a Srbsko a spolupracuje také Kosovo-Priština.

Vládě České republiky bude předloženo v I. čtvrtletí roku 2009 ke schválení revidované znění Dohody CEEPUS II, které prodlužuje platnost stávající dohody o 2 roky, tj. do roku 2011.

Příslušné činnosti zabezpečí dle pokynů věcně příslušné skupiny 3 MŠMT a OMV Národní kancelář CEEPUS, která je součástí DZS.

1.7.2. Mezinárodní visegrádský fond

MŠMT bude i v roce 2009 zajišťovat propagaci grantových a stipendijních programů Mezinárodního visegrádského fondu a spolupodílet se na výběru stipendistů.

2. BLÍZKÝ VÝCHOD A ASIE

2.1. Kontinuální bilaterální aktivity

Na základě sjednaných mezinárodních smluv dojde k **výměně stipendistů** na různě dlouhé studijní a výzkumné pobyty s těmito zeměmi Blízkého východu a Asie (v abecedním pořadí): Čína, Egypt, Indie, Izrael, Japonsko, Mongolsko a Vietnam. Při přijímání a vysílání stipendistů se v případě těchto zemí MŠMT řídí dvěma stipendijními programy, které byly vyhlášeny příkazy ministra školství, mládeže a tělovýchovy: Příkaz ministra školství, mládeže a tělovýchovy č. 42/2007 k přiznávání stipendií podle programu „Stipendia Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy na podporu studia cizinců na veřejných vysokých školách v České republice“ a Příkaz ministra školství, mládeže a tělovýchovy č. 13/2008 k přiznávání stipendií podle programu „Stipendia Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy pro studium v zahraničí“.

Na základě mezinárodních smluv se dále na rok 2009 nabízí zemím daného regionu (Čína, Indie, Izrael, Japonsko, Korejská republika, KLDK, Mongolsko, Vietnam) celkem **24 stipendií** k účasti v kurzech českého jazyka na **Letních školách slovanských studií**.

2.2. Lektoráty a krajané

OMV bude i v roce 2009 podporovat lektoráty českého jazyka a literatury zřízené na 5 vysokých školách v daném teritoriu (Čína, Egypt, Indie, Izrael, Mongolsko). Viz též oddíl 1.2.

2.3. Specifické priority v roce 2009 v jednotlivých zemích

Izrael

Prioritou OMV je sjednání nového mezivládního programu kulturní, vzdělávací a vědecké spolupráce.

Japonsko

Obě strany v současné době akcentují zájem o prohloubení vědeckotechnické spolupráce, která spadá do působnosti odboru 32, včetně sjednání příslušné dohody.

OMV hodlá japonské straně navrhnout i zintenzivnění spolupráce v oblasti školství.

Korejská republika

V roce 2009 se uskuteční výměnný pobyt české mládeže v Korejské republice na základě Ujednání o spolupráci v oblasti mládeže mezi Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy České republiky a Ministerstvem zdravotnictví, sociálních věcí a rodiny Korejské republiky na léta 2008-2010. Této výměny, kterou na MŠMT zajišťuje odbor pro mládež, se zúčastní 10 zástupců české mládeže.

Mongolsko

OMV chce zahájit jednání o novém programu spolupráce v oblasti školství, vědy a mládeže.

3. SEVERNÍ AMERIKA A LATINSKÁ AMERIKA

3.1. Kontinuální bilaterální aktivity

Hlavní aktivitou realizovanou standardně na základě mezinárodních smluv je i v případě tohoto teritoria **výměna stipendistů** na studijní a výzkumné pobyty, která se realizuje s těmito zeměmi (v abecedním pořadí): Argentina, Brazílie, Mexiko a Peru. Předpisem, který v případě tohoto teritoria upravuje poskytování stipendií, je Příkaz ministra školství, mládeže a tělovýchovy č. 42/2007 k přiznávání stipendií podle programu „Stipendia Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy na podporu studia cizinců na veřejných vysokých školách v České republice“.

Na základě mezinárodních smluv se dále nabízí zemím daného regionu (Argentina, Kanada, Kolumbie a Mexiko) na rok 2009 celkem **9 stipendií** k účasti v kurzech českého jazyka na **Letních školách slovanských studií**.

S Argentinou se má na základě nového resortního ujednání uskutečnit i výměna akademických pracovníků ke studijním a přednáškovým pobytům.

3.2. Lektoráty a krajané

OMV bude i v roce 2009 podporovat lektorát českého jazyka a literatury zřízený na University of Nebraska – Lincoln v USA.

V daném teritoriu dále OMV zaměří svou pozornost na podporu krajanských komunit v Argentině, Brazílii a Paraguay, k nimž budou vysláni učitelé českého jazyka.

3.3. Specifické priority v roce 2009 v jednotlivých zemích

Brazílie

Prioritou pro rok 2009 je projednání možností podpory společných výzkumných projektů v oblastech společného zájmu (informační a komunikační technologie, environmentální disciplíny, biotechnologie) a zřízení smíšené komise, která by koordinovala realizaci bilaterální spolupráce podle nového resortního ujednání.

Mexiko

Prioritou OMV je sjednání nového mezivládního programu na léta 2009 – 2012, který bude upravovat bilaterální spolupráci v oblasti školství, mládeže a tělovýchovy.

Peru

V roce 2009 by obě strany měly vyhodnotit naplňování stávajícího bilaterálního programu, jehož platnost v tomto roce končí, a dohodnout se na dalším směřování své spolupráce.

STIPENDIA VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY POSKYTOVANÁ OBČANŮM ROZVOJOVÝCH A JINÝCH POTŘEBNÝCH ZEMÍ

Program poskytování těchto tzv. vládních stipendií, která umožňují absolvování studia ve studijních programech, představuje projekt zahraniční rozvojové spolupráce financovaný z rozpočtové kapitoly školství. I v roce 2009 se bude realizovat ve spolupráci s Ministerstvem zahraničních věcí (MZV vytvoří rozpis stipendií nabízených jednotlivým zemím a přijme žádosti uchazečů; OMV ve spolupráci s DZS zajistí činnosti, jež souvisejí se studiem uchazečů, jejichž žádosti mu MZV předloží).

Na akademický rok **2009/2010** se nabízí **130 stipendií** (70 z nich je určeno ke studiu v bakalářských studijních programech (50) a pětiletých až šestiletých magisterských studijních programech (20) v českém jazyce a 60 stipendií je určeno ke studiu v navazujících magisterských studijních programech (20) a doktorských studijních programech (40) v anglickém jazyce). Možnost studia v anglickém jazyce je omezena na několik vybraných oborů (zemědělství, informatika, ekonomie) a tato stipendia se poskytují jen uchazečům

z určitých zemí. V lednu 2009 bylo ukončeno výběrové řízení na zabezpečení studia na veřejných vysokých školách v anglickém jazyce. Od akademického roku **2009/2010** budou toto studium poskytovat 4 veřejné vysoké školy (Univerzita Karlova v Praze, Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně, Česká zemědělská univerzita v Praze a Univerzita Hradec Králové). Přednostně se budou jako náhradníci pro akademický rok 2009/2010 přijímat uchazeči z oblastí zasažených válečným konfliktem (např. z Gruzie) a zemí západního Balkánu.

Propagace se zajišťuje vždy s určitým předstihem (nabídka na rok 2009/2010 se publikovala na podzim roku 2008); v roce 2009 se plánuje zveřejnění nabídky na akademický rok 2010/2011.

MEZINÁRODNÍ ORGANIZACE

OMV bude i v roce 2009 zajišťovat platbu příspěvků, jež souvisejí se členstvím v mezinárodních organizacích, a případné jmenování českých zástupců do těchto organizací a koordinovat účast na vzdělávacích a výzkumných projektech OECD, IEA, Rady Evropy a UNESCO.

Významným přínosem našeho členství zejména v OECD bude participace na mezinárodních výzkumných projektech, které se zabývají zjišťováním výsledků ve vzdělávání na všech úrovních, včetně zjišťování funkční gramotnosti dospělé populace. Na těchto projektech se spolupodílí řada odborných útvarů MŠMT společně s vybranými přímo řízenými organizacemi, jako jsou např. Ústav pro informace ve vzdělávání nebo Národní ústav odborného vzdělávání v Praze. Financování bude zajištěno z prostředků skupin I a III a ESF. V rámci našeho členství v UNESCO se v letošním roce předpokládá především zapojení do činnosti výboru vzdělávání v Mezinárodní kanceláři UNESCO pro vzdělávání a účast na 35. Generální konferenci UNESCO, která se uskuteční na podzim roku 2009. Vzhledem k principu rotace vedení delegace ČR mezi resorty případně letošní účast na zahájení generální konference na MŠMT a vedením delegace ČR tak bude pověřen ministr školství, mládeže a tělovýchovy Ondřej Liška. V Řídícím výboru pro vzdělávání Rady Evropy se v letošním roce činnost zaměří především na přípravu nového Programu Rady Evropy v této oblasti na období let 2010 – 2014 a zajištění jeho financování. Program se bude projednávat a schvalovat na nadcházejícím zasedání Stále konference ministrů vzdělávání, proběhne v květnu 2010 ve Slovinsku.

PŘÍLOHA 7

KONCEPCE STÁTNÍ POLITIKY PRO OBLAST DĚTÍ A MLÁDEŽE NA OBDOBÍ 2007 - 2013

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY

USNESENÍ

VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY

ze dne: 4. června 2007 č. 611

ke Konceptci státní politiky pro oblast dětí a mládeže
na období 2007-2013

Vláda

I. **bere na vědomí** Konceptci státní politiky pro oblast dětí a mládeže na období 2007-2013, obsaženou v části III materiálu č.j. 752/07 (dále jen „Konceptce“) s úpravami podle připomínek vlády;

II. **ukládá**

1. ministryni školství, mládeže a tělovýchovy, 1. místopředsedovi vlády a ministru pro místní rozvoj, místopředsedovi vlády a ministru životního prostředí, místopředsedovi vlády a ministru práce a sociálních věcí, ministryni obrany, ministrům zdravotnictví, kultury, vnitra a zemědělství zabezpečit plnění úkolů vyplývajících z Konceptce, včetně zajištění finančních prostředků na jejich realizaci,

2. ministryni školství, mládeže a tělovýchovy zpracovat a vládě předložit

a) do 31. března 2010 průběžnou zprávu o plnění úkolů vyplývajících z Konceptce za léta 2007-2009,

b) do 31. března 2014 závěrečnou zprávu o splnění úkolů vyplývajících z Konceptce a návrh nové konceptce státní politiky pro oblast dětí a mládeže.

Provedou:

1. místopředseda vlády a ministr
pro místní rozvoj,
místopředseda vlády a
ministr životního prostředí,
místopředseda vlády a
ministr práce a sociálních věcí,
ministryně školství, mládeže a tělovýchovy,
obransy,
ministři zdravotnictví,
kultury,
vnitra,
zemědělství

Na vědomí:
hejtmani

Předseda vlády
Ing. Mirek Topolánek v. r.

Obsah:

I. Některé problémy týkající se mladé generace vyplývající z výzkumů v posledním období	Str. 4
II. Základní východiska	Str. 11
III. Návrh Koncepce státní politiky pro oblast dětí a mládeže	Str. 12
IV. Tématické oblasti Koncepce	Str. 14
V. Rozpracování Koncepce	Str. 29
VI. Finanční zajištění naplňování Koncepce	Str. 30
VII. Řízení a koordinace naplňování Koncepce	Str. 31

I. Některé problémy týkající se mladé generace vyplývající z výzkumů v posledním období

Děti a mládež jsou věkovou skupinou obyvatelstva od narození do 26 let. Sociologicky je zkoumána většinou skupina od ukončení povinné školní docházky do dovršení sociální zralosti, tedy jedinci od 15 do 30 let. Jde o značně rozsáhlou sociální skupinu se specifickou pozicí a úlohou ve společnosti.

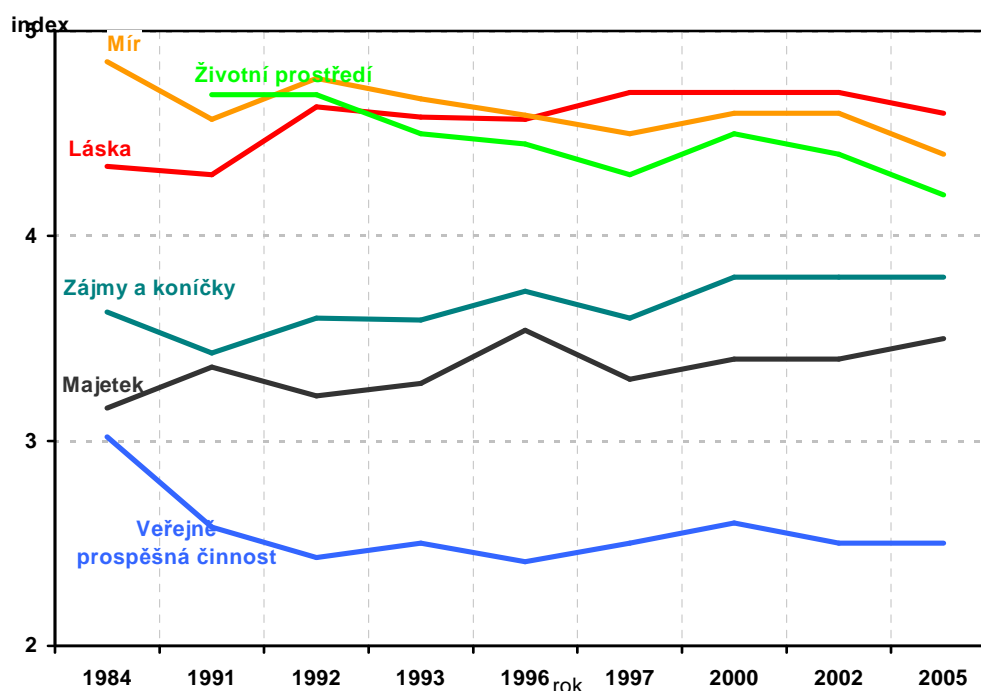
Řada světových průzkumů definovala v posledních letech soubor vlastností, které svému nositeli umožňují v naší civilizaci úspěch a „šťastný život“. Velmi přesvědčivě v nich vyšlo pět vlastností (nazývaných Big Five, čili Velká pětka): *inteligence, svědomitost, otevřenost, citová stabilita a přátelkost*.

Teoreticko-empirická analytická studie *Koncepce státní politiky pro oblast dětí a mládeže od roku 2007* doc. dr. Petra Saka, CSc., výzkum dr. Tomáše Houšky *Účast mladých lidí na politickém a společenském životě*, kontinuální výzkumy Národního institutu dětí a mládeže založené na srovnání v dlouhých časových řadách, identifikovaly následující trendy v hodnotových orientacích, jež jsou v rozporu s výše zmíněnými pěti klíčovými vlastnostmi:

Ukazují na růst významu ekonomické prosperity, kariéry jako prostředku k získání majetku, materiálních hodnot a smyslového života a jeho prožitkům, včetně drog. Na druhé straně klesá význam kvality života v konkurenci se smyslovým životem a materiálními hodnotami. Klesá význam odpovědnosti za druhé v konkurenci s odpovědností i za jiné, ale současně klesá význam zdokonalování sebe sama a transcendentní dimenze života a idejí.

Trvale roste význam majetku a náplně volného času podle zájmů a koníčků. Naopak klesá především význam „být užitečný druhým lidem“, ale také význam míru, životního prostředí a veřejně prospěšné činnosti. Klesá také význam demokracie jako důsledek zkušeností s naším politickým systémem, politickou kulturou a pozicí občana v tomto systému.

Vývoj vybraných hodnot 1984 až 2005 (věková skupina 15 – 30):

Je třeba upozornit, že uvnitř generačního většinového hodnotového pohybu existují skupiny s odlišnými hodnotovými orientacemi. Současná mladá generace je však nastavena poměrně jednoznačně. Preferuje orientaci na vlastní ego, na sebe sama, avšak na sebe reflektovaného

smyslově. Vnitřní svět je ochuzován (ideje, myšlenky, transcendentní dimenze) a tato chudoba je jedním z důvodů rostoucího zájmu o drogy.

Výrazným trendem ve vývoji mládeže je klesající vliv jakýchkoli sociálně duchovních systémů, až již sekulárních či náboženských a duchovních. Jejich význam od počátku devadesátých let trvale klesá. Tento trend je konzistentní s vývojem hodnotové orientace mládeže, která ukazuje na hédonismus a pragmatismus mládeže, provázený poklesem významu globálních a sociálních hodnot.

Hlavní proud uvnitř mladé generace je adaptován na společnost a se společností se identifikuje. Výrazným současným nástrojem společenské konformity jsou „mainstreamová“ média. Média ve stále větší míře a rozsahu vtiskávají do mysli a vědomí člověka obsahy, které vůbec či jen v malé míře odrážejí realitu přirozeného světa a ve stále větší míře produkují mediální a virtuální realitu. Hlavní proud mladé generace je ve značné míře manipulován médii a názory a postoje produkované médii přijímá.

Tradiční elektronická média a nové technologie - osobní počítač, internet, mobilní telefon a propojování médií do multimediální podoby jsou fenomény, které základním způsobem formují současnou generaci mládeže. Naopak tato generace mládeže je základním subjektem komputelizace společnosti a převodu společnosti do digitálního věku. Celý život současné mládeže se ve srovnání s předchozími generacemi proměňuje a převádí do jiné podoby. Dochází k digitalizaci životního pole a životního způsobu mládeže. Mládež je charakterizována jednotlivými technologiemi, případně generačními mutacemi těchto technologií. Proto bývá současná mladá generace nazývána generací on-line. Toto označení se netýká pouze české mládeže. Další charakteristikou současné mládeže je rozpínání jejího životního pole o evropský a globální rozměr. Rozpínání se primárně odehrává virtuálně v kyberprostoru a odvozeně i v přirozeném časoprostoru.

Význam médií pro mládež dokládá i to, že třetinu svého času tráví s některým z médií a z disponibilního času tráví mládež s médii dvě třetiny. Jedním z důsledků je, že virtuální a mediální realita vytěsňuje z životního pole člověka vitální složku.

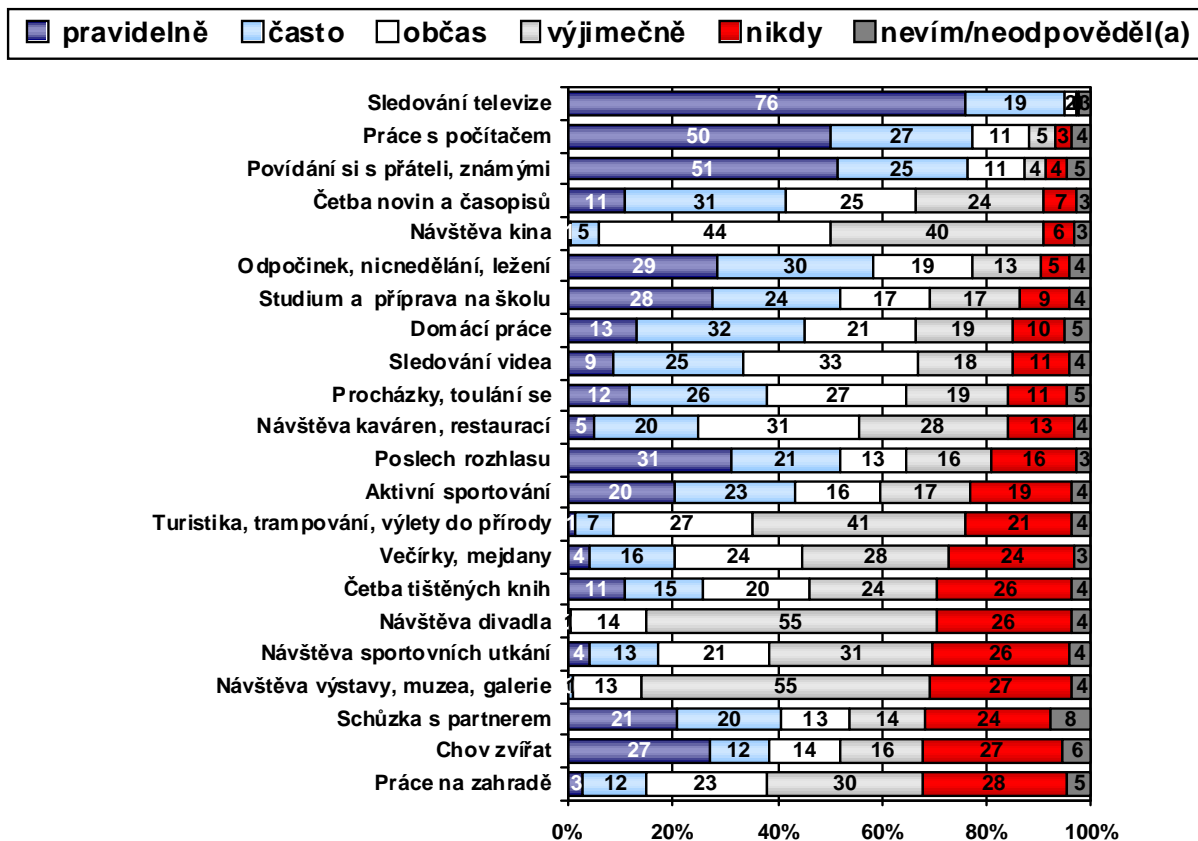
Proces digitalizace či elektronizace probíhá i v oblasti vzdělávání. Za pouhých několik let existence získal e-learning mezi mladou generací významnou pozici. Mládež e-learning akceptuje a začlenila si ho již do svých aktivit. Současná mládež je bližší digitalizovaná podoba čehokoliv oproti tradiční podobě. To je také důvod poklesu četby a to i ve věkové skupině obsahující studenty vysokých škol.

Hédonistická a pragmatická orientace mladé generace s absencí společenské vize přispívají k pokračujícímu rozšiřování konzumace alkoholu, nikotinizmu a konzumaci drog. Roste tolerance k drogám a kouření marihuany je již v určitých vrstvách společnosti chápáno jako standardní součást životního stylu.

Mládež a volný čas

Volný čas je významnou sociologickou, ekonomickou a pedagogickou kategorií. Jeho naplňování je zvláště významné pro mládež.

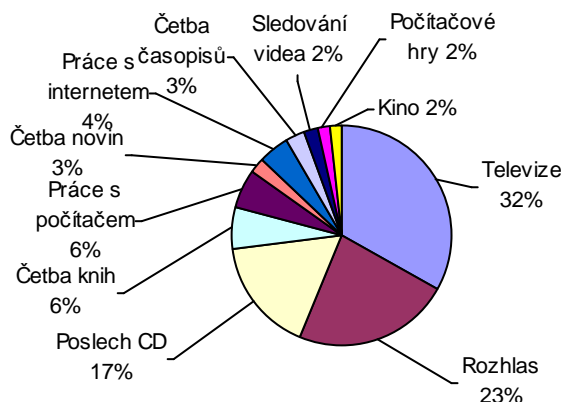
Následující grafy ukazují četnosti jednotlivých frekvencí u všech aktivit. Jedná se o soubor mládeže ve věku 14 – 19 let.

Ačkoli například pobyt v přírodě a turistika mají mimořádně příznivý vliv na psychický a sociální vývoj dětí a mládeže, jeho socializační a preventivní význam z hlediska prevence sociálních deviací, včetně drogové závislosti, nebyl zcela doceněn.

Dominantní volnočasovou aktivitou je sledování televize. Každý den sleduje televizi 76 % mládeže. Stále více času tráví lidé s médii, stále více potřeb uspokojují prostřednictvím těchto médií a stále více aktivit má mediální a virtuální charakter.

Ve volném čase současné mládeže jsou činnosti spojené s počítačem spolu se sledováním televize nejčastějšími aktivitami. Již v roce 2000 trávila česká mládež s médii kolem třetiny svého bdělého stavu a kolem dvou třetin svého disponibilního času (bez času v práci a ve škole) a tento podíl bude zřejmě dále narůstat. Následující graf 1 ukazuje podíl jednotlivých médií na čase věnovaném médiím (2000, věková skupina 15-30 let).

Od roku 2000 dále prudce narůstá čas strávený s počítačem a ještě rychleji z toho roste čas v „kyberprostoru“ a rozvíjí se nová dimenze lidské existence - virtuální realita.

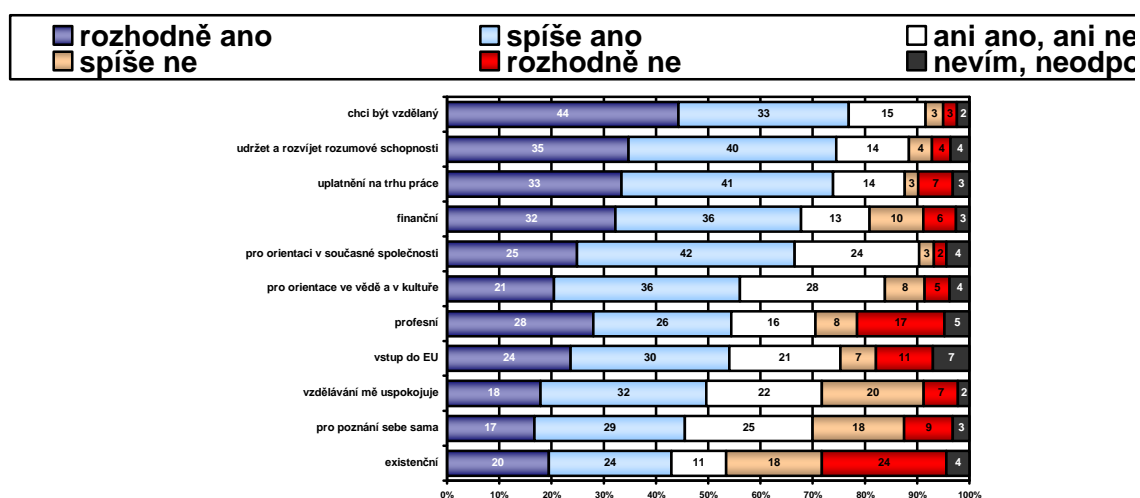
Nástup nových technologií i ve volném čase mládeže je provázen opačným trendem, poklesem četby tištěných knih. Nové technologie vytvářejí vlastní podobu sdělení, které má multimediální charakter s významnou obrazovou složkou. Text se zdá být v nastupujícím digitálním věku zastaralý. Od roku 1992 do roku 2000 se snížil počet přečtených knih. Víceméně zmizela skupina intenzivních čtenářů, kteří za měsíc přečetli 4 a více knih. V roce 1992 se ve věkových skupinách pohyboval podíl těchto čtenářů mezi 17% a 8%. V roce 2000 se podíl těchto čtenářů pohybuje ve věkových skupinách mezi 0 a 1%. K největšímu poklesu četby došlo u mládeže ve věku 19 - 23 let, tedy u skupiny, ve které více než třetina studuje na vysokých školách a četbu mají vlastně „v popisu práce“.

Mládež a vzdělání

Ve vývoji společnosti neustále roste podíl vzdělávající se populace, životní fáze věnovaná vzdělávání zabírá mnohem větší časový úsek ze života. Z populace se vyděluje sociální skupina mládeže, jejímž hlavním posláním je vzdělávání a profesní příprava. Zároveň roste komplexita vzdělávacího systému a zdokonaluje se jeho infrastruktura. V současnosti získává v České republice vysokoškolské vzdělání kolem třetiny populačního ročníku. Proces vzdělávání, včetně doktorandského studia, se posouvá k hranicím třiceti let.

Význam vzdělanosti a vzdělávání pro společnost dále roste a v soutěži jednotlivých zemí vzdělanost populace a její vědecká úroveň budou rozhodovat o budoucnosti země. Klíčovou se stává modernizace vzdělávacího systému, jednak jeho modifikací primárního vzdělávání do podoby systému otevřeného novým poznatkům, jednak poskytnutím jedincům programu pro celoživotní doplňování nových poznatků v takové podobě, kdy nepůjde pouze o rozšiřování sumy poznatků v jednotlivých vědních disciplínách, ale kdy nové poznatky umožní syntetizovat a prohlubovat komplexní vhled do zásadních kategorií života, společnosti a bytí. Tím se stává nezbytnou modernizace vzdělávacího systému - celoživotní vzdělávání, které obsahuje primární vzdělávání od základní školy po vysokoškolské, a dále vzdělávání realizované mimo rámec tradičního vzdělávání. Při modernizaci a dalším rozvoji vzdělávacího systému ve vznikající informační společnosti nelze opominout průnik nových informačních a komunikačních technologií do vzdělávání.

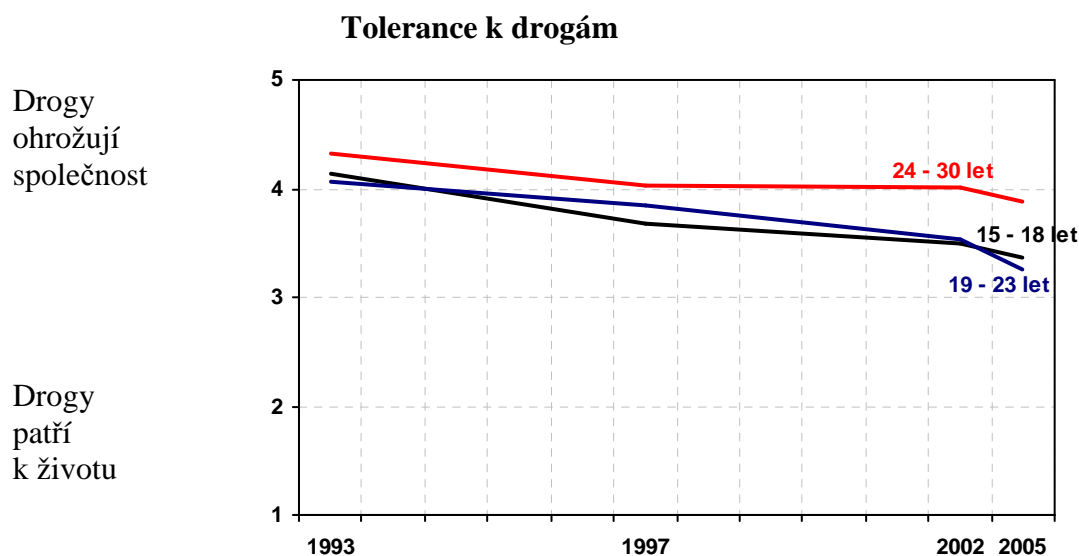
Důvodů ke vzdělávání je nepochybně celá řada a tomu musí odpovídat metodika zkoumání. Odpověď byla hledána pomocí otázky. „Mají vliv na to, že se vzděláváte i mimo rámec vzdělávací soustavy od základní po vysokou školu, následující důvody?“

Potvrdilo se, že moderní člověk se vzdělává z celé řady důvodů a vzděláváním uspokojuje celou řadu potřeb a zájmů. Motivace lze zařadit do několika skupin: existenční, společenské a individuálně psychické. Na prvním místě motivačního žebříčku je potřeba být vzdělaný. Následuje důvod prostřednictvím vzdělávání rozvíjet a udržovat své rozumové schopnosti. Teprve na třetím místě je jako důvod vzdělávání „uplatnění na trhu práce“. Ryze cílovou motivaci, kdy sám proces vzdělávání je cílem – „vzdělávání mě uspokojuje,“ uvedla polovina mladých lidí.

Mládež a sociálně negativní jevy: nikotinismus, alkoholismus, drogy, kriminalita

Mládež není ohrožena pouze několika vybranými sociálně patologickými vlivy, které jsou podrobněji rozvedeny dále. Klíčovou oblastí je výchova ke zdravému životnímu stylu, kdy zdravý člověk je chápáno jako vyvážený stav tělesné, duševní a sociální pohody. Je utvářeno a ovlivňováno mnoha aspekty, jako je styl života, zdravotně preventivní chování, kvalita mezilidských vztahů, kvalita životního prostředí, bezpečí člověka atd. Protože je zdraví základním předpokladem pro aktivní a spokojený život a pro optimální pracovní výkonnost, stává se poznávání a praktické ovlivňování rozvoje a ochrany zdraví jednou z priorit. V průběhu let 1993 – 2005 stoupá ve stejných skupinách mládeže tolerance vůči drogám a odmítání represivního přístupu. S rostoucím věkem klesá tolerance vůči drogám ve prospěch represivního přístupu. Tato závislost platí již od 15 let. Lze říci, že nastupující generace jsou stále drogově liberálnější a v dětské populaci je již zakomponována ještě vyšší tolerance k drogám.

V roce 1992 uvádělo zkušenost s drogou 6% respondentů z věkové skupiny 15 až 30 let, v roce 2005 již zkušenost s drogou uvedlo 48% z této věkové skupiny. Při srovnání let 2002 – 47% z věkové skupiny 15 – 30 má zkušenost s drogou a 2005 – 48% má zkušenost s drogou se zdá, že se tempo růstu zvyšování podílu populace mající zkušenost s drogami zpomalilo. U těch, kteří drogy nezkusili, může tento fakt být důsledkem jejich odmítavého postoje k drogám.

Z hlediska věku největší zkušenost s drogami mezi respondenty ve věku 15 až 30 let má věková skupina 19 až 25 let. Skupinu 26 až 30 let zastihl drogový boom zřejmě příliš pozdě, a tak jsou její drogové zkušenosti menší ve srovnání se skupinou 19 až 25. U nejmladší věkové skupiny naopak lze předpokládat, že ještě část jejích členů zkušenost s drogou získá.

Protože 15 % z věkové skupiny 15 až 30, kteří mají zkušenost s drogou, tuto zkušenost získalo po osmnáctém roce věku.

V souvislosti s drogami se občas argumentuje, že starší generace si svůj život ničí tabákem, alkoholem a mladá generace „má svou marihuanu, která je v podstatě méně riziková“. Výsledky ovšem tento názor nepotvrzují. Mladá generace nejvíce konzumuje alkohol, o něco méně kouří a nejméně konzumuje drogy. Ve věkové skupině 15 až 30 je pouhých 5 % respondentů, kteří nikdy nezkusili alkohol, a 17% těch, kteří nikdy nezkusili kouřit. Občas či pravidelně konzumuje alkohol 78% a 33% pravidelně kouří. Zároveň se vysoce zvyšuje podíl kuřáků a konzumentů alkoholu a frekvence konzumace alkoholu a kouření ve skupině uživatelů drog.

Ukazuje se, že v čím mladším věku je jedinec zasažen drogou, tím negativnější a silnější je dopad na osobnost. Zhruba od 13 let začíná období, kdy dítě často prožívá krizi ve vztahu k rodině, hledá svou roli mezi vrstevníky a nově začíná vnímat společnost. Zde se také nachází krizové zázemí pro kontakt s drogou.

Velká část dětské populace a populace mladých se společensky adaptuje v kontaktu s mediální manipulací a stává se konzumenty závislémi na značkovém zboží. Součástí tohoto „značkového životního stylu“ je i droga. Být „in“ znamená minimálně kouřit marihuanu. Druhá část populace se naopak uchyluje k droze v úniku před agresivní tržní společností.

Role médií v socializaci a sociálním zrání dětí a mládeže

Pedagogika volného času do určité míry reflektuje média jako prvek v životním stylu dětí a mládeže. Rozsah působení médií a jejich prostřednictvím generování mediální a virtuální reality a vytváření „kyberprostoru“ však klade na pedagogiku další nároky. V digitálním a mediálním věku tradiční jevy přirozeného světa dostávají svou digitální či mediální podobu. Tak jako vzdělávání dostává mediální a elektronickou podobu, podobně již mluvíme o digitální či počítačové kriminalitě. V hraniční oblasti mezi pedagogikou a digitální kriminalitou můžeme pozorovat jevy, které bychom mohli zahrnout pod pojem mediální kriminalita.

Předmětem mediální kriminality se mohou v budoucnu stát jevy, které komerční televize vnesla do české mediální kultury v devadesátých letech pod hesly vyrovnávání se světu, návratu do Evropy, svobody slova a liberalizace. Zastánci neregulovaného působení médií používali argumenty, že nikdo se nemusí dívat, regulace je relikv totalitní společnosti, zasahovat majitelům do vysílání je narušením tržních principů a zásah do užívání majetku ke svému zisku je socialistické, vysílání televize nikoho nevychovává, neovlivňuje, pouze baví. Majitelé a zastánci komerčního vysílání opakovaně zpochybňují vliv násilí v televizi na růst agresivity ve společnosti, především u mladé generace, navzdory výsledkům řady sociologických a psychologických studií.

Postoje mladých lidí k politice a veřejnému životu

Z výzkumů vyplývají jasné trendy o tom, že mladí lidé stále více negativně vnímají politiku a občanskou angažovanost. Alarmující je především trend volající po uplatnění „silnější ruky“ na úkor demokratických principů a rostoucí netolerance vůči imigrantům.

Cílem současné společnosti by mělo být vychovávat děti a mladé lidi tak, aby se stali individualitami, které charakterizují především svědomitost, poctivost, sebeovládání, duševní stabilita a odolnost, zvědavost, chuť do učení a touha poznávat nové, otevřenost pro druhé, snášenlivost, slušnost, schopnost vytvářet přátelské vztahy a pomáhat druhým. Mladí lidé by měli poznat sami sebe jako živé bytosti, pochopit hodnotu zdraví, smysl zdravotní prevence i hloubku problémů spojených s nemocí či jiným

poškozením zdraví, aby poznávali zásadní životní hodnoty a postupně si k nim utvářeli postoje. K tomu by měla napomáhat i tato koncepce.

II. Základní východiska Koncepce státní politiky pro oblast dětí a mládeže na období 2007-2013

Základními principy a východisky státní politiky jsou jak zodpovědnost státu za vytváření podmínek pro rozvoj mladé generace a za plnění úkolů, které státu v této věci přísluší nebo k jejichž plnění se v rámci celé řady mezinárodních úmluv přihlásil, tak zodpovědnost rodiny a přiměřeně věku i zodpovědnost jednotlivce za sebe sama.

Působení státu na děti a mládež se odehrává v rovinách podpory a ochrany. Při formulování cílů státní politiky se vychází z předpokladu, že působení státu na mládež musí být diferencované a adresné, a to ve dvou rovinách:

Podpora představuje jak opatření státu ve prospěch řešení problémů ohrožujících mladou generaci či bránících jejímu rozvoji, tak i nejrůznější inovativní programy a podobně. Podpora zahrnuje i takovou činnost státu, resp. státních orgánů, která v rámci státní politiky vytváří podmínky k participaci mládeže na společenském a politickém životě a motivuje jednotlivé vrstvy a skupiny mládeže k činnosti v duchu cílů státní politiky pro oblast dětí a mládeže. V oblasti podpory mají významný podíl i nestátní neziskové organizace (dále jen NNO), jejichž činnost je za tímto účelem rovněž podporována ze strany státu.

Ochrana představuje působení státu zabezpečující zeslabování vlivu negativních jevů a důsledků jejich působení na děti a mládež. Ochrana nastupuje vždy tam, kde jedinec není schopen vlastními silami čelit negativně na něj působícímu prostředí a některým společenským jevům. Zde stát působí buď přímo svými nástroji, nebo využívá spolupráce s dalšími orgány veřejné správy, obcemi, NNO a s dalšími institucemi a organizacemi pracujícími ve prospěch dětí a mládeže. Významným faktorem je v této oblasti i zahraniční spolupráce, jak na úrovni státních orgánů, tak na úrovni NNO orientujících se na práci s dětmi a mládeží (programy EU pro mládež aj.).

Nástroji státu v ochraně a podpoře dětí a mládeže jsou především právní normy, dále ekonomické nástroje, aplikace výzkumné činnosti, účelný informační systém, komplexní personální politika (výběr, příprava a další vzdělávání pracovníků).

III. Hlavní cíle Koncepce státní politiky pro oblast dětí a mládeže na období 2007-2013

Hlavními cíli nové Koncepce státní politiky pro oblast dětí a mládeže (dále jen Koncepce) je vytváření vhodných podmínek zejména pro:

- naplňování funkce rodiny
- osobnostní rozvoj mladých lidí a jejich uplatnění ve společnosti
- výchovu k aktivnímu občanství včetně participace
- podporu zdravého životního stylu
- ochranu před negativními jevy a jejich následky

Východiska Koncepce:

- Úmluva o právech dítěte
- Právní předpisy ČR vztahující se k problematice dětí a mládeže
- Bílá kniha Evropské komise - Nový podnět pro evropskou mládež (o politice v oblasti mládeže)
- Evropský pakt pro mládež
- Revidovaná Evropská charta o participaci mladých lidí na místním a regionálním životě
- Charta informací pro mládež (ERYICA, 1993)
- Usnesení Rady a zástupců vlád členských států, zasedajících v Radě, o uznávání významu neformálního a informálního učení v oblasti evropské mládeže
- Usnesení Rady a zástupců vlád členských států, kteří se sešli v Radě, o provádění společných cílů v oblasti participace a informovanosti mládeže v zájmu podpory jejich aktivního evropského občanství
- Usnesení Rady a zástupců vlád členských států zasedajících v Radě o společných cílech pro dobrovolné činnosti mládeže
- Usnesení Rady EU o společných cílech pro lepší porozumění mládeži a lepší znalost o ní
- Doporučení Evropského řídicího výboru mládeže (CDEJ) Rady Evropy
- Programové prohlášení vlády
- Národní strategie vzdělávání pro udržitelný rozvoj
- Dlouhodobý program zlepšování zdravotního stavu obyvatelstva ČR – Zdraví pro všechny v 21. století.
- Národní strategie celoživotního vzdělávání
- Strategie rozvoje lidských zdrojů pro Českou republiku
- Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR
- Příprava na předsednictví České republiky Radě EU v roce 2009
- Naplňování bilaterálních dohod
- Výzkumné práce o dětech a mládeži
- Strategické dokumenty z oblasti dětí a mládeže z jednotlivých resortů

Definice některých pojmů:

- **Dobrovolnictví** je svobodně zvolená činnost, konaná ve prospěch druhých bez nároku na odměnu. Dobrovolník dává část svého času, energie a schopností ve prospěch činnosti, která je časově i obsahově vymezena. Za tuto činnost nedostává finanční odměnu, ale často nedocenitelný dobrý pocit z pomoci ostatním, získává zkušenosti, znalosti a dovednosti.
- **Formálním vzděláváním** se rozumí takový způsob vzdělávání, který žák nebo student absolvuje zpravidla ve školách, příp. rovněž ve školských zařízeních, a který vždy vede k dosažení určitého stupně vzdělání doloženého certifikátem (vysvědčením, diplomem apod.). Do formálního vzdělávání je zahrnuto i distanční studium.

- **Neformální vzdělávání** se uskutečňuje mimo formální vzdělávací systém a nevede k ucelenému školskému vzdělání. Jedná se o organizované výchovně vzdělávací aktivity mimo rámec zavedeného oficiálního školského systému, které zájemcům nabízí záměrný rozvoj životních zkušeností, dovedností a postojů, založených na uceleném systému hodnot. Tyto aktivity bývají zpravidla dobrovolné. Organizátory jsou sdružení dětí a mládeže a další NNO, školská zařízení pro zájmové vzdělávání – především střediska volného času, vzdělávací agentury, kluby, kulturní zařízení a další.
- **Informální učení** je procesem získávání vědomostí, osvojování dovedností a postojů z každodenních zkušeností, z médií, okolního prostředí, kontaktů. Na rozdíl od formálního vzdělávání či neformálního vzdělávání je neorganizované, nesystematické a institucionálně nekoordinované.

IV. Tématické oblasti Koncepce státní politiky pro oblast dětí a mládeže na období 2007-2013

1. Informace o mládeži a pro mládež

Cílem státní politiky v této oblasti je:

vytvářet, rozšiřovat a zkvalitňovat podmínky a předpoklady k získávání, přenosu a šíření širokospektrálních informací odpovídajících potřebám a zájmům mladé generace. Podporovat větší technickou i ekonomickou dostupnost elektronických médií, jejich správné a bezpečné používání a především kvalitní obsah informací jimi šířených. Poskytnout legislativní a společensky vhodné podmínky pro efektivní využívání veřejnoprávních médií pro potřeby dětí a mládeže.

Resortní cíle:

MV A MI:

- Podporovat bezpečné využívání internetu (zejména dětmi), boj proti nedovolenému, nechtěnému a škodlivému obsahu a zvyšování všeobecného povědomí v této oblasti mezi rodiči, učiteli a dětmi jako koncovými uživateli. Naplnit úkol nadále využívat komunitární program Safer Internet plus.

MMR:

- Připravit rozšíření Programu obnovy venkova o aktivity zaměřené na práci s dětmi a mládeží v oblasti zvyšování a posilování ICT gramotnosti především na venkově a v periferních územích.

MŠMT:

- V součinnosti s NNO, školami, školskými zařízeními vytvořit informační systém pro mládež a zlepšit tak přístup mladých lidí k informacím.
- Zajistit obousměrné poskytování informací o mládeži v rámci EU.
- Iniciovat vytváření sítí mezi strukturami zabývajícími se informovaností mládeže v různých odvětvích.
- Vytvořit pravidelně aktualizované databáze inovačních přístupů a příkladů osvědčených postupů v informování mládeže.
- Podporovat přístup mladých lidí k informačním službám (zlepšení koordinace informačních služeb, internetové a další inovativní přístupy k informovanosti mládeže, např. mobilní jednotky pro informovanost mládeže, apod.)

- Poskytovat kvalitní informace (vzdělávání a odborná příprava osob zodpovědných za informovanost mládeže, přizpůsobení informačních a poradenských služeb potřebám mladých lidí, zlepšení hodnocení kvality informací, přístupnost a srozumitelnost informací, apod.)
- Podporovat účast mladých lidí na činnostech spojených s informovaností.

MZE:

- Ministerstvo se bude dle svých možností podílet finančními prostředky, odbornými konzultacemi, vydáváním publikací, tiskovin, propagačních materiálů a výrobou odborných videopořadů na aktivitách, které se týkají „environmentálního vzdělávání dětí a mládeže v oblasti lesního hospodářství a myslivosti“ (lesní pedagogika, rybářství a včelařství).

MŽP:

- Podpořit využití informačních technologií pro posilování přímého kontaktu dětí a mládeže s přírodním prostředím.

2. Mládež a Evropa

Cílem státní politiky v této oblasti je:

vytvářet podmínky pro snadnější přístup mladých lidí k informacím o problematice mládeže v Evropě a k aktivnímu zapojování mladých lidí do nadnárodních organizací. Stanovit strategické podmínky pro zavádění opatření přijatých v EU vůči mládeži a aktivně se podílet na šíření evropské myšlenky podporující svobodu, stabilitu a prosperitu evropské mládeže.

Resortní cíle:

MŠMT:

- Vytvářet podmínky k implementaci úkolů vyplývajících z usnesení evropských orgánů.
- Vytvářet podmínky k naplňování implementace a realizace Evropského paktu pro mládež.
- Zajistit plnění úkolů z oblasti dětí a mládeže souvisejících s předsednictvím ČR v Radě EU v roce 2009.
- Vytvořit Národní centrum neformálního vzdělávání a otevřít je v rámci českého předsednictví EU na jaře 2009.

3. Mládež, volný čas a životní styl

Cílem státní politiky v této oblasti je:

vytvářet dobré společenské, legislativní a finanční podmínky pro účelné trávení volného času dětí a mladých lidí, které povede k jejich zdravému životnímu stylu. Podporovat rozvoj školských zařízení pro zájmové vzdělávání a jejich prostřednictvím poskytovat širokou nabídku volnočasových aktivit. Podporovat činnost NNO dětí a mládeže a NNO, které s dětmi a mládeží pracují. Prostřednictvím dotačních programů motivovat uvedené subjekty ke kvalitní náplni volnočasových aktivit pro děti a mládež.

Resortní cíle:

MŠMT:

- Metodicky podporovat činnost NNO v oblasti dětí a mládeže.
- Zabezpečit realizaci Programů státní podpory činnosti NNO v oblasti dětí a mládeže a dalších specializovaných dotačních programů. Podporovat opravy a rekonstrukce objektů, které NNO převzaly ze správy Fondu dětí a mládeže „v likvidaci“.
- Metodicky podporovat tvorbu, implementaci a inovaci školních vzdělávacích programů ve školských zařízeních pro zájmové vzdělávání.
- Vytvářet podmínky pro rozvoj činnosti školských zařízení pro zájmové vzdělávání s cílem rozšířit jejich celkový počet, zvýšit kapacitu pro potenciální účastníky a finančně zabezpečit jejich činnost.
- Podporovat otevřené tělovýchovné a sportovní akce, včetně jednorázových kampaní se zaměřením ke zdravému a aktivnímu životnímu stylu.
- Podporovat činnosti NNO, školských zařízení pro zájmové vzdělávání, která budou zaměřena na turistické, tělovýchovné a environmentální aktivity.
- Prostřednictvím Národního institutu dětí a mládeže MŠMT zabezpečit trvalý monitoring činnosti školských zařízení pro zájmové vzdělávání, získávat přehled o jejich potřebách a metodicky podporovat jejich činnost.
- Ve spolupráci s kraji vytvářet podmínky pro prohlubování spolupráce školských zařízení a NNO.
- Úzce spolupracovat s hromadnými sdělovacími prostředky, popularizovat jednotlivé obory dětské a mládežnické činnosti a zviditelňovat úspěšné děti a mladé lidi.

MK:

- Vytvořit a ověřit v praxi pilotní programy pro komplexní využití volného času dětí a mládeže v oblasti kultury.

MO:

- Pro žáky vojenských středních škol a mladé vojáky patřící k věkové skupině do 26 let vytvářet podmínky ke zlepšení kvality jejich života, zejména v oblasti nabídek k naplnění jejich volného času.

MŽP:

- Zabezpečit nabídku dostupných volnočasových aktivit zaměřených na vytváření vztahu k životnímu prostředí a k osvojení si zdravého životního stylu. Podporovat aktivity NNO. Podporovat environmentální osvětové akce celorepublikového charakteru, jako je např. Den Země, Evropský den bez aut, Den stromů.

4. Mládež, vzdělávání, výchova

Cílem státní politiky v této oblasti je:

prostřednictvím podpory vzdělávání a výchovných aktivit působit na celkové formování mladého člověka, na podporu a rozvoj jeho vlastní osobnosti, talentu a zájmu v kontextu s potřebami společnosti. Dbát přitom na propojování formálního, neformálního a informálního vzdělávání.

Resortní cíle:

MŠMT:

- Dokončit změnu pojetí vzdělávání podle rámcových vzdělávacích programů a školních vzdělávacích programů a účinně podpořit jejich uplatnění v mateřských a základních školách.
- Dokončit přípravu rámcových vzdělávacích programů pro gymnaziální vzdělávání.
- Dopracovat rámcové vzdělávací programy pro jednotlivé obory středního odborného vzdělávání. Aktualizovat soustavu oborů vzdělávání podle rámcových vzdělávacích programů a dokončit reformu oborů vzdělávání.
- Vytvořit jednotný ucelený systém monitorování a hodnocení škol a školských zařízení včetně autoevaluace.
- Zajistit rovné příležitosti ke vzdělávání pro všechny a poskytnout šanci pro rozvinutí talentu pro nadané žáky a studenty.
- Vytvářet podmínky pro zkvalitnění vzdělávání dětí a žáků se specifickými vzdělávacími potřebami.
- Vytvářet vhodné podmínky pro vzdělávání, které vede děti a mládež ke zdravému způsobu života i k odpovědnosti za své zdraví (např. oblast předcházení úrazů, prevence obezity).
- Připravit pedagogické pracovníky na realizaci školních vzdělávacích programů a jejich systematickou podporu, včetně dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků.
- Vytvořit motivující systém dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků.
- Podporovat zdravotně a sociálně znevýhodněné žáky a studenty a jejich zapojení do výuky na všech typech škol.
- Zdůraznit oblast environmentální výchovy a udržitelného rozvoje a znalost speciální pedagogiky v pregraduální a postgraduální přípravě učitelů.
- Spolupracovat s MPSV na přizpůsobování přípravy mládeže s ohledem na poptávku po pracovních silách na trhu práce.
- Věnovat trvalou pozornost rozvoji předškolního vzdělávání a vzdělávání žáků v základních uměleckých školách, vzdělávání dětí a žáků se specifickými potřebami a žáků talentovaných.
- Zvyšovat úroveň poskytování poradenské péče studentům vysokých škol z aspektu psychologického, pedagogicko-psychologického a profesního poradenství, aktivit na využívání volného času a zaměřených na rozvoj osobnosti studenta.
- Doplnit pregraduální přípravu učitelů a dalších pedagogických pracovníků o specifické oblasti, zejména multikulturní výchovu, speciální pedagogiku, znakový jazyk neslyšících, prevenci sociálně patologických jevů, výchovu ke zdravému životnímu stylu.
- Pokračovat v podpoře odborné přípravy dobrovolných pracovníků školských zařízení pro zájmové vzdělávání.
- Pokračovat v podpoře odborné přípravy dobrovolných pracovníků s dětmi a mládeží.
- V souladu s postojem EU organizovat a výrazněji podporovat aktivity směřující k motivaci dětí a mládeže ke studiu přírodovědných a technických oborů.

- Zajistit uznávání hodnoty a přínosu neformálního a zájmového vzdělávání.
- Zajistit funkční systém pro uznávání vzdělání, odborné přípravy a profesní kvalifikace dosažené v zahraničí.
- Implementovat nové kurikulární dokumenty do praxe škol, pokračovat v pokusném ověřování výuky romského jazyka a literatury na školách, ověřovat efektivitu výuky tohoto minoritního jazyka (v rámci nepovinného předmětu) na školách.
- Podporovat harmonické rozvíjení všech složek osobnosti dítěte a to včetně schopností aktivně reagovat na podněty z přírodního prostředí.
- Podporovat efektivní implementace kurikulární reformy, mj. i důsledné zapracování průřezových témat v rámci ŠVP na školách a školských zařízeních

MO:

- Ve vojenských školách připravit flexibilního, všeobecně vzdělaného absolventa, jak po stránce jazykové, humanitní, přírodovědné, technické, tak i po stránce psychologické a právní.
- Vytvořit podmínky pro dosažení požadovaných úrovní jazykové způsobilosti personálu resortu MO v rámci členství v EU a NATO s prioritním zaměřením na žáky a studenty vojenských škol.
- Vzděláváním a výchovou k lidským právům posilovat u mladých vojáků hodnoty respektu a tolerance k osobám různých národností a náboženských vyznání v místech nasazení vojenských jednotek, zvláště v zahraničních operacích.
- Na Univerzitě obrany a v zařízeních pro přípravu a výcvik realizovat Komplexní výchovný program vojenského profesionála.

MV:

- Pokračovat v organizování a realizaci projektů pro děti a mládež ve školním prostředí i formou volnočasových aktivit zaměřených na prevenci sociálně patologického a kriminálního chování. (z celorepublikové úrovně se jedná zejména o projekty „Ajaxův zápisník“ – výuka zaměřená na sociálně patologické a kriminální jevy u žáků I. stupně ZŠ; „Učíme se s policií“ – připravovaný výukový projekt pro všechny ročníky základních škol; participace na tvorbě preventivně zaměřených filmů a jiných didaktických pomůcek a jejich využívání při besední a přednáškové činnosti na všech stupních škol i ve spolupráci s jinými institucemi).
- Aktivně začleňovat preventivní činnost do praxe jednotlivých služeb Policie ČR a zintenzívnit a zkvalitnit tak kontakt policistů s cílovou skupinou dětí a mládeže. Začlenit problematiku preventivní práce do základní odborné přípravy policistů. Organizovat specializované odborné semináře věnované aktuálním tématům prevence kriminality po dobu celé služební kariéry policisty.

MŽP:

- Podporovat odborný a kapacitní rozvoj celorepublikové sítě středisek a center EVVO.

- Seznamovat školy a školská zařízení s aktuálními informacemi z oblasti životního prostředí, oslovovat školy jako cílovou skupinu v souvislosti s pořádáním environmentálních festivalů a kampaní.

5. Mládež, zaměstnanost a zaměstnatelnost

Cílem státní politiky v této oblasti je:

poskytnout kvalitní podmínky pro přípravu mladé generace na budoucí povolání. Vytvářet specializované programy na podporu zaměstnanosti mladých lidí se zvláštním důrazem na nové absolventy škol. Efektivněji provazovat obory školního vzdělávání s potřebami tuzemského i evropského trhu.

Resortní cíle:

MŠMT:

- Podporovat vytváření spolupráce a společných struktur mezi školami středními, vyššími odbornými, vysokými školami a odběratelskou sférou.
- Přiblížit vzdělávací nabídku středních škol potřebám krajů, trhu práce a očekávanému uplatnění budoucích absolventů.
- Ve spolupráci s MPSV přizpůsobovat přípravu mládeže v návaznosti na potřeby trhu práce.
- Ve spolupráci s MPSV plnit další úkoly vyplývající z Evropského paktu pro mládež, jde hlavně o sladění profesního a rodinného života, přijímání opatření zaměřených na lepší sociální a profesionální integraci, větší zviditelnění oblasti mládeže v rámci Lisabonské strategie.
- Vyhodnotit a dobudovat systém poradenských diagnostických a informačních služeb.
- Při zařazování nových škol a školských zařízení a oborů vzdělávání do rejstříku škol a školských zařízení postupovat v součinnosti s jednotlivými kraji a v souladu se schválenými dlouhodobými záměry vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v krajích.
- Ve spolupráci s dotčenými resorty usilovat ze strany společnosti, zejména potencionálních zaměstnavatelů a škol, o uznávání vzdělávání získaného v neformálně vzdělávacím prostředí.

6 Ochrana práv dětí a mládeže

Cílem státní politiky v této oblasti je:

naplňovat v plném rozsahu Úmluvu o právech dítěte a pravidelně toto naplňování vyhodnocovat. Průběžně upravovat právní předpisy s cílem posílit ochranu práv dětí a mládeže. Více motivovat pedagogické pracovníky škol a školských zařízení, vedoucí dětských kolektivů v NNO a další osoby, které s dětmi a mládeží pracují, aby systematicky sledovali a podporovali práva nejmladší generace. Zároveň s dodržováním práv pak vychovávat děti mládež k plnění jejich povinností.

Resortní cíle:

MPSV:

- Realizovat úkoly stanovené Koncepcí péče o ohrožené děti a děti žijící mimo vlastní rodinu.

MŠMT:

- Ve spolupráci s MV vyhlášovat od roku 2008 dotační program pro školy, školská zařízení a NNO zaměřený na rozšíření nabídky aktivit určených dětem a mládeži v oblasti ochrany před nežádoucími jevy – zejména komerčním sexuálním zneužíváním dětí.
- Podporovat aktivity zájmového vzdělávání, které budou zvyšovat úroveň právního vědomí dětí a mládeže
- Vytvářet podmínky pro podporu anonymních telefonních linek určených k pomoci při řešení krizových situací dětí a mládeže.

MV:

- Cíleně prohlubovat a zvyšovat právní vědomí dětí a mládeže.

7. Participace mladé generace na společenském a politickém životě

Cílem státní politiky v této oblasti je:

vytvářet podmínky a širokou nabídku zapojení mladé generace do veřejného a společenského života. Podporovat vytváření dětských samospráv, vést orgány státní správy a samosprávy k větší a aktivnější oboustranné komunikaci se subjekty dětí a mládeže. Ve výchově dětí mladých lidí věnovat větší prostor podpoře rozvoje osobnosti, angažovanosti, samostatnosti, nebojácnosti projevu atd.

Resortní cíle:

MŠMT:

- Podporovat participaci mladých lidí na občanském životě (vytváření vhodných podmínek, např. prostřednictvím finanční podpory či poskytování zařízení pro jejich aktivity, podpora rovných příležitostí pro zapojení všech mladých lidí, podpora budování globálních partnerství organizací mládeže a strukturovaného dialogu s mladými lidmi, podpora rozvoje místních participačních struktur).
- Podporovat větší účast mladých lidí na systému zastupitelské demokracie.
- Podporovat různé formy učení se aktivní participací (rozvoj součinnosti s opatřeními uskutečňovanými v oblasti vzdělávání, poskytování příležitosti neformálního učení, využívání osvědčených postupů, apod.).
- Podporovat u regionálních a místních orgánů, organizací mládeže a u mládeže samotné společné cíle v oblasti participace a informovanosti a úzce spolupracovat s regionálními a místními orgány, s cílem zajistit provádění těchto cílů v co nejúplnějším rozsahu.
- Podporovat metody a formy participace v zájmovém vzdělávání, zejména podíl mládeže na tvorbě vzdělávacích programů.
- Podporovat aktivní participaci žáků na tvorbě vnitřních norem školy.

- V oblasti participace metodicky podporovat rozšíření dětských „parlamentů“ do všech regionů a podílet se na předávání příkladů dobré praxe mezi organizacemi působícími v této oblasti.

MMR:

- Pokračovat v realizaci Programu obnovy venkova podporujícího zapojení dětí a mládeže do komunitního života v obcích

MŽP:

- Podporovat zapojování dětí a mládeže do komunitního života a do rozhodování na lokální úrovni (např. prostřednictvím školních, ale i volnočasových aktivit udržitelného rozvoje na lokální úrovni).

8. Výzkumy o mládeži

Cílem státní politiky v této oblasti je:

vytvořit efektivní systém pravidelného a trvalého sledování problematiky dětí a mládeže prostřednictvím cílených výzkumných úkolů, sond, anket a rychlých šetření a popularizace jejich výsledků. Pro plnění tohoto cíle vytvořit předpoklady v podobě koordinační sítě expertů a institucí pro získávání poznatků o mládeži, jak ji předpokládají Společné cíle EU v oblasti „Většího porozumění mládeži“.

Resortní cíle:

MŠMT:

- Ustavit koordinační síť expertů a institucí zabývajících se získáváním poznatků o mládeži, jak předpokládají Společné cíle EU v oblasti „Většího porozumění mládeži“, a řídit její činnost s cílem vytvořit efektivní systém pravidelného a trvalého sledování problematiky dětí a mládeže prostřednictvím výzkumných úkolů, sond, anket, rychlých šetření atd., zveřejňování jejich výsledků a jejich popularizace.
- Rozšířit výzkumný úsek NIDM, který se zabývá dlouhodobými výzkumy z oblasti dětí a mládeže.
- Vytvořit systém pravidelného a trvalého sledování problematiky dětí a mládeže prostřednictvím výzkumných úkolů, sond, anket, rychlých šetření atd.
- Realizovat celoplošné kontinuální výzkumy a vytvářet tak časové řady umožňující sledovat vývojové trendy jako základ účinného hodnocení koncepce v delších časových úsecích.
- Vedením a doplňováním Národního registru výzkumů o dětech a mládeži vytvářet databanku o výzkumech o dětech a mládeži, a tím zlepšovat informovanost o mládeži.
- Rozšiřovat témata, relevantní pro politiku mládeže, autonomie, boj proti diskriminaci, zaměstnanost a zaměstnatelnost, podnikavost

VŠECHNY RESORTY:

- Koordinovat své výzkumné záměry ve vztahu k dětem a mládeži s ostatními resorty. Zveřejňovat výsledky výzkumů a šetření o dětech a mládeži v Národním registru výzkumů o dětech a mládeži.

9. Dobrovolnictví

Cílem státní politiky v této oblasti je:

podpora dobrovolných činností mladých lidí a těch, kteří s nimi pracují, neboť představují významné příležitosti k neformálnímu učení a přispívají k posilování solidarity, sociální soudržnosti a zapojení se do života společnosti. Zahájit diskusi o právním a sociálním postavení dobrovolníků pracujících s dětmi a mládeží a o možnostech uznání jejich činnosti a získaného vzdělání.

Resortní cíle:

MŠMT SPOLU S MV A RADOU VLÁDY PRO NNO:

- Předložit požadavek na novelu zákona č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, aby se vztahoval i na tradiční dobrovolné práce v NNO na členském principu, ve školách a školských zařízeních (vedoucí dětských kolektivů, zájmových kroužků, vedoucí na dětských táborech...)

MŠMT:

- Povzbuzovat rozvoj dobrovolných činností mládeže s cílem zvyšovat povědomí o stávajících možnostech, rozšiřování jejich nabídky a zvyšování jejich kvality.
- Podporovat dobrovolné činnosti s cílem posílit solidaritu mezi mládeží. Uspříchlňovat mladým lidem výkon dobrovolných činností odstraňováním stávajících překážek.
- Uznávat dobrovolné činnosti mládeže, hodnoty tímto způsobem nabytých osobních schopností a jejich společenského nasazení, jakož i příznivé úlohy, kterou dobrovolné činnosti hrají v přechodu ze vzdělání do práce a dospělosti.
- Zavést Cenu ministryně pro dobrovolné pracovníky s dětmi a mládeží.

MŽP:

- Podporovat dobrovolné činnosti dětí a mládeže formou jejich zapojování do tvorby a ochrany životního prostředí.

10. Mezinárodní spolupráce a mobilita v oblasti dětí a mládeže

Cílem státní politiky v této oblasti je:

podpora mezinárodní spolupráce a mobility v oblasti dětí a mládeže, vytváření podmínek pro její rozvoj. Podpora tvorby podmínek pro stálé rozšiřování zapojení mládeže do mezinárodních aktivit, rozšiřování tématických výměn skupin dětí a mládeže, studia a studijních i poznávacích pobytů v zahraničí, získávání a přenos nových poznatků, zkušeností a kontaktů. Vytvářet podmínky pro zabezpečování evropských a národních priorit programu Mládež a akce.

Resortní cíle:

MŠMT:

- Realizovat úkoly vyplývající z naplňování programu EU Mládež v akci.
- Definovat překážky bránící mobilitě mladých lidí a vyměňovat si informace s ostatními členskými státy EU.

- Vyvíjet a používat osvědčené postupy s cílem usnadnit mladým lidem práci, poskytování dobrovolnických služeb, účast na odborné přípravě a studiu v rámci EU a mimo ni.
- Využívat platných bilaterálních dohod k podpoře a rozšiřování výměn mládeže, zkušeností z mládežnické práce, k výměně expertů a vzájemné informovanosti v oblasti mládeže.
- Vytvářet podmínky pro zabezpečení evropských a národních priorit programu Mládež v akci.

MŽP:

- Podporovat zapojování škol do mezinárodních programů v oblasti životního prostředí a udržitelného rozvoje

11. Mládež z národnostních menšin, mladí migranti, běženci

Cílem státní politiky v této oblasti je:

vytvářet podmínky pro integraci dětí a mládeže z minoritních skupin do běžného života většinové společnosti. Podporovat cílenou výchovu, vzdělávání a další vzdělávání této skupiny obyvatel.

Resortní cíle:

MŠMT:

- Podporovat a rozšiřovat výuku českého jazyka jako cizího jazyka, včetně zajištění organizace základních kurzů českého jazyka pro cizince, jimž byl udělen azyl.
- Zabezpečit systematické pregraduální a postgraduální vzdělávání učitelů v oblasti integrace cizinců.
- Vytvářet všestranné podmínky k realizaci efektivní multikulturní výchovy celé české školní populace.
- Dotvářet ekonomické a organizační podmínky pro oblast vzdělávání cizinců včetně dětí - cizinců bez doprovodu.
- Průběžně monitorovat situaci ve vzdělávání cizinců v základních a středních školách, ve vyšších odborných školách, vysokých školách a školských zařízeních včetně zařízení pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy.
- Na základě pedagogického výzkumu cizinců a jejich komunit podporovat vydávání učebnic, pořádání seminářů a dalších vzdělávacích akcí.
- Vytvořit podmínky pro komplexní metodickou podporu včetně zvyšování odborných kompetencí pedagogických pracovníků v oblasti jazykového vzdělávání.

12. Mládež a bydlení

Cílem státní politiky v této oblasti je:

přijmout taková opatření ze strany státu, která zajistí dostupnost bydlení širšímu okruhu mladých lidí a mladých rodin, působit na obce ve smyslu tvorby vlastní bytové politiky.

Resortní cíle:

MMR:

Pokračovat v uplatňování stávajících nástrojů bytové politiky, které jsou zaměřené na cílovou skupinu mladých lidí, tj.:

- podpora hypotečního úvěrování pro mladé lidi do 36 let (podle nařízení vlády č. 249/2002 Sb.)
- poskytování nízkouročených úvěrů mladým lidem do 36 let na novou bytovou výstavbu (podle nařízení vlády č. 97/2002 Sb.)
- poskytování nízkouročených úvěrů mladým lidem do 36 let na pořízení bytu (podle nařízení vlády č. 616/2004 Sb.)
- poskytování nízkouročených úvěrů mladým lidem do 36 let na modernizaci bytu (podle nařízení vlády č. 28/2006 Sb.)“

13. Mládež a kultura

Cílem státní politiky v této oblasti je:

podporovat veškeré obecně uznávané kulturní aktivity vedoucí k výchově a vzdělávání mladé generace. Vytvářet podmínky nejen k seznámení s kulturou a kulturními tradicemi, ale především podporovat aktivity vedoucí k aktivnímu rozvoji kulturních a kulturně-výchovných činností vedoucích k rozvoji osobnosti mladého člověka.

Resortní cíle:

MŠMT:

- Podporovat pořadatele celostátních uměleckých soutěží a přehlídek v různých oborech umění, podporovat organizování kulturních akcí pro děti a mládež.

MK:

- Vytvořit koncepci umění a vzdělávání, která bude zaměřena na podporu projektů užití současného umění v rámci vzdělávacího systému, zejména v rámci divadel, galerií, knihoven, uměleckých center apod.; podporu kulturních dovedností jak praktických (např. výtvarných, hudebních, dramatických), tak teoretických (orientace v možnostech uměleckého vyjadřování, kultivace vnímání uměleckých děl, znalost „uměleckých jazyků“).
- Každoročně podporovat pořadatele celostátních uměleckých soutěží, tvůrčích dílen, přehlídek a festivalů v různých oborech umění; podporovat rozvoj čtenářství dětí a mládeže; podporovat organizování kulturních akcí pro děti a mládež v rámci grantových řízení Ministerstva kultury; podporovat vznik a prezentaci uměleckých děl, jejichž adresátem jsou děti a mládež; podporovat a rozvíjet celoživotní vzdělávání a možnosti vzdělávat se v jakémkoliv kontextu s důrazem na vzdělávání v neformálním prostředí; podporovat inovační procesy ve vzdělávání a učení se za účasti paměťových institucí ve vzdělávacím procesu.
- Ve shodě se schválenými i připravovanými rámcovými vzdělávacími programy podporovat projekty, které vedou ke spolupráci škol a školských zařízení s knihovnami, galeriemi, divadly, muzei atp.

MMR

- Připravit rozšíření Programu obnovy venkova o aktivity zaměřené na práci s dětmi a mládeží v oblasti informovanosti a podpory vzdělávacích modulů zaměřených na místní a regionální kulturu a její dědictví (i s vazbou na cestovní ruch).

14. Mládež a média

Cílem státní politiky v této oblasti je:

podporovat pravidelnou informovanost v hromadných sdělovacích prostředcích o pozitivních příkladech ze života dětí a mládeže. Vytvořit legislativní předpoklady pro zvýšení objemu a zejména kvality informací o mládeži. Vytvořit větší prostor určený nejmladší generaci ve veřejnoprávních médiích.

Resortní cíle:

- Prioritním úkolem všech je, aby prostřednictvím hromadných sdělovacích prostředků pravidelně informovali veřejnost o životě dětí a mládeže, aby byly v médiích uváděny především pozitivní příklady.

MŠMT:

- Projednat systém spolupráce s veřejnoprávní televizí a rozhlasem o zveřejňování informací z oblasti dětí a mládeže, vytváření speciálních pořadů pro děti a mládež ve vhodném vysílacím čase.
- Doporučit Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky jmenovat do Rady pro rozhlasové a televizní vysílání představitele subjektů dětí a mládeže.
- Podporovat iniciativy směřující k vytváření účinného vlivu s cílem ochrany dětí a mládeže před negativními vlivy médií

15. Mládež a rodinná politika, podpora a ochrana rodiny

Cílem státní politiky v této oblasti je:

pokračovat v přijímání legislativních, ekonomických a věcných opatření vedoucích k posílení důvěry mladých lidí v manželství, podpoře mladých manželství, výchově k uvědomělému rodičovství, ochraně mladých rodin atd.

Resortní cíle:

MPSV:

- Pokračovat v realizaci národní Koncepce rodinné politiky prostřednictvím každoroční aktualizace tohoto dokumentu.
- Monitorovat plnění Akčního plánu na podporu rodiny s dětmi pro období let 2006 – 2009.

MŠMT:

- V rámcových vzdělávacích programech i školních vzdělávacích programech zdůrazňovat témata související se vzděláváním o rodině.

16. Mládež a zdraví

Cílem státní politiky v této oblasti je:

nadále vytvářet legislativní, ekonomické a věcné podmínky pro ochranu zdraví mladé generace ve všech jeho modifikacích. Do výchovných aktivit zařadit problematiku výchovy ke zdravému životnímu stylu. Podporovat preventivní zdravotnická opatření. Seznamovat děti a mládež s různým nebezpečím, které ohrožuje zdraví v běžných i mimořádných situacích, vést je k vytváření dovedností a způsobů chování (rozhodování), které vedou k zachování či posílení zdraví, a k získávání potřebné míry odpovědnosti za zdraví vlastní i zdraví jiných.“

Resortní cíle:

MZ:

- Podpora prenatální a perinatální péče
- Garance dostupnosti a kvality zdravotních služeb pro děti a mládež
- Podpora vzdělávání zdravotnických pracovníků v oblasti péče o dítě a mládež
- Uplatňování práv dítěte v připravované legislativě a dohled nad jejich dodržováním
- Restrukturalizace kojeneckých ústavů a dětských domovů do 3 let s ohledem na skutečné potřeby konkrétního dítěte
- Podpora preventivních programů pro děti a mládež a podpora rodin s dětmi se zdravotním postižením
- Podpora opatření proti zanedbávání, zneužívání, týraní, komerčnímu a sexuálnímu zneužívání dětí a mladistvých
- Podpora prevence užívání návykových látek.

MŠMT:

- Zajišťovat začlenění problematiky předcházení úrazům a obezitě do obsahu vzdělávání (rámcových vzdělávacích programů pro všechny typy vzdělávání) a podporovat předcházení úrazům a obezitě ve školách a školských zařízeních v souladu s rámcovými vzdělávacími programy. Podporovat pregraduální i další vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti předcházení úrazů a obezitě.
- V souladu s právními předpisy důsledně shromažďovat, analyzovat a poskytovat statistické údaje z celkové evidence úrazů dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních.

17. Mládež a životní prostředí

Cílem státní politiky v této oblasti je:

Podporovat veškeré aktivity vedoucí k systematické výchově mladé generace k pozitivnímu vztahu k ochraně a tvorbě zdravého životního prostředí. Podporovat smysluplné aktivity mladých lidí v oblasti ochrany přírody a životního prostředí.

Resortní cíle:

MMR:

- Připravit rozšíření Programu obnovy venkova o aktivity zaměřené na práci s dětmi a mládeží v oblasti enviromentálního vzdělávání a posilování vztahu mladého člověka k okolí, ve kterém žije.

MŠMT:

- Zdůraznit oblast environmentální výchovy v pregraduální a postgraduální přípravě učitelů.
- V oblasti zájmového vzdělávání organizovat a výrazněji podporovat aktivity zvyšující motivaci dětí a mládeže ke studiu přírodovědných oborů.
- Podporovat činnost nestátních neziskových organizací, škol a školských zařízení pro zájmové vzdělávání v oblasti environmentálního vzdělávání.

MŽP:

- Posilovat přímý kontakt dětí a mládeže s přírodním prostředím.
- Zajišťovat dostupnost přírodního prostředí pro děti a mládež urbanizovaných sídel.
- Podporovat vytváření zdravého životního prostředí.
- Podporovat různé školní i mimoškolní aktivity NNO zaměřené na EVVO, v rámci organizovaných kampaní a festivalů popularizujících otázky životního prostředí zahrnovat děti a mládež mezi klíčové cílové skupiny
- Podporovat různé školní i mimoškolní aktivity NNO zaměřené na EVVO, v rámci organizovaných kampaní a festivalů popularizujících otázky životního prostředí zahrnovat děti a mládež mezi klíčové cílové skupiny.

MZE:

- Rozvíjet environmentální vzdělávání dětí a mládeže v oblasti lesního hospodářství, myslivosti (lesní pedagogika).
- Organizovat aktivity pro děti a mládež, kde je prezentována "lesní pedagogika" jako environmentální vzdělávání dětí a mládeže v oblasti lesního hospodářství a myslivosti.
- Rozvíjet environmentální vzdělávání dětí a mládeže v oblasti rybářství a včelařství.

18. Mládež, sociálně patologické jevy a sociální prevence, sociální integrace

Cílem státní politiky v této oblasti je:

vychovat děti a mládež ke zdravému životnímu stylu, k osvojení pozitivního sociálního chování a rozvoji osobnosti. Působit na mladou generaci, aby docházelo k vytváření a upevňování morálních hodnot, ke zvyšování sociálních kompetencí dětí a mládeže, k dalšímu rozvoji dovedností, které vedou k odmítání všech forem sebestrukce, projevů agresivity a porušování zákona. Trvale a systematicky podporovat všechny aktivity vedoucí zejména k posílení preventivních opatření. Hledat a podporovat zvláště aktivity, které vedou k smysluplnému zapojení mladých lidí do volnočasových aktivit, a tím odvést jejich pozornost od „únikových“ forem chování.

Resortní cíle:

MŠMT:

- Analyzovat příčiny předčasného opouštění studia u žáků ze sociálně odlišného prostředí.
- Realizovat výzkumná šetření v oblasti rizikového chování žáků ve zlomových věkových skupinách.

- Rozšiřovat služby kariérového poradenství pro neúspěšné uchazeče o studium a pro selhávající žáky a studenty.
- Vybudovat „záchytnou síť“ pro osoby ohrožené předčasným odchodem ze systému vzdělávání a těch, co se do systému chtějí navrátit.
- Vzdělávat pedagogy v problematice dětí z rodin s nízkým sociálně ekonomickým statusem a připravovat je k potřebné individualizaci péče a motivování dětí.
- Analyzovat výstupy z projektů SIM a PROPOS a závěry implementovat do praxe ve školách a ve školských poradenských zařízeních.
- Zmapovat potřeby a zpracovat analýzu v oblasti realizace primární prevence ve všech krajích s jednoznačným určením priorit, které budou východiskem pro další směřování preventivních aktivit.
- Vytvořit Standardy pro oblast specifické primární prevence jako celku.
- Podporovat práci školních metodiků prevence a vytvářet optimální podmínky pro jejich práci, podporovat realizaci Minimálních preventivních programů ve školách a školských zařízeních.
- Podporovat preventivní programy ve školách a školských zařízeních v oblasti zájmového vzdělávání.
- Zabezpečovat prevenci v zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy se zvláštním důrazem na průběžné vzdělávání pracovníků pracujících v těchto zařízeních.
- Zkvalitňovat podmínky k úspěšné integraci zdravotně handicapovaných studentů do studia a vyrovnávání příležitostí v přístupu ke studiu uchazečů z různě znevýhodněných sociálních skupin.

MV:

- Zpracovat Národní zprávy k diváckému násilí za období 2007 – 2010.
- Dbát na důsledné dodržování směrnic, rozhodnutí a doporučení Rady Evropy a Rady Evropské unie (zejména ve vztahu k zajištění bezpečnosti mezinárodních zápasů a prevenci xenofobních projevů).
- Podporovat preventivní aktivity, vztahující se k problematice diváckého násilí a nevhodného chování při sportovních utkáních, zvláště při fotbalových zápasech.
- Pokračovat zejména v šíření informačních materiálů pro obce, kluby a policii o preventivních postupech a opatřeních. Zajišťovat předávání zahraničních zkušeností. Podporovat realizaci preventivních projektů v klíčových městech.

MZ:

- Zkvalitnit prevenci násilí na dětech včetně syndromu CAN, obchodování s dětmi a komerčně sexuálního vykořisťování dětí.
- Zkvalitnit prevenci syndromu rizikového chování u dětí a dorostu včetně užívání návykových látek.
- Zkvalitnit prevenci v oblasti předcházení kriminalitě dětí a mládeže.

19. Neformální vzdělávání v oblasti dětí a mládeže

Cílem státní politiky v této oblasti je:

podporovat celoživotní učení jako jeden z rozhodujících faktorů konkurenceschopnosti země. Investice do celoživotního učení musí být chápány jako nejdůležitější rozvojové investice. Neustále zdůrazňovat význam neformálního vzdělávání a informálního učení v různých prostředích. Podporovat partnerství v rámci občanské společnosti a rozložení odpovědnosti mezi státem, zaměstnavateli, obcemi, občanskými sdruženími ap.

Resortní cíle:

MO:

- Ve vojenských školách podporovat rozvoj branných aktivit, které armáda prezentuje mezi civilní mládeží.

MŠMT:

- Analyzovat současný stav neformálního vzdělávání a informálního učení v ČR v souvislosti s rozhodnutím Rady Evropy v oblasti evropské mládeže o uznávání významu tohoto vzdělávání.
- Iniciovat sjednocení pojmů v oblasti neformálního vzdělávání.
- Podporovat spolupráci škol, školských zařízení pro zájmové vzdělávání, NNO, také systémovou spolupráci těchto subjektů se subjekty podílejícími se na přípravě pracovníků s dětmi a mládeží a zaměstnavateli.
- Implementovat evropské nástroje pro uznávání neformálního vzdělávání (Europass, Youth pass) na národní úrovni.
- Vytvářet podmínky a podporovat projekty a programy v oblasti volného času zaměřené na systematické rozvíjení klíčových kompetencí a osobnostní rozvoj dětí a mládeže na základě důkladné analýzy potřeb.
- Rozvíjet zájem o neformálního vzdělávání zveřejňováním příkladů dobré praxe.
- Iniciovat systémové změny vedoucí ke zkvalitnění metod, forem a obsahu neformálního vzdělávání.

V. Rozpracování Koncepce státní politiky pro oblast dětí a mládeže na období 2007-2013

- Úkoly vyplývající z této Koncepce zabezpečí každý resort včetně zajištění finančních prostředků na jejich realizaci.
- Úkoly vyplývající z Koncepce budou konkretizovány vždy pro dvouleté období do Plánu aktivit, který ve spolupráci s ostatními resorty zpracuje MŠMT na léta 2008 – 2009, 2010 – 2011 a 2012 - 2013.
- Koordinátorem tvorby Plánu aktivit ve prospěch dětí a mládeže na léta 2007-2013 je MŠMT.
- Souhrn svých konkrétních úkolů a opatření pro dvouleté období předají resorty MŠMT vždy nejpozději k 31. 12. předchozího roku. Zároveň předají informaci o plnění úkolů v předchozím období.
- MŠMT zpracuje a předloží vládě průběžnou zprávu o realizaci koncepce a návrh Plánu aktivit ve prospěch dětí a mládeže na další dvouleté období. Materiál bude předložen vždy do konce března daného roku.

- Závěrečnou Zprávu o splnění úkolů vyplývajících z Koncepce státní politiky pro oblast dětí a mládeže na období 2007-2013 a návrh nové koncepce předloží vládě ministryně školství, mládeže a tělovýchovy do 31. března 2014.
- Doporučuje se krajům, aby využily Koncepci v rámci svých vlastních plánů a opatření ve prospěch mladé generace a aby spolupracovaly na věcných úkolech s jednotlivými resorty.
- Doporučuje se rovněž NNO, aby využily Koncepci v rámci svých vlastních plánů činnosti a aby spolupracovaly na věcných úkolech s jednotlivými resorty.

VI. Finanční zajištění naplňování Koncepce státní politiky pro oblast dětí a mládeže na období 2007-2013

- Naplňování úkolů vyplývajících z Koncepce hradí jednotlivé resorty ze svých rozpočtů. Vláda nebude na tuto oblast vyčleňovat zvláštní finanční prostředky.
- Jednotlivá ministerstva vymezí vždy v realizačních programech finanční náročnost realizace úkolů.
- Resorty budou využívat pro financování přijatých opatření také evropské strukturální fondy a zabezpečí pro to odpovídající podmínky pro konečné příjemce.
- Vláda bude i nadále zařazovat do státního rozpočtu financování dotačních programů na podporu činnosti NNO, volnočasových aktivit dětí a mládeže, primární prevence sociálně patologických jevů, podporu minorit a dalších. Podle možností státního rozpočtu zabezpečí každoroční zvyšování objemu těchto prostředků alespoň o inflaci.

VII. Řízení a koordinace naplňování Koncepce státní politiky pro oblast dětí a mládeže na období 2007-2013

- Hlavním koordinátorem realizace Koncepce v oblasti dětí a mládeže je Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.
- MŠMT spolu s ostatními resorty vytvoří stálou pracovní skupinu ke koordinaci naplňování Koncepce.
- Ve vztahu k nestátní neziskovým organizacím, školám a školským zařízením bude koordinační a řídicí úlohu uplatňovat Komora mládeže (poradní a iniciativní orgán ministryně školství, mládeže a tělovýchovy).
- Komora mládeže bude pravidelně projednávat otázky státní politiky vůči mladé generaci, realizaci doporučení Rady Evropy, aplikaci právních norem Evropského společenství na podmínky ČR. Komora mládeže je připomínkovým místem pro všechny právní normy, které se dotýkají dětí nebo mládeže. Členy Komory mládeže jsou zástupci NNO, školských zařízení pro zájmové vzdělávání, některých resortů a krajů a odborníci na problematiku dětí a mládeže.

PŘÍLOHA 8

Pro inspiraci

PSYCHOLOGICKÁ CHARAKTERISTIKA DĚTÍ A MLÁDEŽE

Vývoj osobnosti člověka ovlivňují biologická, psychologická a sociální specifika. Ve vývoji člověka se mění nejen kvantitativní údaje (např. věk), ale také kvalitativní (změny lidské osobnosti). **Vzhledem k účelu tohoto textu pro manažery základních a středních škol uvádíme dále psychologickou charakteristiku jednotlivých kategorií školního věku.**

Psychologická charakteristika mladšího školního věku v rozmezí 6-10 /11 let.

Začátek období je charakterizován vstupem do školy. Dítě by mělo být na školu připravené. Děti, které připravené na vstup do školy nejsou mají často adaptační potíže, které mohou vyústit v neurotický syndrom. Ve školním věku dochází ke změně dominantní činnosti dítěte. Před vstupem do školy byla u něj dominantní činnost hra, která je ve školním období nahrazována učením.

Vnímání se začíná přibližovat vnímání dospělého člověka. Dítě je schopno orientovat se v čase, prostoru a zdokonaluje se ostrost všech smyslů.

Pozornost se zvětšuje co do rozsahu – záměrná pozornost v úseku 15-30 minut a bezděčná až tři hodiny. Zvětšuje se i rozdělování a přenášení pozornosti.

Paměť zpočátku převládá mechanická a kolem 10.-11. roku paměť logická

Představitost je velice bouřlivá, ale málo kritická. Vedle rekonstrukční fantazie se rozvíjí fantazie tvůrčí.

Myšlení je zpočátku konkrétní, názorné a později se rozvíjí abstraktně –logické myšlení.

Řeč ve slovní zásobě až 10 000 slov a dítě si uvědomuje skladbu a gramatiku řeči

Vůle u dítěte je velice slabá a musí se kontrolovat a vést k dosahování cílů.

Zájmy jsou velice pestré (děti jsou pro vše hned nadšené), ale jsou povrchní a často se střídají.

City se obohacují a prohlubují, delší citové prožívání a lepší citové ovládnání. Koncem období lze pozorovat citovou rozkolísanost (změny nálad, mrzutost, plačtivost). V závislosti na citové změny dochází i ke změnám pozornosti (rozržitost v důsledku zvýšeného vnitřního napětí lze regulovat vhodnou aktivitou dítěte. Pokud je dítě dostatečně zaměstnané, vyčerpá energii a jeho rozkolísanost se tolik neprojevuje. Rozvíjí se vyšší city – rozumové, mravní, sociální, etické a estetické. Pokračuje rozvoj sebecitu – dítě si je vědomé svého „JÁ“, má určité sebevědomí.

Sociální vztahy k dospělým se upevňují. Plně dospěle respektují, mají u nich autoritu, obrací se na něj s prosbou o pomoc.

Sociální vztahy k vrstevníkům jsou sice povrchní, krátkodobé, ale dává jim přednost před dospělými. Děti jsou extrovertní, velice kritické, žalují na sebe a velice snadno odpouštějí. Sociální vztahy jsou ovlivněny výchovou rodiny – co podporuje.

Dominantní činnost dětí je pořád směřována ke hrám. Je nutné sladit se školními povinnostmi.

Na konci tohoto období se začínají projevovat prepubertální a pubertální změny. Na tyto změny by mělo být dítě připravováno systematickou sexuální výchovou přiměřenou věku dítěte.

Psychologická charakteristika středního školního věku v rozmezí 10/11 – 15/16 let

Je to období fyzických změn - prudkého růstu výšky a hmotnosti a také pohlavního dospívání. Pohlavní zralost neznamená zralost fyzickou ani psychickou. Na pohlavní dospívání by měli být jedinci připraveni systematickou sexuální výchovou rodiny i školy.

Zvláštnosti chování charakterizuje podrážděnost, impulsivnost, nedostatek sebeovládání, který je podmíněn hormonálními změnami. Zvýšená kritičnost jako důsledek rozvoje úsudkového myšlení. Nedostatek zkušeností je příčinou nerozvážného jednání a unáhlených závěrů. Typické je sebeuvědomování projevující se narůstáním sebecitu, věnováním zvýšené pozornosti sobě samému, úsilím o nezávislost, úsilím jevit se dospělým (projevy v chování). Jsou citliví na kritiku vlastní osoby, na svoji osobní „hrdost“. Typickým projevem vlastního osamostatňování je vzdor, odmítání, neochota plnit požadavky dospělých a snaha samostatně rozhodovat. Tato zvýšená pozornost k vlastní osobě může vést k sebeobdivu nebo naopak k sebepodceňování. Typickým znakem chování je přebírání nežádoucích forem „dospělého chování“ jako např. kouření, pití alkoholu, hazardní hry, vulgární řeči nebo sexuální výstřelky.

Psychický vývoj

Vnímání je na úrovni dospělého člověka

Paměť je výrazně posílena, je logická a úmyslná

Představivost je bouřlivá. „Bdělé snění“ má kompenzační touhy jako např. sní o své lásce a slávě, o neobvyklých příhodách, o lepších vztazích v rodině apod. Někdy se projevuje v uplatňování fantazijních představ např. v literatuře – vlastní tvorba básně, povídky, divadelní hry, psaní deníku nebo i v rozvoji estetických citů.

Myšlení se představuje formou rozvoje logického myšlení. Rozvíjí se hypoteticko- deduktivní schopnosti formou vyvozování závěrů z hypotéz a ne pouze z reálných pozorování.

Řeč je typická tím, že se chce odlišovat od mladších věkových kategorií. Objevuje se cizí terminologie, zlepšuje se slovní zásoba, obohacuje se aktivní slovník, je méně formální. Pubescent by však měl rozlišovat, kdy používat řeč spisovnou a kdy řeč hovorovou.

Vůle je i nadále slabým článkem osobnosti. Dokáží si stavět cíle i je realizovat, ale stále potřebují kontrolu dospělých. Jejich rozhodnutí mohou být nesprávná a unáhlená. Touží po uplatnění a vyniknutí. Snaží se o samostatnost, která je však provázána nejistotou spojenou s obavou před znemožněním se. Bojí se projevit, nevěří si.

City se vyznačují velkou intenzitou a živostí (smutek prožívá hluboce a často jako tragédii, radost obsahuje vysoké stupně vzrušení a nadšení. Snadno přecházejí od radosti ke smutku, od nadšení k znechucení, od naděje ke zklamání. City jsou labilní a citové sebeovládání je velmi nízké. Typická je „bezprostřednost citů“ kdy se prožívání citu radosti a smutku nemusí spojovat s nějakým konkrétním podnětem. Často se vyskytují stavy neurčitých smutků, žalů a tužeb. Potřebují pochopení, podporu, lásku a pocit jistoty a bezpečnosti zejména v rodině a ve škole.

Sociální vztahy prodělávají intenzivní změny kdy se projevuje odklon od dospělých a dávání přednosti vrstevníkům. Situaci v rodinných vztazích lze charakterizovat jako: krize autority rodičů - vznik konfliktů s rodiči – oslabení emocionální vazby na rodiče. Dospělý je autoritou pouze tehdy, jestliže jim něčím imponuje. Autoritu musí dospělý budovat např. změnou v přístupu k dospívajícímu, charakterem, vědomostmi apod. V sociálních vztazích vazby na druhé pohlaví mohou mít tyto pevnější vazbu a mnohdy vznikají trvalá přátelství

Zájmy jsou vyhraněnější, hra ustupuje zájmům. Některá činnost může být i důležitým impulsem a vodítkem při výběru profese. Důležitým mezníkem v tomto období je volba budoucí kariéry – profese, školy. (Zdroj: *Upraveno dle: Michaela Kusá. ©NaSkok.cz*)

PŘÍLOHA 9

OPERAČNÍ PROGRAMY EVROPSKÉHO SOCIÁLNÍHO FONDU 2007- 2013 PRO ČR

Česká republika vstoupila v roce 2007 do druhého programovacího období a jako členský stát má tudíž v rámci přijaté finanční perspektivy EU na období let 2007 - 2013 nárok na čerpání prostředků z evropských fondů na financování politiky hospodářské a sociální soudržnosti. Fondy EU jsou nástrojem pro realizaci této politiky a kladou si za cíl především snížení rozdílů mezi úrovněmi rozvoje jednotlivých regionů a členských států EU a dále pak také regulaci a snížení míry zaostávání těch nejvíce znevýhodněných regionů. Ve výše zmiňovaném období se tak České republice nabízí přibližně 26,7 mld. euro, které lze čerpat v rámci jednotlivých **operačních programů**, jež jsou tematicky a regionálně vymezené a specifikují cíle, kterých by měli žadatelé pomocí realizovaných projektů dosáhnout. Jednotlivé projekty přitom mohou podávat nejen obce, kraje a ministerstva, ale také podnikatelské subjekty, vlastníci dopravní infrastruktury, neziskové organizace, školy a dokonce i výzkumná centra a další. Projekty, které mohou být z fondů EU financovány zasahují do všech oblastí a jedná se především o:

- **Rozvoj dopravy a dopravní infrastruktury** (např. výstavba a opravy silnic, železnic, dálnic, obchvatů, říční infrastruktury, budování přestupních terminálů integrované veřejné dopravy, nákupu dopravních prostředků městské hromadné dopravy apod.)
- **Rozvoj lidských zdrojů** (např. rekvalifikační kurzy pro nezaměstnané, poskytování sociálních služeb, zvyšování kvality výuky cizích jazyků, vytvoření systému dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků, inovace vzdělávacích programů, vzdělávání pracovníků výzkumu a vývoje, podpora dalšího vzdělávání apod.)
- **Ochrana životního prostředí** (např. budování čistíren odpadních vod, rozvodných sítí pitné vody, výsadba regenerační zeleně, instalace větrných elektráren, budování systémů odděleného sběru odpadů, investiční podpora vzdělávacích, poradenských a informačních center environmentálního vzdělávání apod.)
- **Zlepšování kvality služeb poskytovaných veřejnou správou a samosprávou** (např. výstavba datových sítí pro potřeby služeb veřejné správy, zavádění moderních metod zvyšování výkonnosti, kvality a transparentnosti veřejné správy apod.)
- **Rozvoj města a obcí, přeshraniční spolupráce** (např. úpravy veřejných prostranství, včetně výsadby okrasné zeleně, infrastruktura pro poskytování sociálních, vzdělávacích a zdravotnických služeb, infrastruktura pro poskytování zájmových a volnočasových aktivit, přeshraniční spolupráce v oblasti rozvoje mezilidských vztahů, společenských a kulturních aktivit, regenerace bytových domů apod.)
- **Rozvoj cestovního ruchu** (např. rozvoj kapacit ubytovacích zařízení, vybudování, rekonstrukce a obnova skanzenů, muzeí apod., budování cyklostezek a cyklotras s využitím pro cestovní ruch, prezentace turistických destinací apod.)
- **Podpora podnikání, vědy a výzkumu** (např. podpora při zakládání podniků, nákupu výrobních technologií, podpora patentové aktivity podniků, vědeckovýzkumných

institucí a vysokých škol, výstavba a další rozvoj existujících průmyslových parků, podpora rozvoje poradenství v oblasti eko-technologií a environmentálních systémů řízení, podpora marketingových služeb apod.)

3.5.1 EVROPSKÝ SOCIÁLNÍ FOND V ČR

Evropský sociální fond (ESF) je jedním ze tří strukturálních fondů Evropské unie. Je klíčovým finančním nástrojem pro realizování Evropské strategie zaměstnanosti.

Hlavním posláním ESF je rozvíjení zaměstnanosti, snižování nezaměstnanosti, podpora sociálního začleňování osob a rovných příležitostí se zaměřením na rozvoj trhu práce a lidských zdrojů. Objem finančních prostředků z ESF pro ČR na programovací období 2007-2013 činí 3,8 mld. EUR.

Cíle Evropského sociálního fondu

- Pomoc nezaměstnaným lidem při vstupu na trh práce
- Rovné příležitosti pro všechny při přístupu na trh práce
- Sociální začleňování, pomoc lidem ze znevýhodněných sociálních skupin při vstupu na trh práce
- Celoživotní vzdělávání
- Rozvoj kvalifikované a přizpůsobivé pracovní síly
- Zavádění moderních způsobů organizace práce a podnikání
- Zlepšení přístupu a účasti žen na trhu práce
- Boj se všemi formami diskriminace a nerovnostmi souvisejícími s trhem práce

Příklady podporovaných projektů

Z Evropského sociálního fondu (ESF) jsou podporovány projekty neinvestičního charakteru, jako např.:

- rekvalifikace nezaměstnaných,
- speciální programy pro osoby se zdravotním postižením, děti, mládež etnické menšiny a další znevýhodněné skupiny obyvatel,
- tvorba inovativních vzdělávacích programů pro zaměstnance,
- podpora začínajícím OSVČ,
- rozvoj institucí služeb zaměstnanosti,
- rozvoj vzdělávacích programů včetně distančních forem vzdělávání,
- zlepšování podmínek pro využívání ICT pro žáky i učitele,
- zvyšování kompetencí řídicích pracovníků škol a školských zařízení v oblasti řízení a personální politiky,
- zavádění a modernizace kombinované a distanční formy studia,
- stáže studentů, pedagogů a vědeckých pracovníků v soukromém a veřejném sektoru a další.

Desatero rad úspěšného projektu

Co je důležité vědět.

1. Kdo může žádat

Žadatelé oprávněnými předkládat návrhy projektů mohou být jak fyzické tak právnické osoby splňující následující podmínky:

- sídlo v České republice
- přímá odpovědnost za přípravu a řízení projektu (nesmí působit jako prostředník).

2. Mějte jasnou představu o tom, co chcete realizovat

Je důležité vědět, jaký projekt chcete realizovat a svůj projektový záměr si důkladně promyslet

3. Stanovte si, jakých cílů chcete dosáhnout

S jasnou představou o projektu souvisí cíle, kterých chcete dosáhnout. Je nutné si tyto cíle vytyčit a vědět, jakou cestou jich dosáhnete.

4. Prostudujte si Prováděcí dokument

Prováděcí dokument každého programu podrobně charakterizuje jednotlivé cílové skupiny a oblasti pomoci z ESF. Pomůže Vám ujasnit si Vaší myšlenku.

5. Nevymýšlejte nemožné, pohybujte se v mantinelech realizovatelnosti

Po seznámení s nároky a požadavky příslušného programu kladených na žadatele zvažte své časové a odborné možnosti.

6. Buďte v souladu s právem ČR a EU

Programy Evropského sociálního fondu v ČR se řídí legislativou EU, ale samozřejmě i ČR. Je důležité tuto legislativu brát ve svých projektech v úvahu.

7. Nebojte se získat informace - ptejte se a konzultujte

Ve vlastním zájmu kontaktujte především Vaše Konečné příjemce (vyhlašovatelé výzvy) uvedené u příslušné oblasti podpory. Touto činností nikoho neobtěžujete, je zdarma a navíc je v zájmu nás všech o projektu vědět a mít už od začátku jasno o správnosti jeho zaměření. Doporučujeme Vám pravidelně sledovat příslušné internetové stránky

8. Dodržte podmínky výzvy

Ve výzvě jsou přesně definovány podmínky podávání přihlášek. Je důležité dodržet všechny uvedené náležitosti.

9. Nepodceňujte povinné přílohy a jejich formát

Dodržujte formální úpravu přihlášky a nezapomeňte na všechny povinné přílohy k přihlášce

10. Dávejte pozor na dodržování termínů

Dodržujte dané termíny, jejich nedodržením vystavujete Váš projekt neúspěchu.

Čím se nemusíme zatěžovat:

1. Není nutné znát všechny směrnice a nařízení EU

2. Není nutné projekty zpracovávat v angličtině
3. Projekt nemusí vypracovávat pouze certifikovaná agentura
4. Není nutné nad míru přiměřenosti dokládat k projektu velká množství osvědčení, dokladů a dokumentace

3.5.2 PROGRAMY EVROPSKÉHO SOCIÁLNÍHO FONDU PRO ČR

V období let 2007 – 2013 Česká republika využívá prostředky Evropského sociálního fondu prostřednictvím tří operačních programů.

- OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost (OP VK)
- OP Lidské zdroje a zaměstnanost (OP LZZ)
- OP Praha – Adaptabilita (OPPA)

OPERAČNÍ PROGRAM VZDĚLÁVÁNÍ PRO KONKURENCESCHOPNOST

Globálním cílem OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost 2007-2013 je rozvoj otevřené, flexibilní a soudržné společnosti a posílení konkurenceschopnosti ekonomiky ČR prostřednictvím partnerské spolupráce vedoucí ke zkvalitnění a modernizaci systémů vzdělávání v rámci komplexního systému celoživotního učení a ke zlepšení podmínek ve výzkumu a vývoji. Dalším cílem operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost 2007-2013 je rozvoj vzdělanostní společnosti za účelem posílení konkurenceschopnosti ČR prostřednictvím modernizace systémů počátečního, terciárního a dalšího vzdělávání, jejich propojení do komplexního systému celoživotního učení a zlepšení podmínek ve výzkumu a vývoji.

Tento program je koncipován jako víceúčelový. **Víceúčelovost** se týká takových aktivit, které mají systémovou resp. národní povahu a je žádoucí, aby realizace těchto systémových/národních aktivit postihla celé území. Aktivitu uvedeného systémového charakteru s národním dopadem jsou součástí prioritní osy Systémový rámec celoživotního učení, které zahrnují systémové projekty na národní úrovni, které jdou napříč počátečním, terciárním i dalším vzděláváním.

Řídícím orgánem Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost je MŠMT.

OP VK se zaměřuje na oblast rozvoje lidských zdrojů prostřednictvím vzdělávání ve všech jeho rozmanitých formách s důrazem na komplexní systém celoživotního učení, utváření vhodného prostředí pro výzkumné, vývojové a inovační aktivity a stimulace spolupráce participujících subjektů.

Specifické cíle OP VK představující cesty, které povedou k naplnění globálního cíle:

- **1. Rozvoj a zkvalitňování počátečního vzdělávání** s důrazem na zlepšení klíčových kompetencí absolventů pro zvýšení jejich uplatnitelnosti na trhu práce a zvýšení motivace k dalšímu vzdělávání.
- **2. Inovace v oblasti terciárního vzdělávání směrem k propojení s výzkumnou a vývojovou činností**, větší flexibilitě a kreativitě absolventů uplatnitelných ve znalostní ekonomice, k zatraktivnění podmínek pro výzkum a vývoj a k vytvoření komplexních a efektivních nástrojů, které by podporovaly inovační proces jako celek.
- **3. Posílení adaptability a flexibility lidských zdrojů** jako základního faktoru konkurenceschopnosti ekonomiky a udržitelného rozvoje ČR prostřednictvím podpory dalšího vzdělávání jak na straně nabídky, tak poptávky.
- **4. Vytvoření moderního, kvalitního a efektivního systému celoživotního učení** prostřednictvím rozvoje systému počátečního, terciárního a dalšího vzdělávání včetně propojení těchto jednotlivých částí systému celoživotního učení.

OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost obsahuje 5 prioritních os rozdělující operační program na logické celky, a ty jsou dále konkretizovány prostřednictvím tzv. oblastí podpor, které vymezují, jaké typy projektů mohou být v rámci příslušné prioritní osy podpořeny. Operační program byl dne 12. října 2007 schválen Evropskou komisí. Níže jsou uvedeny příklady podporovaných aktivit v rámci jednotlivých prioritních os:

➤ **POČÁTEČNÍ VZDĚLÁVÁNÍ**

Prioritní osa „Počáteční vzdělávání“ bude naplňovaná prostřednictvím tří oblastí podpory. *První oblast podpory* usiluje o zvýšení kvality počátečního vzdělávání. Pro kvalitu je rozhodujícím faktorem pokračování v nastartovaném procesu kurikulární reformy, její podpora v kruzích odborných i veřejných. Školám bude poskytována komplexní metodická podpora pro tvorbu školních vzdělávacích programů, jejich inovaci s důrazem na rozvoj klíčových kompetencí žáků a jejich následnou realizaci. Úspěch kurikulární reformy podmiňují aktivity vytvářející komplexní systém podpory, monitorování, hodnocení a poradenství. Podporovaná bude vlastní evaluace škol a systémy řízení kvality stejně jako zvýšení kvality školní inspekce. Ke zvýšení kvality přispěje vzájemná spolupráce škol, např. při šíření příkladů dobré praxe, ale i partnerství s dalšími subjekty v oblasti vzdělávání, se zaměstnavateli a lokálními institucemi. Pro žáky bude vyšší kvalita mj. znamenat lepší systém kariérového poradenství a informační podporu pro volbu optimální vzdělávací cesty. K rozvoji individuálního potenciálu žáka budou pomáhat podporované nové formy a metody výuky (ICT, výuka jazyků). Podpora kvality se zaměří i na vzdělávání mimo školu a vzdělávání zájmové.

Druhá oblast podpory se zabývá rovnými příležitostmi žáků, včetně žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Snaží se o zajištění rovných příležitostí ke vzdělání pro všechny bez ohledu na druh znevýhodnění (zdravotní, sociální, etnické atd.). Rovněž podpoří zlepšení přístupu k talentovaným žákům a integraci žáků se speciálními vzdělávacími potřebami do běžného vzdělávacího proudu. Zvláštní důraz bude kladen na multikulturní výchovu, prevenci rasismu a přípravu dětí z jiného jazykového a kulturního prostředí na školní docházku. Aktivity se zaměří na individuální přístup podle skutečných potřeb žáků, tvorbu individuálních vzdělávacích programů a podpůrných mechanismů. V návrzích opatření strategie pro počáteční vzdělávání jsou opatření strategie ještě konkrétnější. Navrhují rozšířit možnosti všeobecného vzdělávání na vyšším sekundárním stupni (opatření na úrovni vzdělávací politiky) a uvádějí další možnosti motivace a práce s nadanými jedinci (stipendia ke studiu na tuzemských i zahraničních školách)

Třetí oblast podpory má za cíl zlepšení kompetenci pedagogických i nepedagogických pracovníků škol a školských zařízení. Vzdělávání učitelů tvoří základ kurikulární reformy a dalších navrhovaných opatření. Hlavním úkolem této oblasti podpory je přispět k vytvoření motivujícího systému dalšího vzdělávání pedagogických i nepedagogických pracovníků a návazné systematické podpory tohoto vzdělávání. V rámci vzdělávání bude podporován rozvoj odborných i obecných kompetenci (IT kompetence, cizí jazyky) různými formami výuky (e-learning, stáže). U pracovníků managementu budou prohlubovány znalosti z oblastí řízení, projektového managementu, finanční a personální politiky. Prioritní osa počátečního vzdělávání řeší nepřímo dva strategické směry – Uznávání, prostupnost a Stimulace poptávky. Uznávání a prostupnost systému počátečního vzdělávání je v době plnění povinné školní docházky zaručena. Po jejím skončení bude srovnatelnost daná národní úrovni kurikula – rámcovými vzdělávacími programy. Do rámcových vzdělávacích programů pro počáteční odborné vzdělávání se navíc postupně promítne i vliv Národní soustavy kvalifikací a tím by v budoucnu měla být absolventům zaručena kvalifikace založená na požadavcích trhu práce. Tento proces je nutné dále podporovat na národní úrovni. V tomto směru přesahuje opatření strategie OP VK, když navrhuje podporu modulovému systému organizace vzdělávacích programů odborného vzdělávání.

Prakticky jde např. o zavádění vyučovacích metod, organizačních forem a výukových činností včetně tvorby modulových výukových programů s důrazem na mezipředmětové vazby, které vedou k rozvoji klíčových kompetencí, rozšíření výuky v cizích jazycích na středních školách, propracování a rozšíření nabídky asistenčních služeb pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, vytvoření systému dalšího vzdělávání pracovníků škol a školských zařízení a podpora tohoto vzdělávání s důrazem na odborné kompetence i kompetence vedoucí ke zvyšování manažerských schopností nutných pro další rozvoj škol a školských zařízení apod.

➤ **TERCIÁRNÍ VZDĚLÁVÁNÍ, VÝZKUM A VÝVOJ**

Prioritní osa „Terciární vzdělávání, výzkum a vývoj“ obsahuje pět oblastí podpory.

První oblast podpory řeší systémový rámec terciárního vzdělávání a rozvoje lidských zdrojů ve výzkumu a vývoji. Bude se věnovat návrhu a implementaci optimálního systému financování terciárního vzdělávání, inovaci systému řízení, podpoře projektového řízení, podnikatelského přístupu a inovačních řešení. Současně se pokusí o návrh a implementaci komplexního systému hodnocení kvality terciárního vzdělávání, výzkumu a vývoje a podporu technických a přírodovědných oborů.

Druhá a třetí oblast podpory se zaměřují na zvyšování kvality a podporu vyššího odborného vzdělávání a vysokoškolského vzdělávání. Podpora se bude týkat inovace a modernizace vzdělávacích a studijních programů v návaznosti na potřeby trhu práce a za účasti odborníků z praxe. Velmi důležité je zavedení a rozvoj kombinované a distanční formy studia. Podporu bude mít výuka v cizích jazycích, výchova k podnikatelství a motivace ke studiu technických a přírodovědných oborů. Pro rozvoj terciárního vzdělávání je klíčová spolupráce mezi vyššími odbornými školami a vysokými školami navzájem, dále spolupráce se zahraničními vzdělávacími institucemi (zapojení jedinců i týmů do mezinárodních projektů a sítí) a spolupráce se zaměstnavateli (praxe). I zde budou podporovány informační a poradenské služby pro studenty. Tyto informace by měly být zaměřeny zejména na aktuální nabídku vzdělávacích příležitostí, na uplatnění absolventů ve vazbě na obor studia a na aktuální i předpokládané potřeby trhu práce.

Čtvrtá oblast podpory se věnuje lidským zdrojům ve výzkumu a vývoji. Jde o podporu dalšího vzdělávání pracovníků výzkumu a vývoje, vytváření týmů, zlepšení pracovních podmínek, podporu mobility mezi pracovišti a podnikatelským sektorem. Tyto aktivity mají, stejně jako v počátečním vzdělávání, pozitivní vliv na kvalitu vzdělávání.

Poslední pátou oblast podpory představují partnerství a sítě institucí terciárního vzdělávání, výzkumných institucí, soukromého sektoru a veřejné správy. Prostřednictvím užšího kontaktu a společných aktivit dojde k lepšímu propojení s trhem práce a lepšímu přenosu poznatků a výsledků výzkumu a vývoje. Nad rámec OP VK se opatření strategie celoživotního učení v této oblasti věnuje ještě kreditnímu systému ECTS, jeho důslednému zavazování a hledání dalších cest pro uznávání znalostí a dovedností získaných mimo formální vzdělávací systém.

Prakticky jde např. o inovace studijních programů na VOŠ a VŠ v souladu s požadavky znalostní ekonomiky a potřebami trhu práce, zapojení odborníků z praxe i ze zahraničí při vytváření a realizaci těchto programů, další vzdělávání učitelů, řídicích pracovníků a administrativních pracovníků na VOŠ, další specifické odborné vzdělávání pracovníků výzkumu a vývoje, další vzdělávání pracovníků výzkumu a vývoje v oblasti řízení výzkumu a vývoje, podpora mobility pracovníků mezi výzkumnými institucemi a soukromým a veřejným sektorem, spolupráce mezi institucemi terciárního vzdělávání, výzkumnými a vývojovými pracovišti a podnikatelským a veřejným sektorem apod.

➤ DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Prioritní osa „Další vzdělávání“ bude realizována třemi komplementárními oblastmi podpory. **První oblast podpory** se zabývá systémovým a institucionálním rámcem pro poskytování dalšího vzdělávání. Vedle rozvoje samotného systému dalšího vzdělávání bude podporováno i vytváření podpůrných systémů, tj. poradenských, informačních, monitorovacích, hodnotících a analytických. Budou podpořeny i činnosti vedoucí k propojení systémů počátečního a dalšího vzdělávání a k uznávání výsledků neformálního vzdělávání a informačního učení.

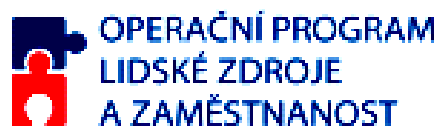
Druhá oblast podpory je zaměřena na posílení dalšího vzdělávání jednotlivců. Podporováno bude vzdělávání občanů v oblasti obecných i odborných kompetencí, podpořena bude i tvorba vzdělávacích modulů zaměřených na jazykové, IT a podnikatelské dovednosti. Tato oblast podpory se soustředí také na rozvoj systémů stimulujících poptávku po dalším vzdělávání, tj. na rozvoj informačních a poradenských služeb.

Třetí oblast podpory se soustředí na rozvoj nabídkové strany dalšího vzdělávání. Podpora se bude týkat tvorby vzdělávacích modulů s návazností na počáteční vzdělávání a programů pro vzdělávání dospělých ve školách a v dalších vzdělávacích institucích. Bude podporováno také vzdělávání vzdělavatelů a pracovníků, kteří další vzdělávání zabezpečují organizačně, podporovaná bude i rozvoj sítí a partnerství v oblasti dalšího vzdělávání a poradenství i samotné poradenství při zavazování moderních a inovativních vzdělávacích technologií a metod.

Prakticky jde např. o podporu vzdělávání v oblasti obecných a odborných kompetencí, vytvořit vzdělávací moduly zaměřené na podporu obecných kompetencí (jazykové a IT dovednosti, podporu podnikatelských dovedností, znalostí a dovedností v environmentální oblasti), rozvoj vzdělávacích programů pro vzdělávání dospělých ve školách a dalších vzdělávacích institucích, vzdělávání pedagogů, lektorů, řídicích a organizačních pracovníků škol a dalších vzdělávacích a poradenských středisek v oblasti specializačního vzdělávání a vzdělávání pro udržitelný rozvoj apod.

Řídícím orgánem OP VK je Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR - sekce řízení operačních programů.

OPERAČNÍ PROGRAM LIDSKÉ ZDROJE A ZAMĚSTNANOST (OP LZZ)

Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost (OP LZZ) má za svůj hlavní cíl zlepšení zaměstnanosti a zaměstnatelnosti občanů. Tento cíl naplňuje prostřednictvím pěti věcných prioritních os: adaptabilita, aktivní politiky trhu práce, sociální integrace a rovné příležitosti, veřejná správa a veřejné služby a mezinárodní spolupráce.

První tři prioritně osy v mnoha aspektech zahrnují další vzdělávání jako základní cestu umožňující zlepšit či udržet pozici jednotlivců na trhu práce, zvyšovat kvalitu pracovní síly, včetně přípravy odborníků pro specifické služby zaměstnanosti a pro služby v oblasti sociální inkluze. Nejde přitom jen o podporu samotné realizace vzdělávacích kurzů, ale také o podporu rozvoje nabídky dalšího vzdělávání podle potřeb klientů, posílení institucí poskytujících vzdělávací služby, získávání potřebného know-how v oblasti rozvoje lidských zdrojů firmami i organizacemi.

Čtvrtá prioritní osa OP LZZ zacílena na rozvoj veřejné správy ovlivňuje sice realizaci všech strategických směrů, neboť souvisí s kvalitou institucí veřejné správy a výkonem politik, ovšem pouze zprostředkovaně. Obdobně pata prioritní osa podporující mezinárodní spolupráci, přestože je důležitým prvkem, ovlivňuje realizaci strategie ČZU pouze nepřímo.

Prioritní osa „Adaptabilita“ je zaměřena na dvě oblasti podpory. První oblastí je zvýšení adaptability pracovní síly a konkurenceschopnosti podniků, tj. zvýšení úrovně odborných znalostí, dovedností a kompetencí zaměstnanců a zaměstnavatelů, které souvisí s jejich rozvojovými záměry a s posilováním jejich konkurenceschopnosti. V jejím rámci budou podporovány podniky při vytváření a zavedení moderních podnikových systémů rozvoje lidských zdrojů a při realizaci moderních vzdělávacích programů.

Druhou oblastí podpory je zvýšení adaptability zaměstnanců a zaměstnavatelů restrukturalizovaných podniků. V jejím rámci budou realizovány aktivity zvyšující flexibilitu pracovníků a připravující je na novou pracovní náplň, změnu profese, na přechod k jinému zaměstnavateli. Je třeba tyto pracovníky motivovat, vybavit je klíčovými dovednostmi a odbornými znalostmi, aby byli schopni vyhovět požadavkům nového pracovního místa, podpořit je cíleným poradenstvím.

Prakticky jde např. o: další profesní vzdělávání podporované zaměstnavateli, tvorba nových vzdělávacích programů pro zaměstnance včetně přípravy podnikových lektorů a instruktorů, uplatňování pružných forem organizace práce apod.

Prioritní osa „Aktivní politiky trhu práce“ pokrývá dvě komplementární oblasti podpory. První oblast podpory zahrnuje všechny typy aktivních opatření na trhu práce, z nichž se dalšího vzdělávání týkají především rekvalifikace a s tím související služby poradenského charakteru a bilanční diagnostiky. Cílem této oblasti podpory je rozšířit znalosti a dovednosti klientů nezbytné pro získání či udržení zaměstnání. Důležitou cestou ke zvýšení efektivnosti rekvalifikací je jejich individualizace a přizpůsobení vzdělávacích a poradenských metod možnostem a potřebám specifických skupin uchazečů a zájemců o zaměstnání.

Druhá oblast podpory je zaměřena na modernizaci institucí služeb zaměstnanosti, která je nezbytná pro realizaci nových nástrojů a individuálních metod práce s klienty a pro rozvinutí vzdělávací nabídky v dosud nepokrytých technicky náročných oborech. Jde zejména o přípravu metodik, vzdělávacích programů a vyškolení pracovníků služeb zaměstnanosti a spolupracujících organizací. Vedle toho je připravováno zázemí pro rozvoj systémů předvídání změn na trhu práce a v profesních strukturách.

Prakticky jde např. o rekvalifikace, zprostředkování zaměstnání, bilanční a pracovní diagnostika, podpora veřejně prospěšných prací a krátkodobých pracovních příležitostí, zajištění odborné praxe, podpora nových forem zaměstnání pro uplatnění žen a mladých lidí na trhu práce, podpora začínajícím OSVČ, rozvoj speciálních doškolovacích programů pro pracovníky sítě bilančně diagnostických pracovišť pro potřeby služeb zaměstnanosti, tvorba, realizace a rozšíření specifických integrovaných školicích programů pro společenskou (pracovní) integraci uchazečů o zaměstnání ohrožených sociální exkluzí, podpora institucionálního a metodického zázemí pro rozvoj systémů předvídání změn na trhu práce a zvládání postupných i náhlých změn v zaměstnanosti apod.

Prioritní osa „Sociální integrace a rovné příležitosti“ obsahuje čtyři oblasti podpory:

- podpora sociální integrace,
- podpora sociální integrace rómských lokalit,
- integrace sociálně vyloučených skupin na trhu práce a
- podpora rovných příležitostí žen a mužů na trhu práce a sladění pracovního a rodinného života.

První tři oblasti jsou zaměřeny na poskytování komplexních služeb vyloučeným či ohroženým klientům pomocí kombinace motivačních, vzdělávacích, sociálních a dalších podpůrných opatření. Zároveň se počítá s přípravou metodik, vzdělávacích modulů a dalších nástrojů, včetně vyškolení pracovníků poskytujících sociálně integrační služby pro terénní práce a používání specifických metod a přístupů ke klientům.

Prakticky jde např. o poskytování sociálních služeb a podpora dalších nástrojů, které vedou k sociálnímu začleňování a k prevenci sociálního vyloučení, transformace pobytových zařízení pro cílové skupiny osob, zavádění procesu zvyšování kvality, kontroly a zajištění dostupnosti sociálních služeb, vzdělávací programy, kurzy, odborné vzdělávání pro sociálně vyloučené, poradenské programy k aktivizaci a motivaci sociálně vyloučených při vyhledávání zaměstnání, poradenství pro zaměstnavatele v oblasti netradičních zaměstnání pro ženy, nediskriminačního přístupu, zpřístupnění nabídky dalšího vzdělávání, rekvalifikace a zvyšování kvalifikace pro ženy, rozvoj distančních forem vzdělávání apod.

STRATEGIE OPERAČNÍHO PROGRAMU LIDSKÉ ZDROJE A ZAMĚSTNANOST

Globálním cílem OP Lidské zdroje a zaměstnanost je zvýšit zaměstnanost a zaměstnatelnost lidí v ČR na úroveň průměru nejlepších zemí EU. Tohoto cíle bude dosaženo prostřednictvím zvýšení adaptability zaměstnanců a zaměstnavatelů, m.j. prostřednictvím dalšího vzdělávání, zlepšení přístupu k zaměstnání a prevence nezaměstnanosti, posílení integrace osob ohrožených sociálním vyloučením nebo sociálně vyloučených, posilování institucionální kapacity a efektivnosti veřejné správy a veřejných služeb a zintenzivnění mezinárodní spolupráce v oblasti lidských zdrojů a zaměstnanosti. **Řídícím orgánem** Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost je **MPSV**.

Specifickými cíli operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost jsou:

- 1. Zvýšení adaptability zaměstnanců a zaměstnavatelů.**
- 2. Zlepšení přístupu k zaměstnání a prevence nezaměstnanosti.**
- 3. Posílení integrace osob ohrožených sociálním vyloučením nebo sociálně vyloučených.**
- 4. Posilování institucionální kapacity a efektivnosti veřejné správy a veřejných služeb.**
- 5. Zintenzivnění mezinárodní spolupráce v oblasti rozvoje lidských zdrojů a zaměstnanosti.**

Národní strategický referenční rámec

Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost je přímo navázán na naplňování strategického cíle Národního strategického referenčního rámce (NSRR) *Konkurenceschopná česká ekonomika* a strategického cíle *Otevřená, flexibilní a soudržná společnost*. Realizace OP LZZ bude mít rovněž pozitivní dopady na naplňování strategického cíle NSRR *Vyvážený rozvoj území*. Z hlediska provázanosti prioritních os OP LZZ na priority NSRR má operační program Lidské zdroje a zaměstnanost vazby zejména na priority **Zvyšování zaměstnanosti a zaměstnatelnosti, Posilování sociální soudržnosti, Vzdělávání a Chytrá veřejná správa**.

Prioritní osa 1 Adaptabilita

Prioritní osa je zaměřena na **předcházení nezaměstnanosti** prostřednictvím podpory investic do rozvoje lidských zdrojů ze strany podniků a organizací, rozvoje odborných znalostí, kvalifikací a kompetencí zaměstnanců a zaměstnavatelů a rozšiřování možností pro uplatňování pružnějších forem zaměstnávání a zavádění moderních forem systémů řízení a rozvoje lidských zdrojů. Prioritní osa rovněž podpoří rozvoj specifických služeb v oblasti zaměstnanosti, odborné přípravy a podpory zaměstnanců v souvislosti s restrukturalizací podniků a odvětví. Podporovány budou také vzdělávací moduly a zohledňována i návaznost na počáteční vzdělávání. V neposlední řadě bude posilován systém hodnocení a řízení lidských zdrojů a rovněž bude podpořeno vytváření podmínek, struktur a procesů pro uznávání výsledků dalšího vzdělávání a kompetencí získaných mimo formální vzdělávací systém, tedy kompetencí získaných prostřednictvím neformálního vzdělávání či informálního učení. Dále budou v rámci Prioritní osy 1 podporovány intervence zaměřené na zvyšování dostupnosti a kvality nabídky dalšího vzdělávání, a to podporou vzdělávacích a výcvikových programů pro ekonomicky aktivní obyvatelstvo s ohledem na potřeby trhu práce a znalostní společnosti. Vedle podpory vzdělávání budou podporovány i programy zaměřené na uplatňování pružných forem organizace práce. Podpora pružných forem organizace práce přispěje ke sladění potřeb a možností zaměstnavatele a jeho zaměstnanců a uplatňování těchto forem je nedílnou součástí modernizace trhu práce.

Globálním cílem prioritní osy je „*Zvýšení adaptability zaměstnanců a zaměstnavatelů*“.

Specifické cíle

- Zvýšení úrovně odborných znalostí, dovedností a kompetencí zaměstnanců a zaměstnavatelů
- Zvýšení adaptability zaměstnanců ohrožených nezaměstnaností a zaměstnavatelů restrukturalizovaných podniků

Prioritní osa 2a,2 b Aktivní politiky trhu práce

Prioritní osy jsou zaměřeny na zlepšení přístupu k zaměstnání a na trvalé začlenění osob hledajících zaměstnání, na prevenci nezaměstnanosti, zejména dlouhodobé, skupin ohrožených na trhu práce, včetně proaktivních opatření pro předcházení nebo mírnění vyloučení v důsledku zdravotních znevýhodnění. Podporován bude individuální přístup ke klientům a výběr adekvátních nástrojů a opatření, které nejlépe podpoří integraci znevýhodněných jednotlivců do udržitelného zaměstnání. K tomu je nutné v rámci těchto prioritních os komplementárně podporovat i intervence zaměřené na zvýšení kvality informačních, poradenských, vzdělávacích, zprostředkovatelských a ostatních služeb poskytovaných institucemi na trhu práce.

Prioritní osa 3 Sociální integrace a rovné příležitosti

Tato prioritní osa je zaměřena především na pomoc osobám ohroženým sociálním vyloučením nebo osobám sociálně vyloučeným, a to formou jednak přímé podpory těchto osob a jednak formou zvyšování kvality a dostupnosti sociálních služeb pro tyto osoby včetně posilování místních partnerství. Specifická podpora bude zaměřena na opatření vedoucí ke zvyšování zaměstnatelnosti těchto osob. V rámci této prioritní osy budou podporovány také aktivity zaměřené na prosazování rovných příležitostí žen a mužů na trhu práce a opatření směřující k lepší slučitelnosti rodinného a profesního života. Zvláštní pozornost bude věnována příslušníkům romských komunit a migrantům a dalším skupinám z odlišného sociokulturního prostředí. Sociální začleňování znevýhodněných skupin obyvatelstva bude podpořeno zejména prostřednictvím podpory subjektů poskytujících sociální a poradensko-informační služby vedoucí k integraci do trhu práce a do společnosti. Důraz bude také kladen na rozvoj systému sociálních služeb zejména cestou dalšího vzdělávání sociálních pracovníků a pracovníků působících v sociálních a poradensko-informačních službách vedoucích k zaměstnání nebo zvýšení zaměstnatelnosti.

Globálním cílem prioritní osy je „*Posílení integrace osob ohrožených sociálním vyloučením nebo sociálně vyloučených*“.

Specifické cíle

- **Sociální začleňování sociálně vyloučených osob** a osob ohrožených sociálním vyloučením, včetně odstraňování bariér v jejich přístupu ke vzdělávání a k zaměstnání, cestou zajištění a zvyšování dostupnosti, kvality a kontroly služeb
- **Sociální začleňování příslušníků sociálně vyloučených romských komunit** zajištěním dostupnosti, kvality a kontroly služeb, včetně odstraňování bariér v jejich přístupu ke vzdělávání a k zaměstnání a v přístupu k investiční podpoře
- Prosazování cílených opatření pro **plnění principu rovných příležitostí žen a mužů** na trhu práce a vytváření podmínek pro **soulad rodinného a pracovního života**
- Posílení **pracovní integrace osob, ohrožených sociálním vyloučením**, odstraňováním bariér znesnadňujících jejich rovnocenný vstup na trh práce

PODPORA SOCIÁLNÍ INTEGRACE

Cílovou skupinou této oblasti podpory jsou *osoby sociálně vyloučené nebo ohrožené sociálním vyloučením*, zejména osoby se zdravotním postižením, děti, mládež a mladí dospělí, etnické menšiny a osoby z jiného sociokulturního prostředí, imigranti a azylovníci, osoby bez příštěší, osoby závislé na návykových látkách, osoby opouštějící zařízení pro výkon ústavní

nebo ochranné výchovy, osoby opouštějící výkon trestu odnětí svobody, oběti trestné činnosti, oběti domácího násilí, oběti obchodu s lidmi, osoby komerčně zneužívané, osoby pečující o osobu blízkou a osoby ze sociálně vyloučených romských lokalit.

V rámci jednotlivých operací (projektů) budou z hlediska vzdělávání prováděny následující **okruhy činností** :

- Vzdělávání příslušníků cílových skupin a dalších subjektů působících v oblasti sociálního začleňování, včetně vytváření a rozvoje vzdělávacích programů.
- Budou podporovány operace (projekty) zaměřené především na vzdělávání v oblasti plánování dostupnosti sociálních služeb, zavádění a kontroly standardů kvality, vzdělávání v oblasti managementu a řízení, profesní vzdělávání a vzdělávání poskytovatelů sociálních služeb v dalších oblastech, které umožní poskytování služeb zaměřených na návrat uživatele na trh práce a do společnosti, vzdělávání uživatelů a osob pečujících o osobu blízkou s cílem posílení jejich schopností a dovedností k návratu do společnosti a na trh práce.

INTEGRACE SOCIÁLNĚ VYLOUČENÝCH SKUPIN NA TRHU PRÁCE

Cílovou skupinou této oblasti podpory jsou osoby dlouhodobě vyčleněné z trhu práce. Pro tzv. přímou intervenci ke zvýšení zaměstnatelnosti resp. nalezení vhodného zaměstnání půjde zejména o osoby do 25 let věku bez kvalifikace nebo s nízkou úrovní kvalifikace, osoby věkově starší (nad 50 let), příslušníky menšin, osoby se zdravotním postižením, migranty a azylyanty. Mezi cílové skupiny osob „po sociální integraci“ budou zařazeny zejména osoby pečující o závislé osoby, osoby poukončení výkonu trestu odnětí svobody, osoby do 26 let věku vyrůstající bez rodin a osoby závislé na návykových látkách.

Pro výše uvedené cílové skupiny budou v rámci jednotlivých operací (projektů) prováděny mimo jiné následující **okruhy činností**:

- účast ve vzdělávacích programech, kurzech, odborném vzdělávání
- poradenské činnosti, poradenské programy vedoucí k aktivizaci a motivaci při vyhledávání zaměstnání
- doprovodná opatření odstraňující bariéry k účasti na poradenských a vzdělávacích programech

ROVNÉ PŘÍLEŽITOSTI ŽEN A MUŽŮ NA TRHU PRÁCE a sladění pracovního a rodinného života

Cílovou skupinou jednotlivců pro tuto oblast podpory jsou především ženy ohrožené na trhu práce, muži v obdobné situaci jako ženy s malými dětmi, rodiče s dětmi, rodiče samoživitelé/lky a osoby pečující o další závislé členy rodiny.

Pro výše uvedené cílové skupiny budou v oblasti vzdělávání prováděny mimo jiné následující **okruhy činností** (indikativní výčet):

- podpora činností odstraňujících bariéry rovného přístupu ke vzdělání a zaměstnání

- zpřístupnění nabídky dalšího vzdělávání, rekvalifikace a zvyšování kvalifikace pro ženy, rozvoj distančních forem vzdělávání
- rozvoj rekvalifikace a programů pro získávání pracovních dovedností v netradičních oborech pro ženy
- rozvoj vzdělávání zaměstnavatelů, zaměstnanců a dalších subjektů působících v oblasti slučitelnosti pracovního a rodinného života nebo zamýšlejících v této oblasti působit
- osvěta a poradenství v oblasti práv zaměstnanců týkajících se slučitelnosti práce a rodiny
- rozvoj inovativních programů a opatření směřujících ke slučitelnosti pracovního a rodinného života

Prioritní osa 4a, 4b Veřejná správa a veřejné služby

Podpora bude zaměřena na modernizaci veřejné správy, tj. státní správy a samosprávy, a veřejných služeb. V rámci těchto prioritních os bude podpořeno řízení a rozvoj lidských zdrojů ve veřejné správě a na straně poskytovatelů veřejných služeb, vzdělávání, zlepšování kvality regulace, zavádění moderních nástrojů řízení, s důrazem na řízení kvality a výkonnosti, strategické řízení komunitní plánování

Intervence podpořené v rámci těchto prioritních os budou vycházet ze základního koncepčního dokumentu v oblasti reformy veřejné správy, kterým je „Efektivní veřejná správa a přátelské veřejné služby – strategie realizace Smart Administration v období 2007 – 2015“ Tento dokument byl schválen usnesením vlády ČR č. 757 ze dne 11. července 2007.

Státní správa se v tomto směru rozvíjí velmi pozvolna. Jako problematická se dlouhodobě jeví velmi vysoká míra politizace veřejné správy a časté změny, které mají vliv na vysokou fluktuaci zejména mladších populačních ročníků zaměstnanců. V daleko větší míře budou v této oblasti, včetně konkrétních projektů eGovernmentu, přejímány metody původně vyvinuté pro potřeby soukromého sektoru, např. implementací moderních metod řízení a nástrojů pro zvyšování kvality a dostupnosti poskytovaných služeb. Pro správnou implementaci těchto metod budou s podporou ESF vyškoleni vedoucí zaměstnanci, vedoucí a členové projektových týmů, metodici, poradci a lektori.

Zároveň bude posílena nabídka i kvalita služeb dalšího profesního vzdělávání úředníků, která většinou zaostává za perspektivními potřebami úřadů a trhu práce a vyžaduje účinnou a systematickou podporu. Bude podporováno využívání progresivních forem vzdělávání (vč. distančních) a podpora vzdělávání poskytovatelů dalšího profesního vzdělávání – lektorů, školitelů, poradců, eventuálně řídicích a administrativních pracovníků ve vzdělávání.

Dodržování etických principů, mravní integrita úředníků veřejné správy a potírání korupce je jednou z klíčových podmínek pro zvyšování transparentnosti veřejné správy a posilování důvěry občanů ve veřejnou správu. Bude rozšířeno vzdělávání a rozvoj úředníků veřejné správy v otázkách etiky a mravní integrity a budou vytvořeny nástroje pro evaluaci a monitoring opatření směřujících k posilování etických standardů ve veřejné správě. Realizací aktivit na posilování transparentnosti, modernizaci řídicích nástrojů, zjednodušení regulatorního prostředí a zavádění egovernmentu bude zmenšován a odstraňován prostor pro korupci.

Cílovou skupinou prioritní osy jsou správní úřady a úřady územních samosprávných celků, zaměstnanci těchto úřadů a organizace zřizované těmito úřady, poskytovatelé veřejných služeb. Cílovou skupinou budou i politici včetně volených zastupitelů územních samosprávných celků.

Na zaměstnance správních úřadů a územních samosprávných celků a volené zastupitele územních samosprávných celků se bude zaměřovat zejména oblast rozvoje lidských zdrojů a to především formou vzdělávání (včetně vzdělávání v problematice eGovernment) a partnerské spolupráce.

Pro tyto cílové skupiny budou v rámci jednotlivých operací (projektů) prováděny mimo jiné následující **okruhy činností**:

- zefektivnění řízení lidských zdrojů ve veřejné správě, včetně vzdělávání zaměstnanců úřadů veřejné správy, politiků včetně zastupitelů územních samosprávných celků, metodiků a školitelů pro veřejnou správu;
- rozvoj vzdělávacích programů včetně distančních forem vzdělávání (vč.eLearningu);
- posilování etických standardů ve veřejné správě;

Prioritní osa 5a, 5b Mezinárodní spolupráce

V rámci těchto prioritních os budou financovány aktivity zaměřené na podporu mezinárodní spolupráce mezi projekty v různých členských státech EU, mezi skupinami aktérů zaměřených na specifickou problematiku, mezi aktéry ze společné regionální oblasti s aktéry v dalších oblastech a mezi národními organizacemi v několika členských státech EU.

Globálním cílem prioritních os je *„Zintenzivnění mezinárodní spolupráce v oblasti rozvoje lidských zdrojů a zaměstnanosti“*.

Specifické cíle

- Zvýšit efektivnost strategií a politik v oblasti lidských zdrojů a zaměstnanosti;
- Rozvoj partnerství, paktů a iniciativ v oblasti lidských zdrojů a zaměstnanosti.

Cílovou skupinou v Prioritních osách 5a a 5b jsou:

- (1) instituce odpovědné za příslušné politiky a dále instituce podílející se na implementaci OP LZZ a jejich zaměstnanci;
- (2) Ostatní: zejména ústřední orgány státní správy, úřady práce, kraje, obce, svazky obcí a jejich asociace, NNO, sociální partneři, výzkumné a vzdělávací instituce a místní partnerství.

Pro tyto cílové skupiny budou v rámci jednotlivých operací (projektů) prováděny následující **okruhy činností** (indikativní výčet):

- výměna zkušeností a přenos dobré praxe mezi členskými státy EU v otázkách týkajících se věcného zaměření ESF (aktivní politika zaměstnanosti, řešení problémů sociálního začleňování specifických skupin obyvatel, další vzdělávání, modernizace veřejné správy apod.) a implementace ESF;

- Mezi činnosti podporující naplnění cíle Prioritní osy 1 budou v oblasti mezinárodní spolupráce patřit činnosti zaměřené na přenos zahraničních zkušeností a odborných znalostí zahraničních partnerů. Podporována bude např. spolupráce aktérů v oblasti dalšího vzdělávání, zejména mezi sociálními partnery a vzdělávacími institucemi při vytváření sítí partnerské spolupráce či spolupráce aktérů v oblasti zefektivnění programů zaměstnanosti.

OPERAČNÍ PROGRAM PRAHA - ADAPTABILITA

OPERAČNÍ PROGRAM PRAHA
ADAPTABILITA

Operační program Praha Adaptabilita (OPPA) je určen na podporu neinvestičních projektů zaměřených na vzdělávání, sociální integraci, podporu zaměstnanosti a rozvoj lidských zdrojů ve výzkumu a vývoji. Program je určen pouze pro Prahu, proto veškeré projekty musí pomáhat v hlavním městě. Platí, že účastníci projektů musejí být z Prahy nebo musí pracovat pro pražské zaměstnavatele, případně musejí být studenty pražských škol. Realizátoři projektů (např. vzdělávací instituce) mohou ovšem být z jakéhokoliv regionu ČR.

OP Praha- Adaptabilita obsahuje čtyři prioritní osy:

- Podpora rozvoje znalostní ekonomiky
- Podpora vstupu na trh práce
- Modernizace počátečního vzdělávání
- Technická pomoc

SPOLEČNÝ REGIONÁLNÍ OPERAČNÍ PROGRAM (SROP) je programem zahrnujícím rozvojové priority sedmi regionů soudržnosti České republiky, které jsou napojeny na strukturální fondy Evropské unie v rámci: Střední Čechy, Jihozápad, Severozápad, Jihovýchod, Severovýchod, Střední Morava a Moravskoslezsko. SROP je tvořen čtyřmi prioritami rozpracovanými do devíti opatření (bez technické pomoci): podpora malých a středních podniků

ve vybraných regionech, zlepšení infrastruktury v regionech, rozvíjení infrastruktury pro rozvoj lidských zdrojů a podpora cestovního ruchu. Pomoc z ESF je využívána v rámci opatření na podporu sociální integrace a opatření na posílení kapacity místních a regionálních orgánů při plánování a realizaci programů.

Globální cíl regionálních operačních programů se zaměřuje na urychlení rozvoje regionů ČR, na zvýšení jejich konkurenceschopnosti a atraktivity pro investice a na posílení kvality života obyvatel, při respektování vyváženého a udržitelného rozvoje regionů vycházející z využití jejich potenciálu. Řídicími orgány jsou regionální rady jednotlivých regionů soudržnosti. **SROP podporuje aktivity v následujících oblastech:**

- Priorita 1: Regionální podpora podnikání

- Priorita 2: Regionální rozvoj infrastruktury
- Priorita 3: Rozvoj lidských zdrojů v regionech
- Priorita 4: Rozvoj cestovního ruchu.

Pro informaci uvádíme i Regionální operační program Střední Morava, který se bezprostředně Zlínského kraje dotýká.

REGIONÁLNÍ OPERAČNÍ PROGRAM NUTS II STŘEDNÍ MORAVA

Regionální operační program NUTS II Střední Morava, který byl schválen Evropskou komisí dne 3. 12. 2007, je určen pro region soudržnosti Střední Morava sestávající z Olomouckého a Zlínského kraje. Zaměřuje se na zlepšení dopravní dostupnosti a propojení regionu vč. modernizace prostředků veřejné dopravy, podporu rozvoje infrastruktury i služeb cestovního ruchu, přípravu menších podnikatelských ploch a zlepšování podmínek k životu v obcích a na venkově především prostřednictvím zkvalitnění vzdělávací, sociální a zdravotnické infrastruktury, odstraňování ekologických zátěží.

ROP SM obsahuje 4 prioritní osy rozdělující operační program na logické celky, a ty jsou dále konkretizovány prostřednictvím tzv. oblastí podpory, které vymezují, jaké typy projektů mohou být v rámci příslušné prioritní osy podpořeny. Prioritní osy jsou. Doprava, integrovaný rozvoj a obnova regionu, cestovní ruch a technická pomoc.

3.5.3 DALŠÍ OPERAČNÍ PROGRAMY VZTAHUJÍCÍ SE K ROZVOJI VZDĚLÁVÁNÍ

OPERAČNÍ PROGRAM ROZVOJ LIDSKÝCH ZDROJŮ OBDOBÍ 2004-2006

Pro oblast školství a vzdělávání je klíčovým dokumentem Operační program Rozvoj lidských zdrojů (OP RLZ), který je vypracován ve vazbě na prioritní osu 3 Rozvoj lidských zdrojů Národního rozvojového plánu. OP RLZ tvoří základ pro realizaci podpory z Evropského sociálního fondu v oblasti rozvoje lidských zdrojů v ČR na zkrácené programové období 2004 - 2006. OP RLZ vymezuje 4 priority a 10 opatření, které svým rozsahem pokrývají následující oblasti: aktivní politiku zaměstnanosti, integraci specifických skupin obyvatelstva ohrožených sociální exkluzí, rovnost příležitostí pro muže a ženy na trhu práce, rozvoj celoživotního učení, adaptabilitu zaměstnanců a zaměstnavatelů na změny ekonomických a technologických podmínek.

Globálním cílem OP RLZ je vysoká a stabilní úroveň zaměstnanosti založená na kvalifikované a flexibilní pracovní síle, integraci sociálně vyloučených skupin obyvatelstva a konkurenceschopnosti podniků, **při respektování principů udržitelného rozvoje.**

Analýza OP RLZ

OP RLZ je uveden analýzou ekonomické a sociální situace ČR, která je zasazena do evropského kontextu. Zmiňuje se o předchozí finanční pomoci EU v rámci programu Phare, odvolává se i na Národní plán zaměstnanosti. V další kapitole následuje popis rozvojové strategie ČR v oblasti rozvoje lidských zdrojů. V dokumentu je uveden i finanční plán mapující období 2000 - 2006 včetně odhadů adicionality (princip doplňkovosti). Jádrem OP RLZ je druhá kapitola, která popisuje strategické cíle a priority nezbytné pro smysluplný rozvoj oblasti lidských zdrojů.

Operační program Rozvoj lidských zdrojů vymezuje celkem 4 věcné priority a 10 opatření, které svým rozsahem pokrývají následující oblasti: aktivní politiku zaměstnanosti, integraci specifických skupin ohrožených sociálním vyloučením, rovnost příležitostí pro muže a ženy na trhu práce, **rozvoj celoživotního učení** a zvýšení adaptability zaměstnanců a zaměstnavatelů na změny ekonomických a technologických podmínek.

OP RLZ pro školství a vzdělávání

Pro oblast školství a vzdělávání je důležitá především **Priorita 3 Rozvoj celoživotního učení**, která definuje opatření podporovaná z Evropského sociálního fondu. MŠMT se tak otevřela příležitosti efektivněji a účinněji naplňovat strategické cíle rezortu (tj. zejména naplňování dvou strategických dokumentů: Národního programu rozvoje vzdělávání v ČR a Dlouhodobého záměru a rozvoje výchovně vzdělávací soustavy ČR.)

- **Opatření 3.1** Zkvalitňování vzdělávání ve školách a školských zařízeních a rozvoj podpůrných systémů ve vzdělávání
- **Opatření 3.2** Podpora terciárního vzdělávání, výzkumu a vývoje
- **Opatření 3.3** Rozvoj dalšího profesního vzdělávání

Opatření 3.1 a 3.2 jsou v gesci MŠMT, opatření 3.3 pak spravuje MPSV. Na celkové realizaci priority 3 se podílejí rovněž partneři na regionální úrovni.

Kapitoly vztahující se k oblasti celoživotního vzdělávání

1.1.6 Rozvoj celoživotního učení (*mapuje situaci v současném školství a v oblasti vzdělávání*)

1.2.3 Rozvoj celoživotního učení (*shrnuje nejvýznamnější strategické dokumenty v oblasti vzdělávání, které se staly východiskem i pro formulaci opatření*)

2.2.3 Priorita 3 Rozvoj celoživotního učení (*popis a zdůvodnění Priority a všech opatření, které byly v jejím rámci definovány, vymezení operačních cílů, cílových skupin příjemců pomoci, aktivit, které budou podporovány, subjektů, které budou poskytovat služby cílovým skupinám*)

OPERAČNÍ PROGRAM VÝZKUM A VÝVOJ PRO INOVACE

Globálním cílem OP Výzkum a vývoj pro inovace je posilování výzkumného, vývojového a inovačního potenciálu zajišťujícího růst, konkurenceschopnost a vytváření pracovních míst v regionech tak, aby se ČR stala evropsky významným místem koncentrace těchto aktivit prostřednictvím vysokých škol, výzkumných institucí a dalších relevantních subjektů.

Operační program Výzkum a vývoj pro inovace (OP VaVpI) je jedním z významných operačních programů, který přispívá k posílení růstu konkurenceschopnosti státu a orientaci na znalostní ekonomiku. Společně s Operačním programem Podnikání a Inovace (OP PI) a Operačním programem Vzdělávání pro konkurenceschopnost (OP VK) představuje OP VaVpI vzájemně propojený systém intervencí, který má za cíl zajistit dlouhodobě udržitelnou konkurenceschopnost české ekonomiky a cílových regionů v rámci cíle Konvergence. **Řídícím orgánem** OP Výzkum a vývoj pro inovace je **MŠMT**.

OPERAČNÍ PROGRAM ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Globálním cílem Operačního programu Životní prostředí je ochrana a zlepšování kvality životního prostředí jako jednoho ze základních principů udržitelného rozvoje. Kvalitní životní prostředí je základem zdraví obyvatel státu a zvyšuje atraktivitu území pro život, práci a investice. Důsledkem investiční atraktivity je zvyšování nejen zaměstnanosti, ale zejména konkurenceschopného udržitelného hospodářského růstu v regionech

Operační program Životní prostředí (OPŽP) spadá mezi tematické operační programy v cíli Konvergence a z pohledu finančních prostředků je druhým největším českým operačním programem: z fondů EU je pro něj vyčleněno 4,92 mld. € , což činí přibližně 18,4 % veškerých prostředků určených z fondů EU pro Českou republiku. Operační program byl schválen Evropskou komisí dne 20. 12. 2007.

OP Životní prostředí obsahuje 8 prioritních os rozdělujících operační program na logické celky, a ty jsou dále konkretizovány prostřednictvím tzv. oblastí podpor, případně ještě podoblastí podpor, které vymezují, jaké typy projektů mohou být v rámci příslušné prioritní osy podpořeny. **Pro oblast vzdělávání je určena prioritní osa 7 - Rozvoj infrastruktury pro environmentální vzdělávání, poradenství a osvětu**

Např. nákup, rekonstrukce, výstavba a technické vybavení objektů za účelem vzniku nových center a poraden, tvorba environmentálních osvětových, informačních a odborných materiálů a vzdělávacích a metodických pomůcek apod. . **Řídícím orgánem** operačního programu je **MŽP**.

INTEGROVANÝ OPERAČNÍ PROGRAM

Globálním cílem Integrovaného operačního programu je zefektivnění činností a procesů v oblasti veřejné správy, veřejných služeb a územního rozvoje prostřednictvím modernizace technického zázemí, jako předpokladu pro vytvoření moderní občanské společnosti a zvýšení konkurenceschopnosti regionů a ČR jako celku. V rámci IOP se integruje podpora několika tematických oblastí jejichž společným jmenovatelem je posílení veřejné správy a veřejných služeb zejména prostřednictvím rozvoje informační a sociální infrastruktury. Tento program je koncipován jako víceúčelový, vybrané prioritní osy programu budou doplněny o příspěvek z cíle Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost tak, aby mohly být aktivity v těchto osách obsažené podporovány na celém území státu, to je včetně hl.města Prahy.

Integrovaný operační program (IOP) je zaměřený na řešení společných regionálních problémů v oblastech infrastruktury pro veřejnou správu, veřejné služby a územní rozvoj: rozvoj informačních technologií ve veřejné správě, zlepšování infrastruktury pro oblast sociálních služeb, veřejného zdraví, služeb zaměstnanosti a služeb v oblasti bezpečnosti, prevence a řešení rizik, podporu cestovního ruchu, kulturního dědictví, zlepšování prostředí na sídlištích a rozvoj systémů tvorby územních politik.

V rámci IOP se integruje několik tematických oblastí podpory, které musí být z hlediska vymezených kompetencí, subsidiarity (tj. respektování pravomocí organizačně nižších úrovní) a dělby práce zajišťovány z centrální úrovně orgány státní správy nebo orgány územní veřejné správy:

- modernizace veřejné správy,
- zvýšení kvality a dostupnosti veřejných služeb,
- podpora územního rozvoje.

Společným cílem těchto tematických oblastí je posílení veřejné správy, veřejných a navazujících služeb (dále jen veřejné služby) na území ČR s cílem zvýšit kvalitu života obyvatel a atraktivitu ČR pro investory. Vymezení konkrétních aktivit IOP je podloženo koncepčními strategickými materiály v daných oblastech (národní koncepce). **Řídícím orgánem IOP je Ministerstvo pro místní rozvoj.**

PŘÍLOHA 10

**Ministerstvo školství,
mládeže a tělovýchovy
Č. j. 4164/2009-14**

SEZNAM

PLATNÝCH PŘEDPISŮ V RESORTU ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY podle stavu k 15.1. 2009

OBSAH

- I. Školy a školská zařízení
- II. Vysoké školy, věda, výzkum a vývoj
- III. Další vzdělávání a uznávání odborné kvalifikace
- IV. Pracovní právo a bezpečnost práce
- V. Sociální věci
- VI. Mládež
- VII. Tělovýchova a sport
- VIII. Rozpočtové hospodaření, správa majetku a účetnictví
- IX. Kontrola, informace a statistika
- X. Vnitřní správa, personální agenda a obrana

I. Školy a školská zařízení

Zákony

- Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění zákonů č. 383/2005 Sb., č. 112/2006 Sb., č. 158/2006 Sb., č. 161/2006 Sb., č. 165/2006 Sb., č. 179/2006 Sb., č. 342/2006 Sb., č. 624/2006 Sb., č. 217/2007 Sb., č. 296/2007 Sb., č. 343/2007 Sb., č. 58/2008 Sb., č. 126/2008 Sb., č. 189/2008 Sb., č. 242/2008 Sb., č. 243/2008 Sb., č. 306/2008 Sb. a č. 384/2008 Sb.
- Úplné znění zákona č. 561/2004 Sb., vyhlášené pod č. 317/2008.
- Zákon č. 562/2004 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím školského zákona, ve znění zákona č. 264/2006 Sb.
- Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění zákonů č. 383/2005 Sb., č. 179/2006 Sb., č. 264/2006 Sb., č. 189/2008 a č. 384/2008 Sb.
- Zákon č. 306/1999 Sb., o poskytování dotací soukromým školám, předškolním a školským zařízením, ve znění zákonů č. 132/2000 Sb., č. 255/2001 Sb., č. 16/2002 Sb., č. 284/2002 Sb., č. 562/2004 Sb., č. 383/2005 Sb. a č. 179/2006 Sb.
- Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů, ve znění nálezu Ústavního soudu vyhlášeného pod č. 476/2004 Sb., zákona č. 562/2004 Sb., zákona č. 563/2004 Sb., zákona č. 383/2005 Sb., č. 112/2006 Sb., č. 189/2008 Sb. a č. 274/2008 Sb.

Nařízení vlády

- Nařízení vlády č. 689/2004 Sb., o soustavě oborů vzdělání v základním, středním a vyšším odborném vzdělávání, ve znění nařízení vlády č. 18/2006 Sb., č. 224/2007 Sb. a č. 268/2008 Sb.
- Nařízení vlády č. 75/2005 Sb., o stanovení rozsahu přímé vyučovací, přímé výchovné, přímé speciálně pedagogické, přímé pedagogicko-psychologické činnosti pedagogických pracovníků.
- Nařízení vlády č. 362/2008 Sb., o zrušení některých nařízení vlády v oblasti
- školství, mládeže a tělovýchovy.

Vyhlášky

- Vyhláška MŠMT č. 442/1991 Sb., o ukončování studia ve středních školách a učilištích, ve znění zákona č. 138/1995 Sb. a vyhlášek č. 235/2003 Sb. a č. 672/2004 Sb.
- Vyhláška MŠMT č. 137/1993 Sb., kterou se stanoví kritéria pro prokazování znalosti českého jazyka žadatelů o udělení státního občanství České republiky
- Vyhláška MZd č. 106/2001 Sb., o hygienických požadavcích na zotavovací akce pro děti, ve znění vyhlášky č. 148/2004 Sb.

- Vyhláška MŠMT č. 671/2004 Sb., kterou se stanoví podrobnosti o organizaci přijímacího řízení ke vzdělávání ve středních školách, ve znění vyhlášky č. 422/2006 Sb., č. 46/2008 Sb. a č. 394/2008 Sb.
- Vyhláška MŠMT č. 10/2005 Sb., o vyšším odborném vzdělávání, ve znění vyhlášky č. 470 /2006 Sb.
- Vyhláška MŠMT č. 12/2005 Sb., o podmínkách uznání rovnocennosti a nostrifikace vysvědčení vydaných zahraničními školami.
- Vyhláška MŠMT č. 13/2005 Sb., o středním vzdělávání a vzdělávání v konzervatoři, ve znění vyhlášky č. 374/2006 Sb.
- Vyhláška MŠMT č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání, ve znění vyhlášky č. 43/2006 Sb.
- Vyhláška MŠMT č. 15/2005 Sb., kterou se stanoví náležitosti dlouhodobých záměrů, výročních zpráv a vlastního hodnocení školy.
- Vyhláška MŠMT č. 16/2005 Sb., o organizaci školního roku, ve znění vyhlášky č. 322/2008 Sb.
- Vyhláška MŠMT č. 17/2005 Sb., o podrobnějších podmínkách organizace České školní inspekce a výkonu inspekční činnosti.
- Vyhláška MŠMT č. 33/2005 Sb., o jazykových školách s právem státní jazykové zkoušky a státních jazykových zkouškách.
- Vyhláška MŠMT č. 47/2005 Sb., o ukončování vzdělávání ve středních školách závěrečnou zkouškou a o ukončování vzdělávání v konzervatoři absolutoriem
- Vyhláška MŠMT č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, ve znění vyhlášky č. 454/2006 Sb.
- Vyhláška MŠMT č. 54/2005 Sb., o náležitostech konkursního řízení a konkursních komisích.
- Vyhláška MŠMT č. 55/2005 Sb., o podmínkách organizace a financování soutěží a přehlídek v zájmovém vzdělávání.
- Vyhláška MŠMT č. 64/2005 Sb., o evidenci úrazů dětí, žáků a studentů.
- Vyhláška MŠMT č. 71/2005 Sb., o základním uměleckém vzdělávání.
- Vyhláška MŠMT č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních.

- Vyhláška MŠMT č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných, ve znění vyhlášky č. 62/2007 Sb.,*
- Vyhláška MŠMT č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání.
- Vyhláška MŠMT č. 107/2005 Sb., o školním stravování, ve znění vyhlášky č. 107/2008 Sb.
- Vyhláška MŠMT č. 108/2005 Sb., o školských výchovných a ubytovacích zařízeních a školských účelových zařízeních.
- Vyhláška MŠMT č. 223/2005 Sb., o některých dokladech o vzdělání, ve znění vyhlášky č. 489/2006 Sb. a č. 63/2008 Sb.
- Vyhláška MŠMT č. 224/2005 Sb., kterou se zrušují některé vyhlášky v působnosti Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy.

* ve znění vyhlášky č. 227/2007 Sb. a vyhlášky č. 326/2008 Sb.

- Vyhláška MŠMT č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků, ve znění vyhlášky č. 412/2006 Sb.
- Vyhláška MŠMT č. 364/2005 Sb., o vedení dokumentace škol a školských zařízení a školní matriky a o předávání údajů z dokumentace škol a školských zařízení a ze školní matriky (vyhláška o dokumentaci škol a školských zařízení), ve znění vyhlášek č. 389/2006 Sb. a č. 226/2007 Sb.
- Vyhláška MZd č. 410/2005 Sb., o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých
- Vyhláška MŠMT č. 458/2005 Sb., kterou se upravují podrobnosti o organizaci výchovně vzdělávací péče ve střediscích výchovné péče.
- Vyhláška MŠMT č. 492/2005 Sb., o krajských normativních, ve znění vyhlášky č. 47/2008 Sb., ve znění vyhlášky č. 33/2009 Sb.
- Vyhláška MV č. 2/2006 Sb., kterou se pro školy a školská zařízení zřizované Ministerstvem vnitra provádějí některá ustanovení školského zákona ve znění vyhlášky č. 323/2008.
- Vyhláška MŠMT č. 60/2006 Sb., o postupu při zjišťování psychické způsobilosti pedagogických pracovníků školských zařízení pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy a školských zařízení pro preventivně výchovnou péči a o podrobnostech o školení osob žádajících o akreditaci k oprávnění zjišťovat psychickou způsobilost (vyhláška o psychické způsobilosti pedagogických pracovníků).
- Vyhláška MŠMT č. 438/2006 Sb., kterou se upravují podrobnosti výkonu ústavní výchovy a ochranné výchovy ve školských zařízeních.
- Vyhláška č. 220/2007, kterou se pro školy a školská zařízení zřizovaná ministerstvem obrany provádějí některá ustanovení školského zákona.
- Vyhláška č. 263/2007, kterou se stanoví pracovní řád pro zaměstnance škol a školských zařízení zřízených MŠMT, krajem, obcí nebo dobrovolným svazkem obcí.
- Vyhláška č. 348/2008 Sb., o výuce a zkouškách znalosti českého jazyka pro účely získání povolení k trvalému pobytu na území České republiky.

Vnitroresortní předpisy MŠMT

- Směrnice MŠ, kterou se zrušují některé obecně závazné právní předpisy č. j. 11 040/84-14, Věstník MŠ a MK sešit 5/1984.
- Směrnice, kterými se zrušují některé obecně závazné právní předpisy č. j. 8 253/87-14, Věstník MŠ a MK sešit 4/1987.
- Výnos, kterým se zrušují některé obecně závazné právní předpisy č. j. 22 652/88-14, Věstník MŠ a MK sešit 11 – 12/1988.
- Instrukce Ministerstva spravedlnosti, Ministerstva vnitra, Ministerstva zdravotnictví, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a Ministerstva práce a sociálních věcí, kterou se upravuje postup při výkonu soudních rozhodnutí o výchově nezletilých dětí, č. j. 142/2007 -ODS-Org.
- Statut Ceny ministra školství, mládeže a tělovýchovy ČR č. j. 22 909/92-31, Věstník MŠMT sešit 10-12/1992, se změnami publikovanými pod č. j. 14 346/97-30 ve Věstníku MŠMT sešit 5/1997 a pod č. j. 30 461/97-42, 30 ve Věstníku MŠMT sešitu 3/1998. Úplné znění publikováno ve Věstníku MŠMT sešitu 3/1998.
- Statut Ceny ministra školství, mládeže a tělovýchovy ČR (pedagogika), Věstník MŠMT sešit 1/1995.

- Příkaz ministra školství, mládeže a tělovýchovy č. 11/1996, kterým se ukládá vybírat správní poplatky za legalizaci vysvědčení, vysokoškolských diplomů a jiných výstupních dokumentů č. j. SM 1161/96-10-14.
- Opatření ministra školství, mládeže a tělovýchovy, kterým se zrušují některé právní předpisy č. j. 18 774/98-14, Věstník MŠMT sešit 6/1998.
- Metodický pokyn MŠMT k výchově proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance č. j. 14 423/99-22, Věstník MŠMT sešit 5/1999.
- Rozhodnutí MŠMT o povolení zvláštního způsobu plnění povinné školní docházky ve vybraných školách zřízených právnickou nebo fyzickou osobou jiného státu na území České republiky a nezařazených do sítě škol, předškolních a školských zařízení MŠMT č. j. 21 661/1999-11, Věstník MŠMT sešit 8/1999.
- Příkaz ministra školství, mládeže a tělovýchovy č. 20/1999, ke zřízení Poradní skupiny pro otázky národnostního školství č. j. 31 766/99-22.
- Rozhodnutí MŠMT o povolení zvláštního způsobu plnění povinné školní docházky v The British International School, s. r. o. zřízenou právnickou osobou jiného státu na území České republiky a nezařazenou do sítě škol, předškolních zařízení a školských zařízení MŠMT č. j. 33 195/99-22, Věstník MŠMT sešit 4/2000.
- Rozhodnutí MŠMT o povolení zvláštního způsobu plnění povinné školní docházky v Riverside School zřízenou právnickou osobou jiného státu na území České republiky a nezařazenou do sítě škol, předškolních a školských zařízení MŠMT č. j. 35 229/99-22 a Seznam zahraničních škol, jimž MŠMT povolilo zvláštní způsob plnění povinné školní docházky, Věstník MŠMT sešit 6/2000.
- Pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k zajištění kursů českého jazyka pro azylanty č. j. 21 153/2000-35, Věstník MŠMT sešit 7/2000.
- Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení, č. j. 24 246/2008-6, Věstník 1/2009.
- Opatření ministra školství, mládeže a tělovýchovy, kterým se zrušují některé vnitroresortní předpisy č. j. 11 134/2001-14, Věstník MŠMT sešit 2/2001.
- Upozornění k uplatnění autorského zákona při poskytování rozmnožovacích služeb za úplaty č. j. 31 433/2000-20, Věstník MŠMT sešit 2/2001.
- Rozhodnutí MŠMT podle § 58 písm. a) zákona č. 29/1984 Sb., o soustavě základních škol, středních škol a vyšších odborných škol, ve znění pozdějších předpisů (školský zákon), o pokusném ověřování organizace, průběhu a ukončování studia v Německé škole v Praze, s. r. o., č. j. 18 864/2001-11-23, Věstník MŠMT sešit 8/2001 – platí do roku 2008.
- Metodický pokyn k environmentálnímu vzdělávání, výchovy a osvěty (ENVO), č. j. 16 745/2008-22..
- Metodický pokyn MŠMT k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků
- z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví č. j. 10 194/2002-14, Věstník MŠMT sešit 3/2002.
- Rozhodnutí Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy podle § 58 písm. a) zákona č. 29/1984 Sb., o soustavě základních škol, středních škol a vyšších odborných škol (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, o experimentálním ověřování ukončování studia v The English College in Prague (Anglické gymnázium v Praze) podle programu International Baccalaureate č. j. 28 020/2001-23, Věstník MŠMT sešit 3/2002, ve znění změny č. j. 30 327/2003-23, Věstník MŠMT sešit 2/2004.
- *Organizační řád soutěží a přehlídek základních uměleckých škol č. j. 14 535/2002-22, Věstník MŠMT sešit 4/2002.*

- Metodický pokyn k realizaci rozvojového programu Rozšíření učebních plánů vzdělávacích programů pro základní vzdělávání o 2 vyučovací hodiny č. j. 31 172/2002-22, Věstník MŠMT sešit 3/2003.
- Metodický pokyn MŠMT k postupu školských zařízení pro výkon ústavní výchovy a ochranné výchovy při opatřeních zásadní důležitosti č. j. 32 608/02-24, Věstník MŠMT sešit 4/2003.
- Informace o spolupráci předškolních zařízení, škol a školských zařízení s Policií ČR při prevenci a při vyšetřování kriminality dětí a mládeže a kriminality na dětech a mládeži páchané č.j. 25884/2003-24, Věstník MŠMT sešit 11/2003
- Koncepce oddělení pro děti vyžadující intenzivní individuální péči č.j. 25 133/2003-24, Věstník MŠMT sešit 12/2003.
- Směrnice MŠMT pro státní zkoušky z psaní na klávesnici, zpracování textu na počítači, těsnopisu a stenotypistiky č. j. 22 706/2003-23, Věstník MŠMT sešit 3/2004.
- Informace MŠMT pro střední odborná učiliště, střední školy, střední odborné školy, vyšší odborné školy a vysoké školy o jejich povinnosti spolupracovat na žádost uznávacího orgánu v řízení o uznání odborné kvalifikace č. j. 16 361/2004-54, Věstník MŠMT sešit 5/2004.
- Pravidla pro rodiče a děti k bezpečnějšímu užívání internetu č. j. 11 691/2004-24, Věstník MŠMT sešit 6/2004.
- Pokyn MŠMT k rozšíření učebních plánů vzdělávacích programů pro základní vzdělávání o 1 vyučovací hodinu od školního roku 2004/2005 č. j. 21 264/2004-22, Věstník MŠMT sešit 8/2004, ve znění doplňku č. j. 25 344/2004-22, Věstník MŠMT sešit 10/2004.
- Opatření ministryně školství, mládeže a tělovýchovy, kterým se zrušují některé vnitroresortní předpisy č. 27 563/2004-14, Věstník MŠMT sešit 12/2004.
- Pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k postupu při povolování výuky některých předmětů v cizím jazyce č. j. 527/2009-23.
- Příkaz ministryně školství, mládeže a tělovýchovy č. 1/2005 k postupu při zápisu škol a školských zařízení do rejstříku škol a školských zařízení, postupu při provádění změn v těchto údajích a k řízení o výmazu z rejstříku škol a školských zařízení č. j. 32 372/2004-21.
- Upozornění na nepřesné informace v učebnicích v souvislosti s udělováním schvalovací doložky č. j. 28 244/2004-22, Věstník MŠMT sešit 12/2004.
- Přehled platnosti učebních dokumentů pro výuku v učebních a studijních oborech středoškolského odborného vzdělávání č. j. 28 909/2004-23, Věstník MŠMT sešit 12/2004.
- Opatření ministryně školství, mládeže a tělovýchovy, kterým se vydává Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání č. j. 31 504/2004-22, Věstník MŠMT sešit 1/2005, ve znění opatření č.j. 27002/2005-22, Věstník MŠMT sešit 10/2005, opatření č.j. 24 653/2006-24, Věstník MŠMT sešit 8/2007 a opatření č.j. 15 523/2007-22.
- Opatření ministryně školství, mládeže a tělovýchovy, kterým se vydává Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání č. j. 32 405/2004-22, Věstník MŠMT sešit 2/2005.
- Strategie prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže v působnosti resortu MŠMT na období 2009-2012, č.j. 37/2009-61.

- Sdělení MŠMT k doplnění textu doložky na vysvědčení o maturitní zkoušce a výučním listu, informace o tiskopisu osvědčení o jednotlivé zkoušce, tiskopisy pro absolutoria VOŠ a konzervatoří a záznamu o úrazu č. j. 11 876/2005-2/1, Věstník MŠMT sešit 3/2005.
- Statut Akreditační komise pro vyšší odborné vzdělávání č.j. 16 829/2005-23, Věstník MŠMT sešit 6/2005.
- Metodický pokyn MŠMT k realizaci rozvojového programu Rozšíření učebních plánů vzdělávacích programů pro základní vzdělávání o 1 vyučovací hodinu od školního roku 2005/2006 č. j. 11 818/2005-22, Věstník MŠMT sešit 6/2005.
- Opatření ministryně školství, mládeže a tělovýchovy, kterým se zrušují některé vnitroresortní předpisy č.j. 24 904/2005-14, Věstník MŠMT sešit 8/2005.
- Směrnice MŠMT, podle které zpracovávají právnické osoby vykonávající činnost škol a školských zařízení, které zřizují kraje, obce nebo svazky obcí rozboru hospodaření s finančními prostředky státního rozpočtu poskytovanými podle § 161 odst. 6 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) č.j. 24 306/2005-44, Věstník MŠMT sešit 9/2005.
- Sdělení Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k postupu a stanoveným podmínkám pro udělování a odnímání schvalovacích doložek učebnicím a učebním textům a k zařazování učebnic a učebních textů do seznamu učebnic, č.j. 16854/2007-20.
- Pokyn náměstka ministryně k udělování čestného názvu právnickým osobám vykonávajícím činnost školy nebo školského zařízení č.j. 27 620/2005-20, Věstník MŠMT sešit 1/2006.
- Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy č.j. 37 014/2005-25, Věstník MŠMT sešit 2/2006.
- Vyhlášení rozvojového programu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ze dne 17. ledna 2006, č.j. 31 042/2005-22- Rozšíření učebních plánů vzdělávacích programů pro základní vzdělávání o 5 vyučovacích hodin od školního roku 2006/07, Věstník MŠMT sešit 3/2006.
- Informace k vyplňování vysvědčení na základních školách od školního roku 2008/09, č.j. 763/2009-22.
- Příkaz ministryně školství, mládeže a tělovýchovy č. 3/2006 k postupu při zabezpečení realizace vyhlášky č. 60/2006 Sb., o psychické způsobilosti pedagogických pracovníků č.j. 10 446/2006-24, Věstník MŠMT sešit 5/2006.
- Metodický pokyn MŠMT k primární prevenci, sociálně patologických jevů u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, č.j. 20 006/2007-51.
- Rozhodnutí MŠMT, kterým se stanoví Seznam standardizovaných jazykových zkoušek pro účely Systému jazykové kvalifikace zaměstnanců ve správních úřadech č.j. 10640/2008-23.
- Příkaz ministryně školství mládeže a tělovýchovy č. 18/2007, č.j. 8294/2007-23, kterým se vydává statut akreditační komise pro vyšší odborné vzdělávání a Pravidla pro finanční, materiální a organizační činnosti Akreditační komise pro vyšší odborné vzdělávání a kterým se mění Příkaz ministryně školství mládeže a tělovýchovy č. 5/2005, č.j. 16 829/2005-23.
- Příkaz ministryně školství, mládeže a tělovýchovy č. 21/2007 k činnosti středisek výchovné péče Věstník MŠMT sešit 6/2004.

- Metodický pokyn upřesňující podmínky činnosti středisek výchovné péče č.j. 14 744/2007-24 Věstník MŠMT sešit 6/2004.
- Informace Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy právnickým osobám, vykonávajícím činnost středních škol z 31. 7. 2007, která se týká vydání 63 rámcových vzdělávacích programů oborů středního vzdělávání, Věstník MŠMT sešit 9/2007.
- Změna učebních plánů vzdělávacích programů základních vzdělávání od 1. září 2007, č.j. 6538/2007-22.
- Informace a doporučení Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k individuálnímu vzdělávání, č.j. 14 821/2007-22.
- Opatření ministra školství, mládeže a tělovýchovy ze dne 20.8.2008, kterým se vydává rámcový vzdělávací program pro obor vzdělání základní škola speciální a uvolňuje k tvorbě školních vzdělávacích programů, č.j. 9009/2008-61-VÚP , Věstník MŠMT č. 8/2008.
- Vyhlášení MŠMT o pokusném ověřování vzdělávání podle školních vzdělávacích programů zpracovaných v projektu Pilot G „Tvorba a ověřování pilotních školních vzdělávacích programů ve vybraných gymnáziích“, č. j. 19 346/2006-23, ve znění Dodatku č. j. 23 211/2008-23 ze dne 16. 12. 2008, Věstník MŠMT sešit 2/2009.
- Vyhlášení MŠMT o pokusném ověřování vzdělávání podle školních vzdělávacích programů zpracovaných v projektu Pilot GP „Tvorba a ověřování pilotních vzdělávacích programů ve vybraných pražských gymnáziích“, č. j. 19 370/2006-23, ve znění Dodatku č. j. 23 211/2008-23 ze dne 16. 12. 2008, Věstník MŠMT sešit 2/2009.
- Změna učebních dokumentů oborů vzdělání gymnázií s platností od 1. 9. 2006,
- č. j. 18 961/2006-23 ze dne 31. 7. 2006.
- Vydání rámcových vzdělávacích programů oborů středního vzdělání,
- č. j. 12 698/2007-23 ze dne 30. 7. 2007.
- Vyhlášení pokusného ověřování tvorby rámcového vzdělávacího programu a školních vzdělávacích programů pro bilingvní gymnázia a následného vzdělávání podle vytvořených školních vzdělávacích programů pro bilingvní gymnázia, č. j. 19 242/2007-23 ze dne 26. 9. 2007, Věstník MŠMT sešit 2/2008.
- Vyhlášení pokusného ověřování ukončování vzdělávání v oboru vzdělání 78-42-
- M/002 Ekonomické lyceum, č. j. 19 299/2007-23 ze dne 29. 11. 2007, Věstník MŠMT sešit 2/2008.
- Vyhlášení pokusného ověřování ukončování vzdělávání v oboru vzdělání 78-42-
- M/001 Technické lyceum, č. j. 19 300/2007-23 ze dne 29. 11. 2007, Věstník MŠMT sešit 2/2008.
- Vyhlášení pokusného ověřování ukončování vzdělávání v oboru vzdělání 78-42-
- M/005 Zdravotnické lyceum, č. j. 18 696/2008-23 ze dne 22. 10. 2008, Věstník MŠMT sešit 12/2008.
- Rozhodnutí MŠMT podle § 58 písm. a) zákona č. 29/1984 Sb., o soustavě základních škol, středních škol a vyšších odborných škol (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, o experimentálním ověřování maturitních zkoušek ve třídách gymnázií s výukou vybraných předmětů v cizím jazyce, zřízených ve spolupráci s Velkou Británií, Francií, Francouzským společenstvím Belgie, Spolkovou republikou Německo, Rakouskem, Itálií, Španělskem a v Rakouské škole v Praze, o. p. s., č. j. 28 019/2001-23, Věstník MŠMT sešit 3/2002, ve znění změny č. j.

32 228/2004-23, Věstník MŠMT sešit 2/2005, a ve znění změny č. j. 23 565/2008-23, Věstník MŠMT sešit 2/2009.

- Vyhlášení pokusného ověřování oboru "Těžba a zpracování ropy a zemního plynu", Střední průmyslová škola kamenická a sochařská Hořice, Husova 675, 508 01 Hořice (5 let, ukončení v roce 2013).

II. Vysoké školy, věda, výzkum a vývoj

Zákony

- Zákon č. 48/1990 Sb., o změně názvu University Jana Evangelisty Purkyně v Brně.
- Zákon č. 163/1990 Sb., o bohosloveckých fakultách.
- Zákon č. 181/1990 Sb., o zrušení Vysoké školy Sboru národní bezpečnosti.
- Zákon ČNR č. 314/1991 Sb., o zřízení Slezské univerzity, Jihočeské univerzity, Západočeské univerzity, Univerzity Jana Evangelisty Purkyně a Ostravské univerzity .
- Zákon č. 283/1992 Sb., o Akademii věd České republiky, ve znění zákonů č. 220/2000 Sb. a č. 342/2005 Sb.
- Zákon ČNR č. 375/1992 Sb., o změně názvu Vysoké školy veterinární v Brně a změně postavení a názvu Pedagogické fakulty v Hradci Králové.
- Zákon č. 46/1994 Sb., o změně názvu Vysoké školy chemickotechnologické v Pardubicích.
- Zákon č. 192/1994 Sb., o změně názvu některých vysokých škol uvedených v příloze zákona č. 172/1990 Sb., o vysokých školách.
- Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění zákonů č. 210/2000 Sb., č. 147/2001 Sb., č. 362/2003 Sb., č. 96/2004 Sb., č. 121/2004 Sb., č. 436/2004 Sb., č. 473/2004 Sb., č. 562/2004 Sb., č. 342/2005 Sb., č. 552/2005 Sb., č. 161/2006 Sb., č. 165/2006 Sb., č. 310/2006 Sb., č. 624/2006 Sb., č. 261/2007 Sb., 296/2007 Sb. ,č. 189/2008 Sb.
- Zákon č. 404/2000 Sb., o zřízení Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně.
- Zákon č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o podpoře výzkumu a vývoje), ve znění zákonů č. 41/2004 Sb., č. 215/2004 Sb., č. 342/2005 Sb., č. 413/2005 Sb., č. 81/2006 Sb., č. 227/2006 Sb., č. 171/2007 Sb., č. 296/2007 Sb. a č. 124/2008 Sb.
- Zákon č. 214/2004 Sb., o zřízení Univerzity obrany.
- Zákon č. 375/2004 Sb., o zřízení Vysoké školy polytechnické Jihlava.
- Zákon č. 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích, ve znění zákona č. 533/2006 Sb., č. 379/2007 Sb. a č. 296/2007 Sb.
- Zákon č. 342/2005 Sb., o změnách některých zákonů v souvislosti s přijetím zákona o veřejných výzkumných institucích, ve znění zákona č. 362/2007 Sb.
- Zákon č. 162/2006 Sb., o zřízení Vysoké školy technické a ekonomické v Českých Budějovicích.
- Zákon č. 227/2006 Sb., o výzkumu na lidských embryonálních kmenových buňkách a souvisejících činnostech a o změně některých souvisejících zákonů.

Nařízení vlády

- Nařízení vlády ČSFR č. 282/1990 Sb., o změně v organizaci vysokých škol uměleckého směru.
- Nařízení vlády ČSFR č. 308/1990 Sb., kterým se provádí zákon č. 181/1990 Sb., o zrušení Vysoké školy Sboru národní bezpečnosti, ve znění nařízení vlády č. 434/1990 Sb.
- Nařízení vlády č. 267/2002 Sb., o informačním systému výzkumu a vývoje.
- Nařízení vlády č. 461/2002 Sb., o účelové podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků a o veřejné soutěži ve výzkumu a vývoji, ve znění nařízení vlády č. 83/2008 Sb.
- Nařízení vlády č. 462/2002 Sb., o institucionální podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků a o hodnocení výzkumných záměrů, ve znění nařízení vlády č. 28/2003 Sb., č. 67/2008 Sb. a č. 83/2008 Sb.

Vyhlášky

- Vyhláška MŠMT č. 42/1999 Sb., o obsahu žádosti o akreditaci studijního programu.
- Vyhláška MŠMT č. 229/1999 Sb., kterou se vydává seznam škol, jejichž hlavní činností je vzdělávání mládeže nebo dospělých v zemědělských oborech.
- Vyhláška MŠMT č. 343/2002 Sb., o postupu a podmínkách při zveřejnění průběhu přijímacího řízení na vysokých školách, ve znění vyhlášky č. 276/2004 Sb.
- Vyhláška č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků, ve znění vyhlášky č. 412/2006 Sb.
- Vyhláška č. 322/2005 Sb., o dalším studiu, popřípadě výuce, které se pro účely státní sociální podpory a důchodového pojištění považují za studium na středních nebo vysokých školách, ve znění vyhlášek č. 167/2006 Sb., č. 423/2006 Sb., č. 225/2007 Sb. a č. 325/2008 Sb.
- Vyhláška č. 231/2006 Sb., kterou se stanoví vzor písemného pověření kontrolního pracovníka k provádění kontroly výzkumu na lidských embryonálních kmenových buňkách a souvisejících činnostech.

Vnitroresortní předpisy MŠMT

- Pokyn k jednotnému uplatňování zásad rehabilitace studentů vysokých škol č. j. 1 664/91-SM.
- Statut medaile MŠMT ČR č. j. 13 344/92-33, Věstník MŠMT sešit 3-6/1992, se změnami uvedenými pod č. j. 14 346/97-30 a č. j. 30 461/97-42,30.
- Statut Ceny ministra školství, mládeže a tělovýchovy pro vynikající studenty a absolventy studia ve studijním programu, Věstník MŠMT sešit 7/1998
- Příkaz ministra školství, mládeže a tělovýchovy č. 21/1999 k přiznávání stipendií podle programu „Stipendia MŠMT pro podporu tvůrčí činnosti studentů doktorských studijních programů při řešení projektů úspěšných ve výběrovém řízení Fondu rozvoje vysokých škol“ č. j. 34 984/99-33, Věstník MŠMT sešit 2/2000, ve znění změny č. j. 33 713/2000-33, Věstník MŠMT sešit 3/2001, včetně úplného znění.

- Rozhodnutí ministra školství, mládeže a tělovýchovy k předkládání výročních zpráv podle zákona o vysokých školách č. j. 10 657/2000-30, Věstník MŠMT sešit 2/2000.
- Příkaz ministra školství, mládeže a tělovýchovy č. 11/2000 ke zpracování a využití údajů z matrik studentů vysokých škol pro rozpočtové a statistické účely č. j. 22 490/2000-1.
- Statut Ceny ministryně školství, mládeže a tělovýchovy za výzkum č. j. 30 768/2002-31.
- Statut Fondu rozvoje vysokých škol č. j. SÚ 927/2003-30.
- Směrnice MŠMT pro provádění Operačního programu Rozvoj lidských zdrojů č. j. 23 377/2004-54.
- **Pravidla pro poskytování dotací Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy podle zákona o vysokých školách veřejným vysokým školám na ubytování a stravování studentů a na ubytovací stipendia na rok 2005 č.j. 28 780/2004-30, Věstník MŠMT sešit 2/2005.**
- Příkaz ministryně školství, mládeže a tělovýchovy č. 13/2005 k přiznávání stipendií podle programu „Stipendia Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy vložená do stipendijní části Programu Akce Česká republika – Rakouská republika – spolupráce ve vědě a vzdělávání“ č.j. 20 527/2005-61, Věstník MŠMT sešit 10/2005.
- Příkaz ministryně školství, mládeže a tělovýchovy č. 2/2006, kterým se schvaluje postup při vedení rejstříku veřejných výzkumných institucí, zápisu do něj a dalších souvisejících činnostech, č.j. 36 938/2005-34.
- Příkaz ministryně školství, mládeže a tělovýchovy č. 9/2006, kterým se schvaluje postup při povolování výzkumu na lidských embryonálních kmenových buňkách a při dalších správních činnostech souvisejících s tímto výzkumem.
- Pravidla pro poskytování příspěvků a dotací veřejným vysokým školám Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy podle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, č.j. 4 632/2006-30, Věstník MŠMT sešit 3/2006.
- Pravidla pro poskytování dotací soukromým vysokým školám Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy podle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, č.j. 4 633/2006-30, Věstník MŠMT sešit 3/2006.
- Statut Rady programů, č.j. 14 236/2007-30 (společný dokument MŠMT a Rady VŠ, který byl podepsán dne 27. 9. 2007).

- Příkaz ministra školství, mládeže a tělovýchovy č. 42/2007 k přiznávání Stipendií podle programu Stipendia Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy na podporu studia cizinců na veřejných vysokých školách v České republice“, č.j. 23304/2007-10.

- Opatření ministra školství, mládeže a tělovýchovy, kterým se plošně mění výše stipendií přiznávaných podle programu „Stipendia Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy na podporu studia cizinců na veřejných vysokých školách v České republice“, Věstník MŠMT sešit 11/2008, č.j. 11316/2008-10.
- Změna programu „Stipendia Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy na podporu studia cizinců na veřejných vysokých školách v České republice“, č.j. 11 316/2008 Věstník MŠMT sešit 11/2008.
- Příkaz ministra školství, mládeže a tělovýchovy č. 43/2007, kterým se stanoví postup při zařazování vzdělávacích institucí a jazykových kurzů do příloh vyhlášky

č.322/2005 Sb., o dalším studiu, popřípadě výuce, které se pro účely státní sociální podpory a důchodového pojištění považují za studium na středních nebo vysokých školách, ve znění pozdějších předpisů, a při jejich vyřazování z těchto příloh, č.j. 26388/2007- 20, Věstník č. 2/2008.

- Příkaz ministra školství, mládeže a tělovýchovy č. 13/2008 k přiznávání stipendií podle programu „Stipendia Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy pro studium v zahraničí“ č.j. 10877/2008-10.
- Příkaz ministra školství, mládeže a tělovýchovy č. 30/2008 k přiznávání stipendií podle programu „Stipendia Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy vložená do Central European Exchange Programme for University Studies (CEEPUS II)“ č.j. 25 160/2008-10. Tento příkaz ze dne 28.12. 2008 nebyl ve Věstníku MŠMT publikován.

III. Další vzdělávání a uznávání odborné kvalifikace

Zákony

- Zákon č. 18/2004 Sb., o uznávání odborné kvalifikace a jiné způsobilosti státních příslušníků členských států Evropské unie a některých příslušníků jiných států a o změně některých zákonů (zákon o uznávání odborné kvalifikace).
- Zákon č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a o změně některých zákonů (zákon o uznávání výsledků dalšího vzdělávání), ve znění zákona č. 110/2007 Sb. a č. 362/2007 Sb.

Vyhlášky

- Vyhláška č. 524/2004 Sb., o akreditaci zařízení k provádění rekvalifikace uchazečů o zaměstnání a zájemců o zaměstnání.
- Vyhláška č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků, ve znění vyhlášky č. 412/2006 Sb.
- Vyhláška č. 208/2007 Sb., o podrobnostech stanovených k provedení zákona o uznávání výsledků dalšího vzdělávání.

Vnitroresortní předpisy MŠMT

- Sdělení MŠMT, kterým se podle § 28 odst. 2 písm. k) zákona č. 18/2004 Sb. vydává seznam regulovaných činností (povolání) v České republice, členěný podle příslušnosti uznávacích orgánů a podle působnosti směrnic Evropského společenství v oblasti uznávání odborných kvalifikací, aktualizovaný k 19.10.2007 , Věstník MŠMT sešit 1/2008, č.j. 27 707/2007-12 .

IV. Pracovní právo a bezpečnost práce

Zákony

- Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění zákona č. 585/2006 Sb., č. 181/2007 Sb., č. 261/2007 Sb., č. 296/2007 Sb., č. 362/2007 Sb., nálezů Ústavního soudu vyhlášeného pod č. 116/2008 Sb., zákona č. 121/2008 Sb., č. 126/2008 Sb., č. 294/2008 Sb., č. 305/2008 Sb., č. 306/2008 Sb. a č. 382/2008 Sb.

Nařízení vlády

- Nařízení vlády č. 75/2005 Sb. o stanovení rozsahu přímé vyučovací, přímé výchovné, přímé speciálně pedagogické a přímé pedagogicko-psychologické činnosti pedagogických pracovníků.
- Nařízení vlády č. 564/2006 Sb., o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě.

Vyhlášky

- Vyhláška MZd č. 288/2003 Sb., kterou se stanoví práce a pracoviště, které jsou zakázány těhotným ženám, kojícím ženám, matkám do konce devátého měsíce po porodu a mladistvým, a podmínky, za nichž mohou mladiství výjimečně tyto práce konat z důvodu přípravy na povolání.
- Vyhláška č. 64/2005 Sb., o evidenci úrazů dětí, žáků a studentů .
- Vyhláška č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků, ve znění vyhlášky č. 412/2006 Sb.
- Vyhláška č. 263/2007 Sb., kterou se stanoví pracovní řád pro zaměstnance škol a školských zařízení zřízených Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, krajem, obcí nebo dobrovolným svazkem obcí.

Vnitroresortní předpisy MŠMT

- Výklad k § 11 vyhlášky Českého úřadu bezpečnosti práce a Českého báňského úřadu č. 50/1978 Sb., o odborné způsobilosti v elektrotechnice, ve znění vyhlášky č. 98/1982 Sb., č. j. 32 583/83-42, Věstník MŠ a MK sešit 10-11/1984.
- Rozhodnutí MŠMT, kterým se stanoví Seznam standardizovaných jazykových zkoušek pro účely Systému jazykové kvalifikace zaměstnanců ve správních úřadech, č.j. 10 640/2008–23 ze dne 25.7.2008, Věstník MŠMT sešit 10/2008.
- Prodloužení platnosti osvědčení „PROJEKTU G a N“ č. j. 10 513/2003-22, Věstník MŠMT sešit 3/2003.
- Seznam profesních sdružení podle § 3 písm. g) bodu 4 zákona č. 18/2004 Sb., o uznávání odborné kvalifikace, č. j. 14 769/2004-54, Věstník MŠMT sešit 5/2004.
- Sdělení MŠMT, kterým se podle § 28 odst. 2 písm. k) zákona č. 18/2004 Sb.

vydává seznam regulovaných činností (povolání) v České republice, členěný podle příslušnosti uznávacích orgánů a podle působnosti směrnic Evropského společenství v oblasti uznávání odborných kvalifikací, aktualizovaný k 19. 10. 2007, č.j. 27 707/2007-12 ze dne 6.12.2007, Věstník MŠMT sešit 1/2008.

- Vzor kolektivní smlouvy č.j. 2 963/2008-14 ze dne 3.10.2008, Věstník MŠMT sešit 12/2008.
- Metodický pokyn k odměňování pedagogických pracovníků a ostatních zaměstnanců škol a školských zařízení a jejich zařazování podle 16-ti třídního katalogu prací, č.j. 30 207/2003-25.
- Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných MŠMT, č.j. 37 014/2005, Věstník MŠMT sešit 2/2006.
- Nařízení vlády č. 567/2006 Sb., o minimální mzdě, o nejnižších úrovních zaručené mzdy, o vymezení ztíženého pracovního prostředí a o výši příplatku ke mzdě za práci ve ztíženém pracovním prostředí, ve znění pozdějších předpisů.
- Nařízení vlády č. 469/2002 Sb., kterým se stanoví katalog prací a kvalifikační předpoklady a kterým se mění nařízení vlády o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě, ve znění pozdějších předpisů.

V. Sociální věci

Vyhlášky

- Vyhláška č. 322/2005 Sb., o dalším studiu, popřípadě výuce, které se pro účely státní sociální podpory a důchodového pojištění považují za studium na středních nebo vysokých školách, ve znění vyhlášek č. 167/2006 Sb., č. 423/2006 Sb., č. 225/2007 Sb. a č. 325/2008 Sb.

Vnitroresortní předpisy MŠMT

- Příkaz ministra školství, mládeže a tělovýchovy č. 6/1996 k provedení novely § 12 zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, č. j. 23 704/96-30, Věstník MŠMT sešit 10/1996.
- Příkaz ministra školství, mládeže a tělovýchovy č. 21/1999 k přiznávání stipendií podle programu "Stipendia MŠMT pro podporu tvůrčí činnosti studentů doktorských studijních programů při řešení projektů úspěšných ve výběrovém řízení Fondu rozvoje vysokých škol" č. j. 34 984/99-33, Věstník MŠMT sešit 2/2000, ve znění změny č. j. 33 713/2000-33, Věstník MŠMT sešit 3/2001, včetně úplného znění.
- Základ pro stanovení poplatků spojených se studiem podle § 58 odst. 2 zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění některých dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, pro rok 1999 Věstník MŠMT sešit 3/1999, pro rok 2000 č.j. 10 411/2000-33 Věstník MŠMT sešit 2/2000, pro rok 2001 Věstník sešit 3/2001, pro rok 2002 č.j. 11 532/2002-33 Věstník MŠMT sešit 2/2002, pro rok 2003 č.j. 10 831/2003-30 Věstník MŠMT sešit 1/2003, pro rok 2004 č.j. 11474/2004-30 Věstník MŠMT sešit 2/2004, pro rok 2005 č.j. 11 651/2005-30, pro rok 2006 č.j. 38 358/2005-30, pro rok 2007 č.j. 1 417/2007-30, pro rok 2008 č.j. 529/2008-33, pro rok 2009 č.j. 232/2009-33.

- Příkaz ministryně školství, mládeže a tělovýchovy č. 13/2005 k přiznávání stipendií podle programu „Stipendia Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy vložená do stipendijní části Programu Akce Česká republika - Rakouská republika - spolupráce ve vědě a vzdělávání“ č.j. 20 527/2005-61, Věstník MŠMT sešit 10/2005.
- Pravidla pro poskytování příspěvků a dotací veřejným vysokým školám Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy podle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, č.j. 4 632/2006-30, Věstník MŠMT sešit 3/2006.
- Pravidla pro poskytování dotací soukromým vysokým školám Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy podle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, č.j. 4 633/2006-30, Věstník MŠMT sešit 3/2006.
- Příkaz ministra školství, mládeže a tělovýchovy č. 13/2008 k přiznávání stipendií podle programu „Stipendia Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy pro studium v zahraničí“ ,č.j. 10 877/2008-10 ze dne 9.7.2008, Věstník MŠMT sešit 9/2008.
- Příkaz ministra školství, mládeže a tělovýchovy č. 30/2008 k přiznávání stipendií podle programu „Stipendia Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy vložená do Central European Exchange Programme for University Studies (CEEPUS II)“ ,č.j. 25 160/2008-10 ze dne 28.12.2008.

VI. Mládež

Zákony

- Zákon č. 364/2000 Sb., o zrušení Fondu dětí a mládeže a o změnách některých zákonů, ve znění zákonů č. 79/2002 Sb., č. 428/2003 Sb. a č. 376/2004 Sb.

Vyhlášky

- Vyhláška č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání.
- Vyhláška č. 55/2005 Sb., o podmínkách organizace a financování soutěží a přehlídek v zájmovém vzdělávání.

Vnitroresortní předpisy MŠMT

- Příkaz ministryně školství, mládeže a tělovýchovy č. 6/2003 o experimentálním ověřování odborné přípravy pracovníků s dětmi a mládeží v oblasti volného času č. j. 15 951/2003-51, Věstník MŠMT, sešit 11/2003.
- Pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy o zřízení komise k udělování oprávnění k dalšímu vzdělávání pedagogických pracovníků školských zařízení pro zájmové vzdělávání a odborné přípravě pracovníků s dětmi a mládeží č. j. 15 953/2003-51.
- Organizační řád Fyzikální olympiády č.j. 22 125/2005-51, Věstník MŠMT sešit 12/2005.

- Organizační řád Matematické olympiády č.j. 22 126/2005-51, Věstník MŠMT sešit 12/2005.
- Organizační řád Zeměpisné olympiády č.j. 22 127/2005-51, Věstník MŠMT sešit 12/2005.
- Organizační řád Turnaje mladých fyziků č.j. 22 128/2005-51, Věstník MŠMT sešit 12/2005.
- Organizační řád Středoškolské odborné činnosti č.j. 6 988/2007-51 ze dne 14.6.2007, Věstník MŠMT sešit 7/2007.
- Organizační řád Dějepisné olympiády č.j. 6 946/2007-51 ze dne 14.6.2007, Věstník MŠMT sešit 7/2007.
- Organizační řád Olympiády v českém jazyce č.j. 6 992/07-51 ze dne 14.6.2007, Věstník MŠMT sešit 7/2007.
- Organizační řád soutěží v cizích jazycích č.j. 6 946/2007-51 ze dne 14.6.2007, Věstník MŠMT sešit 7/2007.
- Organizační řád Biologické olympiády č.j. 6 990/2007-51 ze dne 14.6.2007, Věstník MŠMT sešit 7/2007.
- Organizační řád Chemické olympiády č.j. 6 945/2007-51 ze dne 14.6.2007, Věstník MŠMT sešit 7/2007.
- Organizační řád Soutěže v programování č.j. 6 943/2007-51 ze dne 14.6.2007, Věstník MŠMT sešit 7/2007.

VII. Tělovýchova a sport

Zákony

- Zákon č. 115/2001 Sb., o podpoře sportu, ve znění zákona č. 219/2005 Sb., č. 186/2006 Sb. a č. 274/2008 Sb.

VIII. Rozpočtové hospodaření, správa majetku a účetnictví

Zákony

- Zákon č. 306/1999 Sb., o poskytování dotací soukromým školám, předškolním a školským zařízením, ve znění zákonů č. 132/2000 Sb., č. 255/2001 Sb., č. 16/2002 Sb., č. 284/2002 Sb., č. 562/2004 Sb., č. 383/2005 Sb. a 179/2006 Sb.

Vnitroresortní předpisy MŠMT

- Sdělení MŠMT o členění soutěží žáků do kategorií podle finančního zabezpečení, Věstník MŠMT sešit 1/1999.
- Sdělení MŠMT k ustavení Mezinárodního visehradského fondu č. j. 28 048/2000-11, Věstník MŠMT sešit 12/2000.

- Pokyn MŠMT k uzavírání pojistných smluv v organizačních složkách státu a příspěvkových organizacích v působnosti MŠMT č. j. 13 219/2001-40, Věstník MŠMT sešit 3/2001.
- Příkaz ministra školství, mládeže a tělovýchovy č. 14/2001 k postupu při udělování souhlasu o nakládání s nemovitým majetkem převedeným MŠMT na kraje č. j. 20 661/2001-II/2, Věstník MŠMT sešit 10/2001.
- Metodický pokyn pro státní organizace a organizační složky státu v působnosti Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, kterým se upravují náležitosti žádostí o schválení podle zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, ve znění zákona č. 492/2000 Sb. a zákona č. 229/2001 Sb., Ministerstvem financí při bezúplatném nabývání majetku státem a při nakládání s majetkem státu ve prospěch nestátních subjektů č. j. 23 175/2001-14, Věstník MŠMT sešit 2/2002.
- Směrnice, kterou se pro příspěvkové organizace v působnosti Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a Českou školní inspekci upravuje postup při provádění některých ustanovení zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, ve znění pozdějších předpisů, č. j. 31 286/2001-14, Věstník MŠMT sešit 2/2002, Ústřední věstník částka 1/2003.
- Metodický pokyn MŠMT pro čerpání finančních prostředků na reprodukci majetku, programové financování v působnosti státní správy, OPŘO a PŘO č. j. 14 659/2002-40.
- Pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k finančnímu zajištění dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků školských zařízení pro zájmové vzdělávání a odborné přípravy pracovníků s dětmi a mládeží č. j. 17 920/2003-51.
- Směrnice MŠMT pro provádění Operačního programu Rozvoj lidských zdrojů č. j. 23 377/2004-54.
- Směrnice upravující předběžnou řídicí finanční kontrolu na MŠMT od 1.1.2005, č.j. 29 570/2004-17, ve znění Dodatku č. 1 č. j. 11 864/2006-17 a Dodatku č. 2 č. j. 5 184/2007-17.
- Směrnice Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, kterou se stanoví závazná osnova a postup, podle kterých zpracovávají krajské úřady a obecní úřady obcí s rozšířenou působností rozborů hospodaření s finančními prostředky státního rozpočtu poskytovanými podle § 161 odst. 6 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, č.j. 19 963/2005-44, Věstník pro orgány krajů a obcí, částka č. 5/2005.
- Sdělení ke Směrnici Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, kterou se stanoví závazná osnova a postup, podle kterých zpracovávají krajské úřady a obecní úřady obcí s rozšířenou působností rozborů hospodaření s finančními prostředky státního rozpočtu poskytovanými podle § 161 odst. 6 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, č.j. 19 963/2005-44, Věstník pro orgány krajů a orgány obcí, částka č. 5/2005.
- Osnova rozboru hospodaření s dotací poskytnutou na činnost škol a školských zařízení podle zákona č. 306/1999 Sb., o poskytování dotací soukromým školám, předškolním a školským zařízením, ve znění pozdějších předpisů, č.j. 20 186/2005-44, Věstník MŠMT sešit 8/2005.

- Směrnice Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, kterou se stanoví závazné zásady, podle kterých provádějí krajské úřady rozpis finančních prostředků státního rozpočtu přidělovaných podle § 161 odst. 6 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, - a podle kterých provádějí obecní úřady obcí s rozšířenou působností návrhy rozpisů rozpočtů finančních prostředků státního rozpočtu podle § 161 odst. 7 písm. a) zákona č. 561/2004 Sb., č.j. 28 768/2005-45, Věstník vlády ČR 7/2006, ve znění Směrnice č. 27 985/2007-26.
- Vzorová směrnice o účtování majetku č.j. 32 197/2005-44, Věstník MŠMT sešit 1/2006.
- Vzorová směrnice k provedení inventarizace č.j. 360/2006-44, Věstník MŠMT sešit 6/2006.
- Sdělení Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy o postupu vyúčtování dotací poskytnutých soukromým školám a školským zařízením, č.j. 12 382/2006-44, věstník pro orgány krajů a obcí, částka 5/2006.
- Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k zabezpečení jednotného postupu při vysílání osob do zahraničí č.j. 22 220/2006-61.
- Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k zabezpečení jednotného postupu při přijímání zahraničních hostů a delegací č.j. 22 222/2006-61.
- Metodický pokyn k využívání ubytovací kapacity Domu zahraničních služeb MŠMT – ubytovna Dlouhá, Dlouhá 740/17, Praha 1 č.j. 22 253/2006-61.
- Příkaz ministryně školství, mládeže a tělovýchovy č. 22/2007, kterým se stanoví součinnost útvarů MŠMT při kontrolách a auditech externích kontrolních orgánů na MŠMT, č.j. 13 677/2007-M1.
- Směrnice upravující zadávání veřejných zakázek malého rozsahu, č.j. 26311/2007-14.
- Metodický pokyn I. náměstkyně MŠMT pro ostatní přímo řízené organizace poskytující ubytovací služby a stravovací služby č.j. 22 342/2007-40.
- Metodický pokyn MŠMT ke zpracování Resortního výkazu výnosů a nákladů příspěvkových organizací č.j. 13 414/2007-44, Věstník MŠMT sešit 8/2007
- Příkaz ministra školství, mládeže a tělovýchovy č. 17/2008, kterým se stanoví způsob rozpočtování a účtování o příspěvcích, dotacích poskytnutých výdajích organizačních složek státu poskytnutých prostřednictvím nastavení rozpočtového limitu výdajů na bankovních účtech vedených u ČNB a jejich vykazování č.j. 11 091/2008-18.
- Příkaz ministra školství, mládeže a tělovýchovy č. 3/2008, kterým se stanoví zpracování účetních závěrek a předávání účetních a finančních výkazů organizačních složek státu a příspěvkových organizací, jejichž zřizovatelem je MŠMT, v roce 2008, č.j. 507/2008-18.
- Metodický pokyn Státní tajemnice - I.náměstkyně ministra školství, mládeže a tělových k uzavírání smluv mezi MŠMT a fyzickými nebo právnickými osobami, č.j. 9760/2008-15.
- Příkaz ministryně č. 1/2007, kterým se mění Příkaz ministra č. 3/2002 a Příkaz ministryně č. 5/2006, kterým se upravuje předběžná řídicí finanční kontrola a oprávnění příkazců operací, č.j. 288/2007-I/1
- Příkaz ministra školství, mládeže a tělovýchovy č. 2/2008, kterým se stanoví zřízení a vedení valutové pokladny na Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy, č.j. 378/2008-18.
- Příkaz ministra školství, mládeže a tělovýchovy č. 19/2008, kterým se vydávají

- Zásady poskytování neinvestičních dotací a investičních dotací, které nejsou evidovány v Informačním systému programového financování, Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy č.j., 9 957/2008-18.
- Příkaz ministra školství, mládeže a tělovýchovy č. 25/2008, kterým se vydává
- Směrnice upravující vedení korunové pokladny na Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy, č.j. 17 023/2008-18.
- Příkaz ministra školství, mládeže a tělovýchovy č. 27/2008, kterým se stanoví Zásady rozpočtování příjmů a výdajů v programu ISROS, č.j. 23 172/2008-15.
- Pokyn Státní tajemnice – I. náměstkyně ministra školství, mládeže a tělovýchovy k vypracování závěrečného účtu kapitoly 333 Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy za rok 2008, č.j. 22 442/2008-16.
- Pokyn Státní tajemnice – I. náměstkyně ministra školství, mládeže a tělovýchovy k vypracování rozboru hospodaření příspěvkových organizací zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, č.j. 18 336/2008-16.
- Pokyn Státní tajemnice – I. náměstkyně ministra školství, mládeže a tělovýchovy k vypracování rozboru hospodaření organizačních složek státu v resortu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, č.j. 25 573/2008-16 (bude vydán v únoru 2009).
- Směrnice o účtování majetku na Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy, č.j. 705/2008-18.
- Směrnice upravující oběh účetních dokladů na Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy, č.j. 21 328/2007-18.
- Metodický pokyn k finančnímu vypořádání vztahů se státním rozpočtem za rok 2008, č.j. 19 691/2008-18.
- Metodický pokyn Státní tajemnice – I. náměstkyně ministra školství, mládeže a tělovýchovy k rozlišení výdajů na společné úkoly skupin a vlastní správu úřadu a na pohoštění v rámci správy úřadu a společných úkolů, č.j. 1824/2008-15.
- Metodický pokyn Státní tajemnice – I. náměstkyně ministra školství, mládeže a tělovýchovy k uzavírání smluv mezi Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT) a fyzickými nebo právníckými osobami, č.j. 9760/2008-15.

IX. Kontrola, informace a statistika

Vnitroresortní předpisy MŠMT

- Číselníky závazné pro vykazující jednotky v resortu školství, www.uiv.cz
- Oznámení ČSÚ o zavedení geografických oblastí do Číselníku zemí (ČZEM) částka 101/2002 Sb.
- Statut interního auditu MŠMT č.j. 25 403/2004-M1/M1.
- Příkaz ministryně školství, mládeže a tělovýchovy č. 5/2004 k zajištění elektronizace veřejných služeb v podobě zpracování a aktualizace životních situací podle Standardu ISVS č. 7/2001 v resortu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, č. j. 19 562/2004-55.
- Příkaz ministryně školství, mládeže a tělovýchovy č. 10/2004, kterým se vydává Směrnice ke kontrolní činnosti a dozoru v resortu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, č. j. 21 823/2004-M1.

- Příkaz ministryně školství, mládeže a tělovýchovy č. 10/2005, kterým se vydává aktualizovaná Interní metodická strategie proti podvodným jednáním poškozujícím nebo ohrožujícím finanční zájmy Evropských společenství .
- Sdělení ČSÚ č. 358/2007 Sb., o zavedení Mezinárodní klasifikace vzdělání - ISCED 97.
- Sdělení ČSÚ č. 428/2008 Sb., o ukončení správy Klasifikace kmenových oborů vzdělání (KKOV).
- Příkaz ministra školství, mládeže a tělovýchovy č. 16/2008, kterým se vydává Postup příspěvkových organizací, organizačních složek státu a MŠMT v případě zjištění závažné negativní skutečnosti.
- Příkaz ministra školství, mládeže a tělovýchovy č. 6/2008, kterým se vydává Resortní interní protikorupční program MŠMT č.j. 4362/2008-M1.
- Příkaz ministra školství, mládeže a tělovýchovy č. 4/2008 k vyřizování stížností, petic a žádostí o informace a ostatních podání doručených MŠMT, č.j. 1751/2008-14.
- Metodický pokyn 1.náměstkyně ministra ze dne 30.4.2008 pro provádění průběžné a následné řídicí kontroly, č.j. 137/2008-M1.

X. Vnitřní správa, personální agenda , obrana

Vyhlášky

- Vyhláška MŠMT č. 281/2001 Sb., kterou se provádí § 9 odst. 3 písm. a) zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění vyhlášky č. 237/2003 Sb.

Vnitroresortní předpisy MŠMT

- Výklad k vyhlášce MŠMT č. 281/2001 Sb., kterou se provádí § 9 odst. 3 písm. a) zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon) č. j. 30 554/2001-20, Věstník MŠMT sešit 3/2002.

SEZNAM ZKRATEK POUŽÍVANÝCH V DOKUMENTECH K VZDĚLÁVÁNÍ A ROZVOJI VZDĚLÁVACÍ SOUSATVY ČR

AES	Adult Education Survey
AIVD	Asociace institucí pro vzdělávání dospělých
APZ	aktivní politika zaměstnanosti
CAF	Common Assessment Framework
COP	centrum odborné přípravy
CVTS	Continuing Vocational Training Survey
CZVV	Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání
CŽU	celoživotní učení
CŽV	celoživotní vzdělávání
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
ČŠI	Česká školní inspekce
DDM	dům dětí a mládeže
DFV	denní forma vzdělávání
DV	další vzdělávání
DVPP	další vzdělávání pedagogických pracovníků
DZ ČR	Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR
DZK	Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v kraji
EC	European Commission
ECTS	European Credits Transfer System
EHK OSN	Evropská hospodářská komise Organizace spojených národů
EHP	Evropský hospodářský prostor
EHS	Evropské hospodářské společenství
EQF	European Qualification Framework
ES	Evropské společenství
ESF	Evropský sociální fond
EU	Evropská unie
EV	ekologická výchova
EVVO	Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta
FKSP	Fond kulturních a sociálních potřeb
FM EHP	Finanční mechanismus Evropského hospodářského prostoru
GG	globální grant
GRV	Globální rozvojové vzdělávání
GV	Gymnaziální vzdělávání
GY	Gymnázium
HDP	hrubý domácí produkt
HPH	hrubá přidaná hodnota
CHKO	Chráněná krajinná oblast
ICT	Informační a komunikační technologie

ICT	Informační a komunikační technologie (Information and communication technology)
IPPP	Institut pedagogicko psychologického poradenství ČR
ISCED	Mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání
ISPROFIN	Výdaje na programové financování
ITP	Institut trhu práce Hospodářské komory ČR
JAME	Program Jazyková a metodická příprava pro učitele
KCJVŠ	Krajské centrum vzdělávání a Jazykové školy
KDPV	Kvalita v dalším profesním vzdělávání
KIV	Koordinační a implementační výbor
KK	klíčové kompetence
KZAM	klasifikace zaměstnání
LFS	Learning for Sustainability
LLLA	Life-long learning
LLP	Lifelong Learning Program
M.R.K.E.V.	Metodika a realizace komplexní ekologické výchovy
MA 21	Místní Agenda 21
MD	Ministerstvo dopravy
MF	Ministerstvo financí
MK	Ministerstvo kultury
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MPP	minimální preventivní program
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MSP	malé a střední podniky
MŠ	Mateřská škola
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MV	Ministerstvo vnitra
MZ	Maturitní zkouška
MZd	Ministerstvo zdravotnictví
MZe	Ministerstvo zemědělství
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
NIDM	Národní institut dětí a mládeže
NIDV	Národní institut pro další vzdělávání
NIS-PK	Národní informační středisko podpory kvality
NNO	Nestátní neziskové organizace
NP	Národní park
NP	Národní projekt
NSK	Národní soustava kvalifikací
NSKpTV	Národní soustava kvalifikací pro terciární vzdělávání
NSP	Národní soustava povolání
NÚOV	Národní ústav odborného vzdělávání
NÚOV	Národní ústav odborného vzdělávání
NUTS	La Nomenclature des Unités Territoriales Statistiques
NVP	Národní program vzdělávání
NZZ	nová závěrečná zkouška
OA	obchodní akademie
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OFV	ostatní formy vzdělávání
ONIV	Ostatní neinvestiční výdaje

OON	Ostatní osobní náklady
OP ČR - SR	Operační program přeshraniční spolupráce ČR - SR
OP LZZ	Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost
OP RLZ	Operační program Rozvoj lidských zdrojů
OP VK	Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost
OPPP	ostatní platby za provedenou práci
ORJ	organizační jednotka
OSN	Organizace spojených národů
OSVČ	osoba samostatně výdělečně činná
OU	Odborné učiliště
PAU	Přátelé angažovaného učení
PIRLS	Progress in International Reading Literacy Study
PISA	Programme for International Student Assessment
PPP	pedagogicko-psychologická poradna
Projekt ITP	Institut trhu práce Podpurný systém služeb zaměstnanosti
Projekt UNIV	Uznávání neformálního a informálního vzdělávání
PrŠ	praktická škola
PŠD	Povinná školní docházka
PV	Předškolní vzdělávání
RES	Registr ekonomických subjektů
RgŠ	Regionální školství
RLZ	rozvoj lidských zdrojů
RVP	rámcový vzdělávací program
RVP G	Rámcový vzdělávací program pro gymnaziální vzdělávání
RVP GSP	Rámcový vzdělávací program pro gymnázia se sportovní přípravou
RVP PV	Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání
RVP ZŠS	Rámcový vzdělávací program pro základní školy speciální
RVP ZV	Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání
SEV	středisko ekologické výchovy
SIALS	Second International Adult Literacy Survey
SIPVZ	Státní informační politika ve vzdělávání
SOŠ	Střední odborná škola
SOU	Střední odborné učiliště
SOV	Střední odborné vzdělávání
SP	Systémový projekt
SPC	speciálně pedagogické centrum
SPŠ	střední průmyslová škola
SpŠ	Speciální škola
SR	Státní rozpočet
SŠ	střední škola
SSŠ-ZDVPP	Středisko služeb školám – Zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků
Strategie CŽU ČR	Strategie celoživotního učení ČR
Strategie VUR ČR	Strategie vzdělávání pro udržitelný rozvoj ČR
SVČ	středisko volného času
SWOT	Analýza silných a slabých stránek, příležitostí a hrozeb (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats)
ŠD	školní družina
ŠK	školní klub
ŠPP	Školní poradenské pracoviště

ŠVP	školní vzdělávací program
ŠZZV	školská zařízení pro zájmové vzdělávání
TA ČR	Technologická agentura ČR (agentura, která bude přidělovat výzkumné granty, její fungování se předpokládá od r. 2012)
TIMSS	Third International Mathematics and Science Study
TZI	Tematicky zaměřená inspekce
U	Učiliště
U3V	Univerzita třetího věku
ÚIV	Ústav pro informace ve vzdělávání
UNESCO	Organizace spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu je mezivládní organizace při Organizaci spojených národů (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization)
UNIV	Uznávání výsledků neformálního vzdělávání a informálního učení
UR	Udržitelný rozvoj
USV	Udržitelná spotřeba a výroba
VaVaI	výzkum, vývoj a inovace
VET	Vocational Education and Training
VOŠ	Vyšší odborná škola
VŠ	Vysoká škola
VŠPS	Výběrové šetření pracovních sil
VÚP	Výzkumný ústav pedagogický
VUR	Vzdělávání pro udržitelný rozvoj
VZ MŠMT	Výroční zpráva Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy
ZŠ	Základní škola
ZUŠ	základní umělecká škola
ZV	Základní vzdělávání
ZvŠ	zvláštní škola
ZZ	Závěrečná zkouška

Studijní text byl vypracován v rámci projektu „Kurz managementu a řízení lidských zdrojů pro řídicí pracovníky na základních a středních školách“ / CZ.1.07/1.3.09/01.0004.

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

PhDr. Mgr.Ladislav Rýznar, Ph.D.

STRATEGICKÉ CÍLE VZDĚLÁVACÍ SOUSTAVY ČR

Vydal Evropský polytechnický institut, s.r.o., Osvobození 699, 686 04 Kunovice

V ediční radě Odborné knižní publikace

1. vydání, nákad 200 ks

Počet stran: 320

Rok vydání: 2009

ISBN 978-80-7314-183-7

ISBN 978-80-7314-183-7

9 788073 141837 >